Gheorghe I. Bunghez

... DEMNITATEA SUPRAVIEȚUIRII

prin

CULTURĂ

Mărturii • Puncte de vedere • Documente

Centrul pentru Cultură şi Arte „Carmen Saeculare" Neamţ

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Gheorghe I. Bunghez

Contrapunct ...

DEMNITATEA SUPRAVIEŢUIRII

prin

CULTURĂ

Mărturii • Puncte de vedere • Documente

Centrul pentru Cultură şi Arte „CARMEN SAECULARE”
Piatra-Neamţ

Culegere text: Gheorghe I. Bunghez
Tehonredactare şi machetare computerizată: Valentin Andrei
Concepţie şi realizare coperta I şi coperta IV: Ciprian Aileni
Ilustraţia de pe coperta I: **Gânditorul de la Târpeşti** – Muzeul de Artă Eneolitică ***Cucuteni*** Piatra-Neamţ
Ilustraţia de pe coperta IV: **Fructieră dacică de la Bâtca Doamnei** – Muzeul de Istorie şi Arheologie Piatra-Neamţ

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
BUNGHEZ, GHEORGHE
Contrapunct demnitatea supravieţuirii prin cultură /
Gheorghe I. Bunghez – Piatra-Neamţ: Editura Nona, 2016
ISBN 978-973-7979-95-7

008

Carte apărută cu sprijinul financiar al **Consiliului Judeţean Neamţ**

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

Prof. univ. dr. Ştefan OPREA,

O contribuţie riguros profesionistă la dreapta judecată a evoluţiilor culturii (Prefaţă) 9

A Rigorously Professional Contribution to the Right Judgment of the Culture Evolutions (Translated by teacher **Dana Iorgulescu**) 17

Contribution rigoureuse au jugement honnête de l'évolution de la culture (Traduit par le prof. **Ruxandra Ciocan**).... 25

În loc de introducere,
Câteva obligatorii adnotări preliminare 33

I. Cu modestie, cu spirit critic şi cu demnitate 47

I. 1. Cine şi cu ce drept? 54
I. 2. Atuurile şi recunoştinţa noastră 79
I. 3. Echipa culturală a judeţului Neamţ 83

II. Structuri instituţionale şi programe culturale în condiţii de încătuşare ideologică 91

II. 1. Evoluţia instituţiilor culturale 93
II. 2. Programarea culturală 97
II. 3. Şi câte ceva despre încătuşarea ideologică 104
II. 3. 1. „Libertatea" noastră cultural-editorială 105
II. 3. 2. O situaţie mai „aparte" şi alte „libertăţi" cenzurate..... 108

III. Tradiţii, acreditări, valorizări 117

III. 1. Din moşi-strămoşi 118
III. 1. 1. Sărbătoarea *Muntelui Ceahlău* 119

III. 1. 2. Pioasa Sărbătoare *a Războienilor* 122
III. 1. 3. Alte câteva iniţiative 124
III. 1. 4. *Neculai Popa* 126
III. 1. 5. *Floricică de la Munte* 128
III. 2. „Fericirile" cuvântului şi ale cărţii 131
III. 2. 1. Cuvântul ***Cuvânt*** 132
III. 2. 2. Cuvântul ***Spectacol*** 135
III. 2. 3. Cuvântul ***Scris*** 145
III. 3. Substanţa profund culturală a unei activităţi „formal" economice – Difuzarea comercială a cărţii 155
III. 4. Sunetul, culoarea şi volumele ***frumosului*** 167
III. 4. 1. Autentice bucurii ale muzicii: **Stagiunile simfonice permanente, *Petrodavae musici dies* şi *VOCES*!** 168
III. 4. 2. Artele plastice între aspiraţii şi împliniri 172
III. 4. 3. Un fapt artistic singular – Tabăra de sculptură *Cozla* 176

IV. Noi concepte culturale, cu noi dimensiuni axiologice 179

IV. 1. Primul Festival al Spectacolelor de Teatru pentruTineret şi Copii 180
IV. 2. Primul Festival de Artă Plastică *Lascăr Vorel* 185

IV. 3. Un fenomen cultural fără precedent: *Vacanţe Muzicale la Piatra-Neamţ* 190
IV. 4. *Libris* – Primul Salon-Târg de Carte 196
IV. 5. ***Petrodava – 2000*** 203
IV. 6. Dar şi alte preocupări „teoretice" 216
IV. 7. Câteva, tot preliminare, precizări 220

V. *Au prezentul nu ni-i mare?* 223

V. 1. De exemplu: ce face „Deconcentratul" cultural?..... 227
V. 2. Dar instituţiile culturale judeţene? 229
V. 2. 1. Biblioteca Judeţeană ***G. T. Kirileanu*** 229
V. 2. 2. Centrul Cultural ***Carmen Saeculare*** 230
V. 2. 3. Complexul Muzeal Judeţean Neamţ 232
V. 2. 4. ***Teatrul Tineretului*** Piatra-Neamţ 236
V. 3. Dar ceilalţi „factori" culturali instituţionali? 241
V. 4. Dar „noii" actori culturali de după '89? 243
V. 5. Şi cu asta ce-am făcut? 249

Scanned with OKEN Scanner

...şi câteva obligatorii concluzii finale... 257

În loc de încheiere,
Cultura încotro? Noi perspective şi repere culturale sau ... „cultură tv- online"? Noi proiecte tradiţionale şi/ori moderne sau ... hackeri „culturali"? 263

Anexe 275
Lista anexelor 276
Memento 393

Piatra-Neamţ, 2015

Scanned with OKEN Scanner

O contribuţie riguros profesionistă la dreapta judecată a evoluţiilor culturii

În urmă cu cinci ani, comentând anterioara carte a istoricului şi cercetătorului Gheorghe Bunghez, dedicată Teatrului Tineretului din Piatra Neamţ (*Teatrul Tineretului între „Dragonul" şi „Piaţeta", 1980-1986*), vorbeam despre *fenomenul teatral Piatra Neamţ*, adică despre cea mai spectaculoasă evoluţie teatrală din perioada postbelică, numită de unii entuziaşti *miracol*, *mit,* etc. Personal am folosit calificativul *fenomen*, pe care îl păstrăm şi în continuare, ba, mai mult, îl extindem acum asupra întregii evoluţii culturale a judeţului Neamţ, pe fondul căreia a fost posibilă mişcarea teatrală pietreană. Ne stă la îndemână această extindere a termenului *fenomen* în urma lecturii noii cărţi a lui Gheorghe Bunghez: ***Contrapunct... Demnitatea supravieţuirii prin cultură*** (*Mărturii, puncte de vedere, documente*), carte care impune, în primul rând, prin rigoarea, sinceritatea şi onestitatea absolută cu care priveşte evoluţiile spirituale într-o perioadă istorică dominată de pragmatism proletar, de constrângeri de tot felul, prioritar ideologice, şi de conducători cărora le lipsea nu doar exerciţiul culturii, ci şi apetenţa, ba chiar, adesea, şi bunăvoinţa. Ne referim – pentru că volumul de faţă se referă – la judeţul Neamţ de la înfiinţarea lui (în 1968) şi până în prezent, perioadă în care autorul, Gheorghe Bunghez, s-a aflat implicat în miezul acestor realităţi în plină evoluţie, implicat nu doar prin funcţiile pe care le-a îndeplinit în zona superioară a vieţii şi activităţii spirituale, cât mai ales prin concepţie, iniţiativă, acţiune directă, coordonare, responsabilitate şi pasiune. Este foarte discret (ba, chiar prea discret) reliefată în carte această prezenţă activă a sa la timona „ambarcaţiunii culturale" a judeţului Neamţ, fiind scoase în evidenţă mult mai subliniat calităţile şi pasiunea subalternilor săi, oameni cu bună pregătire culturală, plini de iniţiativă, dispuşi la efort, la riscuri şi la renunţări personale în favoarea afirmării spirituale a oraşului şi judeţului. Cu toate acestea, pentru cine o citeşte cu atenţie, *sine ira et studio*, cartea dezvăluie – dincolo de peisajul spiritual complet al unui judeţ şi al unei perioade – viaţa, activitatea, concepţiile, credinţele, bucuriile şi deziluziile unui om care a mizat totul pe ideea demnităţii umane şi pe supravieţuirea demnă prin cultură.

Acum, după ce faptele de cultură care au conferit oraşului şi judeţului Neamţ rang de exemplaritate – într-o perioadă (1968-1989) de restricţii, de

Scanned with OKEN Scanner

interdicţii, de penibile supraideologizări, de cenzuri dezarmante şi demobilizatoare – pot fi privite cu detaşare, judecate rece şi drept, Gheorghe Bunghez le adună în acest volum, descriindu-le (de la idee până la deplina împlinire, la urmări şi la ecouri în conştiinţa civică), relaţionându-le, judecându-le – uneori cu mândrie reţinută, alteori cu severitate sau cu părere de rău faţă de unele nereuşite; privirea din interior îl avantajează, iar el se fereşte, e mereu prudent ca nu cumva subiectivităţile (inevitabile, firește, atunci când ai fost iniţiator, gânditor, coordonator, subtil mediator între puterea politico-ideologică şi zona vie şi dinamică a fenomenului în discuţie) să ducă la exagerări sau deformări ale realităţii.

Evoluţiile culturale din judeţul Neamţ nu sunt privite izolat, de sine stătătoare, decurgând doar din ele însele şi pentru ele însele, ci sunt integrate în contextul social-economic şi politic al judeţului, substanţa, formele şi devenirile fenomenului spiritual fiind permanent puse în relaţie cu acest context care le determină şi care, în aceeaşi măsură, beneficiază de ele – fapt evident în educaţia, instrucţia, condiţia morală şi civică a locuitorilor zonei.

Fără rezerve afirm că volumul de faţă este o contribuţie – care era absolut necesară – la mai bună cunoaştere şi clarificare a realităţilor dintr-o perioadă neagră a istoriei româneşti în general şi a evoluţiilor culturale în special, autorul vorbind deschis şi sincer despre constrângerile ideologice, despre îngustimea gândirii factorilor puterii, despre pericolele ce pândeau gândirea liberă şi limitau până la căderea în derizoriu creaţia literar-artistică şi culturală în general. Se pare însă că judeţul Neamţ a avut oarecum norocul şi şansa de a fi fost condus o vreme (înainte de '89) de nişte oameni ceva mai puţin înregimentaţi şi supuşi regimului până la orbirea de sine (au şi suportat, pentru asta, consecinţele cele mai aspre). De la aceştia au primit slujitorii culturii nemţene ceva mai multă mână liberă şi drept de iniţiativă şi acţiune, decât în alte judeţe. Iar aceşti slujitori au ştiut să folosească avantajul şi, punându-şi în lucrare capacităţile intelectuale proprii, talentul, înclinaţiile spre bine şi frumos, dorinţa de a contribui la optimizarea condiţiei umane, morale, civice a locuitorilor zonei, au elaborat programe culturale ample, specifice locului şi tradiţiilor, eficiente şi, unele, de răsunet naţional. Autorul le prezintă pe toate aşa cum au fost, respectând adevărul, amintind dificultăţile, îngrădirile ideologice ce trebuiau depăşite, evidenţiind oamenii care s-au implicat în realizări şi împliniri care au adus judeţului şi municipiului o binemeritată apreciere. Un impresionant corpus de documente anexat volumului oferă mărturii irefutabile asupra iniţierii şi desfăşurării lor (un subcapitol special e rezervat oamenilor deosebiţi care au făcut posibil fenomenul cultural de la Neamţ. (v. *Echipa culturală a judeţului Neamţ*).

Apreciind contribuţiile unor cercetători ai fenomenului cultural românesc dinainte de '89, Gheorghe Bunghez precizează că prin cartea sa nu intenţionează

Scanned with OKEN Scanner

să demonstreze că are alte puncte de vedere despre „starea" generală a culturii în comunism, nici că ar încerca să justifice/apere/motiveze/reabiliteze ceea ce s-a petrecut în judeţul Neamţ înainte de '89, din punct de vedere cultural; nici că ar vrea să acuze/judece/condamne fără dovezi şi argumente pe unii sau pe alţii atâta vreme cât discuţiile, comentariile, atitudinile se situează în perimetrul adevărurilor despre epocă şi despre cei ce au trăit şi au acţionat atunci. Dar, în acelaşi timp, nu admite – şi ni se pare firesc – ca acest *proces* să se efectueze doar de către unii „comentatori" (*deloc neprihăniţi*) care recurg exclusiv la amintiri (adeseori subiective) ori la „relatări" îndoielnice ale unor terţe persoane sau, şi mai rău, la *dovezi* improvizate sau voit *confecţionate*. Gheorghe Bunghez cere să fie spus adevărul întreg şi respectate dovezile reale – prin cartea sa străduindu-se să ofere o asemenea sursă a adevărului şi a dovezilor reale, care justifică avansarea unui concept precum cel din titlu: ***demnitatea supravieţuirii prin cultură***.

Motivându-şi demersul ca fiind unul necesar, întreprins nu cu gândul la trecut, la reabilitarea sau idealizarea lui, ci la prezent şi la viitor, autorul notează: „Credem că viitorimea trebuie să cunoască obligatoriu trecutul cultural (atât pe cel îndepărtat, cât şi pe cel de dată mai recentă), încât să înveţe din experienţa şi împlinirile înaintaşilor, atâtea câte au fost ele, dar şi din greşelile lor pentru a nu le repeta".

Conştient că ar putea el însuşi greşi uneori prin subiectivism – ca unul ce a fost adânc implicat – îşi sprijină permanent afirmaţiile, analizele, argumentele, concluziile pe documente, iar dincolo de acestea – pe propria conştiinţă şi pe respectul faţă de adevăr.

Cercetătorul porneşte – cum a pornit şi animatorul şi coordonatorul vieţii culturale nemţene (una şi aceeaşi persoană) în anii de început, dar şi în toată perioada ce a urmat – de la ceea ce numim *spiritul locului*, adică de la ideea că zona nemţeană este una specială în aria spiritualităţii româneşti, în care stau drepte mărturii vestigiile cucuteniene, urmele cetăţilor dacice, ctitoriile muşatine, religioase şi civile, sau străvechile sfinte lăcaşuri de rugă şi învăţătură în frunte cu Mănăstirile Bistriţa şi Neamţ. Pagini aduse, apoi, din lucrări ştiinţifice ale unor cercetători ai istoriei întăresc ideea că această zonă, şi centrul ei administrativ, Piatra Neamţ (cu rădăcini milenare identificate în străvechea Petrodava) au nobile tradiţii de civilizaţie, de cultură, de creaţie materială şi spirituală. Un capitol special al cărţii este rezervat, cu respectul cuvenit, acestor tradiţii şi modalităţilor de a le pune în valoare prin acţiuni ale prezentului, acţiuni sustrase cu inteligenţă şi subtilitate încătuşărilor ideologice. Autorul reuşeşte să ne convingă de adevărul că judeţul Neamţ este „moştenitorul şi tezaurizatorul" unui patrimoniu cultural tradiţional de valoare istorico-documentară şi moral-spirituală de însemnătate deosebită pentru întreaga cultură naţională. Şi nu o face de dragul simplei afirmaţii, ci pentru a

Scanned with OKEN Scanner

arăta cum poate fi folosit şi cum a fost folosit acest patrimoniu în slujba prezentului, prin iniţiative şi acţiuni de ţinută şi valoare culturală remarcabile. Cu o putere deosebită de analiză şi cu capacitate de sinteză impresionantă, Gheorghe Bunghez pune în evidenţă câteva dintre acestea, precum *Sărbătoarea Muntelui Ceahlău* (caracterizată drept „mărturia de credinţă a conştiinţei de sine a culturii tradiţionale româneşti la est de Carpaţi"). Aflăm cu lux de amănunte ce a fost această sărbătoare, cine şi cum s-a ocupat de organizarea şi desfăşurarea ei şi, mai ales, ce însemna ea pentru oameni, pentru spiritualitatea locului, ce legende au fost culese şi valorificate cu aceste prilejuri şi ce au putut dezvălui despre *Marele Pion – Muntele Sfânt* al Moldovei oamenii de ştiinţă (geologii, geografii, biologii, economiştii, istoricii, sociologii, etnologii), literaţii şi ceilalţi artişti... Se simte acut regretul autorului când observă că, de la o sărbătoare la care participau zeci de formaţii artistice şi sportive, mii de artişti profesionişti şi amatori şi zeci de mii de spectatori, s-a ajuns azi la o manifestare *minoră*, rămasă doar în grija primăriei locale.

Ne sunt oferite apoi *dări de seamă* amănunţite despre alte mari manifestări culturale, precum *Sărbătoarea Războienilor,* despre care Gheorghe Bunghez ne asigură că are o autentică vechime istorică, iniţiatorul ei fiind însuşi Voievodul Ştefan, care a cinstit memoria celor jertfiţi la Valea Albă, la douăzeci de ani de la supremul lor sacrificiu, „iar de la 1496, de când s-a zămislit primul mausoleu-biserică al neamului românesc [...] românii (moldovenii în primul rând) vin aici an de an, nu ca la un *Zid al plângerii*, ci ca la sacrul altar al permanentei noastre renaşteri istorice şi spiritual-morale". Răsună încă în jurul mausoleului cuvintele istoricului Iulian Antonescu, rostite la una din ediţiile marii sărbători : „Noi nu facem istorie de dragul istoriei, ci pentru că în spiritul istoriei se găseşte actul nostru de proprietate şi actul nostru de naştere. Suntem printre primele popoare care, cu dovezi ştiinţifice în mână, arătăm că pământul pe care îl locuim este leagănul în care ne-am născut. Că părinţii noştri ne-au lăsat o zestre spirituală şi suntem printre puţinii care ne-am organizat un stat care nu a strâns în graniţele sale pământ furat de la alţii. Statul nostru are ca temelie oasele străbunilor noştri."

Iată deci pentru ce sunt necesare sărbători şi acţiuni culturale precum cele de la Neamţ: ca să nu uităm cine suntem şi de unde venim, pentru a înţelege încotro trebuie să privim şi să ne îndreptăm paşii. Acesta este şi scopul pe care l-a urmărit Gheorghe Bunghez în scrierea cărţii sale dedicate acestor sărbători şi acestor acţiuni – în care el însuşi a fost profund implicat.

După ce relatează, în substanţiale pagini de analiză şi de evocare, alte numeroase iniţiative din varii domenii ale culturii, care au îmbogăţit, diversificat, dinamizat şi înnobilat viaţa spirituală a zonei, autorul întârzie cu substanţială motivaţie şi aplicaţie asupra capitolului IV al cărţii, cel mai

Scanned with OKEN Scanner

consistent sub raportul originalităţii şi specificului manifestărilor, iniţiativelor şi acţiunilor care au adus faimă oraşului şi judeţului Neamţ. Titlul capitolului e semnificativ şi întru totul justificat: *Noi concepte culturale, cu noi dimensiuni axiologice*. Sunt cuprinse aici marile iniţiative nemţene: *Primul Festival al Spectacolelor de Teatru pentru Tineret şi Copii* (care, în 1969 inaugura sistemul festivalier românesc din domeniul teatrului), *Vacanţele Muzicale de la Piatra-Neamţ* (un fenomen cultural fără precedent), *Primul Festival de Artă Plastică LASCĂR VOREL*, *Libris – Primul Salon-Târg de Carte, PETRODAVA 2000* ş.a., capitolul cuprinzând şi unele preocupări *teoretice.*

Pentru cine vrea să cunoască o experienţă unicat în domeniul culturii, al iniţiativelor şi managementului cultural de cel mai elevat rang – dar şi de o maximă eficienţă în planul educaţiei estetice şi al rafinării gustului publicului, al cultivării frumosului şi simţului moral – parcurgerea acestui capitol este obligatorie. Comentându-le (cu mândrie reţinută, discretă), autorul face precizarea că toate aceste manifestări au fost, la vremea lor, inedite în România şi că au avut un ecou extrem de favorabil la toate nivelurile vieţii spirituale româneşti. „Meritul nostru – dacă poate fi apreciat ca atare – este că am ştiut şi am putut să profităm de această stare de lucruri, astfel încât, în loc să fim simpli executanţi ai *directivelor şi sarcinilor culturale* transmise de *sus*, pe baza atunci inventatului *program ideologic al partidului,* am avut curajul şi am „descoperit noi modalităţi (sui-generis), cu adevărat novatoare, pentru îmbogăţirea vieţii spirituale din oraşele şi din satele judeţului".

Unele dintre aceste acţiuni şi iniţiative au rezistat până astăzi, altele au fost abandonate, iar altora li s-a nuanţat altfel conţinutul, direcţia de acţiune şi scopul.

Analizele întreprinse de autor asupra acestor ample şi diverse fenomene se constituie într-o adevărată istorie culturală a zonei, o istorie scrisă cu acribie şi onestitate, întărită permanent de documentele din anexe şi ilustrată cu o utilă iconografie. Asupra unora am relatat în amintitul nostru comentariu la volumul anterior al lui Gheorghe Bunghez, cel dedicat *Teatrului Tineretului.*

Aprecierile pe care le făceam acolo despre calităţile cu totul remarcabile ale cercetării întreprinse de Gheorghe Bunghez rămân valabile şi pentru actualul demers: autorul spune lucruri atent măsurate, nu ascunde nimic din ceea ce alţii ar fi tentaţi să ascundă, e sincer şi adesea autocritic sau pune sub semnul modestiei şi al discreţiei realizări remarcabile ale instituţiilor pe care le-a condus sau le-a îndrumat, amendează afirmaţii incorecte sau de-a dreptul neadevărate despre aceste instituţii şi despre slujitorii lor, rezervându-le aprecieri celor merituoşi, entuziaşti şi animaţi de bune intenţii.

Cartea nu putea fi completă fără un capitol referitor la prezent. Purtând ca titlu un fragment dintr-un vers de Eminescu (*Au prezentul nu ni-i* mare?), capitolul cuprinde opinii foarte diverse, de apreciere – unele – de critică severă

Scanned with OKEN Scanner

– altele – semnalând mutaţiile produse (sub umbrela libertăţii) faţă de şabloanele propagandei *culturalizatoare* naţional-comuniste. Numai lipsa de obiectivitate sau reaua voinţă ne-ar putea împiedica – zice autorul – să vedem şi să apreciem „extraordinara schimbare de imagine şi vizibilitate, în interior şi în exterior, a unor întregi domenii ale creaţiei şi interpretării cultural-artistice româneşti". Exemplele vin imediat şi ele sunt din domeniul editorial (o adevărată *explozie*), din cel al instituţiilor şi manifestărilor media sau din cel al creaţiei şi interpretării artistice (succesele internaţionale ale cineaştilor, ale muzicienilor – Festivalul Internaţional *George Enescu*, ale oamenilor de teatru – Festivalul *Shakespeare* de la Craiova sau celebrul Festival Internaţional de la Sibiu, şi altele, şi altele). Apreciind superlativ asemenea manifestări prestigioase – mutaţii cultural-spirituale caracteristice ale ultimului sfert de veac – autorul constată că acestea, din păcate, „nu ilustrează în acelaşi timp şi progresul general, cultural, civilizator şi economico-social al societăţii româneşti, în contextul (care ar fi trebuit să fie atât de benefic) integrării noastre euro-atlantice..." Tonul analizei devine foarte sever la adresa ministeriatelor culturale – adevărate dezastre „concretizate în degringolada generalizată a fiinţării noastre cultural-morale." Concluzia e şi tristă şi îngrijorătoare: „Am încheiat un sfert de veac în care, după hiatusul provocat de dominaţia propagandei naţional-comuniste asupra culturii, nu beneficiem încă de o autentică şi atât de necesară politică a culturii (la nivel naţional şi local) bazată pe o la fel de autentică strategie culturală." Sunt amendate sever Ministerul Culturii şi „pseudo-organismele sale teritoriale" care nu mai reprezintă nimic în „derularea" (că de „evoluţie" nici nu poate fi vorba!) treburilor culturale. Sub rezerva subiectivismului sau a posibilităţii de a greşi, Gheorghe Bunghez face substanţiale propuneri – pornind de la propria-i experienţă în domeniu – în vederea vitalizării „deconcentratului" – cum i se spune acum direcţiei judeţene de cultură. Bineînţeles, sugestiile sunt destinate cu prioritate judeţului Neamţ, ale cărui realităţi spirituale îi sunt foarte bine cunoscute autorului, ca unul ce le-a păstorit sau le-a îndrumat multă vreme. Optimismul funciar îl face ca – după ce îşi arată adânci nemulţumiri, mirări sau supărări faţă de cum au involuat lucrurile în judeţul Neamţ şi în centrul lui administrativ – să spere că viitorul va aduce, în România (deci şi în judeţul Neamţ), o strategie a culturii naţionale care să asigure continuarea vechilor şi sănătoaselor tradiţii ale moralităţii, ale bunei cuviinţe, ale culturii tradiţionale, ale spiritualităţii româneşti.

Chiar dacă „încă niciun partid nu şi-a asumat serios responsabilitatea morală a elaborării unei politici culturale autentice şi, în consecinţă, a unei strategii culturale naţionale", Gheorghe Bunghez îşi exprimă speranţa că nu e totul pierdut, că putem reveni la normalitate, că ne putem încă salva de la

Scanned with OKEN Scanner

căderea totală în indiferenţă, în mediocritate şi, ferească Dumnezeu, în ignoranţă absolută!

Această speranţă îi este susţinută de semnele bune pe care unele instituţii nemţene le dau – şi are în vedere patru dintre acestea, în programele şi activităţile cărora Gheorghe Bunghez vede şansa redresării generale a vieţii culturale a judeţului şi minicipiului. Ele sunt: Biblioteca Judeţeană *G. T. Kirileanu* („autentică, valoroasă şi multifuncţională instituţie de Cultură"), Centrul pentru Cultură şi Arte *Carmen Saeculare* (chiar dacă s-a aflat, temporar, într-o nedorită perioadă de derută), Complexul Muzeal Judeţean – prestigioasă instituţie de cultură şi cercetare, cu o largă reţea de muzee specializate – şi, nu în ultimul rând, *Teatrul Tineretului* – instituţie artistică mult preţuită în trecut, dar aflată acum într-un con de umbră, desigur trecător.

Asupra situaţiei şi activităţii tuturor acestor instituţii de prestigiu autorul face aspre/lucide analize din perspectiva aşteptărilor şi a respectului ce îl are pentru ele, dar şi din perspectiva viziunilor – adesea ciudate sau de neînţeles – pe care forurile administrative locale le au faţă de ele, de locul şi de rostul lor în ansamblul vieţii spirituale nemţene. Se simte din aceste analize regretul că au fost pierdute, cel puţin în cazul Teatrului, galoanele de excelenţă pe care le purta altădată; se simte, de asemenea, îngrijorarea faţă de ceea ce autorul numeşte ***devastarea brutală a sediului instituţiei*** (sub pretextul *renovării*). Faţă de gravele neajunsuri şi degradări semnalate, tonul analistului devine pur şi simplu violent: „ [...] nu democraţia noastră *originală* în sine este vinovată ci, categoric, imoralitatea, incultura, ignoranţa, politicianismul, afacerismul şi abjecţia veroasă a unora dintre cei care, prin votul iresponsabil al multora dintre noi, au ajuns să îndeplinească funcţii şi atribuţii [...] de care, abuzând grosolan, au afectat grav însăşi supravieţuirea noastră moral-spiritual-culturală în această parte de ţară." Îngrijorarea autorului e cu atât mai mare cu cât constată că „numărul pietrenilor responsabili, de atitudine şi de acţiune civică, s-a restrâns considerabil". Şi, cum era şi firesc, după constatare şi îngrijorare, urmează o pledoarie gravă, responsabilă, nu lipsită de patetism, dar absolut necesară în vederea îndreptării lucrurilor; e pledoaria unui om care vede şi judecă, vede şi suferă, vede şi îndeamnă la îndreptarea lucrurilor, pentru care face judicioase propuneri.

Privirea analistului se extinde de la principalele instituţii de cultură spre „noii actori culturali" de după '89 – societăţi, asociaţii, fundaţii, cluburi, etc, apreciind activitatea câtorva dintre ele (Fundaţiile *Ion Coman, G.T.Kirileanu, Constantin Matasă, Vacanţe Muzicale*) şi amendând „puţinele şi nesemnificativele activităţi" ale altora. În anexele volumului se află argumente convingătoare pentru ambele situaţii.

O asemenea carte, atât de cuprinzătoare, cu analize minuţioase, cu date de necontestat asupra instituţiilor culturale ale unui judeţ cu particularităţi

Scanned with OKEN Scanner

deosebite, privite pe o perioadă îndelungată, cu etape profund diferite sub raport politic, administrativ, cultural etc. (1968-1989 şi 1990-2015), o asemenea carte, scrisă de un autor care s-a aflat permanent implicat în evoluţiile vieţii culturale, de pe poziţii de răspundere, de coordonare, de conducere şi îndrumare, o asemenea carte nu se putea încheia fără nişte substanţiale concluzii; şi acestea vin, ca un corolar firesc al cercetării, autorul dovedind o impresionantă capacitate de sinteză, din care rezultă fraze concentrate şi încărcate de sens. Iată: „[...] aşa cum am căutat să demonstrăm, e drept, cu argumente mai mult din judeţul Neamţ, din punctul nostru de vedere, **CULTURA**, ca realitate moştenită istoric dar, în acelaşi timp şi ca fenomen contemporan de creaţie, difuzare şi însuşire, ce ne conferă identitate şi stimulează afirmarea conştiinţei naţionale, a fost, este şi va fi unul dintre elementele constitutive fundamentale şi de dăinuire, în prezent şi în viitor, a fiinţei naţionale româneşti. În aceste condiţii, aşa cum s-a putut constata în paginile acestei cărţi, am considerat **CULTURA**, în pofida condiţiilor politice, economico-sociale şi mai ales propagandistico-ideologice din perioada '65 - '89 (anii totalitarismului ceauşist), nu ca pe un atribut militantist al rezistenţei sau dizidenţei (şi nici nu a putut să fie aşa ceva), ci ca pe un autentic **factor real şi posibil de supravieţuire şi de salvgardare a existenţei spiritual-morale tradiţionale a societăţii româneşti, dar şi a demnităţii individuale a fiecărui cetăţean".**

Repet, în încheiere: lucrarea istoricului şi cercetătorului Gheorghe Bunghez este o valoroasă şi riguros profesionistă contribuţie la cunoaşterea şi dreapta judecată a evoluţiilor culturii româneşti din ultimii cincizeci de ani – cu aplicaţie la particularităţile semnificative ale judeţului Neamţ; o lucrare care nu idealizează trecutul, ci îl priveşte critic, dezvăluind racilele şi încătuşările ideologice ale perioadei comuniste (1965-1989), precum şi deruta perioadei postrevoluţionare şi evidenţiind potenţialul organizatoric şi spiritual al unor oameni pasionaţi, care au reuşit să depăşească toate constrângerile şi – în zona amintită – să transforme manifestările culturale în adevărate forme de supravieţuire şi de demnitate umană.

Ştefan OPREA

Iaşi, 10 dec. 2015

Scanned with OKEN Scanner

A Rigorously Professional Contribution to the Right Judgment of the Culture Evolutions

Five years ago, when commenting the researcher Gheorghe Bunghez's previous book on the Youth Theatre in Piatra-Neamt (entitled ***the Youth Theatre Between "the Dragon" and "the Square",1980-1986)***, I was examining the theatrical phenomenon in Piatra-Neamt, as a matter of fact the most spectacular post-war theatrical evolution, named by some enthusiasts as a miracle, myth, etc. As far as I am concerned I named it a *phenomenon*, a term which is still used and, moreover, we tend to extend it to the entire cultural evolution of the Neamt County, on which background the theatrical movement became possible. We have found this extended usage of the term *phenomenon* as convenient after reading the latest book by Gheorghe Bunghez: ***Counterpoint...The Dignity of Surviving by Culture*** *(Testimonies, Viewpoints, Documents),* a book which first and foremost compels recognition by rigor, sincerity and absolute honesty in considering the spiritual evolution within a historic period dominated by proletarian pragmatism, all sorts of restrictions, mainly ideological and leaders lacking not only cultural practice but also the drive towards culture or, most often, goodwill. We are referring to – because the present volume refers to – the Neamt County from its coming into being (in 1968) until present days, a period when the author was in the midst of these evolving realities. He was such involved not only due to the positions he held in the upper area of life and spiritual activity but especially by concept, initiative, direct action, coordination, responsibility and passion. His presence at the head of the cultural affairs in the Neamt County is discreetly revealed (even too discreetly) and his subordinates' qualities and passion being much emphasized. They are presented as persons with a good cultural profile, strong initiative, willing to spare no effort, to take risks or ready for personal renouncements in favour of the spiritual affirming of the town and county as well. Despite all these, to those who read carefully, *sine ira et studio*, the book reveals – beyond the entire spiritual message of a county and epoch - the life, activity, beliefs, joys and disappointments of a man who staked everything on the idea of human dignity and dignified surviving by culture.

Now, that the facts of culture which made the town and the county exceptionally stand out – during a period of constraints, restrictions, over

Scanned with OKEN Scanner

politicizing and discouraging censorship – can be considered with detachment, judged right and in cold blood, Gheorghe Bunghez gathers all these into a book, describing (from idea to the full development, consequences or echoes in the public consciousness), relating them to each other or judging them – sometimes proudly retained, at other times severely or regretfully for some failures. Viewing everything from inside is to his advantage and he is constantly attentive so that subjectivities (obviously unavoidable when one is in a position of initiating, thinking, coordinating or subtly mediating between the political ideological power and the dynamic area alive of the phenomenon in question) should not lead to exaggerations or distortions of reality.

The cultural evolutions in the Neamt County are not seen as isolated, freestanding, arising from themselves and for themselves but integrated in the socio-economic context of the county, the substance, forms and the becoming of the spiritual phenomenon being permanently placed in relation to the context determining them, which equally benefits from them - a fact which is manifest in the education, training, civil and moral condition of the area residents.

I say unreservedly that the present volume is a contribution which was absolutely necessary for a better knowledge and clarification of the realities in a dark period in Romanian history, in general, and of the cultural evolutions, in particular. The author speaks openly and honestly on the ideological constraints, the narrowness of thought with the authorities or the dangers awaiting the free mind and limiting art and culture until the fall into ridiculous. Nevertheless, the Neamt County appears to have been somewhat fortunate to be led for a while (before '89) by people less enrolled in the establishment or submissive to the regime until reaching blindness itself (they suffered the harshest consequences for it). From them, those performing in the culture field received some free scope, right of initiative and action as compared to other counties. And these workers knew how to use the advantage to the best and by setting their own intellectual capacities in action, their talent, disposition towards good and beautiful, their desire to help in making the area residents 'human, moral and civil condition be better, they developed extensive cultural programmes specific to the local traditions. They were effective and some resounded nationwide. The author shows them all as they were, respecting the truth, mentioning the difficulties or ideological constraints which were to be overcome, highlighting the people involved in the achievements that were going to lead to a well-deserved recognition. An impressive corpus of documents annexed to the volume provides irrefutable evidence on the commencement and carrying of such doings (a special chapter is reserved for the special people who made the Neamt cultural phenomenon possible. *see **The Cultural Team of the Neamt County***).

Scanned with OKEN Scanner

Considering the contributions of some researchers of the Romanian cultural phenomenon before 1989, Gheorghe Bunghez states that the book was not intended to show that he has other views on the general state of culture in communism, nor would he attempt at justifying/defending/debating/exonerating what happened in the Neamt County before '89,culturally speaking, nor would he mean to accuse/judge/blame others without proof or argument as long as the talks, comments and attitudes focus on the truths concerning the period and those who lived and acted then. Yet he cannot allow – we consider his attitude right- *this trial* to be conducted only by certain "commentators" (*not in the least righteous*) who exclusively resort to memories (often subjective ones) or doubtful stories of third persons or even worse, *improvised or deliberately made evidence.* Gheorghe Bunghez demands that the truth be told in full and real evidence be respected. Through his book the author strives to provide a source of truth and real evidence and this justifies the advancement of a concept like the one in the title: ***the dignity of surviving by culture***.

Motivating his approach as necessary and not undertaken by thinking of past, of its rehabilitation or idealization but of the present and future, the author writes: "We believe that it is mandatory for the future generations to know their cultural past (both the distant and the recent date one so that they could learn from their foregoers' experience and accomplishments, many as they might have been, but also from their mistakes in order not to repeat them.

Being quite aware that he himself might err by subjectivity - as one that was deeply involved – he constantly supports his assertions, analyses and arguments on documents and beyond these on his own conscience and respect for truth.

The researcher starts – the same way the animator and coordinator of the cultural area in the Neamt County did (the same person) - in the early years and the following period from what is called *spiritus loci*, i.e. from the idea that the Neamt region is special in the Romanian spirituality. The Cucuteni vestiges, the remainders of Dacian fortresses, religious or civil buildings constructed by the Musats, the holy ancient places for prayer and teaching, the foremost of which being the Bistrita Monastery and the Neamt Monastery, all these stand as testimony for the above-mentioned concept. Then, pages introduced from the scientific work of some history researchers strengthen the idea that this area and its administrative centre, Piatra-Neamt (with millenary roots identified in the ancient fortress of Petrodava), have noble traditions of civilization, culture as well as material and spiritual achievements. A special chapter in the book is reserved, with due respect, for these traditions and the ways of highlighting their value by actions intelligently and subtly concealed in order to be protected from ideological constraints. The

Scanned with OKEN Scanner

author manages to convince us of the truth that the Neamt County is the inheritor and the treasure keeper of a traditional cultural heritage with historical documentary value and special moral-spiritual significance for national culture. And he does not make it for the sake of mere assertion but in order to show how this heritage can be and was actually used in the service of the present by initiative and actions of great value. Having impressive skills for analysis and synthesis, Gheorghe Bunghez highlights some of the above-mentioned initiatives or actions, such as the *Ceahlau Mount Celebration* (characterized as a testimony of the self-awareness in the traditional Romanian culture east of the Carpathians). We can find out in great detail what this celebration was, who was responsible for organizing the event and especially what the celebration meant for people and the spirituality of the region, the collected legends and the way these were valued on such occasions and what could be revealed on *Pion – the Sacred Mount of Moldavia* by scientists (geologists, geographers, economists, historians, sociologists or ethnologists), men of letters and artists. One can intensely feel the author's regret when noticing that sometime the celebration used to be attended by tens of art and sport groups, thousands of professional or amateur performers and tens of thousands of spectators as compared to the minor event remained in the charge of the local authorities today. Then we are offered detailed accounts on other important cultural events such as the *Sarbatoarea Razboienilor*, on the historic character of which Gheorghe Bunghez ensures us that it is authentically old. The initiator of this event was Prince Stefan himself who honored the memory of those who died at Valea Alba twenty years after their supreme sacrifice and "ever since 1496 when the first mausoleum-church of the Romanian people was built [...] the Romanians (Moldavians, mainly) use to come here every year, not as to a Wailing Wall but to the sacred shrine of our continual historic and moral-spiritual revival." The words of the historian Iulian Antonescu are still vivid. At one of the annual commemorative events he said: "We do not make history for history's sake but because our property and birth documents are in accordance with history. We are among the first nations who can prove with scientific evidence that the land we live in is the cradle we were born. We can show that our forerunners left us a spiritual legacy, that we are among the few who founded a state which holds no stolen land within its borders .Our state has our ancestors' bones as a foundation."

That is why such celebrations and cultural activities are necessary: in order not to forget who we are, where we come from, so that we could understand to which way we need to look and go. That is the aim which Gheorghe Bunghez had in writing his book on these events and activities in which he himself was deeply involved. After he recounts in substantial pages of analysis and evocation many other initiatives in various fields of culture

Scanned with OKEN Scanner

which were to enrich, diversify, stimulate or elevate the spiritual life of the region, the author insists substantially and proficiently on Chapter IV, the most consistent one in terms of the originality and specifity of events or the initiatives which made the Neamt County famous. The chapter title is significant and entirely justified: *New Cultural Concepts, with New Axiological Dimensions*. The major initiatives in Neamt are summarized in here: *The First Festival of Theatre Performances for Youth and Children* (which, in 1969, pioneered the Romanian festival system in the theatre area), *The Musical Holidays from Piatra-Neamt* (an unprecedented cultural phenomenon), *The First Festival of Fine Arts LASCAR VOREL*, *Libris – The First Book Fest ,PETRODAVA 2000* etc. The chapter includes some theoretical concerns, too. For those who want to have a unique experience in the field of culture, initiatives and elevated cultural management - with maximum efficiency in aesthetic education, in refining the public taste, cultivating the beautiful or the moral sense –a reading of this chapter is mandatory.

Commenting (with discreet pride), the author specifies that all these events were inspiring at their time in Romania, having a favourable echo at all levels of Romanian spiritual life." Our merit – if it can be appreciated as such - is that we knew how to take advantage of this state of facts, so that we had courage and "discovered new ways (sui-generis), truly innovative ones to enhance the spiritual life in the towns and villages of the county" instead of simply executing the directives and cultural tasks expressed by party leaders on the basis of the ideological programme, then invented.

Some of these events and initiatives have survived to the present days, others were abandoned, and others have a differently nuanced content, course and purpose.

The analyses undertaken by the author on these extensive and various phenomena are a true cultural history of the region written with accuracy and honesty, constantly reinforced by documents in annexes and illustrated with helpful iconography. We noted on some of them in our commentary to the previous volume by Gheorghe Bunghez dedicated to the *Youth Theatre*.

Our then-expressed assessment about the outstanding research undertaken by Gheorghe Bunghez remains still valid for the present approach: the author says things in a carefully measured manner, does not hide anything of what others would be tempted to, is sincere and often self-critical, presents with modesty and discretion the outstanding achievements of the institutions he headed or guided, amends incorrect or simply untrue statements about these institutions and the people working there but he reserves his appreciation for the worthy, enthusiastic and well-meant ones.

The book could not be complete without a chapter on the present. Having as a title a line by Eminescu (*Au prezentul nu ni-i mare?)*, the chapter

Scanned with OKEN Scanner

includes very different opinions, some of appreciation, others of severe criticism and some others signaling the changes occurred (under the sign of freedom), moving away from the patterns of the *culturalizing* national-communist propaganda. Only the lack of objectivity and ill-will would prevent us (the author says) to see and appreciate "the extraordinary change of image and visibility within our borders and abroad, concerning entire domains of Romanian creation and interpretation." Examples are provided immediately and they are from the publishing area (an *explosion* really), from mass-media or from artistic creation and interpretation (the international successes of the film-makers, musicians - the *George Enescu* International Music Festival- or of the theatre people – The *Shakespeare* Festival in Craiova or the well-known Festival in Sibiu and many others). Appreciating such prestigious events - the cultural-spiritual changes characteristic for the latest quarter of century - in terms of praise, the author finds that unfortunately, these do not illustrate yet the overall enlightening social-economic progress of the Romanian society in the context of our Euro-Atlantic integration (which was supposed to be so beneficial)..." His analysis is becoming ever harsher when referring to the successive leaderships of the Ministry of Culture, real disasters materialized in the general mess of our cultural and moral existence." The conclusion is sad and worrying: "We ended a quarter of a century after the gap caused by the dominance of the national-communist propaganda on culture and yet we do not benefit from a so much needed genuine policy in culture (at national and local level) based on an equally authentic cultural strategy."The Ministry of Culture and "its territorial pseudo-agencies" are sharply criticized as they are hardly anything in the "**conduct**" (because we cannot even speak of **evolution!**) of cultural affairs. Admitting that he may be mistaken or subjective, Gheorghe Bunghez makes substantial suggestions – from his own experience in the domain – in order to animate the "deconcentrated" – as it is called today the County Culture Department. Naturally, the suggestions are mainly intended for the Neamt County, the spiritual realities of which are well known to him as one who headed and guided them for a long while. His fundamental optimism will make him hope - after showing his deep discontent, amazement or grief at how matters devolved in the Neamt County and in its administrative centre- that the future will bring a culture strategy to Romania (therefore in the Neamt County, too) so as to ensure the continuing of the old and good traditions of morality, decency and of the Romanian traditional and spiritual culture.

Although," for the time being ,no party has assumed in earnest the moral responsibility of developing a genuine cultural policy and consequently a national cultural strategy", Gheorghe Bunghez hopes that all is not lost yet, that we can return to normality and that we can still save ourselves from indifference, mediocrity or – God forbid it- absolute ignorance!

Scanned with OKEN Scanner

His hope is supported by the good signs which some institutions from the Neamt County give – four of which are envisaged for their programmes and activities, in which he sees the chance of bringing the cultural life to an efficient state in the county and its municipality city. They are: the *G.T.Kirileanu* County Library ("an authentic, valuable and multifunctional institution of Culture"), *Carmen Saeculare*, the Centre for Arts and Culture (even if it was temporarily in an undesirable period of confusion), The County Museum Complex – a prestigious institution of culture and study with a large network of specialized museums – and last but not least the *Youth Theatre* – an artistic institution highly treasured in the past and now in a transient state of oblivion).

The author makes a severe and clear analysis on the situation and activities of these prestigious institutions from the perspective of his respect and expectations but also in the light of the views (often strange and obscure) which the local administrative structures have towards their stand and use within the spiritual life of the county. In these analyses one can feel the regret of having lost the former status of excellence, for the Youth Theatre, at least. One can also feel the author's concern to what he calls ***a brutal devastation of the theatre premises*** (under the pretext of its *restoration*). With the object of the serious deficiencies and degradation before signaled, the analyst's tone becomes just fierce."[...] it is not our *original* democracy itself that is to blame but definitely the immorality, lack of culture, incapacity, petty politics, profiteering and the despicable corruption of some who, due to the irresponsible voting, have reached leading positions. Thus these ones, by gross abuse, affected severely our moral- spiritual-cultural survival in this part of the country. The author's concern is even greater as he finds that "the number of the responsible inhabitants with civic attitude in Piatra-Neamt has narrowed considerably." And, as it was natural, after his findings and concern, follows a serious and responsible plea, not without pathos but absolutely necessary, in view of correcting things. It is the plea of a man who sees and judges, who sees and suffers, who sees and urges people to straighten things, in view of which he makes sensible suggestions.

The author's analysis extends from the main institutions of culture towards the "new performers in culture" after 1989 – societies, associations, foundations or clubs, etc, and he appreciates the work of some of them (*Ion Coman, G.T.Kirileanu, Constantin Matasa* Foundations, *the Musical Holidays*), on the other hand he amends "the few and insignificant activities of others. Evidential arguments for both cases are to be found annexed.

Such a comprehensive book with elaborate analysis and undeniable data on the cultural institutions of a county with outstanding features, viewed over a long period, with profoundly different stages, in political, administrative

Scanned with OKEN Scanner

or cultural terms (1968-1989 and 1990-2015), such a book written by an author who was constantly involved in the development of cultural life in positions of responsibility, coordination, leadership or guidance, such a book could not have concluded without some substantial opinions. They come as a natural corollary of research, the author showing an impressive ability for synthesis which results into concise and meaningful sentences. Here is an example: "[...] as we have tried to prove with more arguments, it is true, from the Neamt County, in our point of view, CULTURE as a historically inherited reality but at the same time a contemporary phenomenon of creation and dissemination which gives national identity and stimulates the assertion of national consciousness was, it is and it will be one of the essential aspects for our remaining in existence. Under these circumstances, as it could be noted in the pages of this book, we considered CULTURE to be an authentic **real and possible factor of survival and protection for the Romanian society itself and for each citizen's dignity as well**. And despite the political, economic and social conditions and especially the ideological trend during the years 1965-1989 (Ceausescu's totalitarian years) we did not consider Culture as a militant attribute of resistance or dissidence(it could not have been anything like that)."

In the end I say it again: the work of the historian and researcher Gheorghe Bunghez is a valuable and rigorously professional contribution for knowing and the right judgment of the Romanian culture evolutions in the latest fifty years – with application to the specific features of the Neamt County; a work that does not idealizes the past but rather examines it critically revealing its shortcomings and ideological constraints in the communist era (1965-1989),as well as the confusing post-revolution period. The work highlights the spiritual and organizing potential of some dedicated people who managed to overcome all constraints - in the above-mentioned domain - and to transform all cultural events into true forms of survival and human dignity.

Iasi, 10th December, 2015 Stefan Oprea

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Contribution rigoureuse au jugement honnête de l'évolution de la culture

Il y a cinq ans, eu rédigeant un commentaire sur le livre antérieur de l'historien et chercheur Gheorghe Bunghez dédié au Théâtre de la Jeunesse de Piatra Neamț, j'attribuais le nom de „phénomène théâtral de Piatra Neamț" à l'évolution théâtrale la plus spéctaculaire de la pèriode d'après la guerre, évolution apelée par certains enthousiastes „miracle ou mythe". Personnellement j'ai utilisé la notion de „phénomène" que je garde encore, en parlant de toute l'évolution culturelle du département de Neamț, qui a rendu possible le mouvement théâtral de la ville. Cette notion de „phénomène est renforcée aussi par la lecture du nouveau livre de Gheorghe Bunghez: ***Contrepoint ... La survie dans la dignité par la culture*** (preuves, points de vue, documents) oeuvre qui s'impose, premièrement, par la rigueur, la sincérité et l'honnêteté totale avec la quelle il analyse les évolutions spirituelles dans une étape historique dominée par le pragmatisme prolétaire, par des contraintes de toutes sortes, surtout idéologiques, et par des dirigeants dépourvus d'érudition mais aussi d'apétence et le plus souvent de bonne volonté. Nous nous reférons au département de Neamț depuis sa création en 1968 et jusqu'à nos jours, période dans la quelle, l'auteur s'est trouvé au sein de ces réalités en pleine évolution, non seulement par les fonctions accomplies dans la zone supérieure de l'activité spirituelle mais surtout par sa conception, l'action directe, par sa résponsabilité et sa passion.

Cette présence active de l'auteur à la direction du domaine culturel du département de Neamț, est mentionnée de manière très discrète (je dirais même trop discrète) en soulignant surtout les qualités et la passion de ses collaborateurs, des gens doués de connaissances dans le domaine de la culture; doués d'initiative, disposés à faire des efforts, à en subir les risques, à renoncer aux privilèges personnels à la faveur de la mise en évidence des valeurs spirituelles de la ville et du département. Malgré tout acela, pour ceux qui lisent attentivement ce livre, „sine ira et studio" il dévoile au de là du paysage spirituel complet d'un département et d'une période – la vie, l'activité, les conceptions, les croyances, les joies et les désillusions d'un homme dominé par l'idée de la dignité humaine et par l'idée de la survie dans la dignité par la culture.

A présent, que les faits qui ont attribué à la ville et au département de Neamț le rôle d'exemples – dans une période (1968-1989) de restrictions, de contraintes, de censures désarmantes – peuvent être appréciés à leurs justes valeurs, Gheorghe Bunghez les assemble dans ce volume, les analysant – parfois avec une fierté retenue – autrefois avec sévérité ou avec des regrets devant les insuccès; le fait d'analyser les choses de l'intérieur, représente un avantage pour lui, mais il évite avec prudence la subjèctivité (inévitable sans aucun doute, quand on a été l'initiateur et le médiateur entre le pouvoir politique et idéologique et la zone vivante du phénomène dont on parle) et à mener à des exagérations ou des modifications de la réalité.

Les évolutions culturelles du département Neamț sont analysées et intégrées dans le contexte socio-économique et politique du département, la substance (l'essentiel), les formes et les transformations du phénomène spirituel étant toujours mises en relation avec ce contexte qui en bénéficie – fait qu'on retrouve évidemment dans l'éducation, l'instruction, la condition morale des habitants.

Sans aucune réserve, j'affirme que ce volume est une contribution – nécéssaire – à la meilleure connaissance des réalités d'une période noire de l'histoire roumaine en génèral, et des évolutions culturelles en particulier, l'auteur mentionnant sincèrement les contraintes idéologiques, l'étroitesse d'esprit des dirigeants, des dangers qui guettaient la liberté de pensée et qui limitaient la création littéraire, historique et culturelle en génèral.

Il semble que le département de Neamț ait eu la chance d'avoir èté conduit pendant une certaine période (avant 1989) par des gens moins soumis au régime (d'ailleurs ils en ont subi les conséquences les plus dures). C'est que ceux qui sont au service du département de Neamț ont reçu plus de liberté et droit d'agir d'avantage que dans d'autres départements. Ils ont su utiliser cet avantage et en faisant appel à leurs propres capacités intellectuelles, au talent, à leurs penchants vers le bien et le beau, à leur aspiration vers l'amélioration de la condition humaine, morale et civique des habitants de la région, ils ont élaboré des programmes culturels amples, correspondants à cette région et à ses traditions. L'auteur les présente tous, en respectant la vèrité, en parlant des difficultés, des contraintes idéologiques qui devaient être dépassées, en reconnaissant les mérites des gens qui les ont réalisés. Des documents annexés au volume, offrent des témoignages irréfutables de leur travaux, de leur développement (un souschapitre particulier est réservé aux personnes spéciales qui ont fait possible le phénomène culturel de Neamț).

En estimant l'importance des contributions de certains chercheurs du phénomène culturel roumain de la période communiste, Gheorghe Bunghez souligne le fait que par son livre il n'a pas l'intention de démontrer qu'il possède d'autres points de vue sur „l'état" général de la culture de cette

Scanned with OKEN Scanner

période; il ne veut, non plus, justifier, défendre, motiver, réhabiliter les évènements qui ont eu lieu avant 1989, du point de vue culturel. Il n'accuse personne, ne condamne pas sans preuves et arguments, du moment que les discussions, les commentaires et les attitudes se situent dans l'aire des vérités sur l'époque et sur ceux qui ont vécu et agi à ce moment là. Mais en même temps, il n'admet pas – ce qui nous semble normal – que ce processus soit fait seullement par certains commentateurs qui utilisent exclusivement les souvenirs (souvent subjectives) ou bien les „récits" douteux de certaines personnes et encore pire „les preuves improvisées ou volontairement fabriquées", Gheorghe Bunghez exige qu'on dise la vérité, qu'on respecte les preuves réelles – par son livre il s'efforce d'offrir une telle source de la vérité, qui justifie l'emploi du concepte du titre: **„La survie dans la dignité par la culture"**.

En justifiant cette démarche comme nécessaire, non pour réhabiliter ou idéaliser le passé, mais pour le présent et l'avenir, l'auteur ecrit: „Nous pensons que la génération future doit connaitre obligatoirement le passé culturel (celui plus éloigné mais aussi celui de date plus récente) pour qu'elle tire profit de l'expérience et des réalisations des précurseurs mais aussi de leurs erreurs, pour ne pas les répéter.

Conscient du fait qu'il pourrait être souvent subjectif, il s'appuie sur les affirmations, les analyses, les arguments, les conclusions sur des documents et aussi sur sa propre conscience sur le respect pour la vérité.

Le chercheur part, dès le début et même dans la période suivante, de la spécificité locale, c'est-à-dire de l'idée que la zone occupe une place particulière dans l'aire de la spiritualité roumaine dont les témoignages sont les vestiges de *Cucuteni*, les traces des cités daces, les fondations des *Muşatini* religieuses ou civiles, ou bien les anciens foyers de prière et d'instruction tels les *Monastères Bistriţa* et *Neamţ*.

Des extraits des travaux scientifiques de certains chercheurs historiens, renforcent l'idée que cette zone et son centre administratif *Piatra-Neamţ* (avec des racines millénaires retrouvées dans l'ancienne *Cité Petrodava*) possède de nobles traditions de civilisation, de culture, de création matérielle et spirituelle.

Un chapitre spécial du livre est dédié à ces traditions et aux manières de les mettre en valeur par des actions libres de toute contrainte idéologique. L'auteur réussit à nous convaincre que le département de Neamţ est l'„héritier et le gardien" d'un patrimoine culturel traditionnel de valeur artistique et documentaire en même temps que morale et spirituelle de grande importance pour la culture nationale. Il montre aussi comment on peut l'utiliser et comment a été utilisé ce patrimoine au service de l'époque présente, par des actions culturelles remarquables.

Avec une capacité exceptionnelle d'analyse et de synthèse, Gheorghe Bunghez met en évidence certaines de ces actions telles „La Fête de la

Scanned with OKEN Scanner

Montagne Ceahlău". On apprend, avec bien des détails ce qu'a représenté cette fête, qui s'est occupé de son organisation et comment, ce qu'elle signifiait pour les gens, pour la spiritualité de la région, quelles légendes ont ètè collectionnées et valorisées et ce que les hommes de science (géologues, sociologues, etnologues) les hommes de lettres et les artistes, ont pu révéler sur *La Montagne Sainte de la Moldavie*. On ressent le regret de l'auteur qui observe que cette fête à la quelle participaient des dizaines d'ensembles artistiques et sportives des milliers d'artistes professionnels et amateurs et des dizaines de milliers de spectateurs, est devenue un fête de moindre importance, organisée par la maitrie locale.

On nous présente des rapports détaillés sur d'autres manifestations culturelles comme *La Fête de Războieni*, qui date du temps jadis, son créateur étant *Le Prince Régnant Ştefan*, qui y a voulu honorer la mémoire des soldats morts à Valea Albă, vingt ans après leur sacrifice, et depuis 1496, quand on a construit le premier Monument – Église des Roumains. Les Roumains (surtout les habitants de la Moldavie) y viennent chaque année, non comme au *Mur des lamentations*, mais comme devant le saint autel qui marque notre continuelle renaissance historique- spirituelle et morale.

On se rappelle toujour les paroles de l'historien Iulian Antonescu, prononcées à l'occasion d'une édition de la grande fête, qui affirme que l'histoire détient notre acte de proprieté et de naissance; de même il souligne le fait que nous faisons partie des peuples qui, avec des preuves scientifiques, nous montrons que la terre sur la quelle nous habitons est la notre-là où nous sommes nès. Il affirme aussi que nos parents nous ont légué une dot spirituelle et que notre pays ne contient pas, entre ses frontières , une terre volée aux autres peuples. Notre état a pour base les tombeaux de nos ancètres.

C'est pourquoi les fêtes et les actions culturelles comme celles de Neamţ, sont necéssaires: pour ne pas oublier qui nous sommes, d'où nous provenons, pour comprendre dans quelle directions nous devons regarder, pour y diriger nos pas. C'est le but poursuivi par Gheorghe Bunghez dans son livre dédié à ces fêtes et actions, qui'il avait, lui-même, organisées.

Après avoir relaté d'autre initiatives de divers domaines de la culture, qui ont enrichi, diversifié, stimulé et ennobli la vie spirituelle de la région, l'auteur insiste dans le IV-ième chapitre du livre, le plus substantiel, par rapport à l'originalité et la spécificité des manifestations, des initiatives et des actions qui ont apporté la renommée à la ville et au département de Neamţ. Le titre du chapitre est significatif et justifié: „Nouveaux concepts culturels avec de nouvelles dimensions dans divers domaines". On y trouve les grandes initiatives: *Le Premier Festival des Spectacles de Théâtre pour La Jeunesse et Les Enfants* (qui en 1969 inaugure le festival roumain de théâtre), *Les Vacances Musicales de Piatra-Neamţ* (un phénomène culturel sans précédent), *Le*

Scanned with OKEN Scanner

Premier Festival d'Art Lascăr Vorel, *Libris – Le Premier Salon du Livre*, *Petrodava 2000* etc.

Pour ceux qui veulent connaître une expérience unique dans le domaine de la culture, des initiatives et de l'organisation de la culture au plus haut niveau – mais aussi d'une efficacité maximale sur le plan de l'éducation esthétique et du raffinement du goût du public, de l'éducation du goût pour le beau et la moralité – la lecture de ce chapitre est absolument nécessaire. En commentant (avec discretion et fierté) ces faits, l'auteur précise que toutes ces manifestations culturelles ont été, à ce moment-là, inédites en Roumanie et on suscité l 'intéret des gens de tous niveaux intellectuels roumains. „Notre mérite – si l'on veut l'appeler ainsi – est que nous avons su et pu profiter de cet état des choses et, au lieu d'être de simples exécutants des directives et obligations culturelles transmises par les dirigeants, ayant à la base le programme idéologique du parti, nous avons eu le courage d'enrichir la vie intellectuelle des villes et des villages du département de Neamţ.

Quelques unes de ces actions et initiatives ont duré jusqu'à nos jours, d'autres ont été abandonnées et dans d'autres on a changé le contenu, le but et la manière d'agir.

Les analyses entreprises, par l'auteur, de ces phénomènes amples et variés, deviennent une véritable histoire culturelle de la région, une histoire écrite avec clairevoyance et honnêteté renforcée, sans arrêt, par les documents des annexes et, illustrée aussi, par une riche et utile iconographie. Nous en avons parlé aussi dans la commentaire du volume antérieur de Gheorghe Bunghez dédié au Théâtre de la Jeunesse.

Les considérations que j'y faisais sur les qualités de la recherche faite par Gheorghe Bunghez restent valables aussi pour la démarche actuelle: l'auteur ne cache rien de ce que d'autres seraient tentés de cacher, il est très sincère, et souvent autocritique, ou bien il traite avec discretion et modéstie des rèalisations remarquables des institutions qu'il avait conduites, il conteste les affirmations injustes sur ces institutions et leurs employés, en appréciant les gens enthousiastes et bien intentionnés.

Pour que le livre soit complet, un chapître est dédié à l'époque actuelle. Ayant pour titre un vers d'Eminescu (*Au prezentul nu ni-i mare*) le chapitre contient de diverses opinions, des appréciations, les unes de critique sévère – les autres attirant l'attention sur les changements produits (sous l'égide de la liberté) par rapport aux clichés de la propagande nationale communiste. Seule l'absence d'objectivité ou la mauvaise foi pourraient nous empêcher – dit l'auteur – de voir et d'apprécier l'éxtraordinaire changement d'image et de vision, à l'interieur et à l'extérieur de certains domaines de la création et de l'interprétation culturelle-artistique roumaine. Les exemples abondent, ils viennent du domaine de l'édition des livres (une vèritable explosion) de celui

Scanned with OKEN Scanner

des institutions et des manifestations du mass-média, ou bien de celui de la création et de l'interprétation artistique (les succès internationaux des cinéastes, musiciens – *Le Festival International George Enescu*, des acteurs – *Le Festival Shakespeare de Craiova* ou *Le* célèbre *Festival International de Sibiu* et tant d'autres encore).

En étudiant ces manifestations de prestige – des mutations culturelles spécifiques au dernier quart de siècle - l'auteur constate que, malheureusement, celles-ci ne montrent pas en même temps le progrès général, culturel, au service de la civilisation et économico-social de la société roumaine dans le contexte de notre intégration euro-atlantique. L'expression de l'analyse devient très sévère à l'adresse des ministères culturels – de vrais désastres qui contribuent à la dégradation continuelle de notre culture morale.

La conclusion et aussi pessimiste que moralisatrice: après un quart de siècle, nous n'avons pas encore une politique de la culture, authentique, et tellement nécesaire ayant pour base une stratégie culturelle originale. On critique sévèrement le Ministère de la Culture et ses institutions locales qui ne donnent aucune contribution aux activités culturelles. En partant de sa propre expérience – en vue de l'amélioration de l'activité de l'institution culturelle départementale, l'auteur, sous la réserve de la subjectivité, donne plusieurs suggestions destinées au département de Neamț dont il connait en détails, les réalités culturelles.

Après avoir montré ses mécontentements, son étonnement vis-à-vis de la manière dans la quelle ont évolué les choses dans le département de Neamț - l'auteur montre son optimisme et l'espoir que l'avenir offrira à la Roumanie (aussi au département de Neamț) une stratégie de la culture nationale qui assure la continuité des traditions, de la moralité, de la décence, de la culture traditionnelle roumaine.

Même si jusqu'à lépoque actuelle aucun parti politique ne s'est chargé d'élaborer un plan d'une politique culturelle authentique et , par conséquent, d'une stratégie nationale, Gheorghe Bunghez continue à espèrer que nous pouvons revenir à la normalité, que nous pouvons nous sauver de tomber dans l'indifférence, la médiocrité et, que Dieu nous garde, dans l'ignorance totale.

Cet espoir est soutenu par les réalisations de certaines institutions locales; il a en vue quatre, dont les programmes et les activités annoncent le redressement général de la vie culturelle du département et de la ville de Piatra-Neamț. Ces institutions sont: *La Bibliothèque G.T. Kirileanu* (autentique, de grande valeur, à multiples fonctions de culture), *Le Centre pour La Culture et Les Arts Carmen Saeculare* (même s'il s'est trouvé temporainement dans une période d'oubli), *Le Complexe du Musée Départemental*, prestigieuse institution de culture et de recherche, qui comprend un large réseau de musées

Scanned with OKEN Scanner

spécialisés et *Le Théâtre de La Jeunesse* – institution artistique très appréciée auparavant, tombée maintenant aussi dans l'oubli.

L'auteur analyse sévèrement les activités et la situation de ces institutions en critiquant l'attitude (souvent étrange) des établissements supérieurs administratifs vis-à-vis d'elle, de la place et de l'importance qu'elle occupent dans la vie culturelle de la région. On ressent de ces analyses les regrets de l'auteur que la place qu'occupait le Théâtre, par exemple, dans l'ensemble du pays, auparavant, a été perdue; on ressent aussi l'inquietude devant la destruction brutale du siège de l'institution au prétexte de rénovation. Le ton de l'analyste devient violent dès qu'il explique les cause de la dégradation signalée: il ne s'agit pas de notre démocratie originale, mais de l'immoralité, l'ignorance, le politicianisme, l'affairisme et l'abjection malhonnête de ceux qui sont devenus, par notre vote irresponsable, des chefs et par conséquent, par leur abus, ont nui à notre survie morale, spirituelle et culturelle dans cette partie du pays.

L'inquietude de l'auteur s'accroit encore davantage, à la suite de la constatation que les habitants de la ville responsables et munis d'une attitude civique sont devenus de moins en moins nombreux. Ce qui suit c'est un plaidoyer au service de l'amélioration des faits, le plaidoyer d'un intellectuel qui voit et juge voit et en souffre, voit et incîte à corriger ces faits en suggérant en même temps des améliorations judicieuses.

L'attention de l'auteur se dirige vers les principales institutions de culture, vers „les nouveaux acteurs culturels" d'après 1989 – des societés, des associations, des établissements d'entérèt public, des clubs etc, en louant l'activité de quelques unes (Les établissements Ion Coman, G. T. Kirileanu, Constantin Matase, Les Vacances Musicales) en critiquant les activités des autres. Dans la partie annexe du livre se trouvent des arguments pour et contre ces situations.

Un tel livre, dont le contenu est tellement étendu, avec des analyses détaillées, avec des données incontestables sur les institutions culturelles d'un département particulièr, vues dans une période longue, dans des étapes différentes, dans les domaines politiques, administratifs, culturels (1968-1989 et 1990-2015), un tel livre, écrit par un auteur qui s'est trouvé de manière permanente impliqué dans les évolutions de la vie culturelle, en qualité de coordonnateur, de dirigeant, un tel livre ne pouvait pas s'achever sans de larges conclusions: elles viennent comme le résultat naturel d'une recherche tout en prouvant son impressionnante capacité de synthèse, qui le fait affirmer que „**La Culture comme rèalité héritée historiquement mais, en même temps, comme phénomène contemporain de création, assimilation et propagation**" qui nous confère l'identité et stimule la manifestation de la consciènce nationale, a été, l'est et le sera aussi à l'avenir, la persistance de l'idéntité

Scanned with OKEN Scanner

nationale roumaine. Dans ces conditions il considère que ***La Culture***, en dépit des conditions politiques, économico-sociales et surtout idéologiques de la période 1965-1989 (les années du totalitarisme de Ceauşescu) **est un facteur réel et possible de survie, de sauvegarde de l'existence spirituelle et morale traditionnelle de la société roumaine, mais aussi de la dignité individuelle de chaque citoyen.**

En conclusion, je répète: l'oeuvre de l'historien et chercheur Gheorghe Bunghez réprésente une contribution essentielle et précieuse à la connaissance et à la juste appréciation de l'évolution de la culture roumaine des derniers cinquante ans – mise en pratique des particularités spécifiques au département de Neamț. Ce travail n'idéalise pas le passé mais le critique, en dévoilant les tares et les sujétions idéologiques de la période communiste (1965-1989) ainsi que la déroute de la période post révolutionnaire; il met en évidence la capacité d'organisation et l'intelligence de „certaines gens passionés", qui ont réussi à dépasser toutes les contraintes – dans la zone dont on a parlé – à transformer les manifestations culturelles en de véritables formes de survie et de dignité humaine.

Iaşi, 10 dec. 2015 Ştefan OPREA

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

În loc de introducere,

Câteva obligatorii adnotări preliminare

Fiecare om are dreptul la partea sa de adevăr (infimă, atâta câtă este ea), în judecarea istoriei trăite, dacă a încercat măcar să o trăiască, nu numai ca simplu martor. Esenţialul constă în a-ţi asuma acest adevăr, fără a-ţi împovăra conştiinţa, dacă o ai ![1]

După schimbările „revoluţionare" din decembrie '89, indiferent cum s-au numit sau interpretat ele atunci şi pe fundalul cataclismelor ce au zguduit ţara – în războiul deschis pentru cucerirea şi consolidarea „noii" puteri politice de către cei „aleşi democratic" – **două** au fost „brevetele de originalitate revoluţionară românească" ale „epocii" ce a urmat: *uciderea ceauşeştilor şi mineriadele*!

În acelaşi timp, în „noua epocă" a ţării, şi-au făcut loc timid, pe oportunista şi zgomotoasa arenă a dezbaterilor „publice" de tot felul, între multe altele şi **două** „emanaţii" ale atunci revigoratei „inteligheţii" româneşti: „literatura de sertar" şi „**rezistenţa prin cultură**". (!?)

Dacă prima „emanaţie", cu destul de puţine dar semnificative excepţii (vezi, de exemplu, extraordinara creaţie *Jurnalul fericirii* de N. Steinhardt), s-a dovedit a fi totuşi, în ansamblu, din punctul de vedere al numărului şi calităţii operelor semnificative (asemenea *Jurnalului...*), o speranţă „deşartă", fără un consistent suport real, (răs)confirmată de trecerea anilor şi de absenţa mult aşteptatelor „numeroase" valori reprezentative, cea de a doua „emanaţie", în schimb, fără niciun fel de inhibiţii politice şi fără „menajamente intelectualiste", mai ales în anii '90, a fost brutal înăbuşită „în faşă" şi repudiată pentru destul de multă vreme, iar vremea a trecut! Dar cum?

Însă iată, după un sfert de veac, asistăm la o nouă lectură a acestui „original" **concept** denumit „**rezistenţa prin cultură**". Media, în ansamblul ei,

[1] Textul îmi aparţine. L-am postat ca pe un „moto" în debutul acestui preambul, pentru a marca, fără niciun echivoc, poziţia pe care mă situez şi răspunderea pe care mi-o asum, indiferent de părerile, pro sau contra, asupra punctelor mele de vedere.

dar mai ales multe dintre publicaţiile „cu pretenţii" şi unele televiziuni strict „(in)dependente" au redescoperit „fenomenul". Ca urmare, cel puţin săptămânal, ni se oferă noi şi noi „mostre" despre ceea ce a însemnat, în viziunea pretinşilor formatori de opinie şi a pretinselor tribune ale dezbaterilor „echidistante", rezistenţa faţă de dictatura comunistă din România.

Dar nu e vorba de rezistenţa autentică, manifestată cu adevărat, cea a sacrificiului suprem, cu arma în mână, în munţii jertfei conştiente sau cea din întunericul temniţelor de tot felul sau a lagărelor (de muncă şi de moarte), nici despre cea din perfidele domicilii forţate, aşa cum se ştie că multe personalităţi ale culturii şi ştiinţei româneşti, dar şi mai mulţi oameni simpli au „trăit-o". Însă nici nu este vorba despre felul în care au protestat, din timp în timp, cu tot curajul minerii, braşovenii ori timişorenii. Şi nici măcar despre atitudinea fermă a reprezentativelor personalităţi contestatare – precum Radu Filipescu sau Doina Cornea (ca să dăm doar aceste cunoscute şi recunoscute exemple). Ci, pur şi simplu, „reinventându-ne" (zice-se) istoria „originală", prin intermediul unora dintre manifestările „inefabile" ale culturii! (Nostim – nu-i aşa? – cum este şi recentul „caz public" al lui Nicolae Breban şi al altora ...) Fără alte comentarii!

Personal continui, de o bună perioadă de timp, să urmăresc cu deosebit interes aceste „strădanii" încât apreciez că trebuie şi mai mult amplificate, real şi responsabil, modalităţile de impunere în conştiinţa publică (în actuala perioadă de gravă criză moral-cetăţenească şi educaţională), a tuturor acelora care – cu preţul libertăţii sau chiar cu preţul vieţii, cu renunţări şi sacrificii, cu deturnări dramatice ale sensului şi devenirii lor intelectuale, cu asumarea exilului extern sau, şi mai grav, al celui interior – au „zidit" ceva autentic, chiar dacă aparent puţin. Astfel de fapte întreprinse întru salvarea şi propăşirea în demnitate, în acele condiţii potrivnice de atunci, a culturii româneşti, nu trebuie, categoric, uitate!

Pornind de la dezideratul imperios şi acut de a prezenta ***modele*** **autentic** ***paradigmatice*** (atât de necesare actualei societăţi româneşti în ansamblul ei şi în primul rând tinerelor generaţii), nu se poate şi nu trebuie să se ajungă însă la aducerea în prim-planul atenţiei publice a unora dintre cei care şi-au slujit (prin „creaţiile" sau „manifestările" lor), prioritar, propriile interese, inclusiv în domeniile culturii şi ale artelor, indiferent de talent sau de calităţi, deşi „opera" celor mai mulţi dintre ei nu poate fi apreciată astăzi decât ca fiind prea puţin semnificativă! (Sunt simple remarci personale; specialiştii, cu argumente, dacă le au, dar şi cu obligatorii aprecieri estetico-axiologice, pot infirma aceste puncte de vedere. M-ar bucura şi aştept dialogul, care ar fi benefic pentru mulţi dintre noi!)

Este îmbucurător însă faptul că, în ultimii ani, dincolo de puzderia de articole, studii, recenzii şi diverse puncte de vedere ale unor implicaţi

Scanned with OKEN Scanner

„experimentaţi" sau „novici" ai culturii şi istoriei acesteia, au apărut şi rezultatele unor cercetări academice de marcă, dintre care două mi se par de excepţie[2]. Autorul, ca şi în alte cercetări şi studii ale sale, pe temeiul unor aprofundate investigaţii arhivistice în domeniul mai puţin abordat, al specificităţii evoluţiei culturii şi artelor în condiţiile instaurării şi „mersului" comunismului în România, clarifică şi argumentează, pe lângă problemele stricte de specialitate istorică şi o serie de probleme conceptuale, cum ar fi: „dejismul", „ceauşismul", proletcultismul, realismul socialist, umanismul socialist, umanismul revoluţionar, propaganda culturală, cultura de masă, „tovarăşii de drum" („intelectualii") ş.a. necesare în abordarea şi înţelegerea corespunzătoare a specificităţii culturii şi a vieţii culturale de atunci.

Explicaţiile riguroase ajută cititorii nu numai să afle, ci şi să înţeleagă noianul de constrângeri în care a fost obligată cultura, cu precădere la nivel naţional, să „supravieţuiască" şi să existe ca atare, indiferent de draconicele măsuri adoptate de către totalitarismele „sovieto-comunist" (în perioada lui Gheorghe Gheorghiu-Dej) şi „naţional-comunist" (în perioada lui Nicolae Ceauşescu), în domenii ale creţiei cultural-atristice, ale uniunilor de creatori, ale producţiei cinematografice şi difuzării filmelor, ale producţiei editoriale şi difuzării comerciale a cărţii, presei şi tipăriturilor, ale mişcării artistice „de masă", sau în sfera de activităţi curente a instituţiilor cultural-artistice din întreaga ţară.

Suntem siguri că abordările ulterioare ale autorului sau ale altor cercetători, dincolo de datele generale ale documentelor consultate până acum, vizând prioritar „orientările" şi măsurile generale de constrângere politico-ideologică pe plan naţional, vor putea adânci analiza şi spre reflectarea realităţilor culturale din întregul teritoriu naţional, despre care ni s-au oferit până acum puţine date, uneori neconcludente sau chiar inexacte: ne referim la date şi realităţi culturale specifice din judeţe, municipii, oraşe, comune şi chiar sate. Ar fi nu numai interesant documentar, ci şi instructiv, pentru a se putea evita „păcatele trecutului" şi pentru a se putea proiecta în mod corespunzător, viitorul cultural, civilizat-european, pe care România de mâine, în ansamblul ei urban/rural, îl merită.

*

Până atunci însă, în ceea ce mă priveşte, nu intenţionez prin această carte să pretind că aduc completări „valoroase" la elaborările ştiinţifice deja validate, sau să demonstrez că am alte puncte de vedere despre „starea" generală a culturii româneşti în comunism. În acelaşi timp însă, nici nu încerc

[2] Vasile Cristian, *Literatura şi artele în România comunistă – 1948-1953*, Editura *Humanitas*, 2010 şi *Viaţa intelectuală şi artistică în primul deceniu al regimului Ceauşescu – 1965-1974*, Editura *Humanitas*, 2014.

Scanned with OKEN Scanner

să justific (să motivez/să apăr/să reabilitez) ceea ce s-a „petrecut" din punct de vedere cultural (doar tangenţial şi ocazional politic, economic şi social), timp de mai bine de două decenii, înainte de '89, într-o anume parte de ţară (judeţul Neamţ). Dar nici nu vreau să acuz, să judec sau să condamn, fără dovezi şi argumente imbatabile, pe unii sau pe alţii, atâta vreme cât discuţiile, comentariile şi luările de poziţii se situează în perimetrul adevărurilor despre epocă şi despre cei ce au trăit şi au „acţionat" atunci (aşa cum au înţeles/au putut/au vrut să acţioneze).

Este însă de neadmis să lăsăm ca acest „proces" să se efectueze doar de către unii „comentatori" (deloc neprihăniţi) şi recurgându-se exclusiv la amintiri, adeseori subiective, ori la relatări îndoielnice ale unor terţe persoane sau, şi mai rău, la „dovezi" improvizate (ca să nu spunem, voit „confecţionate"), despre unele fapte, multe dintre ele neconfirmate prin cercetări şi documente, aşa cum spiritul ştiinţific o cere.

Măcar acum, după mai bine de un sfert de secol de la „evenimentele" din decembrie 1989, care, dincolo de nivelurile politico-economico-sociale în general, au avut urmări semnificative şi în planul vieţii cultural-artistice, ştiinţifice şi spiritual-morale româneşti, trebuie spus adevărul întreg şi respectate dovezile reale!

*

De aceea, prezentul studiu, fără a fi un demers publicistico-editorial vizând pretinse „contribuţii" la teoria sau filozofia culturii şi nici măcar o completă „construcţie" de istorie culturală locală, dar refuzând categoric să se alăture banalelor duzini de „factologii culturale", se vrea, în schimb, o cuprinzătoare şi lucidă ilustrare a câtorva realităţi cultural-artistice semnificative, prezentate doar secvenţial şi nu neapărat cronologic, slujind însă ideea de bază a cărţii: ***demnitatea supravieţuirii prin cultură.***

Aceste secvenţe ilustrative, izvorâte din realităţi preponderent locale, mai vechi sau mai noi, pot constitui un eventual îndrumar care să ofere nevoia de a se reflecta, măcar din când în când, şi la unele probleme ale culturii „locale", ca argumente obligatorii pentru sintezele naţionale generalizatoare, realizate de către cei interesaţi, fie ei chiar şi numai de la „centru".

În acest spirit, prezenta lucrare nu este realizată cu gândul la trecut, la reabilitarea sau idealizarea lui, ci este o carte destinată, cu modestie, prezentului şi, mai ales, viitorului. Credem că viitorimea trebuie să cunoască obligatoriu trecutul cultural (atât pe cel îndepărtat, cât şi pe cel de dată mai recentă), încât să înveţe din experienţa şi împlinirile înaintaşilor, dar şi din greşelile lor, pentru a nu le repeta! Izbânzile culturale ale înaintaşilor, atâtea câte au fost ele, trebuie valorizate şi transmise celor ce ne vor urma în această ţară, cu grija însă ***pentru a nu denatura adevărul.*** Cu deosebită grijă!

Scanned with OKEN Scanner

Chiar şi eu, care am fost direct implicat, cu voia sau fără voia mea – e adevărat, numai „limitat" şi până la un anume nivel – în „maşinăria ideologică" ce a „gestionat" în plan teritorial demersurile culturale ale acelor vremi, deşi intervin, iarăşi, în dezbaterea acestor sensibile chestiuni, aşa cum am mai declarat-o şi în alte scrieri ale mele, aş putea interpreta uneori inexact unele fenomene, din lipsa în plan local a celor mai valoroase argumente documentar-arhivistice (distruse, întâmplător sau nu, în mare măsură şi în mare grabă, în decembrie '89, graţie „entuziasmelor" unor interesaţi) şi chiar aş putea să greşesc uneori, afectând adevărul (sau „adevărurile")!

Îmi asum acest risc, deoarece demersul este necesar, cu atât mai mult cu cât propriei experienţe (e adevărat, susceptibilă şi ea de subiectivism, dar pe care nu am dreptul să o omit), îi pot alătura puterea unor documente semnificative, pe care le-am păstrat şi le voi folosi, punându-le la dispoziţia cititorilor, ca anexe ale acestei cărţi şi ca argumente pentru viitoare concluzii generalizatoare, în plan local sau chiar naţional.

În acest spirit şi pe baza unei astfel de metodologii, ce îmbină propria experienţă cu conţinutul şi valoarea unor documente, mi se pare necesar să abordez acest subiect, dar numai în parametrii realităţilor ***veridice***, iar nu ale celor prefabricate, realităţi pe care le-am trăit, le-am cunoscut şi pe care le pot argumenta. Voi prezenta aceste realităţi, indiferent de reacţiile şi opţiunile unora sau ale altora (ante sau post factum), fiind vorba, mai ales, de cultură şi de acţiuni de culturalizare, văzute prin prisma implicaţiilor lor, în primul rând în „epocă" şi mai apoi, în evoluţia „meandrelor" noastre politice, sociale, morale şi spirituale din vremurile, încă îndoielnice, ale „libertăţii culturale" din zilele noastre „postmoderne"!

Aşadar, cu multă chibzuinţă şi hotărâţi să slujim adevărul, să procedăm după cum, pe bună dreptate, spuneau înţelepţii latini: în ***Acta, non verba!***

*

Despre asemenea realităţi şi în contextul lor, despre ***adevăratele*** fapte de cultură şi demersurile de culturalizare din acel timp şi din această parte „moldovenească" de ţară românească doresc să mă ocup. Şi toate acestea, cu atât mai mult cu cât „ţara de sub munte", din umbra Ceahlăului – aşa cum frumos o numea bătrânul şi înţeleptul preot şi cercetător Constantin Matasă – nu a fost şi nu este un ţinut oarecare, din aria spiritualităţii româneşti. Stau drepte mărturii în acest sens, comorile vestigiilor cucuteniene, urmele, nu numai de legendă, ale cetăţilor dacice, măreţia monumentelor religioase şi civile muşatine, care înnobilează şi astăzi vechi aşezări precum *Piatra* sau *Roman, Târgu-Neamţ, Bistriţa, Războieni* sau *Tazlău, Pângăraţi, Dolheşti, Văleni* ş.a. sau străvechile sfinte lăcaşuri de rugă şi învăţătură, în frunte cu

Scanned with OKEN Scanner

Mănăstirea *Bistriţa*, Mănăstirea *Neamţ*, Episcopia *Romanului* şi încă multe, multe altele.

Pentru a îmbogăţi cu informaţii şi pentru a spori greutatea afirmaţiilor pe care le voi face pe parcursul capitolelor, voi încerca să redau, atunci când va fi necesar (fie în textul cărţii, fie în anexe), documente şi fragmente din alte scrieri ale mele, sau ale altor autori care s-au aplecat de-a lungul timpului asupra fenomenelor cultural-artistice din judeţul Neamţ (făcând menţiunile şi trimiterile de rigoare).

Aşadar, pentru început şi în completarea celor de mai sus, dar mai ales pentru a intra în atmosfera specifică ***spiritului locului*** (deşi de foarte multe ori am mai vorbit despre aceste fapte şi în mai multe rânduri am scris despre ele), cu toată modestia aş reproduce un fragment despre istoricul existenţei mai mult decât bimilenarei aşezări care, începând din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, este cunoscută sub toponimul de Piatra-Neamţ, centrul politic, administrativ, social şi cultural care, de la începutul anului 1968, „s-a impus" (inclusiv din punct de vedere cultural),în calitate de „capitală" administrativă a actualului judeţ Neamţ, încorporând, nu în întregime, fostele judeţe istorico-tradiţionale Neamţ şi Roman, cu cele două străvechi oraşe Roman şi Piatra-Neamţ, devenite municipii, cu oraşele Târgu-Neamţ şi Bicaz, precum şi cu un număr de şaptezeci de comune.

Iată cele câteva aprecieri cultural-istorice şi economico-sociale despre municipiul devenit reşedinţă oficială a nou constituitului judeţ Neamţ, pe vatra de civilizaţie moştenită de milenii, dar şi centru iradiant de cultură modernă şi contemporană, ce pot fi edificatoare şi demne de eventuale generalizări. Deci,

E bine şi este necesar să se ştie! Piatra-Neamţ nu a fost numai târgul de cherestegii, plutonieri-majori, pensionari şi negustori evrei, după cum mai cred unii, sau că ar fi început să devină oraş odată cu blocurile „construcţiei socialiste", cu hotelul Ceahlău şi industria chimică a Săvineştiului şi a Roznovului, indiferent cât de importante vor fi fost acestea din urmă. [...] NU! Aşezarea de astăzi îşi are rădăcini multimilenare, ele ajungând până în paleoliticul superior. În mileniile VI-II, î .Ch., pe această vatră s-a desfăşurat o intensă locuire, aşa cum dovedesc descoperirile de la Izvoare, Văleni şi Bâtca Doamnei. Fără a intra în detalii [...], trebuie să spunem că identificarea aşezării noastre cu străvechea Petrodava, cea menţionată în „Geografia" anticului Ptolemeu, aşa cum s-a făcut şi mai târziu în hărţile Daciei, întocmite de Ioan Schotto la 1513, Abraham Ortelius la 1601, sau Domingo Estruc la 1832, are toate temeiurile şi extraordinar este faptul că aici, între Cozla, Pietricica şi Bâtca, istoria s-a desfăşurat fără hiatusuri. Secol de secol, continuitatea de vieţuire şi îndeletniciri este atestată de bogăţia rezultatelor majorităţii cercetărilor arheologice şi, mai târziu, a documentelor.[...]. Primul document oficial intern, din epoca feudală, descoperit până acum, în care se

Scanned with OKEN Scanner

menţionează ca existent „Târgul Pietrei", este cel emis la 31 iulie 1431[3] de Cancelaria lui Alexandru cel Bun, voievodul care, ctitorind Mănăstirea Bistriţa, ne-a lăsat, drept sacră moştenire [...], una dintre cele mai importante necropole ale istoriei noastre naţionale. Se odihnesc aici, întru eternitate, pentru veşnicia şi slava ţării, nu numai Domnul Însuşi împreună cu Doamna Ana, ci şi doi dintre copiii lui Ştefan cel Mare şi Sfânt şi încă o soţie de voievod, iar, în pronaos, de-a dreapta şi de-a stânga intrării în camera mormintelor, străjuiesc, cu modestie şi demnitate, liniştea veşnică a luminatului Domn, doi mari vornici, Grigore Ureche al Moldovei, Cronicarul, şi un demn strămoş al Goleştilor, Ivaşcu, vornic al Valahiei. În aceeaşi sfântă încăpere, în pronaos, îşi are piatra locului de veci şi Iosif I Muşat, primul mitropolit al Ţării Moldovei, care a orientat biserica de la noi în direcţia autocefaliei, încă de la 1401.[4] Ce extraordinară triadă istorică şi culturală în Sfânta Biserică a Mănăstirii Bistriţa, în cerdacul dinspre Ceahlău al Cetăţii Pietrei: Marele Voievod şi ctitor de biserică şi ţară, Alexandru cel Bun, Marele şi Întâi de Sine Stătător Iosif al Bisericii *Moldovei şi Marele ctitor de istoriografie românească, Cronicarul Grigore Ureche! Totul şi toate, aici la Piatra, unde va ctitori apoi, marele între cei mari, Ştefan cel Mare şi Sfânt, curtea domnească, dar şi eleganta, în superba ei simplitate, Biserica Sfântul Ioan Botezătorul (Domnesc), împreună cu turnul-clopotniţă, ambele figurând până nu demult, în minunata stemă a municipiului, zămislită cu har şi conştiinţă civică de Doamna acuarelei româneşti, Iulia Hălăucescu. Toate ctitoriile continuă să existe cu adevărat şi alcătuiesc coronamentul nobil ce îmbrăţişează, în centrul istoric al oraşului, trecutul cu prezentul. [...]. Aşadar, nu degeaba, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, marii fii ai neamului, Alecsandri, Kogălniceanu, Russo şi alţii, privind dinspre munte oraşul, când coborau cu plutele pe tumultuoasa pe atunci Bistriţă, îl dezmierdau cu drag, numindu-l Coroana de aur a Moldovei,[...] Ani de-a rândul, Calistrat Hogaş, fost director al primului gimnaziu din localitate, azi Colegiul Naţional „Petru Rareş", de aici pornea în minunatele sale călătorii „pe drumuri de munte", a căror descriere a încântat atâtea generaţii [...] Aici a încheiat şi G. T. Kirileanu o rodnică existenţă, lăsând oraşului un fond de carte de peste 20.000 de volume, ce ilustrează preocupările sale cărturăreşti. Tuturor acestora li se adaugă pictorii Lascăr Vorel şi Victor Brauner care vor purta prin lume*

[3] Se discută, inclusiv pe plan local, referitor la datarea existenţei târgului şi de documentul maghiar semnat de Sigismund de Luxemburg la 1395. Vezi, în acest sens, GICOVEANU M. şi PRUTEANU V., *Piatra Neamţ – Ghid turistic*, Editura *PANTEON*, 1995, pag. 15, şi, cu detalii, în DRAGOTESCU M., *Piatra-Neamţ – File de monografie*, Editura *CETATEA DOAMNEI*, Piatra-Neamţ, 2004, pag. 13

[4] ZAHARIA Ciprian, Arhimandrit, *Iosif I Muşat – Intâiul mare ierarh român, Editura Episcopiei Romanului şi Huşilor*, 1987

Scanned with OKEN Scanner

nostalgia locurilor natale şi ale copilăriei, considerându-se până la moarte, după *cum ei înşişi o mărturiseau, fii ai acestor meleaguri"* [5]

S-ar mai putea da şi alte nume de personalităţi, fie ele legate de viaţa politică şi intelectuală, cum au fost Lascăr Catargiu, V. A. Urechia, dr. Dimitrie Cantemir, „dinastia" Vorel, sau părintele profesor şi cercetător Constantin Matasă, nume ale unor ilustre familii cum au fost Sturza, Cantacuzin, Ruset, Ruset-Roznovanu, Canta, Balş-Lăţescu şi chiar numele neasemuitei principese Elena Cuza, care şi-a găsit la Piatra-Neamţ liniştea anilor de singurătate de după moartea marelui Domnitor al Unirii, sau nume de societăţi şi publicaţii, între care revistele ASACHI, ZIMBRUL, APOSTOLUL, PETRODAVA, precum şi nume de ziare şi manifestări periodice care încă de pe atunci au dus pretutindeni faima oraşului cultural, a oraşului staţiune balneo-climaterică, (atunci!) sau chiar a oraşului industrial.

Din acest ultim punct de vedere, ne mulţumim să menţionăm doar faptul că, pe lângă tradiţia fabricării hârtiei, începută de Gheorghe Asachi, prin inaugurarea la 8 noiembrie 1841 a primei fabrici de hârtie din Moldova, pe „Moşia Petrodava" (aşa se va numi şi fabrica), la începutul secolului al XX-lea, în oraş funcţionau peste 40 de mici fabrici de cherestea, exista deja o cale ferată îngustă care făcea şi ea legătura cu Bacăul (în afara legăturii rutiere sau pe Bistriţa), funcţiona o uzină electrică, cu un sector de iluminat public (între primele din Europa), se edificaseră stabilimente industriale mai importante, cum au fost „Energia", Fabrica de Mucava, fabricile „Moldova", „Leon Juster", „Bistriţa" sau Societatea „Doamna" etc. [...]

Toate acestea au făcut din vechiul Târg al Pietrei, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi prima jumătate a celui de al XX-lea, o aşezare urbană specifică zonelor de munte ale României acelor vremi, cu o populaţie nu prea numeroasă, dar cu un nivel de trai, civilizaţie, confort, cultură şi spiritualitate aparte, ce îşi avea sorgintea şi temeinicia în continuitatea şi tradiţiile multiseculare.[6]

*

Exemplelor deja menţionate în fragmentul de mai sus, le-aş putea adăuga şi alte semnificative şi specifice împliniri ale economiei, ale civilizaţiei materiale sau ale vieţii cultural-ştiinţifice, dar şi numele altor numeroase personalităţi, din secolul al XX-lea (inclusiv din aşa-zisa şi mult hulita „epocă de aur") majoritatea de anvergură naţională, originare sau nu din fostele judeţe Roman şi Neamţ, personalităţi care vremelnic sau trăind permanent în această

[5] BUNGHEZ Gheorghe, DRĂGOTESCU Marcel, TOMŞA Constantin, *Petrodava 2000 – Tradiţie şi continuitate*, *C.J.C.E.S.*, Neamţ, Piatra-Neamţ, 1980

[6] BUNGHEZ I. Gheorghe, *Teatrul Tineretului între Dragonul şi Piaţeta*, Editura *Asachi*, Piatra-Neamţ, 2010, pp. 23-27

Scanned with OKEN Scanner

parte de ţară, prin viaţa şi creaţia lor ştiinţifică sau literar-artistică, au înnobilat tradiţiile, au dat nou contur de individualitate, distincţie şi forţă de integrare, în ansamblul creativităţii româneşti, vieţii culturale locale. Abordarea realistă a unui astfel de demers, necesar de altfel, ar impune însă o mai laborioasă documentare şi un travaliu susţinut ce ar duce, cu certitudine, la un rezultat mult mai amplu decât spaţiul tipografic specific unui preambul.

*

Fără a mai intra în alte numeroase (dar şi interesante) detalii, pe care viitorul cu siguranţă le va valoriza, dar asumându-mi riscul de a deranja sau chiar de a indigna pe „puriştii" rebarbativi sau pe „nihiliştii" tragi-comici ai vremurilor în care trăim, majoritatea „politicieni" semidocţi sau „analişti" (dez)interesaţi, menţionez de la început:

În pofida politicii brutale a naţional-comunismului totalitar românesc, a realităţilor economice şi sociale ostile unei vieţi spirituale normale, a prevederilor şi restricţiilor mereu „îmbunătăţitului" aşa-zis „program ideologic al partidului", adoptat în acea perioadă; în pofida cenzurii oficiale sau neoficiale, a derapajelor administrative şi organizatorice ale numeroşilor „politruci" şi „culturnici" de la toate nivelurile; a constrângerilor de tot felul – de la frigul chinuitor din case, şcoli, instituţii de cultură şi chiar spitale, de la lipsurile alimentare sau de combustibil, de la programul tv. de două ore zilnic, la intruziunea indecentă în tot ceea ce puteau oferi, în condiţiile de atunci, cartea, ecranul, scena, muzeele, celelalte instituţii cultural-artistice, presa şi publicaţiile, în pofida traiului de fiecare zi în judeţul Neamţ, în perioada celor două decenii ce au urmat constituirii acestuia în 1968, cultura, viaţa cultural-artistică şi ştiinţifică, în ansamblul lor, au reprezentat unul dintre atributele ce au conferit distincţie şi personalitate părţii noastre de ţară. Şi aceasta nu în primul rând prin participarea, (meritorie de altfel), la *Cântarea României*, la *Daciada* sau la nenumăratele concursuri, spectacole şi alte manifestări „omagiale", ci, prin **iniţiative şi acţiuni de amplă inspiraţie intelectuală**, realizate cu participarea şi adeziunea unei numeroase părţi a intelectualităţii, dar şi a unei bune părţi a populaţiei din oraşele şi satele judeţului, iniţiative care s-au bucurat de interesul şi aprecierea specialiştilor din diferitele domenii ale vieţii cultural-ştiinţifice, dar şi de elogiile meritate din partea opiniei publice naţionale (şi uneori, chiar din străinătate).

Pentru ca afirmaţiile de mai sus să nu pară lăudăroşenie propagandistică deşănţată, aşa cum s-ar putea să fie unii dispuşi să o considere, ţin să argumentez doar cu menţionarea câtorva dintre iniţiativele şi acţiunile ce au marcat, în acel timp, **vivacitatea culturală a judeţului Neamţ,** recunoscută, încă de atunci, pe plan naţional şi nu numai. Unele dintre aceste acţiuni (doar puţine dintre ele), dăinuind de fapt, prin decenii, până astăzi.

Scanned with OKEN Scanner

Menţionez în acest sens, cu parcimonie şi fără a intra în detalii organizatorice, metodologice sau de conţinut:

- reluarea, după aproape trei decenii (ce au inclus triste şi grele perioade de dictaturi şi războaie), a străvechii *Sărbători a Muntelui Ceahlău* şi reluarea pioasei *Sărbători a Războienilor,* mari manifestări cultural-artistice populare, dedicate tradiţiilor şi jertfelor înaintaşilor, atestate documentar încă din secolul al XIX-lea;

- iniţierea şi organizarea, pe bază de programe special elaborate, în majoritatea localităţilor judeţului, a unor cicluri de manifestări tematice pe zile, dedicate educaţiei juridice, educaţiei morale, educaţiei estetice şi altor domenii ale conştiinţei sociale. (Exista, aşa cum se ştie, în ţara noastră, încă din perioada interbelică – inclusiv în fostele judeţe Roman şi Neamţ – o valoroasă tradiţie a manifestărilor culturale pentru adulţi, dar despre care nici măcar nu se putea pomeni în „epoca ceauşistă". Ne referim la experienţa Institutului Social Român şi la cea a Fundaţiilor Regale de profil – Carol al II-lea chiar a fost recunoscut, pe bună dreptate, drept *rege al culturii* – organisme care, în deceniile al III-lea şi al IV-lea ale secolului trecut, au încercat să facă din căminele culturale, casele naţionale şi alte instituţii „poporane" asemănătoare, centre ale vieţii spirituale a localităţilor, cu secţiuni dedicate educaţiei şcolare, educaţiei sanitare, educaţiei economice, educaţiei morale ş. a., cu rezultate dintre cele mai semnificative);

– iniţierea şi organizarea *Primului Festival al Spectacolelor de Teatru pentru Tineret şi Copii* (1969), manifestare atunci singulară în peisajul teatral românesc, inspirată din experienţa participării *Teatrului Tineretului* (1968), la *Bienala de la Veneţia*;

– iniţierea şi organizarea *Primului Festival de Arte Plastice din România, **Lascăr Vorel*** (1970), manifestare unică din multe puncte de vedere, concepută ca o suită de expoziţii personale ale unor artişti reprezentativi din judeţ şi din ţară, în timpul sezonului estival;

– iniţierea primei *Tabere de sculptură de la Piatra-Neamţ* (1979), în coordonarea Organizaţiei Judeţene de Tineret Neamţ. E păcat că a rămas o manifestare singulară, iar multe dintre lucrările realizate şi amplasate atunci în oraş, ca să împodobească spaţiile publice din Piatra-Neamţ, dintre care măcar unele foarte valoroase, zac acum aruncate prin unghere, numai de edilii actuali ştiute !;

– iniţierea şi organizarea, în colaborare cu Filarmonica *Moldova* din Iaşi, a primei *Stagiuni simfonice permanente* (1969), ce s-a succedat apoi anual şi a dăinuit, neîntrerupt, timp de şaptesprezece ani. (E regretabil că s-a renunţat cu atâta uşurinţă la această excepţională tradiţie, îndrăgită de un foarte numeros public, format în acei ani şi recunoscut în timp, ca avizat de către specialişti!);

Scanned with OKEN Scanner

– iniţierea şi organizarea, în colaborare cu Conservatorul de Arte ***George Enescu*** şi Filarmonica ***Moldova*** din Iaşi, a primelor cursuri studenţeşti de vară, de măiestrie interpretativă şi compoziţională, precum şi a *Primului Festival Naţional Studenţesc* ***Vacanţe muzicale la Piatra-Neamţ*** (1972), cu manifestări în toate oraşele judeţului, în multe centre comunale şi turistice, inclusiv la *Mănăstirea Neamţ* (în acei ani!!!), la *Cetatea Neamţ* şi pe platformele industriale din Piatra-Neamţ şi Roman;

– iniţierea şi organizarea Stagiunii *Petrodavae Musici Dies* (1982), de către Teatrul Tineretului în colaborare cu Conservatorul de Muzică *Gheorghe Dima*, din Cluj-Napoca, cu sprijinul nemijlocit al regretatului nostru concitadin, profesorul Miron Şoarec;

– iniţierea şi organizarea, de către Consiliul Judeţean Neamţ al Sindicatelor, a primului festival de muzică uşoară pentru tinerii amatori, ***Florile Ceahlăului***;

– iniţierea şi organizarea primelor simpozioane naţionale de estetică (1971), cu participarea specialiştilor din institutele de cercetări ale Academiei Române şi a altor profesionişti din principalele centre universitare ale ţării;

– organizarea, în colaborare cu Uniunea Scriitorilor şi sprijinul nemijlocit al poetului Radu Cârneci, a *Primului Festival Internaţional de Poezie de la Piatra-Neamţ* (1977), la care au participat poeţi din Bulgaria, Cehoslovacia, Germania, Polonia, Ungaria, Rusia (U.R.S.S.) şi România;

– edificarea primei construcţii din perioada postbelică a României, dedicată unei biblioteci judeţene, în Piatra-Neamţ (1972), astăzi, Biblioteca Judeţeană ***Gh. T. Kirileanu***, extinsă şi modernizată exemplar, în anii '90-2000;

– organizarea şi deschiderea expoziţiilor de bază ale muzeelor *Calistrat Hogaş* (Piatra-Neamţ), *Mihail Sadoveanu* (Vânători-Neamţ) şi a Muzeului de *Ştiinţe Naturale* (Piatra-Neamţ);

– reorganizarea şi redeschiderea, în spaţii corespunzătoare, în condiţiile iniţierii manifestării omagiale ***Petrodava'2000***, a expoziţiilor de bază ale muzeelor de *Artă*, de *Etnografie* şi a celui de *Istorie*, din Piatra-Neamţ (1979-1980), în cadrul atunci înfiinţatului *Complex Muzeal Judeţean* şi reorganizarea, de către specialiştii proprii, în condiţii ştiinţifice deosebite, în spaţii adecvate, asigurate de administraţiile locale, a expoziţiilor de bază ale muzeelor de *Istorie* din Roman şi Târgu-Neamţ;

– sprijinirea, inclusiv financiar, a editării şi tipăririi primelor volume de studii şi cercetări ale muzeelor de istorie şi ştiinţele naturii, care se vor adăuga celor ale Staţiunilor şi Centrelor de cercetări de la C. F. S Săvineşti, Stejaru-Pângăraţi, şi Secuieni-Roman;

– iniţierea şi organizarea şi a altor manifestări specifice judeţului Neamţ, devenite tradiţionale, cum au fost: Saloanele anuale de carte *Libris*,

Scanned with OKEN Scanner

Sadoveniana, Festivalul de Film pentru Copii *Scufiţa roşie, Festivalul teatrului folcloric, al datinilor şi obiceiurilor de Anul Nou, Şezătoare la Humuleşti*, ş. a.;

– invitarea, la Piatra-Neamţ sau în judeţ, de către Comitetul Judeţean de Cultură şi Artă (denumit ulterior Comitetul Judeţean de Cultură şi Educaţie Socialistă), cât şi de către instituţiile de cultură judeţene, cu prilejul acţiunilor menţionate mai sus, dar şi cu alte ocazii, a sute de personalităţi ale vieţii culturale şi artistice, academice, ştiinţifice, din învăţământul de toate gradele, din sport şi din alte domenii.

Dacă adăugăm la toate acestea şi activitatea curentă, în mare măsură de bună şi chiar de foarte bună calitate, a Teatrului Tineretului, a Casei Judeţene a Creaţiei Populare (denumită ulterior Centrul Judeţean de Îndrumare a Creaţiei Populare şi a Mişcării Artistice de Masă, iar azi, Centrul pentru Cultură şi Arte *Carmen Saeculare*), a Bibliotecii Judeţene (astăzi – denumită *G. T. Kirileanu*) şi a tuturor muzeelor integrate în acei ani în Complexul Muzeal Judeţean Neamţ, dar şi activitatea caselor de cultură ori bibliotecilor municipale şi orăşeneşti sau a unora dintre căminele culturale şi bibliotecile comunale, obţinem tabloul quasi-complet al demersurilor şi dimensiunilor realităţilor culturale din acei ani, în judeţul Neamţ.

Mai mult decât atât: cele patru instituţii culturale judeţene menţionate mai sus s-au impus prin prezenţă periodică şi ţinuta activităţilor specifice, nu numai în municipiile, oraşele şi multe dintre comunele judeţului sau din numeroase oraşe ale ţării, ci şi prin prestigioase prezenţe internaţionale de profil în Austria, Franţa, Germania, Italia, Iugoslavia, Polonia, San Marino ş. a., sau prin tipăriturile de specialitate, difuzate în zeci de ţări de pe toate continentele (în cadrul unor schimburi culturale benefice instituţiilor noastre, în acei ani când contactele directe sau accesul la bibliografia internaţională erau aproape la nivelul zero). Astfel s-a promovat atunci cu demnitate, inclusiv de către instituţiile culturale din judeţul nostru, mesajul umanist al culturii şi ştiinţelor româneşti, în pofida numeroaselor şi nefireştilor constrângeri ideologice, administrative, financiare şi de altă natură din „epocă".

*

Nu am menţionat cele de mai sus pentru a reabilita ceva sau pe cineva şi nici pentru a le declara cumva, în „beneficiul" nu ştiu cui, forme ale „rezistenţei prin cultură" împotriva sistemului totalitar din România acelor ani. Nu, nici gând! Socotesc însă oportună readucerea în actualitate a acelor realităţi culturale (cu excepţia celor deşănţat obediente regimului, şi care nu au lipsit nici ele, cu precădere în anii 80), pentru a fi cunoscute de mai tinerele generaţii şi pentru a se înţelege rostul lor în comunităţile de atunci, lipsite de alte surse de informare şi formare, în afara acelora de îndoctrinare naţional-comunistă. Chiar mai mult decât atât: pentru a se înţelege adevărul că şi în

Scanned with OKEN Scanner

acele condiţii au existat oameni (şi nu puţini), care, dincolo de obligaţiile lor profesionale, politice sau de orice altă natură, au ales (şi atunci era numai în puterea şi la opţiunea lor sinceră această alegere), să facă din promovarea şi slujirea culturii un mijloc şi un scop al emancipării moral-cetăţeneşti a comunităţilor. Iar, pe de altă parte, să facă din această implicare superioară **un instrument al supravieţuirii lor ca intelectuali, al supravieţuirii destinatarilor** demersurilor lor cultural-artistice şi ştiinţifice, **dar ... şi de supravieţuire, la nivel teritorial, a culturii româneşti** însăşi, ca tezaurizatoare a patrimoniului spiritual românesc. De aceea trebuie spus răspicat: această **demnă supravieţuire a culturii în judeţul Neamţ**, inclusiv în întunecatul deceniu al IX-lea din secolul trecut, când ţara a cunoscut cea mai profundă decădere politică, socială şi economică, a făcut ca în mii de conştiinţe, fie ele ale unor ciobani din vârf de munte, ale unora dintre ţăranii şi muncitorii satelor şi oraşelor sau ale foarte multora dintre intelectualii din toate domeniile, indiferent de gradul de informare şi de nivelul general spiritual, să se întreţină, cel puţin speranţa! **Speranţă care va rodi ... atunci când ...**

*

Acum, după atâta vreme, pot declara cu fermitate că pentru mine, la fel ca pentru mulţi alţi colegi ai mei, care au făcut această alegere, ce nu a fost adoptată ca o formă de rezistenţă (pentru că nici nu am fi îndrăznit atunci să năzuim că ar putea fi aşa ceva), ci doar ca formă de autentică supravieţuire culturală, iar aceasta nu era nici primejdioasă şi nici înjositoare, ci dimpotrivă. Dincolo de satisfacţiile personale de moment, a fost un mod al implicării intelectuale, active şi responsabile, într-un domeniu în care nici ideologicul, nici cenzura, atât cât au putut fi ele în stare să intervină, să modifice sau să ia „măsuri", nu s-au dovedit totuşi capabile să înăbuşe astfel de iniţiative, prin care mii de cetăţeni deveneau beneficiarii actelor cultural-educative.

Mai mult: atât sistemul cât şi instrumentele sale de propagandă sau coerciţie au acceptat marea majoritate a acestor iniţiative şi, uneori, au încercat chiar să se folosească de ele, mai ales acolo şi atunci când fundamentul cultural al unor iniţiative era oarecum inconsistent, sau iniţiatorii-organizatori implicaţi erau insuficient „cultivaţi", ori chiar incapabili, din diverse motive, să-şi susţină, cu argumente efectiv culturale şi ştiinţifice, punctele lor de vedere.

Contrar unor astfel de situaţii, întâlnite în multe dintre localităţile ţării (uneori şi pe la noi), în judeţul Neamţ însă, pe lângă mulţimea, diversitatea şi chiar calitatea majorităţii iniţiativelor culturale menţionate mai sus, am avut privilegiul să beneficiem şi de existenţa unor excepţionale atuuri, ţinând de calitatea, experienţa şi pregătirea intelectual-culturală a unor „cadre de conducere" ale judeţului, la care merită şi este obligatoriu să ne referim, fie şi pe scurt, în cele ce urmează.

Scanned with OKEN Scanner

Contrapunct... DEMNITATEA SUPRAVIEŢUIRII prin CULTURĂ

Trebuie făcută însă menţiunea că cea mai mare parte a acţiunilor şi manifestărilor iniţiate, organizate şi desfăşurate de către numeroşii intelectuali din oraşele şi din satele judeţului (cu puţine excepţii), au devenit autentice ***bunuri culturale***. Faţă de majoritatea acestora, bărbaţii, femeile, vârstnicii, tinerii, chiar şi copiii au manifestat un interes deosebit. Multe dintre acestea au depăşit graniţele judeţului Neamţ şi fruntariile României; au rezistat în timp, iar unele (păcat că foarte puţine la număr), continuă să se desfăşoare şi în prezent, constituind dovada peremptorie a faptului că, în acele condiţii neprielnice, s-au găsit totuşi forme originale de animaţie culturală şi de **superioară supravieţuire spirituală**.

Toate acestea sunt realităţi de necontestat, care nu ar fi putut avea loc dacă nu s-ar fi găsit şi oameni care şi-au asumat, individual sau în grupuri restrânse, voit şi responsabil, menirea onorantă, chiar şi în acele condiţii, de a demonstra că a existat, ca în toate timpurile şi în toate locurile, o nedezminţită **DEMNITATE a SUPRAVIEŢUIRII**, nu doar **inclusiv, ci primordial prin CULTURĂ**, această „carte nescrisă ce conţine regulile jocului social".

În ceea ce mă priveşte, mărturisesc sentimentul reconfortant (pe care îl resimt din ce în ce mai des, mai ales prin comparaţiile pe care mi le oferă prezentul), de a fi făcut parte, în acea etapă dificilă din istoria ţării, dintre acei oameni şi de a fi fost chiar unul dintre liderii lor culturali locali, într-o perioadă semnificativă de timp. Atunci **s-au impus în judeţul Neamţ iniţiative culturale de excepţie, vădind vivacitatea culturală a acestui superb ţinut al patriei**, care s-a manifestat ca o voce distinctă şi semnificativă în cultura naţională, adăugând tradiţiilor istorice noi pagini de referinţă. **A meritat, iar viitorul va confirma punctul nostru de vedere!**

Scanned with OKEN Scanner

I. Cu modestie, cu spirit critic şi cu demnitate

Tempora mutantur et nos mutamur in illis [7]

Afirmând toate acestea, trăind şi constatând, de multe ori dureros, unele realităţi ale timpurilor postdecembriste (de după 1989), chiar din deceniul anilor '90, pe lângă incontestabilele câştiguri din toate sferele activităţilor umane, inclusiv ale evoluţiilor spiritual-culturale, putem remarca şi câteva importante, contradictorii şi paradoxale involuţii, la scara întregii ţări.

Aş menţiona în primul rând faptul că, în „avântul revoluţionar" stârnit de „evenimente", s-a „născut" şi s-a integrat politic, social şi mai ales economic şi o bună parte a unei aşa zise „noi" intelectualităţi. Aceasta a negat (?) în bloc intelectualitatea „comunistoidă" şi toate „realizările" sale, inclusiv creaţia literar-artistică a timpului (?!). Apoi, după binevenita înfiinţare a C. N. S. A. S.-ului, urmată de cea a Institutului pentru Investigarea Crimelor Comunismului, prin deliberată înţelegere schiloadă, uneori începând cu membrii acestora, a excepţionalului lor rol purificator social – care ar fi fost firesc să dea noi carate valorice culturii şi celor implicaţi în împlinirile ei – reacţiile anticulturale s-au „încins" şi mai tare. Urmarea firească: un nou şi „binevenit" prilej de a se da „apă la moara" semidocţilor şi mediocrilor, unii dintre ei foarte urgent „reciclaţi" cromatico-politic, dar şi destui alţii, „şcoliţi" după '89 şi deja „aureolaţi" rapid, prin titluri universitare şi doctorale **cumpărate**, ca să nu spun de-a dreptul ... **furate!**

Pe de altă parte, prin climatul creat şi prin generalizare, cu precădere în deceniile din urmă, creaţia şi vitalitatea culturală nu au făcut decât să se degradeze, de sus şi până la ultimul cătun al ţării. Firesc, există şi bine cunoscutele excepţii (***parţiale***) – Bucureşti, Cluj, Iaşi, Braşov, Timişoara, dar mai ales, Sibiu. – Se pare că vechiul precept *omul sfinţeşte locul* a rămas şi astăzi, în, ce-i drept, destul de puţine locuri, de cea mai autentică actualitate; iertat să fiu, la fel ca înainte de '89!

Ne-am ales, în schimb, la nivelul întregii societăţi româneşti, cu precădere în componentele spirituale şi morale ale vieţii noastre sociale, (dar nu fac excepţie nici componentele politice, economice, profesionale, tehnice,

[7] „Timpurile se schimbă şi noi ne schimbăm cu ele"

Scanned with OKEN Scanner

administrative, educative, sportive, media ş. a.) cu tot felul de: „manelisme", „becalisme", „miticisme", „băsisme", „pontisme", iar la noi, la Piatra ... şi cu jenantele şi scandaloasele „pinaltisme" şi cu multe alte astfel de (***imbecil***)*isme*, care nu sunt numai de ordin lexical (ale acoliţilor „patronilor" politicaştri, din păcate, aleşi cu „voia" noastră), care ne sufocă spiritual şi ne domină grobian viaţa publică naţională şi locală, în toată complexitatea şi dimensiunile ei politice, economice şi civic-moral-spiritual-culturale.

În aceeaşi ordine de idei, era şi de aşteptat ca asemenea degenerări ale normalului să aibă cele mai grave urmări în misiunea dintotdeauna a instituţiilor fundamentale ale societăţii şi în comportamentul firesc al oamenilor. Dacă în timpul regimului naţional-comunist totalitar nu s-a reuşit să se distrugă în totalitate fibra morală a conştiinţei noastre naţionale, acum, în această perioadă de halucinantă instabilitate ... „multilateral dezvoltată", am reuşit să agravăm stările de lucruri „moştenite". În tot mai multe cazuri, familia nu mai este familie, şcoala nu mai este şcoală, biserica nu mai este biserică, majoritatea instituţiilor statului sunt preocupate prioritar de „bani pentru politică" şi nu de oameni, iar multe dintre instituţiile culturale (dacă nu „au dispărut"), nu mai sunt nici măcar formal-culturale, aşa cum le-a fost stabilit statutul de funcţionare şi numele ce-l purtau, sau (oare până când?), încă îl mai poartă.

Urmările fireşti ale unor astfel de „mutaţii"sunt: corupţia „noastră" endemică, „alintată" uneori şi ca fiind „dâmboviţeană" (?) (de la tribunele reprezentative ale ţării, până la cele mai neînsemnate primării comunale); spolierea neruşinată a resurselor naturale şi umane ale ţării; hoţia generalizată; imoralitatea (socială, familială, juvenilă şi infantilă, publică, dar, din nefericire şi intelectuală), precum şi tabloidizarea presei, în paralel cu degradarea activităţilor editoriale. Un fapt, azi şi mai grav: pervertirea scandaloasă a televiziunilor (în primul rând a celor de ştiri, „de nişă"), care slujesc în cea mai mare măsură crima, violul, nemunca, desfrâul, cultul banului şi, nu în ultimul rând, vulgaritatea, mârlănia, impostura arogantă, mediocritatea suficientă, incultura crasă şi, bineînţeles, proslăvirea „personalităţii" şi a intereselor, mai mult decât oculte, ale „patronilor" de tot felul, de regulă din rândurile mai vechilor foşti nomenclaturişti şi securişti, dar şi din rândurile „proaspetelor" clici, tot mai „strânse" (sau mai riguros exact, de „strânsură"), ale **„noii ciocoimi postrevoluţionare"** – incultă, brutală şi arogantă, dar „setoasă" de grabnică şi fără măsură îmbogăţire!

Toate acestea, dar absolut toate, fără excepţie, chiar dacă au existat şi în trecut, (inclusiv anterior totalitarismului comunist, exponenţial însă atunci), acum s-au amplificat, iar evidenţele, în primul rând din manifestările comportamentale, pot fi uşor sesizabile în instituţiile statului, în instituţiile de cultură, în alte spaţii publice şi pe stradă (ce să mai spunem despre ceea ce se

Scanned with OKEN Scanner

întâmplă pe stadioane, la alte mari manifestări sportive, „politico-artistice" sau de altă natură?), dar, din nefericire şi în foarte multe familii, în şcolile de toate „felurile" şi chiar ... în biserici!

*

Acestea fiind câteva **adevăruri alarmante şi specifice momentului actual**, ne putem întreba pe bună dreptate: se mai pot stopa derapajele prezentului, ce slujesc veroase interese politice şi financiare, spre binele necesar şi firesc al viitorului comunităţilor urbane şi rurale din această ţară, fără discriminări arbitrare şi fără ingerinţe neavenite? **Cu siguranţă, DA!**

Tocmai de aceea aminteam mai sus şi despre experienţa culturală interbelică – reevaluată parţial în Neamţ, înainte de '89, dar posibilă de valorizat integral acum – atunci când, cu toată influenţa externă nefastă, a fascizării şi a bolşevizării din unele ţări europene, iar la noi cu toată dictatura lui Carol al II-lea şi efectele obscur-catastrofice ale mişcării legionare, cultura a avut totuşi un cuvânt important de spus în emanciparea europeană a României. Poate, tot astfel, s-ar putea reevalua şi unele reuşite culturale din timpul dictaturii naţional-comuniste, din teritoriul unui anume judeţ al României – Neamţ – care ar putea reprezenta o sursă de cunoaştere necesară în elaborarea unor strategii culturale şi a unor programe concrete ale devenirii noastre civilizat-europene şi, în primul rând, spiritual-morale.

Mai mult: credem că la fel de importantă (dacă nu chiar mai importantă), ar putea fi această reevaluare şi pentru (re)devenirea competitiv-economică a statului nostru, a diferitelor regiuni ale ţării, dar şi a cetăţenilor responsabili, acum, în elevatul conclav european contemporan din care trebuie să facem parte, nu numai *de iure*, ca în prezent, ci şi *de facto*, cu tot ceea ce a avut şi are mai bun ţara şi oamenii ei, dar trebuie să aibă şi în viitor!

*

Gândind la toate acestea, m-am hotărât să valorizez o anume experienţă culturală (nu numai personală), dintr-o perioadă de zbuciumată istorie a ţării, când cu toate constrângerile, pe care succint le-am şi amintit, cultura, chiar şi la nivel naţional, dar mai ales în multe din localităţile ţării, nu numai că nu a putut fi total „înregimentată" propagandei de partid, ci, adesea, dimpotrivă. Iar eu, prin propria-mi implicare prioritar culturală (dar şi politică la nivel judeţean), sunt poate, dintre cei mai îndreptăţiţi să afirme şi să confirme acest adevăr.

Chiar şi atunci când Secţia Propagandă a C. C. al P. C. R. sau fostul for „tutelar" al culturii (preschimbat nu numai ca denumire, pe baza prevederilor uneia din numeroasele variante ale Programului Ideologic, din Comitetul de Stat pentru Cultură şi Artă, în Consiliul Culturii şi Educaţiei Socialiste), stabileau sau aprobau totul în acest domeniu, acolo unde a existat voinţă şi

Scanned with OKEN Scanner

competenţă, s-au găsit forme şi mijloace de a sluji cu adevărat idealurile culturii, în primul rând prin cooperare interculturală cu beneficiarii acesteia, deci cu oamenii de bună credinţă ai acestei ţări.

Spun toate acestea, pentru că aşa am procedat adesea noi, la Neamţ!

Iar exemple am dat şi vom mai da.

Menţiune: exemplele din Neamţ sau din alte zone ale ţării, nu reprezintă totuşi nici forme ale „rezistenţei prin cultură", pentru că nu au avut pretenţia aceasta şi nici nu au putut fi atunci aşa ceva, nici aplicarea „imbecilizantă" a directivelor de partid, cum sunt „unii" dispuşi să le numească în prezent, ci, în marea lor majoritate, reacţii fireşti ale bunului-simţ şi ale demnităţii intelectuale şi culturale cu care nenumăraţi oameni cinstiţi şi serioşi (nu numai din Neamţ), au înţeles să-şi *slujească* semenii, în acei ani, când păstrarea speranţei şi efectiv mult dorita supravieţuire aveau nevoie de un puternic şi autentic suport spiritual, dar mai ales moral.

Despre toate acestea, dar şi despre unele dintre numeroasele probleme tangente, (politice, sociale, economice etc.) de atunci, iar uneori chiar şi de astăzi, cu exemplificările cuvenite, în cele ce urmează ...

*

Aşadar, după cum se ştie, la începutul anului 1968 România a revenit, după două decenii (cu destule încălcări şi voite omisiuni ale tradiţiei noastre istorice), la vechea sa împărţire administrativ-teritorială, renunţându-se la mimeticul sistem adaptat după sovietici, cu (pseudo) regiuni şi raioane, dar reînfiinţând, spre satisfacţia multor cetăţeni şi comunităţi, o mare parte a judeţelor noastre tradiţionale.

Actualul judeţ Neamţ, desprins din fosta regiune Bacău, nu a însemnat nicidecum însă revenirea la teritoriul tradiţionalului judeţ cu acelaşi nume. În ansamblu, noua formaţiune administrativ-teritorială a inclus cea mai mare parte din fostele raioane Piatra-Neamţ şi Târgu-Neamţ (ce alcătuiseră anterior vechiul judeţ Neamţ), cărora li s-a ataşat, fără nici o legătură cu tradiţia istorică, cea mai mare parte din fostul raion/judeţ Roman. Importante localităţi, mai ales rurale, din ambele judeţe istorice (Neamţ şi Roman), au fost încorporate în actualele judeţe Bacău, Suceava, Iaşi sau Vaslui, fapt ce a stârnit numeroase şi justificate nemulţumiri, mai ales în zona de tradiţionale legături cu importantul centrul istoric, economic, cultural şi judeţean Roman, cunoscut nod rutier şi feroviar la confluenţa râurilor Moldova şi Siret, pe artera tradiţională de comunicaţii, Bucureşti – Iaşi (sau Suceava).

Cu toate aceste limitări sau încălcări ale realităţilor istorico-tradiţionale, întâlnite şi în alte zone ale ţării, „reforma" administrativ-teritorială din 1968 şi atitudinea „fermă" a conducerii României, din luna august, faţă de invazia trupelor Tratatului de la Varşovia împotriva „Primăverii de la Praga", au făcut

Scanned with OKEN Scanner

din anul 1968, unul de referinţă, din istoria noastră contemporană, de înainte de 1989.

Extrem de mulţi cetăţeni, din toate straturile sociale şi-au manifestat interesul şi satisfacţia pentru astfel de demersuri şi atitudini (interne sau externe), care contracarau şi făceau să fie „uitate mai uşor", măcar aparent, manifestările slugarnice faţă de ocupanţii sovietici, dar şi crimele odioase ale anilor '50, de cea mai tristă şi zguduitoare amintire pentru mii de familii crunt afectate, de pe întreg cuprinsul ţării, inclusiv de pe plaiurile noastre.

În ceea ce priveşte constituirea judeţului Neamţ, în noua sa configuraţie, în pofida limitărilor politico-ideologice şi administrativ-birocratice, născute din primatul conducerii tuturor domeniilor vieţii economico-sociale de către partid şi din cunoscutul „centralism democratic", aceasta a adus schimbări şi progrese sociale, culturale dar mai ales economice importante, cu precădere în primii ani de existenţă a noii formaţiuni politico-administrative.

Sunt de remarcat în această perioadă, când judeţul nostru s-a dovedit a fi una dintre cele mai dinamice zone ale ţării, fiind chiar recompensat datorită rezultatelor (preponderent)economice obţinute în întrecerea dintre judeţe, pentru: dezvoltarea excepţională a platformelor industriale de la Săvineşti, Roznov şi Roman; noile întreprinderi industriale edificate în Piatra-Neamţ, Roman, Târgu-Neamţ şi Bicaz; modernizarea sau reutilarea unor mai vechi unităţi economice de stat sau cooperatiste din aceste oraşe sau chiar din unele comune; intensificarea, pe baza bunelor rezultate economice, dar şi prin investiţii de la bugetul de stat, sau chiar prin cooperări internaţionale – vezi R.I.F.I.L. – a celorlalte domenii ale vieţii economico-sociale.

Tot în acei ani, au cunoscut o semnificativă dezvoltare: construcţiile industriale şi civile, comerţul, transporturile, comunicaţiile, agricultura şi alte numeroase ocupaţii tradiţionale; procesul de urbanizare, cu accent pe construcţia de locuinţe (aşa cum erau ele!); modernizarea şi asfaltarea unora dintre căile rutiere judeţene importante (inclusiv spre toate principalele mănăstiri – cu urmări despre care vom mai avea prilejul să relatăm); modernizarea, extinderea şi dotarea cu aparatură specifică a reţelei sanitare, inclusiv construirea şi dotarea actualului Spital Judeţean de Urgenţă; dezvoltarea fără precedent a reţelei învăţământului preşcolar, primar, gimnazial şi liceal, atât în oraşe cât şi în multe dintre comunele şi satele actualului judeţ Neamţ.

În paralel cu toate acestea, dar şi cu progresele semnificative din celelalte domenii de activitate, pe care nu le-am amintit mai sus, au cunoscut – pe baza tradiţiilor seculare dar şi a demersurilor programatice din acei ani, când s-a putut profita de scurtul şi aparentul „dezgheţ" politico-ideologic – o amploare fără precedent viaţa şi creaţia cultural-artistică, dovedindu-se încă o dată, în această parte de ţară (dacă mai era nevoie), că indicele ridicat de

Scanned with OKEN Scanner

vitalitate spiritual-culturală a fost şi a rămas o constantă a vieţii oamenilor. Păcat însă că, în scurtă vreme, la sfârşitul anilor '70 şi, în mod special, în anii '80, pe fundalul degradării aberante a vieţii politice, economice şi sociale din întreaga România şi în judeţul Neamţ se va resimţi dramatic decăderea politică, haosul economic, degringolada moral-civică şi pervertirea spiritual-culturală, cu efecte dezastruoase nu numai atunci, ci şi acum, la un sfert de veac de la „revoluţia" din '89, căreia, în ansamblul ţării, i-am adăugat şi o „implementare" nefirească a autenticei democraţii, situaţie pe care, aşa cum am mai spus, nu reuşim să o depăşim.

Se impune însă şi o remarcă, nu numai obligatorie, ci şi deosebit de importantă: dacă pentru *stoparea decăderii politice*, paradoxal amplificată în condiţiile libertăţii de opinie şi implicare, este suficientă, dar şi absolut necesară, schimbarea cvasitotalităţii clasei politice, cu tineri (nu numai biologic) instruiţi, educaţi şi cu un larg orizont de cunoaştere, schimbare care se va face, chiar şi prin legile naturale ale vieţii, cu voia sau fără voia multora dintre politicienii de azi; iar pentru *reabilitarea economică şi reindustrializarea* României, economia de piaţă, investiţiile străine şi noua clasă antreprenorială românească îşi vor spune în curând cuvântul hotărâtor, cu plusurile dar şi cu minusurile acestor realităţi; în ceea ce priveşte *asanarea moral-civică* şi *reconstrucţia spiritual-culturală* a comunităţilor, inclusiv a celor rurale, problemele şi soluţiile sunt mult mai complicate şi de durată!!! Ele necesită implicarea tuturor forţelor active şi creatoare ale societăţii româneşti: de la familie, biserică şi toate organismele societăţii civile, la instituţiile de învăţământ de toate felurile şi toate gradele, de la instituţiile cultural-artistice şi celelalte instituţii ale statului, indiferent de statutul şi profilul lor, inclusiv armata şi factorii coercitivi, la totalitatea organismelor patronale, sindicale, profesionale etc., pe bază de strategii la nivel naţional şi de programe concrete, specifice în fiecare unitate administrativ-teritorială şi chiar în fiecare comunitate!

Ori, pentru aceasta este nevoie de specialişti din toate domeniile de activitate, de oameni cu vocaţia cercetării şi a comunicării, care, după cercetarea realităţilor, să poată elabora strategiile şi programele necesare, iar apoi, cu sprijinul unor cercuri numeroase de intelectuali, să poată trece la aplicarea celor stabilite. Totul e complicat şi de durată, dar trebuie acţionat grabnic şi ferm, de sus şi până jos, dar şi de jos şi până sus, dacă vrem cu adevărat să modernizăm structural România, în consens cu valorile umaniste euro-atlantice, ale acestui început de mileniu!

Mai este însă, o foarte, foarte mare problemă: cineva, (personal am îndoielile mele şi încă nu ştiu cine, deocamdată, deoarece nici în legea de organizare a Ministerului Culturii şi nici în cea a Ministerului Educaţiei, sau în cele ale multor altor ministere şi foruri centrale, inclusiv în statutele

Scanned with OKEN Scanner

Academiei Române şi ale celorlalte mult prea numeroaselor „academii", „universităţi", „facultăţi" şi ale altora „asemenea", înfiinţate irațional după '89, nu sunt prevederi legale în această direcţie), va trebui să-şi asume uriaşa răspundere de a organiza, coordona şi înfăptui această autentică operă de reconstrucţie şi, uneori, chiar de construcţie naţional-spirituală, prin moralitate şi prin cultură!

Rămâne de văzut însă cine va avea curajul şi noblețea să-şi asume această eroică îndatorire naţională, în lipsa încă a unor programări de strategie culturală, specifice şi special elaborate de forţe politice responsabile care, deocamdată, e evident că ne cam lipsesc!

Spun toate acestea, fără a avea pretenţia de a da eu lecţii, sau măcar sfaturi. Dar aşa cum aminteam mai sus, dacă înainte de '89 am avut îndrăzneala, în judeţul Neamţ, să folosim ca sursă de inspiraţie pentru organizarea şi ameliorarea vieţii cultural-artistice, experienţa românească interbelică, atunci când numai „documentele de partid" aveau oficial această „îndrituire", de ce acum, când trebuie declanşat un uriaş efort naţional, n-am putea apela şi la autenticele izbânzi culturale din anii de constrângere ideologică din perioada totalitarismului comunist? Prin aceasta, repet, nu încercăm să reabilităm nimic, nu scuzăm şi nici măcar nu atenuăm efectele trecute, sau prezente încă, ale maşinăriei propagandistice a trecutului regim politic totalitar. Dorim, pur şi simplu, să punem la îndemâna celor eventual curioşi, crâmpeie de experienţe informativ-culturale interesante, care au făcut, în pofida realităţilor politico-sociale ale timpurilor de atunci, ca numeroşi cetăţeni, din toate straturile societăţii, să adere la demersurile noastre, să se bucure şi să nu îşi piardă speranţa. Oare acum, după un sfert de secol de căutări şi degradări de tot felul, nu este necesar un astfel de demers? **Noi credem că DA!**

Până la a trece însă la expunerea promiselor detalii, măcar despre unele dintre acţiunile amintite în episodul introductiv, credem că mai sunt necesare precizări despre felul în care s-a constituit şi s-a organizat acea parte a echipei ce a determinat evoluţia culturală a noului judeţ, despre principalii factori decizionali, despre modul de organizare şi funcţionare a factorilor cultural-artistici şi, mai ales, despre oamenii deosebiţi, implicaţi în acest important proces.

Învăţând însă din propria activitate publică, profesională, publicistică, editorială şi nu în ultimul rând din cea politică, sunt determinat, aşa cum am procedat şi cu ocazia apariţiei editoriale anterioare[8], când am publicat, ca ultima dintre cele o sută de anexe-document şi propriul *Curriculum vitae*, pentru a preîntâmpina eventualele motivate sau nemotivate maliţiozităţi

[8] Bunghez I. Gheorghe, *T. T. între DRAGONUL şi PIAŢETA* (1980-1986), Editura *ASACHI*, Piatra-Neamţ, 2010

Scanned with OKEN Scanner

(izvorâte din necunoaşterea sau voita interpretare interesată şi partizană a realităţilor unei anume perioade de timp), fac abstracţie şi chiar ignor pe acei „comentatori" ai vieţii publice, care şi-au făcut din denigrare profesie şi sunt determinat, spuneam, să insist!

De data aceasta însă, chiar în cadrul acestui prim capitol, cu toată aparenta lipsă de modestie personală, voi începe, odată cu referirile prioritare (fireşti şi foarte detaliate la unele realităţi social-politice şi economice din perioada postbelică), cu unele cuvenite explicaţii despre viaţa, persoana, activitatea şi devenirea mea profesional-culturală, care – cred eu – mă îndreptăţesc să-mi permit a emite anumite consideraţii, cu privire la importante probleme ale culturii/culturalizării din etapele în discuţie. Aşadar...

I. 1. Cine şi cu ce drept?

Personal, mi-am asumat responsabilitatea de a glosa pe teme culturale despre experienţa/expertiza judeţului Neamţ şi de a propune eventuale paradigme sau unele modalităţi, metode, procedee şi mijloace de implicare social-culturală, dar şi despre raţiunile care au generat şi trebuie să genereze conţinuturi şi scopuri ale slujirii prin cultură a demnităţii supravieţuirii în trecut, dar şi astăzi.

Spun toate acestea pentru că am avut un parcurs social şi cultural-profesional destul de sinuos şi neobişnuit, aşa cum se putea constata şi în amintitul *Curriculum vitae.* Tocmai de aceea mă voi referi acum, pe scurt, în completarea datelor seci, cuprinzând anii şi funcţiile sau atribuţiile făcute public anterior, la unele detalii biografice, corelate însă cu o sumă foarte importantă de realităţi ale vieţii politice, economice şi social-culturale naţionale şi locale (ante şi post perioada de referinţă), interpretate prin prisma gândirii mele de azi, dar ţinând totuşi seama de felul în care am gândit şi am trăit atunci. Procedez astfel, considerând că sunt date interesante pentru cititorii de azi şi, în mod deosebit, pentru înlesnirea înţelegerii unor puncte de vedere exprimate şi susţinute pe parcursul celor prezentate în această carte!

Demersul prezent nu înseamnă că cele ce urmează sunt o „autobiografie", în accepţia perioadei de dinainte de '89 al acestei vocabule şi nici un infatuat Curriculum vitae din zilelor noastre. Dimpotrivă, încerc să fac prioritar, o relatare sinceră şi detaliată, aşa cum spuneam mai sus, a unor realităţi politice, social-economice şi culturale de care au depins, în mare măsură şi care au influenţat, aşa cum spuneam (precum la mulţi alţii în acei ani), însăşi devenirea mea umană, profesională şi culturală.

*

Aşadar, m-am născut în comuna Poiana Sărată, de pe valea Oituzului, din fostul judeţ interbelic Trei Scaune, într-o familie de negustori, din rândul

Scanned with OKEN Scanner

românilor ardeleni, din fostul Imperiu Austro-Ungar, români cu rădăcini păstrate până astăzi în Soveja Vrancei, dar şi în Târlungenii şi Şcheii Braşovului, de unde proveneau strămoşii familiei mele.

Fără a fi fost excesiv de bogată şi instruită, în 1940, la răpirea Ardealului de Nord-Est de către statul hortyst ungar, deşi toate proprietăţile şi bunurile i-au rămas în stăpânirea invadatorilor aduşi de „dicktat", familia a avut totuşi resursele necesare pentru a se refugia definitiv la Braşov, unde, în temeiul numeroaselor relaţii de rudenie, dar şi al celor economice, stabilite anterior, îşi continuă „afacerile" comerciale.

Dacă membrii familiei mele au „pierdut" (material) totul în anii 1948-1950, în ceea ce mă priveşte, fiind cel mai mic – recunosc – am fost oarecum privilegiat. Dincolo de tragismul războiului şi al bombardamentelor, de noul refugiu în afara oraşului, cauzat de acestea, dincolo de brutala ocupaţie militară sovietică (inclusiv în casa noastră), de tragicul deces al tatălui (1945), premers dramatic de cel al celui mai mare dintre fraţi, mort la Berlin, unde se afla, ca trimis al I. A. R. Braşov, la o „specializare" în construcţia de avioane militare (deces cauzat de bombardamentele aliaţilor, în dec.1943), la care se vor adăuga efectele devastatoare ale cataclismelor politice din anii 1944/1948, pentru familia mea au intervenit şi urmările brutale ale naţionalizării şi evacuării din casă. Cu toate acestea, prin grija mamei şi a restului familiei, am beneficiat de instrucţie şi educaţie, chiar peste – cum se apreciază acum – un aşa-zis nivel mediu.

La suportul educaţional şi financiar familial s-au adăugat, în străvechiul Braşov, efectul benefic al grădiniţelor germană şi ortodoxă română, influenţa cuceritoare şi determinantă, în plan cultural şi moral-patriotic (după răpirea Ardealului de Nord-Est şi în timp de război), a două învăţătoare extraordinare, Ana Maximilian şi Maria Debu, de la o şcoală cu remarcabile tradiţii româneşti. De asemenea, a avut o mare importanţă, pentru mine, la acea vârstă, influenţa a doi mirabili mentori, tânărul italian, cult şi civilizat, Giulliano Margheri, care, înainte de a se repatria cu familia sa în Italia şi cunoscându-mă bine, inclusiv cunoscându-mi familia din care proveneam, m-a sfătuit să fiu tenace şi curajos, căci viitorul care începea în ţară nu îmi va fi deloc favorabil, dar şi septuagenarul distins, înţelept, instruit la Sorbona şi cu o experienţă de viaţă tulburătoare (inclusiv masonică), Gheorghe Niculescu, profesorul meu de franceză în particular, dar şi cel care, ataşat de familia mea, m-a „îmbogăţit" spiritual cu traducerea, special pentru mine (dar şi cu dezbaterea, pe înţelesul meu), a unei lucrări a lui Thomas Jefferson, (*Legea pentru libertate* ...) şi mi-a dăruit prima mea lucrare de artă plastică, o splendidă pictură italiană (cred acum că este, totuşi, o frumoasă reproducere), o *Madona cu pruncul*, ce ne-a luminat căminul şi existenţa, soţiei mele şi mie, pe parcursul întregii vieţi.

Scanned with OKEN Scanner

Totodată (şi deloc în ultimul rând), am avut în Braşov avantajul instructiv, spiritual-cultural şi ştiinţific de a putea urma cursurile liceale – (măcar parţial, căci în 1948, aşa cum se ştie, „a avut loc" cunoscuta pseudo-reformă a învăţământului) – la venerabila şcoală românească din Ardeal, cunoscutul *Liceu ANDREI ŞAGUNA*, cu o numeroasă încă atunci, elită profesorală demnă de analele universitare, între care renumiţii profesori (nu numai braşoveni), Fabius Sânjuan, Nicoară, Măcărăscu, Goia, Pavel, Necşulescu, Gurău, Mironescu, Şuteu sau maestrul Dinu Niculescu şi mulţi alţii; în plus, cu o bază didactico-materială de necomparat, nici măcar astăzi, (de la vestita şi valoroasa bibliotecă cu manuscrise şi alte cărţi vechi, la sălile de lectură, capelă ortodoxă, muzee, laboratoare şi cabinete ale diferitelor discipline şcolare, de la observator astronomic la sală de sport, stadion propriu, internat etc.)

Cu toate acestea, în 1953, fiind în clasa a XI-a, în condiţiile social-politice de atunci, am fost nevoit să mă transfer la Liceului Seral Muncitoresc, pentru a-mi înlesni astfel posibilitatea participării la examenul de admitere la facultate, venind din „producţie", în pofida dosarului „de cadre" al părinţilor.

Trebuie spus că Braşovul de atunci oferea încă celor interesaţi, inclusiv unui copil şi apoi adolescent dornic de a cunoaşte, dincolo de tot ceea ce şcolile puneau cu profesionalism şi tact la dispoziţia elevilor (şi mă refer nu numai la şcolile româneşti, ci şi la cele germane şi maghiare) şi o bogată reţea de biblioteci publice, şcolare şi confesionale (aş aminti doar biblioteca Liceului *Şaguna*, Biblioteca şi Conservatorul Popular *Astra*), dar şi o bogată reţea de librării particulare. Cu plăcere îmi amintesc faptul că în două dintre acestea, *Biaciu & Popica* şi *Ciurcu*, am avut posibilitatea să „hălăduiesc" în voie.

Un alt detaliu important: tot atunci, începea să fiinţeze în Braşov *Teatrul de Stat*, unde strălucea, între alţii, prin talent şi o frumoasă senectute, extraordinarul şi originalul Mişu Fotino; apoi, exista şi *Filarmonica de Stat,* a cărei orchestră simfonică era dirijată chiar de profesorul nostru de muzică, Dinu Niculescu. Şi, cu modestie mărturisesc, sunt fericit că, împreună cu mulţi dintre colegii mei de generaţie, am profitat de ceea ce încă mai putea oferi atunci, cu generozitate, Braşovul copilăriei şi adolescenţei noastre.

În pofida tuturor acestor condiţii şi disponibilităţi, eram totuşi în deceniul 1944-1954, deceniu în care s-a încheiat Cel de Al Doilea Război Mondial şi s-a instaurat, prin dictatul ocupaţiei şi al forţei, noul regim politic „democrat-popular", care va aboli monarhia şi va deturna toate resorturile raţionale ale evoluţiei politice, sociale, economice şi spirituale ale societăţii româneşti. Spre sfârşitul acestui deceniu a murit şi satrapul I. V. Stalin, unul dintre „marii învingători" ai războiului, iar străvechiul Braşov a fost cel sacrificat, dezonorat şi obligat să renunţe la istoricul său nume, pentru a-i perpetua „generalissimului" (o deloc scurtă perioadă de timp), numele

Scanned with OKEN Scanner

dezonorant, în această parte a Europei, lăsată de către „cei mari ai timpului" la cheremul ocupanţilor sovietici.

E bine totuşi să nu se uite că, imediat, din anul următor (1954), va începe şi o anume, „limitată", perioadă de „deschidere" politico-ideologică, inaugurată de Gheorghiu-Dej şi (oarecum) „continuată" apoi de Ceauşescu, concretizată în retragerea trupelor sovietice de ocupaţie, eliberarea deţinuţilor politici din închisori şi alte câteva „gesturi", între care şi „formidabila" declaraţie din august 1968.

Tot acum, la nici optsprezece ani împliniţi (1954), pe fondul sumbru al degringoladei generale a societăţii româneşti, dar şi al „prăbuşirii" economice şi sociale bruşte a familiei mele, am decis să merg la facultate. Dar nu la Bucureşti sau la Cluj, ci cât mai departe, la Iaşi. Dar aici, la Facultatea de Drept, dosarul nu mi-a fost acceptat pentru înscriere. Am avut totuşi ... mai mult noroc (?), la Facultatea de Filologie, Istorie, Filosofie. Spun „mai mult noroc", deşi, în ajunul finalizării admiterii, am fost printre cei chemaţi la secretariatul Facultăţii spre a ni se comunica faptul că, dacă dorim să fim admişi, trebuie să mai susţinem un examen scris la „Limba rusă". Aşa am ajuns student în anul I al Secţiei de limba rusă a Facultăţii pe care doream să o urmez. Cu eforturi insistente şi disperate, intervenind pentru sprijin inclusiv la profesorii Secţiei rusă, am reuşit, după sfârşitul anului I, să obţin transferul în anul al II-lea al Secţiei română-istorie. După susţinerea, în paralel, a examenelor anului al II-lea, cu cele douăsprezece examene de diferenţă, prin trecerea la altă disciplină universitară, am putut să spun, cu adevărat, că am reuşit! De fapt am învins, ajungând să studiez o specialitate preferată!

Anii de facultate, în pofida condiţiilor grele de atunci, marchează începutul maturizării mele ca om şi viitor intelectual. Spun acesta, în primul rând, pentru că şi aici, în Universitatea ieşeană, la fel ca în liceu, am beneficiat de adevăraţi magiştri dintre care, cu respect, cu dragoste şi cu recunoştinţă, amintesc pe Dimitrie Berlescu, Alexandru Dima, Constantin Ciopraga, Gavriil Istrate, Mircea Petrescu-Dâmboviţa şi Ilie Grămadă. Pentru mine personal, contribuţia profesorului de Istorie Modernă Universală, Dimitrie Berlescu (atunci prodecan, iar peste ani prorector), la aplecarea mea pasionată spre studiul disciplinei amintite, a fost determinantă. Mai mult decât atât, acest distins profesor a avut curajul de a-mi indica bibliografii „interzise" atunci, însoţite de recomandări scrise, pentru accesul la fondul documentar („secret") al Bibliotecii Centrale Universitare, unde adeseori eram mai prezent şi mai activ decât la cursurile de la facultate (unde erau şi destule discipline inutile şi cursuri anoste). Ce minune nesperată, de care am profitat cu întreaga pasiune a tinereţii! A nu se crede însă că, atât ca elev cât şi ca student, am fost cumva un „tocilar", că am „vânat" note sau că am fost tot timpul „pe podium". Nu, nici vorbă! Ca şi în liceu, dar mai mult la facultate, chiar exagerând adeseori, am

Scanned with OKEN Scanner

fost mai tot timpul, un „selectiv cu personalitate", ca să nu spun un orgolios încăpăţânat, fapt pentru care adeseori am avut de suportat şi „fireşti" repercusiuni. (Le socotesc acum fireşti, atunci nu!) Şi totuşi, în acei ani (1954-1958), când nu numai alimentele de bază, ci şi articolele vestimentare se cumpărau „pe puncte" (al căror cuantum era fixat diferenţiat pe anumite cartele), climatul studenţesc îşi urma cursul său (nu totdeauna firesc), cu bune şi cu rele. Astfel, am avut surpriza să constat că mulţi dintre colegii de generaţie au procedat la fel ca mine şi au „fugit" cât mai departe de casă, la Iaşi. Tineri din Banat, Oltenia, Dobrogea, din Ardeal sau chiar din Bucureşti, veniseră aici pentru „a-şi pierde urma", mai toţi având dosare de fii/fiice de preoţi, avocaţi, comercianţi sau tot felul de alţi „foşti", unii fiind, adeseori, „înfiaţi" de rude sau alte persoane cu biografii mai puţin „compromiţătoare". Cu mulţi dintre ei, în primul rând cu colegii de facultate, ne-am văzut, ne-am „recunoscut" şi ne-am împrietenit. Era mai uşor aşa: viaţa mizeră (politică, economică şi mai ales socială) de după război, în plin deceniul „democrat-popular" al anilor '50, situaţia precară a familiilor, nedreptăţile evidente de fiecare zi, „realitatea" intrării în facultate pe bază de „listă" a „colegilor" absolvenţi ai „facultăţilor muncitoreşti" şi micile „privilegii" ale acestora, până şi la absolvire (nu intru în detalii), condiţiile mai mult decât modeste din cămine şi cantine, dar şi inepţia unor cursuri, seminarii şi ale altor „activităţi" impuse, făceau din „traiul" studenţesc un mod de viaţă mult mai greu de suportat şi finalizat, fără sprijinul colegilor-prieteni.

Contrabalansau însă multe dintre cursurile magiştrilor amintiţi, unele dintre manifestările asociaţiilor studenţeşti, atunci reînfiinţate şi care nu se „declaraseră" încă ale „studenţilor comunişti", vizitele la muzeele şi monumentele Iaşi-ului (încă nu se demolaseră clădirea vestitei Academii Mihăilene, străzi, stradele şi alte edificii istorice şi arhitectonice), călătoriile şi excursiile documentare în împrejurimi sau în ţară, însoţiţi de o parte dintre profesorii şi asistenţii noştri, anumite cercuri şi cenacluri studenţeşti, ca cel de Istorie Modernă Universală, frecventat de mine şi unde am prezentat o parte din referatele elaborate pe baza bibliografiilor amintite, lectura în biblioteci (cu limitele de rigoare ale „cenzurii" timpului) şi accesul la fondurile documentare („secrete"), atunci când puteam beneficia de sprijin din partea unora dintre formatorii noştri.

În acelaşi timp, pe mulţi dintre noi, ne-au marcat în mod deosebit viaţa spectacologică a Iaşului, dominată de Teatrul Naţional ***Vasile Alecsandri***, unde oficiau atunci în plină glorie Margareta Baciu, Any Braeschi, Miluţă Gheorghiu sau George Popovici, precum şi viaţa muzicală efervescentă, ce îşi căuta în acei ani noi forme de diversificare şi creştere a audienţei publice (tot atunci s-au pus bazele şi a început să funcţioneze şi *Opera* din Iaşi), prin organizarea unor stagiuni simfonice permanente pentru studenţi, chiar în

Scanned with OKEN Scanner

clădirea Universităţii. Aşa i-am urmărit şi cunoscut (personal, la propriu, fiind între studenţii implicaţi din partea Asociaţiei Filologie-Istorie, în organizarea concertelor), pe lângă muzicienii ieşeni ai timpului şi pe marii dirijori Egizio Massini şi Constantin Silvestri.

Toate acestea, la care s-ar mai putea adăuga preocupările de grup sau individuale, mai mult sau mai puţin intelectual-spirituale, mai mult sau mai puţin „vinovate", dominate şi de cenuşiul vieţii de fiecare zi, nu puteau suprima sau măcar estompa grijile studenţeşti curente: mi-au venit sau nu banii de acasă, am sau nu am cartelă sau cămin, pot sau nu să cumpăr o carte de la anticariat, cu ce mă îmbrac la examenul sau colocviul „x", la care o „tovarăşă" profesoară „y" avea pretenţii (în condiţiile precare de atunci), la o ţinută „elegantă" a studenţilor şi, multe, multe altele ...

Dar în acel „climat studenţesc", în pofida măsurilor de „discreţie", se petreceau şi lucruri grave. În fiecare an, pentru motive mai mult sau mai puţin adevărate (de cele mai multe ori improvizate sau chiar înscenate!), tot mai mulţi buni colegi suportau rigorile regimului. Erau mutaţi disciplinar în alte centre universitare, exmatriculaţi fără drept de reînscriere, sau chiar arestaţi, în urma unor înscenări finalizate cu condamnări ale Tribunalului Militar Iaşi.

Un astfel de caz, „judecat" în 1958, a fost cel al colegilor noştri mai mari, absolvenţi din seriile 1956 şi 1957, între care Aurelian I. Popescu, absolvent de Filologie şi Alexandru Zub, absolvent de Istorie, dar şi absolvenţi de la alte facultăţi ale Universităţii, care au fost alături de noi şi chiar în fruntea colectivelor de pregătire, organizare şi desfăşurare a marii sărbătoriri de la Iaşi şi Putna, din 12-14 aprilie, 1957, prilejuită de împlinirea a 500 de ani de la urcarea pe tronul Moldovei a Nemuritorului Voievod al Neamului Românesc, Ştefan cel Mare!

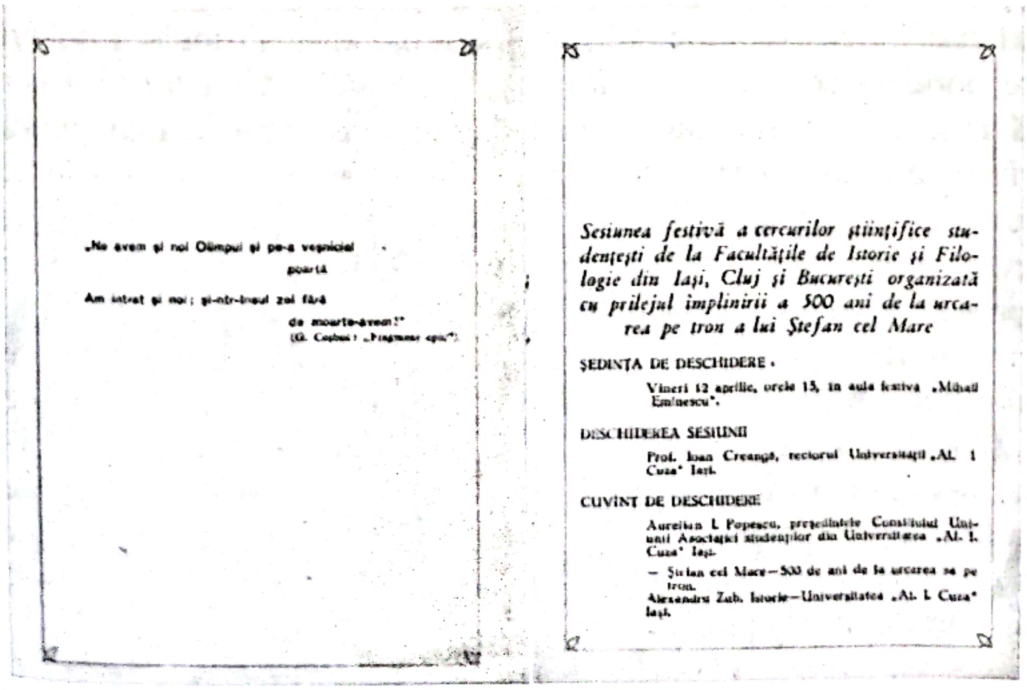

„Ne avem şi noi Olimpul şi pe-a veşniciei
poartă
Am intrat şi noi; şi-ntr-însul zei fără
de moarte-avem!"
(G. Coşbuc: „Fragmente epice")

Sesiunea festivă a cercurilor ştiinţifice studenţeşti de la Facultăţile de Istorie şi Filologie din Iaşi, Cluj şi Bucureşti organizată cu prilejul împlinirii a 500 ani de la urcarea pe tron a lui Ştefan cel Mare

ŞEDINŢA DE DESCHIDERE:

Vineri 12 aprilie, orele 15, în sala festivă „Mihail Eminescu".

DESCHIDEREA SESIUNII

Prof. Ioan Creangă, rectorul Universităţii „Al. I. Cuza" Iaşi.

CUVÎNT DE DESCHIDERE

Aurelian I. Popescu, preşedintele Consiliului Uniunii Asociaţiei studenţilor din Universitatea „Al. I. Cuza" Iaşi.

— Ştefan cel Mare — 500 de ani de la urcarea sa pe tron.

Alexandru Zub, istorie — Universitatea „Al. I. Cuza" Iaşi.

Foto 1. Un document memorabil: Programul *500 de ani de la înscăunarea lui Ştefan cel Mare*

Scanned with OKEN Scanner

Imediat după acest grandios eveniment omagial, toţi cei „vizaţi" şi ... „turnaţi corespunzător", au fost arestaţi şi „anchetaţi". În vara lui '58, în paralel cu examenul nostru de absolvenţă, a avut loc procesul. Câţiva studenţi am avut „norocul" ca, în prima zi a acestuia, să pătrundem în sala de judecată. Atât! Începând cu cea de a doua zi, din cauza declaraţiilor „inculpaţilor", cât şi a evidentei simpatii a publicului asistent din sală, accesul ne-a fost interzis, dar nu numai în sala de judecată, ci chiar şi în preajma sinistrei clădirii a Tribunalului Militar, aflat atunci pe „Str. Karl Marx".

A urmat, în scurt timp, vacanţa şi „repartizarea în câmpul muncii" şi abia târziu, pe căi „şoptite", am aflat despre dramatismul sentinţelor, despre suferinţele personale şi tragediile familiale, despre „căderea" unora dintre colegii sacrificaţi şi despre „tăria" sufletească a altora. După 1964, pe unii i-am revăzut, pe alţii nu. Aşa se scria pe atunci şi în mediul studenţesc, istoria suferinţei în triumfătorul regim „democrat-popular".

Pe fundalul unor astfel de realităţi, la care m-am referit doar tangenţial şi poate insuficient documentat, împreună cu colegii din numerosul nostru an de studii, cu patru secţii, am terminat cursurile universitare. Am fost repartizaţi, mai întâi la Iaşi, alegându-ne doar regiunea dorită, iar apoi, cu toţii, în regiunea aleasă. În cazul nostru, pentru că soţia şi eu am ales regiunea Bacău, repartiţia posturilor s-a efectuat în vechea şi insalubra clădire a Teatrului de Păpuşi *Licurici*, din această localitate.

„Circul repartizării": în holul de intrare al unei clădiri aproape sordide – culmea ironiei – aleasă ca loc de repartiţie a sute de absolvenţi veniţi încrezători din toate centrele universitare ale ţării, la ora permiterii accesului erau afişate listele cu posturile vacante în raioanele regiunii, cu telegrafice menţiuni privind „puterea economică" a localităţilor, căile de acces şi „starea" şcolii. În sală, după anostele „cuvântări de bun venit" ale mai multor oficiali, s-a trecut la „repartizare", pe discipline şi în ordine alfabetică. Primele întrebări adresate de către comisie solicitanţilor, au fost, invariabil, *Ce e tata? Ce e mama?* ... Dacă erau contracandidaţi la postul solicitat, comisia mai punea întrebări şi cu privire la felul în care ai terminat studiile, starea civilă, probleme de sănătate şi familie, sau la alte motive ale solicitării. Neprovenind, nici soţia nici eu, din familii de muncitori sau colectivişti (condiţia hotărâtoare în prioritatea la repartizare), având amândoi dosare care era mai bine să nu fie invocate, am primit repartizarea în comuna Stăniţa din raionul Roman, despre care pe tabelul din holul sălii scria: comună cu putere economică mare, staţie de cale ferată şi „şosea", şcoală „nouă". (!?)

Realitatea: comună compusă atunci din 12 sate, foste răzeşeşti sau de clăcaşi, situate la limita dealurilor Podişului Central Moldovenesc şi la distanţe între 3 şi 12 km de centrul de comună, aduse la numitorul comun al sărăciei, după anii ce au urmat exproprierilor şi reformei agrare din 1945, cu

Scanned with OKEN Scanner

majoritatea sătenilor înglodaţi în „cote" de tot felul, şi agasaţi, prin multiple „metode", să intre în „întovărăşirea agricolă" (aceasta era o comuna cu putere economică mare); într-adevăr, accesul cu căruţa se putea face în condiţii „bune", pe o şosea pietruită, de la Roman, trecând prin comunele Sagna şi Bâra şi, de aici, printre dealuri, pe şosea mai puţin „pietruită", până la Stăniţa, În ceea ce privea accesul „feroviar", lucrurile erau puţin mai „distractive". Era vorba despre linia secundară Roman-Buhăeşti care, după staţiile Sagna şi Vulpăşeşti avea pe traseu şi „Halta" Stăniţa, unde cele două trenuri zilnice, „de persoane", opreau fiecare câte un minut şi apoi ... , odată coborât în grabă, trebuia să urci povârnişul pădurii, s-o străbaţi coborând circa 200 de metri, să cobori o mică vale, să treci puntea peste o mlaştină şi apoi să urci pe un drum de pământ până la una din marginile satului (acestea erau posibilităţile de acces „civilizat"); în ceea ce privea „şcoala nouă", aceasta „exista" ca proiect, dar clădirea nouă lipsea cu desăvârşire! Mai concret: clădirea vechii şcoli (un foarte modest „model" Haret), era alcătuită dintr-o singura sală de clasă, cu un hol de intrare (anexat), din scândură. La solicitarea de a vedea şcoala nouă, mi s-a arătat o fundaţie fără elevaţie, unde urma să se reînceapă lucrările, în vederea edificării noii construcţii şcolare.

Anul şcolar urma să se desfăşoare (cu clasele I-VII), funcţionând în sala şcolii vechi, în două săli obţinute prin împărţirea cu un perete de scânduri a sălii Căminului Cultural (improvizat şi el) şi într-o cameră mai mare ce „s-a luat" din casa bătrânului preot Stan. Cataloagele urmau să fie schimbate între profesori, pe drumul ce ducea de la şcoala veche, la spaţiile amintite. (În aceste condiţii, de „şcoală nouă", am început „stagiul de 3 ani" la ţară, cum spunea „legea" vremii, în comuna Stăniţa, raionul Roman, astăzi în judeţul Neamţ).

Am muncit şi trăit în Stăniţa, fără nicio zi de navetă la oraş, timp de patru ani: mai întâi ca profesor (sub directoratele a două cadre aduse de la şcolile din alte sate ale comunei, învăţătorii localnici de la „centru" nebeneficiind de „încredere politică"), eu predând Istoria şi în completare alte 3-4 obiecte în fiecare an, doar soţia şi cu mine fiind singurii profesori calificaţi din şcoală; am cutreierat satele comunei de nenumărate ori, mai întâi ca profesor, apoi ca director, pentru a convinge părinţii să-şi dea copiii la şcoală, dar şi pentru ca

Foto 2. Pe şantierul construcţiei noii şcoli din Stăniţa

Scanned with OKEN Scanner

aceştia să asigure gratuit, prin rotaţie, cele trei mese zilnice ale muncitorilor ce construiau şcoala (reducându-se astfel costurile băneşti ale construcţiei). La 1 mai 1960, când am fost numit director, am coordonat în această calitate finalizarea noii şcoli, organizarea civilizată a spaţiilor interioare şi exterioare, inclusiv prin dotarea sălilor de clasă şi a celorlalte spaţii cu mobilier modern şi funcţional, dar şi cu asigurarea unor minime condiţii civilizate şi de igienă, pentru numeroşii copii care veneau zilnic de la mare distanţă (instalarea pe culoare a unor rezervoare cu apă, lavoare, săpun, prosoape, perii şi cremă pentru ghete). Inaugurarea noii şcoli a constituit un prilej de deosebită satisfacţie şi bucurie pentru gospodarii tuturor satelor comunei, care doriseră demult şcoală modernă şi profesori calificaţi pentru copiii lor. (Într-una din laturile noii clădiri, unde spaţiul ne permitea, am locuit aproape doi ani). Prioritar m-am preocupat însă de mai buna organizare, desfăşurare şi modernizare a procesului instructiv-educativ, antrenând colectivul didactic în acţiuni de informare, documentare, dar şi experimentale şi metodice. În această direcţie, am dat o deosebită atenţie creşterii numărului cadrelor didactice calificate (la şcoala de centru), prin transferarea unor cadre din comună care urmaseră studii superioare şi prin atragerea, la Stăniţa, a unor suplinitori bine instruiţi şi cu vocaţie pentru învăţământ. Rezultatele instructive şi educative, pe măsura eforturilor şi a dăruirii tuturor cadrelor didactice şi a multora dintre părinţi, în pofida stării materiale continuu degradată în acei ani a locuitorilor comunei, au fost evidente şi apreciate de cei în drept (foruri locale, raionale sau regionale), dar, mai important, măgulitor şi încurajator, au fost „cinstite", de către opinia favorabilă, tăcută dar manifestă, în diferite forme, a celor 12 comunităţi săteşti, din care în 11 funcţionau doar şcoli cu clasele I-IV şi numai la centrul de comună, şcoală cu clasele I-VII, la care veneau zilnic, pe jos, elevi din toate satele componente, parcurgând între 6 şi 12 km (dus, dar şi întors), inclusiv iarna.

Important era pentru noi faptul că sătenii se dovedeau deosebit de mulţumiţi de şcolile din comună, respectând instituţiile şi pe dascălii care slujeau în aceste lăcaşuri de educaţie, instrucţie şi cultură. De altfel, apropo de cultură, tocmai cu aceşti sărăciţi şi chinuiţi de vremuri, dar harnici şi omenoşi săteni, mi-am făcut „ucenicia" în ale „culturii de masă", la lumina lămpii cu „gaz" (petrol), la Căminul cultural sau în casele lor.

Aproape în fiecare seară (şi obligatoriu duminica), trebuia să fim la Căminul Cultural sau în circumscripţiile electorale săteşti, pentru: conferinţe, „cercuri de citit", „citirea ziarului", diverse „simpozioane" şi dezbateri, instruirea formaţiilor artistice de amatori, sau – am optat eu – pentru „Cercul de cultură generală". Această formă de activitate culturală mi-a oferit posibilitatea, pe parcursul a doi ani, să discut cu sătenii, uneori, subiecte care îi interesau cu adevărat şi care le făceau plăcere, inclusiv chestiuni de istoria

Scanned with OKEN Scanner

religiilor. La multe dintre aceste dezbateri, participa adesea, stimatul şi cucernicul preot Constantin Ionescu, cel care, pentru un gest binevoitor al meu faţă de familia sa, cunoscându-mi pasiunea pentru cărţi, mi-a dăruit, cu mult drag, două vechi volume ce proveneau din acea mare şi vestită bibliotecă a prinţesei Ecaterina Sturdza-Cantacuzino de la Miclăuşeni, cea care îl îndrumase şi l-a susţinut financiar în timpul studiilor teologice şi de la care primise aceste „comori". Ce dar minunat!

Dar cea mai dificilă şi stânjenitoare obligaţie, în afara orelor de la catedră, în afară de cele administrativ-gospodăreşti şi de cele culturale, era „datoria" de a participa, sub îndrumarea şi supravegherea unor „cadre" locale sau venite de la „raion" şi „regiune", dimineaţa devreme, seara şi uneori chiar noaptea, la „opera" de „lămurire" a sătenilor pentru a intra în „întovărăşirea" agricolă şi apoi în „gospodăria agricolă colectivă" (ce se va numi ulterior cooperativă agricolă de producţie – c.a.p.), calvar finalizat „glorios" la Stăniţa abia în 1962, odată cu „victoria colectivizării" în întreaga ţară.

Pe fundalul acestor realităţi, tocmai în vara acelui an (1962), când eram deja cunoscut şi apreciat (la Roman, dar şi la Bacău), pentru iniţiativele şi rezultatele din activităţile instructiv-educative şi culturale, cât şi pentru capacitatea mea organizatorică şi de conducere, deşi mi se refuzaseră toate cererile de transfer depuse până atunci pentru a mă apropia de familia de la Braşov, mi s-a făcut, în schimb, propunerea transferării şi numirii ca director al nou înfiinţatei ***Şcoli Medii*** Săbăoani. Propunerea, deşi departe de soluţionarea solicitărilor noastre, m-a surprins, dar m-a şi bucurat!

Săbăoani: comună cu peste 8000 de locuitori (atunci), dispunând de curent electric de la uzina proprie, era alcătuită din satul de centru – imens, cu oameni harnici, care munceau şi în întreprinderile Romanului şi la g. a. c. alcătuit compact numai din aparţinători ai cultului romano-catolic – şi satul foarte mic, Traian, pe şoseaua naţională, cu trăsături asemănătoare centrului de comună, dar biconfesional, situat numai la 12 km de Roman (pe şoseaua naţională şi calea ferată).

Schimbarea propusă ne-a oferit (soţiei şi mie), marea satisfacţie de a preda obiectele de specialitate la liceu (aveam amândoi această experienţă numai de la lecţiile de practică pedagogică de la Liceul *Naţional* din Iaşi, şi de la lecţiile deschise pe care le-am ţinut, în mai multe rânduri, în cadrul cercurilor pedagogice ale profesorilor din raion, la Liceul *Roman Vodă*), de a ne apropia de Roman şi de a lucra într-un colectiv didactic cu majoritatea colegilor calificaţi. Acestea erau numai câteva dintre evidentele avantaje ale transferului, pe care l-am acceptat cu bucurie şi încredere în noi şi în cei ce ni l-au propus.

Ne-am despărţit de locul unde am avut primele împliniri profesionale, unde împreună cu soţia şi colegii, am „zidit" clădiri şi suflete, un loc unde,

Scanned with OKEN Scanner

dincolo de restricţiile politico-ideologice ale vremii (fusesem de altfel sfătuiţi să nu spunem nimănui că bunicul de pe mamă al soţiei a fost un apreciat preot în satul Todireni din comuna Stăniţa, dacă vrem să nu avem „neplăceri" cu „organele"), am cunoscut oameni deosebiţi: învăţători, preoţi, ţărani, inclusiv copii dornici de învăţătură, care s-au ridicat de pe băncile acelei (acelor) şcoli.

La începutul noului an şcolar, eram mutat şi instalat ca nou director al *ŞCOLII MEDII SĂBĂOANI,* unde directorul întemeietor, distinsa învăţătoare Zânica Ionescu a fost înlocuită imediat după înfiinţare (1961), iar următorul director, bunul şi devotatul gospodar, profesorul Nicolae Havrici, va fi schimbat tot după numai un an (1962), fiind numit director adjunct, când am fost eu numit în locul său.

Documentul oficial, de competenţa Comitetului Executiv al Sfatului Popular al Regiunii Bacău (şi nu al raionului Roman), va veni ceva mai târziu şi preciza: „ ... Se aprobă încadrarea cu începere de la 1 septembrie 1962, a tovarăşului Bunghez Gheorghe – absolvent al facultăţii de filologie – în funcţia de director la şcoala medie Săbăoani, raionul Roman, cu o vechime de 5 ani în învăţământ, gradul definitiv, categoria de salarizare 1/3, salariu tarifar 1500 lei"[9]. Tot în acel an (1962), ca urmare a reorganizării Ministerului Învăţământului şi Culturii, creându-se Comitetul de Stat pentru Cultură şi Artă, am fost ales preşedinte (onorific) al Comisiei raionale Roman pentru răspândirea cunoştinţelor cultural-ştiinţifice, iar ulterior, tot onorific, preşedinte al Comitetului Raional de Cultură şi Artă Roman, calitate în care, fie în Săbăoani, fie în multe alte comune ale raionului, m-am implicat în organizarea şi desfăşurarea, împreună cu alţi mulţi colegi, a nenumărate „acţiuni culturale de masă".

Indiscutabil (pe plan profesional în primul rând), noul stagiu de trei ani la ţară, la Săbăoani, a constituit un mare câştig pentru mine, ca tânăr cadru didactic. Liceul, (*Şcoala Medie* atunci, astăzi Liceul Teoretic ***Vasile Alecsandri***) era, la timpul acela, cea mai mare unitate şcolară din fosta regiune Bacău: peste 70 de cadre didactice, peste 2200 de elevi (de la grădiniţă la liceu), zeci de salariaţi ca personal didactic auxiliar, personal administrativ, personal de întreţinere şi îngrijire, cinci clădiri în centrul comunei (din care numai una nouă, relativ modernă), plus spaţiile grădiniţelor, ale internatului şi cantinei (în fostul Seminar Telogic Romano-Catolic) şi alte spaţii pentru nevoile învăţământului, dar totuşi mereu insuficiente.

Am avut bucuria, la acel început de an şcolar (1962-1963), de a ni se alătura, în tânărul (cu excepţiile de rigoare) şi entuziastul colectiv didactic (95% calificaţi şi unii chiar cu grade didactice, dar care în proporţie de peste 80% făceau naveta la Roman), primii profesori fii ai satului: Ştefan Cobzaru,

[9] Comitetul Executiv al Sfatului Popular al Regiunii Bacău, DECIZIA nr. 1285, din 29 decembrie 1962, Art. 1.

Scanned with OKEN Scanner

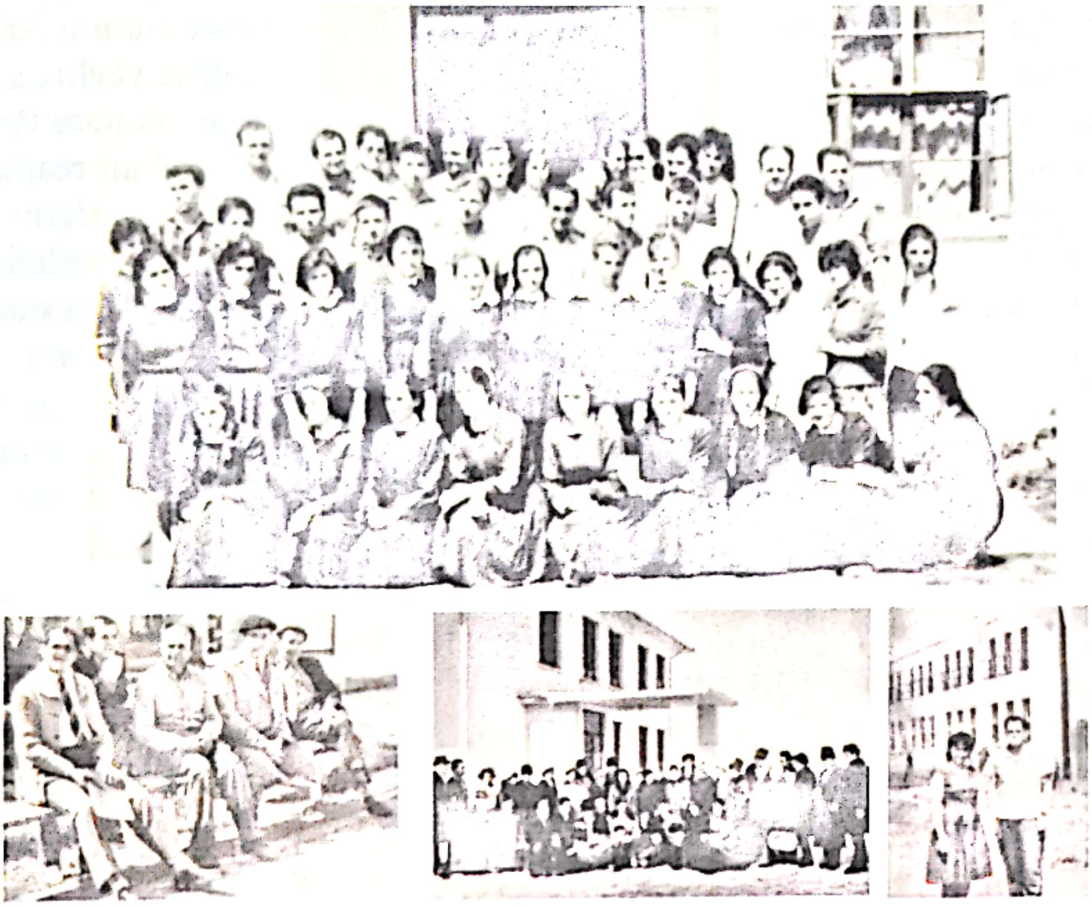

Foto 3. Şcoala Medie Săbăoani - elevi şi cadre didactice

Mihail Percă şi Ludovic Vasile, instruiţi şi formaţi ca intelectuali în instituţii de învăţământ superior din Ardeal.

Împreună cu cei cu oarecare vechime şi experienţă şi cu noii veniţi, ne-am implicat într-un efort greu de imaginat pentru tinerii intelectuali ai anilor de azi. Pe prim plan – procesul instructiv educativ. Copiii, la învăţământul general, provenind numai din comună, mulţi (câte cinci-şase clase paralele), cuminţi, respectuoşi, şi, parte dintre ei, foarte dornici de a învăţa. La liceu, câte două clase paralele cu elevi din comună, dar şi din numeroase alte localităţi ale raionului Roman sau ale regiunii Bacău, veniţi din proprie iniţiativă sau, unii, transferaţi disciplinar, dar pe care i-am primit cu încredere şi bunăvoinţă, iar viaţa a demonstrat că am avut dreptate.

Strădaniile şi emulaţia pentru a fi în pas cu celelalte licee, atât din partea elevilor, cât mai ales din partea profesorilor sunt greu de descris. Rezultatele s-au văzut atunci, dar mai ales s-au apreciat peste ani, aşa cum a fost în 2011, la a 50-a aniversare a Liceului, când foştii profesori (o parte dintre ei) şi foştii elevi, unii aflaţi pe alte plaiuri ale ţării, alţii aflaţi „peste mări şi ţări", au cinstit cum se cuvine şi continuă să cinstească acel greu dar „frumos" început de neuitat.

Scanned with OKEN Scanner

Atunci însă, nu se punea numai problema învăţării şi a rezultatelor acesteia: liceul avea nevoie de un nou local modern (pe care l-am început şi a fost terminat în câţiva ani, cerând şi unele sacrificii); localurile vechi au trebuit revăzute funcţional; internatul şi cantina (din localul fostului Seminar Romano-Catolic şi în corp de clădire comun cu Casa parohială), au trebuit reamenajate şi reorganizate, deoarece internatul era mixt şi avea nevoie de modernizări; au fost necesare amenajarea bibliotecii şi a câtorva laboratoare, demolarea unor spaţii inutile şi schimbarea funcţionalităţii altora; de asemenea, era nevoie de un nou mijloc de transport (în locul calului şi al căruţei cu care făceam aprovizionarea zilnică de la Roman), de angajarea unui pedagog pentru internat, de administrator, de casier, de bucătărese şi alt personal administrativ şi de îngrijire. Toate acestea au fost începute şi multe dintre ele realizate în primul an al directoratului meu la Săbăoani. (Avea să fie şi ultimul!)

După cum era normal, comunitatea săbăoneană a primit cu simpatie „noutăţile" aduse odată cu dezvoltarea liceului. Enorm de mulţi săteni ni s-au alăturat în demersuri, părinţii pentru a sprijini şcoala copiilor lor, iar o parte mai restrânsă a sătenilor chiar au devenit angajaţii şcolii. Dar aşa cum se întâmplă adesea, personal am creat şi unele nemulţumiri.

Prima şi cea mai insignifiantă, pe plan local: am nemulţumit conducerea gospodăriei colective care era obişnuită ca în vacanţe să folosească localurile şcolilor, (inclusiv podurile acestora, tot timpul anului), fără a cere acordul conducerii şcolii. M-am opus: nimic fără ştirea şi condiţiile stabilite de mine în legătură cu patrimoniul şcolar! Mai mult: prin demersuri făcute de mine la Ministerul Apărării Naţionale, am obţinut prim transfer un camion „Praga", ce „făcuse războiul", pentru a-l folosi la aprovizionarea internatului, dar şi pe şantierul construcţiei noului local de şcoală. Am refuzat însă, pe plan local, toate solicitările ilegale şi fără plata contravalorii. (Era prea mult!)

Şi, mai mult decât atât: în preajma sfârşitului de an şcolar, din dorinţa de a veni în întâmpinarea localnicilor interesaţi, am solicitat aprobarea înfiinţării unei secţii fără frecvenţă. Mi s-a aprobat, dar, într-una din zile, şoferul unei maşini de la „raion" s-a prezentat la secretariat cu un braţ de dosare ale „tovarăşilor ce doreau să-şi completeze studiile". Am răsfoit dosarele şi, apoi, l-am rugat pe şoferul mesager să transmită celor interesaţi minima mea rugăminte: fiecare candidat să se prezinte personal cu dosarul! Sărisem „calul": de data aceasta, am supărat „Raionul". (Vor mai fi fost, cu siguranţă, şi alte „excese" ale mele!)

Drept pentru care, în a doua jumătate a lunii august, aflat cu soţia la tratament la Techirghiol, când am dat un telefon, pentru a afla cum merg, în lipsa mea, lucrările de pregătire a noului an şcolar şi m-am enervat, nemulţumit de răspunsurile primite, simpaticul secretar al liceului, parcă cu glas înăbuşit, mi-a transmis: nu vă mai enervaţi „domnule" Bunghez, de fapt, de o

Scanned with OKEN Scanner

săptămână, nici nu mai sunteţi directorul liceului! V-a preluat funcţia tovarăşul Paul Findrihan.

Probabil, cineva îşi amintise subit că nu eram membru de partid, că am făcut lucruri „intolerabile", că este mai bine să fie numit în locul meu „un cadru de încredere". Şi aşa, fără să se fi împlinit bine anul de la numirea în funcţia de director al Şcolii Medii Săbăoani, am fost destituit!

Niciodată nu am primit un document scris pentru această schimbare. Ba, mai mult, timp de aproape două luni, nici nu am mai figurat în statul de funcţiuni al şcolii, fiind nevoit să stau acasă, la circa 50 m distanţă de principala clădire a liceului. De aceea, am solicitat noii conduceri a şcolii clarificarea situaţiei şi includerea mea pe statul de plată, cu achitarea restanţelor salariale, în caz contrar, urmând să mă adresez justiţiei. Consecinţa imediată: s-a înfiinţat cel de al doilea post de director adjunct, pe care am funcţionat încă aproape doi ani, alături de mult preţuitul coleg Nicolae Havrici.

Bucurându-mă însă de încrederea şi preţuirea sătenilor, a elevilor şi a unei bune părţi a colectivului didactic, am muncit în continuare cu aceeaşi devoţiune, atât în îndeplinirea obligaţiilor pe linia procesului de învăţământ cât, mai ales, pentru finalizarea lucrărilor începute în timpul directoratului meu, cu accent pe finalizarea construcţiei noului local de şcoală şi pe problemele internatului.

Dar evoluţiile nu au fost neapărat line. S-au „ivit" tot felul de „nemulţumiri" ale unora sau altora, pe care am considerat că merita să le ignor. Un singur fapt nu l-am putut ignora însă: camionul de care aminteam mai sus, cel care „făcuse războiul" şi care a adus mari servicii şi chiar deosebite economii financiare, atât internatului cât şi construcţiei noii clădiri şcolare, normal, consuma mai mult decât „normativele" în vigoare la acea dată, aşa că, „invitat", organul Corpului de Control Financiar Intern constata „firesc" faptul că: „ ... la folosirea autovehicolului „Praga" R.N. cu nr. de circulaţie 38165 Bc., s-a depăşit consumul de benzină şi lubrifianţi, consumîndu-se în plus cantitatea de 1.137 l benzină în valoare de 1.648,65 lei şi 160,080 kg ulei, în valoare de 1.464,73 lei, datorită faptului că tov. Bunghez Gheorghe director adjunct, a dispus utilizarea autovehicolului fără a se ţine seama de normativele auto aprobate prin H.C.M. nr. 680/1959, iar tov. Popovici Agripina contabil făcîndu-se vinovată că nu a sesizat conducerea asupra folosirii ilegale a mijlocului de transport şi plata sumei de 300 lei, premii de întreţinere acordată nelegal conducătorului auto fără îndeplinirea condiţiilor prevăzute de actele normative privind reglementarea acordării premiilor conducătorilor auto, producîndu-se o pagubă în valoare de 3.413,38 lei;"[10] Concluzia, prevăzută în

[10] Din motivaţia preambulului Deciziei de imputare a Sfatului Popular al Regiunii Bacău – Comitetul Executiv – Nr. 397 din 7 mai 1965, pe care am contestat-o în justiţie, până la sesizarea Tribunalului Suprem al R. P. R. şi, în final, mi s-a dat câştig de cauză.

Scanned with OKEN Scanner

Decizia forului ierarhic, era simplă: Bunghez şi contabila, să plătească! Nu mai intru şi în alte detalii deoarece, în paralel, a avut loc şi un fapt mai puţin obişnuit (de excepţie chiar), pe care nu am dreptul să îl omit din noianul de fapte diverse şi mărunte, iar altele chiar dureroase, ale acelor ani.

În acea perioadă, „activa", ca instructor teritorial al Comitetului raional Roman al P. C. R., la Săbăoani, un om mai aparte. Sobru, uneori chiar autoritar şi voit intransigent, provenea din rândurile muncitorilor laminorişti de la Roman. Spre deosebire de alţii (şi am cunoscut destui), citea nu numai ziarele, umbla mult prin comună şi prin instituţiile sale, stătea de vorbă cu sătenii şi îi plăcea să cunoască tot ceea ce se întâmpla sau ce preocupa pe cei cu care discuta. Acesta era activistul Vasile Bogdan. De aceea, în luna iunie a anului 1964, în preajma încheierii anului şcolar, nu m-a surprins o invitaţie a sa la sediul Comitetului comunal de partid, unde m-a chestionat destul de amănunţit: despre munca din şcoală, despre celelalte activităţi pe care le desfăşuram, fie în şcoală, fie în comună, sau chiar în raion, ca urmare a atribuţiilor „obşteşti" pe care le aveam şi pe care încercam să le onorez corespunzător. Apoi a trecut, aparent întâmplător, la problemele de familie ale soţiei şi ale mele, insistând asupra multor detalii. Am răspuns cu destule amănunte (eram după luna aprilie a acelui an, 1964) şi nu mi se părea că aş mai avea ceva de pierdut, după cum, eram sigur, că nici nu voi câştiga nimic. La sfârşitul dialogului, m-a rugat „să nu prea relatez" despre conversaţia avută.

Vara şi vacanţa au trecut. Când eram aproape convins că acea discuţie a satisfăcut doar curiozităţile personale ale „instructorului", după începerea noului an şcolar, la începutul lunii octombrie, am primit o nouă invitaţie. De această dată, discuţia a fost foarte scurtă. Mi-a comunicat că a fost personal atât la Braşov, cât şi la Iaşi şi Miclăuşeni, pentru a lua referinţe scrise despre părinţii soţiei şi ai mei, că, aşa cum se aştepta, referinţele şi recomandările sunt „excelente", că dincolo de „trecutul comercial" al familiei mele şi de „arestul politic" al tatălui soţiei, toţi cu care a discutat nu au putut face decât referiri foarte bune la adresa ambelor familii. Ca urmare, mi-a solicitat să mă prezint, în cel mult două zile, cu cererile şi autobiografiile noastre, pentru primirea în partid. Sincer mărturisind, în acele condiţii social-politice şi după experienţele relatate, oferta nu era de refuzat!

Aşa s-a făcut că, după 24 octombrie, când soţia şi eu am fost primiţi în partid, atitudinea faţă de noi, a „unora" din Săbăoani, inclusiv a celor de la raion, a devenit cu totul alta. Mai mult, când în luna mai, 1965, mi s-a făcut inspecţia de specialitate de către un inspector general din Ministerul Învăţământului, însoţit de alţi inspectori metodişti de la regiune şi de la raion, în vederea promovării mele ca inspector metodist regional, vestea a surprins (şi nu neapărat plăcut) pe unii, atât din şcoală sau din comună, cât şi de la raion. Aşa este uneori în viaţă!

Scanned with OKEN Scanner

În luna august, am fost convocat la Bacău, pentru a însoţi şi conduce la Bucureşti, grupul de profesori de istorie şi ştiinţe sociale care trebuia să participe la un curs de perfecţionare-instruire, pe tema, atunci foarte recentelor „documente de partid" (1965), iar, la începutul lui septembrie, ne-am mutat la Bacău, soţia ca profesoară la Liceul *George Bacovia*, iar eu ca inspector regional pentru istorie şi ştiinţe sociale.

Aşadar, plecarea din Săbăoani, era soldată cu împliniri şi satisfacţii, dar şi cu experienţe de viaţă inedite, unele „neplăcute", care m-au marcat pentru multă vreme, altele, mai ales cele ce au ţinut de relaţiile cu elevii, cu părinţii acestora, cu o parte dintre colegi, şi, în mod deosebit, cu sătenii acestei comunităţi atât de aparte, cu particularităţi ce ţineau nu numai de religie, ci şi de istoria lor frământată, mi-au confirmat adevărul că, fie şi în condiţiile politico-sociale de atunci, prin muncă cinstită, perseverenţă, bună-credinţă şi o substanţială doză de „încăpăţânare" riguros controlată, poţi izbândi şi ajunge la împliniri acceptabile.

Calitatea de inspector la Secţia de învăţământ, din cadrul Sfatului Popular al regiunii Bacău, s-a dovedit a fi nu numai o experienţă deosebit de valoroasă, din punct de vedere profesional, ci şi prilejul de a reintra în viaţa spirituală şi cultural-artistică a unui alt oraş important, în acord cu formarea şi evoluţia mea, din acest punct de vedere, la Braşov şi Iaşi, centre al căror climat m-a marcat. În curând însă, după venirea ca inspector şcolar la Bacău, în mai puţin de un an de zile de la implicarea mea în activitatea de îndrumare şi control a învăţământului, s-a produs o altă importantă schimbare, prin numirea „ ... începînd cu data de 18 aprilie 1966, în funcţia de secretar al Comitetului de Cultură şi Artă regional Bacău"[11].

Din acel moment, legătura mea directă cu învăţământul, care mi-a adus mari, chiar foarte mari satisfacţii, (dincolo de unele „mizerii", inerente în acele vremuri), a constat doar în cele câteva inspecţii speciale pentru acordarea gradelor didactice, pe care a trebuit să le mai fac în regiune, fiind delegat de către minister, dar şi în foarte bunele relaţii cu Secţiunea de Învăţământ a regiunii Bacău, care mi-a făcut cunoscut, pe lângă acordul pentru eliberarea din funcţia de inspector şi menţinerea, în continuare, a rezervării catedrei mele de istorie de la Liceul nr. 4 şi Şcoala generală nr. 11 din oraşul Bacău.[12]

Pot însă mărturisi, cu toată sinceritatea, că plecarea din învăţământ nu a fost nici simplă, nici uşoară. După debutul profesional şi, apoi, după despărţirea de harnicii învăţăcei şi gospodarii lor părinţi de la Stănița, a urmat experienţa socială, pedagogică dar şi de viaţă, în toată complexitatea ei,

[11] Sfatul Popular al Regiunii Bacău – Comitetul executiv – Decizia nr. 411, din 17 mai 1966, Art. 2

[12] Sfatul Popular al Regiunii Bacău – Secţiunea de Învăţământ – nr. 43966, 10 aug. 1966

Scanned with OKEN Scanner

inclusiv politică, alături de minunaţii adolescenţi – cu adevărat cinstiţi şi muncitori – dintr-un „liceu de ţară", de la Săbăoani.

Această mare comunitate rurală, cu atâtea onorante specificităţi ce merită a fi serios studiate şi apreciate (fapt evident de pe atunci, dar mai mult decât convingător acum, aşa cum am constatat şi cu ocazia periodicelor revederi cu foştii elevi şi cu sătenii); dar şi scurtul stagiu de inspector şcolar, toate, nu au făcut decât să-mi întărească regretul după o profesie excepţional de frumoasă, pe care am exercitat-o cu pasiune şi care, în pofida unor „anomalii" generate de „vremuri", mi-a adus şi foarte mari satisfacţii.

*

Bacăul acelor ani (1965-1968) era un oraş ce se dezvolta vertiginos (în limitele „construcţiei socialismului"), din punct de vedere industrial şi economic. Ca centru regional, beneficia însă şi de multe instituţii sociale, de educaţie, ba chiar şi de un început de învăţământ superior, avea teatru, teatru de păpuşi, filarmonică, Revista de cultură *Ateneu*, o reprezentativă bibliotecă regională şi o excelentă reţea muzeală, în plină dezvoltare, datorată, în cea mai mare măsură, unui intelectual de excepţie, ilustrului cercetător istoric şi emblematic om de cultură, Iulian Antonescu. Cu strălucita sa „oficiere", de exemplu, într-o zi înnorată de toamnă, a anului 1966, în prezenţa a peste o sută de invitaţi din întreaga ţară (în primul rând muzeografi), a oficialităţilor regionale şi locale, dar şi a unui public deosebit de numeros în fiecare localitate, s-au inaugurat, de la nouă dimineaţa, până la zece seara, expoziţiile de bază permanente ale Muzeului de Ştiinţe Naturale din Adjud, Muzeului de Ştiinţe Naturale din Bacău, Muzeului Memorial *Ion Borcia* din comuna Rahova şi Muzeului de Istorie şi al Reţelei Hidroenergetice din Bicaz. A avut loc atunci un eveniment cultural fără precedent şi neegalat până în prezent!

Regiunea Bacău dispunea, în acelaşi timp, de numeroase aşezăminte culturale la oraşe şi sate: case de cultură şi cămine culturale, biblioteci orăşeneşti şi comunale, iar, în oraşul Piatra-Neamţ, de un al doilea Teatru de Stat[13].

Acestora li se adăugau Casa Regională a Creaţiei Populare, Centrul Regional de Librării şi Întreprinderea Regională Cinematografică, iar toate erau coordonate de către Comitetul Regional de Cultură şi Artă.

Problemele erau multe şi complicate, cu deosebire în marile instituţii cultural-artistice, dar nu are rost să intrăm în detalii, cu atât mai mult cu cât frumuseţea şi particularităţile noului meu domeniu de activitate, cu arie de cuprindere şi desfăşurare în toate oraşele şi raioanele fostei regiuni, m-au

[13] Toate detaliile despre acesta în: Bunghez I. Gheorghe, *Teatrul Tineretului între Dragonul şi Piaţeta*, Editura *Asachi*, Piatra-Neamţ, 2010

Scanned with OKEN Scanner

cucerit şi m-au determinat să-mi consacru tot restul muncii profesionale, în această sferă de preocupări.

Nu pot însă trece cu vederea trei mari manifestări demarate în acei ani, sub egida Comitetului Regional pentru Cultură şi Artă, dar în strânsă legătură cu viaţa spirituală şi cultural-artistică a actualului judeţ Neamţ. Aceasta cu atât mai mult cu cât, din comoditatea documentării, acum, la un sfert de veac după '89, mulţi „iniţiatori" culturali şi „comunicatori" media uită, sau vor să uite adevăruri incontestabile, care pe mulţi îi stânjenesc şi îi împiedecă să se considere şi să se autoproclame „autentici ctitori de cultură" (?).

Ne referim, în mod special, la *Primul Festival de Teatru Folcloric* şi la reluarea, pentru prima oară după război şi (*volens-noles*) în condiţiile „socialismului românesc", deci cu demersuri şi documentare care să zădărnicească eventuale îngustimi şi închistări generate de nedoriţi cenzori, la două dintre cele mai importante şi străvechi manifestări spiritual-culturale populare, *Sărbătoarea Războienilor* şi *Sărbătoarea Muntelui Ceahlău.*

Despre prima dintre aceste manifestări, reamintesc:

În lunile octombrie-decembrie ale anului 1966, s-a desfăşurat în regiunea Bacău una din cele mai deosebite manifestări ale mişcării artistice de amatori – Primul Festival de Teatru folcloric.

Ineditul, valoarea şi frumuseţea, autenticitatea producţiilor dramatice populare, de la cele mai simple manifestări de rezonanţă rituală şi pînă la recente dramatizări vizînd contemporaneitatea, ne-au încîntat şi ne-au demonstrat încă o dată neasemuita capacitate a poporului nostru de a le păstra, a înfrumuseţa şi a transmite în timp valorile sale spirituale.[14]

Şi foarte important pentru noi: din totalul de 336 de formaţii de teatru folcloric participante, din întreaga regiune Bacău de atunci, au fost selectate pentru spectacolul de gală, desfăşurat pe scena Casei de Cultură a Sindicatelor, 19 formaţii, din care 13 din actualul judeţ Neamţ şi anume: *Legenda Ceahlăului* (Piatra-Neamţ), *Măştile* (Oglinzi), *Urşii* (Răuceşti), *Valerica* şi *Bujorul* (Doljeşti), *Căpriţa* (Bicaz), *Capra* (Bâhnişoara), *Capra* (Preoteşti), *Capra* (Toşorog), *Urşii* (Cuiejdi), *Caii* (de la Zăneşti, Mărgineni şi Mastacăn). Iată de ce, pe lângă cunoscuta bogăţie a manifestărilor de teatru folcloric din această parte de ţară, inclusiv a celor cu conţinut expres religios sau haiducesc, experienţa primei ediţii de la Bacău a făcut ca, încă din primul an de existenţă a noului judeţ Neamţ, Casa Judeţeană a Creaţiei Populare să impună ca pivot al dezvoltării mişcării artistice „de masă", tocmai acest festival judeţean care s-a desfăşurat an de an, în luna decembrie, până când „unora" le-a fost greu să-l

[14] Afirmam cele de mai sus, (reluându-le şi în volumul consacrat T. T.), pentru prima oară, în documentatul şi splendidul volum-album *Primul Festival de Teatru Folcloric*, editat de C. R. C. P. Bacău, 1967, pag. 5, volum redactat de distinşii creatori, intelectuali şi oameni de cultură Sergiu Adam, Cicerone Cernegura şi Vasile Velea

Scanned with OKEN Scanner

Foto 4. Primul Festival de Teatru Folcloric: coperta I a caietului-album, traducerea în limba franceză, programul spectacolului de gală.

continue, deşi nu mai aveau nici măcar „obligatorii cenzori", la care mă referam mai sus. (Vom reveni!)

În privinţa *Sărbătorii Războienilor*, fac aici doar menţiunea că aceasta a fost reluată (cu unele mici dificultăţi), în 1967, la 510 ani de la înscăunarea Marelui Voievod Ştefan, (şi nu mai târziu, aşa cum susţin unii, azi), la propunerea pasionaţilor şi distinşilor animatori culturali Nicolae Ivancihin din Târgu-Neamţ şi Haralambie Dominte din Războieni, iar la manifestarea solemnă (civilă şi militară) de la Monumentul Eroilor, a ţinut un vibrant discurs bunul şi nepreţuitul fiu al acestor plaiuri, Iulian Antonescu. (Bătrânii satelor de pe Valea Moldovei cu siguranţă îşi mai amintesc, chiar dacă organizatorii actuali uită şi cred că până şi trecutul, cu tradiţiile lui, li se datorează!)

Tot atunci, s-a reluat şi străvechea *Sărbătoare a Muntelui Ceahlău* (despre care există suficiente mărturii documentare), la propunerea şi insistenţa bunului meu coleg de facultate şi prieten, sensibilul poet Sergiu Adam, care, ca fiu de preot, cunoştea tradiţiile locului. Prima nouă ediţie a acestei sărbători s-a desfăşurat la Durău, în poiana din spatele actualului Hotel Ceahlău, iar după

Scanned with OKEN Scanner

începerea noilor construcţii din zonă, ediţiile următoare s-au desfăşurat în Poiana Cailor. În noua modalitate de organizare (cu zi fixă anuală: în cea de a doua duminică din luna august, pentru a se evita suprapunerea cu ziua de 6 august, autentica zi a tradiţionalei sărbători – ziua *Schimbării la Faţă*), această manifestare a devenit serbarea populară reprezentativă, din Moldova deceniilor al VII-lea şi al VIII-lea.

Păcat însă, că astăzi se lasă totul numai pe seama administraţiei locale. E regretabil! Voi reveni, poate, cu detalii, la momentul potrivit.

*

Aşa cum aminteam, am venit de la Bacău, la Piatra-Neamţ, odată cu constituirea noului judeţ. Am făcut parte din echipa cu care Ştefan Boboş, fostul preşedinte al Sfatului Popular Regional, a constituit, alături de cei din Piatra-Neamţ, Roman, Târgu-Neamţ şi Bicaz, structurile funcţionale ale noii unităţi administrativ-teritoriale. Mulţi recunosc şi acum, după aproape o jumătate de secol, că au venit de la Bacău la Neamţ, efectiv convinşi de Ştefan Boboş, oameni cu pregătire şi experienţă unanim recunoscute: Constantin Potângă şi Nicolae Acrâşmăriţei (pentru domeniile: artă, cultură, ştiinţă, învăţământ), Petre Mitroi (pentru comerţ, cooperaţie, servicii), Aurel Muşat (pentru investiţii, construcţii, drumuri), Constantin Cucoş (finanţe), Nicu Focşăneanu (planificare), Constantin Coneac (sănătate), Jean Crăciun (învăţământ), Pavel Pântea (ziarul *Ceahlăul*) şi încă mulţi alţii.

Personal, trebuie să recunosc public un fapt de rarisimă excepţie, pentru acele vremuri: la începutul lunii ianuarie 1968, s-a prezentat la Bacău, chiar la preşedintele fostei regiuni, „un colectiv" al Comitetului de Stat pentru Cultură şi Artă, cu misiunea de a constitui, împreună cu conducătorii noilor judeţe, echipele ce urmau a se ocupa, în noile structuri, de problemele culturii. Aflând despre ce este vorba, Ştefan Boboş a cerut să fiu invitat de urgenţă la discuţie. În clipa când am intrat în cabinetul său, fără să ştiu pentru ce am fost chemat, acesta s-a adresat celor de la Bucureşti (citat aproximativ): Ştiţi, tovarăşi, la Neamţ, cultura o va conduce Bunghez, nu eu. Şi nu aş vrea ca, peste câtva timp, el să se plângă de faptul că eu i-am numit oamenii pe bază de dosar. El să-şi aleagă oameni capabili cu care să-şi alcătuiască o echipă, cu care să facă faţă sarcinilor. Aşa că eu vă mulţumesc pentru intenţii şi vă rog să mergeţi cu el la Comitetul de Cultură şi să stabiliţi tot ce trebuie. El va conduce cultura, el o să răspundă de oameni şi de calitatea muncii lor. La revedere!

*

În acest climat de încredere, am început activitatea în judeţul Neamţ, faptul datorându-se, în primul rând, atmosferei deosebite instaurate atunci de către omul politic şi de stat (în cel mai bun şi propriu sens al cuvântului),

Scanned with OKEN Scanner

Ştefan Boboş, pe care l-am cunoscut încă din perioada mea de activitate la Stăniţa (comună componentă a circumscripţiei electorale Bâra, pentru Marea Adunare Naţională, for din care a făcut parte Ştefan Boboş, în calitate de deputat al zonei de peste Siret, din fostul raion Roman), când am solicitat (pe un ton destul de vehement), sprijin concret pentru ridicarea culturală a celor 12 sate componente ale comunei; apoi, l-am cunoscut mai bine, fiind director (nu prea conformist) la Săbăoani şi ca inspector şcolar regional, cu răspundere teritorială în oraşul Bacău, unde erau suficiente probleme ce interesau inclusiv pe preşedintele regiunii. În mod deosebit l-am cunoscut în perioada când am funcţionat ca secretar al Comitetului Regional de Cultură şi Artă, propus şi numit chiar de către Ştefan Boboş, după urmărirea şi aprecierea activităţii mele şi în urma unor convorbiri-sondaj, cu siguranţă provocate în scopul cunoaşterii punctelor mele de vedere, cu privire la probleme ale educaţiei şi culturii.

Astfel, am ajuns să îndeplinesc, succesiv, următoarele responsabilităţi în judeţul Neamţ:

1968 – 1973, preşedinte al Comitetului Judeţean de Cultură şi Artă;

1973 – 1977, şef al secţiei de propagandă a Comitetului Judeţean Neamţ al P.C.R.;

1977 – 1980, preşedinte al Comitetului Judeţean de Cultură şi Educaţie Socialistă;

1980 – 1986, director al *Teatrului Tineretului*;

1986 – 1997, director al Centrului Judeţean de Librării, devenit, după 1989, S. C. Sedcom Bibliopolis – Petrodava S. A.

*

Astfel, după cum uşor se poate constata, parcurgând enumerarea principalelor iniţiative şi acţiuni culturale specifice judeţului Neamţ, menţionate în *introducerea* acestei cărţi, perioada locală cea mai fastă din „epoca predecembristă" (propice gândirii, inovării, experimentării, aplicării şi generalizării noutăţilor în activitatea culturală profesionistă şi de masă din judeţul Neamţ), a fost, cel puţin pentru mine, cea cuprinsă între anii 1968 – 1973. Atunci am putut beneficia, în primul rând din partea forurilor ierarhice judeţene (politice şi administrative), de cel mai substanţial sprijin calificat uman, profesional şi chiar financiar, iar rezultatele au fost pe măsură, inclusiv în situarea judeţului Neamţ în eşalonul reprezentativ al zonelor cu coeficient ridicat de vivacitate culturală, conform tuturor statisticilor timpului. Nu voi intra totuşi acum în detalii, deoarece în capitolul al III-lea, consacrat tradiţiilor, acreditării şi valorizării principalelor activităţi culturale, inclusiv implicării „echipei noastre" în acestea, voi reveni cu punctele de vedere necesare înţelegerii „fenomenelor" culturale de la Neamţ.

Scanned with OKEN Scanner

În ceea ce priveşte perioada 1973 – 1977, timp în care am îndeplinit funcţia de şef al Secţiei de propagandă, menţionez, cu realism şi sinceritate, câteva aspecte: în primul rând, când mi s-a propus „promovarea", am comunicat că „dosarul meu" nu îmi permite această numire. Acelaşi Ştefan Boboş mi-a replicat (citat aproximativ): ascultă Bunghez, eu îţi cunosc dosarul mai bine decât tine. Acum, eu îţi spun că se poate. Îţi promit că, atunci când nu se va mai putea, tot eu te voi chema şi îţi voi comunica acest lucru. Aşa s-au şi derulat faptele: după doi ani, m-a chemat şi mi-a comunicat că nu mai pot fi membru al biroului judeţean, iar la începutul lui '77 mi-a comunicat că „nu se mai acceptă la Bucureşti prezenţa mea în activul de partid". (De altfel, în acelaşi an, indiferent de trecutul şi chiar de calităţile sale reale, Ştefan Boboş a fost înlăturat din funcţie, trimis, aproape „disciplinar", în diplomaţie la Sofia, rechemat nu peste multă vreme, judecat cu asprime pentru „liberalismele" lui de la Neamţ – inclusiv pentru prea multă „înţelegere" faţă de problemele cultelor religioase – şi chiar exclus din partid.) Neprietenii de la centru, dar şi cei de la Neamţ, i-au luat locul „cu plăcere" şi au declanşat în judeţ „teroarea vilelor şi a bisericilor". Nu insistăm! Mulţi îşi amintesc încă, acea perioadă!

În ceea ce a privit activitatea mea la Secţia de propagandă, pe lângă obligaţiile curente şi unele iniţiative „novative", stimulate, între altele şi de conlucrarea cu doi distinşi colaboratori, intelectualii prestigioşi Constantin Cucu şi Vasile Oroşanu, aceasta era marcată însă de corvoada zilnică a elaborării şi, mai ales, a corectării de „texte" din toate domeniile, adeseori „realizate" de tot felul de agramaţi şi pretinşi specialişti din teritoriu, dar şi de la Comitetul judeţean. Totuşi, în acea perioadă am avut şi două avantaje şi anume: o mult mai mare şi diversă posibilitate de informare şi documentare, inclusiv cu materiale ce nu se puteau da atunci publicităţii, precum şi libertatea de a mă putea implica –zic eu benefic – şi în problemele culturale ale judeţului. A fost chiar evidentă şi recunoscută această implicare.

Tot în această perioadă, spre surprinderea mea, biroul judeţean de partid m-a propus spre a da admiterea la doctorat. Am fost dintre cei puţini din judeţ care au reuşit atunci. Mi-am ales ca teză *Politica relaţiilor culturale internaţionale ale României în perioada modernă şi contemporană* şi am avut, în calitate de conducător ştiinţific, pe generalul dr. Gheorghe Zaharia, director adjunct al Institutului de Studii Istorice şi Social-Politice de pe lângă C.C. al P.C.R. La terminarea doctoranturii (a tuturor examenelor şi referatelor), conducătorul ştiinţific mi-a cerut să reduc întregul conţinut al tezei doar la „perioada Nicolae Ceauşescu". Nu am spus nimic, dar nu m-am mai prezentat, cu toate insistenţele (de până în 1989), pentru susţinerea tezei de doctorat.

Revenirea mea în fruntea organismului „de partid şi de stat" cu misiunea de a coordona activitatea culturală din judeţ (1977 – 1980), care se numea deja Comitetul de Cultură şi Educaţie Socialistă, dar care la rândul său,

Scanned with OKEN Scanner

atunci, împreună cu toţi ceilalţi factori cu atribuţii politico-educative şi sociale din judeţ, era coordonat de Consiliul Judeţean de Educaţie Politică şi Cultură Socialistă, condus personal de către secretarul cu probleme de propagandă, care era şi vicepreşedinte al Consiliului Popular Judeţean Neamţ, coincide cu o perioadă de aberantă şi chiar dementă (după cum se poate constata până şi din denumirile aiuritoare menţionate mai sus), birocratizare politică şi administrativă ce se va generaliza până la absurditate în anii următori.

Din acea perioadă, când în judeţ au avut loc mari schimbări de „cadre" politice, administrative, economice şi social-culturale (multe aduse din afară sau chiar de la „centru") şi când erau evidente semnele ajungerii la apogeu a totalitarismului la toate nivelurile, nu prea sunt multe de spus despre noi iniţiative culturale judeţene, cu o singură mare, importantă şi semnificativă excepţie: *Petrodava 2000*, idee ce mi-a aparţinut, dar a cărei materializare, după însuşirea (acapararea) ei de către partid, a implicat participarea masivă, organizatorică, administrativă, economică, financiară, dar mai ales politică, a multora din judeţ şi din afara lui. (Detaliile, în capitolul al IV-lea).

La finalizarea acestei uriaşe şi epuizante acţiuni, pe fondul a numeroase nemulţumiri acumulate în timp şi profitând de înţelegerea de care mă bucuram din partea „secretarului cu propaganda" de atunci, (Gheorghe Milca), am solicitat cu vehemenţă eliberarea mea din funcţia de preşedinte al C. J. C. E. S. şi transferul pe funcţia de director al *Teatrului Tineretului*. Despre această perioadă (1980 – 1986), cu eforturi uneori disperate („autofinanţarea"), dar şi cu mari bucurii şi împliniri, am relatat, cu dragoste şi respect pentru adevăr, în cartea publicată cu câţiva ani în urmă[15], dar vom mai reveni, la momentul potrivit, cu unele detalii, mai ales din ultimii ani.

La fel ca în 1980, dar de data aceasta în plin deceniu al absurdităţii totalitare, al obedienţei, delaţiunii şi al ipocriziei generalizate, inclusiv în judeţul nostru, când la puţin timp după descinderea sa din Bucureşti, ca nou numit secretar cu propaganda la Neamţ, a lui Amza Săceanu, nici nu mă mai bucuram de „încrederea" acordată iniţial de către tovarăşul „teatrolog de la propagandă", încât în martie 1986, am solicitat, cu aceeaşi fermitate şi îndârjire, eliberarea mea de la conducerea T. T. şi numirea în funcţia de director, pe postul devenit vacant la Centrul de Librării.

Foto 5. Omagiul meu

[15] Gheorghe I. Bunghez, *Teatrul Tineretului între DRAGONUL şi PIAŢETA*, Editura *Asachi*, Piatra-Neamţ, 2010

Scanned with OKEN Scanner

Începea astfel o nouă, deosebită şi ultimă perioadă a activităţii mele profesionale, consacrată, în continuare, îndrumării evoluţiei anumitor domenii ale vieţii spiritual-culturale din acest judeţ, dar de data aceasta şi economico-financiare, prin intermediul cărţii şi al altor bunuri culturale, comercializate în localităţile urbane şi în câteva comune ale judeţului Neamţ. Timp de unsprezece ani (20 martie 1986 – 20 martie 1997), cu un colectiv de oameni demni de admiraţie, care m-au primit cu bucurie şi încredere sinceră, cu simplitate, modestie, dar şi cu receptivitate la iniţiative, am realizat mult mai multe decât am sperat anterior. Astfel, împreună am construit şi inaugurat (cu fondurile Centrului de librării şi nu cu investiţii de la stat), două case ale cărţii, am reorganizat şi dezvoltat întreaga reţea de librării, am reluat şi amplificat tradiţia saloanelor-târg, a expoziţiilor şi lansărilor de carte şi a întâlnirilor cu scriitorii, am organizat cursuri profesionale de calificare şi perfecţionare a pregătirii librarilor, am înfiinţat activităţi şi sectoare anexă, aducătoare de venituri băneşti suplimentare, toate acestea făcând posibilă, în pofida tuturor greutăţilor, limitelor şi închistărilor perioadei, chiar în anul 1989 (pentru rezultatele din 1988), situarea Centrului de Librării Neamţ, din punct de vedere cultural şi comercial, pe locul I între centrele de profil din ţară, după ce se situase, ani în şir, în a doua jumătate a clasamentului.

După '89, la 25 ianuarie 1990, tot aici la noi, la Piatra-Neamţ, în prezenţa reprezentanţilor din 28 de judeţe ale ţării, am organizat, în colaborare cu colegii de atunci de la Iaşi, Botoşani şi Harghita, Asociaţia Librarilor şi Anticarilor din România, iar aceştia m-au ales în unanimitate, ca primul preşedinte al acestei organizaţii profesionale. De altfel, nu peste multă vreme, am fost ales şi preşedinte al primei Organizaţii Patronale *Agora* a Difuzorilor de Carte şi Alte Bunuri Culturale din România. În ceea ce a privit vechiul Centru de Librării, acesta a fost transformat în Societatea Comercială *Bibliopolis-Petrodava* S. A. care apoi s-a privatizat, iar astăzi, sub conducerea tinerilor mei colaboratori de atunci, se numără printre foarte puţinele societăţi comerciale de profil care nu numai că a rezistat, dar s-a şi dezvoltat şi se dezvoltă în continuare, în pofida condiţiilor îndoielnicei noastre economii de piaţă.

După pensionare (1997), am continuat, atunci când am simţit că e nevoie sau când mi s-a solicitat, să fiu activ în viaţa culturală, socială sau chiar politică a judeţului, atât în manifestări publice cât şi în presă sau la televiziunile locale, cu convingerea că, în actualul stadiu al dezvoltării şi afirmării democraţiei în România şi, cu precădere la noi în Neamţ, este absolută şi obligatorie nevoie de implicare directă, cultural-educativă şi chiar militant-politică, pentru a putea contribui la asanarea reziduurilor civic-morale din conştiinţa unei numeroase părţi a societăţii, inclusiv a numeroşi cetăţeni născuţi sau educaţi după 1989.

Scanned with OKEN Scanner

Cred şi acum, cu deosebită convingere, în această misiune nobilă şi hotărâtoare a CULTURII, dar şi a OAMENILOR ce o slujesc cu adevărat.

Poate că acest prea lung „discurs", uşor de catalogat drept „sentimental-biografic", este inadecvat pentru o încercare de hazardată introspecţie şi de analiză relativ obiectivă, a unor realităţi politice, economice, sociale şi prioritar culturale. Doar astfel, din punctul meu de vedere, am putut să abordez unitar o serie de evoluţii generale, politice şi sociale, la care nu mă voi mai referi în paginile ce urmează.

De aceea, în capitolele următoare, voi încerca să păstrez, pe cât posibil, dreapta măsură a prezentării fenomenelor, faptelor şi analizelor.

Pe acest *temei de viaţă*, individuală şi colectivă (alţii judece-l cum vor!), am îndrăznit să trec la „prezentarea" succintă (nici cronologică, nici succesivă şi nici tematică), dar în „ordinea" stabilită prin propriu-mi plan de elaborare a cărţii, a unor secvenţe de *mărturii*, *puncte de vedere şi documente* care, pentru mine, aşa secvenţiale cum sunt ele, reprezintă suficiente argumente capabile să demonstreze o importantă **dimensiune a supravieţuirii general-umane în România**, atât înainte, cât şi după '89, aşa cum am declarat, începând din titlul acestei cărţi: ***Supravieţuirea prin CULTURĂ***!

Din aceste motive am insistat mai sus, nu atât asupra biografiei mele social-culturale (cui ar mai putea folosi şi la ce?), cât asupra unei ***idei-forţă*** ce aş vrea să fie evidentă în întreagă această carte: ***necesitatea autenticei deveniri prin cultură / necesitatea adevăratei implicări prin cultură***! Fără această implicare, până şi propria devenire (fie ea chiar şi culturală), în raport cu societatea în care trăieşti, nu este în final decât vorbărie nefolositoare. Cu atât mai mult acum şi aici, când societatea românească are nevoie de o *concretă* implicare a *autenticilor* intelectuali, **pentru (re)devenirea moral-culturală a unei cât mai numeroase părţi a generaţiilor contemporane şi viitoare.**

*

Toate aceste sublinieri (simbolice şi semnificative) **sunt doar câteva crâmpeie din viaţa personală, împletită cu realităţile politico-sociale** (deloc favorizante) **ale timpului în care am acţionat, în primul rând în domeniul culturii şi care, cred eu, îmi dau dreptul (intelectual şi moral) să relatez, să judec şi nu să dau sentinţe, dar să fac publice anumite experienţe validate de timp şi chiar să recomand căi de urmat în viitor, dacă nu de către cei de azi, măcar de viitorime.**

Mai este însă o importantă particularitate de ilustrat, înainte de a trece la exprimarea punctelor mele de vedere cu privire la noile concepte, la iniţiativele şi la evoluţia culturală ascendentă a judeţului, fie şi în anii constrângerilor politico-ideologice (şi nu numai), deoarece am datoria de a nu uita acea specificitate care, la Neamţ, mai ales în prima perioadă la care m-am referit

Scanned with OKEN Scanner

(1968-1973), ne-a ajutat „pe noi cei din cultură", să gândim, să visăm, să muncim în acest domeniu cu plăcere şi cu încredere, având multe şi deosebite satisfacţii.

Aşadar, despre …

I. 2. Atuurile şi recunoştinţa noastră

Indiscutabil, judeţul Neamţ de astăzi, în ambele sale componente, istorico-administrativă (reală) şi respectiv raional-zonală (vremelnică), aşa cum le-au impus vitregiile vremurilor, a beneficiat şi beneficiază încă, de valoroase tradiţii şi bogate moşteniri cultural-istorice, mai ales din perioada când au funcţionat cele două entităţi administrative distincte (Roman şi Neamţ). Despre unele dintre acestea am amintit în alte scrieri ale noastre, reluând, chiar şi în introducerea acestei lucrări, câteva dintre aprecieri (mai ales despre cele din zona Piatra-Neamţ). Aşa că, doar tangenţial vom mai face referiri la ele, în cele ce urmează.

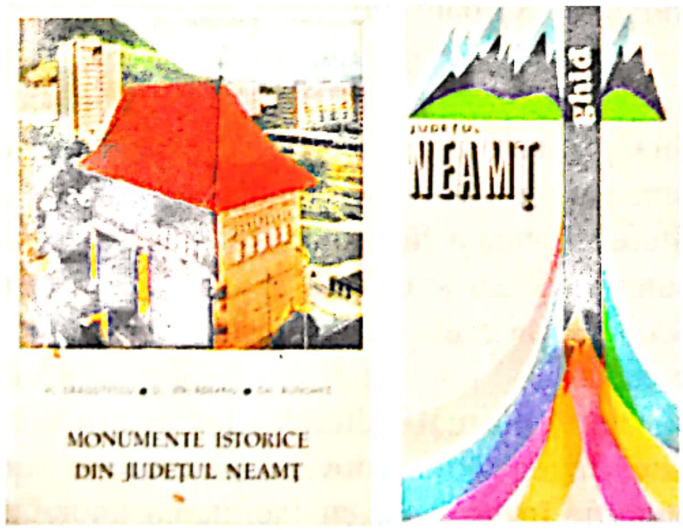

Foto 6. Volumele *Monumente istorice din judeţul Neamţ* şi *Judeţul Neamţ - ghid*

Acum însă, mi se pare că este esenţial să fac o precizare fără de care, la Neamţ, momentul '68 (constituirea noului judeţ), nu ar putea fi complet şi corect înţeles:

a. Ne referim, cu prioritate, la valoarea (competenţa şi probitatea) echipei ce a fost alcătuită pentru ca, prin membrii ei, să determine formarea colectivelor de specialişti necesari pentru fiecare domeniu al vieţii politice, economice şi social-culturale. Iar în acest demers, deloc uşor şi de maximă responsabilitate, dincolo de constrângerile şi limitările politico-ideologice, rolul esenţial a revenit fostului preşedinte al Sfatului Popular Regional Bacău, care a devenit, la reorganizarea administrativă din 1968, prim-secretar al C. J. al P. C. R. şi preşedinte al Consiliului Popular al Judeţului Neamţ, **Ştefan BOBOŞ**.

Acesta, împreună cu principalii săi colaboratori, a demonstrat deosebita capacitate de a asigura nu numai cadrul politico-social şi organizatoric al constituirii organismelor de care noua unitate teritorial-administrativă avea nevoie ci, mai important, climatul lucrativ de excepţie, deschis, destins şi propice iniţiativei personale, fără îngrădiri (dar cu respectarea normelor legale)

Scanned with OKEN Scanner

şi chiar cu o anume înţelegere, (astăzi i-am spune mai „liberală"), faţă de interpretarea de către „cadriştii" timpului a „dosarelor" celor ce urmau să ocupe, pe bază de „competenţă", anumite funcţii de specialitate. Iar rezultatele au fost evidente, încă din primele luni de existenţă a noului judeţ, ceea ce a făcut ca, în anii '68, '69, '70, '71, '72 şi '73, judeţul Neamţ să se situeze, între judeţele ţării, cu unele dintre cele mai bune rezultate în toate domeniile vieţii economice şi social-culturale.

Iar pentru dezvoltarea şi afirmarea economică, socială şi culturală a noului judeţ Neamţ, declarăm, fără niciun fel de reţineri şi categoric: Ştefan BOBOŞ s-a dovedit a fi, indiferent de eventualele păreri contrare , dar bazat pe propria mea cunoaştere şi experienţă, omul de care avea nevoie judeţul în acel moment, cu toate limitele, închistările şi „meandrele" ideologice de atunci, ale sistemului social-politic românesc. El nu poate fi integrat, prin generalizare şi voită condamnare exigentă „a tot ceea ce a fost", cum se obişnuieşte acum, în falanga „activiştilor" agramaţi lingvistic şi politico-ideologic, dar şi abrutizaţi uman şi spiritual. Spre cinstea sa şi a memoriei sale, trebuie recunoscut că Ştefan Boboş a făcut parte dintre cei puţini care, având importante „demnităţi comuniste", a ştiut şi a vrut să rămână în conştiinţa publică atât ca un bun administrator al vieţii economico-sociale (este arhicunoscut nivelul de trai acceptabil al populaţiei din Neamţ, în acei ani), cât şi ca un autentic sprijinitor al vieţii spiritual-culturale. Iar pentru acest din urmă aspect al demersurilor sale, fie legate de renovarea instituţiilor cultural-artistice şi, mai ales, a celor de cult, fie în legătură cu facilitarea unor înlesniri de infrastructură rutieră, sau finanţarea unor acţiuni, la care nu se sfia să ia parte, va avea şi „de dat seama". Şi se ştie că a plătit „scump"! (Vom reveni, în cuprinsul lucrării, cu unele detalii şi vom da chiar publicităţii, în conţinutul anexelor, un material inedit despre cele „anchetate" în anul 1978, în judeţul Neamţ, în legătură cu astfel de „grave abateri".)

Dincolo de toate acestea, lui Ştefan BOBOŞ, în primul rând, i se datorează, imediat după constituirea judeţului, finanţarea de la rezerva bugetară a primei restaurări parţiale a clădirii *Teatrului Tineretului* , la peste două decenii de la darea sa în „diferite" folosinţe; finanţarea, în pofida multitudinii de păreri şi chiar „pretenţii", din premiile băneşti primite de judeţ în urma rezultatelor din „întrecerea socialistă" şi din alte resurse financiare locale, a construcţiei primei biblioteci publice edificată în România după Cel de Al Doilea Război Mondial (astăzi, Biblioteca Judeţeană *G. T. Kirileanu* din Piatra-Neamţ); dar, în special, finanţarea cu generozitate pentru acele timpuri, a unor noi iniţiative culturale, susţinerea financiară a deplasărilor externe ale *Teatrului Tineretului* şi ale Casei Judeţene a Creaţiei Populare, inaugurarea activităţilor editoriale ale muzeelor şi a multor altor acţiuni pe care le onora cu prezenţa sa,

Scanned with OKEN Scanner

dar (mai mult chiar), îi obliga şi pe mulţi dintre „aparatnicii" timpului să participe la acestea şi să respecte munca celor din domeniul culturii.

Pentru toate acestea şi încă pentru multe altele, trebuie spus că **Ştefan BOBOŞ** a fost un autentic şi prim atu uman (de caracter, de voinţă şi de competenţă), al izbânzilor noastre culturale din acei ani şi, totodată, un adevărat mentor al celor care s-au implicat cu pasiune în acţiuni ce au asigurat supravieţuirea lor şi a semenilor prin cultură, fapt pentru care şi acum, după trecerea anilor şi trecerea sa la cele veşnice, simţim nu numai datoria, ci şi onoarea de a restabili adevărul, în legătură cu personalitatea sa benefică în promovarea culturii în noul judeţ Neamţ şi de a-i aduce prinosul recunoştinţei noastre sincere.

*

b. Indiscutabil, un alt mare atu al vieţii cultural-artistice din judeţul Neamţ a fost poziţionarea, în fruntea domeniului politico-ideologic, educaţiei, ştiinţei, culturii, artelor şi a sănătăţii, a unui distins şi autentic intelectual şi om de cultură, **Constantin POTÂNGĂ**.

Cunoscându-l încă de pe vremea studenţiei (fiind mai mare cu doi ani decât mine), apreciindu-i activitatea jurnalistică şi de critic de artă, manifestată în presa şi publicistica băcăuoană, dar mai ales împlinirile din demersurile de modernizare şi perfecţionare a activităţilor cultural-artistice, în perioada în care m-a premers în fruntea Comitetului Regional Bacău pentru Cultură şi Artă, venirea sa la Neamţ a însemnat, pentru mine şi colegii mei, înainte de orice, certitudinea primatului profesionalismului, în toate demersurile noastre cultural-educative.

Cu un doctorat onorant în problemele culturii, cu o pregătire profesională şi un orizont de cunoaştere demne de invidiat (în sensul cel mai bun al cuvântului), Constantin POTÂNGĂ s-a ridicat permanent deasupra condiţiei de activist ideolog şi a fost, până la plecarea sa din judeţ (1973), un autentic ferment catalizator, un critic obiectiv şi stimulator, un „dezvoltator" de iniţiative culturale, la care am găsit întotdeauna înţelegere şi sprijin, atât când reuşeam în demersurile noastre, cât şi atunci când „greşeam politic". Şi nu puţini au fost atunci (vezi editarea Buletinului metodico-documentar, nr. 1/1970, care va rămâne doar la nr. 1), aceia care ne cereau „executarea" de către forurile politice şi administrative judeţene.

A fost tot timpul, nu alături, ci împreună cu noi, la toate iniţiativele şi marile manifestări culturale, sprijinindu-ne în obţinerea aprobărilor şi a fondurilor, inclusiv a asistând, printre altele, împreună cu toţi iubitorii muzicii sacre, chiar „în strană", (alături de Prea Cuvioşia Sa Epifanie, stareţul de atunci şi viitor Episcop al Buzăului), la excepţionalul concert al Corului *Cantores*

Scanned with OKEN Scanner

Amicitie, dirijat de Sabin Pautza, în Catedrala Mănăstirii Neamţ, la prima ediţie a *Vacanţelor Muzicale la Piatra-Neamţ.*

Aşa se explică faptul că, deşi au trecut atâţia ani, şi astăzi, atunci când este invitat la manifestările ce au demarat în anii '68-'73, vine cu plăcere în judeţul nostru şi este înconjurat cu multă simpatie şi respect, nu numai de către cei cu care a colaborat, ci de toţi aceia care ştiu cât de mult a însemnat personalitatea sa plurivalentă, pentru evoluţia culturală a acestei părţi de ţară.

*

c. Cel de al treilea (dar nu ultimul) atu uman favorizant la constituirea noului judeţ Neamţ şi devenirea sa culturală, a fost numirea în funcţia de vicepreşedinte al Consiliului Popular Judeţean (coordonator al problemelor învăţământului, culturii şi sănătăţii), a unui „om al locului", absolvent al Liceului *Petru Rareş*, fost muzeograf, inspector şcolar şi vicepreşedinte raional, profesorul **Dumitru BÂRLĂDEANU**.

În mandatul său de vicepreşedinte (1968-1973) şi apoi (după desfiinţarea postului), ca preşedinte al Comitetului Judeţean de Cultură şi Educaţie Socialistă (1973-1977), acesta a continuat şi chiar a dezvoltat experienţa acumulată în domeniul culturii şi a sprijinit, sigur mai mult decât alţii, amplificarea şi modernizarea bazei materiale a caselor de cultură şi, mai ales, a căminelor culturale. El fost un exemplu de implicare şi prezenţă, ca factor de organizare şi conducere, la toate importantele manifestări culturale, până în cele mai îndepărtate localităţi ale judeţului.

Dumitru Bârlădeanu va rămâne deci, în amintirea tuturor acelora cu care a colaborat, dar şi a celor mulţi care l-au cunoscut şi l-au apreciat ca om implicat şi dedicat, în mod deosebit, învăţământului şi culturii.

*

Desigur, dincolo de cele trei personalităţi la care m-am referit pe scurt şi care au avut un rol determinant, împreună cu mulţi alţii care au fost implicaţi în organizarea şi ascensiunea noului judeţ Neamţ, în toate sferele vieţii şi activităţilor economico-sociale, la noua configuraţie şi vivacitate culturală a acestei părţi de ţară au contribuit, indiscutabil, zeci şi sute de intelectuali de bună credinţă, din toate oraşele şi satele judeţului. Aceştia, în mod organizat (deloc peiorativ, căci astăzi lipseşte multora şi ştiinţa şi voinţa organizării culturale), sub îndrumarea autentică a forului cultural judeţean de atunci şi în climatul benefic imprimat de cei la care m-am referit, au făcut din judeţul nostru, în acei ani, când cultura nu era deloc prioritate „sine qua non" sau „punct forte" al regimului „societăţii socialiste multilateral dezvoltate", o zonă de referinţă a spaţiului cultural românesc, aşa cum, cu regret, astăzi nu mai este.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru toate acestea, tuturor celor nominalizaţi mai sus, dar şi mulţimii anonimilor şi modeştilor autentici slujitori şi formatori de conştiinţe, activi dincolo de cerinţele ideologice ale acelor vremi, li se cuvine adevărul spus, recunoscut şi dreapta noastră apreciere. Fără aportul lor, viaţa obişnuită în acei ani ar fi fost şi mai grea, moralitatea şi mai strâmbă, spiritualitatea şi mai mutilată.

Este trist că, tocmai în condiţiile de astăzi, în democraţia noastră (încă incipientă după mai bine de un sfert de veac), când paradoxal, nici Ministerul Culturii, nici inutilele sale „direcţii culturale judeţene", nici administraţiile publice nu mai fac aproape nimic pentru sporirea vivacităţii culturale a comunităţilor, totul fiind lăsat la voia hazardului şi supremaţia kitsch-ului (cu excepţiile la care m-am referit), este tot mai evidentă lipsa unor oameni real implicaţi, a unor strategii culturale, a unor programe, direcţii şi acţiuni concrete şi necesare, desfăşurate de aceştia, care să dea greutate şi valoare vieţii, consistenţă moralităţii şi înaripare spiritualităţii, aşa cum unii au îndrăznit să o facă, chiar şi în încătuşarea totalitar-ideologică de înainte de '89. Se cuvine deci cinstire îndreptăţită tuturor acelora şi toată recunoştinţa noastră!

I. 3. Echipa culturală a judeţului Neamţ

Se înţelege, din cele relatate mai sus, că am avut şansa unică de a alcătui o nouă echipă, fără ingerinţe ierarhice, pe baze adevărat calitative, bineînţeles, sub rezerva propriilor mele limite de apreciere.

Deşi am pornit de la postulatul, uşor anacronic, de a nu nemulţumi pe nimeni din fostele nuclee culturale de la oraşul şi raionul Piatra-Neamţ, lăsând fiecăruia libertatea de opţiune în privinţa postului şi a locului de muncă şi acceptându-i pe toţi cei care au dorit să facă parte din noua echipă judeţeană, totuşi am marşat constant pe găsirea unor autentice personalităţi care să acopere, prin profesionalism şi voinţă de perfecţionare, toate componentele vieţii cultural-artistice a judeţului.

Aşa s-a făcut că acest proces a durat destul de mult până la finalizare şi a inclus, dincolo de exigenţele unora dintre „cadrişti", pe lângă „promovări fireşti" din punctul de vedere al studiilor, experienţei sau al „originii sociale", chiar şi „oameni cu probleme": fii de ofiţeri „deblocaţi", preoţi sau „mici burghezi" şi „chiaburi" cu domiciliu forţat, foşti asistenţi universitari excluşi pe motive politice în anii '50 şi alte situaţii de acest fel, dar, cu toţii, intelectuali cu bună reputaţie şi prestigiu profesional recunoscut.

Cu toate fluctuaţiile inerente începutului (deloc puţine), după trei ani aveam deja o echipă solidă, competentă şi implicată, fără excepţie, în stilul de

Scanned with OKEN Scanner

muncă propus şi în strategia culturală adoptată atunci, în funcţie de nevoile noului judeţ. (Despre toate acestea vom mai relata la locul cuvenit),

Astfel, în 1970-1971, ***echipa culturală a judeţului*** era constituită din:

– George Podani, intelectual de aleasă ţinută, fost asistent universitar, în '68 „salariat" la I. T. A. Neamţ – inspector principal, responsabil de activităţile de difuzare a ştiinţei şi culturii la oraşe şi sate;

– Elena Didoiu, un excelent profesionist „al cărţii", cu rezultate remarcabile la bibliotecile din Roman şi Bacău – inspector, responsabil de activităţile cu cartea, organizate prin bibliotecile municipale, orăşeneşti şi comunale;

– Haralambie Pintrinjel (Cosma), cadru didactic cu o temeinică experienţă şi cunoaştere a vieţii spirituale a satelor – inspector, responsabil de activităţile organizatorice şi de perfecţionare în domeniul culturii de masă;

– Natalia Puiu, tânăr muzeograf implicat în cercetare şi în dezvoltarea turistică a zonei – inspector, responsabil de activităţile din domeniile muzeelor, monumentelor, cercetării ştiinţifice şi publicităţii turistice;

– Constantin Tomşa, cadru didactic şi animator cultural cu deosebită expertiză (în judeţ şi în Piatra-Neamţ), pasionat de problemele culturale şi, în mod deosebit, ale creaţiei literar-artistice – inspector, responsabil de activităţile editoriale, de cele ale universităţilor populare de la oraşe şi sate şi de cele ale centrelor de radioficare; (Ulterior, după transferarea doamnei Elena Didoiu la Biblioteca Judeţeană, domnul Tomşa a preluat şi toate responsabilităţile legate de activităţile cu cartea şi munca bibliotecilor de toate categoriile.)

– Constantin Zaharia, tânăr absolvent de conservator, pătimaş iubitor al muzicii şi celorlalte arte, dornic de a acţiona în echipă – inspector, responsabil de activităţile spectacologice şi expoziţionale, de stagiunile muzicale permanente şi de acţiunile cu filmul, de la oraşe şi sate;

– Lucreţia Fedeleş, un profesionist conştiincios şi devotat, implicat permanent în găsirea soluţiilor legale – contabil principal, responsabil de activităţile financiar-contabile ale C. J. C. A. şi ale Casei Judeţene a Creaţiei Populare;

– Zenovia Niţu, un colaborator model, cu iniţiativă, având experienţa necesară, încă de la C. R. C. A. Bacău – planificator principal, responsabil de activităţile de planificare şi personal ale C. J. C. A., C. J. C. P., instituţiilor culturale judeţene şi din teritoriul judeţului;

– Valeria Grama, funcţionar implicat şi devotat domeniului culturii, încă de la vechiul raion Piatra-Neamţ, până la pensionare – secretar-dactilograf, responsabil de problemele de secretariat şi gestiunea tuturor bunurilor C. J. C. A.

*

Scanned with OKEN Scanner

Este inerent să adaug faptul că toate aceste delimitări sectoriale au presupus o firească responsabilizare individuală, dar şi obligaţii de cooperare, fapt ce a putut demonstra cu adevărat constituirea unei echipe, la a cărei alcătuire nu am fost singur. Am beneficiat de sprijinul, calitatea uman-profesională şi experienţa în organizare culturală, a doi oameni de excepţie, principalii mei colaboratori în echipa nou creată: George Bararu şi Marcel Drăgotescu.

*

Pe George Bararu l-am cunoscut încă din perioada când îndeplinea funcţii culturale de conducere, fie la Biblioteca raională Roman, fie la Comitetul Raional Roman pentru Cultură şi Artă. Pentru evidentele sale calităţi de rafinat intelectual, de bun organizator, exigent observator şi de curajos „*batailleur*" pentru adevărurile în care a crezut, l-am apreciat în mod deosebit şi, în '68, i-am propus să vină la Piatra, în noua echipă culturală. A răspuns cu entuziasm din prima „clipă", a trecut „cu brio" prin toate avatarurile începuturilor organizării culturale a judeţului (deloc uşoare – şi psihice şi material-administrative); a funcţionat, doar câteva luni, ca inspector şef al C. J. C. A., apoi, la cererea sa, ca director al C. J. C. P. devenită ulterior Centrul Judeţean de Îndrumare a Creaţiei Populare şi a Mişcării Artistice de Masă. În 1980, tot la cererea sa, va trece ca director al nou înfiinţatului Centru de Librării al Judeţului Neamţ, pentru crearea căruia s-a zbătut cu străşnicie şi unde a funcţionat până la prematurul său deces, din 1986. Indiscutabil, în memoria culturală a judeţului, vor rămâne consemnate şi legate de personalitatea sa cel puţin contribuţiile deosebite la: primele valorizări profesionale ale folclorului şi celorlalte forme ale creaţiei populare din Neamţ, cu precădere la marile sărbători populare de la Războieni şi Ceahlău; constituirea Ansamblului Folcloric *Floricică de la munte*, obţinerea cu acesta a marelui trofeu internaţional *Toporaşul de Aur de la Zakopane*; celelalte ieşiri peste hotare (nu numai în est, vezi, de ex, Austria) pentru promovarea şi afirmarea creativităţii artistice româneşti, activitatea proprie şi a colaboratorilor, în domeniile editorial şi publicistic; implicarea sa, a colaboratorilor şi a instituţiilor conduse de el, în toate manifestările cultural-artistice care au continuat şi au determinat noul prestigiu cultural al judeţului Neamţ.

Pentru a ilustra trăsăturile personalităţii sale, la care ne-am referit şi pentru ca cei care nu l-au cunoscut să-şi poată face o cât de sumară părere despre omul şi luptătorul care a fost George Bararu, reproduc mai jos, câteva din îndrăzneţele-i puncte de vedere:

[...] *...în cultura de masă însă, se găsesc cu nemiluita, binevoitori, care de care mai „specialişti" în dezbătut toate problemele educaţiei adulţilor. Feluriţi binevoitori chemaţi sau nechemaţi se simt neapărat datori să-şi aducă*

Scanned with OKEN Scanner

„preţioasa" lor contribuţie la elevarea spirituală a sătenilor, emiţînd păreri (care adesea sînt prezentate ca norme de lucru) indicînd soluţii, făcînd aprecieri, hotărînd direcţii ... trăgînd la răspundere bibliotecarul, directorul de cămin şi pe oricare activist cultural picat din întîmplare în raza lor vizuală.

Oricît ar părea de curioase aceste situaţii, incredibile aproape, ele nu au constituit niciodată obiectul unor hotărîte puneri la punct, ci doar surse de haz şi uimiri cu totul neoperante.

Evident că practica aceasta a indicaţiilor după ureche este extrem de dăunătoare dar ceea ce ni se pare şi mai grav este ***lipsa de reacţie, de opinie din partea celor care sînt puşi să se ocupe efectiv de îndrumarea şi organizarea ştiinţifică a procesului instructiv-educativ al adulţilor, în localităţile respective.*** *Cum de înghit, unii dintre aceştia, tot felul de floricele complet inutile pe care le emit diverşi cîntăreţi după ureche, este un lucru pe care nu-l putem înţelege, decît numai dacă presupunem că se confundă, pur şi simplu, noţiuni cu totul diferite, cum sunt* ***receptivitatea lucidă****, analitică cu* ***docilitatea obtuză*** *şi indolentă.*[16]

*

Cu Marcel Drăgotescu am împărţit, în ambele mele „stagii" de conducere a activităţii culturale din Neamţ, toate bucuriile şi necazurile, toate împlinirile şi deziluziile curente, dar şi toate „tentativele" reuşite de modernizare a demersurilor culturale de zi cu zi şi, totodată, de experimentare şi generalizare a noi forme şi conţinuturi ale unor activităţi inedite, care au sporit, an de an, coeficientul de vitalitate culturală a principalelor instituţii judeţene, a multora dintre cele municipale şi orăşeneşti şi chiar a unora dintre cele de la sate.

L-am cunoscut, încă din perioada mea băcăoană, prin intermediul distinsului om de cultură şi prieten al amândurora, Iulian Antonescu. Marcel Drăgotescu era pe atunci muzeograf-director la Bicaz şi unul dintre prestigioşii profesori ai Liceului din localitate. Îi erau deja recunoscute orizontul cultural, temeinica pregătire de specialitate şi pasiunea cu care se dedicase muzeografiei, cercetării ştiinţifice în domeniu, acţiunilor de difuzare a ştiinţei şi culturii şi, bineînţeles, activităţii la catedră. Dintre realizările sale remarcabile din acea perioadă, unanim recunoscute, au fost organizarea şi inaugurarea Muzeului de Istorie şi al Reţelei Hidroenergetice de la Bicaz, dar şi excelenta organizare, sui-generis, a celor două expoziţii permanente, de artă şi de etnografie, din incinta fostului schit Durău.

[16] George BARARU, *Docilitatea obtuză nu înseamnă receptivitate*, în *Buletin metodico-documentar*, Nr. 1, pag. 7 - 8, Comitetul de Cultură şi Artă al Judeţului Neamţ, Piatra-Neamţ, 1970

Scanned with OKEN Scanner

Pentru toate acestea, cât şi pentru trăsăturile sale personale de caracter, l-am apreciat ca om de echilibru şi chiar cu un anume tact; ca şi pe George Bararu, l-am invitat să vină la Piatra-Neamţ şi să se alăture noii echipe culturale în formare. A răspuns mai greu, iar când a venit, nu a acceptat decât postul de inspector şef. Doar mai apoi, peste câteva luni, odată cu desfiinţarea acestui post, a acceptat cu destule reţineri, funcţia de vicepreşedinte al C. J. C. A. pe care i-o propusesem de la început şi pe care a îndeplinit-o, cu demnitate şi deosebite împliniri, până aproape la vârsta pensionării. În această calitate, a avut ca principale răspunderi:

- coordonarea întregii activităţi a C. J. C. A. în lipsa preşedintelui;
- coordonarea activităţilor comitetelor municipale şi orăşeneşti de cultură şi artă;
- coordonarea activităţilor muzeistice, de cercetare ştiinţifică şi creaţie artistică, editoriale şi expoziţionale;
- coordonarea muncii instituţiilor judeţene, municipale şi orăşeneşti cu atribuţii în activitatea culturală de masă.

Ar fi irelevant şi nesemnificativ să analizăm felul în care şi-a îndeplinit aceste atribuţii. Există indubitabile certitudini: Marcel Drăgotescu a fost, pentru organismul cultural judeţean, principalul pivot de echilibru, de stabilitate şi de om cu deosebite calităţi de „paratrăsnet", pentru că, adeseori, el a fost cel „hărăzit" să tempereze atât pretenţiile „subalternilor" cât şi exigenţele „şefilor". De numele şi personalitatea lui vor rămâne legate, în memoria culturală a judeţului, toate marile acţiuni culturale amintite, dar, cu precădere, i se datorează eforturile sale directe în organizarea Primului Festival de Artă Plastică *Lascăr Vorel*, (în varianta iniţială) şi, ulterior, organizarea Complexului Muzeal Judeţean Neamţ, în pofida reţinerilor de tot felul, a contestării proiectului de către cei anchilozaţi în formule organizatorice depăşite de vremuri, fie ei din Piatra-Neamţ sau din judeţ, iar formula nouă s-a dovedit a fi o demnă iniţiativă, pasibilă de generalizare. Merită relevat şi faptul că, în paralel cu activitatea şi atribuţiile profesionale, Marcel Drăgotescu a continuat şi propria activitate publicistică şi de cercetare, ce s-a concretizat în zeci de cărţi, studii, comunicări, articole de specialitate, de popularizare turistică şi altele care vor rămâne drept contribuţii de referinţă, în patrimoniul cultural al judeţului. De altfel, chiar şi după pensionare, a continuat să fie un fervent susţinător al vieţii spirituale într-o diversitate de forme de manifestare, inclusiv în calitate de redactor coordonator al Revistei de Cultură Asachi. Va rămâne de referinţă grija sa pentru echilibru în promovarea iniţiativelor în cultură, acribia cu care se apleca asupra acestora şi modul onest şi responsabil în care intervenea public, pentru acreditarea rigorii profesionale. Încă din anii '70, constatând o diluare a simţului realităţii şi uşurinţa generalizării

Scanned with OKEN Scanner

diletantismului într-un domeniu care îi era foarte familiar, muzeografia, Marcel Drăgotescu scria:

Sub imperiul unor anumiţi factori de conjunctură al căror caracter efemer nici nu mai merită discutat, apar la un moment dat unele idei, relaţii, moduri de comportament şi convingeri – en vogue – care neliniştesc spiritele mai oscilante îndemnîndu-le la acţiuni intempestive şi dîndu-le iluzia unor obiective cel puţin hotărîtoare în viaţa socială.

Totul porneşte evident, de la o superficială cunoaştere a realităţii şi de la incapacitatea stabilirii unui raport echitabil între posibilitate şi necesitate deşi, în majoritatea covîrşitoare a cazurilor, nu lipsesc bunele intenţii. [...]

Nu mulţi ani în urmă, edilii oraşelor şi comunelor noastre porniseră fără nici o declaraţie oficială, o campanie – sui generis – de – estetizare – a tuturor gardurilor, pomilor, clădirilor şi chiar a monumentelor istorice, vopsindu-le multicolor în nuanţe imposibil de reprodus astăzi. Dar oamenii s-au dumirit că nu toată spoiala se poate numi treabă gospodărească şi ... (se pare) a trecut şi asta!

De la o vreme încoace însă, constatăm cu surprindere apariţia unui număr mare de – muzee – anunţate în cele mai multe cazuri cu M mare. Nu rareori acelaşi muzeograf ad-hoc se declară capabil să încheie 2-3 muzee într-o săptămână; se preconizează în acelaşi sat cel puţin un muzeu etnografic şi unul arheologic, dar nu se întrevede posibilitatea ca lucrurile să se oprească aici şi muzeomania se dovedeşte încă, boală incurabilă.

Dacă totul ar trece fără consecinţe materiale, educative şi ştiinţifice, nici nu ar merita să aducem vorba, dar aşa ... [...]

Spunînd toate acestea precizăm că nu sîntem împotriva constituirii unor muzee comunale care să reflecte istoria sau evoluţia etno-culturală a unei anumite zone. Dimpotrivă! Orice asemenea iniţiativă care poartă girul unei perseverente activităţi de cercetare, documentare şi colectare ştiinţifică, merită şi trebuie încurajată. Sîntem doar împotriva imposturii şi diletantismului;împotriva celor care doresc muzeu cu orice chip fără a gîndi măcar o singură dată dacă au realmente cu ce să-l organizeze; sîntem împotriva acelora care cred că un muzeu se face prin contribuţie benevolă cu obiecte de tombolă şi privesc strîmb la elevii care n-au adus un ciob, o monedă sau o secure ruginită pentru muzeul şcolar; sîntem împotriva unor sisteme de – organizare muzeală – care încep prin constrîngere şi se încheie cu adevărate braconaje arheologice datorită cărora atîtea valori materiale devin irecuperabile.[17]

*

[17] Marcel DRĂGOTESCU, *Reabilitarea unei instituţii*, în *Buletin metodico-documentar*, Nr. 1, Pag. 6 – 7 , Comitetul de Cultură şi Artă al judeţului Neamţ, Piatra-Neamţ, 1970

Scanned with OKEN Scanner

În cadrul acestei echipe, firesc, a existat şi rolul meu legal, managerial (în condiţiile social-politice de atunci), dar şi uman, în sensul real şi modest al accepţiunilor posibile atunci. Ca preşedinte al C. J. C. A., în ambele mandate (1968-1973 şi 1977-1980), mi-am exercitat principalele atribuţii şi răspunderi ce au vizat:

– coordonarea întregii activităţi de specialitate a personalului comitetului şi a conducerilor instituţiilor culturale judeţene;

– coordonarea activităţilor organizatorice şi economico-financiare;

– coordonarea activităţii *Teatrului Tineretului* şi a manifestărilor spectacologice;

– coordonarea activităţilor de difuzare a cunoştinţelor cultural-ştiinţifice, prin instituţiile culturale de la oraşe şi sate.

Dincolo de cerinţele cuprinse în aceste formulări, uşor vetuste pentru modul de a se gândi în zilele noastre, activitatea conducătorului organismului cultural judeţean („activist", conform uzanţelor vremii), era şi simplă, dar şi complicată. Simplă, dacă te comportai „conform uzanţelor vremii", dar foarte complicată, dacă îţi propuneai să onorezi, prin fapte reale de cultură, postura în care te aflai. Am optat întotdeauna pentru varianta a doua. Şi nu a fost nici simplu, nici uşor. A fost, în schimb, o situaţie asumată, dătătoare de satisfacţii şi, mai ales, de speranţe.

În ceea ce priveşte aprecierea iniţiativelor şi realizărilor mele, las altora, ingrata misiune sau privilegiul, să judece şi să decidă, în funcţie de vivacitatea culturală a acelor ani. Singurul merit pe care eu mi-l revendic cu adevărat, cred că este acela al convingerii pe care permanent am avut-o şi am afirmat-o că, întotdeauna, calitatea liderului este determinată de calitatea echipei pe care ştie, sau este în stare să şi-o alcătuiască. Iar eu, cu toată modestia, pretind că am fost capabil, indiferent de anchilozele vremii, să-mi impun punctele mele de vedere şi să-mi alcătuiesc o echipă cu care să rezonez şi cu care s-au putut înfăptui toate reuşitele culturale ale acelor ani!

Bineînţeles, pe parcursul anilor, echipa nominalizată mai sus a cunoscut şi destule modificări. Acestea au fost determinate, de regulă, de necesitatea asigurării unui spor de calitate la nivelul conducerii instituţiilor culturale judeţene sau de îmbogăţirea, ca experienţă şi prestigiu, a colectivului de inspectori. De exemplu, aşa au fost cazurile doamnei Elena Didoiu, transferată ca director al Bibliotecii Judeţene Neamţ, instituţie complet reorganizată şi mutată în noul edificiu, finalizat în decembrie 1972, sau al aducerii, de la Hlăpeşti-Bârgăoani, ca inspector cultural, a distinsului intelectual, domnul Traian Cicoare. Bineînţeles, au mai fost şi alte situaţii de acest gen.

*

Scanned with OKEN Scanner

_____Contrapunct... DEMNITATEA SUPRAVIEŢUIRII prin CULTURĂ

La finalul acestui prim capitol, am deosebita datorie morală şi nu pot să nu revin cu recunoştinţă, dar şi cu o respectuoasă reverenţă faţă de toţi cei care, fie ei lideri politici sau administrativi, fie membri ai echipei culturale judeţene, fie alţi numeroşi intelectuali din municipiile, oraşele şi satele judeţului Neamţ, au mărturisit în acei ani – aproape numai formal apreciaţi ca ani de „deschidere" socialistă – o autentică înţelegere pentru nevoile culturale ale noului judeţ creat atunci şi ale tuturor cetăţenilor lui din oraşe, dar şi de la sate. Toţi aceştia, totodată, au resimţit o adevărată şi acută nevoie de organizare, de inovaţie metodologică şi de difuzare, de stimulare a creaţiei culturale care, ajunse la adevăraţii destinatari, să determine un standard cât mai ridicat al vivacităţii culturale (atât cât „vremurile" puteau îngădui atunci), cu repercusiuni în nivelul conştiinţei sociale (grav afectată, în primul rând moral dar, evident, şi politic ori cultural), căreia îi erau necesare, mai mult decât orice, supravieţuirea, păstrarea memoriei şi salvarea speranţei. Tuturor, cu preţuire şi respect, le mulţumesc!

Scanned with OKEN Scanner

II. Structuri instituţionale şi programe culturale, în condiţii de încătuşare ideologică

S-a pierdut un adevăr: cultura nu este integrabilă, nu este universală. E locală. De când lumea. Civilizaţia este integrabilă: o poate copia cel mai înapoiat continent şi o poate pierde cel mai avansat continent. Dar cultura NU![18]

Odată cu constituirea noului judeţ Neamţ, s-a impus şi în domeniul culturii stabilirea unei formule optime a structurilor instituţionale.

În configuraţia vechii împărţiri teritorial-administrative, oraşele şi fostele raioane Piatra-Neamţ, Roman şi Târgu-Neamţ, împreună cu comunele aferente, dispuneau de:

– un cămin cultural (cu sau fără sediu propriu), cu filiale în satele componente; în fiecare comună şi o bibliotecă, tot cu filiale. Ambele instituţii, în subordonarea administrativă a consiliilor populare, aveau director de cămin cultural şi, respectiv, bibliotecar, fie cu normă întreagă, fie cu indemnizaţie. Chiar şi atunci când directorii de cămine culturale funcţionau şi ca „activişti" politici, majoritatea erau din rândurile cadrelor didactice;

– în Piatra-Neamţ, o casă de cultură a sindicatelor, cu sediu propriu (relativ nou în 1968), cu director şi personal administrativ salariat; o casă raională de cultură, cu sediu improvizat, cu director, personal de specialitate şi administrativ salariat şi cu atribuţii metodice în îndrumare a „mişcării artistice de masă" din comunele raionului; o bibliotecă raională cu director, personal de specialitate şi administrativ salariat şi cu atribuţii de îndrumare a bibliotecilor comunale şi a filialelor acestora; un excelent Muzeu Arheologic, fondat în anul 1934, de către cărturarul preot Constantin Matasă, situat atunci (1968) în actualul Muzeu de Artă, unde fusese mutat cu câţiva ani în urmă, din fosta clădire (improprie) a Casei Naţionale *Regina Maria*; un muzeu de ştiinţele naturii – aflat atunci în amenajare şi organizare, în casa donată statului de către familia aceluiaşi Iulian Antonescu; un muzeu memorial

[18] Mircea MALIŢA, interviu în *Adevărul de week-end*, 20 aprilie 2013

Scanned with OKEN Scanner

(*Calistrat Hogaş*) – aflat atunci în organizare, în casa donată statului de către Sidonia Hogaş şi, o singură instituţie profesionistă de spectacole, *Teatrul Tineretului*, fostă secţie a Teatrului de Stat din Bacău (1958-1961), devenit Teatrul de Stat Piatra-Neamţ (1961-1967) şi, din 1967, odată cu succesele din prima sa ieşire peste hotare (R. F. Germania), cunoscut în ţară şi în lume ca *Teatrul Tineretului* Piatra-Neamţ;

– în Roman, o casă de cultură a sindicatelor, atunci inaugurată; un club al Î. Ţ. R., cu un sediu de „epocă stalinistă", dar încă bun; o casă raională de cultură într-un sediu improvizat; un muzeu de istorie, înfiinţat în 1957, pe lângă care se va înfiinţa şi o secţie de artă, ambele dobândind, peste ani, sedii de valoare patrimonială; un muzeu de ştiinţe ale naturii, cu parc zoologic, aflate atunci în organizare; o bibliotecă raională cu activitate exemplară, funcţionând atunci întru-n sediu vechi, dar de mare prestigiu;

– în Târgu-Neamţ, o casă raională de cultură cu sediu nou, inaugurat în 1967; o bibliotecă raională aflată într-un sediu improvizat; un muzeu de istorie într-un local improvizat şi excepţionalele monumente – *Cetatea Neamţ* şi *Casa-muzeu Ion Creangă*;

– în Bicaz, un club al Fabricii de Ciment Bicaz, într-un sediu „de epocă" dar corespunzător; o casă orăşenească de cultură, într-un sediu improvizat; o bibliotecă orăşenească într-un sediu improvizat şi recent inauguratul (1967) şi modernul Muzeu de Istorie şi al Reţelei Hidroenergetice de pe Valea Bistriţei, în clădirea ultracentrală a fostului teatru-cinema („regal" sau „Kalinderu"), edificată aproape în paralel cu fosta reşedinţă regală din localitate, aflată vizavi şi în care funcţionează în prezent Primăria oraşului.

*

Toate acestea (ne referim strict la aşezămintele culturale de stat), aşa cum am menţionat deja, aveau şi misiunea ca, pe lângă activităţile proprii de specialitate, să asigure şi îndrumarea „muncii culturale şi artistice de masă" din zonele arondate lor.

*

Trebuie recunoscut însă, cu sinceritate, că dincolo de structura instituţională, destul de sărăcăcioasă şi dezechilibrată teritorial, în anii '60, cu toată aşa zisa „deschidere" politico-ideologică şi cu toată organizarea distinctă, separată, a culturii, prin crearea în 1962 a Comitetului de Stat pentru Cultură şi Artă, se menţineau încă, în destule oraşe, dar mai ales la sate, în fruntea instituţiilor de cultură şi în aparatul de specialitate al acestora, destui nechemaţi şi agramaţi, ajunşi pe aceste posturi, fie la comandă politică, fie prin „jocuri" de interese, fie, pur şi simplu, din întâmplare. În toate aceste cazuri, mai ales în

Scanned with OKEN Scanner

„activitatea cultural-artistică de masă", „munca" devenea, după cum se ştia dar nu se recunoştea, o simplă şi nedemnă sinecură.

Nici în teritoriul actual al judeţului Neamţ nu am fost scutiţi de astfel de situaţii, cu toate că, aşa cum am mai menţionat, am beneficiat de destul de numeroase cazuri în care intelectuali autentici s-au dedicat cu pricepere şi chiar cu pasiune, promovării idealurilor umaniste ale culturii, atât în oraşe cât şi la sate.

În toată perioada de referinţă, am socotit, împreună cu toţi colegii din echipa judeţeană, că era necesar să acţionăm pentru reducerea din structurile subordonate a primilor enumeraţi mai sus şi creşterea continuă a numărului celor dedicaţi culturii. Şi am început cu „structura lărgită" a Comitetului Judeţean de Cultură şi Artă. Acest organism „colectiv-colegial", „deliberativ-consultativ" (iertate-mi fie aceste „formulări oximoronice"), reflecta de fapt o realitate a timpului, existentă nu numai în domeniul culturii. Din cei 67 de membri ai Comitetului, 14 erau (conform „cerinţelor") muncitori care lucrau nemijlocit în producţie, 3 erau ţărani „cooperatori" şi 50 erau intelectuali (majoritatea cadre didactice, dar şi medici, arhitecţi, artişti, muzeografi, ziarişti ş.a.). Din totalul acestor membri, 14 îndeplineau şi „calitatea" de „activişti ai partidului". În anii următori, am mai modificat această structură, de regulă în funcţie de trebuinţele culturale şi chiar am încercat, pe bune, să-i implicăm pe mulţi dintre cei menţinuţi în sistem, în viaţa culturală a oraşelor şi satelor, în funcţie de pregătirea lor profesională şi de nivelul de cultură, dovedite în viaţa de zi cu zi.

II. 1. Evoluţia instituţiilor culturale

Cea mai delicată problemă pe care am avut-o însă de realizat a fost aceea a „creării" cadrului instituţional cultural minimal propriu-zis, strict necesar noului judeţ, acţiune demarată din primele zile de existenţă a acestuia şi care nu s-a reuşit să fie finalizată, aşa cum proiectasem, nici până în ziua de astăzi. (La locul potrivit, vom detalia.)

Astfel, s-a reuşit, cu destule eforturi birocratice, organizatorice, administrative şi financiare să fie păstrate şi reorganizate unităţile deja existente, să fie create câteva noi instituţii culturale judeţene şi să fie înfiinţate unităţi economice, cu profil cultural, care ne lipseau în acei ani ai „începuturilor".

S-au constituit şi înfiinţat:

– **Casa Judeţeană a Creaţiei Populare** (pe „scheletul" fostei Case raionale de Cultură), devenită apoi C.J.I.C.P.M.A.M., iar acum, ***Centrul pentru Cultură şi Arte Carmen Saeculare***;

– ***Şcoala Populară de Artă***;

Scanned with OKEN Scanner

– ***Întreprinderea Judeţeană Cinematografică Neamţ*** (acum desfiinţată);

– ***Centrul Judeţean de Librării Neamţ*** (acum **S. C. *Bibliopolis – Petrodava* S. A.).**

Totodată, au fost restructurate şi li s-a creat un nou statut instituţional, adecvat cerinţelor şi necesităţilor judeţene, următoarelor unităţi:

– fosta Bibliotecă Raională Piatra-Neamţ a devenit, la început, Bibliotecă Municipală, apoi s-a transformat în ***Biblioteca Judeţeană Neamţ*** , aşa cum funcţionează şi în prezent; fostele biblioteci raionale Roman şi Târgu-Neamţ au devenit *Biblioteca Municipală Roman* şi, respectiv *Biblioteca Orăşenească Târgu-Neamţ*, iar *Biblioteca Orăşenească Bicaz* a rămas cu acelaşi statut;

– fostul Muzeu de Arheologie Piatra-Neamţ a devenit, la început, Muzeul Judeţean de Istorie (având şi o Colecţie de Artă); după deschidere, Muzeul de Ştiinţele Naturii va deveni Muzeul Judeţean de Ştiinţe Naturale. În anii '78-'79, cu destulă greutate, generată în primul rând de anchilozele „interne" (ale unor muzeografi şi ale administraţiilor locale), s-a constituit, între primele din ţară, ***Complexul Muzeal Judeţean Neamţ***, având în componenţă: Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie, Muzeul Județean de Ştiinţe Naturale, Muzeul de Artă, Muzeul de Etnografie (constituit în acei ani), Muzeul Memorial *Calistrat Hogaş*, Muzeul Curţii Domneşti (constituit în anii '80) şi Muzeul Artei Eneolitice – Cucuteni (constituit în primul deceniu al mileniului al III-lea), toate din Piatra-Neamţ; Muzeul de Istorie, Muzeul de Artă şi Muzeul de Ştiinţe Naturale (împreună cu Parcul Zoologic), toate din Roman; Muzeul de Istorie şi Etnografie, Cetatea Neamţ, Muzeul Memorial *Ion Creangă* din Humuleşti şi Muzeul *Veronica Micle*, toate din Târgu-Neamţ; iar de la Bicaz, Muzeul de Istorie şi al Reţelei Hidroenergetice de pe Valea Bistriţei.

– ***Teatrul Tineretului***, teatru emblematic al timpului, singura instituţie artistică de spectacole a judeţului Neamţ, a avut în aceste decenii cele mai faste stagiuni din existenţa sa, cu precădere în timpul directoratelor lui Ion Coman şi Eduard Covali. Din punct de vedere al cadrului instituţional şi teatrul a cunoscut, în această perioadă, evoluţii şi involuţii, la care ne-am referit pe larg în cartea noastră, amintită mai sus. Vom face, la locul potrivit, noi referiri mai ales la recenta „involuţie" şi primejdia „suprimării" ce a planat asupra prestigioasei citadele a teatrului românesc, tocmai acum, în aceşti ani ai democraţiei noastre „originale", când poate era firesc ca această instituţie să-şi valorizeze pe plan superior, precum merita şi încă merită, întreaga sa istorie de peste cinci decenii.

Scanned with OKEN Scanner

*

După cum arătam, în ceea ce priveşte „finalizarea" cadrului instituţional cultural minimal al judeţului, aceasta a rămas încă o problemă a viitorului. Din mulţimea de proiecte ce ne-au animat (nu numai pe mine, ci pe toţi cei care contribuiam la organizarea şi dezvoltarea vieţii culturale în noua unitate administrativ-teritorială), privind creşterea vitalităţii culturale a zonei, nu numai a municipiului Piatra sau a judeţului Neamţ, aş aminti doar două a căror înfăptuire deplină rămâne încă, aşa cum spuneam, o problemă culturală, de competenţă şi de voinţă a viitorului:

— am preconizat şi am făcut numeroase demersuri pentru constituirea (la început, eventual în schema Teatrului Tineretului), a unei orchestre simfonice profesioniste. Nu am reuşit! Am iniţiat, în schimb, stagiunile simfonice permanente (timp de şaptesprezece ani) stagiuni ce au înnobilat, nu numai viaţa culturală a judeţului şi a Moldovei, ci a întregii ţări. Astăzi, aceste remarcabile stagiuni simfonice sunt prezente doar în memoria culturală a autenticilor pasionaţi ai muzicii din Piatra-Neamţ. Păcat!

— pentru că cele două galerii de artă contemporană (cea de la blocul turn, de pe actualul Bulevard Decebal şi cea devenită, prin extindere ulterioară, actuala Galerie „Lascăr Vorel"), erau atunci complet necorespunzătoare, am reuşit (nu numai eu, ci prin înţelegerea firească a tuturor forurilor politice, administrative şi culturale judeţene), ca odată cu deschiderea Casei Cărţii (chiar renunţând la accesul central, de pe Bulevardul Republicii, iniţial şi firesc proiectat pentru aceasta), să inaugurăm, în primăvara lui '89, cu aportul susţinut al marii artiste Iulia Hălăucescu şi înţelegerea generoasă a fostului Centru de Librării, frumoasa şi confortabila Galerie de Artă Modernă, dublată de un magazin al Fondului Plastic. După decembrie'89, acea galerie a avut o existenţă efemeră, iar apoi a fost brutal închisă (?!). Astfel am putut constata şi vedea, nemijlocit, ceea ce înseamnă obtuzitate şi dispreţ în „grija" unor administraţii iresponsabile faţă de principalele nevoi superior spirituale ale cetăţenilor. Generosul şi adecvatul spaţiu a devenit arhivă, sală de cursuri administrative ocazionale, spaţiu de distribuire a ajutoarelor sociale de către Primărie, birou de stare civilă – Casa Cununiilor – şi, uneori doar, „Salon expoziţional municipal" (aşa cum indică firma), prin care trec „nuntaşii", inclusiv în timpul rarelor vernisaje ce mai au loc aici. E jalnic! Vinovaţii sunt mulţi, atât din rândurile puzderiei funcţionarilor administrativi, „slujitori" ai urbei, cât şi din rândurile pretinselor foruri culturale locale, sau chiar ale artiştilor plastici, neputincioşi în a se coaliza pentru o cauză ce depăşeşte interesele individuale, fie ele chiar şi artistice, deosebindu-se, prin aceasta, de modul în care, la vremea sa a procedat exemplar şi s-a zbătut pentru realizarea acestei săli, spre cinstea, onoarea şi respectul memoriei sale, *Doamna acuarelei româneşti, Iulia Hălăucescu.*

Scanned with OKEN Scanner

Nu este admisibil ca în aceşti ani, când în multe dintre judeţele ţării au luat fiinţă noi instituţii artistice profesioniste, de spectacole şi muzicale, sau elegante galerii de artă, la noi la Piatra-Neamţ să se piardă până şi ceea ce s-a cucerit, cu mari eforturi şi cu pasiune, în anii dictaturii comuniste. Adăugăm la cele de mai sus şi „dispariţia totală" (în ce scopuri?) a două impresionante şi moderne edificii culturale ale cinematografelor („Cozla" şi „Pietricica"), ori izolarea fizică urbanistică „ruşinoasă" a singurului cinematograf din prezent (*Panoramic – Dacia*), al municipiului Piatra-Neamţ.

În acelaşi context, este la fel de dramatică, sfidătoare şi nedemnă situaţia în care a fost adusă, cu şi mai multe şi înalte vinovăţii, clădirea emblematică a *Teatrului Tineretului*, prin includerea ei în aşa-zisul proiect de restaurare a *Curţii Domneşti* (o afacere cu fonduri europene şi ale contribuabililor locali, probabil rentabilă numai pentru cei interesaţi) şi „reabilitarea"(?) ei scandaloasă de către actualii edili. Obţinem astfel, tabloul sumbru al involuţiei cadrului instituţional cultural în Neamţ în ultimii ani. Dar despre acest ultim şi nedemn fapt „cultural" menţionat, la locul cuvenit!

Cu toate acestea, nu putem însă trece cu vederea şi două excepţii de mare valoare şi cu multiple semnificaţii, din ultimii ani. Prima şi cea mai spectaculoasă este extinderea, după 1990, a clădirii Bibliotecii Judeţene, printr-o construcţie nouă, ce depăşeşte ca suprafaţă desfăşurată, arhitectură şi dotări, pe cea dată în folosinţă în 1972. Graţie voinţei, pasiunii şi managementului de excepţie al distinsului intelectual şi autentic om de cultură, domnul Constantin Bostan şi înţelegerii de care acesta s-a bucurat din partea tuturor administraţiilor judeţului de după '90, valorosul colectiv de specialişti ai bibliotecii dispune nu numai de un cadru instituţional adecvat şi deschis către viitor, de dotări corespunzătoare vremurilor, de un program de lungă durată (specific domeniului şi adecvat nevoilor locului), dar şi de o concepţie modernă, privind rolul cărţii şi al bibliotecarului în evul informatic în care cu toţii am intrat, chiar dacă suntem conştienţi sau nu de acest adevăr. (Noua conducere a instituţiei, recent instalată, are onoranta misiune de a continua şi dezvolta, în mod firesc, tradiţia excepţională a înaintaşilor!)

Cel de al doilea exemplu (cea de a doua excepţie) este un unicat. Graţie iniţiativei (culmea!), unuia dintre cei mai controversaţi prim-miniştri (ca să ne exprimăm foarte decent), care a fost interesat să-şi deschidă „propriul" muzeu în clădirea Parlamentului, o parte dintre fostele sedii disponibilizate de Banca Naţională, care s-a reorganizat teritorial, au fost transferate, prin hotărâre de guvern, unor muzee judeţene. Întâmplarea a făcut ca la noi, la Neamţ, această clădire, adevărat edificiu de patrimoniu, să fie de fapt frumosul sediu al băncii interbelice pietrene – Banca *Petrodava* –. Spre cinstea lor, specialiştii Complexului Muzeal Judeţean (director domnul Gheorghe Dumitroaia), au amenajat în acest spaţiu formidabilul *Muzeu al Artei Eneolitice*. Credem însă

Scanned with OKEN Scanner

că, deşi au trecut deja câţiva ani de la inaugurare (zece), s-a făcut încă mult prea puţin pentru punerea în valoare, în primul rând pe plan local, a adevăratelor comori pe care acest muzeu le deţine.

În prezent, odată cu brutala modificare a tramei stradale, prin amenajarea inutilului pasaj rutier subteran (care, cum spuneam, pleacă de nicăieri şi ajunge nicăieri), dar şi cu noua configuraţie a pieţei (după informarea şi voinţa fiecăruia denumită a Libertăţii(?), a Turnului(?), a Sfântului Ioan(?), a Curţii Domneşti(?), a Primăriei(?) etc.), trebuie repus acest edificiu (împreună cu valorile sale de excepţie) în atenţia întregii opinii publice locale sau de pretutindeni, aflată în vizită la Piatra-Neamţ. Tocmai această opinie publică a fost, prin proiectul (afacerea) de restaurare a *Curţii Domneşti*, destul de uşor, dar grosolan manipulată de către cei interesaţi (indivizi dubioşi din conducerea administraţiei locale şi alţi „interesaţi"), prin sclipirea unor kitsch-uri şi prin evidenta inadecvare a unor „masivităţi" din beton, metal, inox sau a placajelor de piatră (deloc tradiţionale şi rezistente), ce fac cu greu ansamblu comun, spiritual-istoric, cu Catedrala (şi ea „încătuşată" parţial în beton), Turnul clopotniţă, Colegiul „Rareş", Muzeul de Artă, Muzeul de Etnografie şi ... Muzeul „Cucuteni". Cât despre aşa zisa restaurare a Curţii Domneşti de aici, pe care astăzi, „ ... o vedem şi nu e!", am convingerea fermă că adevăraţii medievişti ai Complexului Muzeal Judeţean nu şi-au spus încă, liber şi cu tot curajul, cuvântul lor ştiinţific. Va veni, cu siguranţă, şi acest timp! De-ar fi cât mai curând!

Până atunci însă, referindu-ne la cele două edificii de excepţie (Biblioteca *G.T. Kirileanu* şi Muzeul *Cucuteni*), la statutul lor instituţional-cultural din prezent, inclusiv la valoarea educaţional-formativă şi moral-cetăţenească a manifestărilor culturale ce se desfăşoară în acestea, este necesar să repet un adevăr, la fel de valabil şi înainte de '89 şi astăzi: „Omul sfinţeşte locul!"

II. 2. Programarea culturală

Un subiect (şi el), destul de controversat: acum, când întreaga noastră „devenire" ($^{+}/_{-}$?) economico-socială (pentru că nu i se poate spune nici dezvoltare şi nici evoluţie) se desfăşoară la „voia" întâmplării, când nici partidele, nici parlamentul şi nici chiar guvernul (ce să mai vorbim de ministere sau de alte organisme centrale ori de forurile locale!), nu acţionează în virtutea unor studii, evaluări sau prognoze (strategice sau de scurtă durată), când haosul „existenţial" l-a supradimensionat şi pe cel moral, este aproape lipsă de realism şi chiar un risc să abordăm problema planificării, mai ales în domeniul culturii. Aceasta cu atât mai mult cu cât mulţi dintre vajnicii „ideologi ai vremurilor noi", (îndoielnic capitaliste), fac alergie numai la auzul vocabulei ***plan*** şi

Scanned with OKEN Scanner

ignoră realităţi ale democraţiilor consolidate euroatlantice, în care prognoza şi planificarea nu sunt considerate „emanaţii comuniste", ci au propria lor devenire şi istorie.

Spun toate acestea deloc întâmplător, ci pornind de la situaţia generală a ţării şi doar de la câteva dintre realităţile culturale ale momentului actual, în judeţul Neamţ:

— în prezent nimeni nu are o privire de ansamblu vizând prezentul şi o perspectivă asupra evoluţiei culturale a judeţului: nici Consiliul Judeţean (care nu are nici atribuţii şi nici personal specializat pentru acest domeniu), nici Direcţia pentru Cultură şi Patrimoniu (subordonată direct Ministerului şi aproape absentă din viaţa spirituală a judeţului), nici cele patru instituţii culturale judeţene (fiecare cu problemele ei specifice şi fără obligaţii teritoriale de organizare, de control şi, mai ales, de îndrumare) şi nici administraţiile locale (municipale, orăşeneşti şi comunale), care abia dacă mai finanţează instituţiile culturale subordonate şi nu fac mai nimic pentru a statua noi modalităţi de organizare superioară şi specifică, în prezent şi în perspectivă, a vieţii culturale din teritoriul „administrat";

— experienţa acumulată în decenii este ignorată cu **rea** credinţă, iar când „apar" totuşi aşa zise „iniţiative", constatăm adesea că ele nu sunt altceva decât anemice reluări ale unor mai vechi manifestări culturale locale, despre începuturile şi evoluţia cărora se tace cu vinovată „neştiinţă";

— nu se planifică nimic, totul se „programează" de la o perioadă (mai scurtă sau mai lungă) la alta, în funcţie de „finanţări", de „sponsorizări" sau de interesele, de multe ori obscure, ale unora dintre „managerii culturali", dacă nu chiar de cele ale „şefilor" acestora (de regulă politici), , deveniţi peste noapte, „interesaţi" de cultură (?!);

— s-a renunţat, cu mult prea multă uşurinţă, la mari manifestări culturale de referinţă şi deosebit interes public – nu numai local – cum au fost: *Sărbătoarea Muntelui Ceahlău, Festivalul Spectacolelor de Teatru pentru Copii şi Tineret, Vacanţe Muzicale la Piatra-Neamţ* sau *Stagiunile Simfonice Permanente*, Festivalul de muzică uşoară „*Florile* Ceahlăului" ş. a. fără ca acestea să fie suplinite măcar de activităţi periodice de mai mică amploare, dar din aceaşi sferă a intereselor şi necesităţilor culturale ale cetăţenilor judeţului Neamţ.

S-ar mai putea adăuga şi multe alte semnificative exemple, dar să rămânem în sfera *programării culturale* aşa cum menţionam mai sus: încă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, societăţile şi asociaţiile culturale, dintre care *ASACHI* (la Piatra-Neamţ) şi *MIRON COSTIN* (la Roman) rămân de referinţă, pentru că au desfăşurat programatic numeroase acţiuni destinate informării, instruirii şi educării adulţilor. Acestora, cât şi altor asociaţii mai mici, inclusiv de la sate, le-au slujit ca modele, iniţiativele şi acţiunile unor

Scanned with OKEN Scanner

mari personalităţi ca Spiru Haret sau Dimitrie Gusti, precum şi documentele **programatice** ale unor structuri social-culturale naţionale, cum a fost *Asociaţia pentru Studiul şi Reforma Socială* (Iaşi-1918), transformată ulterior în *Institutul Social Român* (Bucureşti-1921). Pentru exemplificare, amintesc doar faptul că, în Statutul adoptat de Societatea *Asachi*, la 15 noiembrie 1880, la Art.II, se spunea: *Scopul societăţei este: a) A procura un loc de întrunire şi ocupaţiune intelectuală membrilor săi asupra diverselor ramuri de ştiinţă şi literatură;*

b) A comunica unii altora cunoştinţele lor asupra diverselor materii ştiinţifice şi a discuta asupra lor;

c) A ţine în curentul progreselor ştiinţifice pe membrii săi prin comunicări, dizertaţiuni şi scrieri;

d) În fine, a aduce în practică şi folosul societăţei rezultatele cunoştinţelor şi discuţiunilor sale prin publicaţiuni. Iar în *Argumentul* din primul număr al revistei *Asachi*, din 10 aprilie 1881, în spiritul prevederilor Statutului, se preciza cu deosebită claritate: *Ne-ar întreba cine-va: care este cîmpul activităţei voastre? Răspunsul nostru este al tuturor: Cîmpul este patria, România, sămînţa e tot ce lumea cunoaşte şi pe care puterile noastre poate cuprinde; această sămînţă voim s-o sămănăm, pentru ca generaţiunile viitoare să aibă ce culege şi aduna de prin toate unghiurile României, să găsească şi pe dilături cîte ceva, de unde să-şi poată forma tăria naţională.*[19]

Nu intrăm în detalii. Am dorit doar să reamintim vechimea tradiţiei româneşti (şi locale), a organizării şi a programării social-culturale. Dar, aceste exemple nu sunt puţn lucru căci nu eram şi nu suntem, încă, în urma altor ţări cu tradiţie şi experienţă în acest important domeniu al vieţii sociale – Cultura!

În ceea ce ne priveşte, în „noul" judeţ Neamţ, în primii ani de după înfiinţare (1968), s-a demonstrat (de fapt se şi ştia) că, la fel ca în toate celelalte domenii ale vieţii economico-sociale din epocă, marea majoritate a „proiectelor" şi activităţilor culturale curente se desfăşurau (când se desfăşurau), mai ales la sate, dacă nu chiar la voia întâmplării, cel mult pe bază de „planuri de muncă" încropite „în spiritul documentelor de partid şi de stat" şi al altor formalităţi administrativo-birocratice. Tocmai de aceea, încă din a doua jumătate a anului 1970, am definitivat, cu sprijinul direct al lui Constantin Potângă, un model unitar (anual, trimestrial şi lunar) de planificare/programare a activităţilor culturale, ce a fost tipărit într-un mare tiraj şi distribuit tuturor aşezămintelor culturale din judeţ, fiind structurat pe direcţii ale conştiinţei sociale. Aşa s-a făcut că, începând cu 1971, (deşi anul „semicentenarului P.C.R." şi al lansării „Programului ideologic al partidului"), toate organismele şi instituţiile culturale din Neamţ au fost obligate (?!) să-şi planifice „munca" pe caietele-formular tipizate, şi deci puse în situaţia de a nu omite (voit sau nu),

[19] Textele integrale au fost republicate în Revista *ASACHI*, seria nouă, Piatra-Neamţ, decembrie 1991, p. 2

Scanned with OKEN Scanner

diversitatea nevoilor şi trebuinţelor culturale, aşa cum se regăseau ele, în fiecare comunitate, eventual şi pe baza rezultatelor anchetelor socio-culturale, realizate pe formularele elaborate de Comitetul judeţean de cultură în acest scop.

Fără intenţia de a oferi un model, pentru că nici nu poate fi aşa ceva în actualele condiţii social-istorice, vom detalia câteva dintre caracteristicile şi conţinuturile *Planului de Muncă* al Comitetului de Cultură şi Artă al Judeţului Neamţ, pentru anul 1971, cu scopul de a ilustra o anume preocupare de la un moment dat, pe de o parte, iar pe de altă parte, pentru a se demonstra că, măcar uneori, este bine să cunoaştem experienţa trecută, pentru a putea adapta sau *inova* şi în domeniul culturii (aşa cum ne-am străduit noi la rândul nostru), dacă vrem să proiectăm un anume viitor cultural al actualelor generaţii.

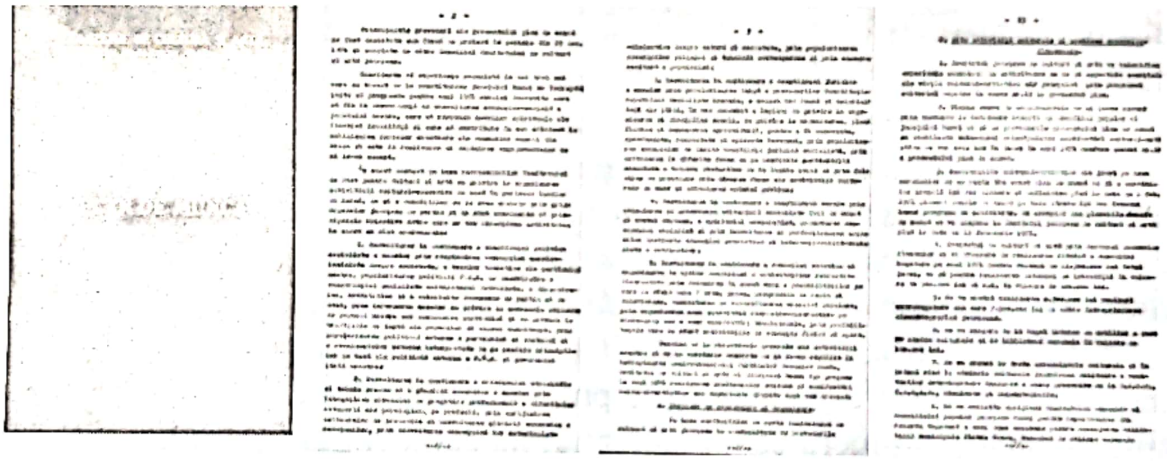

Foto 7. Un inedit instrument de programare – coperta şi detalii

Pe scurt, după o pagină şi jumătate de introducere „politico-ideologică" (obligatorie în „epocă", dar şi utilă, uneori, pentru a susţine anumite acţiuni cu „probleme"), erau enumerate principalele obiective (laturi ale conştiinţei sociale) ale activităţilor culturale ce urmau a fi programate:

— dezvoltarea conştiinţei politice „socialiste";
— dezvoltarea orizontului ştiinţifico-tehnic şi a gândirii economice;
— dezvoltarea conştiinţei juridice;
— dezvoltarea conştiinţei morale… şi, citez:
—„dezvoltarea în continuare a educaţiei estetice şi organizarea în optime condiţiuni a activităţilor recreativ-distractive: prin folosirea în acest scop a posibilităţilor pe care le oferă cele 7 arte, presa, programele de radio şi televiziune, cunoaşterea şi valorificarea creaţiei populare; prin organizarea unor activităţi recreativ-distractive pe micro-grupuri sau a unor manifestări

Scanned with OKEN Scanner

tradiţionale de amploare; prin posibilităţile pe care le oferă activităţile de educaţie fizică şi sport."[20]

Urma apoi, un scurt capitol consacrat problemelor de coordonare şi organizare, în care accentul era pus pe instruirea periodică şi perfecţionarea activităţii activului cultural din judeţ, urmat de capitolul de bază, masiv, al planului realizat tot pe laturile conştiinţei sociale, denumit *Probleme de conţinut ale activităţii cultural-artistice.* Ultimul capitol era consacrat problemelor economico-financiare, dintre care amintesc doar: *dotarea cu mobilier, de la buget, a şase cămine culturale şi zece biblioteci, asigurarea de la rezerva bugetară a Consiliului judeţean a sumelor necesare pentru amenajarea Bibliotecii din Piatra-Neamţ, a Muzeului de Ştiinţe Naturale Roman, a Muzeului Memorial Sadoveanu, de la Mănăstirea Neamţ şi a unui număr de cinci cămine culturale. Toate acestea, pe lângă susţinerea financiară a multora dintre activităţile culturale judeţene şi din teritoriu.*

Nu voi intra în detalii. Prefer să exemplific cu prevederile câtorva dintre anexele ce concretizau capitolele planului:

— anexa 4 – Tematica orientativă pentru cursul profesional al aparatului C.J.C.A. şi al Casei de creaţie, cuprindea teme ca: Educarea cerinţelor de cultură ale diferitelor categorii ale populaţiei; Praxiologie şi cercetare în activitatea culturală dedicată adultului; Caracteristici ale activităţii cultural-artistice din sezonul estival; „Teatralizarea" diferitelor categorii ale populaţiei; Din experienţa altor ţări în organizarea şi dezvoltarea activităţilor culturale; Categorii ale populaţiei din punct de vedere educaţional; Din reuşitele şi erorile activităţii Universităţii Populare din Piatra-Neamţ ş.a.

— anexele 5 – 9 cuprindeau tematicile pentru perfecţionarea profesională a directorilor caselor de cultură, a directorilor de cămine culturale, a bibliotecarilor comunali şi personalului de specialitate din muzee (teatrul îşi elabora propriul program de perfecţionare, pe categorii de personal);

— anexa 11 cuprindea programul expoziţiilor de artă plastică pe anul 1971, realizat prin colaborare cu Cenaclul U.A.P. şi instituţiile culturale judeţene (21 de expoziţii, dintre care unele itinerante la Roman, Bicaz şi Târgu-Neamţ);

— anexa 12 cuprindea programul principalelor aniversări şi comemorări din anul 1971: 24 de simpozioane, medalioane literare, expuneri şi alte acţiuni organizate în oraşe şi la sate, de către C.J.C.A.;

— anexa 13 cuprindea Planul editorial. La punctul 4, figura editarea lucrării „Cercetări etnografice în zona lacului de acumulare Bicaz", într-un tiraj de 2000 ex., 40 coli editoriale, cu termen de apariţie – luna septembrie, dar cu menţiunea că lucrarea a fost inclusă în plan, sub rezerva suplimentării prevederilor bugetare. Aşa s-a făcut că această valoroasă operă a Grupului de

[20] Planul menţionat, p.3

Scanned with OKEN Scanner

Cercetări Complexe Bicaz, al Academiei Republicii Socialiste România, să poată apărea abia în anul 1973, sub titlul ***Etnografia Văii Bistriţei*** şi sub egida Comitetului de Cultură şi Artă al judeţului Neamţ. „Rareori se petrec în existenţa unor regiuni transformări atât de profunde şi atât de uimitoare prin măreţia şi dinamismul lor. Şi rareori există posibilitatea cercetării ştiinţifice complexe a unor entităţi de viaţă materială şi spirituală care dispar şi care vor renaşte pe alte vetre dar şi pe baza unui alt mod de viaţă. Sîntem astfel în posesia unui material ştiinţifico-documentar unic în felul său şi deosebit de preţios, care va oferi oricînd posibilitatea studierii în contextul trecut-prezent a întregului ansamblu de manifestări şi de creaţii pe care îl comportă existenţa satului moldovenesc”[21].

Păcat! Au trecut, de atunci, mai bine de patru decenii şi valorosul tezaur de cercetare ştiinţifică nu şi-a găsit încă valorizatorii. Cu excepţia excelentelor contribuţii din seria volumelor *Din cultura tradiţională a judeţului Neamţ,* ale distinsei doamne dr. Elena Florescu, nimeni dintre actualii tineri specialişti (chiar în condiţiile oferite de libertatea de expresie şi de exprimare, precum şi de posibilităţile de acum, atâtea câte sunt), nu a încercat să aducă în lumina prezentului, rodul cercetărilor de atunci, care, dincolo de valoarea lor ştiinţifică, constituie şi autentice mărturii, chiar drame şi tragedii al vremii când undele Bistriţei au aşternut linţoliul uitării (poate nu chiar veşnice), peste străvechile vetre de civilizaţie rurală şi spiritualitate moldavă, de pe actualul pământ românesc;

— şi ultimul exemplu – anexa 14, conţinea Programul principalelor acţiuni şi manifestări cultural-artistice din anul 1971. Era vorba, între altele, de cele mai importante 38 de acţiuni de pe parcursul întregului an, extrase din plan şi repartizate pe luni. Exemplific:

— în ianuarie, în afara concursurilor artistice de amatori (nu se „inventase” încă Festivalul Naţional *Cântarea României*) şi a instruirilor periodice, cu toate categoriile de animatori culturali, erau programate şi lansarea unui *concurs judeţean de monografii* (ce-i drept, legat de „jubileul” P.C.R.) şi acţiuni, în toate localităţile judeţului, pentru comemorarea a 150 de ani, de la mişcarea condusă de Tudor Vladimirescu;

— în februarie, in afara *Lunii cărţii la sate*, era programată şi *Decada culturii juridice* (12-21 februarie), dar şi o consfătuire a cercurilor literare din judeţ;

— în martie, printre altele şi o *expoziţie judeţeană de artă fotografică*;

— în aprilie debutau şi *Zilele culturii muzicale*;

— în mai, pe lângă manifestările dedicate amintitului „jubileu” se iniţia şi *Salonul de primăvară al artiştilor plastici amatori*;

[21] Etnografia Văii Bistriţei, C.J.C.E.S. Neamţ, Piatra-Neamţ, 1973, pp. 5 şi 6

Scanned with OKEN Scanner

— în iunie, am reţinut din anexă, dată fiind importanţa lor, cea de a doua ediţie a *Festivalului Spectacolelor de Teatru pentru Tineret şi Copii* (7-14 iunie), Simpozionul *Teatrul contemporan – tineret - şcoală*, dar şi *Expoziţia jubiliară* şi alte manifestări dedicate împlinirii a 100 de ani de activitate teatrală în Piatra-Neamţ şi a 10 ani de la înfiinţarea Teatrului Tineretului;

— în iulie, tradiţionala *Sărbătoare a Războienilor*, dar şi *întâlniri ale fiilor satului,* la Păstrăveni, Drăgăneşti şi Tazlău (iulie şi august);

— în august, cea mai mare manifestare cultural-artistică din judeţ, *Sărbătoarea Muntelui Ceahlău*, dar şi acţiuni dedicate împlinirii a 90 de ani, de la naşterea lui George Enescu;

— în septembrie, organizarea *stagiunii muzicale*, a *ciclului de cultură muzicală*, pregătirea deschiderii celor zece *universităţi populare* şi înfiinţarea altora trei la Girov, Tarcău şi Bodeşti;

— în octombrie, am reţinut, pentru deosebita lor valoare metodologică şi formativă, consfătuirile de organizare a activităţii cultural-educative pentru perioada de iarnă, în toate comunele judeţului;

— în noiembrie, *Zilele folclorului în judeţul Neamţ*, *Expoziţia judeţeană de artă plastică* şi consemnarea împlinirii a zece ani, de la moartea lui Mihail Sadoveanu ... şi, în sfârşit,

— în decembrie (sic!), Colocviul *Forme şi metode de activitate muzeală în cultura de masă* (apropo de amintita, mai sus, atitudine a C.J.C.A. şi a lui Marcel Drăgotescu, faţă de exagerata campanie de organizare de muzee, la sate, în orice condiţii), şi ... , *Expoziţia elevilor Şcolii Populare de Artă.*

*

Am preluat şi relatat, din conţinutul planului şi al amintitelor anexe, obiective şi acţiuni care, credem noi, ilustrează atât preocuparea pentru o mai judicioasă programare culturală (experienţă încununată cu succes), cât şi intenţia implicită şi explicită de a răspunde unei palete deosebit de largi, a trebuinţelor dar şi a necesităţilor culturale ale populaţiei din judeţul Neamţ. Atât planul cât şi anexele, necesare fiecărei instituţii culturale, au fost multiplicate şi trimise celor interesaţi, însoţite de solicitarea expresă ca planurile anuale ale acestora să fie transmise, pentru consultare şi eventuale corecţii, la C.J.C.A. În felul acesta, s-a realizat o programare relativ unitară, cu obiective „comune" dar şi cu acţiuni cât mai corespunzătoare specificului strict local, al tuturor necesităţilor, nu numai culturale.

A nu se înţelege că, relatând acum toate aceste preocupări de atunci, intenţionăm să idealizăm realităţi ale acelor timpuri, sau că vrem să aducem în contemporaneitate experienţe ideologizante şi vetuste, dintr-un ev totalitar şi el apus pentru totdeauna. Nu!

Scanned with OKEN Scanner

Considerăm, aşa cum am mai menţionat, că merită a fi cunoscută o experienţă a noastră, a celor de la Neamţ, în punerea unor temelii cât mai trainice, pentru programarea judicioasă şi organizarea realistă a activităţilor culturale, cu atât mai mult cu cât această experienţă s-a dobândit şi consolidat într-o vreme când nu prea era „indicat" să gândeşti şi cu atât mai puţin să acţionezi dincolo de litera „documentelor de partid şi de stat". Şi am făcut acest lucru, cu bună credinţă, nădăjduind că oamenii adevăraţi şi dăruiţi, care vor, mai ales acum, să se ocupe de dezvoltarea culturală a populaţiei oraşelelor şi satelor judeţului nostru, vor găsi cu cale să valorizeze, în condiţii de libertate (nu numai de exprimare, ci şi de acţiune), modestele dar semnificativele noastre încercări, din acei ani ai restriştilor.

II. 3. Şi câte ceva despre încătuşarea ideologică

Nu puteam să abordăm finalul acestui capitol, fără a ne referi măcar la unele aspecte şi particularităţi ale acestui fenomen, în judeţul nostru. De altfel şi aici, precum şi în capitolele şi subcapitolele următoare, nu vom aborda toate detaliile problematice sau cronologice, în mod exhaustiv. Ne vom referi numai la unele aspecte, pe care le socotim semnificative în argumentările noastre.

Repet, voi face aprecierile ce urmează nu ca un simplu comentator, eventual unul interesat să justifice sau să „înfiereze", în funcţie de felul în care au „bătut" atunci, sau în care „bat" şi azi „vânturile politice", ci ca un om implicat atunci, în tot ce însemna viaţa cultural-spirituală a acestui colţ de ţară, dar care am fost plin de entuziasm, la început, iar apoi, din ce în ce mai dezamăgit. Din păcate, e regretabil că „istoria se repetă" şi după 1990!

*

În acel promiţător an 1968, când, aşa cum am relatat mai sus, totul părea a fi un nou început, iar la Neamţ, pentru faptele deja menţionate, chiar aveam suficiente motive să credem acest lucru, în pofida „deschiderii" despre care am pomenit, lent şi discret, se constituiau ferm şi organismele „subordonate" ce aveau menirea ca, pe lângă „organele de partid şi de stat" cu tot „aparatul" lor, pe lângă direcţii, comitete şi inspectorate de tot felul, pe lângă miliţie şi securitate, (împreună cu toate reţelele lor teritoriale şi „voluntare" şi chiar unele organe judiciare), să supravegheze „specializat" şi să „informeze" cu privire la „aplicarea în viaţă a politicii partidului şi statului", în importantele sectoare ale „frontului politico-ideologic".

Dintre acestea şi în legătură nemijlocită cu subtitlul de mai sus, dar şi cu activitatea cultural-educativă în general, voi menţiona numai „serviciile" nou-create ale inspectorilor/împuterniciţilor pentru „probleme" de presă şi tipărituri sau pentru „probleme" ale activităţii cultelor. Fac însă, de la început, o deosebit

Scanned with OKEN Scanner

de importantă precizare: în ceea ce ne-a privit pe noi, „cei de la cultură", în marea majoritate a situaţiilor, ne-am bucurat nu de o anume toleranţă, ci chiar de o anume înţelegere şi, uneori, de colaborarea unora dintre aceşti reprezentanţi ai cenzurii comuniste. Faptul s-a datorat, de regulă, nu condiţiilor politico-sociale ale vremii, ci calităţilor umane şi deschiderii culturale a unora dintre cei care, în anumite perioade, vremelnic au exercitat la Neamţ aceste atribuţii, în fond, **cultural-coercitive**. Nu am scăpat însă, niciodată, de „serviciile" „binevoitorilor anonimi" sau ale „turnătorilor" de tot felul, ajunşi pe diferite trepte ale ierarhiei „de partid şi de stat, a organizaţiilor de masă şi obşteşti" din judeţ, şi, în primul rând, din rândurile unor pretinşi *intelectuali* din Piatra-Neamţ. (Fără alte comentarii!)

Nu vom intra în detalii, dar vom exemplifica destul de concludent:

II. 3. 1. „Libertatea" noastră cultural-editorială

Aşa cum am relatat, anual, în programarea noastră culturală aveam inclus şi un plan editorial. Aşa s-a făcut că în trimestrul I al anului 1970 am editat primul număr al unui ***buletin metodico-documentar***[22]. Pe manşeta interioară a copertei se menţiona: *În dorinţa de a veni în sprijinul activiştilor culturali din judeţul nostru cu materiale documentare, bibliografice şi metodice, Comitetul de cultură şi artă editează, cu titlu de experiment, acest **BULETIN**, care la primul său număr nu este altceva decât o încercare,un început.*

Sumarul buletinului (22 de pagini, format A 4), cuprindea, la primul său număr (şi ultimul!), pe lângă un editorial „politic", *Obiectivul principal al activităţii culturale de masă la sate ...*, semnat de mine şi necesar pentru „motivarea ideologică" a publicaţiei, în care afirmam că „ ... toţi cei care într-un fel sau altul sînt răspunzători de activitatea educaţională dirijată spre dezvoltarea continuă a conştiinţei, trebuie să desfăşoare o muncă susţinută. ... nu exagerăm dacă afirmăm că în etapa actuală centrul de greutate al activităţii cultural-educative trebuie să vizeze, în primul rând, orizontul ştiinţific şi tehnic al oamenilor, dezvoltarea gândirii lor economice ... [23] ; cuprindea deci şi două *Puncte de vedere: Reabilitarea unei instituţii* şi *Docilitatea obtuză nu înseamnă receptivitate* (Marcel Drăgotescu şi George Bararu); patru *Documentare* despre: Henri Coandă, Ion Ţuculescu, Constantin Dobrogeanu-Gherea şi George Enescu, (George Podani, Traian Cicoare şi Constantin Zaharia); *Calendarul principalelor aniversări şi comemorări – 1970* ; *Indicaţii*

[22] Comitetul de Cultură şi Artă al judeţului Neamţ, ***BULETIN METODICO-DOCUMENTAR***, 1, 1970, Redactor: *GEORGE BARARU*, Tehnoredactor şi corectura: *DUMITRU BUZNEA*, Coperta: *GEORGE PODANI*, Ilustraţia: *VICTOR VASARELY*, Întreprinderea Poligrafică Bacău, Subunitatea Piatra Neamţ, c. 2807

[23] Aceeaşi publicaţie, p. 3

Scanned with OKEN Scanner

bibliografice şi repertoriale recomandate de Casa Judeţeană a Creaţiei Populare şi Biblioteca Municipală Piatra Neamţ formaţiilor artistice de amatori ; *Semnal: Înfiinţarea editurii pentru copii – ION CREANGĂ* (Maria Bararu) ş.a.

Buletinul, avizat pre/apariţie de către împuternicitul (delegatul) judeţean de presă, s-a bucurat de interesul deosebit al celor cărora le-a fost adresat. Cu toate acestea, nu peste mult timp, în prima jumătate a lunii mai '70, am fost „convocaţi" la Comitetul judeţean cei trei semnatari ai „materialelor politice de opinie", respectiv Bunghez, Drăgotescu şi Bararu. Ce se întâmplase? „Un grup de tovarăşi" de la Cabinetul judeţean de partid (instituţie ideologică a Comitetului judeţean), a formulat o sesizare către prim-secretarul Ştefan Boboş, în care se condamna tolerarea apariţiei şi se înfierau gravele erori ideologice „strecurate" în buletinul editat de către „cei de la cultură". Urmarea: „sesizarea" a fost repartizată către conducerea Secţiei propagandă în vederea verificării celor semnalate şi discutarea concluziilor cu cei în cauză. Dar, ce ni se reproşa în legătură cu acest buletin:[24]

Foto 8. O iniţiativă rămasă la... nr. 1

- că se încearcă o categorisire a celor care pot şi trebuie să controleze;
- că este evidentă intenţia de a estompa drepturile organizaţiilor de partid;
- că nu se pot accepta iniţiative în afara controlului de partid;
- că s-au strecurat erori şi echivocuri posibile de interpretări;
- că atunci când se pune în discuţie un activist, înseamnă că se discută activitatea „organului de partid";
- că nu s-a manifestat spiritul de autoexigenţă (uşurinţă de neacceptat, „largheţă" exagerată, „libertinism" lingvistic şi ortoepic ... şi altele, dintre care şi numeroase observaţii ce vizau lipsa proporţiilor în ceea ce privea componentele buletinului, ca şi faptul că primul număr nu ar fi fost prioritar metodic ci, preponderent, documentar şi de orientare.

Mai mult decât atât, ni s-au reproşat, fiecăruia dintre noi, pe lângă chestiunile ce ţineau de conţinutul politic şi limbajul materialelor semnate, şi, în cazul dat, nerespectarea normelor privind tipăriturile (avizul pre-apariţie al „organului") şi o serie de alte probleme care „puteau fi prevenite" dacă respectam „regula" şi nu eram lipsiţi de modestie în „punerea problemelor".

[24] Reproduc, din cele aproape trei pagini de însemnări pe care mi le-am făcut în timpul discuţiilor din ziua de 8 mai, doar câteva dintre aceste acuze.

Scanned with OKEN Scanner

Personal, mi s-a imputat de către „reclamanţi" (nu şi de către cei care ne-au analizat activitatea), mai ales, o „insuficientă pregătire marxist-leninistă" în problematica rolului conştiinţei sociale pe care am supraevaluat-o în editorialul amintit (???), lui Marcel Drăgotescu faptul că articolul său „estompează bunele intenţii ale unor entuziaşti la nivelul comunelor", iar lui George Bararu „modul de a pune problema în legătură cu drepturile de control ale altor factori" şi încă multe altele de acest fel. Dar să nu mai insistăm. Aceasta cu atât mai mult cu cât s-ar putea da şi alte exemple, atât din activitatea Comitetului de Cultură (Vezi *Petrodava culturală* – 1980), cât şi din activitatea editorială a *Teatrului Tineretului*, muzeelor şi celorlalte instituţii culturale judeţene, cu precădere, mai ales din anii '80.

Atunci, în 1970, în afara admonestărilor verbale ale unor oameni care cunoşteau şi respectau, prin excepţie, importanţa şi rolul culturii (Constantin Potângă şi Nicolae Acrâşmăriţei), discuţia s-a încheiat totuşi cu aprecierea că la numerele viitoare ale *buletinului* trebuie să respectăm normele de partid şi cele legale cu privire la tipărituri. Nu a mai fost cazul: din 1971 au început cunoscutele restricţii din activitatea cultural-educativă, stipulate prin fantasmagoricul „program ideologic" ce se vor înăspri continuu, până în 1989. Aşa a apărut doar acel singur număr al *Buletinului metodico-documentar* al Comitetului de Cultură.

Tocmai de aceea, cred că este mult mai interesant dacă vom pune la dispoziţia cititorilor de astăzi atât articolele *Reabilitarea unei instituţii...* şi *Docilitatea obtuză...*, cât şi însemnările mele de la discuţia cu pricina. (A nu se uita: eram în anul 1970.)[25]

Asemenea activităţilor editoriale, erau „atent" supravegheate (cenzurate) repertoriile teatrale şi muzicale (profesioniste sau de amatori), programele expoziţionale, conţinuturile manifestărilor destinate „răspândirii" cunoştinţelor cultural-ştiinţifice. După cum menţionam în cartea noastră anterioară[26], în anii '80 această „supraveghere" a cunoscut chiar forme paroxistice, ajungându-se (de exemplu), ca „vizionarea" unei noi premiere teatrale să devină un adevărat coşmar pentru realizatori şi instituţie. (A se revedea cele relatate, în lucrarea menţionată, în legătură cu exageratele „vizionări" succesive, solicitate de către „tov. Secretar" Amza Săceanu – teatrolog, nu ? – la *Conu' Leonida*.)

Cu toate acestea şi în pofida constrângerilor ce s-au accentuat de la un an la altul în timpul dictaturii naţional-comuniste, viaţa a demonstrat că prin voinţă şi pricepere – acei care au îndrăznit cu adevărat – au şi reuşit să facă din autentica slujire a culturii o adevărată operă de supravieţuire, în condiţiile de atunci, iar în capitolele al III-lea şi al IV-lea vom încerca să demonstrăm

[25] A se vedea anexele I, II şi III.
[26] *Teatrul Tineretului între DRAGONUL şi PIAŢETA.*

Scanned with OKEN Scanner

această realitate istorică amară dar şi dătătoare de speranţă, graţie intermediului binefăcător al culturii în general şi al faptelor de cultură, în special.

II. 3. 2. O situaţie mai „aparte" şi alte „libertăţi" cenzurate

Aşa cum se cunoaşte şi cum se ştia şi la constituirea noului judeţ Neamţ, această parte de ţară, hărăzită, în mic, cu tot ce are mai reprezentativ şi benefic natura şi tradiţiile patriei noastre, era şi este, în acelaşi timp, deţinătoarea unui extraordinar tezaur cultural-spiritual concretizat între altele, pe lângă mulţimea site-urilor şi monumentelor naturale sau istorice şi cu cel mai mare număr de mănăstiri, biserici şi alte lăcaşuri ortodoxe de cult dintre judeţele ţarii, care sunt deţinătoare, la rândul lor, de adevărate comori reprezentative pentru istoria, civilizaţia, spiritualitatea şi cultura românească.

Pentru a ilustra acest adevăr incontestabil, punem în atenţia cititorilor un document inedit. Este vorba despre *procesul-verbal încheiat la 25 noiembrie 1969 de către Comisia judeţeană Neamţ, constituită în baza Decretului Consiliului de Stat nr. 724, din 23 octombrie 1969, pentru efectuarea propunerilor în vederea stabilirii bunurilor de cultură şi artă destinate a constitui „fondul centralizat de stat"*. Era uşor de observat că Decretul urmărea de fapt depistarea valorilor deţinute la acea dată, în primul rând de către culte, pentru eventuala lor trecere în patrimoniul statului, iar apoi, după adoptarea Legii nr. 63, din 30 octombrie 1974, privind ocrotirea (???) patrimoniului cultural naţional, toţi cetăţenii deţinători de lucrări de artă plastică şi decorativă, cărţi rare, manuscrise, vase, mobilier şi alte bunuri stabilite prin lege erau obligaţi să le declare, pentru a fi luate în evidenţele centralizate ale oficiilor judeţene ale patrimoniului cultural, şi, apoi ... (?)

Dar să revenim. O simplă parcurgere a documentului amintit mai sus ilustrează două constatări semnificative:

— grija şi profesionalismul cu care s-a efectuat în judeţul Neamţ luarea în evidenţă a bunurilor susceptibile de a fi incluse în patrimoniul cultural naţional;

— preocuparea de a nu se diminua patrimoniul spiritual-cultural al judeţului şi în mod expres al aşezămintelor monahale, motivată prin faptul că aceste valori, de cea mai mare importanţă, „nu pot fi dislocate din muzeele amintite întrucît ele aparţin acestor ansambluri istoric constituite", [...] „întregesc monumente care nu pot fi dislocate" [...] şi sunt expuse în „unităţi muzeale distincte cu condiţii de conservare şi securitate" [...] , argumente ce motivează solicitarea Comisiei de „ [...] a rămîne (valorile) pe teritoriul judeţului la locurile respective, [...] " Interesant, nu? Dar credem că este

Scanned with OKEN Scanner

deosebit de interesantă lectura întregului document, ca şi a notei cu privire la obligativitate declarării bunurilor culturale de către toţi cetăţenii deţinători.[27]

O observaţie personală, poate subiectivă: este mare păcat că, în cadrul „entuziasmelor" post '89, s-au „rătăcit" atât fişele de obiect, cât şi celelalte materiale de lucru ale amintitei comisii, documente aflate în arhiva fostului Comitet de Cultură. Ar fi fost interesant de făcut unele constatări şi comparaţii, după aproape o jumătate de secol, în legătură cu importante bunuri culturale ale judeţului, cred, preluate ulterior în evidenţele Oficiului Judeţean Neamţ al Patrimoniului Cultural Naţional. Nu insinuăm nimic! Nici nu dorim să intrăm în alte detalii. Este limpede că atât „la nivelul judeţului" cât şi „la nivel central", realităţile erau cunoscute, nu numai din sursele profesioniste amintite până acum (comisia menţionată), ci şi din numeroasele „informaţii" transmise (permanent!) de către informatorii din interiorul cultelor şi de către informatorii serviciilor profesioniste. (Un exemplu de mai târziu, dar efectiv concludent: La 1 Decembrie 1983, deşi de peste doi ani eram deja directorul Teatrului Tineretului, fiind invitat, împreună cu Marcel Drăgotescu, la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamţ pentru a vorbi despre rolul istoric şi semnificaţiile acelei zile, manifestare la care participa însuşi I. P. S. Teoctist, Mitropolitul Moldovei şi viitorul Patriarh, am avut surpriza să constat, cercetând de la înălţimea scenei „audienţa prezentă", că printre numeroşii seminarişti şi călugări se aflau „rătăciţi" şi trei ofiţeri M. A. I. care ne ascultau, se părea cu interes şi, păreau evident, „obişnuiţi ai casei"). În acei ani, cine urmărea cu atenţie, putea face asemenea constatări-surpriză la mai toate manifestările culturale, sportive, religioase etc.

*

De altfel, după optimismul primilor ani ai noului judeţ şi cu precădere din a doua jumătate a anilor '70, întreaga viaţă economico-socială din Neamţ dă semne tot mai evidente şi grave de degradare, cu reverberaţii, inclusiv în interiorul „activului de partid". De „sus" veneau tot mai drastice cerinţe de întărire a „rolului conducător al partidului", de „verificare a cadrelor", de „rotire" şi de „înnoire" a acestora, iar jos, în „teritoriu", „în spiritul programului ideologic al partidului", încep „noi" forme, mult mai dure, pentru ocuparea tuturor funcţiilor de către „cadrele de nădejde". (Aşa cum am arătat mai sus, personal am ilustrat şi eu această practică a „rotirii"!) Pe scurt, situaţia se „încinge" după venirea şi în judeţul nostru a primilor activişti „paraşutaţi" de la centru, care vor prelua, mai draconic, ostilităţile. Astfel, după demiterea „confecţionată etic" a secretarului „cu propaganda", Nicolae Acrâşmăriţei, coordonarea propagandei este preluată de către Ştefan Antoniu, de la Consiliul Central de Control Muncitoresc, cel care se va imixtiona în mai

[27] A se vedea anexele IV şi V.

Scanned with OKEN Scanner

toate şarlataniile politice locale mai vechi sau pe care, din umbră, se pare că le-a declanşat. Prima şi cea mai importantă victimă a acestor maşinaţiuni, orchestrate la Bucureşti dar şi de către unii politruci locali, a fost chiar prim-secretarul Comitetului judeţean de partid şi preşedinte al Consiliului judeţean, Ştefan Boboş, care, eliberat din funcţie fără prea multe explicaţii, a fost trimis ca ambasador la Sofia, apoi rechemat, sancţionat şi chiar exclus din partid. Locul îi este luat, pentru scurt timp, de către Petre Enache, „promovat" apoi rapid, ca secretar al C.C. al P.C.R. şi „decedat" (?!), tot atât de rapid şi în chip „misterios", chiar în dimineaţa zilei când trebuia să „oficieze", în prezenţa lui Nicolae Ceauşescu, deschiderea unuia din aşa zisele congrese ale culturii şi educaţiei socialiste. După acesta, până în '89, toţi prim-secretarii de la Neamţ (şi nu numai ei), vor veni din afara judeţului.

Pe acest fundal, secretarul cu propaganda (Ştefan Antoniu), iniţiază un control, în toate localităţile judeţului, privind activitatea „în domeniul educaţiei materialist-ştiinţifice a maselor, pentru combaterea misticismului şi obscurantismului", pe baza unei tematici de control uşor „curioase", mai ales în ceea ce privea conţinutul părţii a II-a, respectiv – Aspecte ale problematicii confesionale – tematică ce credem că ar putea suscita, nu numai din curiozitate documentară şi interesul unor lectori de astăzi.[28]

„Întâmplător" sau nu, în paralel, o „brigadă" a Consiliului Central de Control Muncitoresc, alcătuită din foşti colegi de la „centru" ai „secretarului nostru cu propaganda", condusă de „tovarăşul Drăguţ", vine în judeţul Neamţ. Se declanşează atunci (mai-iulie, 1978) una din cele mai tipice şi, în acelaşi timp, una din cele mai aberante „anchete" efectuate, nu de către vreun for legal jurisdicţional sau de vreo autoritate publică de anchetă, ci, pur şi simplu, de către „colective de activişti ai partidului", acţiune cunoscută de către opinia publică din ţară, dar şi cu ecou în străinătate, sub numele de „scandalul vilelor de la Neamţ". În malaxorul anchetatorilor de ocazie au intrat, de laolaltă, vinovaţi şi nevinovaţi, în funcţie de informaţiile de „după ureche" sau de turnătoriile „de ocazie" (destul de multe şi ele atunci), dar şi cercetarea „situaţiei materiale şi a activităţii cultelor din judeţ". Astfel, bună parte din tematica de control (amintită mai sus), elaborată de secţia de propagandă, ca şi toate constatările colectivelor de activişti locali (de partid şi culturali, salariaţi şi obşteşti), implicaţi în controlul vizând „educaţia materialist-ştiinţifică", au rămas doar simple anexe documentare. O sinteză a acestora, elaborată la secţia propagandă de către un colectiv, în care am fost şi eu inclus, a nemulţumit profund atât secretarul cu propaganda cât şi pe şeful grupului de control de la „centru", fapt pentru care atât şefului secţiei (Pavel Pântea), cât şi mie, ni s-a reproşat lipsa de fermitate în interpretarea datelor, ascunderea sau diminuarea unor „realităţi", cât şi slaba combativitate „în demascarea şefilor cu care am

[28] A se vedea anexa VI.

Scanned with OKEN Scanner

lucrat". Eram obişnuiţi! Aceasta era atmosfera care se instaurase în acea perioadă!

Urmarea: toate materialele ne-au fost luate, s-au făcut noi investigaţii în mănăstiri şi biserici, improvizându-se adeseori chiar şi diferite forme de verificare „acoperite", „incognito", nu? (!?), zice-se turistică, inclusiv cu implicarea nemijlocită a secretarului cu propaganda şi, uneori, chiar a prim-secretarului de atunci. Ca atare, s-a elaborat un nou material de concluzii intitulat, nu conform tematicii de control, ci, pur şi simplu, „Raport cu privire la modul în care se aplică în judeţ indicaţiile conducerii partidului şi legile ţării referitoare la activitatea cultelor". Acesta, împreună cu raportul privind „vilele", a făcut obiectul prezentării şi dezbaterii în plenara lărgită („cu activul"), a Comitetului judeţean de partid care „a înfierat gravele abateri şi abuzuri" din judeţ.

Pe parcursul derulării celor două acţiuni de control şi al „elaborării" concluziilor (mă refer numai la controlul judeţean privind „educaţia materialist-ştiinţifică", nu şi la cel cu „vilele", în care au fost implicaţi numai cei de la Bucureşti şi cei de la „controlul muncitoresc" judeţean, la materialele cărora noi nu aveam acces), am avut nedoritul prilej de a sta de vorbă cu foarte mulţi dintre cei „anchetaţi" sau dintre cei care „şi-au oferit serviciile". Am constatat şi atunci şi, pot confirma şi acum, faptul că majoritatea dintre ei au dovedit, chiar şi în acele împrejurări, tărie de caracter, simţ al onoarei, curaj şi demnitate. Au fost însă şi alţii, mai puţini, dar dintre cei care deţineau „munci de răspundere", care au continuat, ca şi în funcţiile sau atribuţiile lor de bază, să se manifeste ţâfnos, arogant şi aruncând „vina" (dacă aceasta a existat), în exclusivitate pe subordonaţi. (!!!) Nu a fost nici atunci şi nu este, cu atât mai mult, nici acum, obligaţia mea de a „judeca" sau, mai mult, de a „condamna". În schimb, a fost şi este datoria mea de conştiinţă de a gândi, de a învăţa, de a spune adevărul şi de a-i ajuta şi pe alţii să gândească, să înveţe, să afle şi, mai ales, să spună adevărul. Am făcut-o (atât cât se putea), atunci şi continui să încerc constant să o fac şi acum, inclusiv prin această carte!

De această dată şi exclusiv din acest punct de vedere, repet: mă refer numai la raportul menţionat mai sus şi nu la cel cu „scandalul vilelor", cel care a generat în judeţ, cu precădere în Piatra-Neamţ, zeci de tragedii cu efect imediat, dar şi în timp, care, indiferent de aplicarea haotică a „măsurilor" luate, indiferent de hotărârile judecătoreşti (de atunci sau de mai acum), ce au dat sau nu câştig de cauză celor afectaţi – au marcat pentru totdeauna vieţi şi destine, familii şi cetăţeni şi, chiar ... conştiinţa civică a municipiului.

Deci, numai despre „Raport cu privire la modul cum se aplică în judeţ indicaţiile conducerii partidului şi legile ţării referitoare la activitatea cultelor":

— este bine că „intrând în posesia" lui, am păstrat acest „raport" timp de peste 35 de ani şi m-am decis să-l fac public;

Scanned with OKEN Scanner

— ar fi foarte bine dacă toţi cei care îl vor citi şi în primul rând cei nominalizaţi sau vizaţi (indiferent în ce formă, titulari sau urmaşi), de conţinutul lui (păcat că unii dintre ei nu mai sunt în viaţă), să mediteze nu numai la ticăloşiile şi ticăloşii din alte vremi, ci şi la cele şi cei din zilele noastre şi, mai ales, la ce am putea face fiecare dintre noi pentru ca astfel de monstruozităţi care, culmea, sub o formă sau alta (uneori chiar amplificate), dăinuie şi acum, (ne referim, în acest sens, la toate domeniile vieţii economice, sociale, culturale, morale şi spirituale), să fie curmate pentru totdeauna!

Aşadar, raportul pe care îl comentăm pe scurt, are 34(!!!) de pagini, din care o pagină introductivă, peste 20 de pagini de redare a „activităţii cultelor din judeţ", a „dezvoltării" lor materiale şi a „încălcărilor" constatate la acestea în mai-iulie 1978, cinci pagini de nominalizări şi răspunderi de la „nivelul judeţului" şi organismelor administrative, economice şi sociale „implicate" în „sprijinirea cultelor" şi, cinci pagini de măsuri. Pentru edificarea cititorilor asupra „modului de a prezenta problemele" şi a „tonului" folosit, ne permitem două exemplificări:

„Pe fondul stării generale bune mai avem însă în judeţ şi oameni cu gîndire înapoiată, tributari concepţiilor mistico-religioase, care continuă să se afle sub influenţa cultelor şi practicilor obscurantiste. În unele localităţi, personalul deservent al cultelor se bucură încă de audienţă în rîndul unor categorii de oameni, se străduieşte să-şi modernizeze mijloacele de acţiune şi baza materială, astfel încît să-şi poată menţine şi sporii influenţa în rîndul credincioşilor." (Pg. 2), sau:

„Starea de lucruri prezentată, abaterile săvîrşite de cadrele care au facilitat autorizarea, proiectarea şi executarea construcţiilor şi instalaţiilor la unităţile de cult, ca şi înlesnirile create în procurarea de materiale de construcţii, utilaje şi asigurarea forţei de muncă dovedesc tocirea spiritului de partid, abdicarea acestor cadre de la principiile politico-ideologice ale partidului, de la normele eticii şi echităţii socialiste, nesocotirea legilor şi actelor normative ale ţării şi chiar căderea unora dintre ele sub influenţa cultelor." (Pg. 25)

Am apelat la cele două exemplificări, oarecum plate, fără nominalizări şi fără date „concrete", specifice „casei", pentru a ilustra stereotipismul lexical al epocii, deşi acest „raport" nu viza pe zecile de activişti „mărunţi" şi pe modeştii funcţionari (marea lor majoritate total nevinovaţi sau intraţi în „colimator" pe bază de „turnătorii"), din toate localităţile judeţului unde „controlorii" au conchis că „s-au manifestat abateri ...(de la ...), ci, pe unii dintre demnitarii reprezentativi ai judeţului, care înţelegeau perfect atât formulările cât şi subtextul lor, şi, cam ştiau la ce să se aştepte.(!)

În legătură cu tonul general al „raportului", cu conţinutul acestuia, dar şi cu nominalizările cuprinse în el, ţin să fac măcar câteva comentarii:

Scanned with OKEN Scanner

— ton de „material" specific epocii şi nomenclaturii sale, voit grav şi chiar dramatic la data întocmirii, dar, citit în cheia zilelor noastre, uşor ridicol, deşi ascundea, în spatele multora dintre „faptele incriminate" (pentru unii, cu drept temei) şi dramele autentice ale celor nevinovaţi;

— majoritatea „faptelor incriminate" puteau ilustra realităţi existente în toate zonele ţării, nu numai la Neamţ, acestea fiind relativ modeste (construcţiile private şi de cult, extinderile, renovările, asfaltările etc.), faţă de multe din alte zone ale ţării (în special în cele de mare interes turistic), unde „nomenclatura vremii", ca şi astăzi (avem ceva „tradiţii", nu?), a „zidit" adevărate palate ale huzurului deşănţat, nemuncii cronice şi ale trândăviei ciocoieşti;

— nominalizările din „raport" nu sunt foarte numeroase. Lipsesc, aşa cum aminteam, zecile de „activişti", funcţionari şi alţi responsabili „mărunţi", din oraşele şi comunele judeţului, găsiţi vinovaţi de ... „te miri ce", în legătură cu „accesul spre ...", „aprovizionarea cu ...", „favorizarea ..." şi alte formule voit incriminatoare, care au fost „puşi în discuţia" diverselor organisme „de partid, de stat, de masă şi obşteşti", însă cu severitate destituiţi , sancţionaţi, retrogradaţi şi supuşi, fără menajamente, oprobriului public;

— nu lipsesc însă din rândul nominalizaţilor din „raport", dat fiind caracterul de „lecţie", voit administrată, în judeţul Neamţ şi de acut instrument de influenţare „politico-ideologică" şi „cultural-educativă", nu numai a „activului de partid", ci a întregii populaţii, mulţi demnitari judeţeni, directori de direcţii judeţene, întreprinderi şi instituţii, alţi specialişti şi funcţionari importanţi, unii doar cu „vina" de a-şi fi făcut corect datoria. Sunt însă şi unii, ce-i drept mai puţini la număr care, dincolo de pălăvrăgeala „învinuirilor" din „raport", erau cu adevărat vinovaţi, pentru foarte multe alte „păcate", în exercitarea atribuţiilor şi răspunderilor lor, dar să lăsăm dreapta judecată celor ce n-au fost deloc implicaţi în zădărnicia acelor vremi, dacă vor mai vrea şi vor şti să o facă;

— adaug încă unele „detalii" cu multiple, iar altele, cu deosebite semnificaţii: pe parcursul întinsului „raport", nu este menţionat nici măcar o dată, numele fostului prim-secretar, Ştefan Boboş, omul care şi-a legat numele de constituirea judeţului, de importante împliniri economico-sociale la începuturile acestuia, de preocupări semnificative pentru un trai decent al oamenilor, în condiţiile de atunci. Acesta a fost şi omul care, deşi avea calitatea de activist comunist, a încercat, în mod special aici la Neamţ, să se manifeste cu demnitate, cu verticalitate, cu simţ al realităţii şi chiar cu mult curaj, în abordarea problemelor pe care le avea de rezolvat: cele ale judeţului în general, ale vieţii economice şi social-culturale în special şi chiar ale cultelor, dar şi ale oamenilor obişnuiţi. Toate aceste „ieşiri din front" nu i s-au putut „îngădui" de către ierarhia de partid şi de stat. Consecinţele: a fost „schimbat" de la Neamţ,

Scanned with OKEN Scanner

a fost urgent rechemat din diplomație, a fost sancționat și exclus din partid, deci „lichidat", cu alte cuvinte! În schimb, o garnitură întreagă de alți „activiști", s-ar putea spune „mai devotați", unii localnici, alții „parașutați" (după cum spuneam), de la centru sau din alte județe, vor lua locul celor înlăturați și vor „gestiona" județul, mai bine de un deceniu, cu severă „disciplină de partid", în plin proces de degringoladă politică, economică, socială și culturală a întregii Românii de înainte de '89. În afară de Petru Enache, despre al cărui sfârșit tragic am amintit, un „beneficiar" efectiv al schimbărilor de la Neamț a fost Ștefan Antoniu, venit de la „centru" și promovat urgent, la puțină vreme după „scandalul" de la Neamț (cu tot tacâmul propagandistic necesar), în funcția de prim-secretar al județului Vaslui. Satisfacția împlinirii visului său „de măreție revoluționară", i-a fost de scurtă durată, decedând din cauza, s-a spus, „unei ruperi de anevrism aortic".

Triste readuceri aminte! Și, indiferent de meritele sau de vinovățiile lor, ale celor menționați mai sus sau ale celorlalți implicați, reale sau imaginare, dar nu de puține ori cu repercusiuni dramatice în viața multora dintre cetățenii județului nostru, Dumnezeu să-i ierte!

Pentru a avea însă o imagine relativ completă a celor relatate de noi și mai ales pentru a constata fiecare cititor cum s-au „văzut" (atunci), de către „oficialități", faptele în „epocă" și, totodată, pentru a da posibilitatea fiecăruia să citească (acum) și să mediteze, prefer, indiferent de ce vor mai spune unii sau alții, *implicați sau indiferenți* ***atunci când județul „fierbea"***, să dau publicității, integral, rușinosul document.[29]

Și mai este ceva foarte important de adăugat: recitind și eu (acum) pseudo raportul în discuție, pot din nou constata că *mulți dintre cei nominalizați* ***(nu toți)***, dincolo de eventualele resentimente față de rememorarea nimicniciilor de atunci, *pot avea acum sentimentul reconfortant al demnității.* Fără a se fi putut atunci opune (rezistența individuală era ineficientă și chiar inutilă), pentru că nu se putea manifesta, fără a da vina pe alții (asta se putea) și fără a o face pe victimele (asta le era la îndemână și atunci, dar mai ales acum), au dovedit tărie de caracter, capacitatea de a sta cu fruntea sus și demnitatea de a recunoaște că au făcut cu bună credință, pentru semenii lor, fie ei „laici" sau oameni ai bisericii (cultelor), ceea ce au fost convinși că este și bine și chiar legal, fără emfază și, mai toți, cu demnă modestie. Dar, fără alte comentarii inutile!

*

Din mulțimea argumentelor posibil de amintit despre încătușarea ideologică de atunci, din toate domeniile vieții economice, sociale, cultural-

[29] A se citi anexa VII.

Scanned with OKEN Scanner

educative, artistice, ştiinţifice şi spirituale etc, am ales doar aceste două exemple de mai sus, tocmai pentru semnificaţiile lor speciale.

Au existat şi la noi în judeţ, omniprezentele forme ale cenzurii zilnice la toate nivelurile: în presă, în activitatea cultural-artistică profesionistă şi de amatori, în toate modalităţile de exprimare publică, inclusiv la ceremoniile sau chiar la slujbele religioase şi, odată cu toate acestea, au existat şi „translatorii" profesionişti sau cei „amatori" („ciripitorii", turnătorii „mărunţi" pentru „câţiva arginţi") care, în felul lor, au completat tabloul hidos al încătuşării ideologice. Dar nu aceste „mizerii ale spiritului" ne-au interesat în detalierea prezentării formelor de supravieţuire demnă, prin intermediul culturii.

*

Toate cele prezentate mai sus, în capitolul pe care îl încheiem, au avut în vedere nu numai să argumenteze, în limite judeţene, nişte realităţi general culturale ale ţării, ci şi specificitatea culturii, nu numai în cadrele ei naţionale, ci şi în datele ei locale, mai ales aşa cum se manifestă ea, chiar locală fiind, în formarea şi consolidarea spiritului uman conştient şi elevat, spre care am tins şi în această parte de ţară, spre cinstea noastră. Şi acum, câteva puncte de vedere „locale", dar general-semnificative, în cele ce urmează:

Scanned with OKEN Scanner

III. Tradiţii, acreditări, valorizări

Cultura se învaţă, nu e înnăscută. Ea provine din mediul social, nu din gene. Cultura trebuie deosebită de natura umană, pe de-o parte, şi de personalitatea individului, pe de altă parte ...[30]

Aşa cum am făcut şi anterior, în toate capitolele acestei cărţi, trimiteri la anumite aspecte ale structurii, infrastructurii, organizării şi desfăşurării vieţii culturale, în condiţiile politice şi economico-sociale ale timpului, în cel de faţă ne vom concentra asupra ilustrării unor „fapte" de cultură „locală" ce au definit, emblematic în ani, judeţul Neamţ, pornind de la specificul cadrului natural, istoric, social, cultural şi moral-spiritual, fără a teoretiza aceste „daturi" ci, pur şi simplu, prezentând şi argumentând câteva „acţiuni" culturale „locale", pe care le apreciem demne de a fi rememorate, mai ales din perspectiva comparatistică şi a posibilelor valenţe general / naţional / paradigmatice.

Gândite şi aplicate pornind de la tradiţii, dar ţinând seama de nevoile şi trebuinţele contemporane (atunci), ale cetăţenilor judeţului, „faptele" culturale, la care ne vom referi, nu vor viza întreaga „enumerare" menţionată în „introducere" şi nici multitudinea de acţiuni din teritoriu. Vom proceda chiar, la o anume grupare şi sistematizare (matematicienii ar putea spune *prin aflarea celui mai mic divizor comun*), care să suplinească parcurgerea unui material documentar destul de „stufos". Mai mult, vom face şi unele foarte sumare trimiteri la acţiuni „înrudite", la alte forme ale vieţii cultural-spirituale, dar şi la felul în care toate acestea au fost asimilate de beneficiari şi, totodată, ne-au ajutat pe noi (dar şi pe alţii!), să putem valorifica atât deschiderea cât şi sporirea interesului oamenilor pentru cultură şi pentru un trai mai civilizat, chiar şi în condiţiile limitate de atunci.

Dar, nu în ultimul rând, facem referirile ce urmează pornind şi de la necesitatea cunoaşterii şi transmiterii în timp a unei expertize, socotim noi,

[30] Geert Hofstede, Geert Jan Hofstede, Michael Minkov; *Culturi şi organizaţii: Softul mintal: cooperarea interculturală şi importanţa ei pentru supravieţuire / Humanitas*, Bucureşti, 2012, p. 17

Scanned with OKEN Scanner

deloc de neglijat. Aceasta, chiar şi în contextul noilor realităţi politice şi economico-sociale, când cultura (şi problemele ei) ar merita o atenţie mult mai mare, nu numai din partea decidenţilor politici sau administrativi, ci şi a tuturor acelora care, făcând parte din mai toate „straturile" societăţii româneşti, ar trebui să se implice cu competenţa şi buna lor credinţă, în ceea ce înseamnă promovarea progresului social-cultural, în multivalenţa sa istorică.

Din acest punct de vedere, cu toată modestia, reiterăm un vechi adevăr: aşa cum noi am avut privilegiul de a putea învăţa, după cum aminteam mai sus, de la înaintaşi, poate generaţiile tinere de „slujitori" ai culturii din zilele noastre vor găsi câte ceva de învăţat şi de la noi. Căci, nu-i aşa, „Cultura se învaţă!"

*

Aceste precizări fiind făcute, să trecem la prezentarea promiselor exemple, grupate doar în câteva scurte subcapitole, în care vom insista, acolo unde vom crede că este cazul, atât asupra detaliilor organizatorice, cât şi asupra documentelor timpului, fără a renunţa însă, aşa cum menţionam, la referirile impuse de starea unor componente ale culturii locale, în momentele elaborării acestei cărţi.

III. 1. Din moşi-strămoşi

Cine n-a urcat Ceahlăul nu cunoaşte Moldova[31]
(Şi nici pe moldovenii *de sub Munte*,
aş adăuga cu modestie, eu.)

Aşa cum am menţionat în mai multe rânduri şi cum am scris de atâtea ori, inclusiv în amintita noastră carte despre *Teatrul Tineretului* (pp. 27-31), judeţul Neamţ este moştenitorul şi tezaurizatorul unui patrimoniu cultural tradiţional de valoare istorico-documentară şi moral-spirituală, de însemnătate deosebită pentru întreaga cultură naţională.

Argumente despre cunoaşterea şi preţuirea acestuia se pot afla de la strălucitul voievod-cărturar Dimitrie Cantemir, la meticulosul Alecu Russo şi la ceilalţi patrioţi luminaţi din secolul al XIX-lea, dar şi de la scriitorii-ţărani Toader I. Ştefan sau contemporanul Nicolae Popa ori învăţătorul de excepţie care a fost Mihai David-Ghindăoani. Dar să nu uităm nici de contribuţiile riguroase ale lui G. T. Kirileanu şi ale lui Constantin Matasă, iar în ultimele

[31] G. T. Kirileanu, *Martor la istoria României, 1872 – 1960, Jurnal şi epistolar*, Volumul II: 1915-1918, Editura *RAO*, 2013, Ediţie îngrijită, cuvânt înainte, note şi indice de Constantin Bostan; p. 98, … *urcarea la Ceahlău* a Reginei Maria – 15 august 1915.

Scanned with OKEN Scanner

decenii, de abordările ştiinţifice ale reputatului etnolog, doamna dr. Elena Florescu. (Toate aceste menţiuni, fără a ne referi la valoroasele cercetări şi concluzii ale socilologilor şi etnologilor, în concordanţă cu prevederile unor programe naţionale din perioada interbelică – aminteam de şcoala sociologică românească – sau chiar, ce-i drept mai puţine, dar tributare ideologic, din perioada comunistă.)

Contribuţiilor editoriale ori publicistice, cercetărilor de specialitate efectuate de-a lungul deceniilor, ca şi „încercărilor" (profesioniste sau nu) de a valoriza această moştenire, li se pot adăuga, pentru cunoaşterea documentară, efectivă şi integrală a fenomenelor etno-folclorice, valorile muzeale (etnografice şi nu numai) din excepţionalele colecţii din Piatra-Neamţ, Roman, Târgu-Neamţ, Bicaz, dar şi cele din Târpeşti, Pârâul Caprii, Fărcaşa şi din multe alte locuri.

Fără a intra în amănunte, ne vom referi în cele ce urmează, doar la:

III. 1. 1. ***Sărbătoarea MUNTELUI CEAHLĂU*** a fost (dar mai este, oare?), însă suntem siguri că se va revigora şi va rămâne, nu numai ca amploare ci şi ca semnificaţie, mărturia de credinţă a conştiinţei de sine a culturii tradiţionale româneşti de la est de Carpaţi.

Despre această *sărbătoare,* cinstită cu precădere între 6 august, *Ziua Schimbării la Faţă* şi 15 august, *Ziua Prăznuirii Sfintei Maria-Mare,* s-au păstrat legendele culese de „căutătorii de comori", care le-au împărtăşit celor ce-au scris şi celor ce încă multe vor mai scrie despre *Marele Pion – Muntele Sfânt*, nu numai al Moldovei! Dar nu este vorba numai despre legende: geologii, geografii, biologii, economiştii, istoricii, sociologii, etnologii, literaţii şi ceilalţi artişti, toţi Oamenii Măriei Sale Muntele, dar nu numai ei, au „dezvăluit" câte ceva până acum, iar în viitorime, probabil, multe încă se vor mai înfăţişa …

Tocmai de aceea, nu voi mai uza de noi amănunte, în afara celor deja menţionate. Nu pot însă trece cu uşurinţă peste un fapt care, cu un secol în urmă, a marcat conştiinţe, a înaripat gânduri şi a reverberat prin generaţii, chiar dacă, aproape cincizeci de ani, a fost pus sub obrocul ideologic al totalitarismului comunist. Chiar recent am avut bucuria să citesc, într-o excelentă apariţie editorială, despre faptul că pe Ceahlău, în ziua de 15 august 1915, sub privirea şi îngrijirea atentă a două remarcabile personalităţi legate de locurile noastre, G. T. Kirileanu şi V. G. Morţun, se „înscrijălea" pe „placa de amintire" de pe „casa de adăpost": *După Dochia străbună, în ziua de Sfântă Măria-Mare, venit-a aici să cuprindă cu privirea toate plaiurile locuite de Neamul românesc, M. S. Regina Maria.*[32]

[32] Ibidem.

Scanned with OKEN Scanner

Ceahlăul, Muntele nostru Sfânt, ne-a păstrat memoria oamenilor, faptelor şi lucrurilor din acele vremi, iar la reluarea tradiţiei *Sărbătorii Muntelui*, în a doua jumătate a anilor '60, venerabilul părinte Isaiia, de la schitul Durău, dar şi mobilierul regal din vechea stăreţie ori valorile artistice din „Vila Academiei", „vechiturile" muzeale din „Casa Dosoftei" şi alte câteva case-chilii, sau „poveştile" bătrânilor din toate satele *Văilor Muntelui, Bistriţei, Bicazului şi Tarcăului* şi încă multe, multe altele, ne-au ajutat să descâlcim vechi înţelesuri.

Mie personal, aşa cum am mai relatat, mi-a „mărturisit" despre străvechea, marea şi sfânta sărbătoare a *Muntelui*, statornicul meu prieten, bunul coleg din studenţie, (fiu de preot care, în acele vremi ... nu prea putea relata orice şi oricui), sensibilul şi talentatul poet Sergiu Adam. Amândoi am fost deosebit de bucuroşi atunci când, convingând toate „mărimile" fostei regiuni Bacău, am putut trece la organizarea primei ediţii a ***Sărbătorii Muntelui,*** de după Cel de Al Doilea Război Mondial. După „izbândă" ne-am îmbrăţişat, i-am mulţumit încă de atunci, dar, acum, când de puţină vreme Sergiu nu mai este, se cuvine, să repet în suflet, şi gândurile şi îmbrăţişarea: Mulţumesc, Sergiu şi Dumnezeu, acolo Sus, să te odihnească aşa cum tu meriţi!

Încă alte două „mulţumite": — părintele Isaiia ne-a mulţumit pentru „lucrarea" noastră. Ne-a mărturisit că a repetat duminică, slujba zilei *Schimbării la Faţă* (miercuri, 6 august), când puţini au fost la mănăstire, dar duminică şi biserica şi întreaga incintă a mănăstirii au fost pline ca niciodată, nu numai de oameni ci şi de evlavie;

— în ceea ce mă priveşte personal, atunci când a trebuit să vorbesc în deschiderea *Sărbătorii* (în numele tuturor organizatorilor), în faţa miilor de ochi aţintiţi asupra mea şi după ce am simţit că am reuşit să stăvilesc murmurul mulţimii, atrăgându-i atenţia asupra spuselor mele, am avut privilegiul de a contempla Ceahlăul în linişte deplină, ascultând şi eu, parcă doar ecoul simţirilor proprii, care, în final, au fost înăbuşite de o furtună de aplauze. Şi am fost şi eu, fericit!

*

Dar dincolo de entuziasmul pe care îl resimt şi acum, când scriu aceste rânduri, ce a însemnat de fapt reluarea *Sărbătorii Ceahlăului* ?

Mult şi multe. În primul rând, date fiind vechimea şi semnificaţiile ei, aceasta a fost gândită ca o manifestare complexă, reprezentativă, de valorizare a culturii tradiţionale locale, de implicare a tot ce avea mai valoros regiunea/judeţul în acest domeniu, dar şi de stimulare, în continuare, a creaţiei cultural-spirituale în rândul cetăţenilor de toate vârstele şi din toate mediile. În al doilea rând, ea trebuia să constituie o modalitate paradigmatică pentru iniţierea şi derularea, în cât mai multe comunităţi locale, a unor autentice

Scanned with OKEN Scanner

„fapte" de cultură, care să contribuie, indiferent de condiţiile neprielnice de atunci, la afirmarea şi salvgardarea demnităţii oamenilor. Şi cred că am reuşit!

Însă pentru a se înţelege de la ce s-a pornit şi ce am mizat prin reluarea organizării *Sărbătorii Muntelui*, la care, încă de la primele ediţii de după '68, participau zeci de formaţii artistice şi sportive, mii de artişti profesionişti şi amatori şi zeci de mii de spectatori, este concludent să înfăţişez cititorilor, programul-minută al *Sărbătorii* din 10 august 1969.[33]

De menţionat că, atunci, dar şi în alţi ani, manifestarea a fost omagiată de artiştii amatori dar şi de numeroşi spectatori din foarte multe alte judeţe ale ţării. **Dar ceea ce a fost cel mai impresionant, în zilele premergătoare şi cu precădere în dimineaţa hărăzită, erau drumurile de ţară şi cărările văilor şi ale munţilor din zonă, pe care se îndreptau spre Poiana Cailor, din Durău, fie în căruţe frumos împodobite, fie „călări" sau pe jos, în splendidele lor costume populare tradiţionale, miile de ţărani „munteni" care, la umbra *Ceahlăului,* veneau să mărturisească (a câta oară?), crezul lor în neam, limbă şi ţară, chiar dacă atunci ţara era ... aşa cum era!**

Foto 9. Merită rememorate - detalii

Astfel a fost *Sărbătoarea Ceahlăului* într-un număr destul de mare de ani. Apoi, s-a „inventat", cu destul aplomb, „Festivalul Internaţional Ceahlăul" (impresionant, nu ?), care de fapt şi-a subordonat *Sărbătoarea* şi, cu tot prestigiul său „confecţionat", festivalul acesta nu a mai fost al sufletului „muntenilor" adevăratului Ceahlău. Reuşita incontestabilă a spectacolelor din cadrul festivalului, inclusiv ale valoroaselor formaţii din străinătate, pe scenele oraşelor din judeţ (de ce nu şi la Roman?), nu poate justifica abandonarea unei tradiţii unicat a tuturor trăitorilor din această parte de ţară. Iar *Sărbătoarea Muntelui* a rămas, din păcate azi, mai mult a primăriei locale, care, oricât de

[33] A se citi anexa VIII.

Scanned with OKEN Scanner

binevoitoare ar fi, nu poate, fără sprijin calificat, să perpetueze în spirit şi valori, prestigioasa tradiţie. Păcat!!!

Să sperăm că tot mai multe forţe judeţene, autentic intelectuale şi culturale, sub egida Centrului *Carmen Saeculare*, vor regăsi în curând, inclusiv prin efectiva integrare a necesarului şi reuşitului Festival Internaţional în „spiritul locului", calea spre valorizarea meritată a unei tradiţii iniţial precreştine, apoi creştine, dar înainte şi după, profund social-morale, fără alte multe competitoare semnificative în cultura populară românească şi chiar şi în alte multe culturi locale sau pretins „universale".

*

III. 1. 2. Pentru această parte de ţară este o mândrie, dar şi o datorie, să împărtăşeşti semenilor satisfacţia de a te putea înclina cu veneraţie, la panteonul sacrificiului suprem al celor care, conduşi de Ştefan cel Mare şi Sfânt, s-au jertfit pentru glia străbună şi pentru viitorime, iar rămăşiţele lor pământeşti de la Valea Albă au fost adunate, după două decenii, din însăşi voinţa marelui voievod, iar peste ele s-a ridicat, din porunca sa, sfântă mănăstire–*Mănăstirea Războieni*.

Pioasa SĂRBĂTOARE A RĂZBOIENILOR a fost şi ea reluată în 1966, la împlinirea a 490 de ani de la crâncena bătălie de aici. Iniţiativa le-a aparţinut, aşa cum am mai relatat, lui Nicolae Ivancihin, preşedintele de atunci al Comitetului raional de Cultură Târgu-Neamţ şi lui Haralambie Dominte, directorul Căminului cultural Războieni, sprijiniţi (spre cinstea lor), de administraţiile locale şi cu contribuţia organizatorică, de conţinut şi financiară a Comitetului regional Bacău de Cultură şi Artă, al cărui preşedinte eram.

Foto 10. Pioasa Sărbătoare a Războienilor (1968)

De aceea, e de mirare când unii (chiar şi din Războieni), afirmă astăzi, cu ignoranţă, că „manifestarea" ar fi de dată mult mai recentă, eventual chiar de după '89. Aceştia, nu fac minimumul efort de a consulta arhiva Primăriei Războieni – care, spre cinstea ei, a păstrat în timp respectivele

Scanned with OKEN Scanner

mărturii – sau nu citesc, nici măcar textul integral al plăcii de pe monumentul ridicat în memoria înaintaşilor, de de către vechiul şi gloriosul Regiment *15 Războieni.*

Le reamintesc acestora că primul care a cinstit pe cei ce s-au jertfit la Valea Albă, la douăzeci de ani de la supremul lor sacrificiu, a fost însuşi Marele Voievod, iar de la 1496, de când s-a zămislit primul mausoleu-biserică al neamului românesc, dar şi după edificarea monumentului, românii (moldovenii în primul rând), vin aici an de an, nu ca la un „zid al plângerii", ci ca la sacrul altar al permanentei noastre renaşteri istorice şi spiritual-morale. Aşa a fost şi în 1966, când cu solemne onoruri militare şi în prezenţa „dregătorilor" timpului, dar mai ales în faţa miilor de ţărani din satele de pe văile Moldovei, Siretului, Bistriţei şi ale altor văi la fel de româneşti, distinsul fiu al acestor plaiuri, remarcabilul istoric, muzeograf şi prieten, Iulian Antonescu, reamintea, în stilul său inconfundabil şi mult admirat de către auditorii din satele şi oraşele acestei parţi de ţară, în faţa monumentului încărcat cu flori: *Noi nu facem istorie de dragul istoriei, ci pentru că în spiritul istoriei se găseşte actul nostru de proprietate şi actul nostru de naştere.*

Suntem printre primele popoare care, cu dovezi ştiinţifice în mână, arătăm că pământul pe care îl locuim este leagănul în care ne-am născut. Că părinţii noştri ne-au lăsat o zestre spirituală şi suntem printre puţinii care ne-am organizat un stat care nu a strâns în graniţele sale pământ de furat de la alţii. Statul nostru are ca temelie oasele strămoşilor noştri.[34]

Deci să nu uităm: **La Războieni, la temelia Sfintei Biserici a lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, sunt *oasele strămoşilor noştri*!**

*

Într-adevăr, *spusa cronicarului* a fost confirmată de săpăturile arheologice, finanţate şi efectuate după constituirea judeţului, dar înainte de fatidicele măsuri de restrângere a sprijinului financiar, acordat restaurărilor de monumente istorice, despre care am relatat.

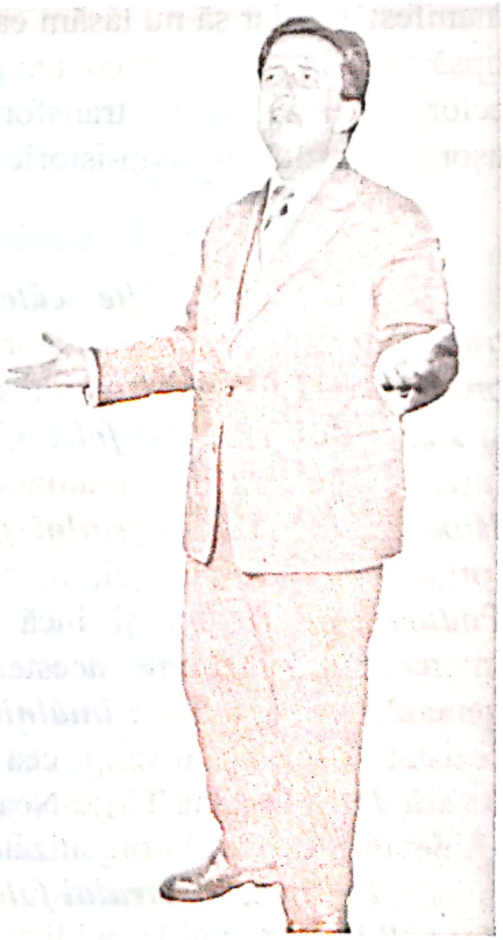

Foto 11. Să ne aducem aminte: IULIAN ANTONESCU

Aşa cum se cunoaşte, această

[34] Text redactat ulterior şi cuprins în *IULIAN ANTONESCU – Spirit universal*, Editura *Cutia Pandorei*, Vaslui, 2001.

Scanned with OKEN Scanner

biserică-mausoleu a fost restaurată tot cu fonduri obţinute de la bugetul de stat, asemenea celorlalte monumente referenţiale, renăscute în acei ani (Neamţ, Secu, Bistriţa, dar şi importantele lucrări parţiale de la Sihăstria, de la Agapia şi din alte lăcaşuri semnificative).

De toate acestea – o spunem şi acum cu modestie, dar în temeiul realităţii – organismele culturale judeţene şi naţionale de atunci nu au fost străine. Mai mult chiar, în vârtejul evenimentelor amintite, Comitetul judeţean de Cultură a avizat, la întemeiata solicitare a P. S. Eftimie, începerea lucrărilor de restaurare a edificiului şi picturii Catedralei Episcopiei Romanului (şi Huşilor – atunci). Numai la ctitoria ştefaniană de la Tazlău, din motive nejustificabile, a rămas neîncepută restaurarea şi e regretabil că aşa este şi astăzi. (?!)

Dar să revenim la *Sărbătoarea Războienilor*: aşa cum arătam, spre cinstea primăriei locale şi a trăitorilor de astăzi din toate satele de pe Valea Moldovei, candela recunoştinţei faţă de înaintaşi luminează nu numai aducerile aminte, ci şi speranţele lor de viitor. Cu o condiţie: să ne străduim, ca pe firul tradiţiei, să păstrăm, fără a exagera, caratele istorice şi spiritual-folclorice ale manifestării, dar să nu lăsăm ca pioasa sărbătoare, care nu este strict locală, din lipsă de gând adecvat contemporan şi autentic spirit organizatoric din partea celor implicaţi, să se transforme într-o banală duminică „cultural-sportivă", uşor „sclivisită" pseudo-istoric şi pseudo-religios!

*

III. 1. 3. ***Alte câteva iniţiative***, locale sau judeţene, ***devenite tradiţionale***: în aceeaşi categorie de manifestări, cu caracter tradiţional popular, preponderent folcloric, s-au înscris, chiar de la începuturile noului judeţ Neamţ şi ***Festivalul teatrului folcloric***, ***Festivalul datinilor şi obiceiurilor de iarnă*** (aşa s-a putut denumi atunci, o astfel de manifestare), ***Şezătoarea de la Humuleşti***, ***Parada portului şi obiceiurilor tradiţionale de la Târgu-Neamţ*** (organizată de localnici, în fiecare an, pe 2 ianuarie), *Festivalul folcloric* ***Pădurea de Argint*** şi încă multe alte manifestări locale, comunale sau intercomunale, dintre acestea ajungând, pentru scurt timp, aproape la generalizare, aşa-zisele ***întâlniri ale fiilor satului.*** Dintre toate, cel mai bine a rezistat şi rezistă în timp, cea mai veche manifestare, autentic tradiţională şi locală, *Parada* de la Tîrgu-Neamţ, tocmai pentru că nu a fost „blagoslovită" cu „binevoitori" pseudo-organizatori, veniţi de aiurea!

Festivalul teatrului folcloric, manifestare unicat şi cu ecou deosebit de favorabil, nu numai la public, ci şi în rândul specialiştilor, în mod deosebit (a se vedea şi succintele noastre referiri din cartea despre T.T.– p. 27-31), a rezistat numai în primul deceniu după constituirea judeţului, iar apoi, s-a contopit (?) cu *Festivalul datinilor şi obiceiurilor*, care, la rândul său, s-a

Scanned with OKEN Scanner

transformat, din motive obscure, într-o simplă paradă anuală în centrul Pietrei, fără rigoarea calendaristică, anvergura, acurateţea şi interesul public al celei de la Târgu- Neamţ. Păcat!

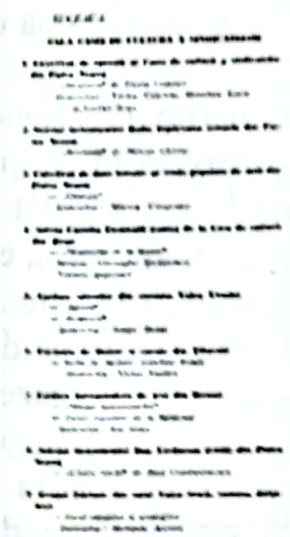

Foto 12. Alte activităţi culturale

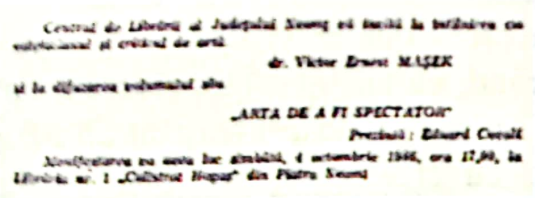

Despre celelalte manifestări de acest gen şi, în primul rând, despre *Şezătoarea de la Humuleşti, Festivalul Pădurii de Argint* şi încă alte câteva din rândul manifestărilor de interes preponderent comunal, care au rezistat şi marchează anual o anume formă de exprimare a spiritualităţii tradiţionale locale, **se cuvine a fi scos în evidenţă rolul animatorilor culturali locali şi al administraţiilor ce au înţeles, dincolo de toate avatarurile politice care marchează contemporaneitatea noastră „băşcălioasă", să întreţină spiritul**

Scanned with OKEN Scanner

înalt şi moral al tradiţiilor culturale locale. Ce bine ar fi dacă acest spirit ar redeveni o componentă a vieţii cotidiene a cât mai multora dintre comunităţile teritoriale ale judeţului!

*

III. 1. 4. ***Neculai Popa***, a fost şi va rămâne un nume în cultura tradiţională din Neamţ şi din România.

L-am cunoscut pe omul şi artistul Neculai Popa încă din a doua jumătate a anilor '60, când, de foarte multe ori, am fost nu numai alături, ci chiar împreună cu el, atât în perioada de organizare şi deschidere a muzeului, cât şi în nenumăratele sale demersuri de pe parcursul anilor, fie la Bacău, fie la Neamţ, pentru sprijinirea comunei şi a satului Târpeşti în „ieşirea la lume" prin „curent" şi „asfalt", dar şi pentru mai multă receptivitate, în primul rând din partea forurilor locale. (Şi a fost necesară alăturarea la aceste demersuri, date fiind „antecedentele" sale politice şi religioase).

Iar Omul şi Artistul chiar a reuşit, nu numai pentru el, ci pentru toţi ai locului şi pentru miile de admiratori ai spiritului tradiţional românesc, de la noi sau din alte ţari ale lumii, care au venit, în anii când nu se „aventurau" prea mulţi „occidentali" în România, ca să-şi îmbogăţească sufletele prin intermediul patrimoniului material-cultural şi spiritual, de la Neculai Popa de acasă, din satul lui şi din această ţară.

Fără a intra în detalii şi fără a-mi aroga niciun fel de merite, menţionez doar că, în nenumărate rânduri am vorbit şi am scris despre persoana sa, despre valoarea creaţiilor sale şi a preocupărilor de excepţie pe care le-a avut, atât în calitate de creator popular de măşti tradiţionale şi sculpturi în piatră şi lemn, cât şi ca arheolog amator, căutător de vestigii ale vremurilor trecute, ca pasionat colecţionar, ca artist interpret popular şi animator al tradiţiilor sătenilor din zonă, dar, nu în ultimul rând, ca autentic ctitor de aşezământ cultural muzeal local. Mai mult, am chiar satisfacţia de a fi realizat, în perioada de apus-apogeu a vieţii sale, un film tv. cu creatorul şi vrednica sa soţie, despre viaţa şi preocupările celor doi. De altfel, toate aceste preocupări sunt cu modestie, dar cu frumuseţe şi sinceritate redate în cea de a treia carte, *Din lumea văzută şi cea nevăzută*, a însuşi scriitorului popular *Neculai Popa,* cel mai reprezentativ artist popular al judeţului contemporan, Neamţ.

Pentru a reflecta felul în care era apreciată personalitatea sa în epocă, îmi îngădui să reproduc, din preliminariile cuprinse în preambulul cărţii sale,[35] două texte de evaluare, scrise la intervale mari de timp unul de altul şi aparţinând unor reputaţi cunoscători:

[35] Neculai Popa, *Din lumea văzută şi cea nevăzută,* Editura *ADAN,* Piatra-Neamţ, 2002, pp. 4 şi 5.

Scanned with OKEN Scanner

— primul, din 1969: *Din rândurile artiștilor populari contemporani,* ***Popa Neculai*** *se vădește a fi creatorul cu cele mai multe preocupări, gama pasiunilor sale trecând de la teatrul popular până la sculptura în lemn și în piatră. Este colaborator apropiat al arheologilor din București, creator de costume, măști și versuri pentru teatrul popular, culegător de folclor, creatorul unui muzeu de artă populară și etnografie în Târpești, autorul unui roman autobiografic în versuri și donatorul a peste 1900 de piese de artă populară și etnografie, care au îmbogățit colecțiile muzeului din Târgu-Neamț. După cum se vede, este o personalitate complexă care găsește timp suficient pentru a se ocupa de profesia sa (cântăreț de biserică), fără să-și neglijeze îndatoririle de familie, față de care are un respect deosebit.*(Gh. Aldea, ***Sculptura țărănească în piatră***, Editura *Meridiane*, București);

Foto 13. Montaj foto - acasă la Neculai Popa

— și cel de al doilea citat, din 1981: ***Neculai Popa.*** *Originalitatea măștilor populare pe care le-a făurit și măiestria demonstrată în domeniul sculpturii naive în piatră l-au situat, cu deplină îndreptățire, în galeria celor*

Scanned with OKEN Scanner

mai de seamă creatori populari din ţara noastră. El s-a afirmat pe parcursul ultimelor două decenii nu numai în ţară, ci şi peste hotare, îndeosebi ca talentat constructor de măşti. El face parte dintre puţinii oameni de la noi din ţară pentru care confecţionarea măştilor constituie un meşteşug. (Ion Vlăduţiu, ***Creatori populari contemporani din România***, Editura *Sport-Turism*, Bucureşti).

*

Concluzionând, se poate afirma cu justificat temei că, Neculai Popa a făcut, timp de aproape o jumătate de veac, pentru valorizarea şi promovarea culturii populare tradiţionale româneşti (în Neamţ, în ţară şi în lume), mult mai mult decât alte persoane sau chiar decât instituţii întregi, din judeţ şi din ţară, care aveau obligaţii profesionale, ştiinţifice şi culturale în acest domeniu. Tocmai de aceea se impune ca acum, când extraordinara sa moştenire trebuie să continue a fi prezentă, cu rolul şi specificul său, în ansamblul culturii româneşti contemporane, forurile administrative şi instituţiile de specialitate (de ex. Centrul Cultural *Carmen Saeculare* şi Complexul Muzeal Judeţean), să sprijine concret familia regretatului creator nu numai în perpetuarea memoriei sale, ci şi în dezvoltarea tradiţiei statornicite de el, prin înbogaţirea în continuare a colecţiilor şi promovarea cu demnitate, în timpurile de azi, a tot ceea ce a purtat şi trebuie să poarte şi de acum înainte, numele de ***Neculai Popa.***

*

III. 1. 5. ***Floricică de la Munte*** este numele simplu, frumos şi adecvat (fără exagerări onomastice pompoase), transformat de la început în renume, al primului ansamblu folcloric de amatori constituit după înfiinţarea judeţului, de către Casa Judeţeană a Creaţiei Populare, aflată atunci sub conducerea regretatului George Bararu. De altfel, după cum am mai menţionat, la prima sa ieşire peste hotare, în Polonia, Ansamblul a fost încununat cu Marele Premiu al Festivalului Internaţional de Folclor de la Zakopane, ***Toporaşul de Aur.***

Alcătuit în exclusivitate din artişti amatori din Piatra-Neamţ, din comuna Viişoara (astăzi, Alexandru cel Bun) şi din comuna Gârcina (de aici, inclusiv cu membri ai renumitei familii de dansatori Rotaru), ansamblul a dăinuit şi dăinuieşte de peste patru decenii, contribuind la culegerea, conservarea, promovarea şi difuzarea melosului, a portului, a dansului şi a altor numeroase valori folclorice şi etnografice. După '89, graţie iniţiativei celui mai longeviv dintre directorii Centrului Cultural, Constantin-Horia Alupului-Rus, de altfel titrat în probleme folclorice, ansamblul a fost profesionalizat (la propriu), devenind parte componentă a structurii acestei instituţii pendinte de Consiliul Judeţean Neamţ. E bine, e rău, viaţa va demonstra. Până una-alta, din punctul meu de vedere, va trebui evitată categoric tendinţa de transformare a

Scanned with OKEN Scanner

acestui ansamblu în formaţie „de protocol şi reprezentare" pentru diferiţii actori politici şi administrativi, în dauna adevăratelor sale rosturi cultural-populare.

Personal, am avut privilegiul să constat marea valoare şi rezonanţa cultural-spirituală a manifestărilor ansamblului, în diferite medii urbane sau rurale din ţară, dar, în 1977, după revenirea mea la conducerea organismului cultural judeţean, am însoţit *Floricică de la Munte,* în prestigioasa sa

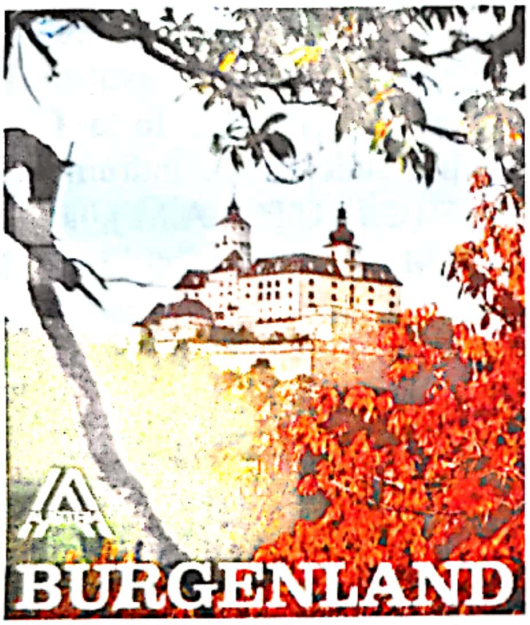

Foto 14. Burgeland - copertă şi detalii

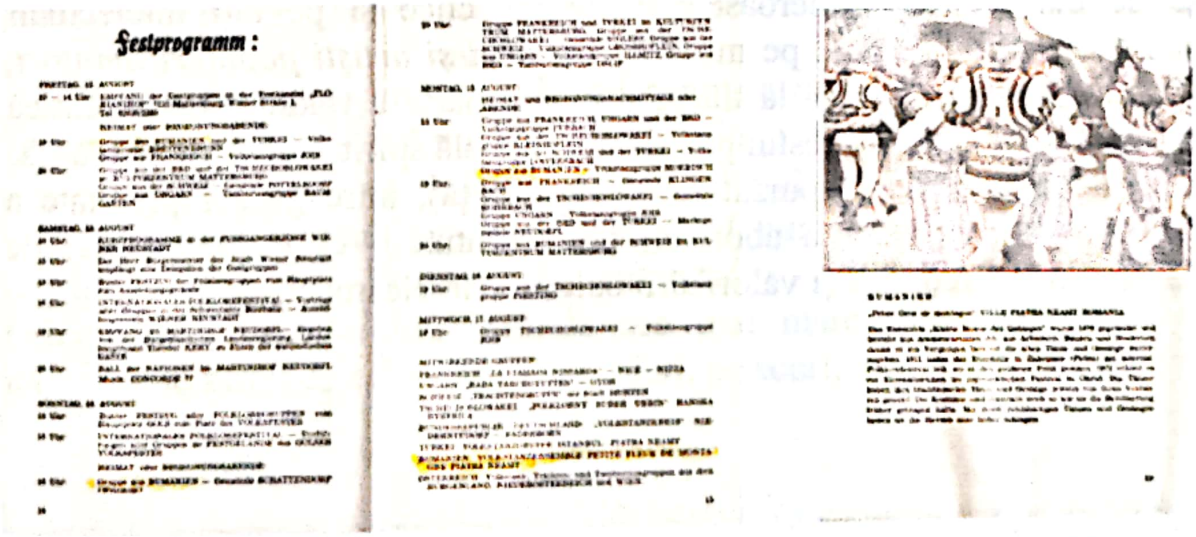

deplasarea în ***Austria***, pentru a participa la Festivalul Internaţional din ***Elsenstadt – Burgenland***. Cu acest prilej, am putut să remarc din nou, dacă mai era nevoie, că, în pofida marii capacităţi a culturii „de a deschide uşi şi

Scanned with OKEN Scanner

inimi", (nu numai în domeniul culturii, ci chiar şi în cel economic, aşa cum a fost evident şi atunci), politica oficială a ţării noastre din acei ani, nu era capabilă să rezoneze cu autenticele disponibilităţi ale contactelor directe între mesagerii diferitelor spiritualităţi.

*

Fără a exagera însă populist şi patriotard, rolul şi importanţa culturii populare în ansamblul vieţii cultural-artistice şi spirituale a comunităţilor mai mari sau mai mici (în cazul nostru referindu-ne prioritar la întregul judeţ Neamţ), trebuie să remarcăm în încheiere, contribuţia de excepţie pe care a avut-o, în valorizarea diferitelor forme ale culturii populare din Neamţ, fosta Casă Judeţeană a Creaţiei Populare, devenită apoi Centrul Judeţean de Îndrumare a Creaţiei Populare şi Mişcării Artistice de Masă (C.J.I.C.P.M.A.M.), astăzi Centrul pentru Cultură şi Arte *Carmen Saeculare.* Mă refer, în primul rând, la rolul oamenilor (în cazul dat, adevăraţi specialişti), fapt pentru care îmi permit să-i reamintesc doar, pe directorul George Bararu dar şi pe George Podani (director o scurtă perioadă), pe Ion Apetrei şi Constantin Zaharia (muzică), Theodor Melinte (coregrafie), Gheorghe Diaconu (arte plastice) – cu toţii decedaţi, Dumnezeu să-i odihnească ! – dar şi pe George Brăescu (creaţie literară şi teatru folcloric). Au fost şi alţii, care pentru perioade mai scurte de timp au slujit cu devotament acest domeniu (fără a se putea să fie nominalizaţi toţi). Ne gândim, în primul rând, la pricepuţii specialişti din timpul îndelungatului directorat al lui Constantin-Horia Alupului-Rus, unii dintre aceştia activând până în prezent. Cu toţii, incluzând aici *sine qua non,* cu toată preţuirea cuvenită, şi pe cercetători, muzeografi, directori de cămine culturale şi case de cultură, pe numeroasele cadre didactice şi pe alţi intelectuali pasionaţi, dar în primul rând pe miile de *creatori şi artişti populari amatori,* care au contribuit substanţial la ducerea mai departe a tradiţiei de autentică vatră a culturii populare, a acestui plai de tradiţională spiritualitate românească.

Iar acum, fără a fi epuizat (cu bună ştiinţă), întreaga complexitate a problematicii de mai sus, să abordăm şi alte laturi – cel puţin la fel de importante – ale acreditării şi valorizării culturale în Neamţ:

Scanned with OKEN Scanner

III. 2. „Fericirile" cuvântului şi ale cărţii

Puternicul Dumnezeu, cinstite, iubite cetitoriule, să-ţi dăruiască după aceste cumplite vremi anilor noştri, cîndva şi mai slobode veacuri, întru care, pe lîngă alte trebi, să aibi vreme şi cu cetitul cărţilor a face iscusită zăbavă, că nu ieste alta şi mai frumoasă şi mai de folos în toată viaţa omului zăbavă decît cetitul cărţilor.[36]

Cu câteva pagini în urmă aminteam, poate cu prea mult entuziasm, despre „fericirea" personală de după debutul reluării festivităţilor, în noul context judeţean, a Sărbătorii Muntelui. Sentimentul îmi era cunoscut încă din copilărie, când minunatele mele învăţătoare din şcoala primară, probabil având impresia că au intuit unele disponibilităţi, m-au stimulat să recit la serbările şcolare, iar preotul „nostru" şi el, m-a îndemnat să învăţ şi să „rostesc", la slujba duminicală, *Crezul*, în naos, în faţa altarului. (Uneori chiar îmbrăcat în mini „odăjdii", sub influenţa romano-catolică a ministranţilor, obicei existent în acel timp şi în unele biserici ortodoxe din Ardeal.) Ceva mai târziu, când am descoperit bucuria lecturii, dincolo de manualele şcolare şi când am început să-mi alcătuiesc propria bibliotecă (fără a ţine însă seama de restricţiile fireşti ce mi se impuneau, date fiind deficienţele mele de vedere), exagerând cu încăpăţânare ore întregi cu cititul, dar, ca şi în cazul manifestărilor „oratorico-artistice", eram fericit şi nu-mi puteam reprima nedumerirea de ce *Fericirile*[37] din tipicul liturgic sunt chiar atât de restrictive.

*

Dar cam prea multe explicaţii pentru a motiva un titlu de subcapitol ce poate părea multora, dacă nu desuet, cel puţin preţios căutat.

Este indiscutabil că, în activitatea culturală în general şi în cea de educare şi culturalizare a adulţilor în special, rolul ***cuvântului*** şi în mod deosebit al cuvântului puternic încărcat de *autoritatea harului rostirii şi exemplului* (exemplelor) vorbitorului, este de cea mai mare importanţă. La *cuvântul aureolat* de astfel de calităţi ne vom referi, pe scurt, în cele ce urmează:

[36] Miron Costin, *De neamul moldovenilor...* , în *Opere*, Ediţie critică de P. P. Panaitescu, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1958, p. 244.
[37] Matei, 5, 3 – 12.

Scanned with OKEN Scanner

III. 2. 1. Cuvântul *Cuvânt*!

Aminteam, atunci când m-am referit la rolul societăţilor culturale *Miron Costin* şi *Asachi*, despre obligaţia de onoare, asumată de către acestea, de a organiza manifestări publice în vederea difuzării, prin „viu grai", în comunităţile urbane şi rurale, a valorilor moral-cetăţeneşti şi a celor mai noi cuceriri ale spiritului şi cercetărilor ştiinţifice ale timpului. Generaţiile de intelectuali ce le-au urmat, cu precădere în perioada interbelică, au continuat şi dezvoltat această tradiţie. Chiar şi în perioada totalitarismului, în pofida constrângerilor ideologice şi politice, precum şi a „supravegherii" permanente, „ştiută şi neştiută", au fost destui intelectuali valoroşi, care au ştiut, au vrut şi au reuşit să facă din *cuvântul lor* armă culturală imbatabilă, apreciată şi îndrăgită de mii şi mii de auditori şi respectată, cu sau fără voia lor, de către cei ce diriguiau vremelnic comunităţi şi destine. Iar dintre toţi aceşti adevăraţi **„cavaleri ai cuvântului"**, îmi face o deosebită plăcere şi onoare să-l reamintesc, cu dragoste şi deosebită preţuire, pe admirabilul prieten al multora dintre congenerii culturali ai apropiatei contemporaneităţi, pe distinsul fiu al plaiurilor noastre, ***Iulian Antonescu:***

S-au spus şi s-au scris şi se vor mai spune şi se vor mai scrie multe despre Iulian Antonescu. Multe şi deosebit de interesante. Eu personal însă, nu am cunoscut şi nu cunosc un alt OM care ani în şir, lună de lună, sau, uneori, săptămână de săptămână, să fi fost aşteptat şi ascultat cu nesaţ, fie de miile de ostaşi din Garnizoana Bacău, fie de sutele de intelectuali, tineri, studenţi, pensionari sau elevi din Bacău, Piatra-Neamţ şi din multe alte localităţi.

Omul de cultură, cercetătorul, pasionatul ctitor de muzee s-a dăruit pe sine cu infinită generozitate, pentru idealurile sale. Nu şi-a donat numai casa din Piatra-Neamţ pentru a deveni muzeu, ci şi-a sacrificat trupul şi sufletul pentru nedisimulatul său crez în Dumnezeu şi neamul din care se trăgea.[38]

Foto 15. Volum dedicat lui IULIAN ANTONESCU

Am evocat din nou personalitatea paradigmatică a lui Iulian Antonescu, tocmai pentru a ilustra adevărul conform căruia, în activitatea de educaţie şi culturalizare a adulţilor, cu precădere, ca şi în ansamblul dezvoltării tuturor componentelor culturii şi artelor în general, rolul *cuvântului creator* (nu pur şi

[38] Gheorghe Bunghez, *Simple simţăminte despre un Mare OM – Iulian Antonescu,* în *Vitraliu,* Anul XV, Nr. 3-4 (28), Bacău, August 2007, p. 12.

Scanned with OKEN Scanner

simplu pentru că „ *mai întâi a fost cuvântul"*), este nu numai important ci şi semnificant, în formarea conştiinţei şi a demnităţii de sine. Din acest punct de vedere, precum şi din atâtea altele, îi datorăm mult şi multe lui Iulian Antonescu.

Pătrunşi de acest adevăr, dar şi de necesitatea de a pune la baza dialogului cultural-educativ cu cetăţenii, dincolo de cerinţele ideologiei şi propagandei de partid, adevăruri dintotdeauna şi valori etico-morale universale, mulţi slujitori ai culturii din Neamţ, după puterea, capacitatea, instruirea, harul şi curajul fiecăruia, au căutat să-i urmeze exemplul şi chiar să dea conţinut unor activităţi culturale, care adeseori puteau părea formale. Un important rol a avut, în această direcţie, fosta *Comisie judeţeană pentru răspândirea cunoştinţelor cultural-ştiinţifice,* al cărui principal animator, aproape în întreaga perioadă de referinţă, a fost regretatul George Podani, el însuşi un „lector" – (orator) talentat. Asemenea *animatori prin cuvânt,* au fost destui de numeroşi, nu numai în cadrul „aparatului" (salariat) cultural judeţean (M. Drăgotescu, G. Bararu, C. Tomşa, El. Didoiu, N. Puiu, Tr. Cicoare şi alţii), ci şi în municipii, oraşe şi chiar în multe comune. Păcat însă că, în acele vremi, adesea, conţinutul activităţilor nu era determinat de competenţa, voinţa şi opţiunea „lectorului", aşa cum se ştie, ci de cerinţele şi diversele „directive" politico-ideologice de moment. Cu toate acestea, chiar şi în acele condiţii şi asumându-şi cuvenitele riscuri, mulţi buni vorbitori nu au încetat să-şi folosească harul în beneficiul celor dornici de a dialoga şi spera, aflaţi în număr mare nu numai la oraşe, ci şi la sate. Cred că unul dintre cele mai prestigioase exemple în acest sens este cel al distinsului intelectual, profesor Gheorghe A. M. Ciobanu, din Roman, cel care, în mii de conferinţe expuse cu har, cunoaştere enciclopedică şi pasiune, a „înarmat" şi „înaripat" conştiinţele nenumăraţilor auditori din întregul judeţ, dar şi din alte localităţi urbane şi rurale ale ţării.

*

Activitatea culturală *prin cuvânt* a avut şi în acei ani, atât o componentă internă, cât şi una externă. Am fost între cei care, în câteva rânduri, am beneficiat de privilegiul de a mă putea adresa, prin viu grai, nu numai compatrioţilor, ci şi unor grupuri (selectate, desigur), de cetăţeni cehi, „sovietici" şi bulgari. Deşi aparent aceleaşi cu ale noastre, condiţiile social-politice din aceste ţări difereau şi puneau, adeseori, în uşoară „jenă" un „lector" străin, dacă nu era atent şi stăpân pe sine. Cehii (la finele lui 1968), erau total deschişi, receptivi, dornici de a cunoaşte atunci, cât mai mult şi cât mai multe despre România şi despre români, mai ales că nu trecuseră nici măcar trei luni de la invazia sovietică şi de la formidabila declaraţie românească din august; „sovieticii" – atât la Moscova cât şi la Taşkent – binevoitori, dar cu oarecare superioritate şi destul „formalism" în modul de a vorbi şi de a-şi prezenta

Scanned with OKEN Scanner

„realităţile"; bulgarii, cei mai receptivi, curioşi şi modeşti, dar şi cei mai „habotnici" prosovietici, cel puţin în mediile în care am avut eu acces, cu acele prilejuri.

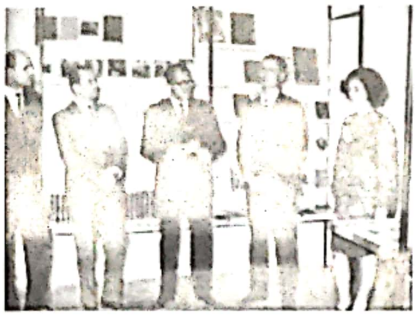

Foto 16. Cuvânt rostit - acasă şi peste hotare

Lăsând deoparte posibilul meu subiectivism, cred că nu ar fi lipsită de interes pentru cititori, din mult mai multe puncte de vedere decât o relatare seacă privind rolul „conferinţelor" şi al „conferenţiarilor", să prezint, în integralitatea ei, informarea destinată (obligatoriu) Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste, cu privire la deplasarea efectuată în R. P. Bulgaria, în perioada 14-22 decembrie 1978.[39]

Îndrăznesc să cred că şi astăzi, după aproape patru decenii, unele detalii ale acestei informări oferă posibile răspunsuri la chestiuni de conţinut ale „culturii de atunci" dar mai ales, la chestiuni ale bazei materiale a acesteia, fără de care atunci, dar mai ales acum, educaţia şi cultura adulţilor sunt în imposibilitatea de a-şi împlini menirea. Merită să reflectăm!

Aşa cum spuneam, fără alte comentarii, trecem la …

[39] A se vedea anexa IX.

Scanned with OKEN Scanner

III. 2. 2. Cuvântul *Spectacol* !

Indiscutabil, cuvântul-*spectacol*, aici la Neamţ, reprezintă pentru noi, în primul şi în primul rând, teatrul nostru cel de toate zilele, pe scurt – ***Teatrul Tineretului***. Despre autoritatea şi greutatea specifică a cuvântului-*spectacol* pe scena de la Piatra-Neamţ am relatat, nu numai din punctul meu de vedere, în cartea noastră *Teatrul Tineretului între DRAGONUL şi PIAŢETA,* într-o abordare, în primul rând, preponderent din perspectiva istoriei culturale, fără a fi un compendiu al încercărilor de teorie teatrală sau de provincială critică teatrală. Ca atare, cu toate voitele limitări din carte, nu revenim asupra subiectului, ci vom face doar câteva scurte precizări (necesare, dat fiind conţinutul şi profilul lucrării) şi ne vom referi, cu detalii, la mai multe situaţii semnificative, anormale, chiar scandaloase şi nedorite din prezent.

În primul rând, aduc sincerele mele mulţumiri pentru semnalarea, prezentarea sau recenzarea cărţii de către domnii Nicolae Sava[40], Emil Nicolae[41], Constantin Tomşa[42] şi Ioan Amironoaie[43] care, aici la Piatra-Neamţ, au înţeles şi au scris despre raţiunile ce au stat la baza demersului nostru editorial şi au relatat, tuturor celor interesaţi, despre optica şi punctele noastre de vedere, privind comunitatea urbei şi instituţia sa teatrală, despre rolul unor personalităţi în animarea tradiţiilor şi valorizarea potenţelor din *anumite* momente, devenind, indiferent de constrângerile vremii şi vremurilor, vestitele succese-triumf ce au purtat „marca" T. T.

Dar în mod deosebit, ţin să-mi exprim întreaga mea gratitudine pentru apariţia, sub semnătura distinsului profesor universitar şi remarcabil critic de teatru, Ştefan Oprea – care, dincolo de faptul că are propriile sale puncte de vedere în legătură cu evoluţia teatrului pietrean, a acceptat cu generozitate şi opiniile noastre – a mai mult decât onorantei sale recenzări, din care îndrăznim să reluăm pentru cititorii noştri:

Acest volum impresionant prin dimensiuni (circa 600 pagini,din care jumătate sunt rezervate ***documentelor****), dar mai ales prin rigoarea judecăţilor, prin acribia cercetării şi prin sinceritatea mărturisirilor – ne-a prilejuit această intervenţie. Ne-au fost confirmate, prin lectura acestor pagini, multe dintre adevărurile pe care le cunoşteam despre* ***fenomenul teatral Piatra Neamţ*** *(unele ne-au fost altfel nuanţate) dar mai ales am aflat numeroase noutăţi care, fără cartea lui Gh. Bunghez, ar fi rămas necunoscute. Autorul*

[40] Ziarul *Ceahlăul*, 13-14 martie 2010, p 7, *Pagini din „tinereţea" TT-ului, sub lupa documentelor.*
[41] Ziarul *Realitatea*, 22 martie 2010, p 6, *Teatrul Tineretului, între DRAGONUL şi PIAŢETA (1980-1986).*
[42] Revista *Asachi*, iunie 2010, p 16, *Despre teatru, cu dragoste.*
[43] Ziarul *Monitorul*, 16 august 2011, p 5, *O carte despre supravieţuire.*

Scanned with OKEN Scanner

*situează **fenomenul** în epocă, dezvăluind „subtilităţi" politice şi culturale specifice, urmăreşte apoi biografia instituţiei cu lux de amănunte (importante), evocă oamenii care au stat la temelia acestei edificări, evidenţiază marile succese fără a uita de dificultăţi, de neîmpliniri, de orgolii. De aceea socotim că titlul volumului e mult prea restrictiv; privirea şi analiza autorului trec mult dincolo de perioada directoratului său (1980-1986), realizând în fapt, o istorie completă a T. T., după cum trec dincolo de ceea ce declară autorul că şi-a dorit să fie cartea lui, adică – un omagiu adus instituţiei şi tuturor celor care... - ; ea este un adevărat documentar-cultural în general şi teatral în special, constituindu-se – împreună cu excelenta carte a criticului Cristian Livescu (**Ascuns într-o lojă**,2002) – în punct de referinţă fundamental asupra existenţei, evoluţiei, valorii şi locului acestui teatru în contextul vieţii artistice româneşti.*[44]

Date fiind aprecierile de mai sus, consider că nu este nici locul şi nici timpul să mai adaug ceva la cartea scrisă şi deja comentată, dar nici la istoria „trecută" a T. T. Rămân însă consecvent în privinţa opiniilor exprimate în cartea mai sus menţionată dar, cu aceeaşi modestie şi sinceritate, îmi cer scuze şi acum pentru eventualele greşeli sau omisiuni grave săvârşite atunci.

În ceea ce priveşte însă istoria „recentă" a T. T., aş mai avea câte ceva de spus:

*

Desigur, nu ne vom referi în cele ce urmează, nici la detaliile plăcute sau mai puţin plăcute ale succesiunii directoratelor, nici la succesele sau neîmplinirile unor spectacole şi nici chiar la izbânzile artistice ale multora dintre actori sau ale celorlalţi creatori. Ne mărginim să constatăm cu plăcere faptul că, în perioada de un sfert de veac ce a trecut de la memorabilul '89, în pofida degradării evidente a organizării şi funcţionării vieţii cultural-artistice, T. T.-ul a rămas şi este, măcar din când în când, un important centru artistic de interes pentru noile generaţii de actori, regizori, scenografi şi alţi creatori, care continuă să vadă în acest teatru, un fel de permanent *ab initio* al experimentului teatral românesc. Mai mult decât atât, noile generaţii au dovedit şi dovedesc, la un nivel de toată admiraţia, că sunt în stare să continue „istoricele" tradiţii şi, chiar mai mult, să impună „noi formule" ale *succesului*, aşa cum au demonstrat şi demonstrează reuşitele actualei talentate trupe, cu precădere, sub bagheta de maestru a lui Alexandru Dabija, cel care, de la spectacolul de debut şi până astăzi, a înnobilat continuu panoplia reprezentativă a teatrului permanentei şi ardentei sale tinereţi creatoare. Şi chiar dacă, de destul de multă vreme, este regizorul preţuit şi solicitat de teatrele reprezentative ale ţării, atunci când T. T.-ul are nevoie de el este prezent la

[44] Ştefan Oprea, ***Fenomenul teatral Piatra Neamţ**, în **DACIA LITERARĂ**, Nr. 5 (92), anul XXI, (Serie nouă) – septembrie 2010, Iaşi, România, pp. 78 şi 79.*

Scanned with OKEN Scanner

Piatra-Neamţ. Astfel se naşte, sub bagheta sa, un nou Spectacol-Eveniment. Mulţumiri, Sandu Dabija!

*

Deşi în 1986, la plecarea mea de la teatru, mi s-a părut firesc să-mi impun a nu mă mai manifesta public în legătură cu activitatea acestuia şi chiar am reuşit această „performanţă" o lungă perioadă de timp, în 2001, am socotit „nefirească" tăcerea tuturor, inclusiv a T. T.-ului, în legătura cu cea de a patruzecea sa aniversare, ca instituţie artistică de spectacole, de sine stătătoare (conform H. C. M. nr. 357, din 26 iunie 1961) şi am dat publicităţii o scurtă consemnare a evenimentului[45].

Gest singular dar, mai mult ca sigur, ignorat de cei care ar fi trebuit să fie interesaţi. Îmi manifestam însă încrederea că, măcar în 2011, cea de a cincizecia aniversare, va fi marcată în mod corespunzător. Zadarnică încredere, cu atât mai mult cu cât clădirea teatrului intrase deja în nemaipomenita „**restaurare**" (?!!)

Oricum, cele două aniversări, rămase în afara fireştilor consemnări publice, au fost „suplinite" (prima, după şapte ani, iar cea de a doua, cu trei ani mai devreme), (?!) de excelenta organizare şi desfăşurare a importantului jubileu al celor cincizeci de ani de teatru profesionist la Piatra-Neamţ, la 30 octombrie 2008. Despre acest jubileu, care şi-a avut importantul său rol, fără a putea elimina (şi nici nu ar fi bine), din memoria „istorică" adevărata dată a constituirii instituţionale a teatrului, am consemnat cu entuziasm (poate cu prea mult), în cartea noastră consacrată T. T., editată în 2010, nemaifiind cazul să detaliem acum şi aici.

Dar abia trecuseră patru ani de la jubileul-eveniment şi doi ani şi şapte luni de la consemnarea sa în cartea noastră şi, iată, în noiembrie 2012, am fost din nou nevoiţi să ne manifestăm public, într-un amplu articol intitulat *TEATRUL TINERETULUI între tradiţia valorilor şi incertitudinile din prezent*[46], izvorât din nevoia de a semnala o realitate intolerabilă şi afirmându-ne categoric punctele de vedere.

Fără a cunoaşte direct toate detaliile ***distrugerilor*** din teatru, efectuate în numele „restaurărilor necesare" şi mulţimea „refacerilor" ce se impuneau (??!), specificam încă de atunci, necesitatea ca forurile administrative şi toţi cei implicaţi în „reabilitarea" clădirii T. T.-ului şi în primul rând conducerea acestuia să acţioneze urgent şi foarte serios pentru:

„ … - urgentarea tuturor lucrărilor de construcţii-montaj şi de instalaţii mecanice şi electronice încă nefinalizate;

[45] A se vedea anexa X.
[46] A se vedea anexa XI.

Scanned with OKEN Scanner

- refacerea tuturor lucrărilor executate necorespunzător, inclusiv a tratamentului acustic al sălii de spectacole şi a celorlalte spaţii specifice, care necesită un astfel de tratament;

- reverificarea şi aprobarea detaliată a listei de dotări tehnice şi de mobilier adecvat pentru scenă, sala de spectacole, cabinele actorilor, cabinele tehnice şi spaţiile destinate publicului la toate nivelele funcţionale ale teatrului;

- remedierea tuturor reparaţiilor şi a defecţiunilor apărute pe parcursul lucrărilor, atât în interior cât şi în exterior, de la nivelul învelitorii clădirii şi până la cel al pavimentului stradal, din dreptul clădirii teatrului;

- revederea, căci era necesar, a felului în care s-a respectat proiectul tematic şi cel de execuţie, concordanţa acestora cu derularea plăţilor şi stabilirea răspunderilor pentru incorectitudinile ce se vor constata, inclusiv recuperarea sumelor necuvenite;

- stabilirea daunelor materiale, cuvenite Consiliului Judeţean Neamţ, pentru întârzierea şi executarea necorespunzătoare a unora dintre lucrările efectuate şi pentru împiedecarea realizării indicatorilor economico-financiari ai teatrului, afectându-se în acest mod şi realizarea bugetului C. J. Neamţ;

- stabilirea de daune morale, cuvenite Teatrului Tineretului, scena reprezentativă a *cuvântului-spectacol* la Neamţ, pentru executarea necorespunzătoare a unor lucrări specifice acestei instituţii artistice şi pentru afectarea imaginii sale în faţa publicului spectator din judeţul Neamţ, care a putut constata că un teatru cu un asemenea prestigiu a ajuns a fi înjosit prin bătaia de joc a unor îndoielnici „profesionişti", puşi pe căpătuială şi lăsaţi necontrolaţi şi nesancţionaţi de către cei în drept.[47]

Şi acest demers, aşa cum se întâmplă de foarte multe ori, a rămas fără ecou, în primul şi în primul rând, la cei care erau primii „obligaţi", legal şi moral, să adopte măsurile necesare, respectiv Consiliul Judeţean Neamţ şi conducerea T. T.

Dar, aşa cum se cunoaşte, dincolo de eventualele fireşti ecouri la „demersurile" noastre, (care nu s-au produs), iresponsabilitatea restauratorilor de pripas a continuat, atât la proiectul de bază (a se vedea blasfemia îngropării în beton a elevaţiei vestice a catedralei ştefaniene), cât şi la clădirea teatrului . În această, fără exagerare, disperată situaţie, după discuţii prealabile şi căderea amiabilă de acord împreună cu colegii şi foştii importanţi directori ai T. T., Cornel Nicoară şi Mircea Zaharia, am hotărât, la începutul lunii februarie 2013, să lansăm public, prin intermediul internetului şi al reţelelor de socializare, textul unei ***Scrisori deschise către toţi prietenii Teatrului Tineretului din Piatra-Neamţ.***[48]

[47] Alte amănunte, în anexa menţionată.
[48] A se vedea anexa XII.

Scanned with OKEN Scanner

Nu insistăm asupra conţinutului acestei petiţii on-line, pe care cei interesaţi o pot consulta în anexă. Mai important ni se pare a menţiona ecoul extraordinar avut de noul nostru demers, în rândul iubitorilor teatrului nostru din ţară şi din lume. În nici două luni de zile, s-au adunat, pe net şi pe facebook, peste 2000 de semnături de adeziune şi susţinere a petiţiei. Sutele de mesaje, ce au însoţit listele de semnături, venite din multe oraşe ale ţării, dar şi de la sate, încurajările prietenilor, iubitori ai teatrului nostru de pretutindeni, ca şi cuvintele autorizate ale marilor personalităţi teatrale de la noi sau de pe alte meridiane (Canada, SUA, Australia, sau Franţa, Germania, Italia, Spania, ca să amintim numai pe cele curent cunoscute), ne-au confirmat dreptatea solicitărilor. (Chiar am rugat conducerea T. T. să păstreze în arhiva instituţiei aceste deosebite mărturii, care demonstrează că, timp de o jumătate de secol, teatrul nostru a fost, poate, cel mai important for al demnităţii şi al devenirii prin cultură, pentru toţi cei care l-au cunoscut, l-au frecventat şi l-au preţuit, cu precădere, în anii dictaturii).

Urmarea: alertată (ca să nu spun speriată), de rapiditatea şi amploarea ecoului petiţiei (nu numai naţional), dar şi pentru a tempera „entuziasmul" protestatarilor, administraţia locală a invitat imediat, „public", pe toţi cei interesaţi, la „o zi a porţilor deschise la T. T."

Nu vom comenta, din punctul nostru de vedere, această batjocură de „vizionare", la care „gazdele" (nu T.T.-ul, ci proiectanţi, constructori, diverşi responsabili „de... probleme", cărora li s-a alăturat, ceva mai târziu, „aşa cum se cădea, nu?", chiar domnul primar), au căutat să convingă, pe cei care „nu vedeau" şi nu erau dispuşi „să creadă", cât de bine şi cât de „frumos" s-a realizat „opera" de „restaurare" a clădirii teatrului. Celor interesaţi de detalii, le pun la dispoziţie, din mulţimea celor apărute, articolul *Madona e frumoasă, dar nu e Mona Lisa, la T. T.*[49], apărut în ziarul *Monitorul de Neamţ şi Roman,* din data de 9 februarie 2013, precum şi propunerile făcute de subsemnatul[50], în urma acestei întâlniri „de pomină", inclusiv propunerile centralizate de teatru[51], pentru primărie.

Ca atunci, pe 8 februarie 2013, încerc şi acum, după mai bine de doi ani, cu destulă amărăciune, să fiu ponderat în aprecieri, lăsând libertate cititorilor să judece toate cele prezentate, în anexele menţionate. Nu pot totuşi să-mi ascund dezamăgirea în legătură cu cercul „restrâns" al pietrenilor prezenţi şi activi în sala teatrului, la dezbaterea publică devenită simplă mascaradă, cât şi al celor de pe net (cu semnături şi comentarii). Pe net, stupoare: mai puţin de 10% dintre semnăturile de susţinere a petiţiei au

[49] A se vedea anexa XIII.
[50] A se vedea anexa XIV.
[51] A se vedea anexa XV.

Scanned with OKEN Scanner

aparţinut pietrenilor (nici măcar atât câţi spectatori ar asista la un singur spectacol obişnuit)!

Oare poate fi adevărat că s-a degradat în aşa mare măsură implicarea comunitară şi spiritul civic la Piatra-Neamţ, în ultimii ani? Cine ar trebui să răspundă, explicând eventual şi de ce !!!

Chiar şi unii „spectatori cu pretenţii", dispuşi oricând să comenteze, să critice (sau să laude), să strâmbe din nas – cu rost sau fără rost – în legătură cu activitatea teatrului, acum, când teatrul avea nevoie mai mult ca oricând de strângerea rândurilor celor avizaţi, a tuturor localnicilor iubitori cu adevărat ai scenei pietrene, (împotriva abuzurilor şi încălcărilor administraţiei locale şi a năimiţilor acesteia în „devastarea" clădirii şi eventuala ei transformare în cazinou – cum circulau zvonurile – **au „preferat" să nu se „afişeze"** în public, să nu se pună rău cu „stăpânirea" (oricum vremelnică) sau poate să nu se coboare sub „demnitatea" lor, intrând în dezbaterea unor chestiuni „administrative" şi **au „preferat" să nu semneze petiţia!**

Dar şi mai grav: chiar şi unii dintre intelectualii „reprezentativi" ai urbei, critici de artă, „creatori" în diferite domenii ale spiritului, în relaţie directă cu activitatea teatrală, pe care cu toţii i-am apreciat şi cu care comunitatea se mândreşte şi le-a acordat întotdeauna, nu numai respect ci şi suficiente onoruri şi demnităţi, acum, motivat sau nu, au fost absenţi, au tăcut, iar prin atitudinea lor au încurajat în fond nedreptatea, afacerismul şi izbânda prostului gust. E regretabil!

Aşa s-a ajuns că, chiar în acea zi de 8 februarie, la noi, la Piatra-Neamţ, s-a putut purta următorul dialog pe net:

— *X: Bună dimineaţa, nu ştiu dacă ai primit „petiţia", aşa că o mai trimit o dată.*

— *Y: Da, am vazut petitia, sînt de acord cu ea doar parţial, dar nu o pot semna deoarece eu sînt în comisia de recepţie a lucrărilor de la Curtea Domnească (implicit şi TT) ca reprezentant al Ministerului Culturii. Ce e drept, partea care îmi revine se referă la calitatea de monument a obiectivelor din perimetrul în discuţie, iar aici lucrurile sînt clare, a fost respectat proiectul iniţial aprobat de o comisie naţională... etc. Dincolo de asta, am văzut şi în interior cum arăta TT-ul, din subsol pînă în pod şi nu aş fi de acord că nu arată bine. Totul e să se pună mobilierul şi să se deschidă. Restul e gălăgie şi politică de gang. Traiască lupta pentru pace!*

(8 februarie 2013 – 08:41)

— *X:Am văzut şi eu astăzi. Arată bine, ca o fată bătrână machiată prost. E o părere.*

Scanned with OKEN Scanner

(8 februarie 2013 – 16:01:09)[52]

*

Citind dialogul de mai sus, am înţeles mai bine de ce domnul primar de Piatra-Neamţ, din prima clipă a intrării sale în sala mare a teatrului, a declarat cu nonşalanţă: *ştiţi, mie îmi place cum arată, e frumos!* (?!).

Era dreptul domniei sale (ca persoană privată, dar nu ca primar!) să-i placă treburile făcute de mântuială şi să declare cele de mai sus. Numai că, aşa cum am replicat şi atunci, un teatru trebuie să fie şi foarte frumos, dar, cel puţin în aceeaşi măsură, şi funcţional. Se părea că domnul primar-inginer (interesat fiind), nu era convins de acest elementar adevăr (chiar tehnic), deşi, este evident, primise anticipat anumite repere în acest sens, de la cei subordonaţi şi îndatoraţi politic şi material. Dar, să abandonăm intrarea în detalii!

*

Au trecut deja, când scriem aceste rânduri, peste doi ani de la cele relatate mai sus. Care este deci situaţia „la zi", a T. T.?

Aşa cum arătam, noroc cu succesele lui Alexandru Dabija şi ale altor câtorva realizatori talentaţi, dar mai ales noroc de o echipă de actori care, prin valorile sale, atât individuale cât şi ca entitate artistică, are forţa necesară pentru a nu se lăsa „marcată" de realităţile mafioto-golăneşti ce caracterizează prezentul cenuşiu (politic, economic, social şi cultural) al … „perlei" (?) Moldovei (?!).

În rest: modestele liste cu probleme, solicitate de primărie, au rămas doar trimise la timp de către teatru şi atât, iar stringentele şi fireştile remedieri sunt şi acum „în curs"; teatrul a trebuit să revină (din vara lui 2013) în clădirea sa, dar în condiţii de funcţionare indiscutabil mai proaste, decât cele de înaintea începerii „restaurării"; (de altfel, revenirea teatrului în spaţiul său de drept, este totuşi singura urmare semnificativă a tuturor demersurilor care, se pare, au stins zelul amatorilor de un eventual „*IMPERIAL slots*" şi în clădirea T. T.); teatrul, actorii şi publicul (numeros de altfel), au trebuit să „traverseze" două ierni în care, pentru încălzirea sălii mari s-a stat cu uşile de la stal (parter) deschise, pentru a veni căldură din foaiere; actorii şi spectatorii, pentru a putea auzi cât de cât firesc sunetele emise din scenă, a trebuit şi trebuie încă să suporte lojile şi balconul acoperite cu draperii … şi încă multe, multe altele, pe care le-am prezentat în documentele anexate. Cert este că, în momentul de faţă, „soarta" (responsabilitatea/calvarul şi decenta datorie de „a încerca"), pentru redevenirea teatrului la condiţiile de funcţionalitate dinaintea începerii

[52] Text reprodus cu fidelitate, prin reală transcriere fonetică, gramaticală şi topică, dar în lipsa acordului părţilor, nu ne-am permis să publicăm şi numele interlocutorilor. De altfel, pentru toţi cei din această sferă de preocupări, dialogul face uşor recognoscibile persoanele implicate.

Scanned with OKEN Scanner

„restaurării", a rămas (și pentru interior și pentru exterior), doar în **împovărătoarea obligație a conducerii teatrului**. Va reuși oare? Când? Cum? ... Aproape imposibil!!! ... , dar aș prefera să greșesc eu!

*

În fața acestui dezastru cultural, ce afectează deosebit de grav însăși existența T. T., nimeni dintre cei îndrituiți nu se manifestă, lăsând ca vălul uitării să acopere ... ce se mai poate acoperi. Atât!

O atare situație, cu adevărat dramatică – trebuie să spun răspicat – nu se putea petrece nici măcar înainte de '89, când „libertatea" avea opreliștile și limitele ei, când subordonarea instituțională și personală era draconică, sau când opinia publică era ținută la distanță de anumite realități, era îndoctrinată și fără posibilități de a se manifesta! Ori azi, după 25 de ani de la acel controversat decembrie, când dintre toate „libertățile" democrației noastre „originale" măcar pe cea a liberei exprimări o avem, (dacă la noi o mai avem?), **ce se întâmplă la Piatra-Neamț?**

Opinia publică tace, cu indiferență și, uneori, chiar cu complicitate (cumplit de grav!), când o administrație locală incompetentă și profitoare calcă în picioare o instituție artistică și prestigiul ei național și internațional, clădit cu truda unor generații întregi de creatori îndrăgiți de comunitate, iar un consiliu județean (finanțator și for tutelar al teatrului), care se dovedește neputincios, nu este în stare nici măcar să ia măsurile ce se impun, pentru a „drege" ce se mai poate.

Așa stând lucrurile, oare **ne meritățm soarta?** Întrebarea e justificată, **cu atât mai mult cu cât nu este singurul domeniu al vieții economico-sociale din județ în care se petrec astfel de monstruozități, ce ne-au făcut remarcați în ultima vreme, în țară și în lume! Dacă ne convine, să tăcem în continuare, iar dacă nu ... !**

Și pentru că am concluzionat atât de abrupt, în acest caz limită, dar nu singular, trebuie să facem și precizarea tranșantă că, în această nedreaptă lovitură dată teatrului nostru, nu suntem excluși de la responsabilitate și chiar de la vinovăție, nici noi cei care am demarat „încercarea" de a „sensibiliza" pe împricinați, dar nici „publicul spectator"; nici noi (foștii directori ai T. T.) și, în mod special, nici actuala conducere a teatrului, eventual cu sprijinul și participarea întregii trupe, nu am acționat la timp, nu am fost destul de uniți și fermi, nu am fost capabili să determinăm și alte forme active și colective de protest, nu am avut puterea mobilizatoare de convingere – mai ales în rândurile locuitorilor din Piatra-Neamț și, cu precădere, în rândurile tinerilor – *nu am știut să facem* cu adevărat, din această importantă cauză culturală și socială, o autentică masă critică, ***o cauză a întregii comunități***!!!

Scanned with OKEN Scanner

Ar mai fi, desigur, multe de spus, dar nu este cazul aici şi acum. Aş vrea să cred că, nu peste multă vreme, alţii, mai tineri, mai capabili şi mai curajoşi decât noi, atât din conducerea administraţiilor locală şi judeţeană, cât şi din viitoarele conduceri ale teatrului, vor fi în măsură să înlăture eşecurile şi abuzurile de neiertat ale prezentului, schilodit de ignoranţă şi mârlănie, redând concitadinilor noştri, prin radicala îndreptare a păcatelor trecutului şi printr-o autentică slujire cultural-educativă, demnitatea pierdută şi onoarea binemeritată a acestui fost teatru glorios al comunităţii.

*

Să revenim însă, pe scurt, la problematica abordată anterior şi argumentată numai cu câteva dintre peripeţiile de *odisee* din ultimii ani, ale *Teatrului TINERETULUI: Cuvântul ...* ***SPECTACOL.***

Fără îndoială, în cele două decenii premergătoare lui '89, dincolo de restricţii şi închistări, de cenzura reală sau mascată, de gradul de „deschidere" al unor „capete pătrate"(politic), (de la „centru" sau din judeţ), în Neamţ au existat, făcute de oamenii locului, nu picate din ceruri sau ordonate de la centru, iniţiative culturale demne şi astăzi de toată aprecierea şi care se încadrează cu destul temei în această categorisire a noastră. Deşi le-am amintit, revin cu foarte puţine detalii:

— cuvântul ... spectacol cinematografic avea cândva şi în „zona" noastră, o acoperire reală. Aşa cum se cunoaşte, a fost creată în Neamţ, o Întreprindere Cinematografică Judeţeană, de Stat dar nu subvenţionată de la buget (a funcţionat permanent prin autofinanţare), care dispunea de unităţi de proiecţie cinematografică în cele patru oraşe, dar şi în comune (e drept, rudimentare tehnic şi improvizate în căminele culturale sau în şcoli),existente cel puţin în satul „de centru".

În municipiile Roman şi Piatra-Neamţ, precum şi în oraşul Târgu-Neamţ, se ştie, s-au construit săli moderne pentru cinematografe. Să mai amintim însă şi ce s-a „întâmplat", după '89, prin „grija" edililor din Piatra-Neamţ, cu noul şi modernul Cinematograf „Cozla" (cu două săli de proiecţie, dotări tehnice de invidiat, foaiere cu simeze pentru expoziţii şi spaţii administrative pentru sediul întreprinderii), devenit acum ruină, ori cu Cinematograful „Pietricica", devenit „crâşmă", sau condiţiile inumane de vizionare din singurul cinematograf (*Panoramic-Dacia*) care mai „funcţionează" (?) în Piatra-Neamţ, ca să ne referim doar la acestea? Nu mai are niciun rost!

Celor care au uitat de toate, de condiţiile mai mult decât acceptabile create difuzării filmului, în acei ani în Neamţ şi încă de multe altele, le amintesc doar faptul că aici, la Piatra-Neamţ, s-a „născut" şi a „trăit", în primul rând graţie iniţiativei unui fiu al locului, regizorul Gheorghe Naghi, căruia i s-

Scanned with OKEN Scanner

au alăturat distinsa regizoare şi scenaristă Elisabeta Bostan (şi ea legată de oraşul nostru) şi alţi cineaşti reprezentativi ai ţării care, împreună cu Întreprinderea Cinematografică şi forurile culturale locale au iniţiat primul (şi singurul) Festival Cinematografic Naţional pentru Copii – *Scufiţa Roşie*, iniţiativă demnă de neuitare.

Şi a fost un festival ale cărui spectacole au îmbogăţit viaţa şi educaţia a generaţii întregi de copii din această parte de ţară. Să nu uităm nici că multe dintre peliculele festivalului erau proiectate şi la Roman, dar şi la Târgu-Neamţ sau Bicaz. Şi ar mai fi multe de spus …

— cuvântul … spectacol literar-artistic ar putea fi semnificativ ilustrat şi de manifestările de ţinută, cunoscute şi apreciate în întreaga ţară (azi mai dăinuie doar prin amintirile lor palide), ce au purtat frumoasele şi prestigioasele denumiri de *Şezătoare la Humuleşti* şi *Sadoveniana*. (Am mai amintit despre acestea şi despre cei care le-au dat conţinut şi sens). A fost deosebit de important faptul că, pe canavaua unor astfel de manifestări culturale de mare ţinută, au luat fiinţă şi altele, la fel de apreciate în „epocă", aşa cum au fost *Şezătorile cultural-artistice* de la Tazlău sau de la muzeele Hogaş şi Sadoveanu sau excepţionalele *Colocvii* ale *Teatrului Tineretului*, ca să nu menţionăm decât pe cele mai importante;

— cuvântul … spectacol poetic a fost, poate, în anumite momente, nu numai semnificativ artistic, ci şi angajant şi percutant. Când scriu despre asemenea manifestări, îmi aduc aminte, în primul rând şi cu deosebită plăcere, despre reuşitele recitaluri ale actorilor Constantin Ghenescu, Cornel Nicoară şi Mihai Cafriţa, toate apreciate de publicul larg, dar fiind şi distinse în cadrul Festivalului *Cântarea României* sau la *Gala Tinerilor Actori* de la Costineşti. Alături de cei menţionaţi şi alţi actori profesionişti, dar şi amatori, au fost permanent prezenţi pe scenele judeţului, făcând din rostirea poeziei un mijloc penetrant de influenţare publică şi de elevată slujire a limbii. Tot aici aş încadra şi o altă manifestare de excepţie, Festivalul Internaţional de Poezie, *Pentru pace şi prietenie între popoare*, organizat la Piatra-Neamţ, în zilele de 7 şi 8 mai 1977, de către Uniunea Scriitorilor, (graţie eforturilor prietenului nostru, distinsul poet Radu Cârneci) şi de Comitetul Judeţean de Cultură. Au participat: Ivan Burin şi Nikolai Zidarov, din Bulgaria, Peter Stilicka, din Cehoslovacia, Gert Eggers, din Germania (Democrată), Tadeus Sliwiak, din Polonia, Apati Miklos, din Ungaria şi Anatoli Sofronov, din fosta URSS; dar şi Ana Blandiana, Nicolae Boghean, Ştefan-Augustin Doinaş, Balogh Ioszef, Emil Nicolae, Doina Sălăjan, Marin Sorescu, Corneliu Sturzu, Dorin Tudoran şi Liliana Ursu, din ţara noastră. Nu intrăm în detalii şi justificate comentarii, dar lista de mai sus este destul de impresionantă, privind natura şi calitatea manifestării, încât orice alte discuţii sunt de prisos, cu atât mai mult cu cât în această enumerare ne interesează, în primul rând, amintirea unor manifestări

Scanned with OKEN Scanner

dedicate cuvântului – în cazul de faţă *poetic* – aşa cum atunci … „se puteau" face (!), iar acum nu! De ce?;

— cuvântul … spectacol cultural-artistic („de masă"). Şi înainte de '89, ca şi acum (acolo unde se mai organizează), spectacolul cultural-artistic a fost şi este *principala formă de cuvânt dialog cultural*, purtat de pe toate scenele cu atribuţii instructiv-educative. (Nu am greşit, ne referim, în primul rând, la activităţile destinate culturalizării, instruirii şi educaţiei adulţilor). De menţionat doar că, spre deosebire de ultimul sfert de veac, un astfel de dialog reprezenta, înainte de „revoluţie", calitativ şi cantitativ, o permanenţă a vieţii culturale în oraşele şi în satele judeţului. De regulă, desfăşurate cu contribuţia „artiştilor amatori" (maturi, tineri sau şcolari), aceste dialoguri, animate în proporţie de peste 95% de mii de învăţători şi profesori, premerse sau urmate de scurte „intervenţii-mesaj" (conferinţe, simpozioane, dezbateri sau simple comunicări), au constituit, de fapt, baza activităţilor culturale de masă în „socialism", fie că ele se numeau spectacole, serbări, şezători sau simple „adunări". Oricum, indiferent de limitările şi chiar constrângerile politico-ideologice, aceste forme prioritare şi majoritare de activitate culturală au avut (şi ar putea avea şi în prezent) o importantă contribuţie la ameliorarea multor racile social-morale, dar mai puţin a celor politice – pentru că atunci nu se putea, iar acum nu se vrea! (Da, nu se vrea!!!)

III. 2. 3. Cuvântul *Scris*!

Deşi am mai făcut unele referiri (pe scurt), la activitatea „editorială" a fostului for judeţean de cultură, se impune şi acum (tot pe scurt), în această secţiune a lucrării, să facem şi câteva detalieri semnificative.

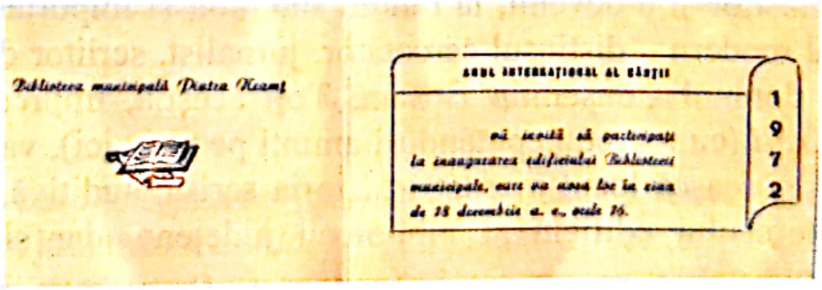
Biblioteca municipală Piatra Neamţ

ANUL INTERNAŢIONAL AL CĂRŢII

1 9 7 2

Foto 17. Invitaţia la festivitatea de inaugurare

Înainte însă de a vorbi despre limitata (prin forţa constrângerilor timpului), producţie editorială locală (limitată era, după cum se ştie şi cea centrală), trebuie să ne referim din nou, la rolul major pe care l-au avut în *difuzarea culturală a cuvântului scris* în judeţul Neamţ, Biblioteca Judeţeană, filialele sale, bibliotecile municipale, orăşeneşti şi comunale, toate finanţate, e drept, destul de modest, fie din bugetul judeţean al culturii, fie din bugetele

Scanned with OKEN Scanner

locale (preponderent pentru cheltuielile de personal). În condiţiile de atunci, s-au găsit totuşi soluţii şi deosebită înţelegere pentru mutarea în spaţii mai mari şi amenajarea corespunzătoare a acestora la Roman, Bicaz şi Târgu-Neamţ, sau chiar în unele comune, cu toate că, în marea majoritate a satelor, acestea funcţionau fie în căminele culturale, fie în şcoli. Dar cea mai mare realizare în acest domeniu, al bazei materiale a bibliotecilor, aşa cum am mai arătat, a fost inaugurarea, la 18 decembrie 1972, a noului sediu al Bibliotecii Judeţene (azi, corpul „A"), sediu exemplar extins şi modernizat în anii de după '89 (corpul „B"), devenit un adevărat reper cultural, sub onoranta denumire de Biblioteca Judeţeană ***G. T. Kirileanu***.

Despre detalii ale „muncii cu cartea" s-ar putea spune multe şi interesante lucruri. Nu o vom face noi aici. Sunt specialişti care pot face acest lucru mai bine, chiar şi decât se face în prezent pe site-ul Bibliotecii Judeţene, prezentând bibliotecile care au existat şi pe bibliotecarii care le-au animat cu pasiune şi respect pentru cărţi şi autorii lor. Chiar sunt necesare şi instructive astfel de detalii, nu numai pentru opinia publică, ci inclusiv pentru diriguitorii treburilor locale, care ar trebui să cunoască ce au făcut cei ce i-au premers în aceste demnităţi, inclusiv în domeniul promovării culturii prin cuvântul scris, aspect deloc insignifiant în administrarea oricărei comunităţi.

În ceea ce mă priveşte, am apreciat şi am respectat întotdeauna şi aici la Piatra-Neamţ, felul în care, printre numeroşii slujitori devotaţi ai bibliotecilor, s-au remarcat în fruntea acestora, într-o enumerare parcimonioasă, harnicul şi discretul domn Iorga, custodele fostului Fond Documentar *Kirileanu*, demnul domn Eugen Drăgan, directorul Bibliotecii (raionale devenită municipală), doamna Elena Didoiu, remarcabilă profesionistă, apreciată ca atare pe plan naţional şi, în mod deosebit, pe cel care, primind o moştenire culturală inestimabilă, de care a fost conştient, a ştiut să se alăture înaintaşilor şi a devenit, la rândul său, nou şi important ctitor de aşezământ cultural modern – distinsul cercetător, jurnalist, scriitor dar totodată şi bun gospodar, domnul Constantin Bostan. Toţi aceştia, împreună cu alţi *bibliotecari adevăraţi* (cu regret, neputându-i aminti pe toţi aici), va trebui, cât mai curând, să îşi găsească locul meritat în istoria scrisă, auditivă, vizuală şi informatică a valorosului edificiu al bibliotecii judeţene, dar şi în istoria culturală a judeţului.

Tot în această istorie culturală, merită a fi consemnată şi organizarea, încă de la începuturile judeţului, a primei expoziţii-concurs *Manuscrise şi tipărituri vechi aflate în bibliotecile personale*, iniţiată de Biblioteca Municipală Piatra-Neamţ în colaborare cu Biblioteca Documentară *G. T. Kirileanu*, în perioada 1-15 decembrie 1969, care a beneficiat şi de un interesant Catalog tipărit, întocmit de Eugen Drăgan şi Valentin Ciucă, în care au fost prezentate cele peste 170 de exponate, cu date riguroase privind

Scanned with OKEN Scanner

conţinutul lucrărilor şi deţinătorii acestora. În *Cuvînt înainte*, Corneliu Dima-Drăgan, de la Universitatea Bucureşti, menţiona: *Expoziţia îşi propune să facă cunoscute marelui public autentice comori bibliofile existente în bibliotecile personale, depăşindu-se în acest fel scopul acţiunii, acela pur practic, de achiziţie sau evidenţă a unor colecţii, realizîndu-se totodată un prestigios act de cultură. ... Fiind printre primele acţiuni de acest gen din ţară, expoziţia ... se înscrie printre acţiunile de prestigiu organizate de forurile culturale ale judeţului Neamţ.* Merita menţionată!

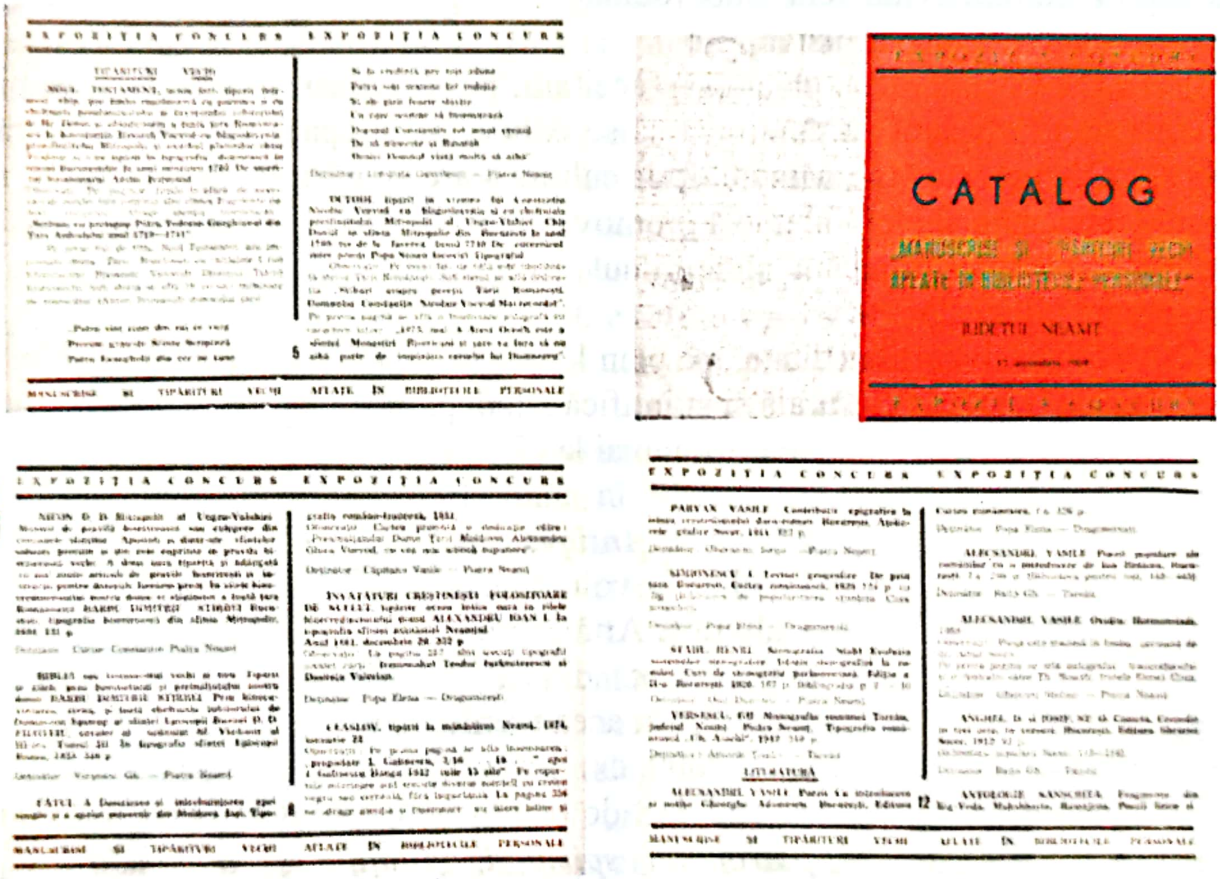

Foto 18. Din Catalogul expoziţiei

În ceea ce privea „producţia" locală a cuvântului scris, în afara cotidianului judeţean *Ceahlăul*, subordonat direct „organului" de partid şi a tipăriturilor curente de propagandă, trebuia ca toţi cei interesaţi să facă propuneri pentru „planul de tipărituri" la secţia de propagandă, care, după supunerea lor avizării biroului judeţean, le trimetea pentru aprobare, anual, la Secţia de propagandă a Comitetului Central.

Aşadar, în aceste condiţii excesiv de birocratice şi de greoaie, când departamentele interesate (cultură, învăţământ, sănătate, centre de cercetări, sport, diverse direcţii de specialitate ale administraţiei, organizaţiile „de masă şi obşteşti" ş.a.) îşi făceau propunerile proprii, trebuia să aibă în vedere că

Scanned with OKEN Scanner

acestea puteau fi restrânse sau chiar respinse, în primul rând local şi apoi, la verificarea şi aprobarea de la Bucureşti.

După aşa zisele „teze din iulie", devenite, în noiembrie 1971, „Programul ideologic al partidului", această adevărată „minirevoluţie culturală", când s-a declanşat o nouă şi acerbă luptă împotriva anemicei autonomii culturale şi s-a reinstaurat voinţa de transformare a culturii în instrument al propagandei politice de partid, dar, mai ales, odată cu periodicele consfătuiri pe teme ideologice din anii '80, situaţia Comitetului de Cultură, a unităţilor culturale judeţene subordonate şi a preocupărilor lor editoriale a devenit şi mai puţin permisivă.

Cu toate acestea, chiar şi în acei ani, printr-o susţinută şi responsabilă preocupare, la Neamţ au continuat să se editeze şi să apară valoroase lucrări din sfera de preocupări a oamenilor de cultură, care au găsit la forul cultural, nu numai înţelegere ci şi voinţa de a promova apariţiile editoriale locale, în pofida tuturor greutăţilor, precum şi sprijinul profesional, organizatoric şi (foarte important!) financiar.

Dintre lucrările editate „pe plan local" în acei ani şi care, cu siguranţă, vor rămâne în istoria culturală şi ştiinţifică a judeţului şi a ţării, vom face scurte referiri numai la câteva:

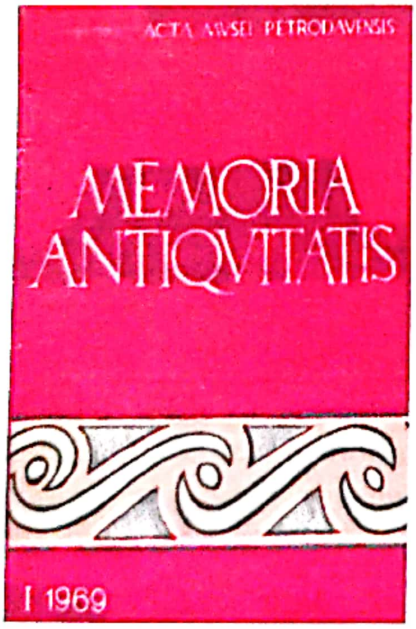

Foto 19. Prima publicaţie cultural-ştiinţifică, periodică, ce dăinuie până astăzi

— în anul 1970, a apărut de sub tipar ***Memoria Antiqvitatis – Acta Mvsei Petrodavensis***, I, 1969[53], volum editat sub egida Comitetului de Cultură şi Artă al Judeţului Neamţ, de către **Muzeul Arheologic** din Piatra-Neamţ, cum se numea instituţia în acea vreme, într-un tiraj de 2000 ex, (din care 1000 ex. legate), difuzat în ţară şi în lume. Având 438 de pagini, volumul debuta cu fotografia *patronului spiritual, ştiinţific şi administrativ* al instituţiei ***Constantin MATASĂ*** – *Conditor nostri Antiquitarum Mvsei* – (care a trecut în eternitate la 3 noiembrie 1971) şi era prefaţat de către prof. dr. docent, membru al Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice, MIRCEA PETRESCU-DÎMBOVIŢA, directorul Institutului de Arheologie şi Istorie „A. D. Xenopol" – Iaşi. Dincolo de valoarea ştiinţifică deosebită a celor peste treizeci de studii, materiale, note şi discuţii sau cronici cuprinse în acest prim volum, apreciat ca atare, în primul rând de către specialişti (şi nu este cazul să facem noi referiri la aceasta), muzeul a

[53] Colegiul de redacţie: Virgil MIHĂILESCU-BÎRLIBA – redactor responsabil; Ştefan CUCOŞ - secretar de redacţie; Dan MONAH – secretar ştiinţific; Aurel BUZILĂ. Coperta exterioară de Mihai MĂDESCU

Scanned with OKEN Scanner

beneficiat, în cel mai scurt timp, de roadele difuzării lucrării la cei interesaţi. Astfel, marile muzee şi institute de cercetări din lume, care au primit acest prim volum, au răspuns, la rândul lor, prin trimiterea la muzeul pietrean a propriilor tipărituri. Aşa a început şi s-a dezvoltat apoi, constituirea excepţionalei biblioteci documentare a Muzeului din Piatra-Neamţ, ale cărei deosebite valori ar merita să fie mai bine cunoscute.

Şi ce bine ar fi fost, de exemplu, dacă acum recent, când s-a trecut la „documentarea" şi condamnabila superficială avizare a începerii lucrărilor la *Curtea Domnească* din Piatra-Neamţ, s-ar fi citit, de către cei care erau obligaţi legal să facă acest lucru, pe lângă alte importante documente şi măcar studiul din acest volum, privind „curtea" de la Piatra-Neamţ![54] Dar, nu a fost să fie!

— şi tot aşa, în anul 1971, a apărut ***STUDII şi CERCETĂRI de geologie-geografie-biologie-muzeologie***, I, Piatra-Neamţ, 1970 [55], volum editat de Muzeul de Ştiinţe Naturale – Piatra-Neamţ, într-un tiraj de 1250 ex. (din care 400 ex. legate), cuprinzând 25 de studii de specialitate, prefaţat de Prof. dr. docent Olga NECRASOV, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România. Şi acest volum s-a bucurat de o deosebită preţuire în lumea ştiinţifică, a avut urmări asemănătoare în ceea ce privea prestigiul muzeului, dar şi în constituirea bibliotecii documentare a acestuia. La fel, când s-a trecut la amenajarea pârtiilor de schi şi a „căii defrişate" pentru telegondolă, ar fi fost mult mai bine, dacă s-ar fi „răsfoit" măcar, din acest volum, studiul de specialitate al regretatului întemeietor al acestui muzeu[56];

Foto 20. „Replica" naturaliştilor

— o altă carte, editată tot în 1970, este volumul cuprinzând lucrările (comunicări şi dezbateri), *Simpozionului* ***Teatrul şi tineretul***, organizat de Centrul de Cercetări pentru Problemele Tineretului şi Comitetul pentru Cultură şi Artă al Judeţului Neamţ, Piatra-Neamţ, 27-29 iunie 1969. Dintre semnatarii comunicărilor din volum şi participanţii la cele trei zile de dezbateri, menţionez (cu destulă parcimonie şi regret), doar pe: Mihnea Gheorghiu (*Tinereţea*

[54] Eugenia Neamţu, *Date istorice şi arheologice cu privire la Curtea Domnească din Piatra-Neamţ*, în *Memoria Antiqvitatis*, I, 1969, p.227.

[55] Culegere de studii şi cercetări a Muzeului de Ştiinţe Naturale – Piatra-Neamţ, Redactor responsabil: Drd. Mihai CIOBANU, directorul muzeului, Secretar de redacţie: Dr. Constantin GRASU.

[56] Mihai CIOBANU, *Date noi asupra peştilor fosili din Oligocenul de la Piatra-Neamţ*, II, în *Studii şi cercetări*, I, Piatra-Neamţ, 1970, p. 67.

Scanned with OKEN Scanner

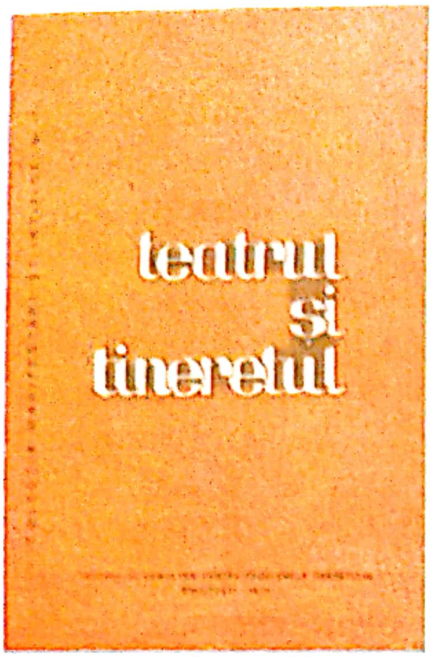

La Piatra-Neamţ: „Totul" despre TEATRU

teatrului sau teatrul tinereţii?), Pavel Câmpeanu (*Cultura generală şi cultura teatrală*), Ion Lucian (*Actualitatea în teatrul pentru copii şi tineret*), Henri Wald (*Pasiune şi raţiune în teatrul contemporan*), H. Culea (*Psihosociologia teatrului*), Andrei Strihan (*Limbajul tânărului actor*), Ion Cojar (*Utilitatea teatrului specializat pentru copii*), Ştefana Steriade (*Teatru sau cinematograf? Teatru şi cinematograf?*), N. Al. Toscani (*Calea spre teatru a tânărului spectator*), dar şi pe Eduard Covali (*Hai să ne jucăm*), cât şi pe numeroşii participanţi la dezbateri dintre care amintesc pe Paul Louis MIGNON – secretar al Comitetului Naţional Francez al Institutului Internaţional de Teatru, dar şi pe Horia Deleanu, Valentin Silvestru, Fred Mahler, Andrei Şerban, George Banu sau Ovidiu Bădina.

Dincolo de câteva citate (cum se obişnuia) şi scurte fraze de conjunctură (desigur, politico-ideologice), volumul reprezintă o adevărată chintesenţă a unor experienţe făcute cu mult curaj şi cu gândul la viitor. Aş exemplifica, pe scurt, cu gândurile unor oameni foarte tineri atunci:

Andrei ŞERBAN – *Pe mine acum nu mă interesează să fac spectacole bune, care să fie lăudate, mă interesează să greşesc. Dar nu am unde să greşesc. Atunci când vin la Piatra Neamţ să lucrez, aici la teatrul unde m-am simţit cel mai bine pînă acum în comparaţie cu toate teatrele din Bucureşti, aici am avut condiţii mult mai bune şi am simţit că teatrul are nevoie să facă spectacole foarte bune. Teatrul din Piatra Neamţ există prin aceste spectacole bune şi foarte bune, unul sau două pe stagiune e drept, dar care sînt într-adevăr la cel mai înalt nivel. Dar eu am nevoie acum, în momentul acesta, de un altfel de climat, de climatul unei echipe. Cînd, va fi posibilă în sfîrşit înfiinţarea unui asfel de teatru despre care s-a vorbit atît? Cum vom trăi într-o astfel de comuniune polemică de care acum avem nevoie?* (!!!), (p. 243);

George BANU – *Cred că ruptura totală a unor ape liniştite este obligaţia tinerilor de astăzi. ... De aceea cred că un spectacol politic ascultă mai mult decît orice de imperativul loialităţii şi al curajului. Dar a face politică, înseamnă şi a-i resimţi primejdia. Azi, a fi în acest domeniu, nu înseamnă decît a privi în faţă lumea şi din această cauză un spectacol politic este spectacolul în care nu se mai caută uitarea, ci devine un spectacol al prezenţei.* (!!!), (p.249);

Ovidiu BĂDINA (coordonatorul lucrării) – *Ce trebuie să facem?*

Scanned with OKEN Scanner

— *Să continuăm dezbaterile, invitînd pe toţi cei care vor dori să pună umărul pentru a putea înlătura – una după alta – greutăţile ce trebuie să le depăşim.*

— *Să publicăm lucrări ştiinţifice, cu rezultate la zi, în care să fie cuprinse experienţele ce trebuie aduse la cunoştinţa celor ce au nevoie de asemenea experienţe.*

— *Să muncim cu migală şi răbdare pentru a cîştiga pe deplin publicul, pentru a avea satisfacţia propriei noastre cîştigări.*

— *Să propunem totdeauna tot ce credem că poate ajuta munca în acest domeniu, să solicităm atenţia tuturor celor care activează în domenii ce vizează aspecte ale muncii şi cu teatrul, ale muncii cu tineretul prin teatrul pentru tineret.*

— *Să iniţiem investigaţii pe temele ce vizează tineretul şi teatrul, cu participarea tuturor factorilor interesaţi.* (!), (p.255);

— şi, cu toată modestia, îmi face plăcere să reproduc un scurt fragment din ceea ce eu însumi spuneam atunci: *Oricum, ceea ce s-a spus aici, noi sîntem convinşi că va folosi teatrului românesc, chiar dacă nu mîine sau nu peste o lună sau nu peste un an. Şi o mărturisire, cu care închei, această acţiune va aveaa urmări pentru viaţa spirituală a acestui oraş care găzduieşte acest prim festival şi simpozion, urmări care se vor concretiza în atitudinea cu care după acest simpozion şi acest festival, tineretul oraşului Piatra Neamţ, care este majoritar* (chiar era!), *va vedea teatru, va vedea spectacole şi va aprecia dramaturgia ca instrument esenţial şi insist, esenţial, în educarea tinerei generaţii* ... (p. 248); şi chiar, ani în şir, *Teatrul Tineretului* şi spectacolele sale, festivalurile, organizate ca atare şi în acest scop, au constituit permanenţa eficientă a vieţii spirituale a acestei comunităţi;

— Iar în plin „avânt" al „programului ideologic", născut din pseudotezele din iulie '71 şi, parcă în pofida acestuia, am lansat o nouă apariţie editorială (consacrată *istoriei, culturii materiale şi spirituale a populaţiei care a locuit în zona lacului de acumulare şi aceleia care locuieşte pe teritoriul cuprins între oraşul Bicaz şi satul Galu – comuna Poiana Teiului*); rod al colaborării dintre Grupul de Cercetări Complexe Bicaz, al Academiei Republicii Socialiste România şi Comitetul de Cultură şi Educaţie Socialistă al Judeţului Neamţ.

Este vorba despre ***Etnografia Văii Bistriţei*** – zona Bicaz, Piatra-Neamţ, 1973, 651 p. format academic.[57]

[57] Comitetul de coordonare a Grupului de Cercetări Complexe: Acad. prof. dr. Ştefan MILCU, coordonator şef; C. S. Nicolăescu-Plopşor, membru corespondent al Academiei R.S.R., coordonator adjunct; prof. dr. doc. Mircea PETRESCU-DÎMBOVIŢA, dr. Romulus VUIA, dr. Marius SALA, dr. Teodor ENĂCHESCU, dr. Traian LUNGU, dr. Ion VLĂDUŢIU, dr. Andrei Avram, dr. Suzana POP, membri;

Scanned with OKEN Scanner

Volumul, de excepţională valoare culturală şi ştiinţifică, mai mult decât necesar sănătăţii memoriei noastre naţionale, dar amânat *sine die* şi pentru care Academia „nu găsea" fondurile necesare tipăririi, ni l-am asumat şi am făcut eforturile meritate pentru ca acesta să vadă lumina tiparului, fapt pentru care în scurta introducere a Comitetului de Cultură, Marcel Drăgotescu scria: *Şi rareori există posibilitatea cercetării ştiinţifice complexe a unor entităţi de viaţă materială şi spirituală care dispar şi care vor renaşte pe alte vetre dar şi pe baza unui alt mod de viaţă. Sîntem astfel în posesia unui material ştiinţifico-documentar unic în felul său şi deosebit de preţios, care va oferi oricînd posibilitatea studierii în contextul trecut-prezent a întregului ansamblu de manifestări şi de creaţii pe care îl comportă existenţa satului moldovenesc.*[58]

ETNOGRAFIA VĂII BISTRIŢEI

Foto 22. Un volum, document şi monument, ce va trebui continuat.

Fără a apela la alte detalii, facem doar precizarea că imensul material documentar, valorificat ştiinţific, cuprinde: I. Consideraţii generale- toponimice, demografice, economice asupra zonei; II. Aşezări, gospodărie, curte şi locuinţă; III. Ocupaţii (principale şi secundare); IV. Transportul; V. Hrană; VI. Industrie sătească; VII. Meşteşuguri; VIII. Îndeletniciri dispărute.

Este evident că preţiosul tezaur ştiinţific, transmis de noi posterităţii sub forma cuvântului scris dar şi tipărit, a fost doar un parţial început care îşi aşteaptă şi acum continuarea şi finalizarea. Viitorul, atunci când ţara se va „aşeza", va demonstra nu numai valoarea acestui pionierat, ci şi diversitatea abordărilor ştiinţifice la care ne invită, cu deplin ecou în tot ceea ce vom întreprinde pentru proiectarea civilizaţiei ce va urma, dar fără a putea exclude (şi nici nu ar fi de dorit), moştenirea străvechii noastre civilizaţii rurale, indiferent cât de mari vor fi progresele pe pământ românesc, ale vremurilor contemporane şi viitoare; - remarc tot aici şi un alt fapt deosebit, finalizat cu apariţii editoriale de excepţie, din domeniul referirilor de mai sus.

Comitetul de redacţie al volumului ***Etnografia Văii Bistriţei***: dr. Romulus VUIA, responsabil; dr. Ioan VLĂDUŢIU, responsabil adjunct; dr. Romulus VULCĂNESCU, secretar de redacţie; dr. Paul Petrescu, dr. Corneliu BĂRBULESCU, Aurelian MOTOMANCEA, dr. Radu O. MAIER, Nicolae Al. MIRONESCU, Lucia MUREŞANU, membri.

[58] Marcel DRĂGOTESCU a fost nu numai ctitor al muzeului din Bicaz, ci, totodată, şi organizatorul primelor expoziţii muzeale permanente *de etnografie*, la Bicaz şi **Durău.**

Scanned with OKEN Scanner

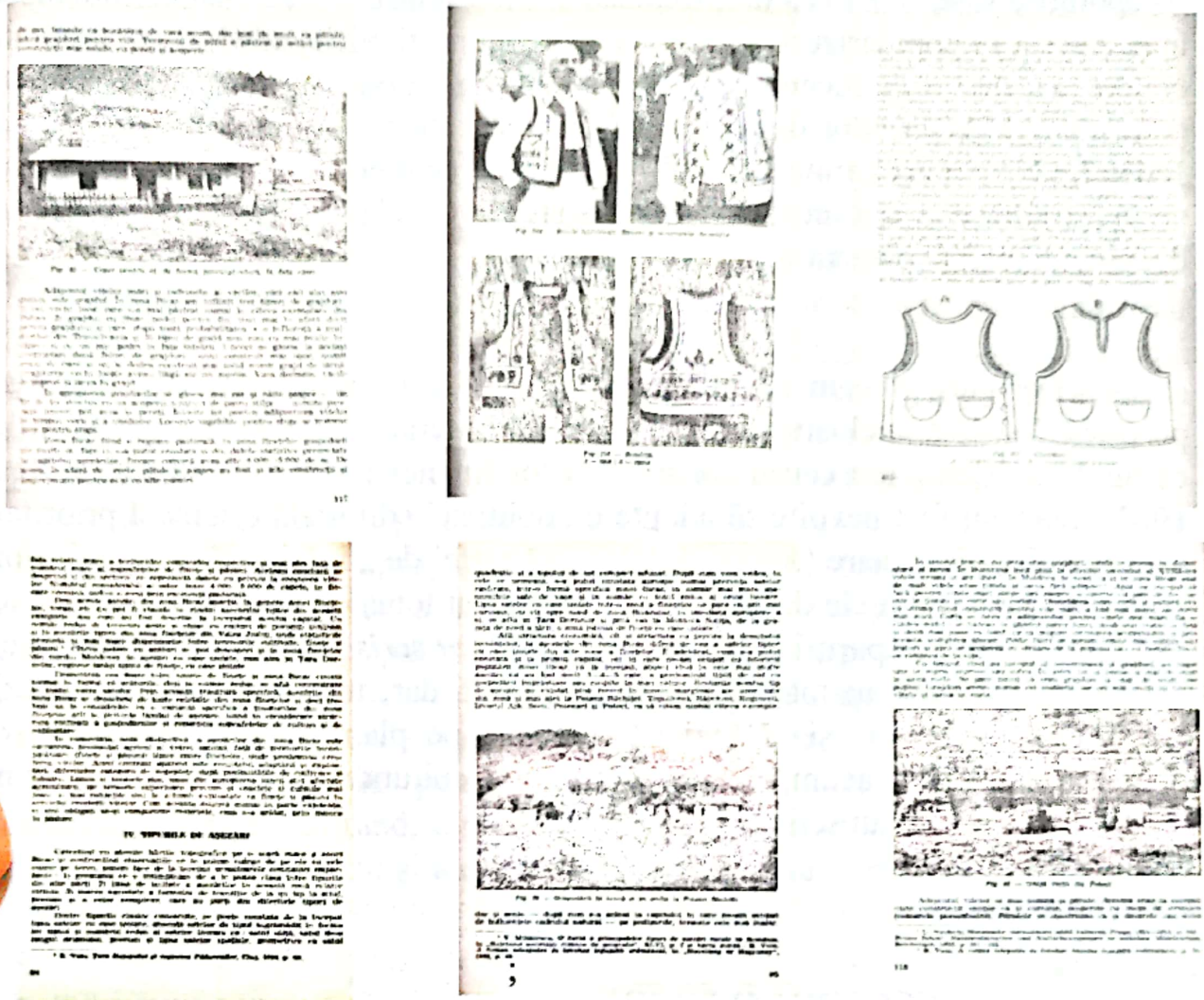

Foto 23. Detalii din volum

Distinsa doamnă cercetător, dr. etnolog Elena FLORESCU, organizatoarea Muzeului de etnografie din Piatra-Neamţ, tot în acei ani, a demarat proiectul publicării (în timp), a unei autentice şi extinse serii editoriale inedite, ***Din cultura tradiţională a Judeţului Neamţ***, respectiv: *Portul popular din zona Neamţ* (1973), *Arhitectura populară din zona Neamţ* (1983), *Tradiţii populare de pe valea Bistriţei* (1990), *Textile populare de casă din zona Neamţ* (2003) şi *Biserici vechi de lemn din ţinutul Neamţ* (2012).

Foto 24. Albumul unui important tezaur spiritual-cultural

Sunt bucuros că am sprijinit personal acest proiect, încă de la

Scanned with OKEN Scanner

începuturile sale, din 1973 dar, totodată şi unul dintre cei care au continuat să aprecieze şi să popularizeze excepţionalul demers ştiinţific, editorial şi cultural, concretizat destul de recent, cu splendidul volum-album consacrat valorosului patrimoniu al bisericilor de lemn, domeniu în care istoria cultural-spirituală a Judeţului Neamţ are carate valorice de excepţie, ce merită a fi cunoscute în ţară şi în străinătate, aşa cum am arătat şi cu ocazia uneia dintre lansările documentatului şi elegantului volum.

*

Desigur, puteam să fac mult mai multe exemplificări, din întreaga perioadă '68-'89, inclusiv din anii când Comitetul de Cultură şi instituţiile culturale judeţene, din cauza constrângerilor financiare (mai ales începând cu 1983/1984), au fost nevoite să adopte o „politică" editorială orientată prioritar spre beneficii financiare (a nu se înţelege că astfel de „tipărituri" erau mai uşor acceptate de „exigenţele de partid"). Am preferat totuşi să ilustrez doar cu cele mai reprezentative apariţii editoriale, prin ***Cuvânt scris*** şi doar prin titluri care, am convingerea că au marcat epoca respectivă dar, mai mult, sunt şi astăzi valori ce pot inspira şi călăuzi pe cei care, pe plan local, ar trebui să se preocupe, mai ales acum, de educaţia şi de culturalizarea adulţilor şi prin intermediul cuvântului scris.

Foto 25. Şi... un volum conjunctural (coperta 1 şi coperta 4)

Încheind acest subcapitol, nu pot să nu amintesc, măcar în trecere şi de volumul **Petrodava 2000**, de Revista ***Petrodava Culturală*** şi celelalte tipărituri ale evenimentului respectiv, despre care vom face referiri în capitolul următor, dar şi despre celelalte tipărituri prestigioase ale *Teatrului Tineretului* şi

Scanned with OKEN Scanner

Complexului Muzeal Judeţean Neamţ, despre care vom mai comenta la momentul potrivit.

Până atunci însă şi câteva aprecieri privind:

III. 3. Substanţa profund culturală a unei activităţi „formal" economice – *difuzarea comercială a cărţii* – în judeţul Neamţ

Nu dorim să „teoretizăm" pe marginea altor concepte. Simplu, dar destul de detaliat, vrem să prezentăm un alt fapt de istorie culturală a unui judeţ, desprins dintr-o structură administrativă mai mare şi care nu avea, la constituirea sa (1968), zestrea instituţională necesară abordării, pe picior de egalitate cu celelalte judeţe, a complexelor probleme culturale.

Aşa cum am mai precizat, la finele anilor '70, odată cu încercările tot mai evidente şi dure de „propagandizare" a culturii (ca urmare a pseudotezelor din iulie '77) şi activitatea editorială, care nici până atunci nu fusese de excepţie, suferă grave amputări: planurile editoriale se aprobau din ce în ce mai greu şi cu imixtiuni ideologice scandaloase; tirajele (şi aşa modeste), devin din ce în ce mai mici; editurile (toate fiind „de stat"), sunt supuse unor masive şi haotice restructurări de personal; stocurile de carte „greu vandabilă" (constituite, în primul rând, din „documentele de partid şi de stat, cu pondere fiind „operele tovarăşului şi ale tovarăşei"), devin, nu numai un evident balast economic, ci şi un barometru „primejdios politic", al „interesului" public pentru cumpărarea şi lectura cărţii „social-politice"; scade drastic ponderea cărţilor traduse şi a celor de import ş. a. ... ş. a.

În aceste condiţii, când întreaga producţie editorială se restrânge, când comenzile fostelor centre de librării (de atunci), se onorează parţial, preferenţial sau chiar deloc, când apar, vizibile public (nu numai la pâine, lapte sau alte produse alimentare), „cozile" la librării, când cartea nu se mai găseşte curent şi începe, tot mai evident şi scandalos, să fie vândută preferenţial sau condiţionat, vechea şi buna noastră colaborare, de peste un deceniu, cu Centrul de Librării Bacău, condus atunci de experimentatul şi eficientul director Lazan, pe care îl apreciam în mod deosebit, a început atunci, să nu mai fie corespunzătoare nevoilor culturale, ştiinţifice şi de informare ale locuitorilor judeţului Neamţ, nu din vina C. L. Bacău, ci din cauzele menţionate mai sus.

În aceste condiţii, chiar din toamna lui '77, la scurt timp după revenirea mea în fruntea Comitetului Judeţean de Cultură (şi Educaţie Socialistă), am demarat demersurile pentru constituirea propriului Centru de Librării al judeţului Neamţ. Am fost stimulat în îndelungatele, anevoioasele şi chiar încâlcitele intervenţii politico-birocratice (care au durat peste doi ani), la forurile locale, la Centrala Editorială de la Bucureşti şi la Direcţia Editorială din fostul Consiliu al Culturii şi Educaţiei Socialiste, de interesul şi pasiunea cu

Scanned with OKEN Scanner

care s-a implicat alături de mine în acest greoi proces, colegul, prietenul și distinsul intelectual care a fost Gheorghe Bararu, dornic de a se integra nemijlocit în conducerea acestui domeniu de activitate, chiar dacă, atât salariul cât și celelalte condiții de muncă, la început, nu erau superioare celor avute la C. J. I. C. P. M. A. M.

Nici măcar după adoptarea, de către Consiliul Popular al Județului Neamț, a Deciziei nr. 395, din 22 octombrie 1979, prin care se constituia Centrul de Librării al județului Neamț, „unitate economică", în subordinea Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Neamț, cu sediul în municipiul Piatra-Neamț, str. Mărăței nr. 8, în vechiul local al Școlii generale nr. 2, prin desprindere de Centrul de Librării al județului Bacău, formalitățile și diligențele, unele inutile și anacronice, nu s-au încheiat. Abia la 30 ianuarie 1980 s-a încheiat un *Protocol privind trecerea activității unităților de librărie din județul Neamț de la Centrul de librării Bacău din subordinea Comitetului Executiv al Consiliului popular județean Bacău la noul Centru de librării Neamț, care va funcționa în subordinea Comitetului executiv al Consiliului popular al județului Neamț, aprobat prin anexa XIV/22 la Decretul nr. 455/1979, privind desfășurarea prevederilor planului național unic de dezvoltare economico-socială pe anul 1980.*[59]

Acest Protocol, aprobat de vicepreședinții celor două consilii populare județene și contrasemnat de șefii secțiilor de planificare, președinții comitetelor de cultură și directorii centrelor de librării, prevedea desprinderea librăriilor de pe teritoriul județului Neamț, retroactiv, de la data de 1 ianuarie 1980, când se înființa și Centrul de Librării Neamț; transferarea, cu aceeași dată, a sarcinilor de plan economico-financiar și a cotelor defalcate din contractele de aprovizionare și desfacere; transferarea, în interes de serviciu, a personalului muncitor operativ; bugetul de venituri și cheltuieli pe anul în curs; transferarea întregului activ și pasiv și a stocurilor existente în depozitele și librăriile din Neamț, precum și modalitățile în care urmau să se facă decontările pentru operațiunile efectuate de C. L. Bacău, pentru C. L. Neamț, în cursul lunii ianuarie 1980.

În temeiul *Protocolului*, la data de 1 februarie 1980, s-a încheiat și minuta de separare a celor două centre de librării de către primul director al Centrului de Librării Neamț, numit prin Decizia menționată mai sus, regretatul om de cultură, George Bararu, care, așa cum am mai amintit, se afirmase prin competența sa profesională și prin remarcabilele rezultate obținute ca lider cultural în fostele raioane Moinești, Târgu-Neamț și Roman, din fosta regiune Bacău, iar apoi ca inspector șef în cadrul Comitetului de Cultură și Artă Neamț, sau ca director al Centrului Județean al Creației Populare Neamț.

[59] A se vedea anexa XVI.

Scanned with OKEN Scanner

Astfel, în cursul lunii februarie 1980, un număr de 15 librării din Piatra, Roman şi Bicaz (cu personalul existent, conform anexei nr.9 din protocol), cărora li s-a adăugat un număr foarte restrâns de personal financiar-contabil şi administrativ, nou angajat, au alcătuit noul Centru de Librării Neamţ.

Cu o bază materială, iniţial, mai mult decât precară, fără un sediu social-administrativ propriu, C. L. Neamţ a evoluat în timp, ca o importantă entitate comercial-culturală. Cea mai importantă zestre a sa, preluată de la C. L. Bacău a fost (şi am remarcat de la început acest adevăr), calitatea umană a librarilor. Se detaşau: omul de spirit, şef de unitate şi de zonă, Grigore Kirileanu, secondat de doamna Ecaterina Nicolau şi domnul Vasile Agafiţei, toţi de la Librăria *Calistrat Hogaş*; domnul Nicolae Popescu, şeful Librăriei *Ion Creangă*; doamna Elena Berea, şefa Librăriei nr. 3 (denumită ulterior Librăria *Mioriţa*), sau domnul Ilie Itu, doamna Eleonora Marcovici şi domnul Victor Marian, şefi ai celorlalte librării din Piatra-Neamţ. La fel, de la Roman, domnul Mihai Cernomaz, şef de unitate şi de zonă, secondat de doamnele Maria Zamfir şi Ana Comănescu de la Librăria *Miron Costin*, sau doamnele Ana Iuha, Maria Ostaci şi Maria Prigoreanu, librarii şefi ai celorlalte librării din oraş, dar şi doamna Maria Mincă, librar şef al librăriei din Bicaz.

Toţi aceştia, împreună cu librarii din subordine, conduşi şi coordonaţi cu competenţă şi înţelegere de către George Bararu, directorul C. L. , secondat de doamna Denisa Verman (contabil şef), Maria Arvinte (contabil), Etgard Bitel (planificator), Gica Anton (secretară), Olga Mancea (instructor carte) şi, ulterior, Maria Calin (revizor de gestiuni) şi Vasile Şerban (merceolog), au început în condiţii improprii şi într-o perioadă ostilă demersurilor majore, munca de organizare şi afirmare a noii unităţi comercial-culturale, de fapt „întreprindere economică de stat", de „gradul 7", după clasificarea legală din epocă.

Şi munca nu a fost uşoară, dar cu perseverenţă şi fermitate, rezultatele nu au întârziat să apară. S-au organizat primele depozite de carte, papetărie şi imprimate, s-au deschis apoi unităţile specializate şi, tot în acei ani de început, s-au finalizat investiţiile finanţate iniţial de C. L. Bacău şi au fost inaugurate noile librării *Orion,* de la Piatra-Neamţ şi *Cezar Petrescu* de la Roman.

După cinci ani de îndârjită activitate şi în urma a numeroase diligenţe, se reuşeşte mutarea sediului social-administrativ al firmei, în Aleea Viforului nr. 14, unde funcţionează şi în prezent Societatea *Bibliopolis*. Aici, totul trebuia reparat şi, eventual, renovat şi modernizat, iar unitatea trebuia reorganizată, în funcţie de noile condiţii superioare de spaţiu.

Dar, la începutul lui 1986, după o grea suferinţă, s-a stins din viaţă cel care, împreună cu colaboratorii săi apropiaţi, a pus bazele, indiferent de

Scanned with OKEN Scanner

greutăţile vremurilor, noului edificiu instituţional-economic şi comercial-cultural – Centrul de Librării al Judeţului Neamţ .

În aceste condiţii, atât în timpul bolii sale, cât şi câteva luni după decesul directorului George Bararu, activitatea de conducere a firmei a fost preluată de către foarte tânăra economistă, doamna Aurica Ropcian, contabil şef, venită nu cu mult timp înainte, prin transfer la această unitate, care tocmai acum trebuia să-şi consolideze „demarajul" şi să-şi găsească propriul drum, într-un domeniu în care nici legislaţia şi nici condiţiile politice şi economico-sociale ale judeţului, la jumătatea anilor '80, nu puteau oferi garanţii de izbândă.

La 20 martie 1986, avea să debuteze şi directoratul meu la C. L. Neamţ, prin transfer, la cerere, de la *Teatrul Tineretului.*[60]

Cu modestie, apreciez că atunci s-au pus bazele unei noi echipe manageriale, care, mai bine de un deceniu, a reuşit nu numai să consolideze rezultatele anilor de început, dar să amplifice şi să modernizeze ansamblul firmei şi al fiecărei subunităţi în parte, totul culminând, pe fundalul schimbărilor de după decembrie '89, cu transformarea „vechiului" C. L. Neamţ, în Societatea Comercială Bibliopolis-Petrodava S. A. (1991), iar apoi, începând cu 29 august 1995, pe baza Contractului de vânzare-cumpărare nr. 493, încheiat cu fostul Fond al Proprietăţii de Stat, în societate comercială pe acţiuni, cu capital integral privat.

Cu toate acestea, activitatea firmei în primul său deceniu de existenţă (1980-1989), pe fundalul realităţilor politice şi social-economice din ţară dar şi din judeţ, nu putea să nu fie marcată de realele constrângeri impuse: prin legislaţie, prin cenzură (chiar dacă ea legal nu „exista"), prin monopolul producţiei de stat la carte şi la toate produsele comerţului cultural, ca şi prin toate celelalte restricţii politice, sociale şi culturale dispuse central. În anii '80, aceleaşi constrângeri se accentuează şi local, prin arbitrariul unor dispoziţii pline de zel ale unor „cadre" deloc proletare, ci dimpotrivă, cu pretenţii intelectuale, evident afişate.

*

Dar munca, tinereţea, entuziasmul şi devoţiunea pentru acest domeniu distinct de activitate, pe care cu convingere l-am numit şi ne-am străduit să-l acreditäm ca fiind *comerţ cultural*, au izbândit. S-a reuşit aceasta (poate în primul rând), prin folosirea judicioasă, pe lângă respectarea civilizată a regulilor dintotdeauna ale comerţului şi a posibilităţilor pe care cultura le poate

[60] Despre plecarea din funcţia de director al *Teatrului Tineretului* şi „instalarea" ca director al C. L. Neamţ, am relatat, cu unele amănunte destul de picante, în volumul nostru *T. T. între DRAGONUL şi PIAŢETA*, pp. 17-19, motiv pentru care nu mai reluăm aceste detalii suficient de semnificative.

Scanned with OKEN Scanner

oferi în atragerea interesului public şi afirmarea librăriilor din judeţul Neamţ, ca adevărate entităţi ale promovării bunului gust. În acei ani, odată cu asumarea integrală a susţinerii financiare şi organizarea Salonului-Târg *LIBRIS* (anual, în luna mai), Centrul de Librării a iniţiat şi organizat: *Zilele mărţişorului,* Salonul-târg *Bucuriile discului*, zile sau săptămâni ale cărţii pentru elevi sau studenţi, decade ale cadourilor, la nivelul tuturor librăriilor dar şi acţiuni speciale ale anumitor librării denumite *Librăria noastră se prezintă*, ş. a.

Ca urmare a intensificării întregii activităţi, inclusiv prin intermediul unor acţiuni culturale specifice, programate pe parcursul întregului an, rezultatele au fost evidente: în 1986, C. L. Neamţ s-a situat între primele zece unităţi de profil din ţară; în 1987, pe locul al II-lea, iar în 1988 pe locul I pe ţară. (Diploma şi trofeele ni s-au atribuit în primăvara lui 1989). Tot în 1988, la prima ediţie a concursului *Cel mai bun librar*, la Iaşi, tânăra librăriţă de atunci Ilie Iulia, din Piatra-Neamţ, s-a situat pe locul I pe ţară.

În mai 1989, s-a inaugurat, după susţinute eforturi financiare, administrative şi organizatorice (exclusiv ale firmei şi salariaţilor, fără contribuţii de la bugetul de stat şi chiar împotriva intenţiilor unor lideri politici şi administrativi locali), ***Casa Cărţii*** din Piatra-Neamţ. Evenimentul inaugurării *Casei Cărţii* a determinat, pe lângă sporirea extraordinară a interesului public din judeţ pentru carte şi librării, prin noul şi modernul edificiu şi, totodată, prin noutăţile sale comercial-expoziţionale şi structura sa organizatorico-funcţională, un adevărat reper şi punct de atracţie, inclusiv pentru librarii din ţară. Aici se vor desfăşura, în următoarele trei luni, cea de a doua ediţie a concursului profesional naţional *Cel mai bun librar*, schimbul de experienţă *Casa Cărţii – complex cultural-comercial – librăria spaţiu de cultură şi comerţ civilizat* (cu participarea reprezentanţilor tuturor centrelor de librării), schimburi (bilaterale) de experienţă cu colegii din centrele de librării Harghita, Bistriţa-Năsăud, Maramureş, Iaşi şi Timişoara.

Pentru a se oferi o imagine şi mai riguroasă asupra evoluţiei C. L. Neamţ din acei ani, fără nicio rezervă, propun cititorilor să urmărească şi relatarea, în spiritul „epocii", a unor informaţii documentare solicitate de „organul judeţean de partid", care au fost întocmite la data de 23 noiembrie, doar cu o lună înaintea evenimentelor din decembrie 1989. (!?)[61]

*

Peste numai o lună, în dimineaţa de 22 decembrie 1989 (după şirul de zile în care zvonurile se intersectau cu *ştirile* de la ... *aici radio* ... şi cu realităţile ştiute de noi toţi – dar „condimentate" partinic chiar cu „mânie proletară", în seara de 20 decembrie, în legătură cu ceea ce se petrecea la Timişoara, la şedinţa „fulger" de la comitetul municipal de partid Piatra-

[61] A se vedea anexa XVII.

Scanned with OKEN Scanner

Neamţ (cu toţi directorii şi secretarii de partid din întreprinderile şi instituţiile municipiului), ni s-a cerut de către „tovarăşul" prim-secretar p. c. r şi primar al municipiului şi de către alţi câţiva „tovi" de la „judeţ" ca, în decurs de o oră să instituim paza permanentă de zi şi de noapte în toate sediile şi la locurile de muncă, fiind pregătiţi pentru a riposta eventualelor atacuri(?) – iar pe acest „fundal", probabil s-a observat ca am schiţat un zâmbet. În consecinţă am fost admonestat şi eu, alături de mai mulţi alţii („... lasă, tovarăşe Bunghez, că ştim şi noi ce se mai întâmplă şi pe la Centrul de Librării ..."). Informase „cineva" că în depozitele C. L. „zac" numeroase „documente" şi „opere" (inclusiv de la recentul – atunci – Congres al P.C.R.), nerepartizate încă pentru vânzare în librăriile judeţului ...!

Tocmai în acea dimineaţă spuneam, de 22 decembrie, de sfârşit şi de început (?!), la Centrul de Librării Neamţ, în biroul meu, urmăream transmisia directă a evenimentelor de la Bucureşti, împreună cu mai mulţi salariaţi aflaţi atunci în sediu. La un moment dat, nu ştiu nici astăzi de ce (şi cu ce scop), ni s-a alăturat şi avocatul Ion Rotaru, fostul secretar al Comitetului Executiv al Consiliului Popular Municipal (în alte împrejurări, vizitator obişnuit şi interesat al depozitului de carte). În momentul stupefiant, în care s-a produs scena cu elicopterul de pe terasa C. C. (*FUGA!*), ştiu că, fără a spune niciun cuvânt, m-am întors spre peretele de fundal şi am dat jos portretul „obligatoriu". După câteva secunde de linişte, a urmat un ropot ferm şi comun de aplauze, ce avea să se suprapună peste şuvoaiele de urale şi manifestările bucuriei mulţimilor din Piaţa Palatului şi, probabil, ale freneziei generale ce a cuprins în acele momente unice, întreaga suflare a României! Mai târziu şi mai greu decât la alţii, duhul demnităţii şi al speranţei învinsese şi la noi! (Oare, definitiv?!)

Dar despre aceste realităţi şi despre adevăratele lor cauze, altfel decât la alţii, sunt mult prea multe de spus, nu numai cu patimă, aşa cum fac foarte mulţi – pro şi contra – ci, în primul rând, cu documente autentice, cu temeinică analiză comparatist-istorică şi, categoric, nu acum şi nu în această carte a noastră!

*

Aşadar, anul 1989 avea să se încheie şi pentru noi, cei de la C. L. Neamţ, la fel ca pentru toţi locuitorii pământului românesc, cu ceea ce, de atunci şi până astăzi (convenţional sau nu, pe drept sau nu), se numeşte *Revoluţia Română din Decembrie*. S-a încheiat deci, pentru noi, la fel ca pentru toţi cetăţenii României, cu speranţe, cu îndoieli, cu incertitudini şi ... iarăşi cu ***speranţe*** ...!

*

Anul 1990, când „evenimentele" (mai ales cele din Bucureşti), erau în plină desfăşurare-degringoladă, a demarat pentru C. L. Neamţ, cu dificile

Scanned with OKEN Scanner

activităţi comerciale curente, cu incertitudini în privinţa noilor posibilităţi de aprovizionare şi cu eforturi de găsire a soluţiilor pentru lichidarea marilor stocuri de carte social-politică (în special „documente de partid"), asemenea tuturor difuzorilor din ţară. În paralel, iniţiat de la Piatra-Neamţ, a început şi un susţinut dialog între colegi, pentru adoptarea unei atitudini comune în ceea ce se şi întrevedea a fi o nouă orientare a „politicilor" editoriale şi de difuzare. Urmarea: la 25 ianuarie s-a constituit, la Casa Cărţii din Piatra-Neamţ, ASOCIAŢIA LIBRARILOR şi ANTICARILOR din ROMÂNIA (prescurtat A. L. A. R.), iniţiată de centrele de librării Neamţ, Iaşi, Botoşani şi Harghita, la şedinţa inaugurală fiind reprezentate 32 de judeţe, prin 96 de delegaţi, respectiv: directori, lideri de sindicat, instructori de carte, librari, anticari şi alţi salariaţi ai centrelor, din toate zonele ţării. Au urmat apoi, pe parcursul a trei ani de zile, reuniunile succesive de la Bucureşti, Iaşi, Miercurea-Ciuc, Sinaia, Pârâul Rece şi Baia Mare, cu prilejul cărora s-au căutat (şi uneori s-au şi găsit), unele soluţii pentru integrarea centrelor de librării în ceea ce, încă de pe atunci, prematur, se chema „economie de piaţă".

În sensul acestor demersuri şi stimulaţi de unele iniţiative inedite ale Ministerului Culturii, din timpul scurtului ministeriat al distinsului om de cultură şi scriitor, Andrei Pleşu, noi, cei din conducerea A. L. A. R., în colaborare cu secretarul de stat din Ministerul Culturii, Ladislau Hegedus, am procedat (văzând şi iniţiativele din mai multe domenii ale vieţii economico-sociale), la constituirea, pe baza reglementărilor atunci adoptate de către guvern – în septembrie 1991 – a ORGANIZAŢIEI PATRONALE ***AGORA***, a societăţilor de difuzare a cărţii şi altor bunuri culturale, cu sediul în Bucureşti, care a dobândit personalitate juridică prin Sentinţa nr. 10, din 30 martie 1992, a Judecătoriei Sectorului III – Municipiul Bucureşti.[62]

Aşa cum se ştie, ambele structuri organizaţionale menţionate mai sus, au fost conduse în perioada 1990-1996, de către directorul Centrului de Librării Neamţ, Gheorghe Bunghez, în calitate de preşedinte şi au avut ca principală preocupare a acestor ani de început, schiţarea unei strategii unitare de adaptare a „vechilor"centre de librării la cerinţele, tot mai riguroase, ale incipientei economii de piaţă, nescutită însă de avatarurile „originalei" noastre democraţii.

Chiar şi în aceste condiţii, aici la Piatra-Neamţ, au fost elaborate şi supuse dezbaterii colegilor, unele dintre cele mai importante proiecte de acte normative ce aveau să ducă la transformarea centrelor de librării în societăţi comerciale pe acţiuni, cum au fost, de exemplu, H. G. R. nr. 247/05.04.1991 şi primul proiect de privatizare a librăriilor, elaborat încă din octombrie '90, împreună cu doamna economist, contabil şef Aurica Ropcian, pe baza consultării legislaţiei în vigoare şi a experienţei din alte domenii economico-sociale, proiect care a fost trimis imediat, pentru orientare, tuturor colegilor

[62] A se vedea anexa XVIII şi cererea alăturată acesteia.

Scanned with OKEN Scanner

din ţară, de către directorul C. L. Neamţ, în calitatea sa de lider al organismelor menţionate. Pe baza acestor„idei", adaptate la realităţile din judeţele lor, unii dintre colegii din ţară au reuşit privatizarea unităţilor lor înaintea noastră, a celor de la Neamţ, din cauza celor destui de mulţi care s-au manifestat mai circumspecţi în acele momente. (Unii!).

Cu toate acestea şi în climatul încordat al acelor ani, în condiţiile actului normativ amintit mai sus, Centrul de Librării Neamţ s-a reorganizat şi s-a constituit, înaintea privatizării propriu-zise, în **Societatea Comercială *BIBLIOPOLIS-PETRODAVA* Sedcom S. A.**, care a fost înregistrată în Registrul Comerţului, din judeţul Neamţ, sub Nr. **J 27/466/08.05.1991**.

Pe lângă extraordinarul efort de reconstrucţie organizatorică şi administrativă a firmei, necesare şi *de facto,* în paralel, s-au depus şi mai mari eforturi pentru a convinge salariaţii că urgentarea privatizării, cu contribuţia tuturor, ar fi benefică pentru fiecare. Din acest punct de vedere, nu ne-am putut lăuda cu prea mult entuziasm din partea unora dintre librari şi a unor salariaţi, iar privatizarea se va finaliza, cu destule greutăţi şi eforturi, abia în 1995.

Între timp, au avut loc *două importante realizări* cu implicaţii culturale de prestigiu: prima, în luna decembrie 1991, după o riguroasă documentare şi muncă de câteva luni, s-a materializat iniţiativa, de care, cu toată modestia, recunosc faptul că sunt mândru, a reeditării, după 110 ani, a *Revistei de Cultură* ***ASACHI.*** Merită menţionate pasiunea şi profesionalismul dovedite pentru această reapariţie, în primul rând de către domnul Constantin Cucu, consilierul de carte al firmei, dar şi de către domnii Marcel Drăgotescu, Eduard Covali şi Ion Băra, prestigioşi oameni de cultură şi colaboratori-prieteni ai firmei. Cea de a doua realizare importantă a avut loc în luna mai 1992, când, după eforturi cu atât mai mari, cu cât ne aflam în perioada de incertitudini de după '89, am reuşit, cu resurse proprii limitate de investiţii, să inaugurăm Casa Cărţii ***MIRON COSTIN***, din municipiul Roman.

Dar cea mai importantă înfăptuire a acestei perioade, marcată de toate avantajele şi dezavantajele volatilei legislaţii a „tranziţiei" şi de „spaimele" şi neîncrederea oamenilor (inclusiv ale librarilor şi celorlalţi salariaţi ai noştri), a fost *finalizarea procesului de* ***privatizare.*** La aproape cinci ani de la demararea primelor formalităţi, de la noi, de la Piatra-Neamţ şi în timp ce alţii se privatizaseră în condiţii mult mai avantajoase, abia cu cea de a treia documentaţie am realizat scopul ce ni l-am propus.

Această documentaţie a presupus ... :

1. măsuri interne de convingere şi antrenare a celor interesaţi de proces;
2. situaţii şi calcule efectuate pe baza machetelor elaborate;
3. măsuri de publicitate a intenţiei de privatizare, în presa locală şi centrală;

Scanned with OKEN Scanner

4. obţinerea acordurilor forurilor tutelare, inclusiv al Ministerului Culturii;

5. documentaţii legale (şi legalizate) de stabilire şi evaluare a patrimoniului;

6. documentaţii geo şi topo pentru terenurile construcţiilor;

7. avize ale forurilor administrative locale şi ale „vecinătăţilor" imobilelor şi terenurilor;

8. întocmirea formelor şi obţinerea de la Ministerul Culturii a Certificatului de atestare a dreptului de proprietate asupra terenurilor;

9. întocmirea formelor şi obţinerea de la forurile administrative locale, a totalităţii actelor ce atestau proveniența şi dreptul de proprietate asupra spaţiilor;

10. bilanţurile şi alte documente contabile, din ultimii trei ani;

11. începerea şi desfăşurarea negocierilor preliminare cu fostul F. P. P. Bacău şi cu fostul F. P. S. Bucureşti;

12. zeci de deplasări la Bacău şi la Bucureşti pentru avize, discuţii şi completări ale dosarelor, în urma verificării acestora de către comisiile de specialitate ale celor două *fonduri*;

13. finalizarea negocierilor şi semnarea Contractului nr. 138, din 15.06.1995, cu F. P. P. Bacău, inclusiv achitarea valorii acţiunilor deţinute de acesta, până la acea dată;

14. finalizarea negocierilor cu F. P. S. Bucureşti, la 10.08.1995;

15. semnarea Contractului nr. 493, din 29 august 1995, privind finalizarea procesului de vânzare-cumpărare a pachetului majoritar de acţiuni de la F. P. S. Bucureşti, achitarea avansului legal şi stabilirea ratelor bianuale convenite.

Astfel ***se încheia*** un proces îndelungat, deloc uşor, marcat pe parcurs de numeroase obstacole organizatorice, administrative şi financiare (majoritatea birocratice), unele fireşti pentru acei ani, cele mai multe însă din cauza necunoaşterii, (de)moralizării şi limitelor din conştiinţa unora, dar cu siguranţă şi a noastră.

Am arătat toate cele de mai sus, nu pentru a ilustra absconse semnificaţii, sau pentru a ne asuma anumite merite ale noastre, dar nici pentru a justifica ceea ce, în niciun caz, nu este de justificat.

Astăzi, când după 25 de ani continuă să apară noi denigratori care, pe lângă alte obsesii cu privire la diverse domenii ale vieţii economico-sociale, din exacerbat zel patriotard şi generalizând realele rapturi din „avuţia" naţională, „tună şi fulgeră" împotriva a tot ce s-a privatizat (a se vedea „anatemele" quasi-totale la adresa aşa-zisei metode de privatizare „mebo"), mi se pare oportun să arătăm că, în această ţară, întradevăr, prin privatizare s-a furat imens de mult şi sunt nenumărate triste mărturii ale marilor jafuri făcute prin

Scanned with OKEN Scanner

„privatizări" autentic oneroase; dar nu s-a furat chiar totul, au fost şi cazuri unde privatizarea s-a făcut legal, cu eforturi, chiar şi cu chinuri şi, nu numai „bătând din palme", ci muncind cu adevărat pentru aceasta!

Tocmai din acest punct de vedere, *Bibliopolis* a fost şi este un astfel de exemplu, datorat spiritului instaurat în ani, în această semnificativă societate comercială, dar şi cu profil cultural.

Am putea ilustra aceste afirmaţii cu un noian întreg de alte documente-argument, din vasta arhivă a privatizării firmei, dar nu este cazul. Ne îngăduim totuşi să prezentăm cititorilor doar foarte scurtul raport, cu privire la privatizarea *Bibliopolis*, elaborat şi susţinut de mine, în faţa Adunării generale extraordinare a acţionarilor, din data de 4 septembrie 1995[63], la nici o săptămână, după semnarea ultimului contract, când societatea a devenit efectiv, unitate economică pe acţiuni, cu capital integral privat.

A început, aşadar, de acum două decenii, o nouă etapă în evoluţia şi consolidarea societăţii, etapă a maturizării, modernizării, informatizării şi inovativizării ei, în consens cu cerinţele pieţii, cu exigenţele tehnologice şi profesionale contemporane şi în paralel cu parcurgerea drumului de la firma de mici proporţii economico-financiare, la societatea comercială de nivel mediu, cu un capital social, atunci, de 1.225. 000.000. lei (ROL), subscris şi vărsat, constituit din 35.000 de acţiuni în valoare de 35.000 lei fiecare, deţinute, iniţial, de către 39 de acţionari, cu o cifră de afaceri ce a depăşit, încă din primul deceniu de activitate (1995-2005), ca unitate cu capital integral privat, valoarea totală de 70 miliarde lei anual (ROL).

Se impun şi alte câteva precizări, de altă natură:

— la puţin timp după cele relatate, în ultimul trimestru al anului 1996, împlinind vârsta de 60 de ani şi pe fondul unei stări de sănătate cu semnale deloc liniştitoare, am apreciat că este mai bine, atât pentru firmă, cât şi pentru mine, să mă retrag de la conducerea efectivă a acesteia. Aşa s-a făcut că, la 20 martie 1997, chiar în ziua când se împlineau 11 ani de la venirea mea la fostul Centru de Librării, am dat curs deciziei de pensionare, iar începând cu data de 1 aprilie, firesc şi meritat, a preluat conducerea efectivă a societăţii, doamna Aurica Ropcian, acţionar majoritar, economist experimentat, în plină capacitate de muncă, fiind cea mai capabilă să facă faţă noilor provocări la care a fost supusă firma, în interminabila şi originala „evoluţie", adeseori nu numai economico-financiară;

— personal, fie ca membru al Consiliului de administraţie, fie în calitate de colaborator, timp de aproape un deceniu, am fost implicat în continuare, în tot ceea ce presupunea valorificarea expertizei mele culturale şi manageriale. Mai mult, în perioada 2008-2012, după ce, cu mai bine de doi ani în urmă, Revista *ASACHI* îşi încetase vremelnic apariţia, odată cu retragerea

[63] A se vedea anexa XIX.

Scanned with OKEN Scanner

domnului Constantin Cucu, redactor şef al acesteia timp de paisprezece ani, m-am implicat nemijlocit în redactarea şi conducerea revistei (Seria a III-a), asigurând apariţia ei trimestrială, până la cooptarea în calitate de director al seriei a IV-a, a domnului Lucian Strochi, cunoscut scriitor şi om de cultură, care şi-a asumat responsabilitatea continuităţii publicaţiei.

Dar să nu insistăm asupra unor detalii complementare activităţii de bază şi să revenim la cele două decenii ce au trecut de la privatizare.

Perioada, nu foarte îndelungată, a marcat schimbări majore în ceea ce a însemnat evoluţia benefică, economico-financiară, a societăţii şi a statutului ei funcţional, ca firmă pe acţiuni. Pentru a argumenta, ne îngăduim, tot foarte pe scurt, să punctăm câteva dintre aceste reuşite incontestabile:

1. achitarea integrală, cu doi ani înaintea termenului asumat prin Contractul de privatizare, a tuturor ratelor datorate F. P. S. Bucureşti;
2. achiziţionarea, din propriile resurse şi pe bază de credite bancare, a încă peste 1.300 mp spaţii comerciale la *Casa Cărţii* din Piatra-Neamţ (demisol şi etaj), dar şi la librăriile *Calistrat Hogaş* şi *Cozla*, tot din Piatra-Neamţ, sau la librăria *Bogdan Dragoş* din Roman;
3. construirea Librăriei *Dimitrie Leonida*, din oraşul Bicaz, pe baza propriului program de investiţii, din resurse proprii şi credite de la bănci, în ciuda dobânzilor aberante, percepute îndelungate perioade de timp;
4. cumpărarea fostului spaţiu închiriat, în oraşul Târgu-Neamţ, pentru mai eficienta funcţionare a Librăriei *Veronica Micle*;
5. cumpărarea spaţiului închiriat, din Piatra-Neamţ, Aleea Viforului nr. 14, în care a funcţionat şi funcţionează sediul social-administrativ al societăţii;
6. achiziţionarea, cu resurse proprii, de mijloace de transport (autoturisme şi autoutilitare), calculatoare, imprimante, case de marcaj, copiatoare, centrale termice şi centrale telefonice, ş. a.;
7. s-au efectuat, pe parcursul acestor ani, la toate librăriile, la depozite şi la sediul social, reparaţii interioare şi exterioare, zugrăveli, amenajări sau modernizări ale grupurilor sanitare, schimbări ale lemnăriei vechi, din lemn sau metal, cu tâmplărie modernă şi masive înlocuiri de mobilier funcţional depăşit, cu mobilier comandat în funcţie de particularităţile spaţiilor, dar şi lucrări de izolaţii hidro, lucrări de măsurători cadastrale, noi pardoseli, firme, parasolare ş. a. ;
8. s-au extins, în casele cărţii şi librăriile reprezentative, sectoarele de acces liber la raft (mai ales la carte) şi s-au generalizat posibilităţile de plată prin mijloace moderne;
9. s-a perfecţionat şi extins colaborarea cu editurile reprezentative şi cu difuzorii (agenţii), intermediari semnificativi;

Scanned with OKEN Scanner

10. s-a diversificat aprovizionarea cu bunuri culturale şi articole tehnice sau gospodăreşti, reuşindu-se statornicirea unor relaţii de afaceri dinamice cu producători şi distribuitori de marcă, din ţară şi străinătate;

11. s-a operativizat şi perfecţionat nivelul de conducere curentă a societăţii, prin instituirea funcţiei de *director executiv* şi creşterea funcţionalităţii departamentelor şi compartimentelor de specialitate;

12. s-a perfecţionat, inclusiv prin informatizare, întregul sistem de evidenţă contabilă, gestiuni, circulaţia mărfurilor şi evidenţa resurselor materiale şi financiare;

13. s-a adoptat un nou sistem, mult mai flexibil, de folosire raţională şi redimensionare a spaţiilor, fie în interes direct, fie prin închiriere, asociere, schimburi sau chiar vânzarea celor devenite disponibile, în urma restructurării reţelei, în aşa fel încât ele să asigure o rentabilitate corespunzătoare;

14. s-au perfecţionat, an de an, în strânsă corelare cu toate cele de mai sus, structura funcţională a societăţii şi structura de personal, cu efecte fireşti asupra structurii acţionariatului, astfel încât ele să corespundă cerinţelor pieţii, necesităţilor de îmbunătăţire continuă a relaţiilor cu clienţii în exterior şi a raporturilor dintre salariaţi şi acţionariat în interior, toate în concordanţă cu obiectivele apropiate sau de perspectivă, economico-financiare, dar şi culturale, ale firmei;

15. s-a continuat colaborarea cu Organizaţia Patronală *AGORA*, cu alte organisme cu profil asemănător, din ţară şi din străinătate, devenind o preocupare constantă a *BIBLIOPOLIS,* căutarea de noi parteneri economici şi culturali, cu care să găsească şi să se experimenteze noi posibilităţi de sporire a conţinutului demersurilor viitoare, comerciale şi culturale.

*

Acestea au fost doar câteva dintre liniile de forţă ce au caracterizat devenirea, în trei decenii şi jumătate, a S.C. *Bibliopolis* S. A., de la Centrul (modest) de Librării, înfiinţat în 1980, la centrul situat pe locul I pe ţară, în 1988, chiar şi în condiţiile constrângătoare ale trecutului regim comunist; de la societatea pe acţiuni, cu capital integral de stat în 1991, la societatea cu capital integral privat în 1995, prin înţelegerea şi voinţa unei bune părţi a personalului din acel moment; de la noul început de drum, cu minime resurse financiare disponibile şi un acţionariat eterogen (insuficient pregătit şi neconvins de necesitatea primordială a consolidării economico-financiare, preocupat prioritar de grăbita contabilizare şi distribuire a dividendelor), la societatea comercială de astăzi. Aceasta, pe lângă toate împlinirile menţionate mai sus, se cunoaşte, este aproape permanent – la categoria firmelor cu disponibilităţi aproximativ similare – în topul firmelor cu cele mai bune rezultate economico-

Scanned with OKEN Scanner

financiare, nu numai conform aprecierilor locale ale Camerei de Comerţ şi Industrie din judeţul Neamţ.

*

Am realizat şi inclus în prezenta carte, trecerea în revistă a unei firme cu aparent profil exclusiv economic, nu pentru a ne aroga merite din perioada când am fost direct implicaţi în destinele acesteia şi nici pentru a schiţa inoportune reverenţe faţă de calitatea umană şi profesională a actualei conduceri. Am dorit însă, cu mijloacele de care am dispus, să schiţăm profilul unei entităţi economice, dar umane în primul rând, care, prin intermediul comerţului şi-a asumat, cu muncă şi demnitate, atât înainte de '89 cât şi în anii tumultuoşi ai evoluţiei „postdecembriste" româneşti, o frumoasă, pilduitoare şi demnă supravieţuire prin atenţia acordată difuzării cărţii şi a celorlalte bunuri culturale.

*

Să revenim însă şi la alte valorizări ...

III. 4. Sunetul, culoarea şi volumele *frumosului*

Fără îndoială, în cadrul acestui capitol trebuie menţionate, măcar pe scurt şi alte câteva componente ale vieţii culturale, cu atât mai mult cu cât unele dintre acestea erau, înaintea constituirii noului judeţ Neamţ, fie aproape necorespunzător manifeste/manifestate, fie erau chiar absente (voit sau nu), din sfera de preocupări a celor interesaţi(?!) Ca atare, ne vom referi succint numai la trei dintre acestea:

III. 4. 1. ***Autentice bucurii ale muzicii*** la Piatra-Neamţ: stagiunile simfonice, *Petrodavae musici dies* şi ... *VOCES* – Integrala cvartetelor lui *L.v.Beethovem*

*

a. Cei care am venit în '68 de la Bacău, obişnuiţi cu viaţa culturală de mai mare anvergură din fosta „capitală" a regiunii , am cam început să resimţim, încă din primele luni, lipsa unor disponibilităţi spirituale care, spre deosebire de Piatra, acolo existau. Dintre acestea, cea mai acută era absenţa unei instituţii muzical-artistice profesioniste. Aşa că, stimulaţi de sprijinul promis de către Constantin Potângă, cel care la Bacău, ani în şir, susţinuse cronica muzicală a ziarului *Steagul roşu*, am apelat la Filarmonica de acolo, condusă şi dirijată în acea vreme de maestrul Emil Zaborilă. Aceasta (Orchestra simfonică din Bacău), în 1968-1969, ne-a asigurat **prima stagiune simfonică lunară**. În anul următor, apărând unele probleme (mai mult financiare) cu formaţia bacăoană şi beneficiind şi de faptul că noul nostru coleg, inspector pe probleme artistice, Constantin Zaharia, era proaspăt absolvent al Conservatorului de la Iaşi şi cu destule legături ce meritau

Scanned with OKEN Scanner

valorificate, am apelat la prestigioasa Filarmonică de acolo, pentru o eventuală (mai mult nesperată) colaborare. Inițiativa noastră a găsit însă, la **Filarmonica *Moldova***, în primul rând în persoana directorului acesteia, distinsul și apreciatul muzician și dirijor **Ion Baciu**, o înțelegere și un sprijin surprinzător și dătător de speranțe. S-a născut atunci una dintre cele mai fructuoase colaborări artistice inter-județene: **suita de stagiuni simfonice lunare ce avea să dureze timp de 17 ani.** Grație personalității umane, artistice și organizatorice a lui Ion Baciu, care timp de aproape un sfert de secol a știut să pună laolaltă forțele ieșene ale Filarmonicii, ale Operei și ale Conservatorului în slujirea unitară și eficientă a muzicii, atât la Iași cât și la Piatra-Neamț, acest proiect inedit a dăinuit surprinzător și benefic.

Foarte important: această neobișnuită experiență culturală (totuși între Iași și Piatra-Neamț sunt 135 de km), avea să surprindă nu numai organizatorii culturali sau instituțiile de spectacole și concerte din țară, ci chiar și pe străini. Astfel, chiar în 1970, dirijorului spaniol Marçal Gols, de la *Sociedad Filarmonica de Las Palmas de Gran Canaria,* invitat al maestrului Baciu, i s-a propus să repete concertul dirijat la Iași, în ziua următoare și la Piatra-Neamț. A fost atât de încântat de această formulă de viață concertistică, și pentru el inedită, încât a ținut să păstrăm legătura și chiar ne-a transmis, pentru o eventuală experimentare și la Piatra-Neamț, tipăriturile recentei lor inițiative, în cadrul celui de al doilea ciclu de audiții consacrate inițierii muzicale a școlarilor.[64]

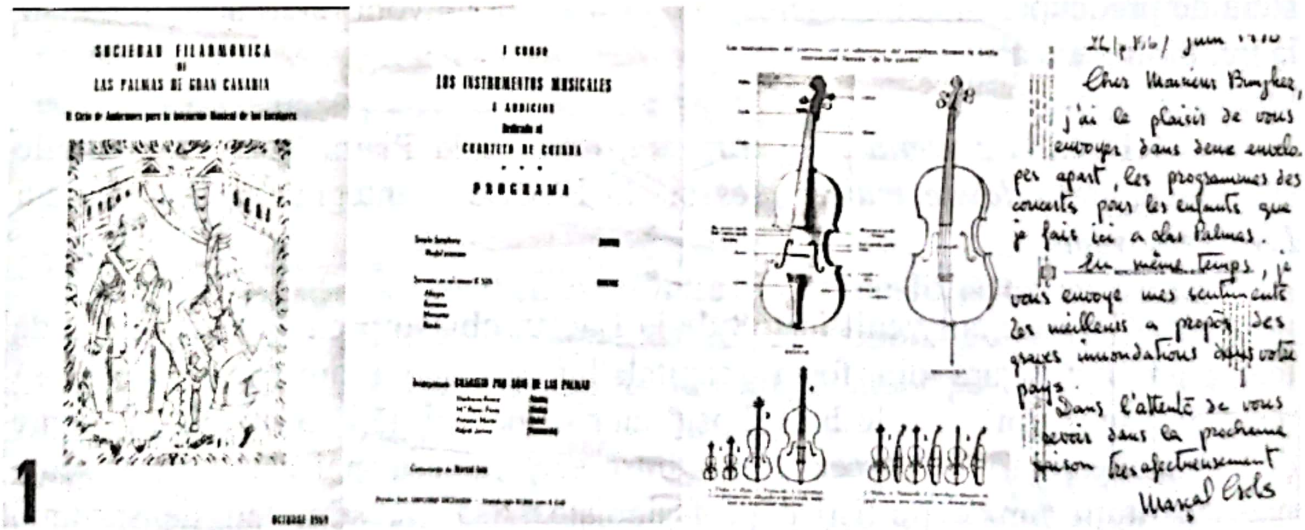

Foto 26. O inițiativă demnă de a fi urmată.

Stagiunile, prin entuziasta contribuție a distinsului și generosului muzician Ion Baciu și a colegilor săi de la Filarmonica, Opera și Conservatorul din Iași, precum și prin susținutele strădanii ale lui Constantin Zaharia și ale

[64] A se vedea anexa XX.

lui George Podani, sprijiniți de ceilalți colegi din cadrul Comitetului de Cultură, dar și de Eduard Covali și Cornel Nicoară de la T. T., de profesorii de muzică din oraș, dintre care, în mod deosebit, Theodor Macarie și George Grigorică, au avut un rol deosebit, generând și alte inițiative. Dintre acestea, menționez doar *VACANȚELE MUZICALE*, stimularea transformării Școlii Generale de Muzică în Liceu de Arte, crearea, după '89, de către Academia de Muzică *Gheorghe Dima* din Cluj-Napoca, a primei FACULTĂȚI de MUZICĂ din Piatra-Neamț – cu contribuția foștilor studenți și profesori de la Iași, dar și participanți la ... *Vacanțe* – precum distinsul profesor și compozitor de astăzi, Cristian Misievici, sau *„eminența benefică a Vacanțelor"*, regretatul profesor și compozitor Vasile Spătărelu. Toate acestea au marcat profund viața muzicală locală, au determinat formarea și perpetuarea unui numeros auditoriu muzical avizat, într-un oraș (și azi), fără instituții muzicale profesioniste. Fenomenul a fost mai mult decât evident în 2014, când, după o întrerupere de doi ani a *Vacanțelor*, la reluarea lor, publicul pietrean, prin calitate și număr, și-a dovedit nu numai apetența muzicală, ci și nevoia sa de cultură și artă de înaltă ținută.

S-ar putea spune foarte multe despre reușita acestor stagiuni și despre evenimentele muzicale de excepție pe care le-au generat, dar credem că valorizarea lor reală nu poate fi făcută de noi, ci de muzicologi, critici și alți profesioniști din domeniu. Păcat însă că această experiență, unică în țară, nu a găsit în Neamț, nici măcar după '89 (cum de fapt s-a procedat benefic în alte județe, cu mai puține disponibilități financiare și culturale), forța culturală capabilă și voința de a înființa prima instituție muzicală profesionistă. Mai mult, nu s-a făcut niciun gest măcar, pentru revigorarea prestigioasei colaborări cu Iașul și reluarea tradiției stagiunilor muzicale permanente. În context, mai amintesc doar despre rușinoasa excludere a Filarmonicii *Moldova* și a Universității de Arte *George Enescu*, din Iași, din rândul organizatorilor *Vacanțelor Muzicale*. Se uită, oare, că acestea au fost printre forurile instituționale fondatoare?

Asemenea gesturi *anticulturale*, să sperăm că nu se vor perpetua, „relațiile" culturale cu Iașiul – capitală culturală recunoscută – se vor reașeza în drepturile lor, iar viitorul va repune avizatul și generosul public meloman din Piatra-Neamț, în firești le sale aspirații spirituale.

*

b. La începutul anilor '80, după debutul directoratului meu la T. T., am avut marea plăcere să pot cunoaște personal, cu prilejul vizitei pe care mi-a făcut-o la teatru, pe distinsul muzician, pianist și intelectual de fină elevație culturală, **Miron Șoarec**. Fiu al orașului Piatra-Neamț, descendent al unei străvechi și reputate familii, „rătăcit" și domnia sa, la rându-i în Ardeal, dar tot din cauza „dosarului", aflat atunci la vârsta senectuții, a ținut ca, în acea vizită

Scanned with OKEN Scanner

„acasă", să mă cunoască. Aflase şi avea cuvinte de apreciere deosebită despre mulţimea şi originalitatea formelor de susţinere a vieţii muzicale în oraşul obârşiei sale, dar care nu dispunea de forţe muzicale profesioniste. Tocmai de aceea, la discuţia iniţială, continuată de convorbiri telefonice şi de o pragmatică dar elegantă corespondenţă, din dorinţa de a se implica personal în viaţa muzicală a oraşului natal, Miron Şoarec mi-a sugerat şi iniţierea unui ciclu de manifestări muzicale, susţinute de artişti din vestul ţării. Astfel, s-a născut ideea şi s-a organizat, în acei ani ai constrângerilor ideologice şi culturale, dar în pofida lor, manifestarea, deliberat denumită (eram la nici doi ani de la *Petrodava 2000*), ***Petrodavae musici dies***. Cu eforturile şi prestigiul deosebit al domniei sale şi cu puţinele eforturi financiare ale teatrului, se vor desfăşura pe scena T. T., timp de aproape două stagiuni, concerte camerale şi recitaluri vocale sau instrumentale ale unor valoroşi muzicieni de la Conservatorul *Gheorghe Dima*, Filarmonica şi Opera din Cluj-Napoca, dar şi de la instituţiile muzicale ale Timişoarei. Curând însă, atât la Piatra, cât şi la Cluj, eforturile şi-au atins, la un moment dat, limitele maximale (în primul rând financiare, dar nu numai!). A trebuit (cu regret), renunţat la benefica noastră colaborare! În memoria melomanilor locali a rămas însă, împreună cu amintirea gestului generosului fiu al locurilor, şi o excelentă completare a unor demersuri specifice instituţiilor muzicale ieşene, cu valorile deosebite ale vieţii muzicale din Ardealul şi Banatul acelei perioade. A fost şi frumos şi util pentru toţi cei care, în condiţiile neprielnice de atunci, au crezut în mesajul umanist, demn şi dătător de speranţe, al marilor valori autentice ale muzicii, pentru că, un reprezentativ fiu al oraşului şi T. T.-ul şi-au dat mâna (ce-i drept, pentru scurt, dar nu lipsit de importanţă timp), într-un sublim gest de supravieţuire spirituală, prin elevate bucurii muzicale. La fel, şi în cazul stagiunilor simfonice, organizate (în continuare în acei ani), direct de către T. T. în colaborare cu Filarmonica *Moldova* din Iaşi.[65]

*

c. *VOCES*, la ... Piatra-Neamţ - un eveniment muzical de referinţă, unic şi irepetabil!

În august 1985, la solicitarea profesorului Gh. Bunghez, pe atunci director al Teatrului Tineretului din Piatra Neamţ, membrii cvartetului VOCES au acceptat să prezinte publicului pietrean în şase recitaluri consecutive, integrala cvartetelor de L. v. Beethoven. A fost o experienţă extraordinară, încununată cu un succes pe măsură.[66]

[65] A se vedea anexa XXI.

[66] Mihail Cozmei, *VOCES sau triumful cvartetului,* volum editat de *Inspectoratul pentru cultură al Judeţului Iaşi*, 1993, p. 6.

Scanned with OKEN Scanner

Tinerii, chiar foarte tinerii **Bujor Prelipcean, Anton Diaconu, Constantin Stanciu şi Dan Prelipcean** erau, la Piatra-Neamţ, în ultima mea stagiune din directoratul de la T. T., nu numai bine cunoscuţi din perioada de început a *stagiunilor* şi *vacanţelor* dar, totodată şi prieteni apropiaţi ai multora dintre actorii teatrului (am ilustrat acest adevăr şi în cartea noastră despre T. T.), aşa cum erau şi alţi remarcabili reprezentanţi ai Filarmonicii şi Conservatorului de la Iaşi. Cu parcimonie, amintesc doar pe Vasile Spătărelu, Cristian Misievici, Viorel Munteanu, Nicolae Gâscă sau Sabin Păutza (înaintea plecării din ţară), Dumitru Moroşanu şi încă alţii, fără a-i lăsa deloc în ultimul rând, ci evocându-i cu tot respectul cuvenit, pe marii şi prestigioşii prieteni ai începuturilor colaborării noastre muzicale, **ION BACIU şi Mihail Cozmei.**

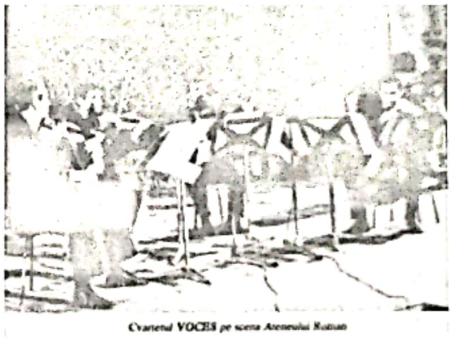
Cvartetul VOCES pe scena Ateneului Român

Foto 27. O frumoasă biografie a succesului

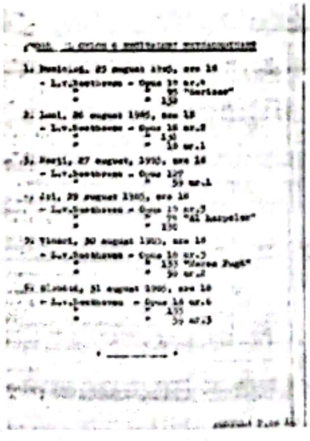

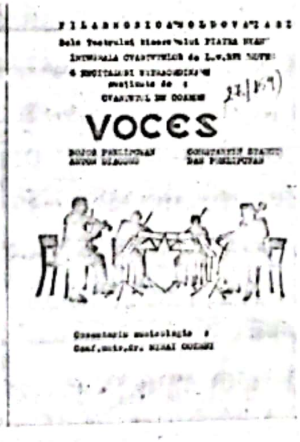

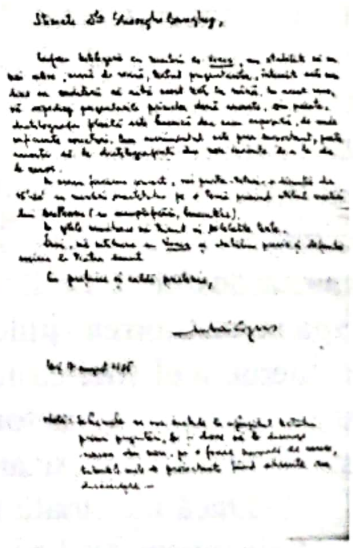

Nu e cazul să adaug nimic, la aprecierea de mai sus a maestrului Mihail Cozmei. Vreau în schimb să ilustrez, cu documente, deosebita seriozitate cu care toţi cei implicaţi s-au pregătit pentru excepţionalele şase recitaluri. De aceea, dau publicităţii două scrisori şi o schiţă pentru macheta programului de

Scanned with OKEN Scanner

sală, toate trei fiindu-mi trimise pentru temeinica pregătire a evenimentelor şi care sunt mai grăitoare decât eventualele mele comentarii.[67]

Oricum, interpretarea integralei cvartetelor lui L. v Beethoven, în tălmăcirea, nu numai lipsită de orice cusur, ci plină de strălucire în respectarea rigorii creaţiilor curajos abordate, de către, atunci deja consacratul *VOCES*, a reprezentat, pentru publicul meloman pietrean, unul din momentele de vârf ale vieţii muzicale a acestui oraş. Iar acum, peste ani, nu pot decât să rememorez cu deosebită satisfacţie că, atunci, în ultima mea stagiune din directoratul de la T. T., şi-au dat mâna aici, în acei ani proscrişi ai culturii române, două memorabile triumfuri ale spiritualităţii, Integrala cvartetelor beethoviene, măiestrită la Piatra-Neamţ de *VOCES* şi premiera cu *PIAŢETA* goldoniană, *zidită* la Piatra-Neamţ de maestrul Silviu PURCĂRETE.

*

Nu aş dori să trag o concluzie pripită şi, în niciun caz, definitivă. Pun totuşi o întrebare: oare, dacă după scurta întrerupere amintită, în 2014 s-a reuşit reluarea „şirului" *Vacanţelor muzicale*, nu s-ar putea găsi forţa şi voinţa culturală de a se relua şi celelalte tradiţii ale vieţii muzicale de la Piatra-Neamţ şi, în primul rând, a stagiunilor simfonice sau a altor manifestări superioare acestora?

III. 4. 2. Artele plastice între aspiraţii şi împliniri

Nu sunt eu cel mai în măsură şi nici nu vreau să sugerez o trecere în revistă a tot ceea ce a însemnat evoluţia artelor plastice în judeţul Neamţ, cu atât mai mult cu cât, în acest domeniu al „criticii" de specialitate, nu putem să trecem cu vederea „realitatea" că, in ultimele două decenii, numărul celor care se manifestă – recunoscut sau nu – mai mult vocal şi mai puţin în scris, a crescut destul de mult. Un fapt este însă incontestabil: în primele două decenii după constituirea judeţului, ca şi în sfertul de veac ce a trecut de la problematicul (de, ca la noi!) decembrie '89, artele plastice în Neamţ au fost, după opinia mea, sectorul creaţiei artistice care a cunoscut constant, o evoluţie ascendentă, caracterizată prin permanent performeriat.

Dacă mai toată lumea cunoaşte că în această parte de ţară, în domeniul plasticii, avem tradiţii „imemoriale" – de la Cucuteni, la străvechile noastre biserici (cu al lor specific arhitectural, pictural şi decorativ, stimulat de „şcolile" Mănăstirii Neamţ şi Bisericii Vălenilor); de la „zugravii" anonimi de sfinte icoane, la Grigorescu şi Tonița; de la C. D. Stahi, la Aurel Băeşu dar neuitând de naşterea, în Piatra, a lui Victor Brauner – cu regretul de a fi nevoiţi să limităm această succintă aducere aminte, reiterăm tristul adevăr că, în primul

[67] A se vedea anexele XXII, XXIII şi XXIV.

Scanned with OKEN Scanner

deceniu de după război, firesc, deşi existau creatori talentaţi, nu se poate vorbi de o viaţă plastică reală, nici la Roman, nici la Piatra-Neamţ. În deceniul următor însă ('55-'65), se produce revirimentul. Cu toate constrângerile acelei perioade („Epopeea Bicazului" avea ca revers şi ucigaşa ei contrapondere social-politică), prin eforturi susţinute, care aveau ca promotoare tânăra familie Iulia şi Petronius Hălăucescu, atunci revenită de curând la Piatra-Neamţ (după aşa-zisa „deblocare" din armată a soţului), se reuşeşte închegarea primelor structuri organizatorice ale artiştilor plastici profesionişti şi amatori. Detalii mai mult decât valoroase şi semnificative despre acele începuturi, dar şi despre întreaga dezvoltare a vieţii plastice în Neamţ, în cea de a doua jumătate a secolului al XX-lea, pot fi aflate chiar din mărturiile distinsei *Doamne a acuarelei româneşti*, făcute cu har şi dragoste de oameni, în volumul *Pasiune şi culoare – Convorbiri cu IULIA HĂLĂUCESCU* [68], motiv pentru care nu mai insistăm asupra altor amănunte cu privire la creaţia plastică din acei ani, de după încheierea conflagraţiei mondiale şi „victoria" „noului" regim.

Aşa s-a făcut că, imediat după constituirea judeţului, a avut loc şi organizarea Cenaclului Judeţean Neamţ al U. A. P. alcătuit la început, doar din: Iulia Hălăucescu – preşedinte, venerabilul plastician din Roman, Gheorghe Iliescu şi cunoscuţii plasticieni pietreni Clement Pompiliu, Nicolae Milord, Petre Petrescu şi Teodor (Varahil) Moraru. La începutul anilor '70, odată cu transformarea cenaclului în Filială a U.A.P., se vor alătura acestora, tinerii şi talentaţii pictori scenografi ai T. T. Mihai Mădescu şi Vasile Jurje, ambii chiar preluând conducerea filialei, în perioadele când Iulia Hălăucescu a fost aleasă în forurile centrale de conducere ale Uniunii. Mai mult decât atât, în anii '70-'80, în cadrul filialei a luat fiinţă şi a funcţionat *Cenaclul ALFA*, al tinerilor artişti plastici, care astăzi constituie nucleul de bază al puternicei şi valoroasei Filiale U. A. P. Neamţ.

Activităţile curente ale cenaclului de la început, ale filialei ulterior: expoziţii (personale, colective, tematice şi judeţene), dezbaterile profesionale (Problema ipostazierii plastice, Omul artist – om semen al său etc.), ciclurile de conferinţe, simpozioanele pe teme artistice, expoziţiile itinerante la sate ş. a., în marea lor majoritate de foarte bună calitate, dar şi integrarea efectivă a multora dintre plasticieni în viaţa publică a judeţului, au avut numeroase efecte benefice. Sincronizarea creatorilor din judeţ cu întreaga breaslă şi contemporaneitatea ţării, atât cât se putea face înainte de '89, demersurile cu foarte importante urmări benefice pentru creatori, dar şi pentru comunităţile judeţului, ca şi în cazul publicului meloman, despre care am discutat anterior, au dus, în ani, la formarea cu precădere în Piatra-Neamţ, dar şi la Roman, a

[68] Coralia-Letiţia Bunghez, *Pasiune şi culoare – Convorbiri cu IULIA HĂLĂUCESCU*, Editura *NONA*, 426 pp, Piatra-Neamţ, 2007.

Scanned with OKEN Scanner

unui public nu doar iubitor de frumos ci şi avizat, deci constant vizitator şi beneficiar nemijlocit al galeriilor de artă.

Aş mai remarca şi alte câteva „realităţi" care au aparţinut, ciudat, unor vremuri efectiv vetuste, dar care ar merita, dată fiind valoarea lor paradigmatică – de ilustrare a supravieţuirii prin cultură – o superioară revalorizare din partea celor implicaţi acum, în organizarea şi desfăşurarea unor manifestări cultural-artistice.

Menţionez, înainte de toate, lansarea în 1970 (15-30 august), a *Primului Festival de Artă Plastică* ***LASCĂR VOREL***. Prestigioasa iniţiativă, ce dăinuie până astăzi, sub denumirea de *Bienală*, prin ineditul şi valoarea ei a marcat şi a influenţat profund atât pe creatorii de artă, cât şi pe iubitorii artelor, iar oraşul Piatra-Neamţ s-a impus, iată, de peste patru decenii, în rândul centrelor culturale organizatoare de emblematice evenimente artistice profesioniste. (Cuvenitele detalii despre acest important eveniment, în capitolul următor.)

În paralel cu toate acestea, la începutul anilor '80, numeroasele solicitări ale tinerilor artişti plastici, privind crearea unor minime condiţii pentru sprijinirea activităţii lor de creaţie şi-au găsit o primă şi modestă rezolvare: etajul al patrulea al unui fost bloc de garsoniere (confort IV), din Aleea Viforului nr. 14, remediat sumar, a fost pus la dispoziţia Filialei U. A. P. pentru a fi folosit ca ateliere de creaţie. Condiţii minimale, dar erau şi câteva semnificative câştiguri: 20 de garsoniere-ateliere individuale de creaţie, curent electric, grupuri sanitare, încălzire centrală şi, deloc neimportant, chirii modice. Repet, un început modest, dar care nici măcar până astăzi nu a fost ameliorat.

Însă cea mai importantă realizare în direcţia asigurării de condiţii optime pentru viaţa Filialei şi a creatorilor şi, totodată, un semn de profund respect pentru aceştia şi pentru tot mai numerosul public prezent la vernisaje şi la celelalte activităţi ale Filialei, dar interesat nu numai de achiziţii de artă, ci şi de materialele specifice creaţiei artistice profesioniste sau a diletanţilor, a fost edificarea primei Galerii expoziţionale moderne, spaţioasă şi multifuncţională.

Aşa cum se ştie, în 1968, în Piatra-Neamţ funcţiona, pe lângă Muzeul de Arheologie, o mică dar valoroasă Colecţie de Artă (în localul actualului Muzeu de Etnografie), datorată iniţiativei şi strădaniilor lui Lucian-Petronius Hălăucescu (sprijinit de viitoarea *Mare Doamnă a Acuarelei, Iulia Hălăucescu)* şi care, a convins oficialităţile locale să acorde un minim spaţiu şi pentru expoziţiile temporare ale Cenaclului artiştilor plastici profesionişti şi amatori. Astfel a luat fiinţă, in holul de intrare al blocului turn de pe Str. Bicazului (azi, B-dul Decebal), mica Galerie *Arta,* acum încorporată în clădirea în care funcţionează Banca *Transilvania*. Ulterior, după constituirea Filialei U. A. P., aşa cum am menţionat mai sus, ca urmare a demersurilor acesteia, sprijinită de Comitetul de Cultură, a luat fiinţă şi Galeria *Alfa* (*Lascăr Vorel*), administrată temporar de *Teatrul Tineretului* iar apoi de către *Complexul*

Scanned with OKEN Scanner

Muzeal Județean și având ca principală destinație slujirea Cenaclului tinerilor artiști plastici.

Cu toate aceste mici „câștiguri", viața expozițională la Piatra-Neamț avea condiții destul de modeste. În această situație, la jumătatea anilor '80, când Centrul de Librării s-a implicat în finanțarea, din fonduri proprii și credite bancare, a Casei Cărții, pe B-dul Republicii, lângă Biblioteca Județeană, Filiala U. A. P. (prin Iulia Hălăucescu) a declanșat susținute intervenții, pentru a i se atribui un spațiu expozițional (cu chirie), în același edificiu. Demersul era benefic, cu atât mai mult cu cât în acest edificiu mai erau spații disponibile, iar vicepreședintele-secretar cu propaganda (Amza Săceanu), intuind că poate obține relativ ușor sprijinul „colegilor" din conducerea județului pentru această acțiune de „imagine", s-a implicat în sprijinirea ideii și spațiul s-a obținut. A urmat firesc, și „convingerea" mea, în scopul renunțării la principalul acces în clădire. Deși eram prieten apropiat al familiei Hălăucescu, mărturisesc, mi-a fost destul de greu să accept mutarea intrării în Casa Cărții prin terasa laterală, dar am înțeles totuși că, pentru intrarea la o galerie de artă, așa cum se preconiza să fie realizată, merita să fiu de acord. Așadar, tot în 1989, s-au inaugurat noile *GALERII de ARTĂ* din Piatra-Neamț, incluzând: la parter, Magazin al Fondului Plastic, dotat cu mobilier special proiectat și simeze expozițional-comerciale, având la demisol spații pentru mărfurile specifice și depozit pentru tablouri; la etaj, cu acces pe eleganta scară interioară (semirondă), Sala de Expoziții (temporare), cu simeze pe pereți întregi, instalație de iluminare adecvată, pardoseală de marmură și colonade placate cu travertin. Însă inaugurarea fastuoasă a uneia dintre cele mai elegante Galerii de Artă din țară a fost urmată, din păcate, de foarte puține vernisaje.

Chiar de la începutul anilor '90, în plină perioadă de entuziasm „postrevoluționar", noile administrații locale „democratice", deloc „dezinteresate" ci, dimpotrivă, mânate de varii interese și aplicând o „politică" înrobitoare a chiriilor, au determinat închiderea Galeriilor de Artă. Așadar, în fosta sală de expoziții, peste marmură s-a lipit mochetă, iar două treimi din spațiul acesteia s-a transformat în sală de „ședințe" a Consiliului Local. Într-o latură mai restrânsă, a fostei săli de expunere, s-a improvizat un birou de stare civilă, iar între cele două „incinte", obținute prin barbară fragmentare, s-a „creat" spațiul „necesar" pentru micile agape de după cununiile civile, „sindrofii" care, la nevoie, se extind și în „sala de ședințe" sau chiar la parter. Spațiul parterului, ca și etajul, sunt mai tot timpul nefolosite. Din când în când se mai țin aici diverse ședințe sau instruiri pentru „muritorii de rând", care nu aveau acces pe mocheta de la etaj și, tot aici, se mai distribuiau și ajutoarele sociale pentru cetățenii nevoiași, iar când este necesar se organizează și una dintre secțiile de votare din oraș. Abia din când în când, este găzduită câte o expoziție (de regulă a copiilor), sau recent reluatul târg periodic de carte.

Scanned with OKEN Scanner

Curios: deoarece vechea firmă emblematică a Galeriilor a fost demult dezafectată, recent, a fost improvizată (după altele la fel de neinspirate), o „alcătuire" ce consemnează „existenţa" aici a Pavilionului Expoziţional Municipal, patronat de Primărie şi Camera de Comerţ. În rest, în interior, totul este cum am relatat mai sus. Ce ironie a sorţii! Să sperăm că, după preluarea integrală a spaţiului de către Camera de Comerţ şi Industrie Neamţ, ca Pavilion Expoziţional, realităţile vor fi altele şi artiştii plastici îşi vor găsi şi ei locul în rândul expozanţilor, în spaţiul ce a fost destinat iniţial lor şi iubitorilor artelor plastice din judeţ şi din ţară!

Altfel, ce să mai spun: ca şi în cazul recentei mari bătăi de joc privitoare la calitatea „restaurărilor" de la T. T. şi în cazul splendidelor Galerii de Artă, administraţiile locale şi judeţene, împreună cu, în primul rând, organismele culturale, se fac profund şi grav vinovate. Lipsa de voinţă şi de fermitate a celor cu competenţe (dacă şi le cunosc) şi a celor cu răspunderi în domeniu, incapacitatea lor crasă de a informa şi determina opinia publică la fireşti atitudini de protest împotriva trogloditismului ce caracterizează pe unii vremelnici „diriguitori" ai treburilor locale, au afectat nu numai material, ci în primul rând spiritual şi general-uman, două dintre cele mai importante categorii de creatori, actorii şi plasticienii, care au făcut şi fac, în pofida nedemnei lipse de atenţie, de respect şi de recunoaştere din partea celor care nu-şi merită vremelnicele demnităţi publice, ei, artiştii fac cu adevărat, o deosebită onoare Pietrei şi judeţului Neamţ.

III. 4. 3. Un fapt artistic singular: **Tabăra de sculptură COZLA** – Piatra-Neamţ, 1979

Deliberat am decis să scriu despre acest eveniment într-un subcapitol distinct al secţiunii consacrate tradiţiilor, acreditărilor şi valorizărilor, nu numai datorită calităţii de excepţie a manifestării sau valorii artistice deosebite a fiecărei lucrări în parte (pentru că acestea nici nu au fost apreciate ca atare nici de realizatori, nici de organizatori şi nici de critica de specialitate). Am dorit însă, mai ales, să împărtăşesc o experienţă valoroasă pentru oraş şi judeţ şi să semnalez, încă o dată, blasfemia materializată în atitudini şi fapte reprobabile ale celor care, astăzi, în condiţiile „noii" noastre democraţii (care nu-i ea de vină!), chiar dacă nu fac nimic pentru îmbogăţirea patrimoniului artistic monumental al oraşului, au în schimb cumplita neobrăzare de a atenta, cu toată brutalitatea, la acesta.

După scandaloasa distrugere sau dispariţie a unor valori artistice deosebite din „zona" Hotelului Ceahlăul, după tratarea cu indolenţă (în locul cuvenitelor protecţii şi întreţineri), a lucrărilor de artă monumental-decorativă de la Casa de Cultură a sindicatelor (autoare, Iulia Hălăucescu şi Simona Vasiliu-Chintilă) şi de la clădirile Liceului de Chimie (Simona Vasiliu-

Scanned with OKEN Scanner

Chintilă, împreună cu studenții săi de la clasa de artă monumentală), sau, și mai grav, după vandalizarea (fără posibilitatea de a fi refăcut), a mozaicului monumental de la ștrand (donat orașului de către Petru Petrescu), a „venit și rândul" creațiilor realizate la singura tabără de sculptură de la Piatra-Neamț.

Dar să detaliem: la începutul primăverii lui '79, trei foarte tineri și inimoși „activiști" ai organizației județene de tineret au venit la Comitetul de Cultură pentru a solicita sprijin în obținerea aprobărilor și, apoi, a organiza o tabără de sculptură la Piatra-Neamț. Nu mai contează amănuntele. Toată vara, în poiana de pe Cozla, de sub Cercul Gospodinelor, au răsunat deloc obișnuit pentru zonă și pentru cotidienii vizitatori și turiști ocazionali, sunetele inedite ale ciocanelor și dălților ce se luptau cu piatra pentru a zămisli noi frumuseți. În paralel, un grup restrâns de tineri, *care, fără o asemenea experiență, fără să-și pună problema eforturilor pe care le-a cerut o astfel de manifestare inedită, au fost zi de zi peste tot. Peste tot unde se putea face ceva pentru* ***reușita taberei***.

La finalul taberei, în *Catalogul* editat cu acel prilej, consemnam, printre altele: *... tineri sculptori veniți din toate unghiurile țării, de la București și Satu Mare, de la Galați și Bistrița-Năsăud, de la Constanța și, bineînțeles, de la Piatra Neamț, animați de har artistic și conștiință profesională au dăltuit în această vară, în durul tuf calcaros al travertinului de Borsec, 14 frumuseți pentru mereu mai frumosul nostru oraș. ... Iată de ce în puținele rînduri ce prefațează acest catalog mă gîndesc în primul rând că trebuie să le mulțumim acestor împătimați ai artei, ai artei de for public, să le strîngem cu căldură mîinile măiestre care înnobilează cu sufletul lor, pentru a desfereca frumusețile „ascunse" în piatră.*

Chiar dacă nu toate lucrările acelei tabere vor fi fost niște indiscutabile reușite artistice, este evident că nici orașul nu a devenit mai frumos cu altele mai valoroase. Dar este și mai evidentă ignoranța și lipsa de bun simț a unei bune părți a administrațiilor publice postdecembriste față de creații ale spiritului, ce merită a fi respectate, lăsându-le acolo unde au fost amplasate. Or, s-a întâmplat mai rău! Unei bune părți dintre lucrări li s-a schimbat amplasamentul inițial, cu niciun rost și cu puțină gândire, iar aproape jumătate dintre ele au „dispărut" (probabil în vreun „depozit"), așa cum s-au petrecut lucrurile și cu excelenta lucrare *Victorie* a reputatului artist Nicolae Fleissig (legat prin multe de Piatra-Neamț), stabilit în Franța din 1982 (la numai trei ani după executarea lucrării de la Piatra-Neamț), recunoscut și apreciat din S.U.A. până în Japonia, dar ignorat la noi, unde i-a fost strămutată și apoi făcută „dispărută", frumoasa lui creație din tinerețe.

Și pentru că l-am menționat pe unul dintre autorii lucrărilor, cred că este foarte bine să-i amintesc pe toți, cu prețuire și admirație, în ordinea în care au fost prezentați în Catalogul realizat, într-o sobră dar elegantă ținută grafică, de

Scanned with OKEN Scanner

către Decebal Scriba (foto Decebal Scriba şi Emil Pricop): ***Crişan Bela*** (*Belşug*), ***Benţe Tiberiu*** (*Maternitate*), ***Bradea Grigore*** (*Maternitate*), ***Deac Maria*** (*Fereastră spre oraş*), ***Fleissig Nicolae*** (*Victorie*), ***Istudor Mihai*** (*Bucuria soarelui*), ***Ivan Vasile*** (*Permanenţa cetăţii*), ***Dinu Rădulescu*** (*Mamă şi fiu*), ***Siclodi Manuela*** (*Zburătorul*), ***Simionescu Dumitru*** (*Zorile*), ***Tănase Anton*** (*Omagiu*), ***Iuliana Turcu*** (*Teatru*) şi ***Gheorghe Turcu*** (Ctitor). După cum mi se pare nu numai respectuos, ci şi necesar să-i menţionez şi pe harnicii şi pricepuţii noştri cioplitori „localnici", Ciubotaru Vasile, Miron Nicolae şi Pascu Pavel, formaţi în tradiţia cioplirii pietrei la sfintele mănăstiri şi de către cioplitorii pietrari italieni, stabiliţi în Neamţ încă de acum aproape două secole (a se vedea şi *Vincenzo Puschiasis – sculptor în piatră*[69]), dar, de loc în ultimul rând, formaţi şi la şantierele de restaurare a mănăstirilor, care au fiinţat la noi, până în anii '70. Iar pentru a păstra şi acum, după peste 35 de ani, imaginea tinereţii autorilor şi a creaţiilor lor, îmi permit să reproduc, integral, materialul ilustrativ al catalogului de atunci.[70]

Dincolo de toate acestea, credem că se impune nu numai o obligaţie de conştiinţă, ci şi o datorie de onoare a administraţiilor publice, a forurilor culturale locale, dar şi a breslelor artistice ale oamenilor de cultură, pentru repunerea în drepturi a tuturor autorilor şi a creaţiilor lor, aşa cum ei le-au gândit, realizat şi lăsat pentru comunitatea Piatra-Neamţ. Nimeni nu are dreptul să ignore acest adevăr, iar dacă alţii, în ani neprielnici, au reuşit să repună în conştiinţa şi atenţia publică monumentul lui Mihail Kogălniceanu (operă a lui Wladimir Hegel), sau să contracteze şi să aducă apoi la Piatra-Neamţ o necesară statuie a lui Ştefan cel Mare şi Sfânt (operă a lui Oscar Han), în imediata apropiere a ctitoriilor sale, astăzi se poate face infinit mai mult. Dar să începem cu îndreptarea greşelilor trecutului, repunând în cuvenita normalitate şi creaţiile primei tabere de sculptură de la Neamţ.

*

Ne-am referit numai la aceste puţine exemplificări din şirul lung al tradiţiilor, acreditărilor şi valorizărilor din sfera continuităţii culturale moderne din zona noastră. Am făcut aceasta insistând şi asupra unor derapaje ale prezentului, nu de dragul de a critica, ci pentru a demonstra în aceste vremuri de criză, că avem un tezaur spiritual care ne poate oferi, indiferent de vremelnicele dominanţe politico-ideologice din perioada totalitarismului comunist, surse axiologice de modelare a demersurilor necesare şi azi, pentru o autentică şi demnă supravieţuire prin cultură.

---

[69] Giovana şi Gheorghe Munteanu, *Vincenzo Puschiasis – sculptor în piatră*, Editura *Nona*, Piatra-Neamţ, I.S.B.N. 973-98298-7-2

[70] A se vedea anexa XXV.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

IV. Noi concepte culturale, cu noi dimensiuni axiologice

Cultura accelerează evoluția noastră materială, dar putem noi controla evoluția noastră culturală? [71]

În cele ce urmează vom reveni, pe scurt, asupra câtorva dintre conceptele culturale deja prezentate și unele chiar comentate, dar vom face acest demers, în primul rând, în scop preponderent metodologic.

Aceasta cu atât mai mult, cu cât toate manifestările la care ne vom referi în continuare, au fost, la vremea lor, inițiative inedite în România.

Lansate în anii de început ai ființării noului județ Neamț, ele au îmbogățit și definit noul peisaj cultural din această parte de țară și au avut un ecou deosebit, în viața culturală națională. Toate acestea, mai mult ca în alte perioade ale regimului trecut, atunci când realitățile politice, sociale și economice constrângătoare, din motive, ce-i drept, propagandistice și demagogice, au fost mai permisive culturii în ansamblu și chiar inovării culturale. Meritul nostru – dacă poate fi apreciat ca atare – este că am știut și am putut să profităm de această stare de lucruri, astfel încât, în loc să fim simpli executanți ai „directivelor și sarcinilor culturale" transmise de „sus", pe baza atunci inventatului „program ideologic ale partidului", am avut curajul și am „descoperit" noi modalități (sui-generis), cu adevărat novatoare, pentru îmbogățirea vieții spirituale din orașele și din satele județului.

Confirmarea și chiar succesul deosebit al punctelor noastre de vedere de atunci (!), concretizate în demersuri fără precedent, nu le-au „exprimat" nici puținii comentatori „în barbă" (tot de atunci), (puțini au fost și răi au rămas până azi!) și nici cei publici și foarte vocali, mai ales la tv (infatuații, aroganții și nedocumentații ignoranți de astăzi), ci, în primul rând, zecile de mii de beneficiari din municipii, din orașe și chiar din comune. Aceștia au găsit în inițiativele noastre culturale, alternative la conținutul restrâns și puțin

[71] Geert Hofstede, Gert Jan Hofstede, Michael Minkov, *CULTURI ȘI ORGANIZAȚII– Softul mintal – Cooperarea interculturală și importanța ei pentru supraviețuire*, Editura *Humanitas*, București, 2012, p 452.

diversificat al formelor „tradiționale" ale „culturii de masă" din acea perioadă, iar după '89, tot ei le-au susținut, pentru ca aceste manifestări să reziste până în zilele noastre, regretându-se abandonarea unora, sau pe cele cărora li s-a schimbat conținutul și formele de desfășurare care le acreditaseră.

Comentarii s-ar mai putea face, multe și felurite, cu atât mai mult cu cât acum putem beneficia măcar de fragila pavăză a „libertății de exprimare", dar să trecem, totuși, la cele patru noi concepte, propuse abordării în continuare:

IV. 1. ***Primul Festival al Spectacolelor de Teatru pentru Tineret și Copii – Piatra-Neamț 1969*** (24 iunie-1 iulie).

Despre festivalul de teatru de la Piatra-Neamț s-a scris foarte mult, mai ales în perioada 1969-1986, dar și în anii noștri din când în când, cu atât mai mult cu cât acesta a devenit și „anual" și „internațional". Primele șapte ediții, desfășurate (conform conceptului inițial), bienal, (cu două hiaturi în anii '79 și '83), au fost comentate mult mai pe larg, atât de presa de specialitate din capitală, din țară și din străinătate, cât și de publicațiile culturale de interes general. Noi înșine, așa cum se cunoaște, abia acum câțiva ani, din motive lesne de înțeles, am făcut consistente trimiteri la realitățile festivalului, în cartea consacrată *Teatrului Tineretului*, în mai multe dintre capitolele acesteia, dar, în mod special, în secțiunea mai amplă, dedicată primului director al instituției, regretatul Ion Coman (p. 67) dar, cum era și firesc, și în subcapitolul *Din nou despre FESTIVAL* (pp. 108-118).[72]

Așa stând lucrurile, nu vom relua detalii clarificate anterior. Vom face însă câteva necesare precizări, preponderent de ordin organizatoric și metodic, referindu-ne cu deosebire, după cum am titrat mai sus, mai mult la prima ediție, cea din 1969. Deci:

— despre inițiativă, inițiatori, sursa de inspirație (Secțiunea Dedicată Teatrului pentru Copii și Tineret, a Festivalului Internațional al Teatrelor de Proză, din cadrul Bienalei de la Veneția) și când s-a „născut" acest „Gând", lucrurile au fost limpezite în paginile menționate mai sus ale cărții noastre;

— pregătirea și organizarea festivalului a început în decembrie '68 și s-a încheiat în iulie'69, după finalizarea primei ediții și apoi, la fel pentru edițiile următoare;

— comandamentul creat în acest scop și pe care l-am „patronat" chiar eu, nu a funcționat cu ședințe, ci cu implicare permanentă (la T. T. de ex., chiar cu program concret pe zile), cu responsabilități și termene convenite și continuu reactualizate de membrii nucleului de bază: Marcel Drăgotescu, George Podani, apoi și Constantin Tomșa, din partea Comitetului de Cultură,

[72] A se vedea *Teatrul Tineretului între DRAGONUL și PIAȚETA 1980-1986*, Editura *Asachi*, Piatra-Neamț, 2010.

Scanned with OKEN Scanner

iar din partea teatrului Ion Coman (numai la prima ediţie), Eduard Covali, Cornel Nicoară, Paul Findrihan şi apoi Mircea Zaharia;

— dincolo de strădaniile iniţiale pentru acreditarea iniţiativei şi obţinerea aprobărilor politice şi administrative, locale şi centrale, de concretizarea necesarei colaborări cu Centrul de Cercetări pentru Problemele Tineretului (patronat de C. C. al U. T. C.), de demersurile necesare pentru rezolvarea unor probleme tehnice, administrative şi financiare, fără precedent la Piatra-Neamţ în domeniul culturii, privind pregătirea clădirii, a sălii şi a scenei pentru un asemenea eveniment, dar şi de deloc uşoarele probleme ce vizau transportul, cazarea, masa, spaţiile pentru activităţile adiacente, tipăriturile, publicitatea, protocolul ş. a., *problema centrală a pregătirii primei ediţii* a fost, pe bună dreptate, asigurarea prezenţei la festival a celor mai *prestigioase trupe* ale momentului şi impunerea unui *repertoriu de cea mai înaltă ţinută artistică*! Iată-l:

24.06 Teatrul Naţional *I. L. Caragiale*, ENIGMA OTILIEI, regia Ion COJAR;

25.06Teatrul *I.Creangă*, POVESTE NETERMINATĂ, regia I. Cojar;

25.06 Teatrul *Ţăndărică*, MICUL PRINŢ, regia Radu PENCIULESCU;

26.06 Institutul de Teatru, CIOCÎRLIA, regia G.D. LOGHIN/ Dem RĂDULESCU;

27.06Teatrul Naţional Craiova, NU SUNT TURNUL EIFEL, regia Val. MOISESCU;

28.06 Teatrul Naţional Cluj, HORA DOMNIŢELOR, regia Ioan TAUB;

29.06 Teatrul Naţional Iaşi, TROIENELE, regia Anca OVANEZ;

30.06 Teatrul Maghiar de Stat Timişoara, UN PRINŢ (fără pereche), regia KORA Ilonca;

01.07 Teatrul Tineretului Piatra-Neamţ, OMUL CEL BUN DIN SÎCIUAN, regia Andrei ŞERBAN.

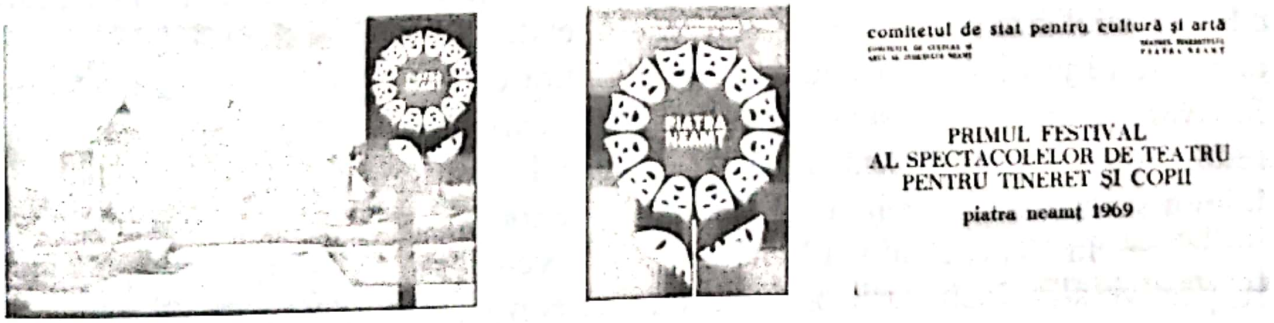

Foto 28. Caietul-program al ediţiei I

Evident, o reprezentare instituţională de excepţie, cum rar s-a mai întâlnit, nu numai la Piatra-Neamţ, ci nici măcar la singurul festival teatral din

Scanned with OKEN Scanner

acea vreme, Festivalul Naţional *I. L. Caragiale* şi, foarte important, un repertoriu demn de a fi susţinut la orice manifestare internaţională de profil. Şi aşa a şi fost!

— un loc şi un rol aparte în cadrul programului Primului Festival Românesc al Spectacolelor de Teatru pentru Tineret şi Copii, l-a avut Simpozionul *Teatrul şi tineretul*, desfăşurat în zilele de 27-29 iunie, în cadrul căruia s-au susţinut peste treizeci de comunicări de către filosofi, sociologi, psihologi, pedagogi, critici de teatru, regizori, actori, secretari literari, cadre didactice şi alţi oameni de cultură, prezenţi în acele zile la importantele şi interesantele dezbateri. Detalii, nominalizări şi exemplificări am făcut în cadrul secţiunii III. 2. 2. , încât nu mai revin cu alte amănunte;

— în afara programului propriu-zis al festivalului, publicului şi oaspeţilor din ţară şi din străinătate li s-au mai oferit: repetarea spectacolelor în celelalte oraşe ale judeţului (în funcţie de opţiunile trupelor participante), expoziţii documentare şi artistice în teatru şi principalele instituţii culturale, lansări de carte, vizite la muzee, la monumente şi în zonele turistice ale judeţului ş. a.

— toate manifestările din perioada festivalului au fost semnalate şi făcute cunoscute prin: caietul-program (la care ne-am mai referit), afişe distincte (de trei dimensiuni), pentru cunoaşterea emblemei festivalului, a programului acestuia, a conţinutului simpozionului, a tuturor spectacolelor şi celorlalte manifestări, dar şi prin panouri mari afişate pe clădirea teatrului şi în alte locuri din oraş, eşarfe în culoarea ediţiei festivalului (care s-a mai schimbat de la o ediţie la alta), prin drapelele festivalului, ca şi prin publicitatea obişnuită în presa centrală şi locală sau radio-tv (atât cât se putea atunci tehnic, politic şi administrativ). Practic, în întregul municipiu, dar şi în judeţ, în perioada festivalului peisajul citadin era dominat de culoarea şi însemnele publicitare ale evenimentului;

— la toate ediţiile, din 1969 până în 1981, pe durata desfăşurării Festivalului, au fost editate revistele *Festival*, (patru-cinci numere la fiecare ediţie), publicaţii realizate în exclusivitate de către colectivele redacţionale alcătuite în jurul secretariatului literar. Latura exclusiv umoristică a zilelor de festival era reflectată, seară de seară, prin caricaturi şi texte memorabile, la redutabila pseudo-„gazetă de perete" a T. T. amplasată special în foaierul lojelor şi realizată cu concursul talentaţilor actori ai T. T.

— în 1971, când s-a Lansat şi „Gala vedetelor T. T." şi în 1981, ediţiile respective s-au încheiat în ziua de 1 iulie, consemnându-se, cu fastul cuvenit, împlinirea în acea zi a 10 şi respectiv 20 de ani de la constituirea teatrului de sine stătător la Piatra-Neamţ. E păcat că astăzi, această dată aniversară este complet ignorată, inclusiv de către T. T.(?!)

Scanned with OKEN Scanner

— ediția din 1985 s-a desfăşurat, din cauza „lentorii politice" a obținerii aprobărilor, abia toamna, în noiembrie şi fără a mai avea „libertatea" de a se numi ***Festival*** ci *Gală*, iar revista acesteia s-a numit *Gong*. (Tot în acest an însă, revista noastră, ***TT '85*** , editată şi pentru a contribui la supraviețuirea financiară a instituției, publica *note-cronici-informații-rebus-umor-diverse,* dar care nu erau deloc „în ton" cu „noile" exigențe!) „Gala", în fond, nu a fost decât „numele schimbat" şi implicarea în antet, în juriul şi în ziarul manifestării, a C.C. al U.T.C. şi a C.C.E.S., care au ținut să-şi subordoneze, conform opticii de partid a „Cântării României", vechiul şi prestigiosul nostru ***Festival***. Reuşita acesteia, care nu se datora supervizorilor de la Bucureşti, a fost apreciată însă ca atare, de către cei mai reprezentativi oameni de teatru ai momentului, care, asemenea lui Valentin Silvestru, au elogiat-o unanim: „Orice manifestare de cultură care favorizează un schimb de experiență şi de idei între oameni de profesie, între ei şi marele public, este nu numai oportună, ci şi necesară. Gala de la Piatra Neamț este o asemenea împrejurare benefică, cu atât mai mult cu cât se desfăşoară aici, sub streaşina singurului teatru pentru tineret din țară şi pe trunchiul unei tradiții, cea mai veche şi cea mai solidă în materie ..." [73]

Foto 29. O „tipăritură de serviciu", dar care ne onora.

S-ar mai putea face şi alte exemplificări. Cei interesați de detalii pot apela la trimiterile din subsol.

Se impun însă şi câteva concluzii:

În pofida condițiilor politice, sociale şi economice precare, pe care viața şi propaganda de partid nu aveau cum să le atenueze, la noi, la Piatra-Neamț, prin gând şi inițiativă, prin muncă şi organizare, prin profesionalism şi dăruire, prin antrenarea şi implicarea tuturor acelora care aveau calitatea umană, intelectuală şi morală să contribuie la implementarea unui nou concept, s-a născut, „sub streaşina singurului teatru pentru tineret din țară şi pe trunchiul unei tradiții, cea mai veche şi cea mai solidă în materie...", primul Festival teatral românesc organizat în provincie.

Cu un specific anume, atunci: **Festival pentru tineret şi copii**, (azi, e o **gravă eroare renunțarea** la unul dintre elementele de bază ale specificității

[73] *T. T. între DRAGONUL şi PIAŢETA ...* p 234.

Scanned with OKEN Scanner

sale!), susţinut diversificat cultural (prin forme şi metode), gândit multiinstituţional (preponderent educativ), şi mediatic (conform disponibilităţilor amintite), el a stat la baza întregii dezvoltări teatral-festivaliere din România, de înainte de '89 cât şi din prezent, deşi foarte mulţi, inclusiv profesionişti ai domeniului teatral şi ai noilor manifestări festivaliere, ***au cam început să uite locul de naştere şi evoluţia fulminantă*** (atunci), ***a marii mişcări novativ-teatrale de la Piatra-Neamţ.***

Mai mult decât atât, pentru creaţia, viaţa şi activitatea culturală din judeţul Neamţ, din anii totalitarismului comunist românesc, ***Primul Festival al Spectacolelor de Teatru pentru Tineret şi Copii***, Piatra-Neamţ - 1969 **a fost şi prima reuşită a spargerii tuturor canoanelor culturale ale vremii, de acreditare a unui nou şi necunoscut concept cultural** (culmea, în provincie!), **cu noi încărcături şi dimensiuni axiologice, ce au impus noi repere de valorizare a actelor cultural-educative,** atât la noi, cât şi în comparaţie cu evoluţia fenomenelor culturale din întreaga ţară. Aşa se şi explică atât longevitatea sa la Piatra, cât şi proliferarea sa, în „n" variante (mai ales de profil), în principalele instituţii teatrale ale ţării, inclusiv în anii de după '89.

Personal, deşi ştiu că mulţi nu vor împărtăşi aceste puncte de vedere, apreciez că odată cu reluarea tradiţiei *Festivalului* pietrean, după '89, „anualizarea" şi „internaţionalizarea" sa nu au asigurat, măcar compensatoriu, greutatea specifică a manifestării cu adevărat profesioniste, faţă de ediţiile când ea avea profilul ei distinct – spectacolele de teatru pentru tineret şi copii. Mai mult decât atât: suspendarea din ultimii ani a *Festivalului*, cauzată de amatorismul şi inadmisibilul mod „de a pune în operă" aşa zisa restaurare a clădirii teatrului din Piatra-Neamţ (mult prea uşor acceptată de către forurile administrative, dar inclusiv de către conducerea teatrului, care s-a lăsat copilăreşte „sedusă" de promisiuni fără acoperire), a contribuit la plasarea în uitare a extraordinarului rol al ***Festivalului*** şi al generaţiilor de făuritori de axiologie culturală de aici, prin intermediul uneia dintre artele cu cele mai expresive şi profesioniste forme de manifestare „locale", (căci, nu-i aşa, cultura este, în primul rând, locală, nu?).

Din păcate, cazul nu este singular în România de azi. Ca să dau doar două exemple „de marcă": nici prestigioasele Festivaluri de teatru *Shakespeare,* de la Craiova şi nici chiar Festivalul (internaţional ...) de la Sibiu (cu adevărate rădăcini în vechiul Festival *Cibinium,* condamnabil-uitate azi), nu mai sunt chiar ceea ce au fost cu câţiva ani în urmă şi încă pretind a fi, în **teatrul românesc contemporan.** Cu regretul cuvenit (şi m-aş bucura să nu am deloc dreptate), din cauza uitării dreptei măsuri, a predominanţei spiritului mercantil şi chiar a implicării politicului (acolo unde astăzi ar trebui să fie exclus cu desăvârşire), dar şi a primatului unor interese private ori a **exceselor**

Scanned with OKEN Scanner

de megalomanie ale unora, există riscul transformării lor (cu tot „ambalajul" – prioritar pe picioroange – exagerat „european"), într-un fel de sud-est european „Divertis-bâlci-fest" (fost teatral), cu destul de mare „priză" (mai ceva decât în „timpul oficial" al „culturii de masă"), mai ales, la un public destul de numeros şi „deculturalizat" azi, din cauza îndoielnicelor strategii culturale (dacă acestea au existat!), din ultimele două decenii ce au urmat după ministeriatul de amplă magnitudine spirituală al lui Andrei Pleşu.

Dar, indiferent de ce va urma (vorba vine ...!), *Festivalul de Teatru pentru Tineret şi Copii – Piatra-Neamţ 1969*, evident, va rămâne în perimetrul şi istoria culturii româneşti, ca un concept cultural de excepţie, cu o încărcătură axiologică paradigmatică, ce poate, cu adevărat, revigora conştiinţe chiar şi în noul ev cibernetico-informatic pe care, cu demnitate (sau nu), îl parcurgem „alături" de (căci nu îndrăznesc să spun împreună cu), Europa.

IV. 2. *Primul Festival de Artă Plastică LASCĂR VOREL* – Piatra Neamţ '70 (15-30 august 1970)

Cea de a II-a iniţiativă inedită, la care vrem să ne referim, a fost lansarea conceptului de *Festival de Artă Plastică*. La un an după lansarea *Primului Festival de Teatru*, în august '70, tot la Piatra-Neamţ, cu pregătirea şi publicitatea strict necesare, organizat de Comitetului Judeţean de Cultură şi Artă şi în colaborare cu Uniunea Artiştilor Plastici (Cenaclul Piatra-Neamţ), demara prima ediţie a noului ***Festival*** despre care, în *Catalogul expoziţiilor*, Marcel Drăgotescu scria: *Festivalul de artă plastică ce-şi face „debutul" în acest an la Piatra Neamţ, constituie desigur o apariţie insolită în viaţa spirituală a judeţului şi chiar a ţării. Nu numai prin amploarea forţelor artistice pe care a reuşit să le mobilizeze, ci şi prin complexitatea obiectivelor pe care şi le propune.*

Fiindcă nu este vorba de o simplă confruntare a unor modalităţi de exprimare artistică, analizate şi evaluate pe criterii de strictă specialitate. Se încearcă într-un context mai larg, pe fondul unui limbaj artistic de o varietate puţin obişnuită, o confruntare cu publicul şi o apropiere comprehensivă a acestuia. Expoziţiile prilejuite de Festival oferă satisfacţii pentru o gamă largă de necesităţi şi exigenţe artistice, impunînd discuţii, care, indiferent de punctul lor de referinţă vor implica diverse componente ale relaţiei artă-contemporaneitate-actualitate.

Aşadar, *Festivalul **Lascăr Vorel***, la prima sa ediţie, s-a constituit dintr-un număr de 22 de expoziţii personale, concomitent organizate şi vernisate, cuprinzând 379 de lucrări (pictură, grafică, sculptură şi tehnici mixte), expuse publicului pietrean (şi nu numai), timp de două săptămâni, între orele 10-20.

Dar să detaliem: organizarea şi acreditarea unui astfel de *Festival*, părea nu temerară, ci de-a dreptul hazardată, căci nu numai Municipiul Piatra-

Scanned with OKEN Scanner

Neamţ, ci întregul judeţ nu dispunea atunci decât de o incipientă colecţie de artă, pe lângă Muzeul Arheologic. Nici modesta galerie de artă pentru expoziţiile temporare („Arta" !), improvizată şi ea în holul „mare" de la intrarea în blocul „turn" de pe fosta stradă a Bicazului, nu putea oferi condiţii mai bune, realitate bine cunoscută de U. A. P., de filialele şi cenaclurile din ţară. În pofida acestei stări a spaţiilor de expunere, comunicând tuturor celor interesaţi că vom asigura condiţii sigure pentru transportul şi depozitarea lucrărilor (înainte şi după închiderea expoziţiilor), că, pe durata şederii la Piatra-Neamţ, oaspeţii vor avea asigurate cazarea şi masa, că fiecare artist expozant va beneficia de o sală specială pentru expoziţia personală, că programul activităţilor este deosebit de complex (doritorii putându-se înscrie pentru a participa chiar la acţiuni în judeţ) şi ... că suntem preocupaţi inclusiv de găsirea unor posibilităţi de achiziţii de la artiştii expozanţi (aspecte întărite de ecoul deosebit de favorabil, în întreaga ţară, generat de prima ediţie a *Festivalului de Teatru*), înţelegem de ce demersurile noastre s-au bucurat de credibilitatea de care aveam atâta nevoie. Mai mult decât atât, toţi participanţii au primit din timp invitaţia-program tipărită, în care li se făcea cunoscut programul principalelor manifestări din ziua de debut a *Festivalului*, 15 august, respectiv:

ora 9.00 – **Vernisajul expoziţiei *Lascăr Vorel***, în Sala de expoziţii a Muzeului Judeţean de Istorie;

ora 10.30 – **Vernisajul expoziţiilor organizate în cadrul Primului Festival de Artă *Lascăr Vorel***, în edificiul Şcolii Generale Nr. 3;

ora 17.00 – Simpozionul ***Artă şi contemporaneitate***, în Sala de recepţii a Hotelului *Ceahlăul*.

Totodată, invitaţia-program menţiona că, *În perioada 15-30 august se vor organiza la casele de cultură, în cluburi şi cămine culturale, expoziţii de artă plastică, simpozioane, seri tematice, discuţii pe teme de artă şi alte manifestări de educaţie estetică prin intermediul artelor plastice.*

*

Dar cum şi-a găsit rezolvarea problema capitală, cea a spaţiului necesar celor 22 de expoziţii personale? Aparent, relativ simplu!

Firesc, vara toate şcolile sunt închise, iar spaţiile se recondiţionează în vederea pregătirii noului an şcolar. Iniţiativa noastră, a Comitetului de Cultură, de comun acord cu Cenaclul U. A. P. (contribuţia şi relaţiile cu plasticienii de la Bucureşti şi din ţară ale Iuliei şi ale lui Petronius Hălăucescu fiindu-ne de cel mai mare ajutor) şi discutată cu Inspectoratul Şcolar (Insp. general Jean Crăciun, care a înţeles onorant marea valoare a acestei iniţiative), dar şi cu organizaţiile judeţene de tineret, ale sindicatelor şi ale „ţărănimii" – U.J.C.A.P., a fost aprobată de forurile judeţene „de partid şi de stat", încât ne-am bucurat

Scanned with OKEN Scanner

ca atare, inclusiv de competenţa avizată în domeniu şi de sprijinul lui Constantin Potângă, despre al cărui rol benefic în viaţa spirituală a judeţului am amintit în mai multe rânduri.

Astfel stând lucrurile, la 1 august ni s-au predat, complet recondiţionate şi cu mobilierul şcolar redistribuit în alte încăperi, toate sălile de clasă de la parterul şi etajul I ale Şcolii Generale Nr. 3, din centrul municipiului. (Şi acum se mai păstrează, lângă intrarea principală în clădire, platforma betonată şi stelajul metalic – confecţionate de C.F.S. Săvineşti – pe care s-a montat iniţial „firma" *Festivalului*, iar în anul următor, cea a unei mari expoziţii economice, găzduită tot acolo).

În rest, timp de două săptămâni, Marcel Drăgotescu, Petronius Hălăucescu, George Podani, George Diaconu, dar şi plasticienii Iulia Hălăucescu, Gheorghe Iliescu, Zenaida Mădescu, Mihai Mădescu, Neculai Milord (în pofida vârstei şi a stării sale de sănătate), Petru Petrescu şi Clement Pompiliu, beneficiind şi de sprijinul mai multor salariaţi ai Casei Judeţene de Creaţie şi ai Muzeului Judeţean, au panotat toate expoziţiile şi, efectiv, au edificat *Primul Festival de Artă Plastică* ***Lascăr Vorel,*** din România.

*

În ziua vernisajului, onorat de un public mai numeros parcă decât la orice altfel de manifestări culturale, în prezenţa cvasitotalităţii oficialităţilor judeţene şi municipale, a reprezentanţilor C. S. C. A., ai U. A. P. şi a numeroşi artişti plastici din ţară, a fost lansat şi Catalogul expoziţiilor din cadrul *Primului Festival de Artă Plastică* ***Lascăr Vorel***, catalog conceput şi realizat sub îngrijirea talentatului grafician şi scenograf Mihai Mădescu, cel care a creat şi eleganta emblemă a *Festivalului.*

Foto 30. Un catalog inedit pentru un festival inedit

În acest cadru excepţional au fost vernisate, în ordinea din catalog şi a sălilor, creaţiile artiştilor prezentate în următoarele expoziţii personale:

– Elena AFLORI, Bucureşti, 23 lucrări (8 acuarele+15 uleiuri);
– Toni AVRAM, Bucureşti, 14 lucrări (3uleiuri+6 tempera+6 tuşuri);
– Zina BLĂNUŢĂ, Constanţa, 20 lucrări (acuarele);

Scanned with OKEN Scanner

— Constantin NICOLAE, Iaşi, 11 lucrări (uleiuri);
— Ion DONCA, Bucureşti, 8 lucrări (acuarele);
— Emilia DUMITRESCU, Brăila, 20 lucrări (15 gravuri+5 acuarele);
— Dimitrie GAVRILEAN, Iaşi, 12 lucrări (7 uleiuri+5 ceracolor);
— Dan HATMANU, Iaşi, 11 lucrări (uleiuri);
— Iulia HĂLĂUCESCU,Piatra-Neamţ,17lucrări (10 teh.mix+7 acua);
— Ioan GÂNJU, Iaşi, 20 lucrări (7 ulei+9 tuş+1tempera+2 tehn.mix);
— Grigore VASILE, Bucureşti, 20 lucrări (uleiuri);
— Gheorghe ILIESCU, Roman, 15 lucrări (9ulei+4acua +2laviuri);
— Zenaida MĂDESCU, Piatra-Neamţ, 15 lucrări (10 tuş+5 xilograv);
— Mihai MĂDESCU,Piatra-Neamţ,18 lucrări (7 tuş+8monotip+3xil);
— Mihail MEIU,Bucureşti,6 lucrări(2ghips+2teracot+1piatr+1marm);
— Neculai MILORD, Piatra-Neamţ, 26 lucrări (uleiuri);
— Ion MURARIU, Bucureşti, 18 lucrări (acuarele);
— Nică PETRE, Bucureşti, 18 lucrări (15 piatră + 3 lemn);
— Mircea OLARIAN, Bucureşti, 17 lucrări (5 aquafor+12 tehn.mix.);
— Petru PETRESCU,Piatra-Neamţ,20 lucrări (12uleiuri+8grav.color);
— Clement POMPILIU,Piatra-Neamţ,16lucrări(4marm+2piat+10 alt);
— Nicolae SĂFTOIU, Bucureşti, 11 Lucrări (litografii).

Am prezentat aceste câteva detalii, poate puţin sugestive, în lipsa reproducerilor din cadrul expoziţiilor), doar pentru ca cititorii de astăzi să-şi poată da seama de amploarea *Festivalului*, de diversitatea formelor de exprimare artistică plastică, prezentate cu acest prilej la Piatra-Neamţ şi, totodată, pentru a se înţelege de ce prima ediţie a *Festivalului* a avut urmări benefice pentru întreaga evoluţie a creaţiei plastice de aici, pentru dezvoltarea şi organizarea mişcării creatorilor, dar şi pentru ce a adus nou această iniţiativă originală, în îmbogăţirea vieţii spirituale a publicului şi creşterea credibilităţii şi prestigiului factorilor culturali, implicaţi responsabil în viaţa cultural-artistică a judeţului.

Soliditatea, valenţele calitative şi rolul deosebit al acestei iniţiative ce a influenţat creatorii şi viaţa spirituală locală, care dăinuie şi se perfecţionează, de la o ediţie la alta, de peste patru decenii, s-au validat încă după prima ediţie: a luat fiinţă Filiala Neamţ a U. A. P.; aceasta şi-a creat propriul Cenaclu Profesionist pentru Tineret (nucleul de bază matur al puternicei Filiale de acum); s-a constituit (context pe care îl vom detalia într-un subcapitol viitor) Muzeul de Artă, de sine stătător, cu local adecvat acestui scop; s-au amenajat noi spaţii de expunere pentru expoziţii temporare şi, la jumătatea lui '89, s-a inaugurat prima Galerie de Artă, cu adevărat corespunzătoare, dar de care, cu prea multă uşurinţă, s-a ajuns ca unii să-şi bată joc după '90! (Am mai relatat despre acest rapt.)

Scanned with OKEN Scanner

Apropo de urmările benefice ale primei ediţii, în 1978 (25 noiembrie-16 decembrie), la cea de a V-a ediţie a *BIENALEI **LASCĂR VOREL*** (nu se mai putea numi *Festival,* pentru că se desfăşura deja în cadrul celei de a II-a ediţii a Festivalului Naţional *Cântarea României*), această manifestare de prestigiu, de anvergură şi de mare interes public, creată înaintea *festivalului naţional „C. R."* şi devenită prestigioasă, a fost organizată pe trei secţiuni şi anume: *Pictură şi Sculptură*, în sălile Colecţiei de Artă a Complexului Muzeal Judeţean Neamţ; *Grafică*, în holul cupolă şi în Sala de expoziţii a Bibliotecii Judeţene Neamţ, iar *Cenaclul Tineretului*, la Galeriile *Arta*. Această ediţie a beneficiat şi de un frumos catalog, realizat într-o cromatică atrăgătoare, de către graficianul şi scenograful Vasile Jurje.

Ediţia '78 era onorată să găzduiască la Piatra-Neamţ, pe lângă alte personalităţi marcante ale ediţiilor anterioare (din ţară şi din Neamţ) şi pe maeştrii Angela Balog-Chirca, Iftimie Bârleanu, Ilie Boca, Maria Chelsoi, Spiru Chintilă, Eva Cerbu, Vasile Dobrian, Aurelia Ghiaţă, Dumitru Ghiaţă, Corneliu Ionescu, Vasile Jurje, Hortensia Masichievici, Noel Roni, Simona Vasiliu-Chintilă şi alţi valoroşi şi reprezentativi creatori ai momentului. În cadrul secţiunii *Cenaclul Tineretului*, a aceleiaşi ediţii a *Bienalei*, expuneau atunci foarte tinerii Mihai Agape, Bogdan Bârleanu, Dumitru Bezem, Parasca Boca, Mircea-Răzvan Ceacâru, Mihai Chiuaru, Anton Ciobanu, Dumitru Florea, Florin Nica, Mariana Papară, Gheorghe Toniţa, Gheorghe Trăistaru şi alţii, majoritatea, astăzi, componenţi de marcă ai puternicei filiale Neamţ a U. A. P., condusă în prezent de mai tânărul, dar competentul manager şi talentatul artist Ştefan Potop, care, împreună cu colaboratorii săi, organizează în prezent *Bienalele* de la Piatra.

Am dat toate aceste amănunte (mai mult organizatorice, dar şi metodice), pentru a ilustra realitatea că, încercând să readucem şi să impunem în memoria şi conştiinţa publică a judeţului, dar şi a ţării, personalitatea şi creaţia lui ***Lascăr Vorel***, distinct şi distins reprezentant al plaiurilor noastre în arta *modernă* a secolului al XX-lea, am acţionat însă ferm şi pentru integrarea creaţiei plastice locale recunoscută naţional – dar nu numai strict individual, aşa cum se mai făcuse înainte cu succes, ci printr-un număr cât mai mare de personalităţi creatoare – în ansamblul contemporan al plasticii româneşti şi internaţionale.

Măcar acum, peste ani, putem recunoaşte că acest demers s-a datorat, în mare măsură, dincolo de munca şi talentul creatorilor înşişi şi *Festivalului **Vorel***, care, de la prima sa ediţie s-a demonstrat a fi o competenţă şi o excepţie culturală. Şi a Fost! Mai mult decât atât, perenitatea sa, deloc degenerată, ci, dimpotrivă, în continuă perfecţionare, de la o ediţie la alta, demonstrează (şi nu exagerăm de fel), că prin iniţiative creatoare şi diplomaţie culturală se poate desţeleni şi la noi, calea de la local spre universal, prin cultură. Au demonstrat

Scanned with OKEN Scanner

acest adevăr toți creatorii Filialei Neamț a U. A. P. la toate edițiile *Festivalului* ***VOREL***, în întreaga lor activitate expozițională, acasă sau în țară, dar și prin semnificativele și apreciatele lor prezențe din străinătate, de după '89.

Dar, mai mult decât celelalte inițiative culturale din anii '70, (dincolo de eventualele amintiri nostalgice ale unora dintre expozanții acelor ani), *BIENALA* ***LASCĂR VOREL***, așa cum deja s-a *împământenit,* ca denumire, devenită brend, a rămas acum relativ singulară, din șirul celorlalte inițiative, care au dat personalitate culturală județului timp de decenii. Ea este demnă de a fi prețuită și pentru marele său rol în formarea unui firesc gust estetic al publicului, foarte important în această perioadă când, contrar normalului, kitsch-ul a devenit omniprezent în viața noastră politică, economică, socială și, nu de puține ori, chiar și în cea spirituală (mă refer la numeroasele concesii kitsch din multele manifestări tradiționale, inclusiv religioase), dar nu numai la acestea.

Reafirmând rolul de excepție al *Bienalei* ***Lascăr Vorel*** în stimularea autenticei creații artistice și cultivarea firescului bun simț în viața noastră de azi, o apreciem și acum drept o excepțională inițiativă care a dăinuit, continuă să fie modernă în *postmodernitate* și merită să fie transmisă celor ce ne vor urma!

*

IV. 3. Un fenomen cultural fără precedent: *VACANȚE MUZICALE LA PIATRA-NEAMȚ!*

Și despre cea de a III-a inițiativă *festivalieră* de la Neamț s-a scris destul de mult, atât la noi, cât și în țară sau chiar în lume. Mai mult decât atât, în 2001 și 2011, cu prilejuri festiv-aniversare, au fost editate volume semnificative ce ne reamintesc, cu destule amănunte, datele esențiale despre evenimentele muzicale derulate în ani, dar și despre numeroasele impresii, amintiri și puncte de vedere (subiective sau nu), generate de *VACANȚE.*[74]

Deoarece mi-am exprimat (subiectiv sau nu), propriile opinii în ambele volume, nu cred că este nevoie acum să detaliez, putându-se consulta sursele menționate în subsol.

Așadar, doar câteva mențiuni telegrafice, chiar dacă unele, în reluare:

— *Vacanțele* s-au născut: pentru ieșeni, din nevoia (mascată), de a găsi o soluție convenabilă și credibilă (pentru *forurile* de tot felul de la Iași, Piatra-Neamț și București), de transformare a aberantei „practici în producție", din perioada de vară-toamnă (de regulă la culesul porumbului, care dăuna din

[74] A se vedea: Constantin ALUPULUI-RUS, *30 de ani de VACANȚE MUZICALE la Piatra-Neamț,* Editura *NONA,* Piatra-Neamț, 2001, pp 272;

Valentin ANDREI, *Patruzeci de ani de VACANȚE MUZICALE la Piatra-Neamț - File de istorie culturală*, Editura *CAPRICCIO*, Fundația Culturală *VACANȚE MUZICALE la Piatra-Neamț,* Piatra-Neamț, 2011, pp 477.

Scanned with OKEN Scanner

multe puncte de vedere studenţilor conservatorului), într-o autentică şi folositoare practică muzicală, pe scenă, în faţa iubitorilor muzicii; pentru pietreni, din nevoia de a avea, în afara stagiunii simfonice permanente, susţinută lunar, tot de către Filarmonica *Moldova* din Iaşi, încă o amplă manifestare muzicală, care să dea personalitate culturală şi turistică elevată perioadei estivale la Piatra-Neamţ şi să amplifice preocupările noastre de educaţie permanentă şi cu caracter estetico-muzical;

— *Vacanţele*, de-a lungul anilor, aşa cum menţionam şi în volumele amintite, au însemnat: mii de studenţi, profesori, muzicieni, muzicologi şi alţi oameni de cultură şi artă, din ţară şi din străinătate, sute de concerte simfonice, camerale şi corale, recitaluri instrumentale şi vocale, clase de formare şi dezvoltare a măiestriei muzicale, manifestări ştiinţifice şi de popularizare, expoziţii şi spectacole complexe în spaţii neconvenţionale; zeci de evenimente cultural-artistice cu contribuţia cadrelor didactice şi a studenţilor din toate centrele muzicale ale ţării, sprijinite de instituţiile muzicale profesioniste, în primul rând de la Iaşi; zeci de mii de auditori, spectatori şi vizitatori la Piatra-Neamţ, Roman, Bicaz, Târgu-Neamţ, Cetatea Neamţ, pe platforme industriale şi în numeroase comune. Chiar de la prima ediţie, două experienţe inedite: Concertul de muzică sacră (ATUNCI, **1972**!), susţinut în catedrala din incinta Mănăstirii Neamţ şi **primul** Concert vocal-simfonic-popular susţinut pe platforma de piatră, soare şi istorie a Cetăţii Neamţ;

— De altfel, prima ediţie a *Vacanţelor* s-a desfăşurat între 15 august şi 10 septembrie 1972 şi a cuprins:

1. Festival muzical (25 august-10 septembrie), în Piatra-Neamţ şi alte localităţi din judeţ,
2. Cursuri de interpretare muzicală,
3. Simpozionul pe tema *Critica muzicală şi dezvoltarea gustului pentru muzică,*
4. Vizite la obiectivele turistice importante din judeţul Neamţ şi la monumentele din nordul Moldovei.

Cursurile de interpretare au fost organizate pentru:

1. Pian – condus de pianista SOFIA COSMA,
2. Violină – condus de violonistul M. CONSTANTINESCU,
3. Canto – condus de prof. CONSTANTIN STROESCU,
4. Dirijat-orchestră – condus de dirijorul ION BACIU;

— Programul Festivalului muzical a cuprins 16 manifestări publice, majoritatea în sala *Teatrului Tineretului*, apoi în Casa de Cultură Roman, Clubul U. F. S. Săvineşti, Mănăstirea Neamţ, Casa de Cultură Bălţăteşti, Cetatea Neamţ şi, bine înţeles, Simpozionul amintit mai sus;

— Programul celor două manifestări inedite acelui timp:

a. La Mănăstirea Neamţ, sâmbătă, 2 septembrie, ora 17,oo:

Scanned with OKEN Scanner

CONCERT CORAL – dirijor *SABIN PAUTZA.*
Corala *ANIMOSI* a Conservatorului de muzică *G. Enescu.*
În program: muzică veche românească;

b. La Cetatea Neamţ, duminică, 3 septembrie, ora 18,oo:
CONCERT SIMFONIC POPULAR
Dirijor *ION BACIU,* solist recitator *TEOFIL VÎLCU.*
Corul de Stat *G. Musicescu* din Iaşi, Corul Operei de Stat din Iaşi, Orchestra simfonică a Filarmonicii de Stat *Moldova* din Iaşi;

— Aceasta a fost ediţia *princeps* a *Vacanţelor Muzicale*, ediţia etalon pentru cele care au urmat şi care, gândite şi regândite an de an, au ajuns până în zilele noastre, cu o regretabilă întrerupere în anii 2012 şi 2013, nu numai din vina celor ce nu au asigurat finanţările minime necesare, ci şi a celor care, absolut subiectiv şi de netolerat din punct de vedere cultural, au refuzat să se implice. Tocmai de aceea, este de apreciat faptul că, în 2014, Centrul Cultural *Carmen* Saeculare, condus în prezent de doamna Carmen-Elena Nastasă, a reluat tradiţia acestui concept polivalent, de superioară investiţie muzical-culturală.

Repet, după cum am mai spus: ca unul care, fără a-mi aroga merite deosebite, am participat la zămislirea gândurilor, la scornirea motivaţiilor, organizarea începuturilor şi realizarea câtorva dintre ediţiile *Vacanţelor*, ţin şi de această dată să-mi manifest admiraţia pentru generaţiile de profesori şi studenţi din toate centrele muzicale ale ţării, dar cu deosebire de la Iaşi şi Cluj-Napoca şi pentru toţi cei care, public sau anonim, au populat muzical la o înaltă ţinută, timp de peste patru decenii, spaţiul nostru spiritual de la Neamţ.

O adevărată şi completă monografie a *Vacanţelor*, ce îşi caută încă autorul, dincolo de apariţiile editoriale (relativ-secvenţiale), de până acum, va trebui să cuprindă „totul" şi pe toţi, dincolo de „părelnicele" amintiri şi de „contribuţiile preţioase" ale celor care „au trecut doar prin Piatra", la vremea începuturilor.

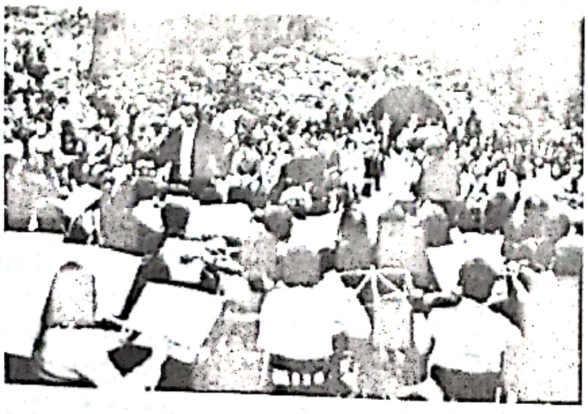

Scanned with OKEN Scanner

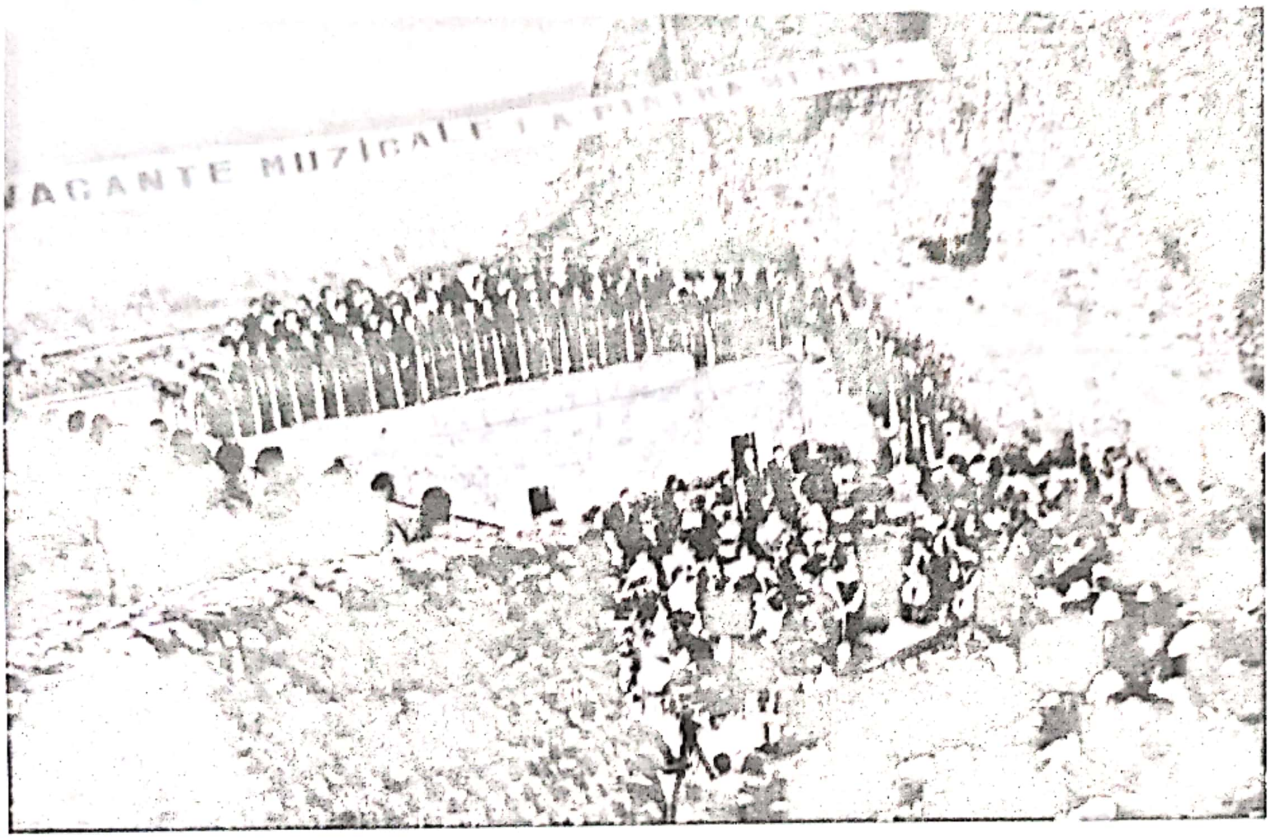

COMITETUL DE CULTURĂ ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTĂ
AL JUDEŢULUI NEAMŢ

FILARMONICA DE STAT „MOLDOVA" IAŞI
CONSERVATORUL DE MUZICĂ „GEORGE ENESCU" IAŞI

EDIŢIA I-a

PROGRAM

MANIFESTĂRI MUZICALE

Vineri 25 august 1972, orele 18
TEATRUL „TINERETULUI"
PIATRA NEAMŢ

RECITAL DE VIOLONCEL
Nina Podariu — violoncel, Gabriela Marcovici — pian.
In program lucrări de: R. Strauss, E. Granados, C. Saint-Sanes, M. de Falla, Gr. Ghidionescu.

Duminică 27 august 1972, orele 11
TEATRUL „TINERETULUI"
PIATRA NEAMŢ

CONCERT SIMFONIC — „Festival Beethoven";
Sofia Cosma — pian, dirijor Corneliu Calistru.
Orchestra simfonică a Conservatorului de muzică „G. Enescu" Iaşi.

Luni 28 august 1972, orele 19
CASA DE CULTURĂ — ROMAN

CONCERT SIMFONIC — „Festival Beethoven"
Mihai Constantinescu — vioară, dirijor C. Calistru.
Orchestra simfonică a Conservatorului de muzică „G. Enescu" Iaşi.

Marţi 29 august 1972, orele 20
TEATRUL „TINERETULUI"
PIATRA NEAMŢ

CONCERT DE CAMERA
Mihai Constantinescu — vioară, dirijor Ion Baciu.
Orchestra de cameră a Conservatorului de muzică „G. Enescu" Iaşi.
In program lucrări de J. S. Bach, W. A. Mozart, S. Toduţă, C. Silvestri.

Joi 31 august 1972, orele 20
TEATRUL „TINERETULUI"
PIATRA NEAMŢ

RECITAL DE PIAN — Sofia Cosma
In program lucrări de: J. Brahms, Fr. Liszt.

Vineri 1 septembrie 1972, orele 14
CLUBUL U.F.S. SĂVINEŞTI

CONCERT SIMFONIC — dirijor Ion Baciu
Orchestra simfonică a Conservatorului de muzică „G. Enescu" Iaşi.
In program lucrări de: G. Enescu, L. v. Beethoven, R. Strauss.

Sîmbătă 2 septembrie 1972, orele 17
MĂNĂSTIREA NEAMŢULUI

CONCERT CORAL — dirijor SABIN PAUTZA
Corala „Animosi" a Conservatorului de muzică „G. Enescu" Iaşi.
In program: muzică veche românească.

Duminică 3 septembrie 1972, orele 11
TEATRUL „TINERETULUI"
PIATRA NEAMŢ

RECITAL DE CANTO
Clasa de canto condusă de prof. Constantin Stroescu

Duminică 3 septembrie 1972, orele 16
CASA DE CULTURĂ BALŢĂTEŞTI

CONCERT SIMFONIC
Visarion Huţu — baritan, Corneliu Calistru — dirijor
Orchestra simfonică a Conservatorului de muzică „G. Enescu" Iaşi.
In program lucrări de: K. M. Weber, Ed. Grieg, C. Porumbescu, A. Stolz.

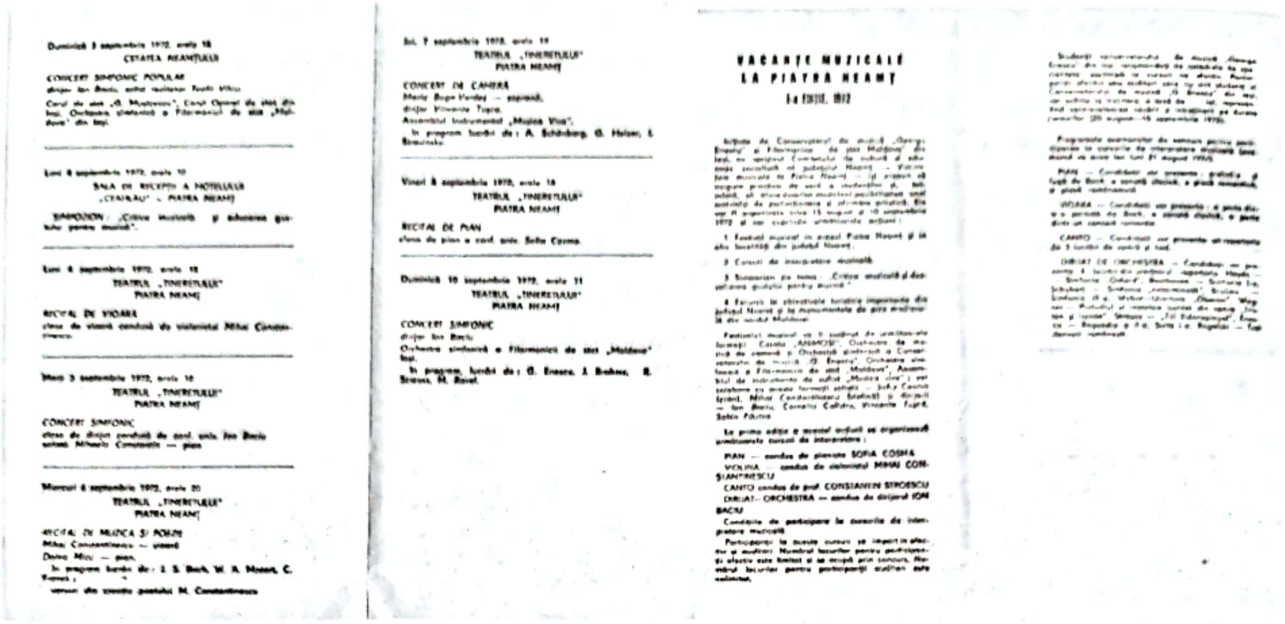

Duminică 3 septembrie 1972, orele 18
CETATEA NEAMȚULUI
CONCERT SIMFONIC POPULAR
dirijor Ion Bocu, artist emerit Tudor Vlad
Corul de stat „B. Muzicescu", Corul Operei de stat din Iași, Orchestra simfonică a Filarmonicii de stat „Moldova" din Iași

Luni 4 septembrie 1972, orele 19
SALA DE RECEPȚII A HOTELULUI „CETATEA" — PIATRA NEAMȚ
SIMPOZION: „Cântec muzical și educarea gustului pentru muzică".

Luni 4 septembrie 1972, orele 19
TEATRUL „TINERETULUI"
PIATRA NEAMȚ
RECITAL DE VIOARĂ
cânte de vioară conduse de violonistul Mihai Constantinescu

Marți 5 septembrie 1972, orele 19
TEATRUL „TINERETULUI"
PIATRA NEAMȚ
CONCERT SIMFONIC
dirijor Ion Bocu
Orchestra simfonică a Filarmonicii de stat „Moldova" din Iași.
În program lucrări de: I. S. Bach, W. A. Mozart, C. Franck;

Miercuri 6 septembrie 1972, orele 20
TEATRUL „TINERETULUI"
PIATRA NEAMȚ
RECITAL DE MUZICĂ ȘI POEZIE
Mihai Constantinescu — violoncel
Doina Micu — pian.
În program lucrări de: J. S. Bach, W. A. Mozart, C. Franck;
versuri din creația poetului M. Constantinescu

Joi, 7 septembrie 1972, orele 19
TEATRUL „TINERETULUI"
PIATRA NEAMȚ
CONCERT DE CAMERĂ
Maria Bugă-Vardaș — soprană,
dirijor Vincențiu Tupea
Ansamblul instrumental „Muzica Viva",
În program lucrări de: I. A. Schönberg, G. Holan, I. Bleumuks.

Vineri 8 septembrie 1972, orele 18
TEATRUL „TINERETULUI"
PIATRA NEAMȚ
RECITAL DE PIAN
cânte de pian a cord. prof. Sofia Cosma.

Duminică 10 septembrie 1972, orele 11
TEATRUL „TINERETULUI"
PIATRA NEAMȚ
CONCERT SIMFONIC
dirijor Ion Bocu
Orchestra simfonică a Filarmonicii de stat „Moldova" din Iași.
În program lucrări de: G. Enescu, J. Brahms, R. Strauss, M. Ravel.

VACANȚE MUZICALE
LA PIATRA NEAMȚ
1-9 SEPTEMBRIE 1972

Școlarul Conservatorului de muzică „George Enescu" și Filarmonica de stat Moldova" din Iași, cu sprijinul Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Neamț — Piatra Neamț organizează pentru elevii și studenții din școlile de muzică și cultură generală, cât și pentru iubitorii muzicii pasionați ai județului Neamț o serie de concerte simfonice, de cameră și recitaluri instrumentale și vocale.

1. Festivalul muzical se va desfășura în perioada 1-9 septembrie 1972 în orașul Piatra Neamț și în alte localități din județul Neamț.

2. Concerte de inaugurare muzicală.

3. Simpozion cu tema: „Cântec muzical și dezvoltarea gustului pentru muzică".

4. Festivalul se încheie cu lucrările simpozionului din județul Neamț și la monumentala de pe muntele Ceahlău.

Festivalul muzical va fi susținut de următoarele formații: Corala „ARMONIA" Orchestra de muzică ușoară a Orchestrei simfonice a Filarmonicii de stat „Moldova", Ansamblul de instrumente de suflat „Muzica Viva", vor susține și unele formații artistice — Jaz-z Cosma Ignat, Mihai Constantinescu violoncel și dirijor — Ion Bocu, Cornelia Calistru, Vincențiu Tupea, Sofia Cosma.

La primul concert al festivalului se organizează simpozionul cursul de interpretare:

PIAN — membru de plenitudine SOFIA COSMA
VIOLINĂ — membru de colaborator MIHAI CONSTANTINESCU
CANTO membru de prof. CONSTANTIN STROESCU
DIRIJAT — ORCHESTRA — membru de dirijorul ION BACIU

Condițiile de participare la concursul de interpretare muzicală

Participanții la acest cursul se impart în două grupe: Numărul locurilor pentru participanți la ședința este limitat și se acordă prin concurs. Numărul locurilor pentru participanții auditori este nelimitat.

Studenții conservatoarelor de muzică „George Enescu" din București și Cluj-Napoca, cât și cei ai Institutului de artă teatrală și cinematografică din București, care doresc să participe la cursul de vară, pentru perioada vacanței de vară, pot să se înscrie la secretariatul Conservatorului din București, Str. G. Enescu nr. 33, sau să scrie la cel mai apropiat conservator (25 august—10 septembrie 1972).

Programele examenelor de admitere pentru specializările la concursul de interpretare muzicală sunt date în acest an între 31 august 1972.

PIAN — Candidații vor prezenta probleme și lucrări de Bach, o sonată clasică, o piesă romantică, o piesă contemporană.

VIOARĂ — Candidații vor prezenta: o piesă din o perioadă de Bach, o sonată clasică, o piesă dintr-un concert romantic.

CANTO — Candidații vor prezenta un recitativ de 3 lucrări de autori și tonuri.

DIRIJAT DE ORCHESTRĂ — Candidații vor prezenta o lucrare de orchestră: repertoriu Haydn — Simfonia „Oxford", Beethoven — Simfonia I-a, Schubert — Simfonia „neterminată", Brahms — Simfonia III-a, Weber-Berlioz „Dansuri" Weber — Preludiul și melodia lucrării din opera „Oberon" Strauss — „Till Eulenspiegel", Enescu — Rapsodia a II-a, Suita I-a, Rapsodia — Tot deauna cântecul.

Scanned with OKEN Scanner

Foto 31. Vacanţele s-au „născut" de la Iaşi la Piatra-Neamţ şi aici au rămas!

Dintre autenticii ctitori şi ziditori ai faptelor *Vacanţelor*, fără de care acestea nu ar fi existat, aş evoca numai câteva emblematice prezenţe, cu adevărat paradigmatice. Şi aş începe cu OMUL ***ION BACIU***, care a *fost* distinsul şef de orchestră, director al Filarmonicii *Moldova* şi rector al Conservatorului *George Enescu*, din Iaşi, animator al vieţii muzicale din întreaga Moldovă şi nesecat izvor de iniţiativă şi entuziasm, neuitatul nostru *prieten*, de numele căruia *Vacanţele* vor fi legate pentru totdeauna. Să-i fie odihna veşnică, la fel ca preţuirea noastră! Acesta împreună cu venerabilul profesor, decan şi rector, muzicologul *MIHAI COZMEI*, au fost primii care au venit la vechiul sediu al Comitetului de Cultură, de pe fosta stradă a „Bicazului" din Piatra-Neamţ şi mi-au cerut ajutorul (fiind refuzaţi la Iaşi), pentru a găsi împreună o „formulă" de „salvgardare" a practicii profesionale a studenţilor muzicieni în devenire, „practică" ce ajunsese, aşa cum se ştie, eminamente agricolă. (Se pare că am şi găsit formula salvatoare, am demarat apoi demersurile pentru aprobări şi pregătirile pentru prima ediţie.)

Celor amintiţi li se va alătura, dintru-început, talentatul compozitor şi vrednic pedagog muzician, adevărata *eminenţă cenuşie* a multora dintre ediţiile *Vacanţelor*, *VASILE SPĂTĂRELU*, profesor universitar şi decan la Iaşi, prietenul statornic şi preţuit al multora dintre pietreni şi „*vacanţişti*". Menţionăm aici şi faptul că, spre sfârşitul scurtei sale vieţi, Vasile Spătărelu a predat câţiva ani, în calitate de profesor universitar, *Compoziţia* la noua Facultate de Muzică din Piatra-Neamţ, întemeiată cu sprijinul Academiei de Muzică *Gheorghe Dima*, de la Cluj-Napoca, născută pe fondul prielnic al tradiţiilor şi prieteniilor statornicite de stagiunile simfonice şi de *Vacanţele Muzicale* de la Piatra-Neamţ, între centrele muzicale universitare de la Iaşi şi de la Cluj, via Piatra. A nu se uita!

Dintre pietreni, în aceeaşi familie a întemeietorilor *Vacanţelor*, reamintesc fără alte detalii, doar pe Constantin Potângă, Dumitru Bârlădeanu, Marcel Drăgotescu, Constantin Tomşa, George Podani şi Constantin Zaharia, despre a căror contribuţie am relatat şi în alte secţiuni ale lucrării.

Scanned with OKEN Scanner

Cu cei menționați în primul și în primul rând, dar și cu mulți alții de la Iași și Piatra-Neamț, cărora trebuie să le fim recunoscători, au pornit la drum *„Vacanțele"* și au ajuns până la noi.

Acest nou concept de „practică muzicală" a studenților și, în același timp, mijloc public de „educație permanentă muzicală", a stârnit interesul deosebit al multor personalități, foruri și școli muzicale din țară și din străinătate (în mod deosebit din Germania) și s-a consacrat ca fiind manifestarea fără egal sau replică în tot ce au întreprins, timp de decenii, diversele organisme care și-au propus fie copierea, fie adaptarea, fie reluarea *Vacanțelor* în alte centre ale țării. Este acesta un motiv în plus pentru a le sprijini perenitatea la Neamț, cu atât mai mult cu cât acest concept a fost, „din proiect", un mijloc de supraviețuire culturală în care s-au îmbinat interesele spirituale ale generațiilor de studenți, cu cele ale tuturor generațiilor de beneficiari dintr-un județ în care, repet, nu existau nici formații muzicale profesioniste și nici învățământ superior muzical.

IV. 4. *LIBRIS* – primul Salon-târg de carte

În cele ce urmează, menționăm că nu ne vom referi la *Târgul de carte Libris*, lansat în spațiul comercial-cultural din Piatra-Neamț în 2011 și pe care l-am salutat cu bucurie și interes, ci la conceptul-proiect inițial: ***LIBRIS – SALON DE CARTE*** (devenit, după 1980, **Salonul-târg de Carte – *LIBRIS***), lansat în anul 1972 și prilejuit de consemnarea culturală corespunzătoare, în județul Neamț, a ***Anului Internațional al Cărții*** (1972), manifestare culturală

Scanned with OKEN Scanner

ce a culminat cu inaugurarea noului edificiu al Bibliotecii Municipale (devenită ulterior, aşa cum am mai arătat, *Biblioteca Judeţeană Neamţ*).

Comitetul de Cultură Neamţ în colaborare cu toţi factorii judeţeni cu răspunderi educaţional-culturale, a iniţiat pentru 1972 – douăsprezece luni special destinate promovării cărţii – un amplu *program anual de acţiuni*, cu implicarea tuturor instituţiilor de cultură şi în primul rând a bibliotecilor de toate categoriile, din oraşele şi satele judeţului, manifestări subsumate genericului comun ***LIBRIS.*** Aveam totuşi un mare handicap: în judeţ nu exista încă un Centru de Librării. Cu toate acestea, graţie bunelor relaţii pe care le aveam cu Centrul de Librării Bacău, de care depindeau şi librăriile din Neamţ, problemele şi-au găsit relativ uşor rezolvările. Distinsul şi experimentatul director Lazan, atunci când i-am prezentat detaliile programului nostru *Libris*, entuziasmat, nu numai că s-a angajat să sprijine într-un mod corespunzător librăriile din Neamţ în noul an, ci s-a oferit să ne fie colaborator nemijlocit, în organizarea primului Salon de Carte din „provincie". Astfel în anii '70, în temeiul bunei colaborări de la prima ediţie, toate saloanele anuale de carte au fost organizate împreună cu Centrul de Librării Bacău, cu bune şi apreciate rezultate. În toţi aceşti ani, nu numai coordonarea ci şi organizarea, au aparţinut preponderent, Comitetului de Cultură care, prin inspectorul său de specialitate, Constantin Tomşa, a asigurat atât diversitatea şi calitatea acţiunilor, cât şi programarea acestora în biblioteci, şcoli şi alte instituţii de cultură din oraşe şi de la sate. De la Biblioteca Judeţeană s-au implicat, împreună cu marea majoritate a colaboratorilor, la început doamna Elena Didoiu, apoi domnul Constantin Bostan. După 1980, odată cu constituirea Centrului de Librării Neamţ, organizarea saloanelor de carte a trecut, prioritar, în atribuţiile acestuia, responsabilitatea şi implicarea totală aparţinându-i directorului George Bararu (am mai amintit despre aceasta), împreună cu toţi colaboratorii săi din această noua unitate economică, dar şi cu un evident rol cultural.

În cele ce urmează, nu ne vom referi la amploarea şi diversitatea formelor de organizare a marilor şi memorabilelor ***Saloane-târg*** din perioada '80-'89, ce s-au desfăşurat fie în localul *Bibliotecii Judeţene*, fie în *Muzeul de Artă* (parter şi etaj), fie chiar în noua *Casă a Cărţii*, inaugurată în 1989. Pentru edificarea cititorilor, vom detalia însă toate amănuntele de conţinut, organizatorice şi metodologice ale unei ediţii nu dintre cele de amploare, ci ale uneia „mai mici", organizată asemeni celorlalte trei noi concepte culturale şi în alte localităţi ale judeţului, anume, ***Saonul-târg LIBRIS'88***, desfăşurat în Casa de Cultură a oraşului Târgu-Neamţ.

Scanned with OKEN Scanner

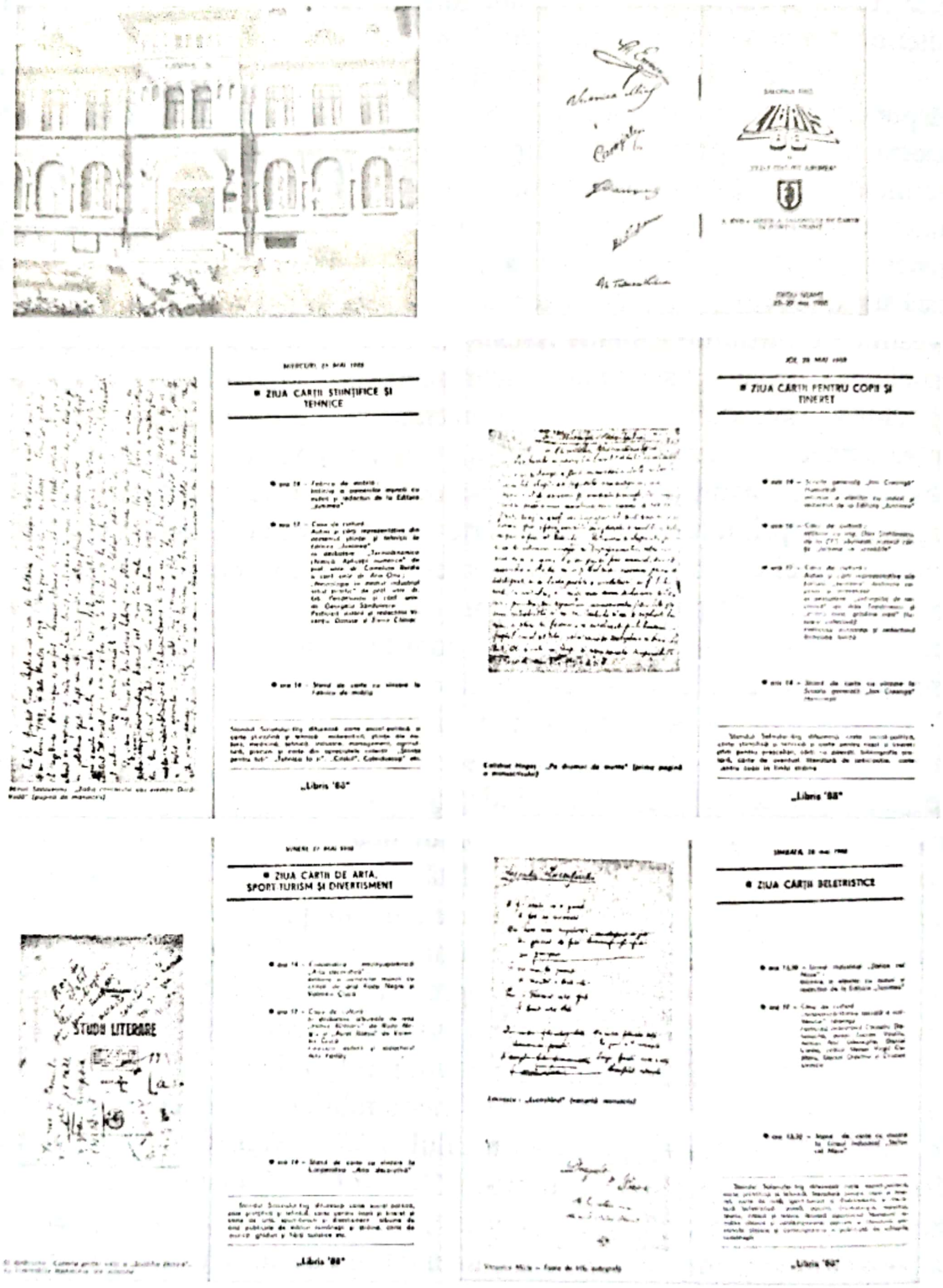

Foto 32. „Totul" despre Saloanele-târg LIBRIS

Ediția a XVII-a a Salonului de Carte s-a desfășurat în perioada 23-29 mai 1988, sub genericul ***Salonul-târg LIBRIS'88 și Zilele Editurii JUNIMEA,*** manifestare organizată de *Centrul de Librării al Județului Neamț* în colaborare cu *Editura JUNIMEA* din Iași, cu *Casa de Cultură* și *Biblioteca Orășenească* din Târgu-Neamț.

Scanned with OKEN Scanner

Spicuind din programul manifestării, constatăm:

Chiar din *prima zi* a ***Salonului-târg***, în afara momentelor consacrate deschiderii oficiale şi vizitării standurilor expoziţionale, a avut loc lansarea *Colecţiei EMINESCIANA*, act de prestigiu al *Editurii JUNIMEA*, în prezentarea făcută de scriitorul **Andi Andrieş**, directorul *Editurii* şi un reuşit recital de versuri eminesciene, susţinut de grupul de recitatori ai *Casei de Cultură* din Târgu Neamţ. Standul cu vânzare al târgului a oferit numeroşilor vizitatori, cărţi din aproape întreaga producţie editorială a ultimelor douăsprezece luni;

Cea de *a II-a zi* a ***Salonului-târg*** a fost consacrată prezentării şi difuzării *cărţii social-politice*, cu participarea prof. univ. dr. **Constantin Gh. Marinescu** şi prof. univ. dr. **Ion Agrigoroae**, ca şi a redactorilor **Gheorghe Drăgan** şi **Vicenţiu Donose**. În aceeaşi zi s-a organizat şi un reprezentativ stand de carte, cu vânzare, la *Întreprinderea de volvatir*;

În cea de *a III-a zi* a ***Salonului-târg***, consacrată *cărţii ştiinţifice şi tehnice*, oaspeţii manifestărilor au fost: autorii prof. univ. dr. **Cameluţa Beldie,** prof. univ. dr. **Gh. Pendefunda**, conf. univ. dr. **Georgeta Săndulescu** şi redactorii **Elena Chiriac** şi **Vicenţiu Donose**. Un stand de carte, cu vânzare, s-a organizat la *Fabrica de mobilă*;

Ziua a IV-a a ***Salonului-târg***, dedicată *cărţii pentru copii şi tineret*, desfăşurată la *Şcoala Generală ION CREANGĂ* şi la *Casa de Cultură*, a avut ca invitate pe scriitoarea **Ada Teodorescu** şi pe redactorul **Brânduşa Ioniţă**, care au participat la întâlniri şi dezbateri cu elevii şi tinerii. Tot la *Casa de Cultură*, în cadrul salonului, a avut loc o întâlnire a tinerilor cu ing. **Dan Ştefănescu**, de la *C.F.S. Săvineşti,* autorul cărţii *Iniţiere în scrabble.* Standul de carte cu vânzare s-a organizat pentru întreaga zi la *Şcoala Humuleşti*, pentru elevi, dar şi pentru locuitorii acestui cartier al oraşului Târgu-Neamţ;

Ziua a V-a a ***Salonului-târg***, consacrată *cărţii de artă, sport-turism şi divertisment,* s-a desfăşurat la *Cooperativa meşteşugărească ARTA DECORATIVĂ* şi la *Casa de Cultură,* având ca invitaţi pe criticii **Radu Negru**, autorul albumului IFTIMIE BÎRLEANU, pe **Valentin Ciucă**, autorul albumului AUREL BĂEŞU şi pe **Ada Fărtăiş** - redactor. La aceeaşi unitate meşteşugărească s-a organizat în acea zi şi standul special cu vânzare;

Cea de *a VI-a zi* a ***Salonului-târg***, dedicată *cărţii beletristice,* s-a desfăşurat atât la *Liceul ŞTEFAN cel MARE,* cât şi la *Casa de Cultură,* unde au avut loc întâlniri ale elevilor şi cetăţenilor oraşului cu autori şi redactori de carte. Prozatorul **Corneliu Ştefanache,** poeţii **Lucian Vasiliu, Adrian Alui Gheorghe, Daniel Corbu** şi criticii literari **Virgil Cuţitaru, Daniel Dimitriu** şi **Cristian Livescu** au susţinut un dialog cu cititorii, pe tema *responsabilităţii sociale a scriitorului*. Tot aici a fost lansat şi volumul *Plimbarea prin flăcări* (Editura *Cartea Românească*, 1988), al poetului **Daniel Corbu**, originar chiar

Scanned with OKEN Scanner

din oraşul acelei ediţii a *Salonului*. Standul cu vânzare al zilei a fost organizat la *Liceul* Ştefan cel Mare;

Ziua a VII-a, ziua închiderii ***Salonului-târg LIBRIS'88***, a fost consacrată în întregime, punerii în vânzare a întregului fond de carte al târgului, inclusiv a exemplarelor aflate pe panourile expoziţionale. De menţionat că, la standul special cu vânzare din foaierul *Casei de Cultură*, în zilele ***Salonului-târg de carte***, s-au organizat în avanpremieră la Târgu-Neamţ şi două dintre viitoarele (atunci) manifestări ale anului, iniţiate de *Centrul de Librării Neamţ*: Salonul-târg *Bucuriile discului* şi Târgul de vară al jocurilor şi jucăriilor pentru copii *Logic-club'88*.

Toate acestea au fost prezentate în elegantul *Caiet-program* al ***Salonului***, tipărit în concepţia şi prezentarea grafică a lui **Corneliu Lamatic** (ajutat de **Cristian Petrescu)**, program care mai cuprindea: reproduceri foto de pe manuscrise ale lui Ion Creangă, Mihail Sadoveanu, Calistrat Hogaş, Garabet Ibrăileanu, Mihai Eminescu, Veronica Micle şi G. T. Kirileanu; prezentarea oraşului Târgu-Neamţ; două file detaşabile pentru propuneri ale vizitatorilor târgului; patru file cuprinzând două jocuri elaborate de **Dan Ştefănescu,** pentru **concursul *Carte frumoasă, cinste cui te-a scris***, organizat tot de *Centrul de Librării*, pe temele *Calistrat Hogaş* şi *Ion Creangă*; prezentarea altor noutăţi ale târgului (discuri, jocuri, jucării); trei pagini de *memento* (Editura *Junimea*, *Casa de Cultură* Târgu-Neamţ, *Biblioteca Orăşenească* Târgu-Neamţ; *Centrul de Librării* Neamţ; reţeaua de librării din Piatra-Neamţ, Roman, Bicaz şi Săvineşti; o pagină de impresii ale unor personalităţi despre saloanele anterioare; proiectele viitoarelor acţiuni, din a doua jumătate a anului, organizate de *Centrul de Librării*: Salonul-târg *Bucuriile discului*, la Librăria nr. 7, din Piatra-Neamţ şi Librăria nr. 5, *Otilia Cazimir*, din Roman; *Târgul de vară al jocurilor şi jucăriilor pentru copii – Logic-club'88* – la librăriile nr. 5 şi nr. 6 din Piatra-Neamţ şi Librăria nr. 2, *Vasile Alecsandri*, din Roman; *Zilele bibliografiei pentru studenţi*, la Librăria nr. 1, *Calistrat Hogaş,* din Piatra-Neamţ şi Librăria nr. 1, *Miron Costin*, din Roman; *Săptămâna bibliografiei şcolare*, la Librăria nr. 2, *Ion Creangă*, din Piatra-Neamţ, Librăria nr. 6, din Roman şi Librăria nr. 15, din Bicaz şi *Decada cărţii şi cadourilor pentru tineret şi copii*, în toate librăriile din judeţ. Caietul-program mai cuprindea şi trei pagini rezervate pentru autografe, note şi impresii. În aceeaşi notă de eleganţă, dar şi de sobră prezentare, au fost realizate şi celelalte tipărituri ale *Salonului-târg* (invitaţia, afişul-program, „fluturaşii" diverselor manifestări).

Am relatat despre toate aceste detalii ale organizării şi desfăşurării ediţiei a XVII-a a *saloanelor-târg – LIBRIS'88*, nu pentru inutile comparaţii sau comentarii, ci din dorinţa sinceră de a fi înţeles întregul travaliu administrativ, organizatoric, financiar, metodologic şi de protocol (dincolo de meschinăria repetatelor aprobări politice anuale, specifice perioadei şi

Scanned with OKEN Scanner

accentuate, aproape draconic, în anii '80), fără de care o astfel de manifestare de anvergură nici nu se putea concepe.

Rămâne însă de clarificat o importantă şi vitală problemă: *cum se putea asigura*, în provincie, *în condiţiile restricţiilor politico-ideologice şi economoco-financiare* de atunci (şi ale „tirajelor" minimale ce ţineau, la marea majoritate a titlurilor, mai mult de o anume „complezenţă îngăduită" a producţiei editoriale „socialiste", desfăşurată, cum se ştie, de „două duzini de edituri de stat") *fondul minimal de carte strict necesar* unor astfel de mari şi importante acţiuni cultural-comerciale de excepţie?

Deloc uşor, dar nu imposibil!

Aşadar, dincolo de studiul atent al „planurilor editoriale" şi de comenzile cât mai judicioase (urmate de discuţii şi bune „relaţii", atât direct cu editurile cât şi cu Centrala Editorială şi difuzorul central de carte, cărora anual le solicitam, din stocurile proprii, titlurile de care aveam nevoie pentru organizarea saloanelor), personal am organizat, în depozitul judeţean de carte, o încăpere specială („1+1"), în care se depozitau, conform solicitărilor mele sau ale „instructorului de carte", din fiecare titlu, un număr de exemplare care nu se puneau imediat în vânzare, pentru a constitui fondul minimal al salonului următor. Acest stoc special nu putea fi afectat de către niciun salariat, fără aprobarea directorului. Şi, să recunoaştem, în fiecare an, acest fond era nu numai interesant, ci constituia „nucleul tare" al standului expoziţional de bază al salonului, punându-se în vânzare, de regulă, în ziua închiderii târgului.

Fără a mai intra şi în alte amănunte, se înţelege că, în acei ani, când pentru a cumpăra un titlu dorit, era adesea o chestiune de „întâmplare" sau de „relaţii" cu librarii (de ce să nu recunoaştem tristul adevăr?), organizarea saloanelor de carte se dovedea a fi nu numai aşteptată cu deosebit interes, ci şi onorată de un public-cumpărător deosebit de numeros şi, de regulă, constituit din cititori avizaţi care preţuiau atât acţiunile ca atare, cât şi manifestările culturale de ţinută ce le augmentau (desfăşurate chiar cu un anume protocol-ceremonial), ce au dat valoare şi strălucire fiecărei ediţii a *saloanelor-târg*, chiar şi în acei ani deloc favorabili unei vieţi spirituale fireşti.

Cu toate acestea, personal apreciez că, pe bună dreptate, *saloanele-târg* organizate şi desfăşurate înainte de '89, aşa cum am relatat, în mod firesc, după '89, nu au mai fost de actualitate. În spaţiul lăsat „vacant" de acestea, au apărut însă, în mai multe locuri din ţară, tot „soiul" de noi saloane (târguri?) locale, zonale, regionale, sau alte diverse combinaţii „tematice", cu varii activităţi sau interese (prioritar ale unor editori, dar şi ale unor reţele „strict-echidistante" (?) ale unor editori-difuzori (?), sau, pur şi simplu, ale unor străini de cultură şi de comerţul cu carte (pehlivani-ageamii), pozând în organizatori culturali şi tam-nisam, în difuzori „profesionişti" de carte, ba chiar, culmea-culmilor(!), în „oameni de cultură"! Afirmăm categoric, citind despre aceste „iniţiative",

Scanned with OKEN Scanner

ascultând impresiile unora dintre participanţii la aceste „sindrofii" cu câştig adesea ilicit, dar şi în virtutea experienţei noastre unanim recunoscute (în asemenea cazuri, modestia trebuie lăsată deoparte) că, indiferent de toate idiosincraziile comercial-culturale ale unora sau altora, aceste aşa-zise târguri (saloane, expoziţii cu vânzare etc), sunt orice, dar, în niciun caz, *saloane-târg de carte* – NU!!!

După '89, în condiţiile politice şi sociale „noi", ale unei pieţe comerciale „socialiste" în destrămare, înlocuită cu incipienta economie de piaţă „liberă", în paralel cu „hiperinflaţia editorială" şi degringolada difuzării cărţii, deşi numărul editurilor şi al difuzorilor a crescut, dar paradoxal, numărul librăriilor a scăzut, era de aşteptat să asistăm la o răsturnare a valorilor şi în acest domeniu. Chiar şi excepţionalul (cândva), Salon Naţional de Carte sau vestitul (la început) *Gaudeamus*, din an în an, îşi cam pierd din strălucire şi din interesul public. (Noroc cu artificialele reduceri de preţuri şi cu unele lansări excepţionale de carte, ce suscită interesul unui număr mare de iubitori autentici ai cărţii!)

Până şi prezenţa românească la unele dintre târgurile internaţionale de carte (la cele puţine, la care participăm), a început să fie cenuşie (ca să ne exprimăm eufemistic şi să evităm amănuntele jenante)! În aceste condiţii, ce pretenţii s-ar mai putea avea de la organizatorii locali de astfel de manifestări de anvergură?

Au trecut totuşi 25 de ani şi, încet, încet, ar trebui să stimulăm, măcar acum, intrarea în normalitate. Dar cum? E greu de făcut, date fiind actualele realităţi politico-economice şi sociale ale evoluţiei noastre încă imature. Greu de făcut, chiar şi în pofida evidentelor schimbări benefice ce au avut loc şi a accesului cvasi-general şi cvasi-nelimitat la informaţie internă şi externă, ba chiar şi a accesului, fără vize, la drumuri transfrontaliere (prioritare, pentru un trai mai bun). E şi mai greu de făcut acum această „normalizare", când „consumismul" a devenit şi la noi un „păcat primar" al începuturilor noastre de civilizaţie pro euro-atlantică, acum când educaţia, cultura şi starea de sănătate, ale unei imense părţi a populaţiei, sunt mai mult decât precare şi când „formidabilul" nostru nivel de trai şi „endemica" noastră putere de cumpărare au devenit proverbiale. (Nu este locul în această carte pentru detalierea cauzelor, vinovăţiilor, vinovaţilor şi a căilor de urmat, mai mult decât am făcut-o până în acest moment!) Iată, aşadar, de ce nu ne mai surprinde că, în ţara politicaştrilor şi a coruptocraţilor de azi, „apetitul" pentru carte şi lectură a devenit pe măsura acestor specimene!!! (Şi am ajuns deci şi din acest punct de vedere, în „coada" clasamentului european!)

În aceste condiţii, ce pot părea multora catastrofice, am ţinut să prezint totuşi, modalităţile de organizare şi desfăşurare a autenticelor *Saloane-târg de carte* (aceasta este denumirea care nouă ni se pare cea mai potrivită pentru

Scanned with OKEN Scanner

acele sărbători ale lui *Mercurius* şi ale *Minervei,* slujind împreună pentru viitorime prin contemporana carte), tocmai pentru că ni se pare că acum, asemenea acţiuni culturale ar trebui să fie mai bine organizate şi chiar superioare celor din trecut. Mai mult, cunoscându-se atât împlinirile cât şi constrângerile-limită ale manifestărilor din acei ani ai închistărilor politico-ideologice şi dată fiind nevoia reapropierii marii mase a românilor de carte, se pot regândi şi modalităţi mult mai eficiente pentru proiectarea *Saloanelor-târg* ale viitorului, dar nu numai prin iniţiative unilaterale, ci prin eforturile conjugate ale creatorilor, editorilor, difuzorilor, factorilor educaţionali şi ale forurilor de decizie din domeniile comerciale, culturale, administrative şi (de ce nu?) chiar politice. Iar în centrul tuturor acestora (implicaţi nu numai pe afiş), a nu se uita, trebuie să se afle, în primul şi în primul rând, **bibliotecile** şi **librăriile**. Altfel, NU!

Acestea au fost doar câteva dintre argumentele datorită cărora am inclus în această secţiune a cărţii, alături de cele trei *Importante Festivaluri* (teatru, muzică, arte plastice), ***Saloanele-târg de Carte – LIBRIS***, cu toatele constituindu-se, nu numai în preocupările firești de promovare (atunci, când se putea mai puţin), a unor noi concepte culturale, ci, în primul rând, în ***pivoţi esenţiali*** din categoria factorilor determinanţi ***de stimulare a supravieţuirii demne prin intermediul CULTURII*** !

IV. 5. ***Petrodava – 2000,*** o *reabilitare* (măcar) *culturală* şi o *revalorizare* (măcar) *minimală dar ştiinţifică*, mai mult decât necesare pentru comunitatea *pietreană* şi pentru câteva dintre foarte importantele sale *instituţii culturale.*

*

Relativ din aceleaşi considerente, am introdus, tot în prezenta secţiune a cărţii noastre şi această rememorare a ceea ce a fost, cu peste trei decenii şi jumătate în urmă, un mare şi important eveniment al municipiului Piatra-Neamţ şi al judeţului, dar şi în existenţa a cel puţin trei instituţii culturale de referinţă. Procedez astfel, nu dintr-o disimulată nostalgie ce m-ar „cutreiera" personal, după atâta vreme, ci, pur şi simplu, pentru a ilustra nevoia de nou, de iniţiativă, de dorinţa mersului până dincolo de „limitele firescului", pentru a putea obţine, în vremurile de atunci (pe care renunţ să le mai „apreciez"), minime „beneficii" pentru domeniul pe care îl coordonam – *CULTURA* – domeniu oropsit atunci, dar parcă mai oropsit acum, în ţara şi vremurile „democratice şi libere" de astăzi. Dar mai procedez astfel şi pentru a se înţelege că promovarea „mascată sau evidentă" a unor concepte noi, cu varii conţinuturi axiologice, a fost în măsură să ne ofere atunci (iar azi, de ce nu?) şi alte „muniţii" în bătălia cu oarece curaj şi demnitate, pentru supravieţuirea multora, prin mijloacele şi diversitatea formelor manifestărilor culturale. Într-adevăr, un

Scanned with OKEN Scanner

astfel de complex cultural, chiar paradigmatic din multe puncte de vedere, a fost atunci ***Petrodava-2000.*** Acesta s-a dovedit a fi şi este încă, dincolo de ambalajul lui politico-ideologic şi de confiscarea propagandistică a unor momente ale sale (despre care am mai relatat), un proiect inedit, o mare iniţiativă culturală, atât din punct de vedere conceptual, cât şi al valenţelor, trecute sau viitoare, despre care trebuie încă vorbit şi din plusurile sau minusurile căruia, am avut şi încă vom mai avea ce concluzii să deducem. Încă o precizare: lansând această iniţiativă, nici Comitetul Judeţean de Cultură şi Educaţie Socialistă (aşa se numea forul cultural la acea dată) şi nici Complexul Muzeal Judeţean Neamţ nu şi-au propus să clarifice probleme istorice controversate (atunci), din istoria ţării (şi încă insuficient cercetate, documentate şi tot atât de controversate până astăzi), aşa cum era şi este cea a *davelor dacice.* De asemenea, nu şi-au propus nici includerea eventualelor (dacă se aprobau) manifestări de la Piatra-Neamţ, în calendarul oficial al *aniversării a 2050 de ani de la constituirea primului stat dac centralizat şi independent, de sub conducerea lui Burebista,* aniversare deja aprobată prin Hotărârea Plenarei C.C. al P.C.R. din 26-27 octombrie 1977 şi devenită obsesie profund megalomanică a naţional-comunismului românesc, promovat de Nicolae Ceauşescu şi întreţinut de către destui „istorici" ai timpului, în frunte cu cei de la Secţia de propagandă a C. C. al P. C. R.

Aşadar, concret am urmărit doar ca, pe fondul „festivităţilor naţionale", să semnalăm faptul că vestigii ca cele din Munţii Orăştiei, aflate în centrul atenţiei cu prilejul *aniversării statului dac*, se aflau (şi se află) şi la est de Carpaţi, în Moldova, la Piatra-Neamţ şi că trebuiau, inclusiv acestea, să fie cunoscute şi apreciate ca atare. Deci, nu puteam să tăcem!

Pe de altă parte, pragmatic, am socotit „prilejul" ca fiind propice pentru soluţionarea cât mai grabnică, sub acest pretext, a unor stringente probleme privind spaţiile necesare şi modernizarea altora, la unele unităţi muzeale din Piatra-Neamţ. (Exista un excelent Muzeu de Arheologie, dar fără spaţiu corespunzător; nu dispuneam de un Muzeu de Istorie şi nici de un Muzeu de Artă, deşi aveam o Colecţie de artă, înghesuită într-un spaţiu inadecvat; nu aveam un Muzeu de Etnografie, deşi bazinul etnografic al zonei era şi este recunoscut pentru valorile sale etc.).

Pe scurt, gândurile, ideile, deciziile şi faptele s-au derulat şi s-au amplificat, cam în felul următor:

În primăvara anului 1978, crochiul propunerilor Comitetului de Cultură, inclusiv cu privire la unele relocări de spaţii din patrimoniile imobiliare ale municipiului şi ale judeţului, l-au capacitat pe prim-secretarul de atunci al judeţului, Petru Enache (cel ce l-a înlocuit în funcţie pe Ştefan Boboş), interesat (din varii motive) şi chiar grăbit să găsească pretexte pentru a putea schimba optica celor din conducerea partidului, nu atât despre Piatra, cât

Scanned with OKEN Scanner

despre *cei de la* Piatra, care dăduseră suficiente dovezi de „loialitate", în timpul derulării recentelor (atunci), „anchete" şi „evenimente" de aici ... (!?!) Ca urmare, acesta ne-a solicitat o documentare temeinic elaborată şi ne-a asigurat că se va implica personal, în obţinerea aprobărilor necesare.

Prima tentativă de a elabora (şi bine şi repede) această documentare şi de a o pune la dispoziţia conducerii judeţului ni s-a părut, chiar nouă, neconvingătoare; de aceea am solicitat conducerii muzeului să ne transmită, la Comitetul Judeţean de Cultură, totalitatea eventualelor documente şi întreaga bibliografie de care dispune, în legătură cu subiectul în discuţie. Ca urmare l-am rugat pe Marcel Drăgotescu, vicepreşedintele Comitetului (aveam posibilitatea să fac acest lucru), să lipsească câteva săptămâni de la serviciu şi să sistematizeze informaţiile documentare, iar la fiecare sfârşit de săptămână să ne vedem pentru a ne consulta şi a formula împreună, concluziile parţiale şi definitive. În final, a rezultat un material *Documentar* de numai cinci pagini dense, dar susţinut şi de douăzeci şi trei de materiale fotografice ilustrative. Toate acestea l-au entuziasmat şi determinat pe prim-secretarul Petru Enache să-şi însuşească materialele, să le semneze personal şi tot personal să meargă la Bucureşti, pentru a le înmâna şefului de atunci al propagandei de partid, Ilie Rădulescu, cel mai „în măsură" să le introducă în circuitul aprobărilor politice, culturale şi ştiinţifice.

Faptele au decurs de atunci (mai 1979), cu destulă rapiditate, iar noi facem publice acum, în cele ce urmează, documente originale de epocă.

*

În *prima scrisoare*[75] ce însoţea mapa Documentarului, se solicitau: aprobarea sărbătoririi Petrodavei, în mai 1980, în cadrul manifestărilor dedicate statului dac; aprobarea decopertării Cetăţii de pe Bâtca Doamnei şi valorificarea ei cultural-educativă şi turistică; edificarea unui monument dedicat continuităţii româneşti, în parcul oraşului; atribuirea numelui de *Petrodava* municipiului Piatra-Neamţ şi acceptarea de către şeful statului a invitaţiei de a participa la sărbătoarea de la Piatra-Neamţ. *Documentarul*,[76] (un adevărat „galop" prin istoria bimilenară a locurilor şi a oamenilor) s-a cerut să fie foarte scurt. Acesta era însoţit de un *Opis*[77] al materialelor fotografice ilustrative, prezentate pe 23 de cartoane caşerate şi cuprinse într-o frumoasă mapă albă, elegant executată şi inscripţionată cu auriu, *Petrodava – 2100*.

La scurtă vreme după transmiterea solicitărilor judeţului, s-a comunicat telefonic acordul de principiu al Bucureştiului şi s-au cerut date suplimentare de ordin organizatoric. Mai mult, ni s-a anunţat şi venirea la Piatra-Neamţ a

[75] A se vedea anexa XXVI.
[76] A se vedea anexa XXVII.
[77] A se vedea anexa XXVIII.

Scanned with OKEN Scanner

unui colectiv condus de dr. Mircea Muşat, de la Secţia de Propagandă a C. C. al P. C. R. şi alcătuit din „reprezentanţi" ai Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice, pentru a reverifica în teren eventualele „noutăţi", de dată mai „recentă". (?)

După sosirea la Piatra-Neamţ şi discuţiile cu forurile de partid, culturale şi cu unii dintre specialiştii muzeului, o parte dintre venerabilii istorici nu au mai putut face şi ascensiunea pe Bâtca Doamnei, dată fiind vârsta şi starea lor de sănătate. Aici se procedase deja la o nouă decopertare, dar care va fi ulterior sistată din lipsa fondurilor necesare unei astfel de operaţiuni de anvergură şi, mai ales, pentru a se proteja, prin grosimea stratului de pământ, atât vestigiile antice cât şi cele feudale, totul rămânând în seama cercetătorilor din viitor. (Oricum, cu sau fără ascensiunea pe Bâtca Doamnei a tuturor specialiştilor de la Bucureşti, ne vom bucura de concluziile domniilor lor, pe care le facem publice şi le împărtăşim acum şi cititorilor noştri.)

Între timp, s-a trimis la C. C. *o nouă scrisoare*[78], cuprinzând solicitarea aprobării de către Secretariatul C. C. al P. C. R., a planului de măsuri alcătuit din cele 11 propuneri politice, organizatorice, administrative şi cultural-educative, menite să asigure conţinutul şi derularea manifestărilor din judeţul Neamţ. În altă ordine de idei, Academia de Ştiinţe Sociale şi Politice, sub semnătura prof. dr. docent Mihnea Gheorghiu, a transmis, cu Nr. 171, din 1.VI.1979, sprijinul său *în sensul ca, în luna mai 1980, să se sărbătorească 2000 de ani de existenţă a aşezării geto-dace Petrodava, localizată pe teritoriul municipiului Piatra Neamţ*[79], scrisoare la care sunt adăugate şi *Extrasul din procesul-verbal al şedinţei Biroului Comisiei Arheologice*[80], semnat de către prof. dr. D. M. Pippidi; *Referatul* de specialitate (cinci pagini) al prof. univ. dr. doc. Radu Vulpe[81] şi *Referatul* de specialitate al prof, dr. doc. Dimitrie Berciu[82]. Toate aceste patru documente sunt de cel mai mare interes, atât pentru specialişti, cât şi pentru toţi cei care doresc să cunoască ce înseamnă cu adevărat responsabilitatea ştiinţifică, fapt pentru care le facem, de asemenea, publice.

La 21 august 1979, prin scrisoarea Nr.3555/3164, prim-secretarului judeţului i s-a comunicat faptul că *Secretariatul C. C. al P. C. R. a aprobat propunerile cuprinse în materialul alăturat privind marcarea a 2000 de ani de atestare documentară a cetăţii dace Petrodava (în prezent Piatra Neamţ*[83], aşa cum au fost menţionate în ultima solicitare a judeţului. În ceea ce privea textul înscrisului de pe placa memorială ce urma să fie dezvelită cu prilejul

[78] A se vedea anexa XXVIX.
[79] A se vedea anexa XXX.
[80] A se vedea anexa XXXI.
[81] A se vedea anexa XXXII.
[82] A se vedea anexa XXXIII.
[83] A se vedea anexa XXXIV.

Scanned with OKEN Scanner

evenimentului, conform Hotărârii din 21 august 1979, acesta s-a comunicat abia la 6 martie 1980[84].

În tot acest timp (al lentelor aprobări politico-legalo-birocratice), la Piatra-Neamţ, „realităţile", stimulate politic, devansau „legalitatea", inutilă în speţă, iar imediat după primirea Hotărârii menţionate mai sus, Comitetul Executiv al Consiliului Popular al Judeţului Neamţ a emis Decizia Nr. 359, din 15 septembrie 1979[85], prin care se adopta, pe baza unora dintre propunerile Comitetului de Cultură, *Programul de măsuri privind organizarea şi desfăşurarea, în luna mai 1980, a manifestărilor prilejuite de împlinirea a 2000 de ani de existenţă şi continuitate a vechii aşezări geto-dacice – PETRODAVA.* Şi apropo de afirmaţia noastră de mai sus, cu privire la raportul dintre „realităţi" şi „legalitatea timpului", la destule prevederi ale programului, termenele de realizare aşa cum au fost stabilite, stârneau de-a dreptul ilaritate. De exemplu, termenul de realizare a documentaţiilor pentru toate lucrările de amenajări pe teritoriul municipiului, pe Bâtca Doamnei şi la toate clădirile ce urmau a fi redistribuite era stabilit pentru 20 septembrie 1979 (deci, în doar 5 zile); termenul pentru elaborarea şi definitivarea tematicii expoziţiei de bază a noului Muzeu de Istorie, era fixat pentru 15 octombrie (30 de zile, pentru tematica reprezentării ştiinţifice a 2000 de ani de istorie!); şi, efectiv ilar, pentru finalizarea demersurilor la forurile centrale, în vederea edificării unui mare monument al „existenţei milenare", în centrul municipiului Piatra-Neamţ (pe baza unui proiect elaborat de Ovidiu Maitec şi aprobat, în principiu, de către forurile judeţene) şi a unor grupuri statuare în Parcul Cozla, termenul stabilit era 15 septembrie (?), ziua adoptării Deciziei. (De altfel, toate lucrările de artă monumentală propuse atunci, au rămas drept *nostime ficţiuni* ale acelui program.) În rest, dincolo de unele inocente sau, dimpotrivă, stringente termene sau chiar prevederi, Programul ca atare, conferea temei legal tuturor lucrărilor demult începute şi celor în derulare. Astfel, pe lângă responsabilităţile nominale şi instituţionale, programul stabilea măsuri concrete cu privire la relocările şi amenajările de clădiri, amenajarea noului muzeu, lista şi tirajele tipăriturilor şi ale însemnelor jubiliare, noile denumiri de pieţe, bulevarde, străzi şi instituţii (majoritatea valabile şi astăzi), suita manifestărilor politice, ştiinţifice, cultural-educative şi sportive, detalii privind spectacolul jubiliar şi adunarea publică prilejuită de vizita „conducerii..." etc. În plus (iar noi am fost strict interesaţi), programul prevedea şi *asigurarea în statul de funcţiuni al Complexului Muzeal Judeţean a posturilor necesare, în funcţie de numărul colecţiilor ... ca şi a noului spaţiu al muzeului ...* (fapt realizat integral şi cu mult timp înainte, tocmai în vederea pregătirii corespunzătoare a inaugurării instituţiei).

[84] A se vedea anexa XXXV.
[85] A se vedea anexa XXXVI.

Scanned with OKEN Scanner

Aşadar, cu implicarea a zeci de instituţii, întreprinderi şi a tot felul de organisme, cu munca efectivă a sute de specialişti din diverse domenii, cu şi mai mulţi tehnicieni şi muncitori din unităţile economice ale judeţului, cărora li s-au adăugat, fără exagerare, (zi şi noapte), muzeografii şi personalul adecvat din toate instituţiile de cultură, cu un ritm de muncă ieşit din comun şi permanent monitorizat, programul a căpătat substanţialitate. Mai mult decât atât, în lunile martie şi aprilie 1980, spre surprinderea plăcută a unora şi opoziţia îndârjită a altora, care erau convinşi că vor putea, cu voia sau fără voia noastră, să preia unele dintre cele mai frumoase spaţii centrale ale *culturii* (dar s-au înşelat!), am inaugurat, cu eforturile remarcabile ale pasionatului muzeograf Lucian-Petronius Hălăucescu şi ale colaboratorilor săi, noul şi elegantul *Muzeu de Artă* al judeţului (muzeu, nu colecţie ca până atunci), în localul fostului Muzeu Arheologic, totodată înfiinţând şi inaugurând, în localul fostei Secţii de Artă, primul *Muzeu de Etnografie*, graţie muncii, eforturilor şi îndârjirii doamnei etnolog Elena Florescu şi ale colaboratorilor săi. Aceste „câştiguri" fiind recunoscute de către „conducerea" judeţului, invitată şi participantă la inaugurări, toate comentariile potrivnice, ale unora sau altora, au trebuit să înceteze iar noi toţi ceilalţi, implicaţi efectiv, a trebuit să ne concentrăm asupra lucrărilor finale de la noul edificiu muzeal de istorie şi asupra celorlalte măsuri din ineditul, originalul, dar şi mult prea dificilul Program, *Petrodava – 2000.*

În întreaga perioadă (1979-1980, când eram implicat nelimitat în acest program), de greutăţile căreia nu am fost aproape deloc conştient la data lansării iniţiativei şi care a fost marcată, adeseori, de cumplite momente de disperare, am avut totuşi şi câteva certe garanţii că putem merge înainte, chiar şi împotriva unor opinii deloc favorabile aparent majoritare, ale unor „activişti" care erau fie categoric împotriva schimbării destinaţiei unor imobile (în special a celui destinat noului Muzeu de Istorie), fie nemulţumiţi de accentul (credeau ei), „exagerat", acordat problemelor cultural-istorice, în dauna conţinutului „firesc", politico-ideologic, al unei manifestări „primordial-politice"(considerau ei), ce urma să culmineze cu preconizata vizită a „conducerii partidului şi statului", programată pentru luna mai '80.

Aceste „garanţii" ni le-au „asigurat", în primul rând, Petru Enache, la care am mai făcut referiri anterior şi taciturnul Gheorghe Manta, venit de la „centru" şi devenit prim-secretar al C. J. al P. C. R. Neamţ, după „promovarea" primului la Bucureşti, în conducerea C. C. al partidului (ambii, cu varii interese, preponderent politice), dar şi Vasile Bălan, prim-secretarul Comitetului Municipal P. C. R. Piatra-Neamţ, care, spre cinstea sa, a aderat din prima clipă la proiectul propus, ne-a sprijinit în toate acţiunile întreprinse şi, foarte important, a ştiut să tempereze excesele de zel, „pro" sau„contra", ale multora dintre „subordonaţii" direct afectaţi de schimbările de destinaţie ale

Scanned with OKEN Scanner

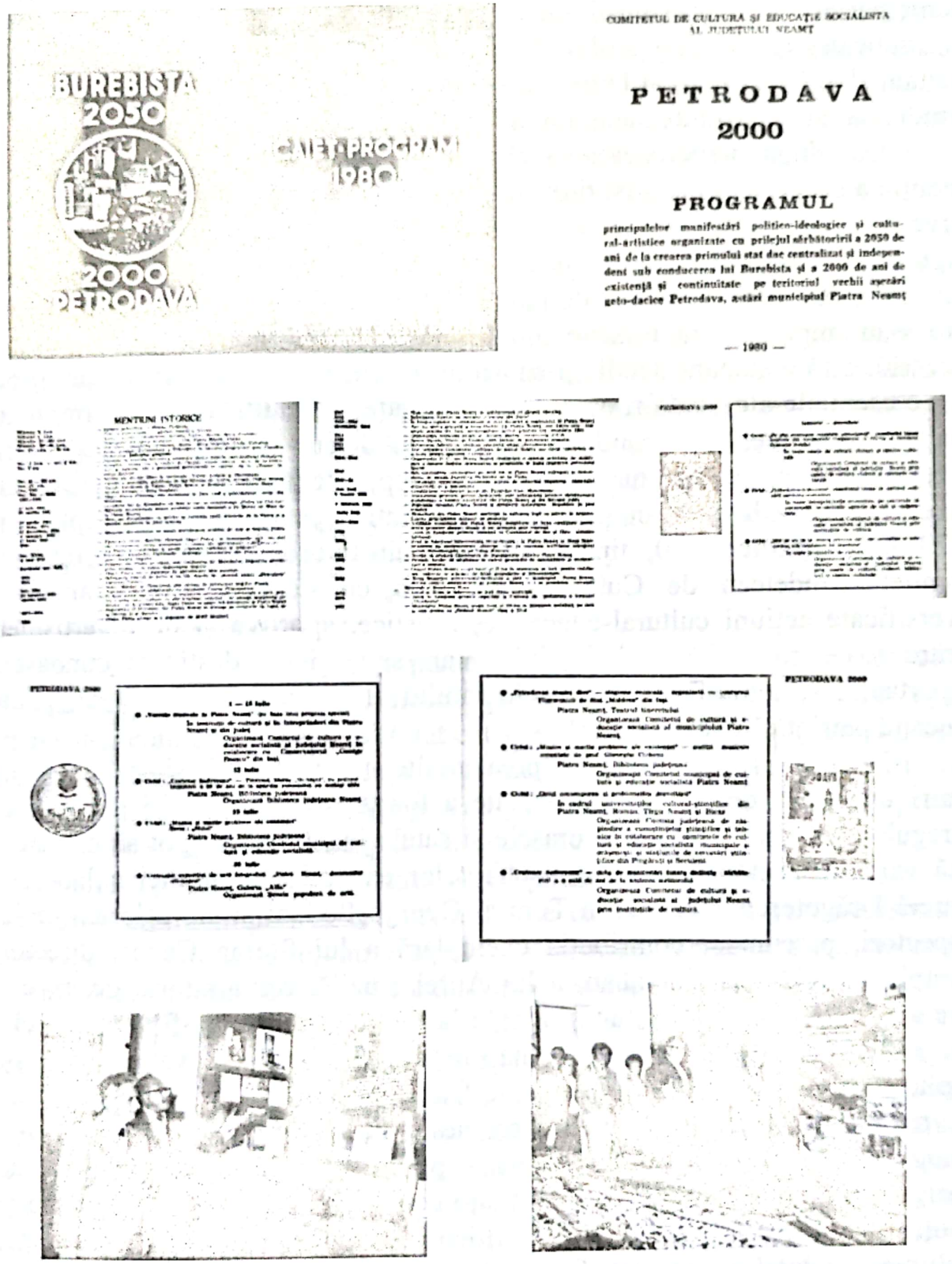

Foto 33. Documente „de epocă"

unor spații din municipiu. (În primul rând ale acelora care erau obligați, *volens-nolens*, să părăsească „prestigiosul" edificiu al Palatului Administrativ Municipal, ce urma să devină noul *Muzeu de Istorie*: „aparatul" Comitetului

Scanned with OKEN Scanner

Municipal de Partid, al Consiliului Popular Municipal, al Consiliului Judeţean al Sindicatelor, al Consiliului Municipal al Sindicatelor, al Comitetului Municipal al U. T. C. şi al Direcţiei Judeţene a Muncii. Era de aşteptat această atitudine a multora dintre „aparatnici", Nu?)

Dar după neîncrederea şi chiar „crizele" începutului, cea mai mare garanţie a succesului demersurilor noastre, dincolo de efectiva confiscare şi de pervertirea politico-ideologică a gândurilor şi intenţiilor noastre, ne-au asigurat-o încrederea reală, munca, iniţiativa şi chiar pasiunea zecilor de slujitori ai culturii din instituţiile judeţene, municipale, orăşeneşti şi de la sate, care s-au implicat fără rezerve într-o adevărată „aventură", fără experienţa necesară, fără a stăpâni detalii şi substraturi, unii fără a şti, nici măcar sumar, datele esenţiale ale hotărârilor de partid şi, adesea, mulţi dintre cei implicaţi, mai ales de la sate, nedeţinând nici minimumul de cunoştinţe medii necesare în astfel de întreprinderi cultural-ştiinţifice. (Repet: tocmai de aceea, programul elaborat în baza hotărârilor şi deciziilor amintite, pentru perioada septembrie 1979 - decembrie 1980, tipărit şi distribuit tuturor celor vizaţi de către Comitetul Judeţean de Cultură, cuprindea cu destule detalii, ample şi diversificate acţiuni cultural-educative, artistice, sportive şi de divertisment, pentru toate comunităţile judeţului,, mari sau mici, destinate cunoaşterii importanţei şi semnificaţiilor evenimentului aniversar şi, în general, pentru educaţia patriotică a cetăţenilor!)

Fără a putea face aici prea multe nominalizări şi a recunoaşte contribuţia de o deosebită însemnătate a foarte multor slujitori devotaţi din întregul sistem al culturii, din oraşele şi satele judeţului, nu pot să nu remarc însă valoarea gândurilor, ideilor şi faptelor excepţionalilor mei colaboratori Marcel Drăgotescu, Constantin Tomşa, George Podani şi ale celorlalţi colegi inspectori, precum şi contribuţia exemplară a lui Ştefan Cucoş, directorul Complexului Muzeal Judeţean, a lui Aurel Buzilă, restauratorul de excepţie care a fost, a lui Adolf Minuţ şi a celorlalţi colegi muzeografi care, la fel ca Lucian-Petronius Hălăucescu şi Elena Florescu (amintiţi şi ceva mai sus), s-au implicat cu pasiune în întregul travaliu, frumos sau urât, impus de „naşterea" – în vremuri de restrişte – a celor trei noi muzee: de *Istorie*, de *Artă* şi de *Etnografie*. Cu riscul de a repeta, insist: pentru noi, cei din sistemul culturii, **inaugurarea celor trei muzee**, cu toate concesiile şi renunţările noastre (nu ştiinţifice, ci, în primul rând, politico-ideologice, constând prioritar în mulţimea „citatelor" ce am fost obligaţi să le introducem în expoziţiile permanente de bază), a reprezentat, în întreaga perioadă de referinţă, obiectivul major al eforturilor şi riscurilor pe care (unii conştient, alţii nu), ni le-am asumat de bunăvoie. Astfel, în primăvara lui '80, odată cu inaugurarea (prima!?) din luna mai a *Muzeului de Istorie*, se părea că toate s-au încheiat cu bine. Dar nu a fost chiar aşa!

Scanned with OKEN Scanner

Inaugurarea, o frumoasă reuşită, a avut loc în absenţa „conducătorului iubit al partidului şi statului". „Vizita" a fost amânată pentru toamnă, din cauza „programului încărcat" şi a altor „urgenţe politice", inclusiv a celui de al XV-lea Congres Internaţional de Ştiinţe Istorice (Bucureşti, 10-17 august), unde, „primul istoric al ţării" programase să-şi culeagă laurii pentru contribuţia sa „de excepţie" la afirmarea mondială a mai mult decât „bimilenarei istorii a României" (?!). Aşa s-a făcut că, din mai şi până în septembrie, pe lângă urmărirea realizării celorlalte prevederi din programul anual *Petrodava – 2000*, a trebuit să completăm aproape zilnic, expoziţia permanentă de bază a proaspăt inauguratului *Muzeu de Istorie*, cu „noi şi importante citate", iar în toamnă, cu prilejul amânatei şi mult aşteptatei „vizite istorice" a „conducătorilor iubiţi" în judeţul Neamţ, să-l inaugurăm, pentru **a doua oară** (?!), „eveniment" ce a culminat, după „întâlnirile cu oamenii muncii din industrie şi agricultură", cu „(re)inaugurarea muzeului", cu dezvelirea plăcii memoriale (textul este cel cuprins în anexa a XXXIV-a) şi cu „marea adunare populară" din centrul municipiului Piatra-Neamţ.

*

În ceea ce m-a privit personal, trebuie să recunosc faptul că în întreagă această cvasisomnambulescă perioadă de zbateri – în care legalul (atâta cât şi cum era), raţionalul (atât cât se mai putea), moralul (numai propria conştiinţă ţi-era martoră), voinţa (câtă mai aveai curaj) şi priceperea (fără limite, dacă se putea), toate, îţi puteau juca feste la fiecare mişcare pripită, indiferent ce „poziţie" ocupai în schemele politico-organizatorice ale momentului (şi ce poziţie „de autoritate" putea avea „şeful" culturii?!) – am fost nevoit să-mi impun doze maximale de calm, răbdare, tact nedisimulat, perseverenţă şi tenacitate, nu exagerez, diabolice. Toate acestea deoarece, aproape zilnic, pe lângă obişnuitele discuţii telefonice cu conducerea sau direct, la faţa locului, cu şefii de lucrări ai I. S. *Decorativa* – Bucureşti, unitate care efectua în stil „heirupist" lucrările specializate de amenajare a spaţiilor muzeale, conform tematicii, mai trebuia să am şi de-a face cu „n" reprezentanţi ai „organelor", organismelor şi conducerilor diverselor entităţi economico-sociale (de regulă, majoritatea nemulţumiţi, cu sau fără temei, de multe dintre prevederile programului aniversar *Petrodava – 2000*) şi, pentru mai toţi, „vinovatul de serviciu" ajunsese ... să fie „cultura" (?!). Ori eu, oricum, îi reprezentam pe „cei de la cultură" , încât era mult mai uşor să fiu contracarat, decât decidenţii politici.

Dintre momentele mele de *mare cumpănă*, din evoluţia tuturor demersurilor, amintesc doar câteva, pentru a ilustra nu atât fapte, cât stări de spirit ale celor implicaţi, indiferent de „ranguri".

Scanned with OKEN Scanner

În primul rând aş menţiona starea amară de disconfort, pe care mi-a „oferit-o" o discuţie preliminară chiar cu *personalul din sistem*, la începutul toamnei lui'78. Am ţinut ca, înaintea venirii oricăror aprobări şi înainte de trecerea oficială la „acţiune", să împărtăşim principalilor colaboratori şi, în mod deosebit, muzeografilor direct implicaţi, gândurile noastre şi propunerile pe care le-am elaborat şi înaintat conducerii judeţene. Aceştia, aproape în unanimitate, au primit cu totală neîncredere proiectul şi, în primul rând, li s-a părut o utopie „năstruşnicia" schimbării destinaţiei clădirii sediului municipal de partid, pentru a fi transformat în muzeu. O stare de evidentă obişnuinţă cu „idei propagandistice" niciodată realizabile, de resemnare cu precarele condiţii din instituţiile de cultură, de indiferenţă la tot ceea ce, măcar modest, ar fi putut fi îmbunătăţit, şi, probabil, chiar de teamă faţă de nesăbuinţa adeziunii şi sprijinirii unor astfel de iniţiative ce ieşeau din canoanele obişnuite ale culturii subordonate comandamentelor politice, a făcut ca doritul dialog să rămână doar monologul entuziast al iniţiatorilor. Mai mult, a doua zi, vizitându-mă la birou, directorul Complexului Muzeal Judeţean, Ştefan Cucoş, cucerit sincer de proiect şi hotărât să se implice în înfăptuirea lui (ceea ce a şi făcut în mod cu totul exemplar), mi-a mărturisit cu destulă jenă şi cu autentică tristeţe, că majoritatea participanţilor la discuţia din ziua precedentă au rămas nu numai neîncrezători, ci şi cu unele îndoieli în privinţa stării mele de oboseală şi de sănătate. Aceasta era „starea" de spirit şi de atitudine, a unor colegi din sistem, de care trebuia totuşi ca eu să ţin seama, în perioada ce urma, dar probabil, ca ei gândeau şi alţii!

Atunci nu era timp însă, nici de supărări, nici de „analize", nici de remuşcări metafizice. Trebuia acţionat, de muncit exemplar şi de convins, pe parcurs, pe cei neîncrezători. Dacă cedam, pierdeam totul; continuând cu calm dar şi cu îndârjire, puteam câştiga sau atinge, măcar parţial, unele dintre obiectivele propuse. Uşor de gândit, greu de înfăptuit! Şi nu mi-a fost deloc uşor. Nici măcar de gândit mai departe! Dar trebuia!

Momente mult mai dramatice, efectiv tensionate, mai mult pentru mine decât pentru colaboratorii mei, au fost cele ocazionate de multele „vizite" (ce-i drept, nu singur), în clădirile ce urmau să-şi schimbe destinaţia. Deşi în „colectivele" pentru această ingrată misiune erau „cadre" cu funcţii de conducere, mult mai importante decât a mea, de cele mai multe ori eu am fost ţinta expresă a „maliţiozităţilor" şi, adeseori, chiar a invectivelor unora dintre interlocutorii „cu greutate politică", ce nu se lăsau convinşi de argumentele cuprinse în *Program*, căci nu prea credeau în el şi nu acceptau ca, din toate demersurile politice, organizatorice şi administrative, să iasă în „câştig" cultura. De ce cultura? Aşa cum am mai amintit, în toate aceste confruntări, sprijinul real şi substanţial ni l-a oferit prim-secretarul municipiului, Vasile Bălan. Acesta, nu numai cu vorbe, ci şi cu funcţia şi exemplul propriu al

Scanned with OKEN Scanner

omului direct afectat, dar care a înţeles necesitatea eliberării unuia dintre edificiile importante ale oraşului (inclusiv politic, atunci), pentru a deveni un *muzeu reprezentativ*, a temperat excesele de zel ale vremelnicilor opozanţi şi ne-a încurajat în demersurile noastre.

Însă cea mai grea şi ingrată misiune, îndeplinită personal, fără sprijinul nimănui şi cu multiple riscuri asumate, pe care am fost „solicitat" să o duc la „bun sfârşit", nu pe parcursul elaborării materialelor, al stabilirii şi reamenajării spaţiilor, al pregătirilor de tot felul, muzeale şi cultural-artistice şi nici la inaugurarea noilor muzee, **ci**, *cu ocazia mult amânatei* şi „mult aşteptatei *vizite* din luna septembrie". (Nu ne-am propus, nu are rostul şi nu este nici locul în această lucrare, să detaliem despre respectiva megalomanică desfăşurare de forţe politico-propagandistice, de securitate şi ordine publică, organizatorico-administrative ... chiar şi cultural-artistice şi sportive, identică de altfel tuturor celorlalte mari „sindrofii" de gen, ce au marcat catastrofic spiritualitatea românească, din întreaga perioadă a naţional-comunismului ceauşist!)

Însă cu două zile înaintea „evenimentului major", din toamna anului '80, am fost convocat la cabinetul prim-secretarului Comitetului Judeţean de Partid, Gheorghe Manta, care, după o introducere chiar amabilă şi flatantă (surprinzător pentru mine, dat fiind felul său de a fi), mi-a solicitat, în pofida normelor de protocol ale timpului (iar eu mai aveam antecedente care au stârnit „discuţii", la timpul lor), să fac personal prezentarea muzeului pentru „înalţii oaspeţi", de la întâmpinarea la intrare şi până la părăsirea incintei. În plus, mi-a comunicat, oarecum stânjenit şi două obligaţii exprese: toată prezentarea muzeului să nu dureze mai mult de 30, maximum, 35 de minute şi, să fiu pregătit cu un răspuns „convenabil", sau mai bine să fac în aşa fel, încât să nu dau „înaltului oaspete" ocazia de a întreba ce a fost înainte în acea clădire (se mai întâmplaseră asemenea „cazuri" neplăcute în ţară) şi când a fost transformată în muzeu? Scurt şi categoric! (În anticameră aşteptau zeci de persoane cu „misiuni speciale" în acele momente, aşa că nu era timp de discuţii şi, cu atât mai puţin, de comentarii.) Concis, l-am asigurat că mă voi strădui şi voi încerca să-mi fac onorabil datoria. Dar cum?

Da, cum să parcurgi şi să mai şi prezinţi (cui şi în ce condiţii?), o instituţie muzeală cu caracter istoric, cu o tematică destul de discutabilă, chiar şi atunci (ca urmare a imixtiunilor „forurilor competente") şi „răsfirată" pe două nivele? Erau peste 30 de săli mari, săli mici, holuri şi culoare, în care întreaga istorie de pe pământul ţării, din paleolitic şi până la Cel de Al Doilea Război Mondial, era concentrată (mai exact, înghesuită), la parter. Bineînţeles, fără holul mare de la intrare, care era dedicat personalităţii „marelui conducător" şi în care, în afara portretului său foto, mai erau „expuse" patru citate din „opera" sa, un text despre judeţ şi harta acestuia. În acelaşi timp, perioada „revoluţiei şi construcţiei socialiste", de doar 35 de ani până în 1980,

Scanned with OKEN Scanner

ocupa întregul spaţiu generos de la etaj şi chiar mai mare decât al parterului, cu destul de strident exces de fotografii, grafice, machete de instalaţii industriale şi mostre de produse, toate, „augmentate" cu citate din „opera tovarăşului" şi din „documentele de partid", cu privire la „sarcinile" de viitor, pentru toate domeniile vieţii economico-sociale, ştiinţifice, cultural-educative, artistice şi sportive etc. ((??!!)

Din această cauză s-a impus, după '89, grabnica refacere a expoziţiei de bază a *Muzeului Judeţean de Istorie* – şi încă se va mai impune şi în viitor – aşa cum procedează marile muzee de *Istorie* din lume care, promovând *adevărul*, se respectă pe ele însele, sunt respectate şi, la rândul lor, respectă milioanele de vizitatori ai *adevărurilor*!

Dar atunci, în 1980, acestea erau „adevărurile" noastre româneşti şi locale, iar eu trebuia să prezint (la nivel „înalt"), într-o superbă zi de septembrie, muzeul pietrean de *Istorie* (dar nu neapărat cu „tot" adevărul istoric, aşa relativ cum era şi este el, ci „în acord" cu „adevărurile" de pe panourile muzeale, aşa cum au fost ele „aprobate"), redeschis şi inaugurat în luna mai, reactualizat şi reinaugurat în toamnă, la acea mult amânată şi faimoasă vizită „oficială", ce a marcat apogeul părţii propagandistice a Programului cultural judeţean, *Petrodava – 2000.*

În toate aceste „împrejurări speciale", ce mai puteam să fac? Atât în ajun, cât şi în dimineaţa „vizitei" (în pofida privirilor intrigate ale zecilor de „supraveghetori profesionişti de ocazie", cu sau fără epoleţi, cu sau fără detectoare, care bântuiau prin toate ungherele), am parcurs din nou întregul muzeu, fixându-mi cu aproximaţie, ceea ce am crezut eu ca fiind esenţial şi ceea ce putea fi ignorat. Atât!

În rest, în ziua şi la ora cu „pricina", la sosire, am salutat cu decenţă şi am adresat bun venit „conducătorului partidului şi statului" şi numai schiţând, aproximativ „aceleaşi sentimente", pentru numeroasa „suită". Calm şi, aparent, bine dispus, am început să vorbesc, aproape corelând ritmul vorbirii cu cel al paşilor. M-am întrerupt doar în penultima sală (de la etaj), unde, în vechea organizare a muzeului se afla o imensă machetă cu dezvoltarea urbanistică a municipiului şi, conform celor stabilite, am lăsat ca aici prezentarea să fie făcută de arhitectul şef al judeţului, Grigore Filimon. Imediat, apoi, am trecut în ultima sală (cea în care în prezent se desfăşoară manifestările ştiinţifice şi cultural-educative) şi apoi în holul mare de la etaj unde, în acel timp aveam amenajată, pe un întreg perete (printr-o rodnică, utilă şi atractivă colaborare cu Centrul Teritorial de Calcul Neamţ), prezentarea pe mai multe monitoare (prin intermediul unor circuite electronice directe, existente între cele două instituţii), a celor mai importante piese şi secţiuni din cadrul expoziţiei de bază. După prezentarea şi a acestui procedeu modern (în premiera la noi) de valorizare superioară a patrimoniului muzeal, am improvizat câteva informaţii

Scanned with OKEN Scanner

cu care să pot parcurge coborârea de la etaj şi holul de la parter, până la ieşire, unde misiunea mea s-a încheiat. Nu-mi amintesc nimic din tot ce am spus şi cum am spus. Eram mulţumit: nu am fost întrerupt şi nu am fost întrebat nimic! Am „vorbit" de unul singur, deşi, formal, aveam un „înalt" interlocutor şi o „mulţime" de ascultători „văzuţi" şi „nevăzuţi"! Dar, totul se încheiase cu bine!

*

Peste o săptămână, depuneam cererea de transfer, iar, aşa cum am mai relatat, la 1 decembrie 1980, am fost instalat director al ***T. T.***

*

Încheind acest excurs neobişnuit, din cadrul capitolului de faţă, cred că cel puţin câteva concluzii sunt demne de a fi reţinute: Programul *Petrodava – 2000*, dincolo de îndoielile unora (mai ales din zilele noastre), de limitele şi imixtiunile neavenite ale altora (din acei ani), dincolo chiar de neîndeplinirea multora dintre importantele prevederi cuprinse şi de confiscarea propagandistică exacerbată, ce a culminat cu faimoasa „vizită" şi „reinaugurarea" *Muzeului Judeţean de Istorie*, a fost totuşi un proiect cultural insolit şi curajos. Prin ineditul său, prin mulţimea celor cuprinşi în organizare şi în înfăptuire, dar şi a zecilor de mii de participanţi (ca să nu spun de-a dreptul – beneficiari), din toate comunităţile urbane şi rurale ale judeţului, prin diversitatea formelor culturale abordate pentru diferitele categorii de cetăţeni interesaţi, ca şi prin durata în timp (mai mult de un an de zile), a avut un ecou şi urmări (tot culturale), fără precedent.

Dintre acestea, credem noi, în primul rând trebuie accentuat faptul că majoritatea cetăţenilor judeţului au avut posibilitatea să fie informaţi (la casele de cultură, în cluburi, cămine culturale, biblioteci şi în şcoli), cel puţin de două-trei ori în perioada respectivă, cu alt gen de subiecte decât cele convenţionale şi de îndoctrinare, aspect deosebit de important în „epocă", atunci când educaţia politico-ideologică deţinea primatul din toate punctele de vedere şi în toate împrejurările, inclusiv în instituţiile cultural-educative. A readuce în faţa cetăţenilor, indiferent de vârstă şi de pregătire, probleme fundamentale din istoria ţării, cu argumente şi exemple din proximitatea lor, cu amintirea justificată şi a altor evenimente din trecutul îndepărtat sau mai apropiat, a însemnat pentru noi, cei din „sistemul" culturii, dar şi pentru auditorii-spectatori, nu numai un excelent prilej de evadare din anodinul acelui „prezent", ci, în primul rând, un autentic recurs la memoria naţională, la tot şi toate câte ne leagă de pământul natal şi de faptele strămoşilor. Iar aceasta nu a fost deloc puţin şi nici fără urmări!

În al doilea rând, repetăm, pentru că este mult prea importantă această concluzie: fără imaginarea, adoptarea, lansarea şi aplicarea (chiar şi trunchiată),

Scanned with OKEN Scanner

a Programului cultural judeţean *Petrodava – 2000, Muzeul de Istorie* Piatra-Neamţ, nu ar fi existat, *Muzeul de Artă,* ar fi rămas în continuare o simplă colecţie improvizată, iar *Muzeul de Etnografie,* ar fi fost, poate şi astăzi, un utopic, frumos şi necesar deziderat!

Mai mult, chiar şi dezvoltările muzeale ulterioare, de după anii '90, inclusiv amenajarea şi deschiderea excepţionalului *Muzeu al Artei Eneolitice*, ca şi recenta restaurare a clădirilor *Muzeului de Artă* şi a *Muzeului de Etnografie* (în zona istorică a oraşului, pe *Acropola* de glorie străbună ce nu trebuia „barbar" afectată), au avut privilegiul de a fi fost premerse, în ceea ce priveşte capacitatea de superioară valorizare turistică a municipiului, de un fapt excepţional, *Petrodava – 2000,* marcat cu aplomb, dar şi cu mult curaj şi demnitate, în 1980.

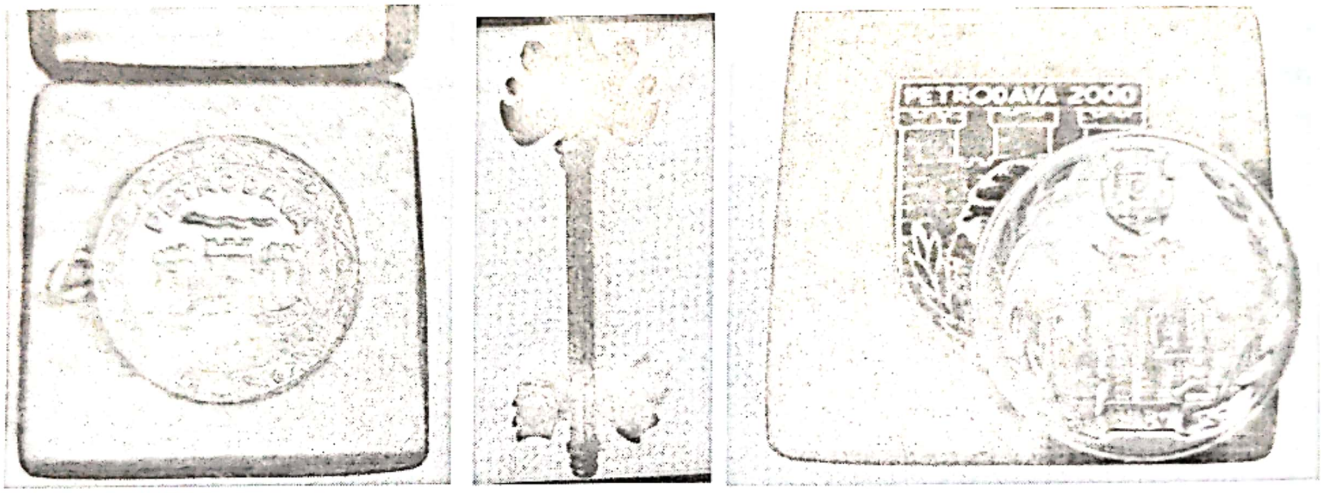

Foto 34. Dintre însemnele jubiliare ale momentului

*

Aşadar, nu numai lansarea unui concept nou, cu superioară încărcătură axiologică, ci şi o reală îndrăzneală, curaj şi multă perseverenţă, toate laolaltă, au făcut din Programul *Petrodava – 2000* un autentic vector cultural care, alăturat cunoscutelor şi arhi apreciatelor festivaluri de teatru, muzică şi arte plastice, ca şi originalelor şi interesantelor saloane-târg ale cărţii, au impus Judeţul Neamţ, în anii închistării ideologice a naţional-comunismului totalitar românesc, ca pe o autentică oază, în care *Cultura* a reuşit să marcheze hotărâtor, multe destine şi chiar vieţi, ajutându-le, aşa cum am mai spus, să nu-şi piardă speranţa şi să supravieţuiască în demnitate!

IV. 6. Dar şi alte preocupări „teoretice"

În mai multe secţiuni ale acestui capitol, am amintit despre faptul că toate iniţiativele culturale „de marcă", ce au determinat acreditarea de noi concepte şi de noi valori în domeniu, (prezentate pe scurt mai sus), au fost

Scanned with OKEN Scanner

însoţite, la rândul lor, de semnificative reuniuni de comunicări şi dezbateri. La acestea erau invitate şi participau numeroase şi prestigioase personalităţi naţionale ale domeniilor respective, puţinii specialişti de care dispuneam atunci în judeţ, dar şi mulţi dintre organizatorii locali ai manifestărilor cultural-artistice (din oraşele şi comunele judeţului), pornindu-se de la dezideratul, relativ pragmatic, al înarmării lor şi cu absolut necesarele minime cunoştinţe conceptual-teoretice, în scopul perfecţionării calităţii tuturor activităţilor cultural-educative organizate de aceştia.

Trebuie menţionat că exista deja în judeţ, ori s-a format tot în acei ani, şi o apreciată efervescenţă a valorizării cercetării ştiinţifice în alte domenii ale activităţilor economico-sociale, ai cărei promotori au fost, indiscutabil, cercetătorii de la Centrul de Cercetări al C. F. S. Săvineşti, de la Staţiunea de Cercetări *Stejaru* – Pângăraţi, aparţinând atunci de Universitatea *Alexandru-Ioan Cuza* din Iaşi, sau de la Staţiunea de Cercetări Agricole Secuieni. Lor li s-au alăturat, din primii ani ai existenţei noului judeţ, cei din muzeele judeţului, din societăţile ştiinţifice ale cadrelor didactice şi ale cadrelor medicale, care excelau prin diversificarea şi calitatea reuniunilor pe stricte specialităţi şi consecvenţa cu care au reuşit să le organizeze, până în prezent.

Tocmai în acest context, reamintim faptul că, în primul rând, cultura nu se putea situa în afara preocupărilor de înnoire şi modernizare, nu putea să nu se alăture şi să nu stimuleze această autentică efervescenţă, în toate domeniile vieţii economico-sociale, odată cu constituirea noului judeţ Neamţ. Trebuie să recunoaştem public şi cu această ocazie, faptul că la Neamţ, factorul uman determinant în acest sens, benefic pentru anii de început ai judeţului (1968-1973), a fost aflarea în fruntea coordonării domeniilor politico-ideologice, culturii, educaţiei, sănătăţii şi cercetării, a distinsului om de cultură şi atent animator spiritual, despre care am mai amintit în cartea noastră, Constantin Potângă. Acesta, nu numai că ne-a susţinut şi ajutat, dar adeseori s-a implicat nemijlocit în organizarea unor importante manifestări, cum a fost de exemplu, inedita Sesiune consacrată în 1971, ***educaţiei estetice.*** Manifestarea a rămas din păcate unicat, atât la noi cât şi în ţară, din cauze legate nemijlocit de „prevederile" atunci adoptatului program ideologic (despre care am mai relatat) şi a măsurilor constrângătoare ce au urmat, în tot sistemul politico-ideologic şi cultural-educativ, măsuri ce au culminat, la sfârşitul anilor '70 şi începutul anilor '80, în Bucureşti, cu vestita „demascare" a „mişcării transcendentale" şi alte astfel de campanii ... de urmărire a „vrăjitoarelor" intelectuale. Pe acest fond neprielnic, la noi în judeţ s-au iniţiat totuşi, în acei ani, după cum aminteam mai sus, renumitele în epocă dezbateri teoretice pe probleme teatrale, muzicale, de arte plastice, dar şi cele ale muzeelor, bibliotecilor şi ale altor instituţii de cultură, educaţie, învăţământ, sănătate sau din alte domenii[86], în

[86] A se vedea inclusiv tipăriturile la care ne-am referit în subsecţiunea III. 2. 3.

Scanned with OKEN Scanner

care au fost implicați toți factorii cultural-educaționali, iar exemplul de urmat l-au oferit, prin participare și calitatea contribuțiilor, toți cei aflați în fruntea sistemului cultural-educațional local. Aminteam mai sus de contribuțiile de excepție ale lui Marcel Drăgotescu, George Bararu, George Podani, Constantin Tomșa, Eduard Covali, Elena Didoiu, Ștefan Cucoș, Constantin Bostan, dar ar mai putea fi citați și mulți alții, care au susținut și chiar au publicat puncte de vedere demne de a fi experimentate în praxiologia culturală.

De altfel, ca un autentic bun exemplu, în 1972, doctorul în filozofie Constantin Potângă publica, la rândul său, o valoroasă lucrare[87] care, dincolo de titlu și de unele reverențe ideologizante, poate constitui chiar și astăzi, un bun îndreptar în pregătirea celor care doresc cu adevărat să se dedice promovării noului în demersurile de culturalizare, atât de necesare în contextul social-politic actual. (Se pot consulta, fără teama de a fi fost „depășite", de exemplu, pe lângă întreaga problematică, interesantele definiri conceptuale ale culturii de masă, sau cele cuprinse în secțiunea III. 2. *Aspecte ale relației tradiție-modernitate în cultura de masă* – pp. 212-258 și altele.)

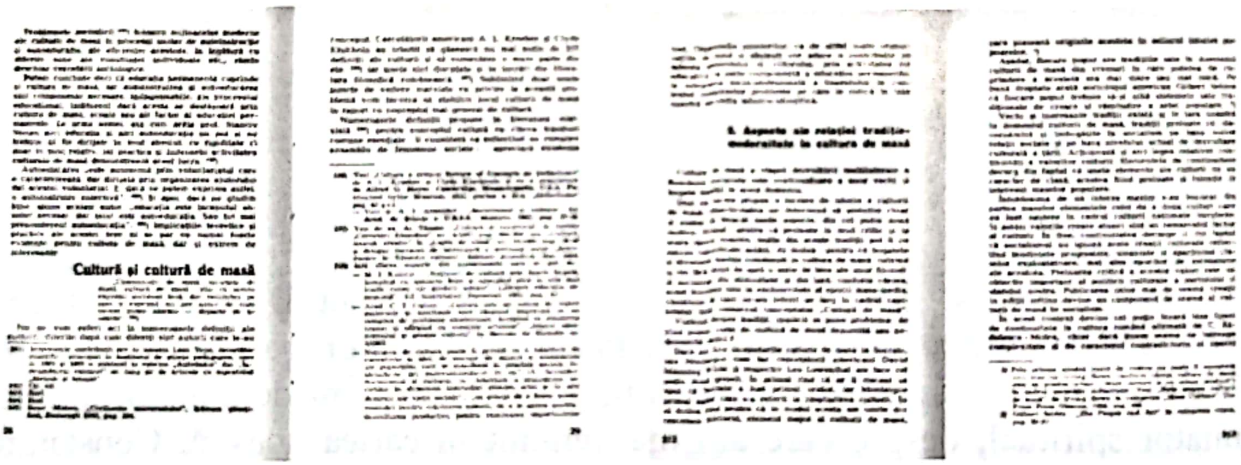
Cultură și cultură de masă

Foto 35. Idei ce merită valorizate

În ceea ce mă privește, dincolo de unele contribuții la manifestările teoretice locale, în aceeași perioadă, am elaborat și susținut, la Simpozionul *Rolul comunicării de masă în actuala etapă de dezvoltare a țării noastre* (Radioteleviziunea Română, București, 17-18 octombrie 1973), în cadrul secțiunii a II-a a Simpozionului, *Comunicatorul de profesie și opinia publică,* comunicarea intitulată *Comunicator, dar nu de profesie* – prin care, puneam în atenția celor interesați un punct de vedere, la fel de valabil și în activitatea de culturalizare, prin care susțineam că, în activitatea de comunicare, trebuie să se regăsească specialiști din toate domeniile preocupărilor umane, că prin accepțiunea conceptului de comunicator trebuie înțeleasă, în primul rând, *o*

[87] POTÂNGĂ, Constantin, *Socialismul și cultura de masă*, Editura *Junimea*, Iași, 1972, 318 p.

Scanned with OKEN Scanner

calitate şi nu o profesie, calitate dobândită genetic (atunci?!), prin pregătire politică, profesională şi culturală, dar şi prin exerciţiu. Dincolo de interesul stârnit în cadrul dezbaterilor de mai multele mele aserţiuni cu privire la particularităţile conceptului, comunicarea a fost tipărită în acel an, atât în volum, de către Radioteleviziune, cât şi în revista *Presa noastră*. Surpriza a venit însă peste câţiva ani, când, stupefiant pentru mine, mi-au fost semnalate tocmai din S. U. A., traducerea comunicării mele în Polonia şi referinţe critice favorabile despre aceasta, apărute peste ocean. De aceea şi încălcând iarăşi simţământul firesc şi strict necesar al modestiei, încerc să socotesc utilă, acum şi aici, republicarea comunicării mele (aşa cum am susţinut-o atunci), chiar dacă astăzi i-aş aduce destule serioase corective (dincolo de obligatoria eliminare a „decoraţiunilor" ideologice, *sine qua non* în epocă), republicabilă tocmai pentru acele conţinuturi apreciate atunci şi care o fac de interes şi acum, inclusiv în activitatea de culturalizare)[88]. De altfel, această importantă problemă, a rolului comunicării/comunicatorilor în societatea contemporană, a revenit cu insistenţă în atenţia opiniei publice. Chiar Radiodifuziunea Română, recent, după peste patru decenii, i-a consacrat un nou simpozion internaţional, motiv pentru care şi eu am apreciat că textul meu, chiar în forma lui de atunci, merită pus şi în atenţia cititorilor de azi.

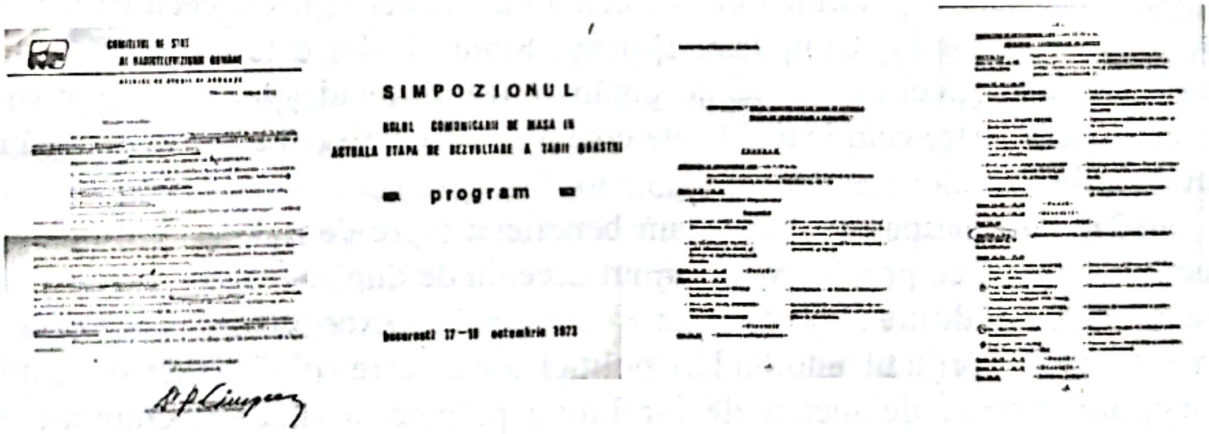
SIMPOZIONUL

program

Bucureşti 17–18 octombrie 1973

Foto 36. Primul simpozion „naţional" al „comunicatorilor"

Astfel de exemple s-ar putea da, chiar mult mai multe, de la majoritatea sesiunilor de referate şi comunicări ce au dublat principalele mari manifestări cultural-educative de la Neamţ, din volumele, anuarele şi celelalte tipărituri menţionate în secţiunea *Cuvântul ... SCRIS*. Însă rostul acestor succinte referiri este doar de a semnala în prezentul capitol (pe lângă cele detaliate în capitolele al II-lea şi al III-lea) şi cele câteva „îndrăzneli", mai puţin obişnuite, în elaborarea unor concepte şi a unor metodologii culturale de interes. Demers greu de realizat când îţi propuneai, conştient şi hotărât, să diversifici şi să modernizezi, în condiţiile vitrege ale „epocii de aur", domenii (atunci,

[88] A se vedea anexa XXXVII.

Scanned with OKEN Scanner

integrate „oficial" în structura şi subordinea propagandei de partid), precum CULTURA şi CULTURALIZAREA, domenii care, acum, zice-se în „libertate", după douăzeci şi cinci de ani, au cam rămas, de data aceasta, „graţie" impostorii şi incompetenţei ce au guvernat grosolan şi în acest domeniu, tot la voia nemiloasă a „hainului hazard". Aşa că, tot succint, ne îngăduim să adăugăm, la finalul acestui capitol, încă o restrânsă subdiviziune:

*

IV. 7. Câteva, tot preliminare, precizări

Am evitat cu bună ştiinţă să le numesc concluzii, pentru că, după opinia noastră, în cazul de faţă concluziile nu trebuie să se refere din nou la trecut (cum se face mai uşor şi cum fac mai toţi), ci ... dimpotrivă, la viitor!

Aşadar, până la concluzii ... pentru viitor, doar câteva ... precizări, de final de capitol:

1. în pofida constrângerilor de tot felul, politice şi economico-sociale din anii totalitarismului comunist, în judeţul Neamţ, de la constituirea acestuia şi până în '89, cu excepţiile de rigoare, voite sau „nevoite", pe care nici nu le-am mai comentat (oricum mult mai puţine decât în multe alte judeţe), a existat şi s-a consolidat o puternică efervescenţă cultural-educativă, ceea ce a făcut ca, alături de Timiş, Cluj, Iaşi, Braşov, Sibiu şi alte câteva centre (toate) universitare, noi, cei de aici, să ne situăm totuşi între judeţele reprezentative şi chiar cu una dintre cele mai ridicate cote ale vivacităţii culturale din România acelor ani;

2. am mai spus şi repet: am beneficiat (spre deosebire de multe alte locuri din ţară), cu precădere în primul deceniu de după constituirea judeţului, nu numai de tradiţiile şi de moştenirea culturală de excepţie ale zonei, ci şi de încrederea şi sprijinul unor lideri politici locali care, dincolo de obligaţiile funcţiilor lor sau de inerentele lor limite politice şi (uneori) culturale, au înţeles rosturile, nevoile umane şi materiale ale culturii, precum şi importanţa sau menirea celor ce se ocupau atunci de acest important domeniu al vieţii sociale din judeţ, lăsându-ne o anume „autonomie", deloc de neglijat şi pe care, cu modestie declar, am ştiut să o valorizăm;

3. mai mult, personal, ca unul cu prima răspundere în domeniu, am beneficiat de semnificativă libertate: în alcătuirea echipei culturale a judeţului, în alegerea celor mai pregătiţi specialişti pentru conducerea instituţiilor culturale judeţene (chiar atunci când unii dintre ei aveau „probleme de dosar"), în dezvoltarea schemelor, a structurii de personal şi în preocuparea pentru calitatea profesională a lucrătorilor din aceste instituţii, sau în cazul conducerilor aşezămintelor culturale, chiar şi atunci când, conform „legislaţiei momentului", directorii acestora au devenit (şi) „activişti" de partid;

Scanned with OKEN Scanner

4. tuturor acestora, fără excepţii, cărora li s-au alăturat mii de intelectuali din oraşele şi satele judeţului, personal trebuie să le fiu profund recunoscător pentru uriaşul efort de a conferi, tocmai în acei ani, autentică personalitate culturală acestui judeţ al ţării, prin calitatea şi mulţimea de manifestări cultural-artistice, unele devenite adevărate evenimente, recunoscute ca atare şi indiferent de „îngustimile" unor „comentatori-judecători" de azi, atunci au generat nu numai bucurii şi mici satisfacţii materiale sau spirituale, ci şi speranţe multor conştiinţe, care aveau nevoie de „puţinul" ce putea fi oferit de cultura acelor vremi;

5. dar mai ales trebuie să le fiu recunoscător apropiaţilor mei colaboratori de la Comitetul Judeţean de Cultură şi din instituţiile culturale judeţene, cărora le datorez şi acum, peste ani, scuze pentru solicitările şi implicarea poate, adeseori exagerate, la care au răspuns însă, totdeauna, peste aşteptări, cu surmenant dar conştient/benefic efort fizic şi intelectual. Graţie şi generoasei lor dăruiri s-au putut naşte noile concepte ale paradigmaticelor manifestări festivaliere şi celorlalte originale implicări culturale cu care judeţul Neamţ a dat atunci, dovada unei superioare afirmări axiologice a forţelor sale intelectuale şi care, indiscutabil, au fost, sunt şi vor rămâne cel mai important atu al supravieţuirii cu demnitate prin CULTURĂ.

Aşadar, spună ce vor comentatorii politici şi „culturali" „exigenţi" şi „echidistanţi" din zilele noastre, revendice orice pretenţii de originalitate contemporanii „reinventatori ai roţii" în „inovaţia" culturală, dar dacă în condiţiile încătuşării ideologice din deceniile totalitarismului ceauşist, în Neamţ au fost posibile renaşterea străvechilor tradiţii (nu numai folclorice) ale Ceahlăului şi ale Războienilor, dacă tot aici, pe lângă dezvoltarea instituţională (biblioteci, muzee şi numeroase alte aşezăminte culturale din oraşe şi sate), cu ansasamblul ei de manifestări specifice şi importante pentru spiritualitatea locurilor şi a oamenilor, s-au putut manifesta ***cultural*** cuvântul rostit, „jucat" ori tipărit, este deja deosebit de semnificativ pentru acei ani. Dar şi-au urmat, aici, şirul ediţiilor novatoare şi rodul unor noi concepte culturale ce au dat prestanţă, individualitate şi originalitate vieţii culturale de ansamblu a judeţului. Nu este la îndemâna oricărui colţ de ţară să poată declara că a gândit, organizat şi impus în viaţa culturală naţională *Primul Festival al Spectacolelor de Teatru pentru Tineret şi Copii*, *Primul Festival de Artă Plastică LASCĂR VOREL*, *Primele Cursuri Estivale Studenţeşti* şi *Festivalul Anual VACANŢE MUZICALE LA PIATRA-NEAMŢ*, ... sau, *Primul Salon-Târg de Carte LIBRIS*. Şi, le place unora sau nu, sunt toate acestea dovezi peremptorii ale supravieţuirii demne prin **CULTURĂ** în judeţul Neamţ, ce au onorat şi onorează pe toţi cei care au fost părtaşi la aceste cu adevărat reuşite iniţiative şi demersuri culturale! La rându-mi, sunt şi eu mândru că, în acele împrejurări, nu am fost un simplu martor!

Dar să ne mărginim numai la aceste câteva exemple deosebit de ilustrative şi să revenim la ... prezent !

Scanned with OKEN Scanner

V. *Au prezentul nu ni-i mare ? ...*[89]

Şi da ... Şi *NU!*

Încerc, odată cu revenirea la unele dintre realităţile acestor ani „postdecembrişti", să nu repet prezentarea unor aspecte sugerate măcar, în capitolele anterioare, dar, deşi foarte pe scurt, nici să nu omit acele foarte puţine „acte" culturale care, indiferent de domeniul manifestării lor, au influenţat pozitiv sau negativ, „mersul" culturii (*cultură* – de data aceasta şi în aceşti ani – preponderent cu „minuscule" în general), la nivelul multora dintre judeţele ţării, dar în primul rând (e firesc, nu?) şi în judeţul Neamţ.

Indiscutabil, schimbarea majoră a prefacerilor determinate în viaţa tuturor vieţuitorilor pământului românesc, de „evenimentele" din decembrie '89, aşteptate de mulţi, dar pregătite de ... mai nimeni din „interior" (dar nu şi din „afară"!), a fost şi a rămas, fără niciun fel de dubiu, redobândirea – conştientă sau nu – a **(re)trăirii pierdutului sentiment al libertăţii**, a conţinutului şi sensurilor acestuia.

În cadrul acestei mari mutaţii, faţă de şabloanele impuse de propaganda „culturalizatoare" naţional-comunistă, cu componente aparent „particulare" fiecărei generaţii a momentului, *Cultura* şi *Educaţia* (autentice!!!), ar fi fost firesc să aibă, în toate momentele sfertului de veac ce a trecut de atunci, rolul lor, *sine qua non*, dar ... nu a fost să fie aşa!!!

Se SIMTE şi se VEDE acest dureros adevăr pretutindeni în ţară, dar şi pretutindeni în lume, acolo unde, cu rost sau fără, au ajuns unii dintre cei mai „români" dintre noi (?), în aceste vremuri „cu întâmplări" (mai ales „afară"), ce ne-au afectat identitatea şi demnitatea naţională, fără precedent în întreaga noastră istorie!

Cu toate acestea, ar trebui să fim orbi, lipsiţi de elementară obiectivitate sau chiar răuvoitori, dacă am continua să refuzăm a vedea totuşi, extraordinara schimbare de imagine şi vizibilitate în interior şi în exterior, a unor întregi domenii ale creaţiei şi interpretării cultural-artistice româneşti.

Acestea, împreună cu importante sectoare ale cercetării ştiinţifice, educaţiei şi sportului, dar şi cu unele (deocamdată foarte puţine) „excepţii" de succes din industrie, agricultură şi alte componente economico-sociale dau (în

[89] Mihai EMINESCU, *Satira III* (orice ediţie).

Scanned with OKEN Scanner

sfârşit) României contraponderea atât de necesară, pentru compensarea endemicelor rămâneri în urmă din domeniile civilizării infrastructurilor, nivelului de trai, aprofundării democraţiei, combaterii corupţiei şi desăvârşirii realei şi totalei integrări europene.

Fără a intra în detalii din sfera realităţilor politice şi economico-sociale, ce nu au constituit obiect al relatărilor noastre de mai sus, trebuie să facem remarca, tot mai evidentă în felul ei, că prestigioase foruri şi instituţii cultural-artistice naţionale, unele autentice fundaţii culturale (sunt şi destule „ne" autentice!) dar şi aşezăminte culturale şi de educaţie din centrele universitare reprezentative ale mai tuturor zonelor ţării, sau uneori, din oraşe sau chiar din unele sate, care până acum nu se manifestaseră în peisajul cultural românesc, au devenit, în sfertul de veac ce a trecut deja de la „revoluţie", importanţi vectori de cunoaştere şi valorizare a spiritualităţii româneşti, acasă şi în „afară".

Dacă am aminti doar despre extraordinara „explozie" a activităţilor editoriale, începând de imediat după '89, despre amploarea fără precedent a instituţiilor şi manifestărilor media, despre reluarea şi aşezarea pe baze autentic libere a unor manifestări culturale româneşti de prestigiu, ca Festivalul Internaţional *George Enescu*, despre succesele incontestabile ale tinerilor creatori din domeniile cinematografiei şi muzicii, despre Festivalul Internaţional de Teatru al Sibiului Capitalei Culturale Europene, despre „puzderia" de noi festivaluri din toate zonele ţării, dintre care Festivalul *Shakespeare* de la Craiova şi Festivalul de film de la Cluj-Napoca sunt autentice revelaţii culturale, sau despre alte sute de insolite iniţiative şi de prezenţe în ţară şi peste hotare (de la tarafurile şi ansamblurile muzicale şi coregrafice ale diletanţilor, la noile şi valoroasele instituţii profesioniste private, din toate domeniile artelor tradiţionale şi ale celor contemporane), putem constata o efervescenţă culturală demnă de luat în seamă, în pofida tuturor neajunsurilor la care ne-am referit.

Toate acestea sunt doar câteva dintre mutaţiile cultural-spirituale ale ultimului sfert de veac, dar ele nu ilustrează în acelaşi timp şi progresul general, cultural, civilizator şi economico-social al societăţii româneşti, în contextul (care ar fi trebuit să fie atât de benefic), al integrării noastre euro-atlantice, dovedind că avem nu numai de primit şi alte valori ale lumii civilizate, dar suntem şi tezaurizatori de valori originale, pe care le putem împărtăşi cu toţi cei ce sălăşluiesc în lumea democratică, a civilizaţiei şi a bunăstării. Spre aceasta, noi doar încă tindem, fără a şti când vom reuşi să facem parte efectiv din ea. Şi de ce toate acestea? Simplu! Pentru că, la fel ca în multe alte domenii economico-sociale (inclusiv al educaţiei), după scurtul ministeriat de prestigiu şi mari speranţe cultural-spirituale şi nu numai, când milioane de oameni care mai sperau în „binefacerile" culturii, vedeau în Andrei

Scanned with OKEN Scanner

Pleşu, omul potrivit să schimbe şabloanele propagandistice, pe care să le înlocuiască prin promovarea valorilor autenticei culturi, a urmat, cu foarte puţine excepţii, dezastrul marii majorităţi a ministeriatelor culturale (de fapt, non-culturale), cu efecte în toate structurile politico-administrative, organizatorice şi instituţionale, concretizate în degringolada generalizată a fiinţării noastre cultural-morale. Deci un efect dezastruos, ale cărui sechele se vor resimţi în mult mai multe generaţii! Conchid: am încheiat un sfert de veac în care, după hiatul provocat de dominanţa propagandei naţional-comuniste asupra culturii, **nu beneficiem încă de *o autentică şi atât de necesară politică a culturii*** (la nivel naţional şi local)***, bazată pe o la fel de autentică strategie culturală.***

Nu ne referim la politicile de partid, la o politică de „conducere", de „coordonare", de „dirijare", de „control" (şi mai rău, de „cenzură"), sau de orice fel de imixtiune în problemele de fond şi de formă ale culturii, ale factorilor, agenţilor, instituţiilor şi aşezămintelor culturale. Ne gândim însă, la o politică a cunoaşterii realităţilor cultural-educative, a cauzalităţilor nocive ce au generat tarele cultural-morale de astăzi, a stabilirii de măsuri adminisrativ-organizatorice adecvate, posibile de recomandat şi experimentat la scară naţională. Ne gândim deci, la necesitatea elaborării şi implementării unor strategii în domeniul cultural-educativ, indiferent de „culorile" politice ale administraţiilor de stat şi la reintroducerea în preocupările curente ale tuturor factorilor de decizie (ale tuturor şi nu numai ale unora, căci nu se poate altfel!), a problemelor educaţiei permanente pentru marea masă a cetăţenilor ţării.

Avem, aşa cum arătam în mai multe rânduri, o bună şi valoroasă expertiză în domeniu, cu precădere din perioada interbelică, dar chiar şi din perioada anilor '65-'75, când au existat, după cum am menţionat de mai multe ori, valoroase preocupări pentru sporirea rolului culturii şi al educaţiei permanente, fapt ce a dus, în unele judeţe ale ţării, inclusiv în Neamţ, la creşterea semnificativă a coeficientului de vivacitate culturală, chiar şi în acei ani cu destule sechele ale perioadelor anterioare, fapt deloc insignifiant sau deloc nelipsit de urmări, ci, dimpotrivă!

Aşadar, dacă la nivel naţional, înainte de '89, întreaga cultură „organizată" era „de stat" şi subordonată, după cum se ştie, propagandei de partid (având prioritar şi menirea de a sluji nemijlocit „programul ideologic al partidului"), cu structuri intermediare de „control şi îndrumare" de sus şi până jos, astăzi, în lipsa unor politici şi strategii culturale viabile, în funcţie de realităţile româneşti, (acestea nu preocupă pe nimeni şi nici măcar nu au fost „schiţate"), nici Ministerul Culturii, nici pseudo-organismele sale teritoriale, menţinute fără niciun rost, („inspectorate" ..., „direcţii" ... „deconcentrate" ??? !!!), nu mai reprezintă „mai nimic" în „derularea" – căci se poate vorbi destul de puţin de „evoluţia" treburilor culturale. Iniţiativele, în primul rând

Scanned with OKEN Scanner

bucureştene, care, e adevărat, nu lipsesc, sunt puţine şi anemice; prezenţele culturale româneşti externe, organizate tot numai „central", sunt şi mai puţine şi, adeseori, nesemnificative; proiectele culturale naţionale sau zonale, direcţionate spre asigurarea unor minime standarde morale şi spirituale, au rămas simple utopii; finanţarea de la Bugetul de Stat a dramaticelor urgenţe culturale din domeniul restaurărilor şi al investiţiilor culturale naţionale strict necesare (nu numai de la buget), se face tot „pe sprânceană", atunci când „se face" şi, uneori, la fel de prost sau chiar mai rău, decât înainte de '89 ; subvenţionarea unor instituţii cultural-artistice reprezentative a fost „pasată" administraţiilor teritoriale şi ... vorba din bătrâni: „Dumnezeu cu mila"!

Renunţăm să mai facem alte exemplificări sau trimiteri la realităţile culturale naţionale contemporane care, menţionam mai sus, nu sunt lipsite de valori de excepţie şi argumente factuale diverse, generate de personalităţi creatoare sau instituţii şi organisme (organizaţii) care nu îşi dezmint menirea de stimulatori şi vectori ai culturii româneşti de pretutindeni. Dar toate acestea nu sunt decât „glanţul" cultural românesc contemporan, „excepţiile cu sclipici", care nu pot suplini lipsa autenticei şi necesarei strategii în domeniul important al culturii, aflată acum la noi, din punct de vedere organizatoric şi conceptual, (după cum poate constata oricine), din cauza lipsei unui orizont strategic specific, într-un vremelnic (nădăjduim) şi acut puseu de nedorită, nejustificată şi subiacentă subcultură/aculturaţie, cum arareori s-a întâmplat în ultimul veac şi jumătate.

Cât despre atât de necesara strategie culturală a României, viitorul va decide, iar eu am convingerea că, atât viitorul (nu prea îndepărtat) cât şi strategia culturii naţionale, vor împlini nădejdile acelora care, aşa cum este bine cunoscut (de către cei ce vor să cunoască), de mai bine de cinci veacuri, au pus, în vremuri şi realităţi istorice deloc prielnice, fundamentul atât de necesar al ascensiunii unitare a moralităţii, bunei cuviinţe, culturii tradiţionale (şi apoi moderne) şi a spiritualităţii tuturor românilor, din interiorul şi din afara graniţelor actuale. Aceasta cu atât mai mult, cu cât nu suntem lipsiţi total de cele strict necesare: avem, în subordinea Ministerului Culturii un Institut Naţional pentru Cercetare şi Formare Culturală, avem chiar un Centru de Cercetări şi Consultanţă în Domeniul Culturii, care dispune de date la zi despre infrastructura culturală a ţării, despre structura resurselor şi ofertelor culturale, despre barometrul actualizat al consumului de bunuri şi servicii culturale şi chiar despre unele strategii culturale sectoriale [90]. Dar cui folosesc toate aceste date? Nimănui! Şi asta, nu în primul rând din lipsa resurselor financiare ci, în mod categoric, din cauza faptului că încă niciun partid nu şi-a asumat serios responsabilitatea morală a elaborării unei politici culturale autentice şi, în

[90] A se vedea date concrete pe w.w.w. culturadata.ro

Scanned with OKEN Scanner

consecinţă, a unei strategii culturale naţionale, cu avantajele şi riscurile ce decurg dintr-un asemenea gest de prestigiu.

Dar în „teritoriu", care mai este situaţia?

V. 1. De exemplu: ce face „Deconcentratul" cultural?

În aceste condiţii şi cu riscul declanşării unui nou val de nemulţumiri, contestaţii şi chiar proteste ale unor „stâlpi ai democraţiei" locale, risc pe care mi l-am asumat de mult timp, cred că se impune şi o scurtă trecere în revistă a realităţilor culturale (şi nu numai) „nemţene", tocmai ca reflectare a unor stări de lucruri generate de lipsa politicilor naţionale sau sectoriale, elaborate de forţe politice conştiente şi responsabile, de lipsa cu desăvârşire a strategiilor româneşti, în general, şi a unei strategii culturale naţionale, în special. (Nici nu îndrăznesc să mă mai gândesc acum la posibilitatea sau existenţa unor strategii culturale locale (cine să le mai elaboreze acum?), care, aşa cum menţionam în capitolele anterioare, nu ne-au lipsit, măcar uneori!)

Nu vom detalia excesiv aceste realităţi şi, în plus, facem precizarea că ele sunt prezentate prin prisma opiniilor strict personale, deci susceptibile de subiectivism. În consecinţă, admit de la început că punctele mele de vedere pot fi chiar şi eronate, dar cred în ele, ca atare le susţin şi, totodată, le supun atenţiei publice. Aştept cu interes eventualele comentarii, punctele de vedere contrarii şi eventuala posibilitatea de a dialoga pe aceste teme, în beneficiul nostru (aşa cum spuneam), al tuturor.

Astfel stând „lucrurile", la fel ca în toate judeţele ţării, vechiul „organism de partid şi de stat", Comitetul Judeţean de Cultură şi Educaţie Socialistă Neamţ, s-a transformat, după '89, tot pe baza „indicaţiilor" centrale, ca şi înainte, în instituţie „deconcentrată" (???) (inspectorat, direcţie ...) a postrevoluţionarului Minister al Culturii. În ceea ce a privit „conducerea" acesteia, căci, în perioada de imediat post '89, nu se putea vorbi de un autentic management, căci după primii lideri „revoluţionari", au urmat, la fel ca în toate celelalte „departamente" judeţene (învăţământ, sănătate, agricultură ... sport etc.), „sinecuriştii" politici, „rocadaţi" sau efectiv înlocuiţi, ori de câte ori seismele politice locale sau centrale au impus astfel de operaţiuni pseudo politice şi anticulturale. Mă explic: unii dintre liderii culturali „postdecembrişti" din Neamţ au fost şi sunt personalităţi culturale recunoscute, dar mandatele lor (unele multiple), în „conducerea" culturii, în primul rând din motivele de mai sus, au fost tributare total tarelor democraţiei noastre „originale", aceştia mulţumindu-se prea uşor cu ingratul rol al celor puşi să asigure „liniştea culturală" a administraţiilor locale (şi ele) impuse de puterea „de sus", aleasă prin vot „democratic", „de jos". Mai nou, la împlinirea sfertului de veac de la evenimentele din '89, judeţul Neamţ s-a putut lăuda şi

Scanned with OKEN Scanner

cu o „inovație de management cultural" fără precedent: „nemaigăsindu-se", pe pământ „local", oameni de cultură demni de încredere (politic judecând, nu?), am fost „blagosloviți", lungi perioade de timp, cu o suită relativ numeroasă de „interimari", trimiși de la București sau de aiurea. (!!!???) Meritam, nu?

Toate „mișcările de cadre", pe fondul „golirii treptate de conținut", din punct de vedere al atribuțiilor și eficienței organismului cultural județean („deconcentratul"), care a rămas practic un fel de „apendice reprezentativ" al Ministerului în „provincie", cu, se pare, o singură atribuție concretă (și aceasta preluată de la Complexul Muzeal Județean, care avea însă și specialiști și expertiză): salvgardarea patrimoniului cultural din județ. Dar și din acest punct de vedere, dacă menționăm doar graba obedientă cu care s-a acordat descărcarea arheologică (din păcate, împreună cu Complexul Muzeal Județean), superficialitatea cu care s-au avizat măsurile de conservare a vestigiilor istorice (și în primul rând a sutelor de morminte strămoșești), blasfemia încastrării în beton a elevației vestice a **Catedralei *Sfântul Ioan Botezătorul* – supremă zestre mușatină a Pietrei** – iresponsabila bătaie de joc manifestată grobian în restaurarea (de altfel inutilă), a clădirii ***Teatrului Tineretului*** și, în general, modul diletant și iresponsabil în care a fost susținut proiectul inutilului pasaj subteran, precum și superficialitatea cu care s-a acceptat recepționarea lucrărilor din ansamblul ***Curții Domnești***, ilustrează (dincolo de avizele și „acordurile" ministeriale invocate „salvator"), inutilitatea evidentă, pentru comunitatea Piatra-Neamț a unui organism cultural „născut pentru a fi mort", ca să scurtăm această, mai mult decât justificată, diatribă.

În rest, în sfertul de veac ce a trecut de la, totuși, memorabilul '89, cu greu putem „descoperi" ca aparținând inițiativei, profesionalismului și voinței culturale a acestui organism județean, vreo veritabilă și perenă „lucrare" culturală, menită să aibă în vedere pe numeroșii beneficiari de drept ai culturii din județ, iar nu numai pe „cei aleși", dacă or fi existând aceștia … și cine or fi ei! Afirmând acest adevăr nu înseamnă că negăm tot ceea ce s-a făcut în anii postrevoluționari de către forul cultural, fost, simplu, „județean" – acum, „deconcentrat": s-au „petrecut", e drept, unele editări și lansări de cărți (de regulă ale celor aflați „în treburi" și beneficiari de sponsorizări de la buget), editări de reviste (tot de la buget, e de *bon ton*, nu?), șezători sau alte „sindrofii" culturale la hanuri și pensiuni „elevate" (cu altfel de sponsorizări), manifestări de „prestigiu" și „protocol" (preluate din „greaua" moștenire „antedecembristă"), și, încă „multe altele" care nu aveau „ce căuta" firesc în casele de cultură și căminele culturale de la sate, de care au cam fugit toți, inclusiv cei din „instituțiile" culturii, … „ca dracu' de tămâie". Oare, DE CE ? Răspunsuri sunt multe! Ne mulțumim să dăm însă, unul singur: Cât timp conducerea acestor „deconcentrate" se va baza numai pe numirile de la „centru", în funcție de interesele politrucilor contemporani locali și nu de

Scanned with OKEN Scanner

realele interese culturale locale, bazate pe cunoaşterea realităţilor şi pe strategii elaborate în scopul ameliorării lor, faptele „culturale", aşa vor „evolua"!

Până una-alta, se pare că, în timpul lungilor şi deselor interimate ale liderilor „noştri" culturali („aduşi de aiurea" şi de care, aşa cum arătam, nu am dus şi nu ducem lipsă), „faptele culturale" locale, în unele oraşe, dar mai ales în foarte multe sate, stau ... mult mai „bine": **nu se mai face mai nimic semnificativ cultural**, sub oblăduirea organismului ministerial „deconcentrat"!

V. 2. Dar instituţiile culturale judeţene?

Cu destulă satisfacţie însă, trebuie să remarc şi să apreciez că viaţa culturală locală de azi, din judeţul Neamţ, în toată diversitatea şi complexitatea ei, a fost efectiv „salvată", în cea mai mare măsură, în sfertul de veac ce a trecut de la „marea schimbare" din '89, de către cele patru importante instituţii culturale judeţene. Aşadar, câteva scurte puncte de vedere (în ordinea alfabetică a instituţiilor), sunt mai mult decât necesare şi se impun:

V. 2. 1. — Biblioteca Judeţeană ***G. T. Kirileanu***, cu justificat temei, a impus oficial, în faţa întregii opinii publice, numele cultural de prestigiu pe care îl poartă în prezent; a valorizat, în mod exemplar, în scopuri culturale, cele mai importante investiţii de la bugetul Consiliului Judeţean dintr-un întreg deceniu; şi-a triplat suprafaţa funcţională utilă destinată publicului, dar şi pe cea destinată depozitelor şi spaţiilor funcţionale specifice; s-a dotat cu cea mai bună şi modernă bază cultural-materială din judeţ; a cunoscut un intens proces de informatizare, computerizare şi cibernetizare, reuşind să-şi creeze posibilităţi de punere a noilor tehnologii IT la dispoziţia celor interesaţi; s-a dezvoltat şi restructurat nu numai ca spaţiu, dotări şi tehnologii, ci, în primul rând, din punct de vedere al numărului, calificării şi calităţii personalului de la sediul central şi din filiale; şi-a dezvoltat, pe lângă formele tradiţionale ale „muncii cu cartea" şi preocuparea pentru creşterea numărului de cititori, pentru noi forme de activitate, de larg interes public şi cu efecte benefice în creşterea fidelizării acestora: cursuri IT, cursuri de limbi străine, formaţii proprii de teatru pentru copii şi pentru persoanele vârstnice, cursuri şi audiţii muzicale, activităţi expoziţionale şi concertistice, centru de informare şi documentare turistică ş. a. Urmarea firească a tuturor acestor exponenţiale creşteri calitative este evidentă pentru toţi cei ce trăiesc în Piatra-Neamţ sau vizitează această localitate moldavă a României.

Biblioteca Judeţeană ***G. T. Kirileanu*** a devenit, cu precădere în anii ce au trecut din acest mileniu, cea mai importantă instituţie a *culturii de masă* (în cel mai propriu şi modern înţeles al acestui concept), din judeţul Neamţ, loc al întâlnirii profesioniste dintre publicul avizat (sau „căutătorii de adevăruri") şi

Scanned with OKEN Scanner

specialiștii permanent amabili și dispuși să ajute la descoperirea adevărurilor ce interesează efectiv pe fiecare vizitator/cititor/cursant/spectator/auditor, al acestei rarisime și prestigioase biblioteci, azi ***autentică, valoroasă și multifuncțională instituție de Cultură***. (Este demnă de a fi apreciată recenta inițiativă, a noii conduceri a Bibliotecii, de a se amplasa în fața clădirii un bust, binevenit în oraș, al lui Mihai Eminescu – s-ar putea discuta însă mai multe despre acest amplasament – dar credem că tot atât de binevenită ar fi, printr-o judicioasă revedere a spațiului și arhitecturii exterioare, amplasarea și a unui bust reprezentativ, pentru cel ce a dat numele său și extraordinarul său tezaur de carte, acestei instituții – ***G.T. Kirileanu***).

Înșiruind toate aceste „catalogări" – numeroase dar telegrafice – mi s-ar părea nefiresc să încheiem aprecierile la adresa instituției, fără a face mențiunea onorantă că ele se adresează, în primul rând, harnicului și devotatului corp de intelectuali ce și-au legat destinele, în pofida „anemicelor" (eufemism) posibilități materiale și chiar satisfacții morale, de nobila slujire a *cuvântului scris*. Iar dintre toți aceștia, îmi face, încă o dată, o deosebită plăcere să-l reamintesc pe harnicul om de carte și talentatul organizator cultural Constantin Bostan, cel care a știut și a urmărit să facă din instituția pe care cu deosebită competență a condus-o un număr însemnat de ani, o promotoare a noului, nu numai în domeniul biblioteconomiei, ci al întregului domeniu al vieții cultural-artistice, așa cum a gândit, a aspirat și a reușit! (Poate nu ar fi deloc rău ca, în cadrul recentei inițiative de atribuire de nume diverselor spații funcționale din interiorul edificiului, să se găsească modalitatea de a păstra în memoria afectivă a prietenilor cărții, în primul rând, pe cei care au ctitorit și au slujit în acest autentic și paradigmatic templu modern al cuvântului scris, rostit și dătător de noi și noi speranțe.)

Să nădăjduim că noua conducere a *Bibliotecii,* asigurată în prezent de către unul dintre prestigioșii scriitori contemporani locali, talentatul poet Adrian Alui Gheorghe, va fi în măsură să ducă mai departe pe calea perfecționării continue, tot ceea ce s-a dovedit a fi o excepțională experiență/expertiză și chiar să readucă instituției rolul avut de la înființare (pe nedrept pierdut, prin acte birocratice și fals descentralizatoare), de for metodologic profesionist (biblioteconomic și general cultural), al întregii activități culturale, atât de necesară în primul rând la sate, prin intermediul *cuvântului scris al cărții* și nu numai!

V. 2. 2. — Centrul pentru Cultură și Arte ***Carmen Saeculare***, constituit în 1968 și restructurat în timp, așa cum am mai menționat de mai multe ori (în primul rând ca denumire, în funcție de interesele propagandistice ale „epocii"), a preluat după '89 (fapt foarte important și benefic, în primul rând pentru

Scanned with OKEN Scanner

continuarea şi dezvoltarea, în noile condiţii social-istorice, a activităţilor culturale tradiţionale!) şi o parte însemnată dintre atribuţiile fostului Comitet de Cultură al Judeţului Neamţ.

Din timpul directoratului de peste două decenii al domnului Constantin-Horia Alupului-Rus (1980-2008), când instituţia a trecut, fără false seisme, peste „hopul revoluţionar decembrist" şi a devenit *Centrul* cu denumirea de mai sus (de care noi nu suntem străini, dar care s-a propus şi atribuit nu numai pentru sonoritatea titulaturii), trebuie să apreciem seria lungă de bune împliniri culturale, atât interne cât şi externe.

Această instituţie condusă cu dăruire şi competenţă de către D-sa, a afirmat şi a dat un nou prestigiu nu numai culturii populare din judeţul Neamţ, ci – fapt deosebit de semnificativ – şi altor forme ale implicării culturale elevate a creatorilor şi a unei reprezentative părţi a beneficiarilor, între care continuarea consecventă şi temeinica organizare a ***Vacanţelor Muzicale*** a constituit punctul forte al vieţii şi activităţii cultural-artistice estivale din Neamţ şi împrejurimi, cu ecouri naţionale şi externe, ani în şir.

Dar odată cu pensionarea d-lui director Alupului (cauzată, nu prioritar de vârstă, ci ca urmare a jocurilor politice, mai evidente în acest caz decât la celelalte instituţii culturale), Centrul Cultural a intrat într-o nedorită perioadă de derută.

Facem abstracţie de directoratele şi cele câteva interimate nesemnificative şi menţionăm doar faptul că, tot din cauza unor asemenea „jocuri" (peste care s-au suprapus „ordonate" şi nedemne campanii de presă, dar şi unele mai mult decât inadmisibile „iniţiative" ale fostei conduceri, în speţă, spre marea mea surprindere, chiar din partea domnului Alupului), unii manageri competenţi şi capabili, chemaţi să conducă şi să aducă în viaţa instituţiei spiritul nou şi autentic al vremurilor în care trăim, aşa cum au fost dl. Ionuţ Cucoară şi d-na Dana Macsim, au trebuit să părăsească onoranta şi meritata misiune încredinţată. În aceste condiţii, nu a fost de mirare faptul că, în anii următori (2012 şi 2013), până şi *Vacanţele Muzicale* au fost suprimate din viaţa culturală a judeţului.

În acele împrejurări şi intuind ceea ce se putea întâmpla, la 23.03.2011, în plină perioadă de pregătire a celei de *A patruzecea ediţii a Vacanţelor Muzicale,* într-o dură dar documentată scrisoare, m-am adresat conducerii instituţiei, pentru a amenda în mod corespunzător impardonabilele demersuri, neafectând numai *Centrul* ca atare, ci însăşi viaţa culturală şi demnitatea oraşului, care a fost şi trebuie să rămână beneficiarul de drept al tuturor proiectelor, iniţiativelor şi acţiunilor întreprinse în mediul cultural local.[91]

Nu voi intra în alte detalii, nu contează măsurile şi urmările acestora, deoarece important mi se pare faptul că, odată cu reluarea *Vacanţelor*, în 2014,

[91] A se vedea anexa XXXVIII.

Scanned with OKEN Scanner

domnul Alupului, aşa cum era firesc şi spre onoarea sa, a hotărât să se alăture actualilor organizatori, iar reuşita ediţiei a fost încă o dovadă că, atunci când nu primează orgoliile personale ci interesul cultural, demnitatea organizatorilor şi cea a comunităţii se întâlnesc şi se potenţează reciproc. În ceea ce mă priveşte, rămân la punctele mele de vedere exprimate atunci, dar acum sunt bucuros că interesul cultural şi demnitatea fiecărui membru al valorosului colectiv actual al *Centrului*, condus în prezent, cu tact, pricepere şi pasiune, de către doamna ec. Carmen-Elena Nastasă, au triumfat, spre cinstea domniei sale şi a prestigiului instituţiei căreia i s-a dedicat. De altfel, numele fiecăruia dintre componenţii actuali ai instituţiei precum şi ale tuturor acelora care anterior au slujit această complexă *operă culturală* – directori, metodişti, alţi specialişti şi consultanţi, colaboratori interni şi externi – ar trebui păstrate nu numai în arhive, ci şi la loc de onoare, în incinta clădirii Centrului, pentru că cei de azi, continuând valorile înaintaşilor, au făcut ca una dintre cele mai valoroase expresii ale spiritualităţii judeţului, *Vacanţele Muzicale la Piatra-Neamţ*, să reintre pe făgaşul ei tradiţional, normal! Iar extraordinarul lor succes din 2015, a confirmat valoarea de excepţie a managementului şi activului profesionist al Centrului Cultural.

Şi încă două „probleme", oarecum, „de subsol", pentru această reprezentativă instituţie culturală: de ce unul dintre cele mai valoroase festivaluri din ţară, al datinilor şi obiceiurilor de Crăciun şi Anul Nou, cu o tradiţie de peste patru decenii, a trebuit să fie artificial „botezat", recent, „Steaua sus răsare", imitând denumirea „proaspătului" concurs al formaţiilor tradiţionale şcolare? Dar să nu intrăm în detalii!

Apoi, în altă ordine de idei, ca şi în cazul *Bibliotecii Judeţene*, regret nespus de mult faptul (deloc nesemnificativ), că şi *Centrul Cultural*, dincolo de implicarea sa în directa organizare a unor numeroase şi chiar prestigioase manifestări culturale, cu deoebire în centrul urban de reşedinţă, a renunţat (repet, din motive birocratice şi fals descentralizatoare), cu mult prea mare uşurinţă la rolul său de *îndrumător metodic profesionist* pentru întreaga mişcare şi creaţie artistică a adulţilor diletanţi şi nu numai, cu accente speciale pentru cultura şi creaţia populară a satelor din Neamţ, tezaurizatoare, încă, ale unor bogăţii fără de care cultura română însăşi ar fi mai săracă. Atenţie!

Credem cu temei însă că, aşa cum spuneam, dacă noua conducere şi valorosul colectiv al *Centrului* a reuşit să depăşească greul handicap al „suspendării" *Vacanţelor*, va fi în măsură, într-un timp foarte scurt, să revină şi asupra unor denumiri şi atribuţii care i-au făcut cinste decenii în şir.

V. 2. 3. — Complexul Muzeal judeţean Neamţ continuă să fie, de peste opt decenii, de la înfiinţarea primului modul muzeal de către venerabilul preot şi cercetător ***Constantin Matase***, indiferent de schimbările structurale

Scanned with OKEN Scanner

prin care a trecut şi chiar în pofida imixtiunilor ideologice, politice, administrative (şi nu numai), din această îndelungată existenţă, **una dintre prestigioasele instituţii de cultură şi cercetare**, ce a făcut şi a dus faima, nu numai în ţară, ci şi în lume, a vechimii şi semnificaţiilor vieţuirii neîntrerupte a oamenilor pe aceste plaiuri, a creaţiilor lor materiale şi spirituale, valorizate azi în instituţiile sale muzeale diverse şi de mare prestigiu.

Constituirea *Complexului*, la sfârşitul anilor '70, prin comasarea întregii reţele muzeale din judeţ (nu intrăm în amănunte), dincolo de „rezistenţa de orgoliu" a unora dintre muzeografii din teritoriu (foarte puţini, de fapt), a însemnat un important câştig organizatoric, administrativ, financiar, dar şi de formare, dezvoltare şi coordonare a activităţii de cercetare ştiinţifică şi a celei culturale de masă (în sensul firesc al implicării muzeelor în educaţia permanentă a cetăţenilor judeţului). În toate localităţile în care au funcţionat şi funcţionează muzee, acestea s-au dezvoltat an de an, au dobândit spaţii şi scheme de personal adecvate şi au devenit autentice centre de cercetare şi educaţie.

În mod deosebit, aşa cum aminteam anterior, odată cu lansarea şi derularea amplei manifestări *Petrodava – 2000* (1978-1980), reţeaua muzeală a judeţului şi, în primul rând, a oraşului Piatra-Neamţ, a cunoscut o anvergură fără precedent, iar după '89, prin refacerea tematică a expoziţiilor permanente de istorie şi prin amenajarea excepţionalului *Muzeu al Artei Eneolitice,* judeţul şi în mod special municipiul de reşedinţă, au dobândit valenţele unor autentice destinaţii cultural-turistice ale muzeelor, realizate prin munca şi pasiunea unor specialişti de excepţie, sprijiniţi (şi înainte şi după '89), de forurile locale şi de către numeroşi intelectuali care aşa au înţeles să-şi facă datoria faţă de semeni şi de istoria acestui pământ.

Rezultatele, în toate detaliile lor (atât cele ştiinţifice, cât şi cele profesional-culturale), obţinute în munca de zi cu zi, dar şi cele de la reuniunile ştiinţifice sau expoziţionale interne sau externe, sunt în bună măsură cunoscute. Tocmai de aceea, nu are rost să le repet, dar cred că nu ar fi de rău augur, ci dimpotrivă, ca numele fondatorilor şi ale unor valoroşi specialişti care şi-au consacrat ani din viaţă pentru edificarea lor, să fie atribuite instituţiilor ca atare, sau unor componente ale acestora, odată cu afişarea publică a fişelor biografico-profesionale ale respectivelor personalităţi. Aşadar, reiau mai vechi propuneri de denumiri, ce ne-ar onora şi cred că ar putea conferi, prin atribuirea lor, un spor de interes public faţă de muzeele noastre şi de anumite secţiuni specializate ale acestora, cum ar fi:

- la Piatra-Neamţ:
  - — Muzeul de Arheologie şi Istorie ***Constantin Matasă***,
  - — Cabinetul numismatic ***Virgil Mihăilescu-Bârliba,***
  - — Laboratorul de restaurare ***Aurel Buzilă,***

Scanned with OKEN Scanner

— Galeria (expo) şi Auditoriul ***Ştefan Cucoş***,
— Muzeul memorial ***Sidonia şi Calistrat Hogaş,***
— Muzeul de Artă ***Iulia Hălăucescu***,
— Galeria de expoziţii temporare de artă ***L. P. Hălăucescu***,
— Muzeul de Etnografie ***Elena Florescu***,
— ***Casa Iulian Antonescu***,
— Muzeul de Ştiinţe Naturale ***Mihai Ciobanu***;

- la Roman,
  — Muzeul de Arheologie şi Istorie ***Vasile Ursache***,
  — Muzeul de Artă ***Minodora Ursache***,
  — Muzeul de Ştiinţe Naturale ***Constantin Tărăbuţă***;
- la Târgu-Neamţ,
  — Muzeul de Istorie şi Etnografie ***Ilie Minea*** şi ***Dumitru Constantinescu***,
  — Muzeul ***Cetăţii Neamţ,***
  — Muzeul memorial ***Ion Creangă***,
  — Muzeul memorial ***Veronica Micle***;
- la Bicaz,
  — Muzeul de Istorie şi Artă ***Marcel Drăgotescu***.

Toate acestea şi alte asemenea denumiri, pe lângă cele menţionate mai sus, ar putea demonstra aprecierea şi respectul specialiştilor de azi faţă de înaintaşi, dând totodată publicului vizitator, un indiscutabil argument şi exemplu al sincerităţii şi demnităţii culturale.

*

În altă ordine de idei şi dincolo de multele, chiar foarte multele şi valoroasele realizări ştiinţifice şi culturale ale tuturor muzeelor şi ale *Complexului Judeţean* în ansamblu, nu pot totuşi înţelege şi-mi reiau punctul de vedere exprimat anterior: **condamnabila uşurinţă** cu care Complexul Muzeal s-a putut alătura Direcţiei pentru Cultură(?) („deconcentratul" cultural) şi compartimentului pentru patrimoniu cultural din cadrul acesteia, în ceea ce priveşte eliberarea descărcărilor arheologice şi avizarea „în grabă" a documentaţiilor pentru aşa zisele „restaurări şi amenajări" de la ***Curtea Domnească***, proiect apreciat ca fiind „foarte important" dintr-odată (de ce şi pentru cine?), în care se pare că includerea laolaltă a superbei Biserici Ştefaniene, a muzeelor de Artă, de Etnografie şi a Teatrului Tineretului a constituit doar paravanul care să mascheze adevăratele resorturi ale unor necurate „interese" economico-financiare locale şi nu numai.

De altfel, e de notorietate publică faptul că probleme vitale de urbanism şi de circulaţie, acest „proiect" *nu a rezolvat*! Cu al său nefuncţional şi chiar inutil pasaj subteran care, aşa cum mai spuneam, nu pleacă de nicăieri şi nu

Scanned with OKEN Scanner

duce niciunde şi cu „marea" piaţă (pentru ale cui sindrofii publice?), artificial şi exagerat mărită, „utilă", după cum se poate constata de către oricine, în primul rând ca loc de evoluţii „coole" pe role, ale copiilor şi adolescenţilor (?), ambele „obiective" afectând blasfemic un loc sacru (în primul rând Catedrala), al comunităţii şi istoriei sale, nu mai convinge nici măcar pe credulii admiratori ai liderilor politici şi administrativi ai comunităţii pietrene de azi, implicaţi (încă?!) în acest proiect!

Indiferent de acordurile oferite iresponsabil şi generos politic de către forurile „culturale" centrale şi graţie „intereselor" deloc „dezinteresate financiar", ale mai multor foruri politico-administrative locale, *Complexul Muzeal* avea *marea* obligaţie legală şi morală de a se manifesta mult mai ferm, profesional şi responsabil pentru a preîntâmpina şi chiar pentru a se opune grosolanelor derogări de la normele fireşti de avizare, proiectare şi executare a unor astfel de lucrări de specialitate, cu implicaţii deosebit de grave, evidente nu numai pentru specialişti, în ceea ce priveşte „ţinuta" autentic restaurată a importantului nucleu de zonă medievală şi reprezentativ spirituală a oraşului. De ce s-a putut întâmpla această autentică batjocură? Cine va răspunde oare? Cine va îndrăzni să ia măsurile administrative, financiare şi de specialitate care se impun?

Cu siguranţă unii (şi mai ales cei care, cu voie sau fără voie, au fost implicaţi în mişelie), nu vor fi de acord cu mine, dar sunt şi acestea, nu doar simple întrebări retorice, ci realităţi, chestiuni grave de renunţare acum, în „păcătoasa" noastră democraţie (încă în multe privinţe „originală"), la demnitatea supravieţuirii prin cultură şi o fărădelege manifestată prin însăşi atitudinea lipsită de respect faţă de istoria naţională! Şi foarte, foarte mulţi încă tac şi nu îndrăznesc să se manifeste şi să reacţioneze: nici prin cuvinte , nici prin atitudine şi nici prin fapte! Oare de ce?

Şi încă un fapt, desigur, mult mai puţin grav, dar care trebuie totuşi semnalat: la fel ca *Biblioteca Judeţeană* sau ca *Centrul Cultural*, *Complexul Muzeal Judeţean* a renunţat şi el, tot cu condamnabilă uşurinţă, la rolul său de *îndrumător metodic profesionist* pentru „mulţimea" iniţiativelor „muzeale" (mai ales de la sate, dar şi din multe şcoli din oraşe), apărute, după '89, „ca ciupercile după ploaie" şi care, în lipsa unei îndrumări de specialitate, au devenit, în foarte multe cazuri, kitsch-uri ce nu slujesc promovării adevărului şi bunului gust. Mai mult, chiar şi în unele unităţi ori acţiuni „patronate" direct de către Complexul Muzeal Judeţean Neamţ (vezi „amenajarea" muzeală de la Cetatea Neamţ), prin concesiile făcute administraţiei locale, atât în „muzeul amenajat aici",cât şi cu prilejul periodicelor mimetice sindrofii „feudale" desfăşurate în incintă, kitsch-ul este în floare şi bagatelizează istoria naţională! (?) Oare de ce?

Desigur, nu are rost să mai căutăm şi alte „neajunsuri" ale unei activităţi ce este cunoscută şi apreciată ca fiind de ţinută. Complexul Muzeal, dincolo de

Scanned with OKEN Scanner

unele concesii obligatoriu reparabile în timp, de care suntem convinşi că este conştient în primul rând managementul său, este şi rămâne instituţia ştiinţifică şi culturală ce va da şi în viitor, valoare şi chiar noblețe peisajului istoric şi cultural al judeţului Neamţ.

V. 2. 4. Despre ***Teatrul Tineretului*** ne-am pronunţat cu destul de multe detalii, în cartea noastră, în mai multe rânduri amintită mai sus.[92] Mulţumind poate pe mai puţini, nemulţumind poate pe mai mulţi, cartea a avut totuşi darul de a completa o bibliografie la care această instituţie, T. T.-ul, fostă de marcă a teatrului românesc şi nu numai, avea şi are dreptul cu prisosinţă. Nu vom reveni deci cu alte realizări din trecutul instituţiei, cartea cuprinzând destule detalii semnificative ce au stârnit interesul „lumii teatrului", al criticii şi al publicului spectator/cititor.

Dincolo de aprecierile critice locale, onorante de altfel şi menţionate anterior, aş reaminti, dintre distinşii critici şi cronicarii dramatici reputaţi, care s-au aplecat cu profesionalism şi înţelegere asupra „tomului" pe care l-am dedicat ***T.T.***-ului, doar pe Ştefan Oprea, care sintetiza: *... Cartea lui Gheorghe Bunghez – ca şi altele de aceeaşi factură apărute în ultimul timp şi dedicate teatrelor din Timişoara, Oradea, Bucureşti („Nottara") ş.a. – ar trebui să fie model şi îndemn pentru cercetătorii teatrului din oraşe cu mare tradiţie teatrală, dar care nu au încă asemenea lucrări de istorie teatrală.*[93]

Am reprodus acest fragment nu pentru a semnala merite ale cărţii , ci pentru a ilustra consecvenţa preocupărilor mele, privind importantul rol cultural şi educaţional „jucat" de teatrul nostru de-a lungul existenţei sale, dar şi pentru a-mi motiva cele câteva precizări de mai jos, în legătură cu starea actuală a T. T., căci am sentimentul că este nevoie:

— în primul rând menţionez faptul că rămân cu fermitate consecvent tuturor aprecierilor cultural-istorice făcute în carte, atât celor referitoare la istoria instituţiei, la succesele şi minusurile sale, cât şi la personalităţile care au „populat-o", marcându-i şi înnobilându-i evoluţia cu idei, programe, manifestări de excepţie şi împliniri artistice, cultural-educative, organizatorice, administrative sau de orice altă natură;

— îmi menţin şi punctele de vedere exprimate cu alte prilejuri, înainte şi după apariţia cărţii, despre teatru şi evoluţia sa, inclusiv pe cele afirmate public (verbal şi în scris), în anul 2013 (şi după), cu privire la **devastarea brutală** a clădirii acestuia şi punerea „la index" a prestigiului dobândit de T. T., cu muncă şi adeseori cu sacrificii, timp de peste o jumătate de secol, inclusiv în

---

[92] Gheorghe I. Bunghez, *Teatrul tineretului între DRAGONUL şi PIAŢETA*, (1980-1986), Editura *Asachi*, Piatra-Neamţ, 2010

[93] Ştefan OPREA, ***Fenomenul teatral Piatra-Neamţ***, în ***Dacia Literară***, (serie nouă din 1990), nr. 92 (5/2010), septembrie 2010, p. 80.

Scanned with OKEN Scanner

timpul dictaturii comuniste. Responsabile pentru acest sacrilegiu sunt, indiscutabil, forurile politice şi administrative locale şi judeţene din contemporaneitatea noastră „democratică". Fac totuşi precizarea: nu democraţia noastră „originală" în sine, este vinovată ci, categoric, imoralitatea, incultura, ignoranţa, politicianismul, afacerismul şi abjecţia veroasă a unora dintre cei care, prin votul iresponsabil al multora dintre noi, au ajuns să îndeplinească funcţii şi atribuţii (în primul rând în Piatra-Neamţ), de care abuzând grosolan, au afectat grav însăşi supravieţuirea noastră moral-spiritual-culturală în această parte de ţară. T. T. (aşa după cum am spus şi scris în mai multe rânduri), nu este singura dintre instituţiile culturale ale judeţului Neamţ care a căzut victimă lăcomiei şi prostiei celor care, la municipiu sau judeţ, ar fi trebuit să fie primii lui apărători!;

— starea actuală a T. T., dincolo de „marile" (mici) succese, datorate, în primul rând, unor colaborări prestigioase, întreţinute prin prietenii personale şi artistice de valoare (despre care am amintit anterior) şi, aproape în egală măsură, calităţii reprezentative a actualei trupe şi a celorlalţi realizatori artistici, se poate categoric degrada (!) nu peste multă vreme, dacă va continua dezamăgitorul, meschinul şi anticulturalul dezinteres al forurilor de specialitate şi administrative locale, judeţene şi chiar centrale. (Dacă „centrul" mai are vreun „interes", vreun „rost" sau vreun „cuvânt" în menţinerea şi consolidarea instituţiilor artistice care au contribuit la supravieţuirea culturii româneşti, atunci când aceasta se părea că sucombă sub povara încătuşărilor ideologice!). Ori, *Teatrul Tineretului* a fost una dintre aceste superbe alcătuiri, care a avut, dincolo de vremelnicele foruri, propriul său *interes*, propriul său *rol*, propriul şi inconfundabilul său *cuvânt* şi ar fi degradant pentru judeţul Neamţ şi pentru cultura naţională ca, după mai bine de o jumătate de secol de afirmare în prim-planul vieţii teatrale româneşti, *fenomenul teatral de la Piatra-Neamţ* să se neantizeze, tocmai acum când alţii, în alte părţi ale ţării şi în condiţii mai puţin privilegiate de istorie şi de cultură, înfiinţează noi teatre, filarmonici, galerii de artă şi alte aşezăminte artistice necesare dezvoltării spirituale a comunităţilor. În aceste condiţii, actuala conducere a T. T., care, în niciun caz nu poate fi total absolvită de responsabilitate pentru cele „întâmplate", ce gândeşte şi, mai ales, ce „planuri" are? Dar trupa? Pentru că în rest, ne-am cam lămurit! … ;

— e trist, dar e adevărat: la noi, încă din 2013 (când lansam, împreună cu ceilalţi foşti directori ai T. T. apelul la solidaritate pentru grabnica remediere a grosolanelor distrugeri funcţionale şi, nu numai, din clădirea teatrului, cu ocazia pretinsei renovări), aşa cum menţionam într-un capitol anterior –***a se vedea şi anexele respective*** – *numărul pietrenilor responsabili*, ***de atitudine şi acţiune civică s-a restrâns considerabil***, iar al numeroşilor devotaţi iubitori ai teatrului şi mai drastic! Faptul a fost mai mult decât evident şi în slaba aderenţă a localnicilor la demersurile întreprinse atunci de către noi! (?) Acestea fiind

Scanned with OKEN Scanner

realitățile, indiferent de anemicele „intervenții" ale actualei conduceri a teatrului, ale celor care încă mai speră să vadă urgentarea implicării „forurilor" municipale și județene, acestea excelând prin nepăsare, intrarea în normalitatea condițiilor de muncă și creație din teatru este mereu amânată. Mai mult, indiferent de bună-credința și chiar de realul talent al marii majorități a trupei și a celorlalți slujitori devotați ai instituției și chiar indiferent de trecătoarele puseuri de „revoltă" ale unora dintre liderii politici și administrativi locali „amabili" (chemați sau nechemați și mai mult sau mai puțin formal implicați în viața cultural-spectacologică a orașului), ***griul apăsător și rânced al mediocrității*** cred că riscă să cuprindă încet-încet, dar destul de evident, *repertoriul, colaborările, afișul, imaginea proprie (de sine) și atmosfera interioară a instituției.*

Și mai grav: în paralel cu toate acestea (fapt deja vizibil), **imaginea publică a teatrului, cât și interesul spiritual major al miilor de pietreni care au însoțit timp de decenii și au fost părtași la evoluția fulminantă a acestui teatru, pe care acum nu îl mai simt ca fiind al lor, scad, dramatic, zi de zi**! Sunt realități crunte și nedrepte ce trebuie să dea de gândit, nu numai „forurilor" la care am tot făcut destul de dese trimiteri, ci tuturor acelora care, sub o formă sau alta, pot acționa în scopul revenirii T. T.-ului la mai vechiul, demnul și onorantul său statut, sau măcar la cel de supraviețuire artistică în demnitate. **Și aceasta nu așteptând** și stând cu mâna întinsă (deci nu clamând jalnic și neputincios: „nimeni nu ne-a dat" sau „nimeni nu ne-a ajutat", precum săracii periferiilor), **ci acționând legal și social, prin toate mijloacele, pentru crearea masei critice publice, capabile să impună „drumul și viteza" necesare redresării teatrului și eliminării clivajului artificial, creat de către „indivizii" vulgari ai intereselor aculturale gregare, între această nobilă instituție artistică și comunitatea proculturală și tradițional-iubitoare de teatru, care a fost și trebuie să rămână Piatra-Neamț**;

— și (place sau nu, convine sau nu, supără sau nu !?!), ca unul care am cunoscut nu numai momentele stărilor de grație ale T. T., ci și marile cumpene din istoria acestui teatru, mai știu un fapt deosebit ce trebuie spus, scris și menționat răspicat: ***din toate situațiile de criză din evoluția sa, mai mult decât semicentenară, teatrul acesta și-a revenit, indiferent și dincolo de „jocurile" josnice (politice, administrative, pseudo culturale sau personale ale unora*** **sau altora*) din „epocă", în primul și în primul rând, prin voința și forțele sale proprii***! (De luat aminte de către toți, de la manager la portar și, nu numai de către ei!). **Dar, evident, există și acum suficiente forțe capabile în acest teatru, care să determine acest nou reviriment! Suntem în anul de grație, 2015 (și ajunge!)**;

— și cum aș mai putea acum, date fiind părerile mele de mai sus, indiferent cât de subiective ar putea părea ele unora, să mai pun și alte întrebări

Scanned with OKEN Scanner

de genul: cât de „permanentă" mai este stagiunea teatrală „locală", chiar în Piatra-Neamț? Ce s-a întâmplat cu stagiunile teatrale de la Roman, Târgu-Neamț și Bicaz? (ca să nu mai pomenim de unele localități rurale, în care T. T. se simțea ca la el acasă); care este „temperatura" vieții noastre teatrale (de acasă), ca urmare a participării/voiajării trupei și la unele „manifestări festivaliere" sub demnitatea prestigiului său? Sau, de ce s-a renunțat, cu atâta ușurință, (tocmai în această perioadă când teatrul a fost închis, iar sala este nefuncțională și în prezent), la organizarea și desfășurarea ***festivalului*** pietrean de teatru care, cu ceva efort, se putea derula în săli de sport, hale industriale dezafectate și ale spații neconvenționale, folosind înțelegerea prietenilor dintotdeauna ai teatrului și făcând, tocmai din această situație, argument indubitabil în favoarea rezolvării corespunzătoare a problemelor cu care teatrul se confruntă în prezent? Oare ideea, lansată recent, a reluării festivalului nostru, ca anexă și „rudă săracă" a festivalului „altora" (care cândva ne admirau și învățau de la noi), este chiar atât de fericită și reprezintă tot ceea ce putem face noi acum? Astea ne sunt „demnele" ambiții? Dar, să ne limităm la atât!!!...

*

Indiscutabil, eu cred cu ardoare în (re)devenirea T. T., chiar dacă acesta se află în prezent într-o, nefirească, intolerabilă și impusă de alții *Black Commedy*! (Apropo de titlul piesei și premiera din 17 ianuarie 2015). Teatrul, cu siguranță, își va reveni din toate punctele de vedere: multele și aparent insurmontabilele probleme tehnice, financiare, administrative, organizatorice etc. dar și cele de concepție a managementului și de program artistic al instituției și creatorilor se vor rezolva, iar trupa, conform tradițiilor dintotdeauna ale acestei splendide și norocoase zămisliri a teatrului românesc, își va (re)face intrarea triumfală, nu numai în clădirea – așa cum trebuie să fie ea – ci , cel mai important, în conștiința publică ce a fost batjocorită atâta vreme. Să fim convinși că AȘA VA FI !

Și, pentru că așa va fi, revin și în cazul teatrului, cu câteva mai vechi propuneri ale mele:

— *teatrul* nostru, care de aproape cinci decenii (din 1967, odată cu participarea la Festivalul de Teatru pentru Tineret și Copii de la Nürnberg (atunci în R. F. G.) și, în 1968, la *Bienala* de la Veneția) și-a lansat numele, transformat, tot de atunci, în renume, merită cu prisosință (și chiar sunt necesare noi argumente de program, repertoriale și izbânzi artistice), să se numească, în continuare, cu mândrie și demnitate, acum și în viitor, tot ***TEATRUL TINERETULUI*** din **PIATRA-NEAMȚ** (eventual ***TEATRUL NAȚIONAL AL TINERETULUI*** – **PIATRA-NEAMȚ**, dacă cei în drept vor aprecia ca atare) și tot așa să se definească, în țară și în străinătate, dar și acasă,

Scanned with OKEN Scanner

la Piatra-Neamț, prin firmă și alte mijloace moderne de publicitate, atât pe fațadă, cât și pe lateralele clădirii „restaurate"(?);

— în același timp, pentru a cinsti memoria venerabililor săi fondatori, în semn de omagiu și neuitare, principalele sale incinte funcționale ar fi onorant să se numească oficial și vizibil, cu decenta publicitate cuvenită:

Rotonda de Onoare – ***Gheorghe V. Măcărăscu*** – ctitorul clădirii, important om politic,de stat și de cultură local, parlamentar, jurnalist, editor și animator al vieții cultural-artistice din județ, arestat pe nedrept și decedat la Ocnele Mari (1953), fără să fi fost măcar „judecat";

Sala Mare de Spectacole – ***Ion Coman*** – ctitorul instituțional al T. T. fost șef al Secției Piatra-Neamț a Teatrului de Stat din Bacău și primul director al Teatrului de Stat din Piatra-Neamț, devenit (în amintirea multora dintre cei pe care i-a „păstorit" și lansat), efectiv om și „director legendar", grație, indiscutabil, autenticului său talent managerial;

Sala de Spectacole Studio – ***Eduard Covali*** – ctitorul spiritului specific al *T. T.*, fost secretar literar, fost regizor, fost director, dramaturg și cel mai important și pasionat animator al realei teatralizări a generații întregi de iubitori ai teatrului, dinlăuntrul și din afara acestei instituții, devenită în timpul directoratului acestuia, pe drept cuvânt, emblematică pentru întreaga mișcare teatrală profesionistă românească;

Studioul de Repetiții – ***Emil Mandric*** – personalitate culturală de referință, fost regizor și director al T. T., fidel continuator al tradițiilor instituției și ale înaintașilor săi, care, la propriu, și-a încheiat viața, în timpul repetițiilor, chiar în acest teatru.

În alte incinte, dar mai ales în foaierele teatrului, ar fi de asemenea onorant să fie expuse (după o foarte judicioasă și responsabilă documentare și analiză), fotoportrete sau fișe biografice și de creație (ilustrate), pentru ca publicul de astăzi să poată cunoaște pe fondatori și pe cei mai importanți și autentici făuritori artistici (actori, regizori și alți realizatori), ai prestigiului cu care, ani în șir, aceștia, indiferent de constrângerile politice sau economice ale vremii, au încununat ***Teatrul Tineretului*** cu laurii unor autentice succese, unanim recunoscute, atât de către specialiști, cât și de către publicul larg din țară și de peste hotare.

S-ar mai putea spune multe despre T. T. în prezent, dar cred că este bine și necesar să pun punct! Aștept însă și eu ziua când voi putea reintra în teatrul nostru (chiar dacă nu *restaurat*, măcar *funcțional* terminat!), nu numai cu bucurie și plăcere, la câte o premieră, ci, cât mai des cu putință și, mai ales, cu statornica mea dragoste pentru *INSTITUȚIA* ca atare și pentru minunații și devotații ei *SLUJITORI-CREATORI* de ieri și de azi!

Scanned with OKEN Scanner

V. 3. Dar ceilalţi „factori" culturali instituţionali din judeţ?

Mi se pare firesc să continui analiza evoluţiei prezentului cultural la Neamţ şi cu ceilalţi „factori" instituţionali, în afara celor care, fiind de anvergură culturală judeţeană, au fost deja în centrul atenţiei până aici.

În mod firesc, date fiind numărul şi importanţa lor în promovarea culturii, ar trebui să mă refer chiar mai pe larg, dar nu este cazul, pentru că realităţile mă contrazic, la **casele de cultură, cluburi, căminele culturale** şi **bibliotecile teritoriale** (sau ale şcolilor, ale unor sindicate şi instituţii care şi-au mai menţinut în structurile lor organizatorice astfel de „compartimente" educaţionale). În Neamţ, ca în marea majoritate a judeţelor ţării, „anii postrevoluţionari" mai întâi au discreditat, apoi au diminuat drastic sau chiar au lichidat multe dintre instituţiile consacrate *culturii de masă*. (E bine, e rău: viitorul va stabili dreapta judecată!) Oricum, în localităţile urbane mici, dar mai ales la sate, cu destul de puţine excepţii, „diminuarea" rolului *aşezămintelor culturale* a dus la favorizarea, adâncirea şi chiar generalizarea crizei valorilor morale, educaţionale şi culturale, cu repercusiuni evidente în viaţa, conduita, comportamentul public şi privat sau chiar în vocabularul uzual al multora dintre semenii noştri, fenomene mult mai greu de controlat şi de reabilitat decât înseşi urmările crizei economice.

Insist: dincolo de exemplificările din ţară şi din judeţul Neamţ, menţionate şi în capitolele anterioare, recentul „caz-limită" de la Vaslui ilustrează, cum nu se putea mai dur, nu numai decăderea animalică a unor tineri – ei înşişi victime ale propriilor lor tare moral-spirituale, „hrănite" din filme porno şi experienţe transfrontaliere dubioase – a căror condamnare penală va „rezolva" ceva (?) sau chiar deloc, ci şi o stare de incultură şi „aculturaţie" la care trebuie să medităm. Ceea ce mi se pare şi mai grav însă, în cazul dat, este decăderea cultural-moral-civică a unei „bune" părţi a comunităţii săteşti însăşi, unde, aşa cum am mai spus, familiile, biserica, şcoala, *instituţiile culturale*, intelectualii şi *autenticii* gospodari ai satelor şi-au pierdut, mai ales în ultimii ani, tot creditul în faţa tinerelor generaţii. Ignoranţa, indolenţa, lipsa de implicare, dublate de „dispariţia din peisaj" a majorităţii factorilor moral-culturali activi, îşi spun sumbrul verdict colectiv. Şi asta nu numai la Vaslui sau în *sărăcita* (de către toate regimurile politice) Moldovă, aşa cum s-au grăbit unii „vajnici comentatori tv" să afirme, ci, în mai toate zonele ţării, aşa cum realităţile au şi demonstrat!

Concret, inclusiv la noi în judeţ, unde se manifestă destule cazuri, poate la fel de grave, de decădere moral-civică, inclusiv crime şi violuri abominabile, cu excepţia bibliotecilor din Roman, Târgu-Neamţ, Bicaz şi, parţial, a Casei Culturii din Târgu-Neamţ, care, spre onoarea lor şi a administraţiilor locale, au reuşit să-şi menţină rolul şi profilul distinct, preponderent culturale, restul,

Scanned with OKEN Scanner

adică marea majoritate a instituţiilor culturale de masă din judeţ (excepţie făcând totuşi unele dintre bibliotecile comunale şi foarte puţine cămine culturale) au devenit, în cvasitotalitatea lor şi a spaţiilor pe care le deţin, gazdele improvizate ale unor „mondene" discoteci, „pub-uri", săli de nunţi, baluri, cumetrii sau chiar praznice, în funcţie de interesele „culturale" ale deţinătorilor lor (legali sau nu) şi de nevoile financiare ale menţinerii acestora ca spaţii publice, cât de cât funcţionale. Despre urmări: am amintit, cu amărăciune, mai sus! Este o realitate ce trebuie urgent ameliorată!

Desigur, aşa cum menţionam, există şi unele excepţii, ocazionale şi nesemnificative, pe care media locală le popularizează, ori de câte ori se ivesc astfel de realităţi îmbucurătoare. Mărturisesc, eu nu cunosc astfel de exemple constant culturale (poate numai din vina mea) şi nu mă simt în măsură să exemplific, fără a mă teme că greşesc prin generalizare!

*

Aşa cum aminteam însă, în capitolele anterioare, perimetrul tot mai restrâns al *culturalizării de masă* este slujit totuşi, în continuare, chiar cu unele notabile rezultate: de către librării (în primul rând cele ale *Bibliopolis*, care, cum se cunoaşte, a iniţiat şi continuă să editeze Revista *Asachi*), dar şi de către cele ale micii iniţiative private; ocazional şi minimal, foarte puţinele **cinematografe** ce ne-au mai rămas, **cu minime condiţii** de modest confort pentru puţinii cinefili, fac şi ele ce pot.

Meritând, pe drept, toată aprecierea şi stima opiniei publice, **artiştii plastici** din judeţul nostru sunt grupul artistic profesionist şi instituţionalizat — **Filiala U. A. P. Neamţ** — care şi-au manifestat efectiv libertatea de creaţie prin: amplificarea fără precedent a activităţilor expoziţionale în multe localităţi ale judeţului, diversificarea fără precedent a formelor de perfecţionare şi documentare în proprii tabere de creaţie şi prin stimularea a noi modalităţi de implicare a artiştilor în viaţa publică din judeţ şi din ţară încât, dincolo de intensificarea activităţilor de creaţie, realizează autentice acţiuni de formare şi educare a gustului public, una dintre cele mai importante misiuni ale tradiţionalei activităţi culturale de masă româneşti.

Foto 37. Vernisaj GDia, la Bacău

*

Oricum, slaba implicare în viaţa cultural-educativă a comunităţilor urbane şi rurale a factorilor culturali instituţionali (cu excepţiile menţionate), ilustrează cu prisosinţă atât ineficienţa/inexistenţa unor politici şi responsabilităţi specifice, cât şi gravul dezinteres manifestat de către

Scanned with OKEN Scanner

decidenţii politico-administrativi şi forurile centrale şi locale de resort. Acestea, la rându-le, stimulează indiferenţa şi blazarea celor care ar trebui să se implice şi să (re)descopere valenţele tradiţionale şi benefice ale educaţiei şi culturii (culturalizării) permanente în România, piloni fundamentali în „europenizarea" mentalităţilor de care, indiscutabil, avem atâta nevoie în prezent, atât la oraşe, cât şi la sate. Credem că şi această realitate merită a fi aprofundată, analizată şi cunoscută în toate localităţile, prin implementarea unor programe elaborate în acest scop, ca să puteam evolua social benefic, indiferent de prevalenţa abordărilor prioritar-economice, ale unora sau altora, pe calea autenticei democraţii participativ-conştiente, imposibilă (categoric, după părerea noastră!), în afara conştientizării programate a abordărilor culturale, de către toţi „vectorii" implicaţi ai acţiunilor sociale, uneori dramatice !!! ...

V. 4. Dar „noii" actori culturali, de după '89 ?

Ca în mai toate domeniile vieţii economico-social-spirituale şi în cel al *culturii*, după '89, sub varii influenţe dar şi din fireşti impulsuri „libertariene" – mai mult sau mai puţin justificate – au luat naştere noi „alcătuiri organizaţionale" şi noi pseudo structuri obedient-declarativ-democratice, datorate unor instituţii deja existente sau unor iniţiative private (adesea legate de/sau îndreptate împotriva unor organisme mai vechi), care s-au constituit juridic sub forma „societăţilor" asociaţiilor, fundaţiilor, „cluburilor" şi a unei multitudini de ceea ce, în mod curent, numim „o. n. g." – uri, cu scopuri culturale. În aceste demersuri (şi în judeţul nostru) s-au implicat (deloc dezinteresat) instituţiile culturale „de Stat" însele, numeroase şcoli, culte, biserici şi mănăstiri, fostele „organizaţii de masă şi obşteşti" (de înainte de '89), alte organisme „cu pretenţii" cultural-educative, dar şi numeroase persoane private (în general şi legal, „fizice"), majoritatea, devenite „peste noapte", spre stupefacţia oamenilor obişnuiţi, „ilustre personalităţi culturale" cu pretenţii, nu de mecenat în domeniu, ci, o spunem răspicat, invers(!): pentru a folosi „cultura", în scopul „acumulării primitive de capital"!

Toate acestea ar merita poate o cercetare (documentară măcar), dar important este ca, în nici un caz, să nu le ignorăm, ci să fim capabili a acţiona, dacă va fi cazul, pentru adoptarea măsurilor care se impun în vederea înlăturării eventualelor influenţe nefaste ale acestora.

Oricum, din propria mea cunoaştere (atâta câtă este), despre astfel de organisme „apărute " în viaţa culturală din Neamţ după '89, unele cu rost, altele fără, îmi permit, cu toată reţinerea, să relev:

— în primul rând, toate cele patru fundaţii din instituţiile culturale judeţene, (*Ion Coman* la *Teatrul Tineretului*, *Constantin Matasă* la Complexul Muzeal Neamţ, *Gh. T. Kirileanu* la Biblioteca Judeţeană şi *Vacanţe Muzicale*

Scanned with OKEN Scanner

la Piatra-Neamț, a Centrului Cultural *Carmen Saeculare)*, sunt principalele fundații cu caracter cultural din județ. Cu toate acestea și indiferent de cele stabilite prin actele constitutive și statutele adoptate (admise și înregistrate juridic) și ele au avut ca principală preocupare, de la constituire și până azi (cu destul de puține excepții), acumularea de „sponsorizări" și alte „venituri" cu care să poată fi „susținute" acțiuni (culturale sau nu), aparent mai puțin sustenabile legal din alocările de la Bugetul de Stat, cum ar fi: cazări, cheltuieli de deplasare, diurne, cheltuieli de protocol, drepturi de autor, diverse tipărituri și editări de titluri, dintre care, unele (puține), importante cultural. Dar, fără alte comentarii;

— în afara celor de mai sus, în municipiile, orașele, comunele și, adeseori, chiar în satele județului, au fost înființate în acest sfert de veac, din inițiative instituționale, dar și ale unor grupuri (interesate, eterogene, binevoitoare, altruiste sau ... mai mult sau mai puțin formale), sau chiar din inițiative strict personale, câteva sute de asociații și fundații, majoritar „umanitare", dar multe dintre ele și cu „pretenții" culturale, cuprinse în documentele lor constitutive, precum și destule declarate prioritar „culturale". Nu este cazul să facem noi, „necunoscătorii", acum, aprecieri asupra „faptelor bune" ale fundațiilor „umanitare" respective! Dar ceea ce se vede și se simte în viața culturală de fiecare zi a județului ne îngăduie să remarcăm faptul că nici cele auto declarate prioritar „culturale", de la cele de tip tradițional cum ar fi Fundația Culturală *Ion Creangă* –Târgu-Neamț, (care, ca și cele patru fundații județene menționate mai sus, apelează frecvent la sprijinul financiar al Consiliului Județean și a devenit principalul organizator anual al *Zilelor Ion Creangă*, inițiate cu mult înainte de '89) și până la cele cu „recunoscut" ștaif, de „inspirație" postmodernistă, cum sunt Fundația *Outsider Art RO* sau Fundația *C. M. Imago* și ele cu destul de puține și nesemnificative manifestări publice, cu toatele, nu au aglomerat prea des și consistent agenda culturală a județului;

— în ceea ce mă privește personal, m-am lăsat „acaparat", cu bună credință, în constituirea fundațiilor *Ion Coman* (T. T.), *Vacanțe Muzicale* (*Carmen Saeculare*) și a Fundației *Iulia și Petronius Hălăucescu*. Bănuiesc, fără a regreta dacă mă înșel, că încă mai sunt în evidențele acestora. Pentru cine a consultat anexa a XXXVIII-a și subsidiarele acesteia, „lucrurile" pot fi lămuritoare, mai mult decât alte eventuale explicații suplimentare ale mele. Deși cam târziu, pot regreta, pe bună dreptate, eficiența relativ redusă a prezenței mele temporare în constituirea și buna funcționare a acestor noi și importante organisme culturale, care în viitor trebuie să-și găsească locul și rolul cuvenit în ascensiunea culturală a fiecărei comunități. Și acum, în pofida numeroaselor experiențe îndoielnice anterioare, continui să fiu încrezător în excepționalul lor rol într-o cultură autentic democratică, nedirijată și

Scanned with OKEN Scanner

necenzurată, dar bucurându-se de asistenţă profesionistă şi sprijin necondiţionat organizatoric, politic şi administrativ;

— făcând parte din aceeaşi categorie de iniţiative (cu implicaţii culturale), dar neavând un caracter preponderent cultural şi, totuşi, necesar să fie cunoscută de către cât mai mulţi cercetători şi cititori interesaţi de începuturile „meandrelor" democraţiei noastre „originale", date fiind urmările ei în viaţa culturală românească, este bine să menţionez şi să argumentez mai jos un fapt de excepţie. La numai o lună după schimbările revoluţionar-fundamentale din decembrie'89 (25 ianuarie 1990), prin voinţa şi votul democratic unanim al tuturor reprezentanţilor librarilor din 28 de judeţe ale ţării, plus acordul scris al librarilor din Baia Mare, Oradea şi Târgu-Mureş, care neputând veni, au ţinut să comunice adeziunea lor prin această modalitate,a avut loc constituirea ***Asociaţiei Librarilor şi Anticarilor din România***. Proiectele actelor constitutive şi al statutului viitoarei asociaţii, elaborate cu concursul colegilor Dumitru Ignat (Botoşani) şi Constantin Strujan (Harghita), împreună cu invitaţia de a participa la Conferinţa de la Piatra-Neamţ consacrată acestui scop, au fost transmise în toată ţara, odată cu propunerile de reorganizare a Centrelor de Librării, încă de la finele primei decade a lunii ianuarie'90. Judecătoria Piatra-Neamţ, analizând „procesul verbal din 25.01.1990 prin care s-a hotărât înfiinţarea asociaţiei, lista cu membrii aderenţi, statutul adoptat şi autorizaţia nr. 314/31.01.1990 prin care Primăria judeţului Neamţ autoriza înfiinţarea Asociaţiei librarilor şi anticarilor din România", prin Încheierea din 21.02.1990 (Dosar nr.1219/1990), „Înregistrează ca organizaţie profesională Asociaţia Librarilor şi Anticarilor din România, constituită la 25.01.1990, cu sediul în Piatra Neamţ b-dul Republicii nr.17.[94] Analizând procesul-verbal al Conferinţei de constituire (vezi anexa menţionată), sunt evidente interesul stârnit în centrele de librării de propunerile venite de la Piatra-Neamţ cu privire la constituirea A. L. A. R. (peste 80 de delegaţi votând actele constitutive), dar şi prestigiul instituţional, uman, profesional şi, în mod deosebit, cultural-organizaţional de care se bucurau în ţară Centrul de Librării Neamţ şi personalul acestuia. Participarea numeroasă la discuţii şi calitatea acestora (aşa cum a putut fi ea surprinsă în acest document), ilustrează fermitate, competenţă, profesionalism şi un stadiu de cunoaştere culturală şi politico-socială demn de apreciat pentu librarii acelui timp, care erau conştienţi, voiau şi votau schimbări fireşti, în consens cu mersul, ce ar fi trebuit să fie normal, spre autentică organizare politică, socială, economică, dar şi culturală (în vreme ce alţii, din „tenebrele revoluţiei", după marile mitinguri din 12 şi 28 ianuarie '90, din Bucureşti, inventau „mineriadele" şi spiritul lor înjositor-naţional, comunisto-revanşard şi criminal). Aşadar, pe baza Statutului adoptat de prima Conferinţă a Asociaţiei Librarilor şi Anticarilor din România

[94] A se vedea anexa XXXIX, împreună cu subsidiarele.

Scanned with OKEN Scanner

(a se vedea textul, tot în anexa menţionată), conducerea colegială, aleasă atunci (preşedinte, directorul Centrului de Librării Neamţ), timp de peste doi ani, până la constituirea şi legalizarea ***Organizaţiei Patronale AGORA*** – *a societăţilor de difuzare comercială a cărţii şi a celorlalte bunuri culturale* – (a se revedea detalii în ANEXA a XVIII-a, inclusiv conducerea noii Organizaţii) şi încă patru ani apoi, a constituit nucleul în jurul căreia s-au stimulat şi dezvoltat toate iniţiativele de reorganizare, modernizare şi privatizare a comerţului cultural, cu rezultate (şi bune şi rele), diferind de la un judeţ la altul. Aceste rezultate au fost influenţate, în fiecare judeţ, de posibilităţile diferite de interpretare a legislaţiei noastre „stufoase" şi limitat-democratice, de structura şi caracterul ultra birocratic al organismelor centrale şi locale implicate în aceste procese, dar, mai ales, de fenomenul ce a vandalizat şi mortificat întreaga economie şi viaţa social-spirituală românească: apariţia şi întărirea discreţionară a „rechinilor" economico-latifundiaro-imobiliari, care, prin şarlataniile politico-juridico-administrative au acaparat, nu numai avuţiile general-naţionale din industrie, agricultură şi toate celelalte domenii, ci şi patrimoniul imobiliar, inclusiv al multora dintre librăriile reprezentative ale ţării. În pofida acestor realităţi ale devenirii noastre „democratice", în perioada '90-'96, *Asociaţia* şi apoi *Organizaţia Agora* au coordonat (de la Piatra-Neamţ) eforturile comunităţilor de librari, atât în cadrul unor reuniuni tematice pe problemele stringente ale momentului, cu prilejul conferinţelor statutare, desfăşurate la Baia-Mare, Craiova, Miercurea-Ciuc, Pârâul-Rece, Sinaia sau Piatra-Neamţ, pentru stabilirea orientărilor comune şi a căilor de urmat, cât şi prin implicarea în tratative cu ministerele, fostul F. P. S. şi alte organisme care funcţionau în acea perioadă. Dintre sutele de demersuri făcute la factorii centrali responsabili, aş exemplifica doar cu scrisoarea către Consiliul pentru Strategie şi Reformă, din cadrul Guvernului României (Nr.117 din 23.01.1995), privind unele spaţii ale librăriilor[95] şi cu scrisoarea către Ministerul Culturii (Nr.293 din 20.03.1996), privind necesitatea clarificării unor raporturi instituţionale[96], atât pentru conţinutul lor, cât şi pentru modul civilizat dar ferm de a pune problemele în faţa celor care erau chemaţi atunci să rezolve situaţii vitale ale librăriilor din România. La fel ca în mai toate domeniile vieţii noastre economico-sociale, în plin, dar lent proces de reformare, pe lângă indiscutabile reuşite, multe dintre demersurile noastre au rămas doar simple deziderate. (Organizaţia *Agora* „există" şi azi, condusă de la Iaşi, dar cine mai aude şi cine mai ascultă acum de ea?!) Toate acestea, pentru că … „aşa s-a scris la noi istoria" acelor ani cu palide lumini şi malefice umbre, ce ne obturează încă deschiderea *de jure*, spre implicarea *de facto,* inclusiv în domeniile politicilor culturale ale producţiei, difuzării şi valorizării cărţii. (Chiar cred că vom intra

[95] A se vedea anexa XL.
[96] A se vedea anexa XLI.

Scanned with OKEN Scanner

în *analele marilor recorduri,* cu ceea ce „s-a petrecut" în anul școlar 2014/1015, cu *Abecedarele* și alte manuale ale micilor școlari. Este mai mult decât rușinos și, din mai multele „pătăranii" similare, ne oprim doar la acest singur, dar deosebit de concludent exemplu !!! …);

— dintre mult prea numeroșii „noi actori culturali", care au apărut după '89 (o spun fără niciun fel de maliţiozitate), chiar „ca ciupercile după ploaie" (mă refer, în primul rând, la mulțimea editurilor și publicațiilor de tot felul și renunț la orice fel de comentarii), **aș vrea să nu omit** din menționarea noilor „actori culturali", spre satisfacția multor beneficiari din județ și din țară, pentru efectiva și benefica lor integrare în viața culturală a județului Neamț și calitatea actelor, aparițiilor și manifestărilor intreprinse, pe lângă Revista de cultură ***Asachi***, despre care am mai vorbit (iertată fie lipsa de modestie, dar chiar n-ar mai avea rost să evit astfel de precizări), în mod special, **Revista *Antiteze*** și editurile ***Crigarux***, ***Răzeșu*** și ***Cetatea Doamnei***. Fac aceste nominalizări, din două motive: în primul rând, pentru judicioasa lor gândire și selecție redacțională și editorială, legată de autentice nevoi culturale, dar și de evidente programe după care se conduc și, în al doilea rând, pentru faptul că, spre deosebire de foarte mulți alți „nechemați", autenticii animatori dr. Cristian Livescu, dr. Virgil Răzeșu și ing. Viorel Nicolau au știut și au reușit, în cea mai mare măsură, să nu se lase robiți de „sclipitoarele" pseudomode postmoderniste și de snobismul intelectualist „redivivus" (apărut mai ales în rândurile neopolitrucilor „reșapați cultural" prin „licențe" și „doctorate") și, nici măcar de tentația ploconelilor (de altfel umilitoare), pentru substanțiale, sigure și permanente „abonamente" la „disponibilitățile bugetare", aflate nu-i așa?, „firesc", la cheremul „mai marilor" politici locali.

În același context, dar meritând cu prisosință consemnarea lor separată, vreau să mă refer la câteva inițiative culturale de excepție, „neinstituționalizate", „neînregistrate", „neîntabulate", … , dar care și-au găsit și locul onorant și rostul mai mult decât necesar, în conștiința și viața culturală-artistică a municipiului Piatra-Neamț. Este vorba despre lansarea și validarea publică a *stagiunilor artistice anuale* ale Facultății de Muzică din Piatra-Neamț (*extensie* a Academiei de Muzică *Gheorghe Dima* din Cluj-Napoca), inițiativă ce asigură, ce-i drept parțial, golul din viața concertistică locală. Toată stima pentru redutabilii animatori culturali de la Cluj și pentru reprezentanții lor locali, din cadrul autenticului *modul de învățământ superior* care, de peste un deceniu și jumătate, cu modestie, perseverență, ritmicitate și autentică elevare spirituală, (în timp ce alții au renunțat la excepționala tradiție a stagiunilor simfonice permanente, ce înnobilau cândva viața muzicală a urbei noastre), slujește nu numai învățământul și formarea de muzicieni profesioniști, ci și pe împătimiții melomani ce s-au format și există la Piatra-Neamț.

Scanned with OKEN Scanner

Cea de a doua iniţiativă, la fel de valoroasă şi plină de semnificaţii, nu numai general-culturale, ci şi cu profunde reverberaţii etico-morale şi cetăţenesc-patriotice, este cea a reputatului medic chirurg şi autentic om de cultură, scriitor şi editor, *Dr. Virgil Răzeşu,* care, după pensionare, şi-a lărgit aria preocupărilor de difuzare culturală publică a cunoştinţelor şi noutăţilor din domeniile medicale şi cu alte importante laturi ale vieţii sociale, prin iniţierea unui valoros ciclu de conferinţe (ilustrate vizual şi uneori sonor, documentate cu acribie şi pasiune de cercetător), conferinţe desfăşurate cu un anume protocol, în spaţii, cadru şi (la) timp adecvat. Merită să semnalez cititorilor deosebita valoare cultural-educativă şi acurateţea conferinţelor (itinerate şi în alte localităţi, din judeţ şi din ţară, unde prestigiosul intelectual şi conferenţiar a fost invitat), puse sub semnul autenticului nostru trecut istoric (pe care trebuie să-l cunoaştem şi să-l preţuim) şi purtând, deloc întâmplător, emblematicele titluri *Cetăţile Moldovei* şi *Ctitoriile lui Ştefan cel Mare şi Sfânt.*

În cadrul aceloraşi aprecieri de excepţie, se înscriu şi alte câteva iniţiative, tot private şi tot neremunerate, izvorâte din pasiune, dragoste pentru muzică şi respect al demnităţii de sine şi al comunităţii căreia aparţin, manifestate de dr. Constantin Goilav şi ing. Valeriu Dâm, care, în spaţiul oferit de *Biblioteca Judeţeană*, împărtăşesc semenilor autentice satisfacţii şi bucurii muzicale.

În acelaşi context se înscriu şi iniţiativele mai tânărului profesor şi scriitor, dr. Adrian G. Romila care, dincolo de alte obligaţii profesionale şi obşteşti, îşi consacră o parte preţioasă din timpul său stimulării talentelor şi interesului tinerilor pentru literatură şi cultură, în cadrul unor interesante reuniuni, desfăşurate în spaţii neconvenţionale.

S-ar mai putea da şi alte exemple, iar reuşita distinşilor intelectuali menţionaţi mai sus este, în cel mai autentic sens al cuvântului, paradigmatică.

Concluzia este aceeaşi, ca şi în anterioarele secţiuni ale cărţii: atunci când există voinţă, capacitate intelectuală şi culturală, ştiinţa de a comunica şi dorinţa de a sluji comunitatea cu pasiune şi harul comunicării culturale, se pot „desfereca" energiile şi antrena comunităţile în edificarea stării lor culturale şi a conştiinţei lor de sine, indiferent de condiţiile, de buna sau reaua voinţă a unora din administraţie, politică şi chiar din „managementul" cultural.

*

Dincolo de valoarea de excepţie a iniţiativelor amintite, precum şi de celelalte aspecte semnalate mai sus, aşa cum s-a putut constata, odată cu „autoconstituirea", după '89, a noilor „actori culturali", (cu excepţia cinematografelor, a unora dintre casele de cultură, cluburile şi căminele culturale, mai ales din satele componente ale unor comune), numărul total al actanţilor culturali nu s-a diminuat ci, dimpotrivă, a crescut şi, totodată, s-a

Scanned with OKEN Scanner

diversificat. Păcatul este că nici Ministerul Culturii şi nici „deconcentraţii" săi teritoriali, nici administraţiile judeţene sau locale, nu au avut puterea, competenţa şi voinţa necesare să beneficieze de acest nou şi important potenţial cultural, atât de necesar în refacerea, pe baze autentic democratice, a profilului moral-spiritual şi a conştiinţei de sine demne ale marii majorităţi a membrilor comunităţilor urbane şi rurale, obiective fezabile primordial prin intermediul culturii.

*

V. 5. Şi ... cu asta ce-am făcut? [97]

O întrebare cu trecut „glorios" dar şi cu mult ... „haz de necaz", ce ar merita să fie pusă, cât mai des, în multele „împrejurări" ale devenirii noastre „democratice". Şi ne-o punem inclusiv noi acum, la finalizarea punctelor de vedere exprimate mai sus, când ne-am propus să oferim răspunsuri pentru domeniul atât de „delicat", al **culturii** şi **culturalizării,** care implică foruri, organisme, comunităţi, dar, în primul rând, priceperea şi voinţa celor „calificaţi" ca, prin educaţie şi cultură/culturalizare să poată determina mutaţiile de care societatea românească are nevoie în toate celelalte domenii de activitate.

De aceea, fără a repeta parţialele concluzii ale mai tuturor finalurilor de capitole şi subcapitole, este strict necesar să (re)meditãm, înainte de a marca finalul acestei cărţi, la alte câteva puncte de vedere exprimate deja şi să relevăm atitudini sau alte luări de poziţii anterioare, exemplificându-le doar cu unele dintre intervenţiile mele publice din ultimii cinci ani (în nemijlocită legătură cu problematici culturale). Şi toate acestea vor fi prezentate nu neapărat tematic şi nici măcar cronologic, dar contribuind, prin includerea lor în acest volum, la evidenta augmentare contrapunctică a aserţiunilor din capitolul curent sau chiar din carte în ansamblul ei. Ele se justifică prin conţinutul anexelor şi prin posibilitatea (re)evaluării acestora, într-un nou context, în primul rând din punct de vedere general cultural, dar şi din punct de vedere politic .

Evident, consideraţiile mele critice din acest capitol, asemeni tuturor celor din întregul volum, nu au avut, nu au şi nu trebuie să aibă misiunea de a nega sau de a diminua măcar, importanţa şi valoarea creaţiilor culturale şi a demersurilor cultural-educative şi artistice (atâtea câte au fost ele), din ultimul sfert de veac, în ţară sau în judeţ, ci, dimpotrivă, afirmarea polifonismului lor cultural şi nu simpla armonizare propagandistică (preponderentă înainte de '89, indiscutabil, dar nici în prezent absentă!!!). Din aceste motive am relevat, în capitolele anterioare, nu fără temei, de ce a fost atât de importantă înainte de'89, asumarea de către o bună parte a intelectualităţii implicate în viaţa

[97] Din „zicerile"... nu de la alţii, mai de aproape ..., ci, de la **Constantin Tănase ... !** ...

Scanned with OKEN Scanner

culturală, (în lipsa, măcar incipientă, a unei autentice şi organizate rezistenţe spirituale), a demnităţii supravieţuirii prin cultură (prin creaţii şi activităţi culturale, atâtea şi aşa cum se puteau ele desfăşura atunci), ca principală modalitate de salvare, cultivare, apărare şi perpetuare a speranţei în viitorul României.

Dar astăzi oare, în condiţiile libertăţii de exprimare (aceasta fiind una dintre cele mai valoroase împliniri de după '89, atâta câtă este şi cum este), în pofida primatului deşănţat şi imund al politicului, a pseudo capitalismului „original" românesc şi a prevalenţei endemicei noastre corupţii (primordial politice), cu enormele lor repercusiuni asupra stării sociale, economice, morale şi chiar psihice generale, nu ar trebui să revalorizăm experienţa supravieţuirii în demnitate şi a implicării în ample acţiuni sociale de redobândire integrală a libertăţii şi a democraţiei, inclusiv culturale? Eu cred că DA! Fiecare acţiune cultural-educativă (cu cât mai multe, cu atât mai bine), în condiţiile de azi, ar trebui să devenină un vector al conştientizării („organizate"), pentru implicarea comunităţilor în ameliorarea, prin intermediul culturii, a propriului lor profil moral-spiritual, în paralel cu (re)întronarea, în viaţa oraşelor şi satelor, a adevărului, a cinstei, a muncii oneste şi corect răsplătite, a convieţuirii civilizate şi a respectului pentru autenticele valori!

Foto 38. „Puterea" cuvântului şi a cărţii

Aşa am gândit şi acţionat cândva (fiind limitat atunci, din cauza constrângerilor amintite), aşa gândesc şi acţionez şi acum, dar am convingerea că tot astfel ar trebui să gândim şi să acţionăm cât mai mulţi intelectuali, inclusiv creatorii de valori. (Şi nu putem să ne plângem că nu am avea în judeţ scriitori talentaţi, artişti plastici reprezentativi, actori dăruiţi, cercetători ştiinţifici în multe domenii, cadre didactice, medici, economişti, ingineri şi alţi specialişti în importante sectoare ale vieţii economico-sociale, cultural-artistice, ştiinţifice, tehnice, economice, media, sportive ş. a.) Da, aşa ar trebui să gândim acum, în condiţiile libertăţii de exprimare, având drept ţel primordial sporirea exponenţială a rolului de catalizator benefic al culturii şi educaţiei în evoluţia dinamicii sociale, ca rezultat al promovării şi dezvoltării unei autentice renaşteri culturale, centrate pe ***obiectivele culturale strategice*** ale (re)modelării profilului spiritual românesc.

În consecinţă, reiau şi insist asupra unora dintre ideile de mai sus: astfel am gândit şi acţionat; astfel gândesc şi acţionez şi acum, când scriu aceste rânduri, cu convingerea că *implicarea socială* (de ce nu şi politică, în orice instanţă?), rămâne cea mai sigură şi eficientă cale de contribuţie a fiecăruia la progresul social, inclusiv, dar poate în primul rând, mai ales în domeniul culturii. Din acest punct de vedere, reluarea unor texte ale mele din ultimii ani

Scanned with OKEN Scanner

– aşa cum spuneam – nu are nici pe departe doar menirea de a demonstra implicarea mea personală şi atât. Ele (notele şi celelalte demersuri publice) readuc în atenţia cititorilor momente sau evenimente importante din viaţa comunităţilor la a căror evoluţie şi rezultate, măcar culturale (cu toată modestia), pot spune că am contribuit căci, după părerea mea, aceste materiale, chiar şi după data publicării lor iniţiale, oferă celor interesaţi puncte de vedere asupra cărora merită meditat, dar pot stimula şi alte opinii mult mai valoroase.

Astfel, prin două scurte note (din 2010 şi 2011), destinate presei locale, semnalam grave acte de voluntarism şi autoritarism ale administraţiei locale din Piatra-Neamţ, cu privire la „transformări urbanistice" care afectau şi chiar impietau istoria şi cultura urbei. Aşa cum se cunoaşte, în nota ***Scandalos*** [98], protestam împotriva scoaterii ilegale, din domeniul public al municipiului, în beneficiul privat al unor afacerişti locali şi „centrali", a suprafeţei de 500 m p , chiar sub estacada *Curţii Domneşti*, în interiorul centrului istoric, afectând grav Catedrala Muşatină, zidirile istorice şi Colegiul *Petru Rareş*. Date fiind protestele publice (inclusiv al nostru), măsura a trebuit să fie suspendată (aparent), dar ea este şi acum continuată blasfemic, prin improvizarea unor „crâşme" şi altor „unităţi" kitsch-comerciale, neavenite într-o zonă cultural-istorică, protejată legal şi afectând dimensiunile şi aşa prea micului parc din centrul oraşului, care ar trebui să rămână, totuşi, doar ceea ce a fost: cel mai important şi atractiv loc de odihnă, recreere şi autentică atmosferă spiritual-culturală a localnicilor, dar şi a celor ce vizitează această localitate cu reale disponibilităţi de dezvoltare turistică. E regretabil însă că, deocamdată, aceste disponibilităţi rămân ... doar simple promisiuni, pentru noi campanii electorale.

În cea de a doua notă, intitulată ***Pietonalul*** [99], exprimam un alt punct de vedere decât cel oficial, în legătură cu intenţia de a se „amenaja" un pietonal stradal în Piatra-Neamţ, oraş şi aşa sufocat „până peste cap", de mulţimea împrumuturilor bancare contractate, care urmează a se „deconta", de la mai multe generaţii. Norocul a venit de la intrarea în incapacitate financiară a Primăriei, fapt ce a determinat *benefica* „rămânere în aer" a proiectului de campanie electorală şi salvarea unei zone la care nu se poate „umbla", cum se spune acum, prin proiecte elaborate „pe picior". Fără a fi recomandat abandonarea proiectului supus dezbaterii publice, sugeram însă şi unele propuneri, cu raţionale, ample şi reale implicaţii culturale (şi mai puţin costisitoare), care merită a fi avute în vedere şi în viitor. (Detaliile, în conţinutul anexei).

[98] A se vedea anexa XLII.
[99] A se vedea anexa XLIII.

Scanned with OKEN Scanner

În altă ordine de idei, într-un amplu articol publicat în Revista de Cultură *Asachi* şi intitulat ***Memento!*** [100], trecând în revistă realităţi ale momentului, din judeţul Neamţ, comparativ cu alte zone ale ţării, afirmam că *ne dezvoltăm haotic economic şi citadin, iar în ceea ce priveşte viaţa spiritual-culturală se acceptă fenomene inadmisibile.* Mai mult, exemplificam astfel de degradări menţionând evidenta decădere a „turismului monahal", unele soluţii de proastă calitate şi concesiile kitsch de la „restaurarea" Cetăţii Neamţ, distrugerea sau dezafectarea unor monumente din Piatra-Neamţ sau Roman ş. a. dar şi tendinţele de quasi-generalizare în localităţile judeţului, a manifestărilor de jaf, furt, înşelătorii etc, degradarea civilizaţiei şi moralităţii spaţiului citadin prin apariţia cohortelor de cerşetori, boschetari, şuţi sau valutişti, decăderea gravă a moralităţii lumii „tradiţionale" a satelor, toate culminând la acea dată, cu crima abominabilă de la *Caffe latino*. Dintre remediile pe care le propuneam, amintesc aici doar: „(re)inventarea" dialogului real dintre administraţiile locale şi cetăţeni; implicarea în acest proces, a bisericilor, şcolilor, aşezămintelor culturale, instituţiilor cultural-artistice, dar şi a fundaţiilor „umanitare", forurilor din justiţie, ordine şi siguranţă, din sănătate, sport, turism, forurilor patronale şi sindicale, reprezentanţilor media etc ; necesitatea elaborării de studii, urmate de programe de acţiune, în funcţie de realităţile moral-cetăţeneşti şi de focarele criminogene ale localităţilor (mari sau mici), cu obiective şi măsuri concrete, precum şi stabilirea de ţinte, termene, răspunderi şi responsabilităţi. Adevărul este că, din toate aceste propuneri de măsuri obiectiv şi strict necesare, nu s-a făcut nimic! (Şi au trecut cinci ani de atunci!)

Cine oare „îşi putea permite", în judeţul şi în oraşul nostru, cu destule şi diverse probleme grav acute (economice, sociale, morale, educaţionale, de sănătate etc) să mai dea atenţie unor astfel de aparente (pentru unii) *elucubraţii cultural-intelectualiste*? (!!!)

Am totuşi ferma convingere că astfel de sugestii nu vor rămâne „la infinit" fără răspuns, că se vor găsi forţe intelectuale autentice care să acţioneze pentru implementarea lor în preocupările administraţiilor locale şi, prioritar, în preocupările şi raţiunea de a fi a tuturor aşezămintelor culturale, primele chemate la declanşarea acestui nou proces de revigorare moral-spiritual-cetăţenească şi de afirmare creatoare identitar-naţional-civilizat-euro-atlantică .

Mai mult decât atât, problematica articolului de mai sus am reluat-o şi am dezvoltat-o, atât ca amploare de manifestare naţională şi locală a unor „fenomene", cât şi ca fundament cultural-educativ al măsurilor ce trebuiau şi trebuie întreprinse şi urmărite constant în fiecare localitate, în articolul intitulat ***Criticismul steril şi iresponsabil*** [101], mai actual acum, decât la data publicării

[100] Vezi anexa XLIV, ***Memento***, în *Asachi*, nr. 11, 2010, pp 1-3.
[101] Vezi anexa XLV, ***Criticismul steril şi iresponsabil***, în *Asachi*, Nr. 12/ 2011, pp. 22-24.

Scanned with OKEN Scanner

princeps. Tocmai de aceea, mărturisesc şi acum deplina mea convingere că, în toate instituţiile cultural-artistice şi în toate acţiunile culturale ale acestora, mai mult ca oricând, trebuie *să judecăm fiecare actuală stare de fapte, să nu mai acceptăm a deveni victimele pseudopoliticienilor, ale afaceriştilor veroşi, şarlatanilor şi ale sporovăitorilor de ocazie, implicându-ne conştient în ameliorarea condiţiei noastre sociale, economice, spirituale şi morale, fiind optimişti!* Dar nu oricum, ci stimulând şi mobilizând opinia publică (de masă, dacă se impune), pentru ca aceasta să determine factorii politici şi administrativi la eliminarea din rândurile lor a neaveniţilor şi incompetenţilor, ***repunând în drepturi, în toate sferele de activitate, competenţa, valoarea, profesionalismul şi moralitatea.*** Iată un deziderat, mai mult decât necesar şi actual!

În aceeaşi perioadă, un alt **abuz politico-administrativ local**, din viaţa cultural-artistică a judeţului, a trebuit să fie semnalat şi demascat, cu atât mai mult cu cât „premiera" risca să inculce, în mintea şi conştiinţa creatorilor din judeţ, teama şi abstinenţa vinovată în faţa potentaţilor locali, căci despre aceştia, artiştii nu se puteau exprima, nici măcar într-o operă de artă autentică. ***Mult zgomot pentru nimic şi apoi ... tot NIMIC!*** [102] este titlul articolului care a exprimat dezavuarea şi regretul pentru scoaterea de pe simeze a unei excelente creaţii plastice, autorul fiind ameninţat public, prin vocea unui „purtător municipal de vorbe", că cei ce „s-au simţit lezaţi" vor acţiona în justiţie pe autorul lucrării, desigur, pentru „reperarea" onoarei lor. (??) Nu mai dau şi alte detalii, dar e bine că nici n-a mai fost să fie aşa! În prezent, dincolo de valoarea sa artistică intrinsecă, tabloul (în subsidiar şi articolul meu), creşte, ca interes, tematică şi semnificaţii politico-sociale, prin implicarea hazardantă a „personajelor" sale, în marile scandaluri de ***corupţie politică*** ce macină, acum, când încă mai scriem la această carte, nu numai ignarele „feţe politice" de la Neamţ, ci şi „capiştea spoielii", „stâlpii de cafenele" şi pe toţi jalnicii „iloţi", ajunşi, prin propria vrere şi nemernicie, „interlopii" politicarzi ai momentului actual, din mai toată politica românească, ce se zgâlţâie şi ea ca o jalnică şandrama, rămasă „moştenire" din alte vremi. (De s-ar finaliza mai grabnic „jalnica zgâlţâire"!)

Dar să schimbăm puţin registrul tematic referenţial şi să ilustrăm prezenţele noastre publice din ultimii ani, în primul rând, cu două succinte evaluări despre importante demersuri şi reale împliniri creatoare, efectiv reprezentative, nu numai pentru cultura şi spiritualitatea locală, ci şi pentru autentica lor reverberaţie cultural-ştiinţifică în spiritualitatea naţională. Menţionez că procedez astfel, fiind onorat de către autorii lor, în 2011 şi 2012, cu rugămintea de a prefaţa două lucrări de o autentică excepţie: ***Revista***

[102] Vezi anexa XLVI, ***Mult zgomot pentru nimic şi apoi ... tot NIMIC!***, în Revista de cultură *Asachi*, Nr. 13/2011, pp. 25 şi 26.

Scanned with OKEN Scanner

ASACHI – bibliografie (1881 – 1885 și 1991 – 2005), de ***Constantin Tomșa*** și ***TARCĂU – studiu monografic*** – de ***Constantin Grasu, Mihail Apăvăloae, Vasile Enea, Iulian Găină***.

Vreau să fiu bine înțeles, lucrările menționate sunt valori ce merită a fi cunoscute și studiate efectiv ca atare și nu doar prefețele lor!!! Dar, aici fiind vorba numai despre aceste prefețe, îmi îngădui câteva opinii:

– prima ***Prefață*** [103], ce premerge bibliografia Revistei *Asachi*, amplu studiu cultural-științific, conferind onoare autorului, distinsul profesor, istoric și critic literar Constantin Tomșa, ne-a făcut o deosebită plăcere să o scriem. Implicat fiind, așa cum am mai menționat, în reluarea tradițiilor vechii reviste *Asachi*, de la Piatra-Neamț, am fost profund impresionat de susținutul travaliu cât și de acribia autorului, ambele concurând la apariția, pe piața cărții, a unui produs editorial ce va incita, suntem siguri, la noi cercetări în domeniu. De altfel, cele două trăsături caracteristice autorului și menționate mai sus, ilustrate și de această lucrare bibliografică, s-au relevat și în trecut, cu prilejul tuturor aparițiilor editoriale ale domniei sale, dar, recent, au făcut o adevărată senzație în lumea cărții, odată cu apariția la editurile *Crigarux &Cetatea Doamnei* ***a excepționalelor volume de anvergură, de sinteză și analiză critică*** intitulate, ***Un dicționar al literaturii din județul Neamț*** - *de la copiști la suprarealiști – (secolul al XV-lea – 2012)* – prima, iar cea de a doua, ***Personalități ale culturii din județul Neamț - calendar***.

Cele două lucrări bibliografice, *Apostolul* și *Asachi*, împreună cu cele două sinteze de mai sus, reprezintă și vor reprezenta, pentru multă vreme, contribuția majoră de cercetare cultural-științifică de substanță și de aleasă ținută, a profesorului **Constantin Tomșa**, la cultura scrisă a județului Neamț;

– elaborarea celei de a doua ***Prefețe*** *(Prolegomene)* [104], solicitată de autori, deși cunoșteau faptul că, în urmă cu șapte ani, scrisesem tot eu o prefață la reeditarea primei monografii a Tarcăului (1942), aparținând vrednicului de pomenire, preot și cărturar, ***Gheorghe Verșescu*** (tatăl ilustrei *doamne a acuarelei românești* – ***Iulia Hălăucescu*** – născută în Tarcău), mi-a ridicat o serie de probleme, atât din cauza vastității și diversității materialului, cât și dată fiind ținuta științifică a lucrării rezultate. Eram conștient că existența și valoarea monografiei anterioare (încununată, de altfel, cu *Mențiunea* ***Năsturel Herescu*** a Academiei Române), a constituit pentru autorii de azi, pe lângă efortul documentar și de cercetare științifică a realităților contemporane (făcut cu brio, dată fiind experiența tuturor autorilor, dintre care trei sunt fii ai

[103] Vezi anexa XLVII, *Prefață* la Constantin Tomșa, ***Revista ASACHI – bibliografie (1881 – 1885;1991 – 2005)***, Prefață prof. Gheorghe Bunghez, Editura ASACHI, Piatra-Neamț, 2011, 256 pp, (pp 13-16).

[104] Vezi anexa XLVIII, *Prefață (Prolegomene)* la Constantin Grasu, Mihail Apăvăloae, Vasile Enea, Iulian Găină, ***TARCĂU – studiu monografic*** – Editura *CRIGARUX*, Piatra-Neamț, 2012, 750 pp, (pp 10-18).

Scanned with OKEN Scanner

comunei, iar doi dintre ei sunt cu vastă expertiză de specialitate şi cercetare în domeniu: prof. univ. dr. ***Constantin Grasu*** şi cercetător ştiinţific ***Mihail Apăvăloae***) şi studierea aprofundată a primei monografii. Aceasta şi pentru stabilirea schimbărilor petrecute în cele şapte decenii ce despart respectivele elaborări şi pentru definirea, cu decenţa şi respectul cuvenit, a limitelor monografiei anterioare, dar şi pentru fixarea riguroasă pe acest temei, a coordonatelor noilor cercetări geologice, geografice, istorice, economico-sociale, spiritual-culturale şi altele, care nu au fost posibile anterior, din varii motive. Nu lipsit de riscuri, dar plin de benefice urmări, a fost efortul de a integra, în mai toate capitolele şi la finalul excursului profund ştiinţific al ***studiului,*** amintiri, opinii, materiale foto-documentare şi alte puncte de vedere, polivalent interesante, aparţinând câtorva zeci de foşti sau actuali fii sau locuitori ai Tarcăului şi satelor componente. Ce a rezultat în final? – Un impresionant volum, de o deosebită valoare ştiinţifică şi culturală, unic în felul său în literatura de specialitate contemporană şi singura monografie din zilele noastre, consacrată unei localităţi rurale, adevărat arhetip – ***Tarcăul*** – şi realizată respectându-se spiritul tradiţiei şcolii sociologice româneşti, dar şi în pas cu principiile, metodele şi instrumentele de lucru ale cercetării mileniului în care, nu demult, am intrat – Acestea au fost numai câteva dintre argumentele care m-au determinat „să prefaţez" tot eu şi „monografia cea nouă" a Tarcăului, care, cu siguranţă, va reimpune în atenţia lumii ştiinţifice şi culturale, dar şi a opiniei publice, această străveche vatră de spiritualitate românească şi, totodată, paradigmă de supravieţuire peste vremi şi vremuri. Dar tot aceste argumente mă determină să reproduc, în cadrul anexelor, modesta mea prefaţă, ca semn de preţuire a autorilor, dar şi a locuitorilor de azi ai Tarcăului, păstrătorii de drept şi de fapt ai unei moşteniri excepţionale, ce trebuie transmisă (indiferent de vremelnicele tribulaţii ale „democraţiei româneşti de moment"), generaţiilor viitoare;

— în aceeaşi ordine tematică, dar amintind despre volumul ***35***, al lui Virgil Răzeşu (Editura *Răzeşu,* 2013*)* şi indiferent de preluarea unor fragmente pe coperta cărţii, reproduc acum, integral, nota ***35 – Noblețea implicării și a dăruirii*** [105], cu scopul declarat de a omagia viaţa, împlinirile profesionale şi ştiinţifice, pasiunea implicării în toate demersurile posibile, pentru ameliorarea stării sociale, sanitare, culturale sau sportive a comunităţilor din judeţ, a două personalităţi de excepţie, dr. ***Costache Andone*** şi dr. ***Virgil Răzeşu***. Şi înainte de '89 şi după, dincolo de recunoscuta lor competenţă profesională, ce a depăşit nu numai fruntariile judeţului, „doctorii noştri" au fost şi sunt încă prezenţe de acţiune şi modele incontestabile pentru autentica lor dăruire întru slujirea staturii spiritual-morale a cetăţii. Acestea sunt numai câteva dintre argumentele pentru care menţionez din nou, cu maximă bunăcredinţă,

[105] A se vedea anexa XLIX.

Scanned with OKEN Scanner

activitatea multilaterală, profesională şi extraprofesională, valoroasă şi bogată a distinşilor medici, care şi-au făcut şi din slujirea prin mijloace cultural-educative a comunităţii, ţel şi model de convieţuire în demnitate şi supravieţuire culturală, în trecut şi acum!

*

În altă ordine de idei, ***18 întrebări şi ... 18 răspunsuri***, este titlul pe care îl confer ad-hoc, în această carte, răspunsului meu, la deosebit de amabila invitaţie de a acorda un interviu solicitat (fără niciun fel de constrângeri redacţionale), de către distinsul scriitor şi jurnalist ***Nicolae Sava*** şi apărut între 19 august – 4/5 octombrie 2014, în paginile cotidianului local ***Ceahlăul*** (zch)[106]. Pentru a înlesni lectura, voi reproduce, nu materialele apărute în mai multe numere ale publicaţiei, ci întrebările şi răspunsurile, compact, aşa cum le-am listat şi transmis personal.[107]

Foto 39. Consecvent cu mine însumi şi, cred eu, corect faţă de viaţa culturală a judeţului Neamţ

Cele ***18 răspunsuri*** pot constitui foarte bine, într-o formulare conclusivă, punctul meu de vedere în legătura cu mai toate cele cuprinse în subcapitolul de mai sus (dar nu numai), cu atât mai mult cu cât *răspunsurile* conţin referiri la realităţi dinainte şi de după '89. Totodată, aceste răspunsuri vin să completeze şi unele relatări sau afirmaţii făcute pe parcursul capitolelor cărţii sau al anexelor şi întregesc puncte de vedere ce trebuiau, oricum, augmentate.

*

[106] Numerele: 369 (19 august), 373 (23/24 august), 382 (3 sept.), 391 (13/14 sept.) şi 409 (4/5 oct.) 2014.
[107] A se vedea anexa L.

Scanned with OKEN Scanner

... şi câteva obligatorii concluzii finale:

... şi cu asta ce-am făcut ? Parcă aceasta era întrebarea-titlu a ultimului subcapitol, după ce la începutul capitolului al V-lea, porneam tot de la o întrebare: *Au prezentul nu ni-i mare* ? şi răspundeam: şi da şi NU! Au urmat, pe parcurs, alte întrebări şi alte răspunsuri, reflectând situaţii, stări, atitudini, acţiuni şi destule neîmpliniri, toate din sfera ***culturii/culturalizării***, dar legate nemijlocit de determinările politice şi administrative, fie de înainte, fie de după '89.

Acum, după toate cele relatate, după toate întrebările, răspunsurile şi argumentele prezentate (atâtea câte am fost în stare să le oferim cititorilor), urmate, de fiecare dată, de concluzii, in general parţiale, se impun şi câteva concluzii finale, de ordin general sau/şi particular, măcar foarte pe scurt.

Dar nu avem pretenţia că acestea ar constitui chintesenţa a tot ce s-a cercetat, s-a constatat şi s-a „judecat", din toate punctele de vedere, eventual comparativ, în domeniul culturii, de către profesioniştii specializaţi, privitor la „ultimele" două sferturi de veac. Încercăm să le formulăm noi, după priceperea noastră, pe baza limitatelor posibilităţi documentare (mai ales în ceea ce privea/priveşte situaţia din alte judeţe ale ţării), pe baza surselor documentare locale (la câte am avut acces) şi pe baza experienţei/expertizei personale, implicat fiind, atât înainte, cât şi după '89 (uneori mai mult, alteori mai puţin), în **devenirea cultural-educativă** a unei părţi semnificative de ţară – judeţul Neamţ – care, la fel ca în alte judeţe, este important să fie cunoscută aşa cum a fost ea, iar nu cum mai cred unii că a fost, sau cum ar fi fost să fie, dacă ... Deci, cele câteva concluzii finale:

1. În România dictaturii sovieto-comuniste a lui Gheorghiu-Dej şi a naţional-comunismului totalitar al lui Ceauşescu (este ştiut acest trist adevăr istoric), după lichidarea criminală a rezistenţei din munţi şi efectiva decapitare – în temniţe, lagăre, domicilii forţate sau deportări – a elitelor intelectuale, politice, religioase, militare, financiare, funciare, tehnico-ştiinţifice şi de orice altă natură (urmate, până în '89, de noi şi intensificate formule de supraveghere permanentă sau chiar arestări „ocazionale" şi „domicilii obligatorii" sau „trucate" [108]), **nu a mai putut exista, în perioada '68-'89, o rezistenţă politică efectivă, amplă, organizată şi de notorietate**. De aceea, ni se pare hazardant să apreciem că ar fi existat, în schimb, o astfel de **rezistenţă prin cultură**, aşa cum se clamează, cu emfază cultural-patriotardă (dar şi cu vizibilă neştiinţă), de către foarte mulţi „sporovăitori" care nu ştiu cum, cât şi despre „ce vorbesc". Ca atare, repet: a discuta despre rezistenţa prin cultură în România acelor ani, ni se pare la fel de stupid ca

[108] Ni se pare utilă, relevantă şi deosebit de semnificativă, eventuala lectură a cărţii lui Virgil Răzeşu – *Umbra noastră cea de toate zilele* – Editura *Răzeşu*, Piatra-Neamţ, 2013.

Scanned with OKEN Scanner

atunci când am vorbi despre ... „rezistenţa prin cercetare", „rezistenţa prin ştiinţă", „rezistenţa prin şcoală", sau ... şi mai şi ... „rezistenţa prin muncă". (?!) Dar fără alte comentarii!;

2. Indiscutabil, ***a existat însă o disidenţă***, nu numai demnă de luat în seamă, ci absolut semnificativă pentru o ţară care a depăşit, din multe puncte de vedere, toate „standardele" de opresiune ale mai tuturor ţărilor satelite din fostul „lagăr socialist", de cea mai neagră şi barbară sorginte sovietică. Această disidenţă, strict individuală şi cu unele încercări de revoltă spontană, specifică prioritar intelectualilor (adeseori cu finaluri tragice), la fel ca în mai toate celelalte ţări „socialiste" (cu binecunoscutele excepţii – „Budapesta '56, „Primăvara Pragheză '68" şi „Solidaritatea '80"), nu s-a putut coagula însă la noi, niciodată (cu toate cunoscutele merite ale protestatarilor sau disidenţilor), într-o autentică şi organizată rezistenţă politică de grup anticomunistă şi nici nu a fost o *rezistenţă culturală* (?) ! (Pe parcursul lucrării, am amintit câteva dintre aceste distinse personalităţi, nu numai din domenii ale tradiţionalei „culturi spirituale", care ar merita mai multă preţuire pentru gesturile lor riscante de demnitate manifestă, împotriva totalitarismului naţional-comunist, decât „atenţia" pe care le-o acordă societatea noastră democratică, cu toate că puţine dintre acestea se mai află printre noi în prezent). Este evident că, dacă la cele de mai sus plusăm şi aducem în discuţie şi conceptul de ***cultură***, în sensul său cel mai restrâns, dar care ne interesează în primul rând, *acela al totalităţii valorilor materiale şi spirituale şi a instituţiilor necesare comunicării acestora către beneficiari* (DEX), sau, în definirea UNESCO, *de caracteristici distincte unei societăţi sau grup social – în termeni spirituali, materiali, intelectuali sau emoţionali* (Wikipedia), ne dăm seama că a „declara" cultura ca *fapt concret* al rezistenţei (sau disidenţei) anticomuniste este, mai ales în condiţiile României acelor ani (1968-1989), mai mult decât ilariant şi nu facem decât să discreditäm oameni valoroşi şi curajoşi, dar şi concepte pe care ar trebui să le cunoaştem înainte de a le comenta;

3. aşa cum am căutat să demonstrăm, e drept, cu argumente mai mult din judeţul Neamţ, din punctul nostru de vedere, ***CULTURA***, ca *realitate moştenită istoric dar, în acelaşi timp şi ca fenomen contemporan de creaţie, difuzare şi însuşire*, ce ne conferă identitate şi stimulează afirmarea conştiinţei naţionale, a fost , este şi va fi unul dintre elementele constitutive fundamentale şi de dăinuire, în prezent şi în viitor, a ***fiinţei naţionale româneşti***. În aceste condiţii, aşa cum s-a putut constata în paginile acestei cărţi, *am considerat* ***Cultura***, în pofida condiţiilor politice, economico-sociale şi mai ales propagandistico-ideologice din perioada '65-'89 (anii totalitarismului ceauşist), nu ca pe un atribut militantist al rezistenţei sau disidenţei (şi nici nu a putut să fie aşa ceva), ci ca pe un autentic ***factor real şi posibil de supravieţuire şi de***

Scanned with OKEN Scanner

salvgardare a existenţei spiritual-morale tradiţionale a societăţii româneşti, dar şi a demnităţii individuale a fiecărui cetăţean;

4. se impune însă o remarcă: prezentarea în paralel a realităţilor culturale locale, din sfertul de veac totalitar, cu cele din sfertul de veac „original democratic", pe care l-am încheiat de curând, poate induce, judecând superficial şi în pripă, la falsa concluzie că, în Neamţ (şi nu numai), din punct de vedere cultural, „lucrurile" stăteau mult, mult mai bine „pe vremuri". Fals! Total fals! Numai simpla dobândire a libertăţii colective şi individuale de exprimare şi manifestare, ca să nu mai amintim şi despre celelalte multe, radicale şi benefice schimbări politice şi economico-sociale, la nivelul societăţii şi al fiecărui cetăţean (schimbări cu care unii dintre noi încă nu prea ştiu ce să facă) şi toate, după totalitarismele ce au durat mai bine de o jumătate de veac (dintre care cel comunist a întrecut precedentele din punctul de vedere al consecinţelor, inclusiv pe planul realităţilor spiritual-morale şi cultural-educative), nu putem să nu recunoaştem că, în ultimul sfert de veac, *din punct de vedere cultural*, cu un accent deosebit pe latura informaţională, *evoluţiile au fost şi sunt*, totuşi, cu adevărat, *remarcabile*, dar nu ne-am propus să insistăm pe aceste aspecte;

5. în structura cărţii, în cantitatea sau diversitatea de date şi documente oferite cititorilor, accentul a fost pus pe realităţile culturale din judeţul Neamţ, de la constituirea acestuia (1968), până în '89. Deloc întâmplător! Am urmărit să ilustrăm pentru cititori şi în primul rând, pentru cei interesaţi de problemele organizării, dezvoltării, perfecţionării şi instituţionalizării culturale, inclusiv de conţinutul, formele de activitate şi managementul cultural, în condiţiile existenţei unei active încătuşări ideologice, o anume expertiză ce merită a fi cunoscută. Mai ales acum, când trebuie valorizată întreaga tradiţie culturală românească (mai mult decât s-a putut face în acei ani), în vederea depăşirii accentuatei crize spiritual-morale ce afectează o parte majoritară a naţiunii, în condiţiile îndoielnicei noastre treceri de la „socialism" la „capitalism", am socotit că această expertiză este nu numai necesară, ci şi benefică, pentru că se pare că suntem la un nou început. Iată de ce, am insistat doar pe:

— condiţiile politice, economico-sociale şi „de cadre" ale constituirii noului judeţ Neamţ; particularităţi, avantaje şi specificităţi, inclusiv în domeniul cultural;

— formare instituţională, evoluţie şi încercări inovative de teorie şi practică, de cercetare, de organizare şi autentică programare culturală locală;

— valorizarea tradiţiilor şi lansarea unor iniţiative culturale de anvergură, cu deosebit ecou în comunităţile locale, dar şi în viaţa culturală românească;

Scanned with OKEN Scanner

— preocuparea pentru perfecţionarea integrării creaţiei cultural-artistice şi a instituţiilor culturale profesioniste, într-o cât mai realistă şi cuprinzătoare activitate cultural-artistică „de masă" (cu împliniri şi limite);

— permanenta grijă, nu de a da lecţii, ci de a „împărtăşi" un bun cultural câştigat (acum când este mai multă nevoie de el decât atunci), cu toţi cei care cred şi au tăria morală de a se implica în efortul naţional ce trebuie depus pentru asanarea racilelor totalitarismului şi efectiva refondare/resetare, prin valorile artelor şi ale culturii, a spiritualităţii, moralităţii tradiţionale şi a străvechii *culturi* a bunei cuviinţe româneşti, atât de necesare în procesul, încă delicat, de benefică reintegrare, nu numai *de jure* ci şi *de facto*, în contemporaneitatea civilizaţiei europene.

*

Ar mai fi de adăugat un aspect foarte important: pe lângă grija de a nu supraevalua valoarea sau competenţa culturală, politică şi profesională a unor oameni, instituţii sau organisme (politice, administrative sau culturale) şi pe lângă constanta preocupare de a nu supralicita cumva originalitatea, îndrăzneala programării, organizării şi mai ales eficienţa manifestărilor cu care am argumentat demersul nostru, aşa cum s-a putut constata, permanent am fost preocupaţi (în toate capitolele, dar şi în anexe) şi de ceea ce se poate face în prezent. Desigur, nu numai „cultural", ci şi educaţional sau din punctul de vedere al ameliorării stării generale de moralitate, al responsabilităţii pentru comportamentul civic individual şi de conduită generală, pe care trebuie să o acreditäm, cu demnitate, fiecare dintre noi şi cu toţii laolaltă, acasă şi în lume, mai mult decât oricând. Am insistat, de asemenea, la finalul unora dintre capitole, asupra câtorva probleme de strategie culturală, fără a neglija însă formele şi metodele prin care ***Cultura*** poate deveni în prezent mai eficientă, tocmai date fiind priorităţile politice şi economico-sociale ale dificilei dar necesarei perioade pe care România o parcurge, inclusiv în cadrul intercondiţionărilor sale cu Europa şi cu întreaga lume, conştient şi voluntar asumate, dar nu totdeauna şi reciproc avantajoase.

*

Tocmai de aceea, dintru început, am socotit acest demers scris al nostru, drept un autentic contrapunct, strict necesar în reorchestrarea vieţii cultural-artistice a judeţului Neamţ, ca parte integrantă şi activă a ţării (atât şi nimic mai mult), în această perioadă a evoluţiei sale paradigmatice de la *demnitatea supravieţuirii prin cultură,* la *vieţuirea în demnitate politică, economico-socială, dar deloc în ultimul rând, cultural-moral-spirituală.* Deci modeste pagini de istorie culturală locală, dublate de modeste încercări de schiţare a unor direcţii, prezente şi viitoare, într-un domeniu căruia ne-am dedicat şi pe

Scanned with OKEN Scanner

care l-am slujit cu demnitatea personalității noastre, indiferent de caducitatea și închistările unor vremuri în care, *volens nolens*, a trebuit să existăm, dar în care am simțit și că trebuie să ne manifestăm, iar ***Cultura*** ne-a oferit cu generozitate acest nesperat și extraordinar ***privilegiu***!

Dar să nu finalizăm fără a ne referi, foarte pe scurt, și la viitor …

Scanned with OKEN Scanner

În loc de încheiere,

CULTURA ÎNCOTRO? NOI PERSPECTIVE şi REPERE CULTURALE sau ... CULTURĂ TV – ON LINE? NOI PROIECTE TRADIŢIONALE şi/ori MODERNE sau ... HACKERI „CULTURALI"?

Eu cred că este important să dăm un semnal, prin carte şi prin cultură. După părerea mea, CULTURA ne salvează! [109]

În titlul de mai sus sunt incluse doar câteva dintre întrebările, aproape firești, de care foarte mulți se tem, dar care trebuie puse şi la care va trebui să se răspundă, nu numai cu dezbateri teoretice, ci şi cu argumentele praxiologiei culturale, cu toate avantajele şi riscurile pe care le presupune o astfel de abordare, în acest plin ev tehnologic, cibernetico-informațional, resimțit „specific", dar şi greu în România.

Fără a constitui subiecte ale problematicii acestei cărți, mărturisim că ele ne preocupă şi pe noi, cu atât mai mult cu cât suntem cu toții „martorii" nedoriți ai unor grave degradări conceptuale şi metodologice, care au început să vicieze, nu numai spațiul, ci şi conținutul cultural al multor demersuri pretins „elevate". Aceasta nu din vina tehnologiilor noului secol al extremelor şi (din nefericire) al extremismelor ci, la noi, în comparație cu alte țări, de sus şi până jos, cu destul de puține excepții, din cauza imposturii, incompetenței, gustului îndoielnic şi golănesc, mârlăniei verbale şi comportamentale şi a **inculturii care**, în contextul general favorizant, **a pătruns „triumfal" până şi în *domeniul* culturii**, neglijat constant, cu nonşalanță, de mai toți cei care, din întâmplare, au ajuns să gestioneze şi să ipotecheze, conştient sau nu, până şi starea viitoare de spiritualitate a acestui popor.

Din aceste motive şi fără a pretinde că aş fi cel mai îndreptățit să mă pronunț despre complexa problematică viitoare a culturii din România, (cu

[109] Klaus Iohannis, din Cuvântul rostit (19.11.2014.), la Târgul Internațional de Carte – *Gaudeamis* – cu ocazia lansării cărții sale *PAS cu PAS, Curtea Veche Publishing*, Bucureşti, 2014.

Scanned with OKEN Scanner

destule specificităţi la nivel naţional, dar mai ales local), îndrăznesc să enunţ câteva puncte de vedere (preponderent cu privire la realităţi şi perspective teritorial-limitate, respectiv judeţul Neamţ, dar valabile şi pentru concluzii generalizatoare), cu atât mai mult cu cât marea majoritate a vieţii mele active a fost consacrată acestui privilegiat, dar din păcate până acum, subestimat domeniu de activitate umană.

*

Aş începe însă cu o precizare: motoul ce deschide această „încheiere", subsumat însă unui titlu aparent echivoc, nu reprezintă o punere în pagină voit avantajantă, o reverenţă gratuită, cu tentă politică, menită deliberat să gireze eventuale simpatii. Nu! El este, din punctul meu de vedere (şi o spun răspicat), un adevărat crez în viitor, căruia şi eu mă alătur cu toată convingerea. Aceasta cu atât mai mult cu cât la auzul acestor cuvinte, în direct, prin intermediul transmisiei tv. de la Târgul *Gaudeamus*, la numai trei zile după formidabila şi benefica „răsturnare" de ordine democratică, prin voinţă majoritară, m-a determinat să îmi caut argumente de continuitate *cultural-pragmatică,* în „preocupările" noului preşedinte ales. Şi le-am găsit: *Am vrut să avem cultură în Sibiu şi o avem. Oraşul trăieşte din şi prin cultură şi din acest motiv credem că orice leu investit în cultură se întoarce multiplicat în oraş .Cât timp durează festivalul* (de teatru), *oraşul forfoteşte ... Toate străzile se umplu de oameni, iar banii pe care îi cheltuiesc în oraş cu această ocazie ne compensează investiţiile.* (cartea amintită, p. 74).

Iată că, de data aceasta, dincolo de tot felul de teorii, multe dintre ele cu adevărat catastrofice, privind viitorul culturii româneşti, cuvintele simple, spuse în româneşte dar gândite gospodăreşte, săseşte (aşa cum ştiam eu că gândeau mulţi dintre saşii copilăriei şi adolescenţei mele), spuse de către un OM, român sas, care şi-a asumat, evident româneşte, rostirea unor asemenea adevăruri şi care a acţionat (şi ... probabil va acţiona şi în fruntea ţării sale, România), tot în numele acestor adevăruri pentru el sacrosancte, sunt dătătoare de speranţe.

Nu ştiu, nu pot şi nu vreau, sub nici un chip (m-am înşelat de destule ori!), să garantez asupra valorii pentru sine şi pentru naţiunea română, a viitorului sau viitoarelor mandate prezidenţiale ale lui Klaus Iohannis, dar ştiu că a debuta într-o asemenea misiune şi sub semnul nobil, onorant şi izbăvitor al culturii, este o formidabilă noutate, de care aveam mare nevoie şi avem acum, mai mult decât oricând!

Iar dincolo de toate rezervele (politice, sociale, economice, culturale, etnice, religioase etc), pe care le-am putea avea (şi eu le am pe unele dintre ele), aceasta merită a fi nu numai semnalată, ci apreciată şi sprijinită nemijlocit şi concret de către toţi cei ce sunt pătrunşi de credinţa nestrămutată în rolul

Scanned with OKEN Scanner

covârşitor şi decisiv al spiritualităţii, al culturii în general, în remodelarea moral-cetăţenească a naţiunii române şi asigurarea fundamentelor viitoarelor ei evoluţii economice, ştiinţifico-tehnice şi general-sociale, în consens cu standardele autenticelor democraţii contemporane, standarde pe care tindem să le instaurăm şi în viaţa noastră de zi cu zi, în beneficiul nostru şi al generaţiilor viitoare.

*

Totuşi, un text relativ scurt, cu pretenţii de „încheiere", nefiind cel mai potrivit pentru asemenea „subtile" divagaţii teoretice, îmi permit, în continuare, doar câteva „telegrafice" opinii personale:

— aşadar, de acord sau nu, ne place sau nu, credem sau nu ... cu tot scepticismul multora, ***Cultura*** va continua constant să fie, atâta timp cât va exista *comunitatea umană*, însemnul distinctiv şi de nobleţe al speciei, în evoluţia sa antropologică şi istorică, depinzând numai de oameni momentele şi duratele ei (vremelnice) de decădere sau ascensiune;

— nu au existat, nu sunt şi nu vor fi nicicând momente lipsite de perspective în evoluţia culturală şi nici penurie de repere. Depinde de noi toţi dar şi de fiecare dintre noi, de clarviziunea noastră dar şi de opţiunile noastre, ce constatăm, pentru ce optăm, cum şi cât milităm pentru împlinirea dezideratelor culturale, pe care ni le-am asumat;

— acceptăm sau nu această realitate, există deja o cvasigeneralizată „cultură tv-online", care se „dezvoltă" necontrolat (?), „nemăsurat" şi în afara „graniţelor" de moralitate şi a convenienţelor general-culturale. Cu nebănuite avantaje, dar şi cu incomensurabile riscuri, aceasta se manifestă, benefic sau dăunător, în voitele apetenţe individuale dar şi în structurile culturale organizate, comune sau individuale, singurele „triaje" de selecţie fiind raţiunea, bunacuviinţa şi „nivelul" cultural individual;

— coexistă deja, cu toate cele de mai sus, atât situaţii („realităţi"), cât şi promotorii mai „vechilor" tradiţii, proiecte şi demersuri culturale „clasicizate" (în temeiul unor excepţionale expertize validate ştiinţific, cu precădere în perioada interbelică), sau afirmate praxiologic, începând chiar de atunci, sau şi din perioada totalitarismului comunist, dar există deja şi „noii hackeri culturali" (cel mai adesea cu influenţe negative), care nu se manifestă numai prin tv, pe internet sau pe tot mai numeroasele reţele de socializare (locurile lor predilecte). Au pătruns în toate mediile comunitare (inclusiv în cele „statuat" culturale), cât şi în mediul privat-familial, în special prin intermediul mass-media (dar nu numai) şi afectează, în principal dăunător (din cauza deficitului lor cultural, al „stăpânirii" incorecte a limbii române şi al orizontului lor limitat de cunoaştere a problematicilor general-umane), conţinuturile, mesajele, formele tradiţionale şi obişnuinţele contemporane, civilizat-culturale,

Scanned with OKEN Scanner

comunitare sau individuale, ale fiecăruia dintre noi, adeseori fără să fim conştienţi de aceste influenţe maligne;

— în aceste condiţii, aşa cum am arătat în cuprinsul cărţii, se impune, atât la nivelul ţării, cât şi administrativ-teritorial (cu atât mai mult cu cât aproape niciodată nu am beneficiat de aşa ceva), grabnica elaborare a unei autentice *strategii culturale naţionale* şi a unor aferente programe (strategice), local-comunitare. Aceasta, cu atât mai mult cu cât, timp de aproape o jumătate de secol, strategia culturală a fost înlocuită de propaganda ideologiei comuniste, căreia i-a fost subordonată nu numai activitatea de culturalizare ci, inclusiv, cea de creaţie cultural-artistică. Dacă adăugăm şi sfertul de veac ce a urmat, cu foarte puţinele lui „priorităţi culturale", în care „gândul" strategic a lipsit cu desăvârşire, se deduce simplu şi incontestabil imperativul ce trebuie asumat: **imperativul elaborării unei asemenea strategii**. Nu dăm lecţii nimănui: nici partidelor politice, nici administraţiilor, nici diverşilor antreprenori (inclusiv culturali) recent apăruţi şi nici măcar întreprinzătorilor (inclusiv culturali), mari sau mici, dinăuntru sau dinafară, de orice fel ar fi ei. Dar dacă cineva îşi mai poate imagina că ar putea fi posibilă o viitoare dezvoltare şi modernizare economico-socială a României, în condiţiile avântului fără precedent istoric, al progresului ştiinţifico-tehnologic actual şi al apartenenţei ţării noastre la NATO şi la U. E. (ce-i drept, mai mult de *jure* decât de *facto*), în afara dezvoltării culturale , **se înşeală**! Cu toate acestea, insist: date fiind realităţile noastre şi indiferent de incontestabilele priorităţi, firesc, primordial economice, ale (noii)reindustrializări, ale „reinventării" agriculturii, ca activitate economică rentabilă şi nu de subzistenţă, ale introducerii tehnologiilor IT de vârf, în toate componentele vieţii economico-productive şi ale celorlalţi vectori activi ai dezvoltării (de la comerţ şi noile îndeletniciri uban-rurale, de la turism şi de la sport la divertisment şi chiar la industria distracţiilor etc), nimic nu se mai poate face bătând doar din palme. Şi mai ales, fără o judicioasă strategie (etapizată), a instrucţiei şi educaţiei şcolare a copiilor şi adolescenţilor; a cointeresării modern-educative pentru propria formare şi revigorarea interesului tinerilor şi studenţilor pentru ţară şi problemele ei; a instrucţiei şi educaţiei permanente a adulţilor (atenţie la actualul procentaj alarmant al analfabetismului şi la diversele forme ale acestuia). Deci, fără o strategie (diferenţiată pe vârste, pregătire şi interese), fără o reaşezare a culturii şi artelor (culturalizare şi creaţie cultural-artistică), dar şi a cuceririlor ştiinţelor contemporane la fundamentul conceptual al (re)devenirii conştiente a marii părţi a cetăţenilor ţării, ca parteneri loiali ai dezvoltării, categoric, nu se va mai putea evolua! Dar şi mai mult: ***nici măcar o dezvoltare economică superioară şi creşterea benefică a locurilor de muncă, cu efectele cunoscute ale unor astfel de progrese, nu pot, ele însele, să rezolve „problemele" României, în afara rezolvării, în paralel, a***

Scanned with OKEN Scanner

importantelor comandamente ale educaţiei în general, ale educaţiei permanente în special şi ale „reculturalizării", pe principii autentic democratice, a societăţii româneşti de astăzi şi de mâine. De aceste „comandamente" spiritual-culturale este astăzi o imperioasă şi obligatorie nevoie, în această noua etapă de postmodernă emancipare economică europeană a României, ţinând seama de contextul existenţial actual, geopolitic şi de securitate, al începutului de mileniu, care ne (re)supune şi pe noi mai vechilor provocări, nu numai economice şi militare, ci şi general-cultural-umane, inclusiv de ordin rasial, religios, de sex, de vârstă etc (dar şi extremismelor derivate din acestea);

— elaborarea unei astfel de *strategii culturale naţionale*, cu subsidiarele ei teritoriale (şi aici avem în vedere, prioritar şi ţinând seama de limitele fireşti ale temei în dezbatere, ***doar strategiile de culturalizare şi educaţie permanentă a adulţilor în scopul ameliorării stării spiritual-morale a naţiunii şi de creştere a gradului de participare conştientă a cetăţenilor la progresul social contemporan, stimulaţi afectiv şi de puternicul lor impact spiritual-moral cu valorile culturii şi ale artelor***). Acest responsabil efort intelectual nu poate fi apanajul unui partid sau al unui grup restrâns de „interesaţi". El trebuie să fie rezultatul consultării multidisciplinare a tot ce au mai valoros, ca personalităţi şi deschidere în acest demers, Academia Română, institutele specializate de cercetări, catedrele de profil ale universităţilor şi toţi aceia care, din întreaga ţară, au ceva de spus, la modul „profesionist", în acest domeniu. Rezultatul tuturor demersurilor şi cercetărilor ar trebui să fie dezbătut public, girat de Ministerul (Educaţiei Naţionale!) Culturii(?), însuşit de Guvern(e) (indiferent de culorile politice) şi legiferat de Parlament. Sunt numai câteva gânduri, ce pot fi coroborate cu alte puncte de vedere. Cu cât mai multe şi cu cât mai repede, cu atât mai bine pentru oameni şi pentru cultura naţională , în ansamblu;

— dar finalizarea unui astfel de demers (strategia culturală naţională şi subsidiarele corespunzătoare, teritoriale) trebuie să pornească, teoretic şi documentar, atât de la tradiţiile cultural-ştiinţifice indiscutabile, valoroase şi recunoscute în ţară şi peste hotare, ale vestitei Şcoli Sociologice de la Bucureşti, despre care am mai amintit, de la acumulările praxiologice culturale, din întreaga ţară, ale perioadei interbelice, cât şi de la cele dobândite, aşa cum arătam în carte, în pofida condiţionărilor politico-ideologice din anii totalitarismului ceauşist, de către numeroşii intelectuali care au înţeles că şi atunci cultura (sau poate chiar mai mult atunci), în ansamblul ei, trebuia să influenţeze, aşa cum am încercat să demonstrez, viaţa şi, mai ales, speranţele oamenilor. Tocmai de aceea, detaliile din capitolele II, III şi IV ale cărţii, nu numai că ilustrează nişte adevăruri, dar pot sluji, eventual, drept paradigme de

Scanned with OKEN Scanner

gândire operaţională (necesare în stabilirea priorităţilor culturale) şi de orientare metodologică, pentru demersuri culturale viitoare;

— mai mult (şi arătam acest aspect în carte), în ultimul sfert de secol, contrar tuturor aşteptărilor, au fost elaborate totuşi, de către puţinele institute centrale specializate şi o serie (mai restrânsă) de valoroase studii asupra realităţilor cultural-spirituale româneşti, de după '89, finalizate cu originale şi interesante propuneri (ignorate însă de către decidenţii politici şi administrativi, preocupaţi de propriile lor interese), destul de numeroase sondaje-chestionar şi, periodice „barometre culturale", ce oglindesc o anume stare de scădere a „apetitului cultural", mai ales la sate, dar şi în cartierele urbane periferice, deci, la marea masă a populaţiei care încă mai „locuieşte" în ţară. Toate acestea e bine să fie cunoscute din punct de vedere metodologic, atunci când se investighează o altă realitate concretă sociologică, dar şi din punctul de vedere al conţinutului, dacă intenţionăm să formulăm propriile noastre puncte de vedere;

— ar mai fi de menţionat câte ceva: dincolo de toate cele ce au fost prezentate în cele patru ultime pasaje de mai sus, pentru elaborarea teoretică şi practică a strategiilor şi stabilirea pragmatică a formelor şi metodelor de implementare culturală, este necesară, mai mult decât orice, *cunoaşterea concretă a realităţilor culturale contemporane*, din toate comunităţile urbane şi rurale reprezentative ale ţării (inclusiv ale fiecărui judeţ), grupate pe categorii semnificative, cu diferenţierile lor specifice, înrâurite, tot diferenţiat, dar preponderent negativ, de incoerenţa politică centrală/locală, de lipsa de orizont strategic, de măsurile abracadabrante (politico-administrative, centrale şi locale), impuse discreţionar culturii, de lipsa cronică a autenticilor manageri culturali (majoritatea înlocuiţi „politic", de mai multe ori în acest interval de timp) şi renunţarea de către intelectualii valoroşi la implicarea lor, în destinele culturii româneşti din ultimul sfert de veac. Şi încă ceva: această uriaşă acţiune de stabilire a diagnosticului cultural, aşa cum rezultă din cele prezentate, trebuie să antreneze nu numai pe foarte puţinii (şi uneori anemicii „slujbaşi"culturali locali), ci pe cât mai mulţi şi valoroşi intelectuali, din toate domeniile de activitate: cadrele didactice, de la profesorul universitar la învăţătorul de la ţară, medicii, inginerii agronomi, juriştii, sociologii şi psihologii, (de la miniştrii de resort, la foarte puţinii specialişti din teritoriu), preoţii/predicatorii tuturor cultelor, vorba lui Creangă, *de la vlădică până la opincă*, dar şi pe cât mai mulţi dintre reprezentanţii societăţii civile şi pe toţi acei care au propria lor convingere că pot contribui la o asemenea capitală acţiune, din punctul de vedere al anvergurii şi deosebitei răspunderi, pentru viitorul cultural, inclusiv economico-social, al comunităţilor româneşti;

Scanned with OKEN Scanner

— până la împlinirea acestui „gând", demararea demersurilor, implicarea tuturor celor „chemaţi", elaborarea strategiilor şi a programelor de implementare, dar şi a acţiunii de durată a acestui uriaş dar necesar demers, viaţa merge înainte aşa cum o „trăim" şi, din păcate, în paralel cu ea, „viaţa culturală", cu destul de puţine excepţii (unele menţionate în carte, altele nu), merge şi ea, tot înainte, dar „stagnând", ca să ne exprimăm ... oximoronic. De aceea, odată cu gândirea strategică, trebuie revigorate, cât mai urgent şi în fiecare localitate, acele forme ale culturalizării tradiţionale, pentru care cartea de faţă oferă suficiente date şi cu care cetăţenii înşişi au o anume obişnuinţă, deloc de neglijat. Rămâne ca factorii cu răspunderi în domeniu (factori politici, administrativi, culturali, economici, sociali, sindicali sau de orice altă implicare), să găsească de urgenţă metodele şi mijloacele de a „reanima" pe *animatorii culturali* ai comunităţilor, care să reaprindă, în pofida celor ce mai cred că acestea sunt doar simple utopii, *interesul cât mai multor cetăţeni pentru* ***Cultură***, pentru vieţuirea în spiritul demnităţii ei. Şi aceasta, nu ca în vremurile constrângerilor de tot felul şi în primul rând politice, ci ca în timpul de acum, când deschiderile spre autentica civilizaţie europeană, conferite de statutul euroatlantic al ţării, ne îngăduie să gândim şi să acţionăm liberi şi deliberat pentru propăşirea comunităţilor şi a fiecărui cetăţean în parte, pentru el şi pentru urmaşii din generaţiile viitoare, care chiar au posibilitatea autenticului *salt calitativ*, de la acea „gravitate asumată", a sinistrului individualism impus libertăţii demnităţii interioare, la bucuria trăirii comunitare, voluntar asumată, prin nobila mijlocire a ***Culturii***, *ca factor real şi posibil, nu numai de chinuită supravieţuire, ci,în primul rând,,, de autentică* ***trăire superioară***.

*

Toate acestea fiind spuse, îmi permit să reiterez faptul că am scris această carte cu destule „poticneli" şi chiar cu multe întreruperi (nu mai au rost justificările), dar şi cu plăcerea omului care, deţinând multe date şi chiar unele documente, simte nevoia agreabilă, dar şi de deosebită responsabilitate, de a împărtăşi semenilor şi, în primul rând, celor interesaţi de intimităţile vieţii culturale, crâmpeie de viaţă care, indiferent de constrângeri şi dificultăţi, i-au adus şi numeroase satisfacţii şi împliniri cu care, sincer să fiu şi, cu toată modestia, recunosc, m-am mândrit şi mă mândresc!

Nu am prezentat „secvenţele" din problematica „vieţii" *Culturii* de la Neamţ, de înainte şi de după '89, nici cronologic, nici în integralitatea lor conceptuală, organizatorică sau strict factuală. Am avut în vedere doar ilustrarea unor idei şi principii, în care personal cred şi pe care le-am slujit un număr însemnat de ani.

Cele relatate (prezentate/documentate/analizate), nu le-am făcut de pe „poziţia martorului" (neutru sau autodeclarat echidistant), nici de pe poziţia

Scanned with OKEN Scanner

celui care, distanțat fiind în timp și ca atitudine, își ia libertatea de a „judeca" și chiar de a da „sentințe", nu! Am scris, totuși, peste destui ani, la „senectute" s-ar spune eufemistic, cu calm și cu responsabilitatea ce mi-o asum față de viitor, meditând la valorizarea expertizei mele de actant implicat politic, administrativ și mai ales, sau chiar în primul rând, cultural, în mai toată perioada activă a vieții mele, despre care, spre satisfacția mea, referă și alții, onorant.

Așa cum am procedat și în alte ocazii, întotdeauna (în intervențiile verbale, în scris sau în emisiuni tv), cu sincer respect față de interlocutori, auditori sau cititori, am încercat și acum, în primul rând, să fiu loial cu propria-mi conștiință, pusă „în vremuri", la destule încercări. Tocmai din aceste motive, am relatat în această carte (place unora sau nu), despre perioade ante și post „revoluționare" în Neamț, fără a face rabat de la exigențele mele critice (uneori și înainte de '89, socotite de mulți chiar prea critice); despre realitățile politice, sociale, economice și culturale ale „epocii" respective; despre concepte politice și culturale, unele foarte controversate și acum, dar în legătură cu care îmi susțin cu tărie punctele de vedere; despre oameni din Neamț, dinainte sau de acum (unii îndeplinind importante responsabilități politice și administrative, atunci sau acum); despre excepționalii mei colaboratori, dinlăuntrul sau dinafara „sistemului" cultural, fără competența și dăruirea cărora marea majoritate a demersurilor culturale de la Neamț, din anii '68-'89, ar fi fost sortite derizoriului, dar și despre numeroșii intelectuali din orașele și satele județului, care au crezut în noi și ni s-au alăturat.

Dar, mai ales, am împărtășit în această carte, în structura sa centrală, (de fapt, cea mai extinsă), bogata și valoroasa experiență/expertiză de la Neamț (nu este numai o apreciere personală), demnă de a fi cunoscută, cercetată, evaluată și, eventual, valorificată în contemporaneitate, privind: inițiativele culturale de excepție (locale, județene și naționale); preocupările pentru perfecționarea mijloacelor, metodelor și formelor de activitate culturală; evoluția în timp și impunerea vieții culturale a județului (cu argumente organizatorice și metodologice), ca pe o realitate de care a trebuit să se țină seama chiar și în acele „timpuri", inclusiv de către toate forurile politice și administrative cu atribuții în „orientarea"/supravegherea presei, educației și culturii în ansamblu; dar și alte numeroase aspecte specifice domeniului. Nu am abordat însă, aproape deloc (ci numai în cazurile de evidentă întrepătrundere), problemele creației literar-artistice, considerând că specificitatea acestora obligă la o analiză separată, nu numai individuală și profundă, dar și avizată, căreia trebuie să i se dedice nu noi, ci aceia care și-au consacrat cercetările acestor importante domenii ale spiritualității românești, cu propria lor specificitate fiecare.

Scanned with OKEN Scanner

Indiscutabil, toate aceste aserţiuni trebuie privite în primul rând ca puncte de vedere ale autorului, dar ele constituie şi expresia unor realităţi culturale ce au făcut ca judeţul Neamţ să fie recunoscut, o perioadă îndelungată de timp şi chiar în condiţiile draconicelor constrângeri politico-ideologice de înainte de '89, ca una dintre zonele ţării cu un coeficient ridicat, dintre cele mai impresionante, de vivacitate culturală. (Era o realitate pe care nici uitarea „nevinovată" şi nici ignoranţa/prostia rebarbativă nu o vor putea estompa!)

După cum s-a putut constata în toate capitolele cărţii, am avut şi destule referiri, nu numai la limitările economico-sociale, sau la durele constrângeri politico-ideologice dinainte de '89, ci şi la numeroasele limite ale noii noastre democraţii, în special din domeniile vieţii cultural-spirituale. Severele mele aprecieri, cu privire la unele realităţi culturale din zilele noastre, nu au urmărit, câtuşi de puţin, să subestimeze unele autentice fapte de cultură ce au loc, tot mai evident, frecvent şi calificat, în multe dintre localităţile ţării, inclusiv în Neamţ. (Am dat chiar şi unele exemple în acest sens!) Dar nu aveam dreptul să nu observ aberaţiile pseudo-culturale ce au acompaniat, în ultimul sfert de veac, ansamblul degradărilor economico-sociale „împământenite" de şlehte tot mai numeroase de macabri lideri ai corupţiei noastre endemice, care au „subdezvoltat" (material, cultural, spiritual şi moral), o întreagă naţiune.

Toate acestea, în pofida faptului că România, în zbuciumata sa istorie, nu a avut numai nefireşti şi artificiale „norme ale eticii şi echităţii socialiste", ci şi vechi, pilduitoare, fireşti şi autentic-paradigmatice ***pravile ale bunei cuviinţe strămoşeşti***. În spiritul acestor *pravile*, s-au putut cristaliza principalele trăsături morale româneşti, cultura populară tradiţională dar şi marile valori ale creaţiei literar-artistce şi tehnico-ştiinţifice.

Drept urmare, aceste mari împliniri împreună cu celelalte expresii ale gândirii şi creativităţii româneşti au constituit fibra de originalitate şi de individualitate a poporului nostru, dar şi a culturii sale naţionale contemporane. Tocmai de aceea, nu pot fi de acord cu răspândirea, cu aplomb şi ifose, în spaţiul public al judeţului nostru, în urmă cu relativ puţin timp, de către persoane cu funcţii „culturale" şi titluri „academice" (le credeam reale personalităţi cărora, cu sinceritate mărturisesc, le-am urmărit cu bucurie evoluţia, dar acum mă dezamăgesc), a unor aserţiuni gratuite, scandaloase şi inacceptabile, de genul „ ... suntem în Europa nu o cultură ci o provincie culturală".(!!! ??? !) Total fals şi dăunător, „domnilor"! La „argumentele" dumneavoastră, vă întreb: ce faceţi, *stimaţilor* „prea-provinciali", în această situaţie cu propria creaţie (dacă aceasta există cu adevărat şi vă onorează?) Deci FALS, domnilor teoreticieni neaveniţi!!!

Poate tonul e prea drastic, dar trebuie combătute cu toată forţa argumentelor autentice, culturale, sociale şi chiar politice, astfel de „teorii"

Scanned with OKEN Scanner

ignare şi pernicioase şi credem că această carte a noastră, alături de alte demersuri responsabile, va putea contribui la un asemenea efort autentic cultural.

Nu vrem să dăm noi lecţii nimănui, nu pretindem a deţine „adevăruri" numai nouă revelate sau la care numai noi am avut acces, dar pe temeiul unei instrucţii, al unei educaţii relativ fireşti, de care am beneficiat şi a unei vieţi cu bucurie şi statornică pasiune „dăruită" culturii/culturalizării, în pofida constrângerilor de tot felul (în primul rând politico-ideologice), ne îngăduim să ne exprimăm şi acum, punctele de vedere în care credem şi pentru care am militat şi militäm!

*

Aşa stând lucrurile (ne referim prioritar la cele ... „bine făcute"), nu putem decât să reamintim celor ce au parcurs paginile acestei cărţi şi care sunt familiarizaţi cu acest important domeniu de elevată activitate umană că, indiferent de eventualele opinii, fie chiar divergente, pe care le vor putea avea unii dintre cititori şi pe care le aşteptăm cu mult interes, le vom fi recunoscători pentru ele.

În acest context şi nădăjduind cu încredere în demersul nostru, avem certitudinea că travaliul realizării acestei cărţi se va putea constitui, cel puţin în judeţul Neamţ, în acel vital ***Contrapunct***, pe care cu deosebită modestie l-am evocat, dar care e atât de necesar în reorchestrarea tuturor conţinuturilor tematice şi în remodelarea metodologică a întregii vieţi cultural-spirituale şi de educaţie permanentă (în primul rând a maturilor, dar şi a tinerelor generaţii), din toate comunităţile urbane şi rurale, atât în judeţ cât şi în ţară.

Trebuie să fim conştienţi că acest demers, declanşator de noi energii centripet-spirituale, este necesar, cu atât mai mult cu cât **cultura** a devenit, în mai toate ţările dezvoltate ale U. E. şi din întregul spaţiu al civilizaţiei euroatlantice, **o importantă resursă de dezvoltare economică şi de coeziune socială şi naţională**, în actualul context favorizant, încât ea, **cultura**, trebuie să devină şi la noi, dacă vom şti să o folosim cu adevărat creator, forţa capabilă să ne propulseze corespunzător, în coexistenţa demnă cu competitorii noştri actuali şi viitori. Aceasta cu atât mai mult cu cât, este un fapt deja quasi-recunoscut în prezent, nu multiculturalismul, înţeles îngust sau anapoda, ci cooperarea interculturală activă dintre ţări, popoare şi diversitatea tuturor locuitorilor terrei a devenit un factor dintre cei mai importanţi pentru supravieţuirea umanităţii.

Acum chiar este nevoie şi la noi, de acest uriaş (ce-i drept şi foarte greu) demers cultural/intercultural, atât pe plan naţional, cât şi în toate comunităţile româneşti din afara ţării. Cineva trebuie să-l înceapă (atenţie!) şi cât mai repede posibil, cu ***o autentică şi realistă concepţie strategică unitară (naţională) şi o gândire tactică (şi centrală, dar în primul rând locală)***

Scanned with OKEN Scanner

diversificată!!! Este bine că recent **Cultura** a fost inclusă în strategia de securitate naţională, dar acest demers nu este încă suficient. **Educaţia** şi **Cultura**, prin diligenţe şi actele factuale ale factorilor responsabili social, trebuie să devină lianţii tuturor demersurilor autenticei noastre deveniri contemporane, euro-atlantice, dacă vrem, cu tot dinadinsul, să fim şi noi părtaşi la marea bucurie a „străpungerii întunerecului" de după „luminiţa de la capătul tunelului", cum spun acum mulţi dintre „culturo-scepticii" lumii.

Iar dacă şi această carte va contribui, cât de puţin, la urgentarea necesarului şi demnului efort, ***Cultura română de azi*** (nu exagerăm!) şi toţi cetăţenii de mâine ai acestei ţări vor avea numai de câştigat.

Totodată, vom putea transmite viitorimii un autentic mesaj de ***viețuire*** spiritual-morală în demnitate, dovedindu-ne nouă înşine şi lumii, că am avut puterea de a ne reinventa, pe mersul ascendent al istoriei, în primul rând cultural şi moral, în perspectiva propriilor exigenţe dar şi ale mileniului în care de curând am intrat, cu încredere şi optimism în ceea ce priveşte viitorul României şi al culturii sale, care ne face cinste şi pe care va trebui să o promovăm cu mai multă conştiinciozitate şi bună-credinţă, atât în ţară cât şi în întreaga lume de azi şi de mâine.

*

Încheind, îmi exprim încă o dată deosebitul meu respect, în primul rând, faţă de toţi aceia care, fie înainte, fie după '89, au militat sau încă mai acţionează cu pasiune şi speranţă, pentru supravieţuirea în demnitate, a lor şi a culturii româneşti de ieri şi de azi, dar şi a vieţii cultural-artistice şi general-spirituale din comunităţile întregului judeţ Neamţ.

Acest respect însă, pe drept cuvânt, este datorat şi tuturor acelora care, în întreaga ţară, dăruindu-se ca şi la Neamţ, supravieţuirii lor în demnitatea culturii, au asigurat şi asigură generaţiilor viitoare româneşti, nu numai posibilitatea de a supravieţui, ca până acum, ci şi demna datorie a ***vieţuirii/trăirii superioare***, în noul mileniu, prin ***marile valori ale culturii şi civilizaţiei autentice***, naţionale, europene şi universale, indiferent de (mereu) marile îndoieli, de uriaşele provocări, de noile extreme şi extremisme şi chiar de crizele acute (voit dirijate sau impuse de hazard), ale lumii contemporane.

*

Acum, la final, revin şi folosesc încă o dată ocazia pentru a-mi cere cuvenitele scuze în privinţa eventualelor omisiuni, inadvertenţe sau chiar greşeli din textul acestei cărţi, deficienţe care, dacă există, cu sinceritate mărturisesc, mi-au scăpat desigur involuntar şi le regret.

Şi, în mod cu totul special, cu obişnuita-mi sinceritate, cu acelaşi sentiment moral datorat şi chiar cu recunoştinţă, transmit absolut tuturor celor

Scanned with OKEN Scanner

care m-au înţeles şi m-au ajutat în finalizarea modestului – dar interesatului meu discurs pro-cultural – deosebită, sincera şi neţărmurita mea gratitudine!

Piatra-Neamţ, 2015.

Scanned with OKEN Scanner

ANEXE

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

LISTA ANEXELOR

I. *Reabilitarea unei instituţii,* Marcel Drăgotescu, în *Buletin metodico-documentar,* Nr. 1, 1970, p 6 şi 7
II. *Docilitatea obtuză* ..., George Bararu, idem, p 7 şi 8
III. Din însemnările mele ... mai 1970
IV. Proces-verbal al Comisei pentru bunurile de patrimoniu, 25.11.1969
V. Notă – obligativitatea declarării bunurilor culturale
VI. Tematică de control – combaterea „misticismului"
VII. Raport privind ... „activitatea cultelor" (34 p)
VIII. Sărbătoarea Muntelui Ceahlău – 10 august 1969
IX. Informare despre vizita în R. P. Bulgaria – 14-22 dec. 1978
X. La mulţi ani, T. T. !
XI. T. T. între tradiţia valorilor şi incertitudinile din prezent
XII. Scrisoare deschisă către toţi prietenii T. T. ...
XIII. Madona e frumoasă ... (din *Monitorul* – 09.02.2013)
XIV. Propuneri pentru centralizare ...
XV. Scrisoare către Primăria Piatra-Neamţ (11.02.2013)
XVI. Protocol ... (desprinderea activităţii librăriilor)
XVII. Date documentar-monografice
XVIII. Sentinţa nr. 10 (30 martie 1992)
XIX. Raport cu privire la privatizarea societăţii
XX. Pliant – Sociedad Filarmonica de Las Palmas ...
XXI. Proiect-program (a XIII-a stagiune simfonică)
XXII. Scrisoare *VOCES*
XXIII. Schiţă
XXIV. Scrisoare de la Mihail Cozmei
XXV. Tabăra de sculptură – 1979
XXVI. Scrisoare către Ilie Rădulescu
XXVII. Documentar – Petrodava
XXVIII. Anexa – Material fotografic ilustrativ
XXIX. Scrisoare către Ilie Rădulescu (II)
XXX. Nota Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice – prof. dr. docent Mihnea Gheorghiu
XXXI. Extras – Comisia Arheologică – prof. dr. D. M. Pippidi
XXXII. Referat – prof. univ. dr.-doc. Radu Vulpe

XXXIII. Referat – prof. dr. doc. D. Berciu
XXXIV. Comunicarea aprobării de către C. C. al P. C. R. a programului „Petrodava”
XXXV. Comunicarea aprobării textului plăcii memoriale
XXXVI. Buletin oficial: Programul Consiliului Popular al Județului Neamț privind marcarea a 2000 de ani de atestare … a Petrodavei
XXXVII. Comunicator, dar nu de profesie
XXXVIII. Scrisoare către Centrul *CARMEN SAECULARE*
XXXIX. Încheiere din 21.02.1990 şi Statutul A.L.A.R.
XL. Scrisoare către Ministrul de Stat, Mircea Coşea
XLI. Scrisoare către Secretarul de Stat, Mihai Unghianu
XLII. Scandalos
XLIII. Pietonalul
XLIV. Memento
XLV. Criticismul steril şi iresponsabil
XLVI. Mult zgomot pentru nimic şi apoi …
XLVII. Prefață
XLVIII. Prefață (prolegomene)
XLIX. Noblețea implicării şi a dăruirii
L. Întrebări … şi … Răspunsuri
LI. Lista ilustraţiilor din text

Scanned with OKEN Scanner

Puncte de vedere:

Reabilitarea unei instituții

Sub imperiul unor anumiți factori de conjunctură al căror caracter efemer nici nu mai merită discutat, apar la un moment dat unele idei, relații, moduri de comportament și convingeri „en vogue", care neliniștesc spiritele mai oscilante îndemnîndu-le la acțiuni intempestive și dîndu-le iluzia unor obiective cel puțin hotărîtoare în viața socială.

Totul pornește evident, de la o superficială cunoaștere a realității și de la incapacitatea stabilirii unui raport echitabil între posibilitate și necesitate deși, în majoritatea covîrșitoare a cazurilor, nu lipsesc bunele intenții.

A fost o vreme cînd fiecare se simțea obligat să contribuie la dezvoltarea literaturii românești oferindu-și versurile pentru tipar și pentru a aduce țării premiul Nobel; și-a scris fiecare după cum l-a ținut condeiul, troienind edituriile cu opuri, cu inovații stilistice și previziuni ce nici nu puteau să se împlinească. Apoi lucrurile s-au liniștit foarte mulți au renunțat să repete și în somn că „tot românul e născut poet" și... furtuna a trecut!

Nu mulți ani în urmă, edilii orașelor și comunelor noastre porniseră fără nici o declarație oficială, o campanie sui generis de „estetizare" a tuturor gardurilor, pomilor, clădirilor și chiar a monumentelor istorice, vopsindu-le multicolor în nuanțe imposibil de reprodus astăzi. Dar oamenii s-au dumirit că nu toată spoiala se poate numi treabă gospodărească și... (se pare) a trecut și asta!

De la o vreme încoace însă, constatăm cu surprindere apariția unui număr mare de „muzee" anunțate în cele mai multe cazuri cu mi mare. Nu rareori același muzeograf ad-hoc se declară capabil să încheie 2-3 muzee într-o săptămînă; se preconizează în același sat cel puțin un muzeu etnografic și unul arheologic, dar nu se întrevede posibilitatea ca lucrurile să se oprească aici și muzeomania se dovedește încă, boală incurabilă.

Dacă totul ar trece fără consecințe materiale, educative și științifice, nici nu ar merita să aducem vorba, dar așa... Propunem să întrerupem puțin preocupările muzeale devenite subit atît de tentante și să discutăm deschis tocmai despre conținutul și principiile organizatorice ale muzeelor. Dacă vrem să încercăm în cele din urmă satisfacțiile organizării unui adevărat muzeu în satul sau în școala noastră.

Trebuie să constatăm în primul rînd, că muzeele declarate în ultima vreme au apărut fie în școli (și categorisite ca muzee școlare) fie în cadrul căminelor culturale, ca muzee comunale sau sătești. Aceste muzee pot fi împărțite după conținutul lor în muzee etnografice, arheologice, de științele naturii și (de cele mai multe ori)... muzee cu de toate. În majoritatea cazurilor, fondul material al acestor muzee cuprinde mai puțin de 100 de obiecte, foarte multe nesemnificative și deci, impropriu considerate piese de muzeu. Expozițiile muzeale sînt organizate de preferință într-un singur dulap, în două sau mai multe dulapuri și cu totul accidental, într-o încăpere specială de dimensiuni celulare.

Această realitate, în totală discordanță cu pretențiile și terminologia folosită de organizatori, generează fără îndoială o multitudine de întrebări și în primul rînd aceea dacă putem numi „muzeu" dulapul cu cioburi neolitice sau cu linguri scoase din uz. În loc de răspuns ne-am permite să amintim că școlile noastre au foarte multe dulapuri cu aparate, substanțe chimice și material sportiv dar că nimeni — pînă în prezent — nu s-a erijat în organizator al muzeului de fizică, de chimie, sau al sportului comunal. Existența unor materiale arheologice sau etnografice în patrimoniul unei școli este desigur firească, fiind utilizate ca mijloace didactico-intuitive. Aceasta nu ne îndreptățește însă cu nimic să jonglăm cu terminologia și să cerem vreunui elev să ne aducă în clasă din muzeul de literatură al școlii, portretul lui Mihail Sadoveanu, sau din muzeul de sport, plasa de volei.

Așa cum de la intenție la realitate este oarecare distanță, tot astfel între vitrina cu material didactic și muzeul școlar se interpun o serie de trepte și etape care nu pot fi parcurse de la un trimestru la altul. Organizarea unui muzeu, indiferent de natura lui, este imposibilă fără existența unor colecții bine delimitate problematic, care să asigure viitorului muzeu un anume profil, o anume tematică susținută și argumentată expozițional prin obiecte semnificative cu valoare de unicat. Problematica științifică pe care și-o propune muzeul trebuie completată cu o serie de materiale auxiliare, cu tarte și fotografii, cu hărți și scheme explicative care să definească sau cel puțin să sugereze cadrul istoric și etno-cultural ce se materializează prin obiectele expuse. Muzeul nu este un „mixtum compositum" amalgamat și nesemnificativ, nu este un stand de obiecte în sine, ci un mijloc de instrucție și educație bazat pe argumentul concret al palpabilității și al tezelor științifice verificate prin însăși practica socială.

Spunînd toate acestea precizăm că nu sîntem împotriva constituirii unor muzee comunale care să reflecte istoria sau evoluția etno-culturală a unei anumite zone. Dimpotrivă! Orice asemenea inițiativă care poartă girul unei perseverente activități de cercetare, documentare și colectare științifică, meritâ și trebuie încurajată. Sîntem doar împotriva impostorii și diletantismului; împotriva celor care doresc muzeu cu orice chip fără a gîndi măcar o singură dată dacă au realmente cu ce să-l organizeze; sîntem împotriva acelora care cred că un muzeu se face prin contribuție benevolă cu obiecte de tombolă și prinse strîmb la elevii care n-au adus un ciob, o monedă sau o secure ruginită pentru muzeul școlar; sîntem împotriva unor sisteme de „organizare muzeală" care încep prin constrîngere și se încheie cu adevărate braconaje arheologice datorită cărora atîtea valori materiale devin irecuperabile.

Cîteva exemple de muncă asiduă, îndelungată și perseverentă, care merită toată lauda și stima noastră, dovedesc cu prisosință că există posibilitatea reală a creării unor valoroase colecții capabile să asigure în cele din urmă organizarea unui adevărat muzeu sătesc. Fostul învățător Romanescu din satul Drepțu — comuna Fărcașa, naturalizează de aproape patru decenii diferite exemplare din fauna locală, alcătuind o foarte interesantă colecție de științe naturale pe care însă nu a considerat-o ca fiind un... muzeu! Dar a creat prin muncă sa, o bază materială și un fond expozițional capabil să susțină oricînd, organizarea unui muzeu.

Aceleași constatări sînt valabile și în legătură cu activitatea de colecționar a tovarășului I. Luca din Fărcașa, care după mai mulți ani de strădanii și de cercetare onestă este foarte aproape de realizarea nobilului său vis ca o dată cu ultimul catalog, să lase școlii pe care a slujit-o cu abnegație și pasiune și un valoros muzeu etnografic.

Pe același drum al responsabilității și-al investigației profunde, incompatibil cu superficialitatea și impostura se situează și pasionații inițiatori ai colecțiilor de la Pîrîul Caprei — comuna Bicazul Ardelean, Crăcăoani, Birgăoani și Tupilați, cărora li se adaugă desigur și binecunoscutul Nicolae Popa din Tîrpești-Petricani.

Acolo unde există stațiuni arheologice cunoscute, unde există un fond etnografic sau floristico-faunistic valoros, intențiile noastre pot și trebuie să depășească limita dulapului cu materiale didactico-intuitive tinzînd spre făurirea unor colecții științifice mai ample și chiar — de ce nu? — a unui muzeu. Să nu ne mai jucăm cu vorbele și să nu mai credem că punînd o firmă s-a și creat o instituție. Pentru a organiza un muzeu nu trebuie neapărat o viață de om și nici nu trebuie să înduri chinurile lui Tantal, dar pare-că prea ne-am obișnuit să tot facem... mult zgomot pentru nimic!

M. DRĂGOTESCU

Anexa I

Scanned with OKEN Scanner

Docilitatea obtuză nu înseamnă receptivitate

Toate condiţiile unei organizări ştiinţifice a muncii, fie ea de natură productivă, fie din domeniul suprastructurii, sînt astăzi la îndemîna celor care pot şi trebuie să se ocupe cu seriozitate, cu rîvnă şi, aş zice, cu ambiţie chiar, de elaborarea măsurilor şi căilor ce determină atributul obligatoriu al fiecărei activităţi: eficienţa.

Deşi organizarea ştiinţifică a muncii a devenit o expresie curentă în convorbirile dintre diverşi factori de răspundere dintr-un sector sau altul, deşi empirismul este zilnic, şi chiar de mai multe ori pe zi, ironizat, dezavuat, condamnat, în sfîrşit, pus la zid..., se găsesc încă destui „urechişti" care acţionează pe bază de inspiraţie în rezolvarea unor importante probleme cu implicaţii atît de complexe, încît te apucă durerea de cap numai cînd te gîndeşti ce efecte negative poate avea o clipă de nefericită inspiraţie a unui astfel de poet într-ale organizării.

Analizăm cu rigurozitate şi exigenţă cea mai mică sursă materială insuficient valorificată care se întîmplă să trecem cu vederea unele aspecte ce pot genera dificultăţi de durată în acele sectoare în care nu se pot calcula pierderile cu ajutorul coeficienţilor de rentabilitate....

Ne alarmează imediat o pierdere de cîteva mii de lei din pricina unei proaste organizări, dar abia dacă ne îngrijorează faptul că, spre exemplu, într-o comună oarecare din judeţ acţiunile vizînd educarea conştiinţei juridice a cetăţenilor, pe timp de un an de zile, s-au rezumat doar la lecturarea unor paragrafe din Codul Penal, de către miliţianul din comună, în faţa cîtorva zeci de participanţi.

Facem pe bună dreptate o problemă de interes general din nerealizarea planului unei secţii de producţie de la o cooperativă de consum şi antrenăm factori multipli în corectarea acestui neajuns, dar afectăm doar **o singură lună pe an** interesului pentru planul de aprovizionare şi desfacere a cărţii prin unităţile de librărie de la sate. Observăm că la un bufet dintr-o localitate oarecare, consumul pe cap de locuitor este, să zicem, de 100 lei pe an, în timp ce cheltuiala unui cetăţean pentru cinematograf, în aceeaşi perioadă sînt de numai 10—15 lei... şi cu toate că dezaprobăm această stare de lucruri nu se găseşte nici într-un plan de măsuri vreun colectiv, sau vreo iniţiativă amănunţit elaborată pentru rezolvarea unei astfel de deficienţe.

Deşi există cele mai bune intenţii, nu se iau totuşi, măsuri concrete, operative, la faţa locului, **chiar de către cei care au răspunderea de a interveni...** dar în schimb se găsesc extrem de mulţi dintre aceia care **dau indicaţii, fac propuneri, recomandări, studii etc.**

Dacă în problemele de producţie nimeni care nu are o pregătire corespunzătoare, nu îndrăzneşte să facă propuneri, să dea dispoziţii şi să determine anumite acţiuni concrete, în cultura de masă însă, se găsesc cu nemiluita, binevoitori, care mai de care mai „specialişti" în dezbătut toate problemele educaţiei adultului. Feluriţii binevoitori chemaţi sau nechemaţi se simt neapărat datori să-şi aducă „preţioasa" lor contribuţie la elevarea spirituală a sătenilor, emiţînd păreri (care adesea sînt prezentate ca norme de lucru) indicînd soluţii, făcînd aprecieri, hotărînd direcţii... trăgînd la răspundere bibliotecarul, directorul de cămin şi pe oricare activist cultural picat din întîmplare în raza lor vizuală.

Oricît ar părea de curioase aceste situaţii, incredibile aproape, ele nu au constituit niciodată obiectul unor hotărîte puneri la punct, ci doar surse de haz şi uimiri cu totul neoperante.

Evident că practica aceasta a indicaţiilor după ureche este extrem de dăunătoare dar ceea ce ni se pare şi mai grav este **lipsa de reacţie, de opinie din partea celor care sînt puşi să se ocupe efectiv de îndrumarea şi organizarea ştiinţifică a procesului instructiv-educativ al adulţilor, în localităţile respective.** Cum de înghit, unii dintre aceştia, tot felul de floricele complet inutile pe care le emit diverşi cîntăreţi după ureche, este un lucru pe care nu-l putem înţelege, decît numai dacă presupunem că se confundă, pur şi simplu, noţiuni cu totul diferite, cum sînt **receptivitatea lucidă, analitică cu docilitatea obtuză** şi indolentă.

În documentele Congresului al X-lea se subliniază cu insistenţă necesitatea schimbului de păreri, a unui **„climat în care toate opiniile să fie ascultate şi judecate cu atenţie, pentru ca din confruntarea ideilor şi punctelor de vedere să se desprindă ceea ce este realmente util şi în măsură să servească progresul"**[1]. Iată de ce docilitatea prost înţelească generează confuzii şi empirism acolo unde este imperios necesară organizarea muncii după criterii riguros ştiinţifice.

Or, e de la sine înţeles că într-o partitură pentru vioară şi plan, strecurarea unor arpegii de trompetă sentimentală şi plină de zel nu numai că este ridiculă, dar compromite, de fapt, întreg concertul...

George BARARU

) Raport asupra Directivelor Con-

7

Anexa II

Contrapunct... DEMNITATEA SUPRAVIEŢUIRII prin CULTURĂ

Scanned with OKEN Scanner

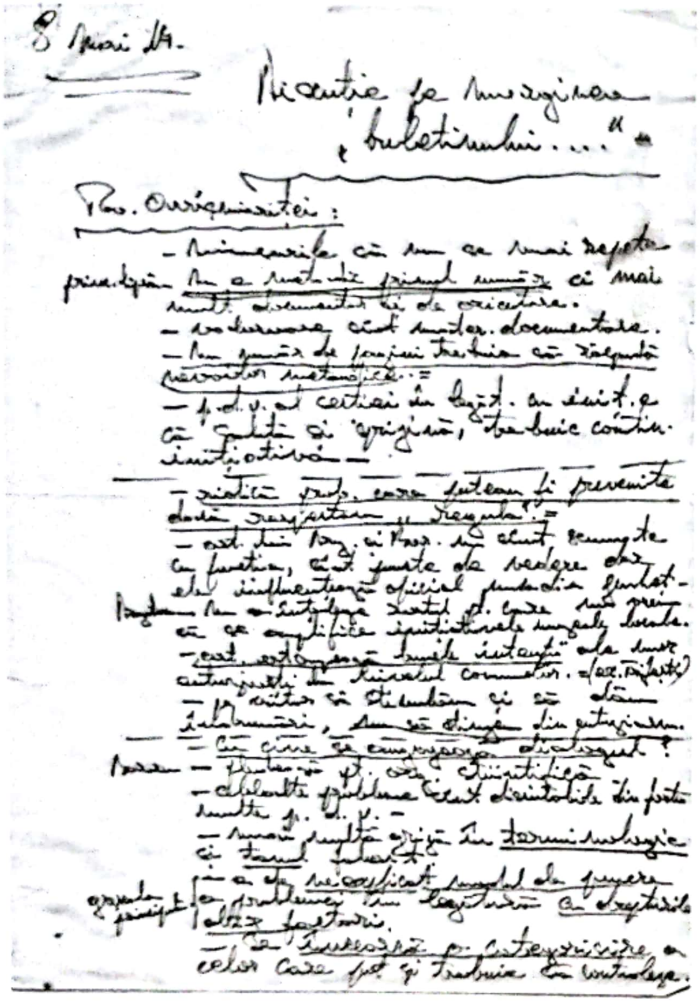

8 Mai 1.

Recenzie la Mersul vieții „Buletinului ..."

Rez. Ședința Comisiei:

- Numărul cu nr. 8 nu mai reflectă principiul nr. 8 ci mai multe documente ale ședinței.
- Documente cu caracter documentar.
- Lucrările de limbi străine cu rezumat (rezumate sintetice).
- Ședința Comisiei de Legi. cu discuții pe articole, Legea de organizare, Regulamentul intern.
- Discuții pro. care trebuie să prevină dacă respectăm o regulă.
- Ședința Com. de Rez. cu cinci membri cu funcții, cinci puncte de vedere, cinci influențe oficiale pentru limbă.
- Nu a fost luată nici o decizie cu privire la organizarea limbii române.
- Ședința a fost foarte interesantă, dar nu cu caracter documentar. (Rez. Ședinței)
- Cititor în Statistică și cu date informative, dar nu despre literatură.
- Cu cine se corespondează ulterior?
- Pentru ce și cu ce scopuri?
- Dificultăți publicare. Cauze obiective în parte multe subiective.
- Numeroase greșeli în terminologie și tehnoredactare.
- Ar trebui reconsiderat modul de lucru în redacție în legătură cu Secțiile ale facultății.
- Să încercăm o autocritică, a celor care fac și trebuie să cunoască.

=2=

!!! - Ca tehnoredactor (evident) indatia de ortografie străină cu, de fapt! = !
- Trebuia să se publice ortografia și stabilă. corpurilor de fapt! -
- Nu își explică terminologia care își pune în lumină neplăcută
- Ca și corectorii mele lucrări.
- A pune în discuție un articol înseamnă a discuta-cat. organizării.

Rez. ședința Rațiunii

- Câteva chestiuni care au îngrijorat.
- Nu știu cu a mustră de ce fost supusă unei inițiative în afara contribuției de fapt.
- Cum trecut anul și eliminarea posibile de interpretări!
(conținut și formă)
- Indicațiile bibliografice = incomplete (9 mai) (Cum ține cont de 6 mai)
!!! Poziția bine un sfârșit corect fără a se face recenzie =
- Spiritul de autocritică
- Cum ca respectat (Muzicieni, Lingviști, Etnografi, Libertinism).
! - Problema cadrului în care ne exprimăm!

=3=

- Ne întrebăm asupra unor oameni reprezentați în primează a lucrării
- Sunt multe lucruri contradictorii
- Sunt insinuări de lipsă de modestie în publicarea unor
- Să evităm manifestările de superficialitate =
- Mai puțin lingvistic și ortografic, mai mult text fonologic!
- Acest buletin să apară în viitor = (Mai este glabet)
- Cere multiplicare să obțină aprobare. =
- Mai multă receptivitate, spirit politic și exigență.

Anexa III

Scanned with OKEN Scanner

Inregistrat la Comitetul Judeţean de Cultură şi Artă Neamţ în Nr. 2034 din 25 [illegible] 1969.

PROCES VERBAL

Încheiat astăzi 25 nov.1969.

Comisia constituită în baza Decretului Consiliului de Stat nr.724 din 23 octombrie 1969, pentru efectuarea propunerilor în vederea stabilirii bunurilor de cultură şi artă destinate a constitui fondul centralizat de stat, conform prevederilor Decretului amintit, avînd următoarea componenţă:

1. Bunghez Gheorghe C.C.A.J. Neamţ - Preşedinte
2. Drăgotescu Marcel " - Membrii:
3. Bîrliba Mihăilescu Virgil " - "
4. Pleşa Teodor (Dir.muzee şi monumente) - "
5. Arşhip Ion (Muzeul de istorie - Iaşi) - "
6. Madin Velicu (expert B.N.R. - Neamţ) - "
7. Nicula Vasile (Archivele Statului Buc.) - "
8. Niculescu Martin (asistent B.N.R.) - "
9. Niţu Gheorghe (asistent B.N.R.) - "

asistată de Scutaru Teodor împuternicit judeţean cu probleme de culte, Pricop Ioan protopop ortodox de Piatra Neamţ, Amartinesei Petru preot romano-catolic Piatra Neamţ şi Veinberg I. reprezentantul Comunităţii evreilor, pentru deplasările în lăcaşurile cultelor respective,

şi-a desfăşurat activitatea în perioada 30 octombrie - 25 noiembrie 1969, vizitînd în acest interval peste 40 de obiective deţinătoare de bunuri de importanţă istorico-documentară şi artistică.

Nu au fost prezenţi la lucrările comisiei tovarăşii:
- Maria-Ana Muzicescu (Institutul de Studii Sud-est europen
- Adriana Grainic (Institutul de Arte Plastice N.Grigorescu Bucureşti).

In urma încheierii lucrărilor comisiei, aceasta supune atenţiei Comisiei Centrale propunerile sale privind valorile ce trebuiesc luate în evidenţă ca făcînd parte din patrimoniul naţional

..//..

- 2 -

unele dintre acestea urmînd a fi propuse pentru fondul centralizat de stat şi preluate în custodie de către Banca Naţională a R.S.R. şi respectiv Comitetul de Stat pentru Cultură şi Artă, iar altele deşi de valoare documentară-istorică sau artistică deosebită, datorită faptului că aparţin unor ansambluri de opere istoric constituite, sau întregesc monumente care nu pot fi dizlocate, sau constituie unităţi muzeale distincte cu condiţii de conservare şi securitate, urmează a rămîne pe teritoriul judeţului la locurile respective, Comitetul judeţean de cultură şi artă Neamţ ca şi deţinătorii urmînd a lua măsurile corespunzătoare în vederea păstrării lor în optime condiţiuni.

Comisia a întocmit în timpul deplasărilor fişe de evidenţă pentru toate obiectele sau materialele de interes deosebit, fişe care conform telegramei nr.9941/8 noiembrie a.c. au fost centralizate şi se trimit un exemplar Comitetului de Stat pentru Cultură şi Artă iar restul rămînînd în păstrare la Comitetul de cultură şi artă al judeţului Neamţ.

Conform centralizatorului pentru grupa de obiecte ce le propunem a intra în custodia Băncii Naţionale a R.S.R. supunem atenţiei comisiei centrale un număr de 15 repere constituind obiecte din aur, argint şi pietre preţioase.

Pentru toate acestea comisia apreciază că valoarea lor intrinsecă este predominantă. De altfel fişele însoţitoare reflectă acest lucru.

Facem menţiunea că toate acestea obiecte de metal preţios sînt luate dealtfel în evidenţă de către Sucursala Băncii Naţionale a judeţului Neamţ. Obiectele cuprinse în tabelul centralizator şi fişele însoţitoare nu constituie însă întreaga cantitate de metal preţios aflată în special în Mănăstirile de pe cuprinsul judeţului.

Evidenţa Sucursale judeţene a Băncii Naţionale cuprinde diverse obiecte mărunte (monede, bijuterii, cruciuliţe, etc.) în cantitate de peste 8 kg. aur, ca şi ferecături de icoane, cădelniţe, sfeşnice, chivoturi, etc, etc, în cantitate de peste 1200 kg. argint care nu au fost înregistrate ca atare întrucît slujesc ca obiecte de cult. Din acestea au fost selecţionate cele menţionate în centralizator şi fişele respective şi care constituie obiect de tezaur al unităţilor respective.

..//..

Anexa IV

_____Contrapunct... DEMNITATEA SUPRAVIEŢUIRII prin CULTURĂ

- 3 -

- 4 -

Scanned with OKEN Scanner

Pentru obiectele din grupa a II-a ce constituie bunuri de importanță istorico-documentară sau valoare artistică deosebită des tinate a constitui fondul centralizat de stat în custodia C.S.C.A. facem următoarele precizări:

Au fost înregistrate un număr de 147 repere, marea majoritate aflate în inventarele și respectiv în muzeele așezămintelor monahale de o deosebită valoare ca păstrătoare ale unor mari vestigii ale trecutului poporului nostru cum sînt: Mănăstirea Neamț, Mănăstirea Secu, Mănăstirea Agapia, Mănăstirea Văratic, biserica de lemn Văleni-Piatra Neamț sau Episcopia Romanului.

În toate mănăstirile menționate funcționează muzee cu condiții de conservare și securitate din cele mai bune, obiectele sînt inventariate, iar paza este asigurată atît prin ghizi permanenți cît și prin paznici de zi și de noapte.

Tinem să facem următoarele precizări privind reperele înregistrate de noi, repere care deși prezintă cea mai mare importanță ca elemente ce pot constitui bunuri ale patrimoniului național, dar care considerăm că nu pot fi dislocate din muzeele amintite întrucît ele aparțin acestor ansambluri istoric constituite. Dintre acestea menționăm: icoanele aparținînd pictorului N.Grigorescu, aflate la muzeul mănăstirii Agapia și muzeul mănăstirii Neamț, icoanele aparținînd tradiționalei școli de pictură bisericească ce a funcționat la biserica Văleni-Piatra Neamț și care și la această dată împodobesc interiorul acesteia. În legătură cu icoanele provenind de la Văleni și aflate la mănăstirile Agapia, Văratic și Bistrița facem propunerea că ele să revină la biserica Văleni pentru a întregi monumentul și cu ajutorul căruia să se constituie un așezămînt muzeal reprezentativ pentru această școală picturală, muzeu care ar îmbogăți patrimoniul spiritual al județului Neamț.

Menționăm deasemenea icoanele de o importanță deosebită de proveniență bizantină din sec.XV-lea aflate în incinta bisericilor mănăstirilor Neamț, Agapia și Bistrița care deasemenea considerăm că întregesc valoarea monumentelor respective.

Ca făcînd parte din aceeași categorie de obiecte care dau valoare monumentelor ce le dețin, considerăm a fi și toate obiectele din donația Nestor Urechie și Safta Brînzoveanu și aflate la mănăstirile Secu și Văratic.

../..

Din aceleași considerente apreciem că epitafurile de la mănăstirea Bistrița și Agapia, ca și obiectele de mobilier și lucrările de Băncilă și Stahi aflate la mănăstirea Agapia și aparținînd familiei scriitorului Alexandru Vlahuță nu pot fi dislocate din aceste unități. Menționăm că mănăstirea Agapia a organizat cu toate obiectele de mobilier și alte bunuri aparținînd scriitorului Vlahuță și familiei sale, un muzeu memorial în care aceste lucrări sînt conservate cu grijă, iar securitatea lor este asigurată prin pază permanentă și condiții optime de conservare.-

Tinem să menționăm că toate mănăstirile menționate și în special mănăstirea Neamțului și Episcopia Romanului sînt deținătoare de biblioteci de zeci de mii de volume. Din acestea s-au luat în evidență un mare număr de documente , manuscrise , cărți vechi (străine și române)și unele publicații. Dintre acestea mai deosebite sînt un Tetraevanghel din sec.XIV-lea la Mănăstirea Neamț, un liturghier de la 1576 de la Mănăstirea Secu, cartea Românească de învățătură al lui Varlaam, Viața și petrecerea sfinților a lui Dosoftei, Biblia de la București a lui Șerban Cantacuzino, Cheia înțelesului a lui Varlaam, Îndreptare a legii (pravila mare) Evanghelia lui Antim Ivireanul și altele. Dar toate acestea constituie piesele de cea mai mare rezistență ale Bibliotecilor și muzeelor respective care au intrat în circuitul valorilor naționale și care considerăm că nu pot fi dislocate întrucît aceasta ar duce la minimalizarea instituțiilor respective din punct de vedere al interesului public.

În special la mănăstirea Văratic au fost luate în evidență un număr mare de documente originale în limba slavonă și limba română, în special din secolele XVI- și XVII. care deși sînt inventariate nu au fost încă prelucrate științific, acestea din urmă ca și multe altele despre care se găsesc amănunte în fișele de evidență din anexa tabelelor centralizatoare , dacă vor fi apreciate ca atare de către comisia centrală - vor putea fi valorificate corespunzător în viitor.-

Apreciem ca fiind de o deosebită valoare artistică piesele ce fac parte din donația reginei Elisabeta și care se află la biserica din Rozavlea. (amănunte despre acestea în fișele ce însoțesc centralizatoarele).

../..

Anexa IV

Scanned with OKEN Scanner

Facem menţiunea expresă că deşi în fişa centralizatoare la poziţia nr. 79 este o singură înregistrare în realitate în anexă se află un număr de 56 fişe de înregistrare pentru documente originale aflate la mănăstirea Văratic (sînt cele despre care s-a amintit menţionat mai sus).

Ţinem să precizăm faptul că în cursul activităţii sale Comisia a fişat şi alte numeroase obiecte şi cărţi în legătură cu care s-a apreciat că nu este necesar să fie propuse pentru a fi luate în evidenţă centrală, dar care fişe au fost depuse la Comitetul judeţean de cultură şi artă pentru a păstra evidenţa lor şi pentru a se lua măsurile necesare de conservare.

În concluzii la cele relatate comisia propune :

- să fie preluate în custodie obiectele din metal preţios menţionate în tabelul centralizator special întocmit şi anexele respective.

- să fie preluate în custodia C.S.C.A. pentru a face parte din fondul centralizat de stat al obiectelor cu valoare istorico-documentară şi artistică deosebită, reperele cuprinse în tabelul centralizator special întocmit şi anexele respective ce nu fac obiectul precizărilor menţionate mai sus ca fiind necesare a rămîne pe teritoriul judeţului Neamţ întrucît întregesc valoarea unor ansambluri istoric constituite.

- să se ia măsurile corespunzătoare pentru ca fragmentele de catapeteasmă de la biserica din satul Văleni comuna Boteşti (Roman) să fie restaurate şi conservate şi să fie expuse într-un loc corespunzător dat fiind deosebita lor valoare artistică.

- să se preia de la mănăstiri şi biserici (în special dela acele care nu dispun de condiţii de securitate a tezaurului)obiectele mărunte din metal preţios care nu prezintă valoare istorică şi artistică.

- întrucît comisia a constatat că în marea majoritate a parohiilor ortodoxe există cărţi de cult numeroase din sec.XVIII şi XIX în limba română scrise cu litere chirilice şi cu miniaturi, facem propunerea ca acestea să fie strînse de către Mitropolie şi valorificate în scopuri muzeale şi bibliofile.

..//..

Dat fiind cele de mai sus comisia judeţeană depune întreaga documentaţie alcătuită din tabele centralizatoare şi fişe de evidenţă pentru a fi înaintată Comitetului de Stat pentru Cultură şi Artă parte şi parte pentru a rămîne în evidenţă la Comitetului de cultură şi artă al judeţului Neamţ.

Rămîn la Comitetul de cultură şi artă al judeţului Neamţ toate celelalte fişe de evidenţă ca şi unele ciorne şi materiale intermediare care au fost folosite în timpul efectuării lucrărilor.

Drept pentru care s-a încheiat şi semnat prezentul proces verbal cu acordul tuturor membrilor comisiei prezenţi.

C O M I S I A :

Anexa IV

Scanned with OKEN Scanner

N O T A

Legea nr.63 din 3o octombrie 1974, privind ocrotirea patrimoniului cultural național din R.S.România, prevede obligativitatea ca toți deținătorii de bunuri susceptibile a face parte din patrimoniul cultural național să le declare în vederea înscrierii lor în evidența centralizată de stat. (Este vorba de lucrări de artă plastică și decorativă, cărți rare, manuscrise, vase, mobilier și celelalte bunuri stabilite prin lege).

In virtutea acestei prevederi legale, în eventualitatea că dețineți bunuri susceptibile de a face parte din patrimoniul cultural național, este necesar să depuneți de urgență, întrucît termenul stabilit prin lege a fost depășit, la oficiul patrimoniului cultural național județean sau al municipiului București, o declarație asupra bunurilor respective.

1.X.1976
01/2 ex.

Anexa V

PARTIDUL COMUNIST ROMAN
Comitetul Județean Neamț

TEMATICA DE CONTROL

privind felul în care se îndeplinesc prevederile Planului de măsuri adoptat de plenara Comitetului județean de partid cu activul și cadrele din domeniul propagandei și culturii din 28 septembrie 1977 și ale Programului cu privire la îmbunătățirea activității politico-ideologice și cultural-educative corespunzător sarcinilor stabilite de Congresul al XI-lea al P.C.R. și Congresul educației politice și al culturii socialiste, adoptat de Conferința extraordinară a organizației județene Neamț al P.C.R. din 12 noiembrie 1977, în domeniul educației materialist -științifice a maselor, pentru combaterea misticismului și obscurantismului.

I. Conducerea de către organele și organizațiile de partid a activității de educație materialist-științifică a maselor.

1. Organizarea unitară, prin consiliile de educație politică și culturală socialistă, a acestei activități.
2. Includerea în planurile proprii și adoptarea la condițiile locale a sarcinilor ce revin în acest domeniu din documentele de partid și de stat.
3. Antrenarea tuturor factorilor cu răspunderi educaționale:
   - organizațiile de partid;
   - organizațiile de masă și obștești;
   - instituțiile de cultură;
   - școala
   - învățămîntul politico-ideologic de partid, sindicat, U.T.C., F.U.S. ;
   - conducerile unităților economico-sociale.
4. Indrumarea și controlul activității comisiilor pentru răspîndirea cunoștințelor științifice ale consiliilor locale ale F.U.S.
5. Indrumarea și controlul activității universităților culturale științifice;
6. Activitatea brigăzilor științifice:
   - brigăzi locale;
   - brigăzile județene în teritoriu.

Anexa VI

Scanned with OKEN Scanner

7. Activitatea grupului de lectori specializaţi:
   - dacă s-a constituit şi instruit;
   - manifestări programate;
   - eficienţă,propuneri şi concluzii
8. Sprijin primit în această direcţie;
9. Iniţiative în acest domeniu de activitate;
10. Folosirea bazei materiale existente la:
   - unităţile de cultură
   - şcoli
   - unităţile economico-sociale
11. Ce forţe se mai folosesc în această activitate în afara cadrelor didactice.
12. Preocuparea pentru valorificarea unică a tradiţiilor şi obiceiurilor locale, pentru consemnarea în spirit nou,comunist, a principalelor evenimente din viaţa oamenilor (preocupări pentru un nou ceremonial).
13. Analize ale acestui domeniu de activitate

II. Aspecte ale problematicii confesionale:

1. Cunoaşterea realităţii confesionale (ce s-a întreprins pentru aceasta şi de ce concluzii se dispune?
2. Forţele de care dispun cultele sau sectele din localitate;
3. Baza materială a cultelor şi ce s-a realizat în ultimii ani pentru îmbunătăţirea sau modernizarea acesteia;
4. Principalele manifestări,ceremonialuri,sau procesiuni care strâng în masă populaţia:
   - ritmicitatea acestora;
   - sfera de cuprindere;
   - forme deosebite de manifestare şi antrenare a maselor şi mai ales a tineretului şi copiilor.
5. Gradul de interes faţă de activitatea religioasă manifestat de:
   - oamenii muncii din localitate
   - intelectualii din localitate
   - cadrele de conducere din localitate
   - tinerii din localitate
   - copii
   - membrii de partid.
6. Influenţa cultelor sau sectelor din localitate asupra participării maselor la realizarea sarcinilor economico-sociale.

./.

7. Relaţiile organelor locale cu slujitorii cultelor (personalul deservent)

III. Desfăşurarea activităţii de educaţie materialist-ştiinţifică:

1. Locul acesteia în programele de activitate ale:
   - grădiniţei
   - şcolii
   - căminului cultural
   - bibliotecii
   - organizaţiei de tineret
   - organizaţiei de femei
   - principalelor unităţi economice
   - dispensarului uman
   - altor factori de răspundere
2. Acţiuni concrete întreprinse în perioada ianuarie-aprilie 1978.
3. Care manifestări din ultimul an au avut cel mai mare ecou în localitate?
4. Exemple de valorificare a filmului.
5. Folosirea drumeţiilor,excursiilor (traseele lor), a turismului în general,pentru educaţia materialist-ştiinţifică.
6. Limite şi greutăţi la diferitele nivele din localitate.
7. Propuneri locale pentru îmbunătăţirea muncii de viitor.

IV. Concluzii ale colectivului de control.

7 ex.ie
04.mai 1978

Anexa VI

Scanned with OKEN Scanner

PARTIDUL COMUNIST ROMÂN
Comitetul județean Neamț

RAPORT

cu privire la modul cum se aplică în județ indicațiile conducerii partidului și legile țării referitoare la activitatea cultelor

În perioade mai – iulie 1978, un colectiv al Comitetului județean de partid a controlat modul în care organele și organizațiile de partid,de stat,de masă și obștești acționează pentru aplicarea în județ a indicațiilor conducerii partidului privind activitatea cultelor,precum și a hotărîrilor organului județean de partid referitoare la educația ateist-științifică a maselor și combaterea misticismului și obscurantismului.

Pe baza celor constatate se poate spune că în ultima perioadă s-a îmbunătățit munca în această direcție,organele și organizațiile de partid acordă o atenție sporită educației materialist-științifice,urmăresc mai îndeaproape manifestările mistico-religioase,prevăd în programele lor de activitate politico-educativă acțiuni care răspund cerințelor locale,urmăresc și analizează periodic înfăptuirea acestora.Mai ales după constituirea consiliilor de educație politică și cultură socialistă,factorii cu răspunderi în această direcție sînt mai intens antrenați în activitatea de educație ateist-științifică,eforturile acestora fiind mai bine și unitar coordonate.

Ca urmare,a crescut nivelul ideologic al comuniștilor, al cadrelor noastre,al oamenilor muncii în general.Aceștia și-au format,în marea lor majoritate,concepția filozofică materialist-dialectică și istorică,și-au dezvoltat convingerile științifice privind materialitatea lumii înconjurătoare,ceea ce contribuie la

./.

– 2 –

participarea lor tot mai conștientă la înfăptuirea în cele mai bune condițiuni a politicii științifice a partidului și statului nostru, la realizarea hotărîrilor Congresului al XI-lea și ale Conferinței Naționale ale partidului.

Pe fondul stării generale bune mai avem însă în județ și oameni cu gîndire înapoiată,tributari concepțiilor mistico-religioase, care continuă să se afle sub influența cultelor și practicilor obscurantiste. În unele localități,personalul deservent al cultelor se bucură încă de audiență în rîndul unor categorii de oameni, se străduiește să-și modernizeze mijloacele de acțiune și baza materială, astfel încît să-și poată menține și spori influența în rîndul credincioșilor.

1. În prezent, în județ desfășoară activitate un număr de cinci culte tradiționale (ortodox, romano-catolic, creștin de rit vechi, armeano-gregorian și mozaic), patru culte neoprotestante (adventist de ziua a 7-a, baptist, creștin după evanghelie și penticostal), trei grupări anarhice (stiliștii, oastea domnului și adventiștii reformiști) și gruparea interzisă martorii lui Iehova.Cele nouă culte care funcționează oficial dispun de 362 lăcașuri de cult, iar dintre grupările anarhice,stiliștii dispun de unități de cult în 11 localități rurale.

Din punct de vedere al cuprinderii,situația se prezintă astfel:
circa 400.000 credincioși sînt ortodoși, peste 55.000 romano-catolici, 1.100 – creștini de rit vechi și peste 1.000 mozaici. La neoprotestanți figurează aproape 2.000 de credincioși, fără a lua în calcul și copiii acestora. Cel mai numeros cult neoprotestant este cel adventist, care cuprinde aproximativ 1.000 credinc
și, dintre grupările anarhice, mai numeroasă este cea stiliștă,

x ./.

Anexa VII

Scanned with OKEN Scanner

care cuprinde peste 4.000 credincioşi. In afară de municipii şi oraşe, cele mai mozaicate localităţi din punct de vedere religios sînt comunele Bodeşti,Urecheni,Pîngăraţi şi Bicazu-Ardelean.

Toate cultele şi grupările desfăşoară o activitate susţinută pentru intensificarea vieţii religioase,pentru menţinerea credincioşilor şi atragerea de noi adepţi,pentru dezvoltarea şi modernizarea bazei materiale, a ritualurilor şi mijloacelor de acţiune.

In cadrul cultului ortodox se fac încercări de degenerare a practicilor religioase în bigotism exagerat, de edemenire a copiilor prin mijloace extrabisericeşti, se organizează slujbe suplimentare, spovedanii repetate urmate de canoane materiale şi spirituale, afurisenii, molifte individuale şi masluri colective, slujbe pentru înlăturarea unor suferinţe etc.

La romano-catolici se urmăreşte riguros participarea credincioşilor la slujbe, se organizează numeroase vizite pastorale la domiciliul credincioşilor în scopul îndoctrinării,se fac admonestări şi blesteme publice pentru cei ce "încalcă" obligaţiile faţă de biserică. La acest cult,peste 95% din copii sînt cuprinşi la catehizare. Absenţa copiilor de la aceste activităţi este sancţionată public în cadrul predicilor sau prin refuzul asistenţei religioase. Se organizează cu mare fast serviciile religioase,se practică spovedania şi împărtăşania zilnică.

Cultele neoprotestante întreţin cu rigurozitate bigotismul şi fanatismul religios, desfăşoară o susţinută activitate de pregătire a copiilor şi adolescenţelor pentru primirea botezului la vîrsta majoratului, unele dintre ele rezervînd pentru aceasta cîte două zile pe săptămînă. Mulţi copii de neoprotestanţi lipsesc sîmbăta de la şcoală. De asemenea, toate cultele neoprotestante duc o susţinută activitate de atragere a intelectualilor pentru ca, prin intermediul acestora, să le crească influenţa.

In bisericile ortodoxe şi romano-catolice se folosesc în tot mai mare măsură, mai ales cu prilejul hramurilor şi la marile sărbători religioase,staţii de radio-amplificare proprii sau închiriate. S-a dezvoltat în ultimii ani producerea şi vinderea nelegală în biserici şi mai ales la mănăstiri a unor obiecte cu caracter religios. La Sihăstria, în atelierele mănăstirii, spre exemplu,se înrămează în serie fotografii color ale principalelor icoane din paraclis şi se pun în vînzare - situaţie întîlnită şi la mănăstirea Horaiţa. In toate localităţile de cult romano-catolic se organizează zilnic între orele 4 şi 7 dimineaţa,servicii religioase pentru muncitorii navetişti şi pentru şcolari. Comunităţile adventiste şi baptiste şi-au cumpărat instrumente muzicale,au constituit coruri şi formaţii orchestrale care susţin concerte în localităţile respective sau în deplasare.

Toate cultele folosesc oficial sau cu discreţie sistemul ajutoarelor materiale şi băneşti acordate unor credincioşi sau pentru atragerea de prozeliţi. Sînt folosite cu precădere în acordarea ajutoarelor materiale momentele de dificultate din viaţa oamenilor - cazurile de îmbolnăviri, incapacitate de muncă, decesul în familie,arderea casei etc.

Intre formele folosite de biserică pentru atragerea cetăţenilor, şi mai ales a celor cu autoritate,este alegerea acestora în consiliile parohiale.Recent, în parohiile ortodoxe au fost aleşi în aceste organisme bisericeşti peste 2.600 maximum credincioşi, din care peste 700 sînt sub 50 de ani.

Un important mijloc de menţinere şi de creştere a influenţei religioase ortodoxe îl constituie seminarul teologic de la mănăstirea Neamţ, pentru care toţi preoţii din judeţ au datoria de a recruta şi îndruma în fiecare an cîte unul-doi tineri. In fiecare toamnă, la concursul de admitere candidează cîte 5-6 tineri pentru

./.

Anexa VII

Scanned with OKEN Scanner

un loc.In prezent,din judeţul nostru urmează cursurile seminarului 58 de tineri,din care 16 sînt fii de muncitori, 33 fii de ţărani cooperatori,5 sînt fii de preoţi şi cîntăreţi şi 2 fii de funcţionari. Acestora li se asigură condiţii foarte bune de cazare şi masă, iar centrele eparhiale le acordă burse şi semiburse.Aproape toţi au fost UTC-işti,iar unii dintre ei deţin şi în prezent carnetul de membru al organizaţiei.

Toate cultele şi grupările religioase prezintă un mare pericol social deoarece întreţin şi amplifică în rîndul credincioşilor bigotismul şi fanatismul, îndeamnă la trăire religioasă intensă, la izolare şi îndepărtare de viaţa politică şi socială a ţării, propovăduiesc intoleranţa faţă de alte concepţii de viaţă,se manifestă cu ostilitate faţă de cuceririle ştiinţifice, de ideile de progres,cultură şi civilizaţie.

Sectele şi în mod special adventiştii reformişti,penticostalii dizidenţi şi martorii lui Iehova practică ritualuri din cele mai retrograde, refuză jurămîntul de credinţă şi serviciul militar, nu recunosc statul considerîndu-l de natură satanică şi întreţin legături cu diverse comunităţi reacţionare din străinătate,comunităţi cu un pronunţat caracter anticomunist şi care întreprind acţiuni ostile politicii promovate de partidul şi statul nostru socialist.

2. Activitatea de intensificare a vieţii religioase în cadrul cultului ortodox este favorizată de existenţa pe teritoriul judeţului a unei reţele de 7 mănăstiri şi 11 schituri,în cadrul cărora vieţuiesc peste 600 călugări şi maici,din care aproximativ 25% sînt sub 50 de ani.

Mănăstirile Bistriţa,Neamţ,Secu,Văratec şi Agapia sînt însă şi importante monumente istorice,de mare interes turistic.Pornind tocmai de la aceasta, de la necesitatea conservării şi punerii lor în valoare pentru educarea patriotică a maselor, statul a investit

./.

importante sume băneşti: 14 milioane pentru restaurarea integrală a mănăstirii Neamţ, 9.300.000 lei pentru restaurarea mănăstirii Secu (lucrarea nu este terminată) , 7.800.000 lei la mănăstirea Bistriţa (lucrarea nu este terminată), 500.000 lei la mănăstirea Horaiţa. S-au mai alocat peste 1.500.000 lei pentru restaurarea fostei mănăstiri Războieni -ctitoria a lui Ştefan cel Mare.

Trebuie spus însă că, sub pretextul valorii lor cultural-istorice şi turistice, mănăstirile menţionate, ca şi celelalte, şi-au dezvoltat şi modernizat fără precedent întreaga bază materială de care dispun, folosind-o în scopul îndoctrinării mistice a mase lor de vizitatori şi îndeosebi a tineretului şi copiilor.Astfel, la mănăstirea Agapia s-au făcut în ultimii ani lucrări în valoare de aproape 2 milioane lei pentru realizarea încălzirii centrale, îndiguiri, amenajări sală, construcţii,reparaţii; la Bistriţa - lucrări de 1.350.000 lei pentru încălzire centrală, reparaţii şi construcţii; la Sihăstria - lucrări de 3.400.000 lei pentru construirea corpului nou al stăreţiei cu anexe, ateliere şi garaje, instalaţii electrice şi telefonice; la Horaiţa - peste 500.000 lei pentru construirea noii stăreţii şi alte lucrări,între care amenajarea unui nou izvor; la mănăstirea Neamţ - lucrări de peste 250.000 lei pentru instalaţii de canalizare, întreţinere şi reparaţii. S-au făcut totodată importante lucrări de modernizare şi la schiturile Durău,Bisericani şi Tarcău,iar în momentul de faţă se execută reparaţii capitale la schitul Nechit.

In vederea atragerii şi găzduirii unui număr sporit de turişti, mănăstirile şi-au amenajat în incinta lor peste 40 camere speciale, 49 camere de oaspeţi foarte bine dotate, 22 camere chiriarhale de mare lux , precum şi 32 sufragerii, 20 bucătării, 6 brutării şi alte anexe. Acestora li se adaugă numeroasele spaţii de cazare existente în satele mănăstireşti,în care se află peste 350 de imobile ale personalului monahal,din care peste 200 au

Anexa VII

Scanned with OKEN Scanner

au între 3 şi 6 camere şi sînt puse la dispoziţia turiştilor.

Tot în aceste zone, în ultimii ani a fost orientată în mod exagerat amplasarea de hanuri, magazine şi alte amenajări turistice şi comerciale, care au contribuit şi ele la transformarea mănăstirilor în locuri de pelerinaj, solicitate mai ales vara pînă la refuz,unde cei veniţi au la dispoziţie tot ce le trebuie. Chiar şi după atenţionările făcute în acest sens de conducerea partidului în toamna anului 1977 s-au manifestat unele încălcări de amplasare a unor construcţii în aceste zone. Avem în vedere hanul preconizat a se construi la Văratec şi care numai după intervenţia Secretariatului Comitetului judeţean de partid a fost transferat la Roznov, viitor centru urban.

Afluenţa mare de vizitatori la mănăstiri a fost favorizată şi de O.J.T., B.T.T., ca şi de alţi organizatori de excursii, care au orientat cu precădere vizitele oamenilor muncii, ale tineretului şi copiilor, la mănăstiri, neglijînd obiectivele cu adevărat istorice şi culturale,precum şi impunătoarele edificii economice ridicate pe aceste meleaguri în anii socialismului. Numai în perioada 1976-1977, în cadrul excursiilor colective organizate de O.J.T. şi B.T.T. pe treptele mănăstirilor au participat peste 18 mii turişti din judeţul nostru,din care jumătate sînt elevi.Chiar şi în anul 1978,deci după consfătuirea cu cadrele din ideologie din toamna trecută, O.J.T.-ul a continua să organizeze excursii colective la mănăstiri,la care au participat peste 2.000 turişti.Trebuie adăugaţi la aceştia şi cei care au vizitat mănăstirile cu autobuzele I.T.A.,care continuă să aibă numeroase curse directe la aceste aşezări monahale.Menţionăm că la marile ceremonii religioase, aşa cum a fost recentul hram de la mănăstirea Neamţ (8 iunie),numărul celor prezenţi a depăşit cifra de 3.000, o parte din aceştia deplasîndu-se cu autocarele O.J.T. şi autobuzele I.T. A.

3. In ultimii ani, nu numai mănăstirile,ci şi marea majoritate a celorlalte unităţi de cult şi-au dezvoltat baza lor materială ca urmare a lipsei de control şi de măsuri ferme din partea consiliilor populare, ca şi a sprijinului acordat sub diferite forme de către unele unităţi socialiste sau cadre de conducere. In ultimii zece ani Consiliul popular judeţean a emis unităţilor de cult circa 200 autorizaţii (anexa 1) pe baza cărora s-au construit un număr de 14 biserici şi alte unităţi de cult,iar 9 sînt în curs de construcţie (anexele 2 şi 3). In acelaşi timp s-au autorizat 78 de alte construcţii (clopotniţe,case parohiale, case praznicale etc.), extinderi, modernizări şi amenajări (anexa 4) , s-au realizat lucrări de încălzire centrală în 15 unităţi de cult şi clădiri aferente acestora (anexa 5), s-au efectuat lucrări de reparaţii capitale la 21 de unităţi (anexa 6) şi reparaţii curente la 74 de unităţi (anexa 1) şi altele.

Un exemplu dintre cele mai concludente privind modul în care s-a ajuns la dezvoltarea bazei materiale a cultelor,prin încălcarea prevederilor legale şi toleranţa manifestată de organele locale şi mai ales de consiliul popular judeţean îl constituie construirea bisericii romano-catolice din satul Adjudeni,comuna Tămăşeni, Din investigaţiile făcute rezultă că în anul 1972,în baza avizului Direcţiei de arhitectură,sistematizare şi control nr. 134ol, Consiliul popular judeţean a eliberat autorizaţia nr. 321 din 15 septembrie,pentru executarea de reparaţii capitale şi extinderea la această biserică,în valoare de 55 mii lei,După obţinerea autorizaţiei,parohia a început efectuarea lucrărilor, depăşind însă cu mult valoarea aprobată şi trecînd practic la construirea unei noi biserici peste clădirea celei vechi.In această situaţie, în loc să intervină prompt şi hotărît pentru respectarea legalităţii,Comitetul executiv al Consiliului popular judeţean dînd curs repetatelor cereri ale parohului, a eliberat o

Anexa VII

_____Contrapunct... DEMNITATEA SUPRAVIEŢUIRII prin CULTURĂ

Scanned with OKEN Scanner

nouă autorizaţie (nr. 88/ 6 iunie 1974), de data aceasta în valoare de 5o8.ooo lei, prin care s-a acceptat continuarea lucrărilor. Încălcările legii, precum şi a prevederilor noi autorizaţii, au continuat însă, ajungîndu-se pînă la stadiul fizic actual,cînd sînt ridicate fără aprobare şi cele două turnuri, realizîndu-se lucrări de aproximativ 3,5 milioane lei şi estimîndu-se la 5 - 6 milioane lei valoarea finală a întregii construcţii.

Secţia arhitectură şi sistematizare s-a adresat în mai multe rînduri comitetului executiv,semnalînd încălcările săvîrşite şi cerînd intrarea în legalitate. In cursul anului 1977 a încercat chiar amendarea cu suma de 3o mii lei a parohului, încheiind în acest sens şi un proces verbal. Demersurile secţiei au rămas însă fără rezultat,tovarăşul Petre Ristpeanu,secretarul Comitetului executiv,anulînd procesul verbal pe motiv că nu are bază legală.

Trebuie spus că nici secţia de sistematizare nu a continuat să acţioneze cu toată hotărîrea necesară,în spiritul îndatoririlor ce-i revin prin lege.Dimpotrivă,mulţumindu-se cu semnalările şi încercarea de sancţionare a prectului, a renunţat la demersurile pentru intrarea în legalitate,iar prin modul cum a tratat lucrurile cu arhiepiscopia şi cu parohia se poate spune chiar că unora a sugerat acestora modalităţile prin care să obţină noi aprobări pentru finalizarea lucrărilor. Astfel, prin adresa nr.5883 din iunie 1974,înaintată Arhiepiscopiei romano-catolice din Bucureşti, odată cu trimiterea celei de-a doua autorizaţii,arhitectul şef, Iosif Ciubotaru ,roagă arhiepiscopia "a dispune ca,în cazul în care lucrările efective pe teren vor depăşi valoarea autorizaţiei, documentaţia respectivă să fie refăcută,solicitîndu-se o nouă autorizaţie". Mai mult, conducerea secţiei a tolerat unor cadre din subordine să sprijine direct construcţia de la Adjudeni. Astfel, la elaborarea proiectului noii biserici de către ing. Berariu Mihai de la I.J.C.M., care a asigurat şi asistenţa tehnică

pe întreaga perioadă de execuţie a lucrării, au contribuit efectiv ing. Kaizer Zoltan şi arh. Bjola Tiberiu de la secţia arhitectură a Consiliului popular judeţean.

La constituirea sumelor necesare s-au impus taxe anuale de cel puţin 1.ooo lei pe familie de credincioşi, unele familii donînd şi sume de pînă la 4o.ooo lei; s-au primit donaţii din ţară ca şi donaţii în valută din străinătate,între care de la organizaţiile internaţionale "Caritas" şi Palatinus". La construcţii s-au folosit şi se folosesc materiale de calitate superioară,între care tablă inoxidabilă, ciment şi sticlă mărci speciale şi se preconizează plecarea lambriurilor cu marmură de Ruşchiţa. Cele două turnuri de la faţadă au o înălţime de 6o metri,iar sub altarul bisericii se amenajează o sală specială pentru catehizarea copiilor. Noua biserică romano-catolică,care arată ca o adevărată catedrală este de 5-6 ori mai mare decît vechea biserică,are o capacitate de cca. 3.ooo de persoane şi dispune de dotări moderne - instalaţii de radio-amplificare cu zeci de difuzoare îngropate în pereţi,orgă electronică,adusă din străinătate, instalaţii de încălzire, în curs de execuţie,pe bază de energie electrică şi aer condiţionat. Se preconizează, de asemenea, instalarea unor candelabre cu sute de becuri.

Constatările din perioada controlului,cercetările făcute evidenţiază faptul că pe lîngă concursul larg şi sprijinul nemijlocit acordat de cei menţionaţi mai sus la proiectarea şi construirea acestui gigant edificiu de cult, o răspundere deosebită revine tovarăşilor Aurel Muşat fost vicepreşedinte şi Petre Ristpeanu, secretar al Consiliului popular judeţean,/de pe poziţia funcţiilor care nu au acţionat cu fermitate şi atribuţiilor lor,pentru sancţionarea exemplară a celor vinovaţi de încălcarea legalităţii şi a disciplinei în construcţii,oprirea lucrărilor efectuate nelegal şi obligarea parohiei să execute numai acele lucrări care au fost autorizate.

Anexa VII

Scanned with OKEN Scanner

Cazuri similare de încălcare a legalităţii şi disciplinei în construcţii s-au petrecut şi la alte instituţii de cult.Astfel, pe baza autorizaţiei nr. 97 din 14 iunie 1974,eliberată de Consiliul popular judeţean, se află aproape de finalizare biserica ortodoxă din satul Popeşti,comuna Farcaşa - lucrare monumentală a cărei valoare a ajuns pînă în prezent la aproape 1 milion lei, deşi autorizaţia prevedea o valoare de 147.000 lei.Pentru construirea aceste biserici s-a demolat vechea biserică din lemn,care exista la anul 1701 şi care prin lucrări de reparaţii putea fi menţinută în continuare. Noua biserică s-a realizat cu concursul unităţilor cooperaţiei meşteşugăreşti din Tg.Neamţ şi Piatra Neamţ. Pentru edificarea ei au făcut insistente demersuri,reuşind pînă la urmă, ieromonahul dr.Chiorbeja de la mănăstirea Neamţ (în prezent consilier la patriarhie) şi cetăţeanul Paul Miron din R.F.G. - ambii originari din satul Popeşti.Prin intervenţia celui din urmă,episcopul evanghelic din Bonn a donat bisericii din Popeşti uşile de la intrare - lucrare monumentală,în bronz turnat, cu basoreliefuri în stil paleobizantin,valorînd,din informaţiile de care dispunem,peste 110.000 mărci vestgermane.La construcţie s-au folosit materiale de calitate superioară - ciment alb şi praf de piatră. S-a turnat mozaicul veneţian şi se fac pregătirile pentru pictarea interiorului. Sînt deja executate elementele de mobilier realizate din stejar sculptat şi se pregătesc policandrele de asemenea, din stejar sculptat. Întregul edificiu, ale cărui lucrări continuau la data controlului,deşi autorizaţia şi-a încetat valabilitatea din 1976,are de pe acum perspectiva unui important obiectiv pentru turişti,sfidînd parcă prin el însuşi reglementările legale în domeniul cultelor şi tot ce se întreprinde aici pentru educaţia materialistă a oamenilor. În mod cu totul nejustificat s-a autorizat această nouă construcţie, însuşi actualul preot din Popeşti declarînd că regretă demolarea vechii biserici din lemn,

/.

care atesta actul de naştere al satului.

Un caz aproape similar se petrece în comuna Grumăzeşti,unde s-a autorizat demolarea vechii biserici, iar în imediata ei apropiere a ajuns deja la centură construcţia noii biserici de dimensiuni mult mai mari,aprobată de Comitetul executiv al Consiliului popular judeţean cu autorizaţia nr. 51/1o februarie 1977.Aceasta cu toate ci în sat, la cca. 1 km. există o altă biserică ce a fost renovată în ultimii ani.Menţionăm că noua construcţie se realizează prin contract cu o echipă de constructori ai Consiliului popular Dărăneşti-Suceava,foşti lucrători ai C.P.C.N.. Materialele au fost furnizate de către unele unităţi după cum urmează: cărămidă de la "Zorile Noi" Piatra Neamţ,ciment de la magazinele cooperaţiei de consum şi 28 m.c. de stejar de construcţie, de cea mai bună calitate, furnizat de însuşi Consiliul popular comunal Grumăzeşti. Şi în acest caz autorizaţia s-a eliberat cu multă uşurinţă,iar proiectantul (serviciul tehnic al Mitropoliei) şi parohia au depăşit cu mult prevederile autorizaţiei.

Un exemplu din cele mai semnificative pentru modul cum,sub un motiv sau altul, a fost sprijinită crearea, dezvoltarea şi modernizarea bazei materiale a cultelor îl constituie autorizarea şi începerea construcţiei noii case de rugăciuni a adventiştilor din municipiul Piatra Neamţ. De altfel, comunitatea adventistă deţinea în oraş o clădire de cult pentru care a solicitat în 1971 Consiliului popular municipal o autorizaţie de reparaţii în valoare de 25.000 lei,după ce în 1969 nu obţinuse acest lucru din partea Consiliului popular judeţean. Deşi nu avea acest drept,Consiliul popular Piatra Neamţ,emite autorizaţia nr.99 din 27 mai 1971, pe baza căreia,comunitatea în loc de reparaţii realizează de fapt o nouă construcţie,actuala casă de rugăciuni din cartierul Lenin. Această construcţie se compune dintr-un imobil cu două nivele şi

/.

Anexa VII

Scanned with OKEN Scanner

are o suprafaţă de cca. 250 m.p. Prin urmare cu toate că acest cult dispunea de un local construit cu numai 6 ani în urmă, Comitetul executiv al Consiliului popular judeţean aprobă construirea a unei noi case de rugăciuni (de data aceasta pe strada Zambilelor din cartierul Bărăneşti), în valoare de peste 1.800.000 lei. Noua construcţie are prevăzut subsol,parter şi etaj, suprafaţa construită urmînd să fie de 372 m.p. şi să cuprindă sala de cult,balcon,holuri, garderobă,grupuri sanitare,centrală termică, depozit de combustibil precum şi 2 apartamente cu 2 şi respectiv 3 camere şi dependinţele acestora pentru doi din cei 3 pastori care oficiază la toate cele 9 case de rugăciuni din judeţ.Construcţia se prevede cu pardoseli de marmură,mozaic veneţian,tîmplărie din aluminiu,uşi metalice etc.Noua construcţie s-a aprobat pe motiv că cea existentă în cartierul Lenin ar fi urmat ca , în conformitate cu planul de sistematizare,să fie demolată, sub pretextul că acolo să se amplaseze internat al liceului energetic.Cu atît mai mult nu trebuia aprobată noua construcţie cu cît nici în prezent nu se cunoaşte cînd se va construi internatul şi nici dacă şi cînd se va demola actuala casă de rugăciuni a adventiştilor din cartierul Lenin.

Dintre numeroasele exemple ce s-ar mai putea da, menţionăm şi cazul schitului Durău,recent modernizat cu ocazia lucrărilor de construcţie a complexului turistic. Ca urmare a înţelegerilor convenite între consiliul popular judeţean şi Mitropolia Moldovei, în anul 1975 s-a procedat la un schimb de teren pe baza căruia în locul vechilor case mănăstireşti s-au construit pe fostul teren al schitului şi în imediata apropiere a acestuia noile vile ale C.J.T., care contribuie nemijlocit la mai buna punere în valoare a bisericii şi celorlalte construcţii ale schitului, lucru pe care Mitropolia nu le-ar fi putut singură realiza.Tot ca urmare a

J.

înţelegerilor dintre conducerea judeţului şi Mitropolia,Consiliul popular judeţean a aprobat mutarea vechii clopotniţe din centrul incintei,cu care prilej aceasta a fost total reconstruită şi mult mai bine pusă în valoare în interesul cultului. De asemenea, aşa cum a rezultat din cercetări, din declaraţiile unor participanţi la discuţiile amintite, cel mai important cîştig pentru schitul Durău a fost promisiunea şi apoi realizarea pe căi nelegale a instalaţiei de încălzire centrală şi a racordului termic al bisericii şi celor trei clădiri ale călugărilor - lucrări realizate cu acordul tacit al conducerii de atunci a judeţului, cu îngăduinţa conducerilor I.J.C.M. şi I.J.G.C.L., folosindu-se,tot ilegal în acest scop forţă de muncă şi materiale de pe şantier. De altfel, cu ocazia controlului însuşi starețul schitului şi-a exprimat satisfacţia faţă de înţelegerea manifestată de conducerea judeţului, de conducerea IJCM şi a şantierului Durău, care le-au efectuat lucrările amintite, faţă de creşterea numărului de vizitatori ai bisericii facilitată de noua şi moderna bază materială a statului creată în preajma schitului şi a încercat chiar să "demonstreze" cît de bine se pot"împleti"şi soluţiona atît interesele bisericii cît şi ale statului. Se poate spune deci că oricît s-ar încerca să se prezinte ca avantajoasă pentru consiliul popular judeţean tranzacţia încheiată cu schitul, în realitate aceasta a însemnat o cedare în faţa pretenţiilor forurilor bisericeşti, o contribuţie la dezvoltarea şi modernizarea bazei materiale a acestuia.

Asemenea stări de lucruri, de cedare în faţa solicitărilor insistente ale reprezentanţilor cultelor s-au manifestat şi în alte locuri din judeţ, toate cu urmări negative pe planul activităţii educative, al muncii de formare şi dezvoltare a gîndirii materialist-dialectice a oamenilor.

J.

Anexa VII

Scanned with OKEN Scanner

4. In anii de la constituirea judeţului, şi în special după 1970, s-au executat lucrări de încălzire la 15 unităţi de cult (anexa 5),inclusiv în clădirile aferente acestora, fie cu centrale termice proprii, fie racordate la centralele termice ale întreprinderii judeţene de gospodărie comunală sau ale altor instituţii - Spitalul judeţean, Scoala nr. 12 Piatra Neamţ, baia comunală Roman şi Sanatoriul Bisericani. Aceasta în condiţiile în care solicitările de încălzire făcute de numeroase unităţi social-culturale (şcoli, case de cultură, muzee, biblioteci) nu au fost aprobate pe motivul economiei de combustibil, al lipsei de elemenţi de calorifer şi de forţă de muncă invocate de unităţile care execută asemenea lucrări.

Pentru încălzirea centrală a unităţilor de cult s-au obţinut cu multă uşurinţă aprobări de cote de combustibil, s-au emis autorizaţii de executare a lucrărilor de către Consiliul popular judeţean, în unele cazuri şi de către Consiliile populare municipale. Unele din acestea, ca de exemplu cele de la Schitul Durău, mănăstirea Bistriţa, biserica şi casa parohială romano-catolică Roman şi biserica Sf. Ilie din Tg.Neamţ s-au executat fără autorizaţie. Materialele au fost procurate cu destulă uşurinţă de la fondul pieţii, de la diverse întreprinderi şi de la unităţile care au executat aceste lucrări.

5. Din cele de mai sus se desprinde concluzia că în ultimii 10 ani,unităţile de cult din judeţul Neamţ au cunoscut o dezvoltare şi modernizare a bazei lor materiale, fără precedent.Aproape nu există localitate din judeţ în care în aceşti ani să nu se fi executat lucrări de construcţii,reparaţii sau alte amenajări la aceste unităţi.

Pentru unele din aceste lucrări şi în primul rînd pentru cele de restaurare autorizaţiile apar ca justificate. In urma cercetării atente a celor 200 autorizaţii eliberate în aceşti ani (anexa 1) rezultă că maxim multe dintre ele au fost emise cu

destulă uşurinţă,fără documentaţii corespunzătoare, fără consultarea şi acordul consiliilor populare comunale ceea ce a permis adesecri încălcarea legilor şi dispoziţiilor care reglementează activitatea din acest domeniu.

Au fost construite în aceşti ani un număr de opt noi biserici (anexa 7) pe baza unor autorizaţii care prevedeau alte categorii de lucrări,iar dintre acestea cinci biserici (anexa 8) nu au nici avizul Departamentului cultelor.Astfel, la Adjudeni s-au folosit două autorizaţii de R.K. şi extindere, la Chicerea şi Fărcaşi - autorizaţii de reconstrucţie a unor case sortuare, la Potoci-Bicaz - autorizaţii de clopotniţă,comuna Poienari la Pînceşti-Tălpălăi s-a construit o biserică nouă pe baza unei autorizaţii pentru o clopotniţă în valoare de 9.500 lei. De altfel, a devenit fenomen general în lucrările ce se fac la unităţile de cult (nu numai în cazul construirii de noi biserici) acela de a se realiza altceva decît ceea ce s-a aprobat prin autorizaţie.Un exemplu concludent este, cazul mănăstirii Sihăstria la care prin autorizaţia nr. 142/1969 s-a aprobat construcţie complex chilii şi în fapt s-a realizat clădirea noii stăreţii,construcţie de mari proporţii cu săli de recepţie, apartamente, sufragerie, curte interioară şi dotări moderne .

De asemenea, la mănăstirea Horaiţa, unitate de cult aparţinînd aflată pînă mai anii trecuţi în prag de dezafectare, pe baza autorizaţiei pentru reparaţii capitale la vechea stăreţie s-a construit defapt o nouă şi modernă clădire de dimensiuni mult mai mari şi care ocupă o întreagă latură a incintei .

O situaţie cu totul ieşită din comun o constituie realizarea unor construcţii şi instalaţii fără autorizaţii emise de Consiliul popular judeţean (anexa 9). Astfel, în afara bisericii de la Adjudeni,chiar în acest an a început ilegal construcţia bisericii din satul Căugeni,comuna Bîra, lucrare sistată în prezent.De asemenea

Anexa VII

nea s-au realizat în aceşti ani fără autorizaţii încălziri centrale la patru unităţi de cult, s-au construit două case parohiale, şi sînt în curs lucrări de reparaţii capitale, consolidări, refacerea turlelor la schitul Nechit, comuna Berleşti - şi alte lucrări neautorizate la 13 unităţi de cult.

În toate aceste încălcări de la normele legale privind disciplina construcţii au fost posibile datorită lipsei de control şi îngăduinţei manifestate de Comitetul executiv al Consiliului popular judeţean, de primul vicepreşedinte şi mai ales de vicepreşedintele de resort şi secretarul acestui organism, care aveau răspunderea obligaţia să vegheze la respectarea legalităţii şi în cazul acestui gen de lucrări şi totodată să cheme la ordine şi să ia măsuri cu toţi acei ce încălcau într-un fel sau altul prevederile decretului 144 şi 545/1956, ale autorizaţiilor eliberate. Mai mult decît atît, chiar la acest nivel s-au manifestat superficialitate şi uşurinţă în supunerea spre aprobarea Comitetului executiv sau biroului permanent şi susţinerea eliberării de către acestea a autorizaţiilor solicitate de culte, indiferent că erau justificate sau nu.

Abaterile deosebit de grave din acest domeniu au fost favorizate şi de modul necorespunzător în care secţia arhitectură şi sistematizare a judeţului şi-a îndeplinit atribuţiile stabilite prin lege. În multe cazuri acest organism a stimulat ilegalitatea din acest domeniu, a minimalizat gravitatea abaterilor, nu a luat poziţie faţă de cazurile deosebit de grave şi cunoscute, ba mai mult, în scopul obţinerii unor venituri suplimentare, unii lucrători ai secţiei au angajat pe cale particulară importante lucrări de proiectare şi au ajutat nemijlocit dezvoltarea edificiilor de cult.

6. Înflorirea din ultimii ani a bazei materiale a cultelor a fost favorizată şi de sprijinul acordat de unele unităţi

./.

economice de stat şi cooperatiste, ca şi de unele consilii populare privind proiectarea, asigurarea cu materiale, utilaje şi forţă de muncă.

Întreprinderea judeţeană de construcţii montaj, fără a fi unitate prestatoare de servicii, a efectuat în anul 1975 centrala termică şi instalaţia de încălzire în valoare de 1 milion lei la mănăstirea Agapia. Tot muncitori ai acestei unităţi au realizat ilegal instalaţia de încălzire centrală la biserica şi celelalte clădiri ale schitului Durău, în valoare de peste 2oo mii lei, instalaţie pentru care nu există autorizaţie de construcţie. Pentru efectuarea acestei lucrări, încălcînd prevederile legale, I.J.C.M., a livrat schitului, prin intermediul Depozitului nr.8 al Întreprinderii judeţene comerciale, materiale în valoare de cca. 12o mii lei (elemenţi, radiatoare, ţeavă neagră, carbid, minium de plumb, sîrmă sudură), precum şi în mod direct schitului alte materiale, între care beton B 1oo, oţel-beton, plăci beton armat, în valoare de peste 11.ooo lei. La fel I.J.C.M., a efectuat lucrări de încălzire centrală la mănăstirea Bistriţa. Materialele necesare au fost decontate prin intermediul Întreprinderii judeţene de gospodărire comunală.

O serie de muncitori calificaţi ai I.J.C.M., sub conducerea ing. Mihai Berariu, ca şi utilaje de la S.U.T. Neamţ, au lucrat la construirea noii biserici din Adjudeni.

Uniunea judeţeană a cooperativelor meşteşugăreşti, prin cooperativa "Constructorul", a efectuat în perioada 1974-1978 lucrări de întreţinere, construcţii, reparaţii şi diverse amenajări la 6o de unităţi ale diferitelor culte din judeţul nostru şi din alte judeţe în valoare de peste 3.2oo.ooo lei, toate executate cu materialele cooperativei (anexa 1o). Chiar şi în perioada controlului, această unitate - care are mari obligaţii faţă de unităţi socialiste şi faţă de cetăţeni, şi pe care nu le onorează nici la timp şi nici de bună calitate - efectua lucrări la biserica de la

Anexa VII

Scanned with OKEN Scanner

Popești-Farcașa și casa de recepții de la mănăstirea Neamț, ca să dăm doar două exemple, asigurînd acestor unități toate materialele necesare, inclusiv ciment alb, praf de piatră, marmură pentru mozaic venețian etc.

De asemenea, UJCM-ul, prin cooperativa "Unirea" din Tg.Neamț realizează cu materiale proprii noile acoperișuri de tablă la bisericile din zonă, iar prin cooperativa "Arta decorativă" execută odoare bisericești (policandre, candele, cădelnițe, sfeșnice, clopote, îmbrăcăminți de icoane și cărți religioase), care se găsesc în multe biserici și mănăstiri din județ și din alte județe ale țării, unii slujitori ai cultelor apreciind că aceste obiecte le depășesc în dimensiuni și calitate chiar pe cele realizate de atelierele patriarhiei.

La Agapia, într-o clădire proprietate a mănăstirii, U.J.C.M. a amenajat un magazin pentru desfacerea obiectelor de artizanat, la care a fost angajată ca gestionară o călugăriță, iar la data controlului aici se găseau expuse pentru vînzare și obiecte de cult, între care mai multe tipuri de icoane.

În timp ce în județ avem încă un mare număr de femei care așteaptă să fie angajate, inclusiv cu munca la domiciliu, unități ale U.J.C.M. au angajat în ultimii ani maicile de la mănăstirea stiliștă ilegală Grădiștei, care au efectuat lucrări în valoare de peste 700 mii lei.

Întreprinderea județeană de gospodărie comunală și locativă, unitate prin excelență prestatoare de servicii pentru populație - și care nu se achită întotdeauna în mod corespunzător de atribuțiile ce-i revin - a efectuat lucrări de încălzire centrală la biserica romano-catolică din Piatra Neamț, biserica Sf.Ilie din Tg.Neamț (aceasta fără autorizație de construcție), parțial la protopopiatul Piatra Neamț, recordul la instalația de la schitul Durău (fără autorizație). De menționat că instalația de încălzire de la Durău

a funcționat ilegal de la 1 aprilie pînă la 10 mai 1978, fără a se percepe nici o taxă de către I.J.G.C.L. și apare din evidențele contabile ca furnizor al materialelor livrate de IJCM pentru lucrările de încălzire de la mănăstirea Bistrița.

Tot întreprinderea comunală execută pe bază de contract lucrările de construcții-montaj la noua casă de rugăciuni adventistă din cartierul Dărmănești - Piatra Neamț, pentru care a pus la dispoziție personalul muncitor, și în primul rînd numeroșii adventiști care lucrează la această întreprindere, ca și materialele prevăzute în proiect, cele deficitare (tîmplărie de aluminiu) fiind asigurate prin intervențiile comunității adventiste la diverse întreprinderi din țară.

Direcția județeană de drumuri și poduri a efectuat în ultimi ani asfaltări ale drumurilor de acces, drumurilor interioare și spațiilor de parcare la mănăstirile Horaița (platforma de parcare în valoare de peste 100 mii lei, deși numai drumul pînă la mănăstire nu este asfaltat), Văratec (drumuri interioare și două parcări în valoare de 400 mii lei), Agapia (două parcări, drumuri interioare și trotuare în valoare de 800 mii lei). Toate aceste lucrări au înlesnit mult frecventarea instituțiilor de cult respective de un număr tot mai mare de turiști și credincioși.. Pentru realizarea lor s-au folosit fonduri din bugetul Consiliului popular județean, obiectivele respective s-au inclus în planul întreprinderii, în timp ce în multe alte zone ale județului drumurile continuă să fie necorespunzător întreținute, se amînă sistematic efectuarea de modernizări, asfaltări și reparații curente, ceea ce îngreunează legăturile unor comune cu reședința județului, ca și transporturile de mărfuri și de călători.

C.L.A. Bicaz, a livrat în ultimii ani mari cantități de ciment și var unităților de cult, din zona Bicazului și din alte localități ale județului. Numai parohiei romano-catolice

Anexa VII

Scanned with OKEN Scanner

Adjudeni ia pus la dispoziţie peste 4oo tone ciment folosit la construcţia noii biserici. Menţionăm că livrarea cimentului la biserica din Adjudeni s-a făcut şi cu sprijinul I.M.C.Roman şi Trustului de construcţii Iaşi care au renunţat la repartiţiile lor pentru a ajuta pe această cale noua construcţie de la Adjudeni. Menţionăm, de asemenea, că toate cantităţile de ciment şi var solicitat de mănăstirea Horaiţa au fost puse la dispoziţie de C.L.A. Bicaz fără nici un fel de repartiţie.

I.F.E.T.Piatra Neamţ a pus la dispoziţia unităţilor de cult din judeţ în perioada 1972 – 1978 însemnate cantităţi de material lemnos pentru construcţii, între care aproape 2ooo m.p. parchet, peste 6oo m.p. tîmplărie şi peste 15o m.c. cherestea. De sprijinul acestei întreprinderi au beneficiat îndeosebi mănăstirile Sihăstria, Secu, Agapia, Văratec, Neamţ, Seminarul teologic de la Mănăstirea Neamţ, Mitropolia Iaşi şi chiar unele biserici din judeţele Iaşi şi Ilfov. . Mai recent, în aprilie 1978 IFET Piatra Neamţ a pus la dispoziţia Mănăstirii Horaiţa un buldozer cu care s-au efectuat lucrările de nivelare a terenului şi de amenajare a unui nou iaz de peşte.

Fabrica de produse ceramice "Zorile Roi" Piatra Neamţ, a contribuit şi ea nemijlocit la dezvoltarea bazei materiale a unităţilor de cult, punînd la dispoziţia acestora mari cantităţi de cărămidă – îndeosebi la protopopiatul Piatra Neamţ, Mănăstirile Sihăstria şi Văratec, parohiile Grumăzeşti şi Borleşti şi altele.

Şi alte unităţi socialiste au înlesnit şi ajutat direct bisericile şi mănăstirile în continua dezvoltare a bazei lor materiale. Astfel, şantierele I.R.E. au efectuat lucrări şi instalaţii electrice la biserica de la Senatoriul Bisericani, la mănăstirea ilegală Brădiţel (aflată în afara votrei de cat) şi la alte asemenea unităţi. Direcţia judeţeană de poştă şi telecomunicaţii a efectuat lucrări de telefonizare la biserici, mănăstiri şi case

parohiale din municipii, oraşe şi comune, inclusiv extinderea liniei telefonice pe traseul Secu-Sihăstria. Întreprinderea de "Volvatir" Tg.Neamţ a executat structura metalică a serei de la mănăstirea Agapia. I.T.Roman a sprijinit cu forţă de muncă, materiale şi asistenţă tehnică executarea încălzirii centrale la biserica romano-catolică şi casa parohială a acesteia din Roman, iar Inspectoratul silvic, U.J.C.C.-ul şi alte unităţi au facilitat numeroase înlesniri în aprovizionarea cu diferite materiale a multe biserici şi mănăstiri. De asemenea, CAP Bodeşti a dat posibilitatea maicilor de la Brădiţel să lucreze o parte din terenul cooperativei şi să obţină venituri corespunzătoare, iar CAP Săbăoani şi liceul Săbăoani au efectuat plasa de sîrmă şi fundaţia gardului de la cimitirul din localitate.

La schitul Tarcău au fost descoperite cantităţi însemnate de materiale (generator de curent, tablou de distribuire electrică, pompe centrifuge, electromotor, cabluri etc. în valoare de peste 2oo.ooo lei), care au fost sustrase din magaziile şantierelor, de Lahonschi Levinius, maistru electrician de la Grupul de şantiere de la Săvineşti. Cu aceste materiale intenţiona să se construiască o micro-hidrocentrală pentru iluminarea schitului şi a amenajărilor realizate ilegal pe teritoriul acestuia. De menţionat că acţiunea de construire ilegală a micro-hidrocentralei ca şi amenajările făcute la schitul Tarcău s-au făcut cu acordul tacit al conducerii grupului de şantiere care nu a luat măsura cercetării şi trimiterii în judecată a celui vinovat poate şi pentru faptul că unele cadre din conducerea grupului îşi petreceau deseori timpul liber tocmai la aceste amenajări.

În timp ce sînt încă nesoluţionate pe deplin numeroase solicitări de transport pentru cetăţenii din unele localităţi (muncitori navetişti, elevi, cadre didactice etc.), întreprinderea judeţeană de transporturi auto continuă să asigure zilnic

Anexa VII

Scanned with OKEN Scanner

un număr mare de curse pe toate traseele mănăstirilor din judeţ, inclusiv pe traseul Tg.Neamţ- mănăstirea stilistă de la Slătioara, judeţul Suceava, înlesnind astfel venirea în judeţ a pretinşilor călugări stilişti pentru a sluji la bisericile stiliste ilegale din judeţ. Menţionăm că şi întreprinderea comunală asigură transportul cu autobuze de oraş, din 15 în 15 minute,pe traseul Piatra Neamţ – mănăstirea Bistriţa. De asemenea, camioane ale autobazelor din judeţ au efectuat transporturi de materiale de construcţii atît la noua biserică de la Adjudeni,cît şi la alte unităţi de cult,chiar şi în perioadele de vîrf ale muncilod agricole.

Unităţile de cult au beneficiat şi de sprijinul unor consilii populare.Astfel, biserica Sf.Ilie din Tg.Neamţ şi-a procurat cimentul alb necesar prin schimb contra ciment brun de la Consiliul popular orăşenesc,schimb realizat prin intermediul magazinului de materiale de construcţii al U.J.C.C., al cărui responsabil este epitropul bisericii amintite.

Tot aici lucrările de reparaţii şi instalaţie de încălzire centrală la această biserică s-au făcut fără autorizaţii legale, iar consiliul popular orăşenesc care avea datoria să controleze şi să ia măsuri de intrare în legalitate, motivează cu uşurinţă că nu a cunoscut nimic despre aceste lucrări.

Consiliul popular orăşenesc Bicaz a autorizat ,deşi nu are nici acest drept,lucrările de reparaţii la capela romano-catolică din oraş şi la casa parohială Izvoru-Muntelui şi a pus la dispoziţia acestora echipele de meseriaşi ale secţiei de gospodărie comunală, în timp ce lucrările social-culturale din oraş sînt mereu amînate pe motivul lipsei forţei de muncă. De asemenea, consiliul popular orăşenesc nu a exercitat nici un fel de control la lucrările autorizate de consiliul popular judeţean,ceea ce a permis parohiilor încălcarea flagrantă a prevederilor autorizaţiilor

lor prin efectuarea unor lucrări mult mai mari fizic şi valoric de cît cele aprobate la biserica ortodoxă din oraş şi construirea unei noi biserici în satul Potoci.

Consiliul popular Grumăzeşti nu a acţionat pentru a împiedica extinderea şi dezvoltarea aşa-zisei mănăstiri stiliste de la Brădiţel – unitate care în ultimii ani şi-a mărit de patru ori efectivul, şi-a extins terenul ocupat ilegal, şi-a construit o sală de mese, bucătărie, casă de oaspeţi, noi chilii, şi-a amenajat garduri din sîrmă şi stîlpi din beton, uzină şi instalaţie electrică. In acest timp,primăria din Grumăzeşti s-a împăcat şi se împacă în mod tacit cu această stare de lucruri, încheie contracte pentru vite şi porci cu protosul maicii şi percepe impozite simbolice de la acestea. Consiliul popular nu a exercitat controlul privind respectarea prevederilor autorizaţiei de construcţie a noii biserici din Grumăzeşti şi mai mult decît atît a pus la dispoziţia acesteia, aşa cum am arătat mai sus, o importantă cantitate de lemn de construcţie,iar preotului i se permite să folosească o suprafaţă de teren nesvidenţiată în registrul agricol şi pentru care nu plăteşte nici un impozit.

Consiliul popular comunal Tarcău a îngăduit preotului din satul Brateş să realizeze o serie de construcţii fără autorizaţie, o căpotniţă cu camere de locuit, unde sînt găzduiţi cei veniţi din alte localităţi pentru servicii religioase, un mare cavou al familiei preotului, ca şi o impunătoare casă parohială.Mai mult, în loc să vegheze la respectarea legalităţii de către preot (acest dispune şi în prezent de mari cantităţi de scînduri,dulapi, grinzi de cea mai bună calitate),primăria se foloseşte de "autoritatea" acestuia în rezolvarea unor probleme gospodăreşti, fapt pentru care l-a şi distins de două ori cu insigna de fruntaş în gospodărirea satelor, a primit de la el 5.000 lei drept contribuţie voluntară şi a acceptat ca-acesta să facă gardul şcolii din

Anexa VII

Scanned with OKEN Scanner

7. Starea de lucruri prezentată, abaterile săvîrşite de cadrele care au facilitat autorizarea,proiectarea şi executarea construcţiilor şi instalaţiilor la unităţile de cult, ca şi înlesnirile create în procurarea de materiale de construcţii,utilaje şi asigurarea forţei de muncă dovedesc tocirea spiritului de partid, abdicarea acestor cadre de la principiile politico-ideologice ale partidului, de la normele eticii şi echităţii socialiste, nesocotirea legilor şi actelor normative ale ţării şi chiar căderea unora dintre ele sub influenţa cultelor.

Apreciem că o mare răspundere pentru abaterile care au avut loc revine tovarăşului Gheorghe Ibănescu,prim vicepreşedinte al Consiliului popular judeţean, care, în calitatea sa,era chemat să asigure respectarea hotărîrilor de partid şi a legilor statului în acest domeniu. In loc să tragă la răspundere pe cei care au încălcat legile statului,tovarăşul Ibănescu a fost de acord cu propunerile făcute în Comitetul executiv sau biroul permanent de a se aproba şi elibera numeroase autorizaţii pe baza cărora s-au efectuat lucrări care au contribuit la dezvoltarea bazei materiale a cultelor din judeţ. Totodată,în calitatea de prim vicepreşedinte, poartă o mare răspundere pentru faptul că a dispus ca unităţile economice pe care le controlează direct să execute numeroase lucrări pentru unităţile de cult,folosind în acest scop forţă de muncă,utilaje şi materiale destinate construcţiilor economico-sociale şi lucrărilor edilitar gospodăreşti, ceea ce a adus însemnate prejudicii statului,economiei judeţului nostru.

In perioada cît a îndeplinit funcţia de vicepreşedinte al Consiliului popular judeţean,tovarăşul Aurel Muşat a facilitat construirea unui mare număr de edificii de cult şi a contribuit la dezvoltarea şi modernizarea bazei materiale a acestora.Prin acordul şi dispoziţiile sale s-au realizat,între altele,

./.

încălzirile centrale de la mănăstirea Agapia şi Schitul Durău, s-a efectuat schimbul de teren, s-a întocmit documentaţia şi s-a trecut la construcţia noii case de rugăciuni a comunităţii adventiste din municipiul Piatra Neamţ. De asemenea, a tolerat gravele abateri de la legea sistematizării şi disciplinei în construcţii, aşa cum a fost cazul noii biserici romano-catolice de la Adjudeni. Mai mult, în loc să determine,secţia de arhitectură şi sistematizare să-şi exercite cu toată exigenţa şi fermitatea atribuţiile stabilite prin lege, a respins propunerile acesteia privind sancţionarea celor vinovaţi şi sistarea unor lucrări.In acelaşi timp a permis unităţilor pe care le coordona direct să execute numeroase lucrări la unităţile de cult.

Răspunderea pentru nerespectarea legalităţii în ce priveşte autorizarea,construirea şi funcţionarea unităţilor de cult o poartă tovarăşul Risipeanu Petru, secretarul Consiliului popular judeţean. In calitatea pe care o deţinea şi răspunzînd direct din partea comitetului executiv de problemele privind relaţiile cu cultele, nu a acţionat şi nu a luat măsuri pentru respectarea normelor legale ci,dimpotrivă a propus spre autorizare susţinînd necesitatea aprobării unor noi construcţii de edificii de cult, a unor lucrări de modernizare şi extindere la mănăstiri şi biserici, care)aşa cum a fost cazul la Adjudeni, Popeşti,Grumăzeşti etc.) nu se justificau nici din punct de vedere legal,nici al necesităţilor cultelor respective. Din control a rezultat că a făcut concesii solicitărilor exagerate ale cultelor, acceptînd cu uşurinţă pretinsele justificări de necesitate ale reprezentanţilor bisericilor, punînd uneori comitetul executiv sau biroul permanentîn situaţia de a aproba autorizaţii care nu trebuiau acceptate sub nici un motiv, ele ducînd în fapt la dezvoltarea fără precedent în judeţ a bazei materiale a cultelor,ceea ce contravine hotărîrilor de partid şi de stat cu privire la acest domeniu.

Anexa VII

Scanned with OKEN Scanner

Sînt şi alte cadre cu funcţii de răspundere, aflate în fruntea unor importante sectoare ale activităţii din judeţ,membri ai Comitetului judeţean de partid, ai biroului acestuia, sau ai Comitetului executiv al Consiliului popular judeţean - cum sînt tovarăşii: Ghica Adrian, Ciubotaru Iosiv, Constantinescu Jenică, Dabija Constantin, Grigorian Grigore, Manolache Vasile, Dulf Stelian şi alţii, ca şi unele cadre din conducerea municipiilor, oraşelor şi comunelor care au favorizat şi tolerat cu bună ştiinţă, uneori chiar au acţionat din proprie iniţiativă, în afara prevederilor legale,pentru dezvoltarea bazei materiale a cultelor din judeţ.

In acelaşi sens,tovarăşa dr. Otilia Berbescu,directoarea sanatoriului T.B.C. Bisericani a tolerat în instituţia de sănătate pe care o conduce să se desfăşoare nestingherit activităţi religioase neluînd atitudine fermă faţă de personalul din subordine sau faţă de unii membrii ai familiei sale care au dat exemplu negativ bolnavilor, din acest punct de vedere. Nu s-a opus cu hotărîre la racordarea bisericii din incintă la centrala termică a sanatoriului şi a furnizat o bună perioadă de timp,în mod gratuit agent termic bisericii, facilitînd în acest mod activitatea religioasă desfăşurată în această unitate sanitară de stat.

Tovarăşul Călăragu Gheorghe ,inspector al Departamentului Cultelor pentru judeţul Neamţ poartă o mare răspundere pentru multe din acţiunile întreprinse de cultele din judeţ pentru dezvoltarea bazei lor materiale şi intensificarea activităţii religioase. In cazul încălcărilor legalităţii la lucrările de construcţii de la numeroase unităţi de cult,s-a mulţumit să informeze fie secretarul sau vicepreşedintele de resort al comitetului executiv al Consiliului popular judeţean, fie Departamentul Cultelor şi nu a intervenit cu hotărîre pentru intrarea în legalitate şi sancţionarea celor vinovaţi, conform atribuţiilor de serviciu ce îi reveneau.

./.

In mai multe rînduri a intervenit direct la Departamentul cultelor pentru obţinerea avizelor de principiu pentru construirea bisericilor de la Tibucanii de Jos,Ticoş,Chicarea,cît şi pentru noua casă de rugăciuni a adventiştilor din Piatra Neamţ, a avizat fără descernămînt cereri de construcţii , R.K. şi extinderi şi nu a intervenit în spiritul legalităţii pentru stăvilirea exagerărilor şi abuzurilor.

Bineînţeles,toate aceste acte de toleranţă, de slăbiciune şi lipsă de combativitate şi discernămînt au favorizat activitatea cultelor, au dus la dezvoltarea bazei lor materiale şi la numeroase acte de intensificare a activităţii lor mistico-religioase.

Aşa cum a rezultat pe parcursul cercetărilor,din unele sesizări, ca şi din discuţiile avute cu cetăţeni din diferite localităţi, inclusiv cu personalul deservent al cultelor,toate aceste servicii au fost răsplătite într-un fel sau altul de către unităţile de cult. Un exemplu concludent şi totodată compromiţător pentru un comunist şi cadru cu muncă de răspundere - al modului cum ştiu cultele să fie "recunoscătoare" îl oferă pomelnicul ctitorilor din altarul noii biserici din Ticoş,pe care figurează "la loc de cinste" ing. Covic Eugen şi familia,care este membru al Comitetului judeţean de partid şi fost inspector şef al Inspectoratului silvic judeţean.

Unele cadre nu se interesează, neglijează sau trec cu vederea diversele aspecte ale manifestărilor elementelor mistico-religioase, care în forme mai mult sau mai puţin evidente poluează mediul în care trăim şi muncim şi pot influenţa conştiinţa oamenilor,socotind aceste probleme ca fiind minore, fără importanţă şi de care trebuie să se ocupe doar cei investiţi cu atribuţii educative.Aşa se explică absenţările de la serviciu în zilele de sărbători religioase, sărbătorirea chiar în cadrul unor unităţi a zilei onomastice,

./.

Anexa VII

Scanned with OKEN Scanner

acceptarea cu multă îngăduinţă a unor invitaţii şi participarea la nunţile şi botezurile religioase şi altele. In unele unităţi se manifestă îngăduinţă faţă de credincioşii cultelor neoprotestante, care nu vin sîmbăta la serviciu, fără a se lua vreo măsură cu aceştia. Este cazul I.J.G.C.L., U.J.C.N, I.J.C.N, I.R.U.C. , ca şi al Direcţiei sanitare judeţene. O dovadă a atitudinii pasive manifestate în ultimii ani, a lipsei de combativitate şi fermitate în această direcţie este şi afluenţa mare de cetăţeni la unele ceremonialuri religioase aşa cum a fost şi cu prilejul sărbătorii Paştelui din acest an. In seara învierii participarea a fost numeroasă în general, dar mai ales la mănăstiri. Numai la mănăstirea Neamţ au participat peste 3.5oo persoane,iar la Agapia şi Văratec numărul acestora a fost mult mai mare ca în anii anteriori. Mulţi au fost din alte judeţe,totuşi un însemnat număr sînt cetăţeni ai judeţului nostru, între care s-au aflat numeroşi tineri,elevi,intelectuali. La biserica din incinta Sanatoriului Bisericani,contrar măsurilor dispuse,s-au făcut slujbe în întreaga săptămînă dinaintea Paştelui, culminîndu-se cu învierea, la care au participat bolnavi şi unele cadre medicale de la sanatoriu,precum şi numeroşi alţi cetăţeni.

Toate abaterile, încălcările şi neajunsurile prezentate în raport reflectă un nivel politico-ideologic scăzut la unele cadre cu munci de răspundere şi în acelaşi timp o slabă preocupare din partea unor organe şi organizaţii de partid pentru aplicarea indicaţiilor partidului şi a legilor ţării privind politica faţă de culte. De asemenea, unele organizaţii de partid nu au controlat cu toată exigenţa activitatea şi comportarea cadrelor în această direcţie şi nu au luat măsuri ferme cu cei care au comis abateri de genul celor prezentate.

Trebuie spus în acelaşi timp că nici comitetul judeţean de partid, biroul şi secretariatul acestuia nu au acordat toată atenţia acestei probleme. Activitatea pe această linie s-a redus de multe

ori la unele analize vizînd mai ales educaţia ateist-ştiinţifică a maselor.De asemenea, comitetul judeţean de partid nu a controlat cu toată exigenţa activitatea şi comportarea cadrelor şi mai ales a celor cu munci de răspundere şi nu a luat măsuri ferme cu cei care au comis abateri de genul celor prezentate.

In vederea înlăturării neajunsurilor arătate în raport şi pentru îmbunătăţirea muncii în domeniul care a făcut obiectul controlului se impun următoarele măsuri:

1. Punerea în discuţia organizaţiilor de partid şi luarea măsurilor statutare corespunzătoare cu cei ce se fac vinovaţi de nerespectarea legalităţii privind activitatea cultelor, de favorizarea dezvoltării bazei materiale a acestora, de încălcarea normelor eticii şi echităţii socialiste, a prevederilor statutare referitoare la atitudinea comuniştilor faţă de biserică şi credinţele mistico-religioase.

In cazul abaterilor cu implicaţii penale se vor aprofunda cercetările de către organele de stat,iar cei vinovaţi vor fi deferiţi justiţiei.

2. Sistarea imediată a lucrărilor la unităţile de cult aflate în construcţie, ca şi a oricăror lucrări de reparaţii la astfel de unităţi.Comitetul executiv al Consiliului popular judeţean va reanaliza oportunitatea lucrărilor autorizate şi va stabili măsurile ce se impun de la caz la caz.

In viitor nu se va mai aproba construirea de noi unităţi de cult fără avizul prealabil al Departamentului Cultelor. De la caz la caz se vor autoriza numai reparaţii capitale,consolidări şi întreţineri curente,pentru asigurarea funcţionalităţii spaţiilor existente.

In cazul caselor parohiale se vor aproba numai cele ce vor fi realizate de preoţi ca proprietate a acestora,respectîndu-se întocmai prevederile legii sistematizării.

Anexa VII

Scanned with OKEN Scanner

3. La lucrările fără autorizaţie legală, sau care au depăşit valoarea autorizată,să se continue cercetările de către organele de stat şi să se ia măsuri de recuperare integrală a materialelor, manoperei şi celorlalte cheltuieli efectuate; totodată să se ia măsuri în consecinţă cu cei ce se fac vinovaţi.

4. Unităţile economice de stat şi cooperatiste vor înceta a mai executa comenzi şi alte servicii care ar veni în sprijinul dezvoltării şi modernizării bazei materiale şi a dotărilor unităţilor de cult. Reparaţiile curente şi capitale se vor efectua în conformitate cu prevederile legale şi numai de unităţile care au dreptul să facă asemenea lucrări. Se interzice cu desăvîrşire livrarea de materiale şi utilaje, precum şi punerea la dispoziţia unităţilor de cult a forţei de muncă din unităţile de stat şi cooperatistă în afara contractelor oficiale de executare a lucrărilor autorizate.

5. Toate unităţile economice nu vor mai angaja şi nu vor mai oferi de lucru,sub nici o formă,personalului monahal.

6. Uniunea judeţeană a cooperativelor meşteşugăreşti va sista producerea şi comercializarea obiectelor bisericeşti , ca şi efectuarea oricărer prestări de servicii în folosul unităţilor de cult.

7. Întreprinderea judeţeană de transporturi auto, IJGCL vor suspenda toate curesle care asigură legături directe cu unităţile de cult, rămînînd ca acestea să funcţioneze numai pînă la centrul administrativ al localităţilor.

8. Consiliul popular judeţean va lua măsuri pentru limitarea cazării turiştilor în mănăstiri la o singură noapte - cu excepţia delegaţiilor oficiale trimise de forurile centrale sau de forurile intermediare bisericeşti .

J.

Se interzice cu desăvîrşire tuturor activiştilor de partid, de stat, ai organizaţiilor de masă şi obşteşti să-şi efectueze concediul sau să-şi petreacă zilele de odihnă la mănăstiri sau alte unităţi ale cultelor.

Pînă la 1 ianuarie 1979,Consiliul popular judeţean va examina situaţia reală a tuturor spaţiilor din mănăstiri şi felul în care sînt folosite.Totodată va revedea suprafeţele de teren deţinute de mănăstiri,atelierele de producţie şi alte anexe şi va stabili măsuri ca în toate unităţile să se menţină numai acele sectoare de activitate care pot fi asigurate cu forţă de muncă a personalului monahal, fără a se mai folosi alt personal muncitor.

9. Se interzice Oficiului judeţean de turism,Biroului de turism pentru tineret, celorlalţi organizatori de excursii să mai organizeze vizite la mănăstiri şi alte unităţi de cult, orientînd excursiile la monumentele istorice şi ale naturii,muzee,expoziţii, case memoriale, edificii economico-sociale din judeţ.

Consiliul popular judeţean va lua măsuri de limitarea dezvoltării şi modernizării bazei materiale (unităţi de cazare,de comerţ-alimentaţie publică, desfacere de mărfuri, prestări de servicii drumuri şi spaţii de parcare interioare) şi a altor amenajări din zona mănăstirilor şi de orientare a acesteia către zonele turistice nelegate de existenţa unităţilor de cult.

10. Consiliul popular judeţean va face demersurile necesare pentru separarea vieţii monahale de activitatea turistică,prin reducerea la maximum a numărului de servicii religioase în principalele monumente cu valoare cultural-artistică (mănăstirile Agapia, Neamţ,Secu,Bistriţa,Văratec,Durău, Sihăstria, Horaiţa).Totodată se vor stabili soluţii pentru sistarea completă a serviciilor religioase în incinta Sanatoriului Bisericani şi a Staţiunii Pîngăraţi.

J.

Anexa VII

Scanned with OKEN Scanner

11. Conducerile unităţilor economice vor lua măsuri de respectare a legilor şi disciplinei în muncă, a programului şi zilelor de muncă de către întreg personalul muncitor, inclusiv de către cel aparţinînd diferitelor culte sau grupări religioase.

12. Consiliile populare vor lua măsuri de interzicere a construirii şi amplasării pe drumurile şi în spaţiile publice a troiţelor, crucilor memoriale şi a altor însemne cu caracter mistico-religios. Cele existente se vor strămuta în incintele unităţilor de cult. Totodată vor fi înlocuite indicatoarele de circulaţie cuprinzînd denumiri, date şi alte elemente legate de unităţile de cult.

13. Consiliile populare vor asigura, prin bugetele locale şi cu contribuţia cetăţenilor, spaţiul necesar, celelalte condiţii materiale pentru sărbătorirea laică, într-un cadru festiv, superior celui oferit de instituţiile de cult, a principalelor evenimente din viaţa oamenilor - naşterea şi atribuirea numelui, căsătoria, aniversarea zilei de naştere, majoratul, intrarea în activitatea profesională, ieşirea la pensie etc.

Pentru înmormîntare, consiliile populare vor amenaja case mortuare şi vor institui ceremonialul funerar de mareare a acestui moment fără serviciu religios.

14. Comitetele judeţean, municipale, orăşeneşti şi comunale de partid, organismele şi cadrele competente de care dispun, vor asigura cunoaşterea permanentă a evoluţiei fenomenului religios şi vor acţiona în consecinţă.

15. Secţia propagandă va organiza cu lectorii şi propagandiştii, cu activiştii de partid şi de stat dezbateri, simpozioane, schimburi de experienţă şi alte activităţi cu teme ateist-ştiinţifice. Asemănător vor proceda şi comitetele municipale, orăşeneşti şi comunale de partid. Universitatea politică şi de conducere va asigura pentru cadrele de partid şi de stat, solicitînd şi lectori

de la nivel central, prezentarea şi dezbaterea unor teme speciale cu problematică ateistă.

16. La cabinetul judeţean de partid şi în cadrul comisiei a judeţene pentru răspîndirea cunoştinţelor ştiinţifice se vor constitui colective de lectori specializaţi în propaganda filozofică, ateist-ştiinţifică, alcătuite din cele mai competente cadre şi cu vocaţie pentru această activitate. Din rîndul acestora se vor constitui brigăzi ştiinţifice judeţene, care vor fi programate în localităţile cu cele mai deosebite probleme mistico-religioase.

17. Consiliile de educaţie politică şi cultură socialistă judeţean, municipale, orăşeneşti şi comunale, sub conducerea organelor de partid respective, vor revedea şi îmbunătăţi programele unitare de educaţie ateist-ştiinţifică a maselor în funcţie de realităţile fiecărei localităţi, de evoluţia fenomenului mistico-religios.

Casele de cultură, cluburile, căminele culturale, bibliotecile şi celelalte unităţi cu răspunderi politico-educative îşi vor adopta măsuri proprii de activitate cultural-artistică şi sportivă pentru atragerea maselor şi în primul rînd a tineretului şi copiilor la acţiuni de educaţie ateist-ştiinţifică.

18. Concluziile şi măsurile de mai sus stabilite de organul judeţean de partid vor fi dezbătute cu întregul activ de partid de stat, al organizaţiilor de masă şi obşteşti din judeţ, cu toţi cei ce desfăşoară activitate politico-educativă.

19. Cel puţin odată pe an, organul judeţean de partid va fi informat cu modul în care se aplică măsurile de mai sus, cu evoluţia fenomenului religios în judeţ şi cu eventualele noi măsuri ce se impun. Asemănător vor proceda toate organele şi organizaţiile de partid din judeţ.

17 iulie 1978
7 ex.ie

Anexa VII

Scanned with OKEN Scanner

COMITETUL PENTRU CULTURA SI ARTA
AL JUDETULUI NEAMT

" SARBATOAREA MUNTELUI CEAHLAU "

- Durău - 1o august 1969 -

I. Structura manifestării:

1. Program artistic.
2. Demonstraţii şi concursuri sportive.
3. Desfacerea diferitelor produse de artă populară.
4. Expoziţia de artă plastică şi etnografie
5. Reconstruirea unor stîne ca unităţi de desfacere.
6. Desfacerea produselor agro-alimentare de sezon.
7. Organizarea diferitelor unităţi de deservire curentă.

1. PROGRAMUL ARTISTIC :

între orele 1o - 14 şi 16,3o - 2o,3o

a) Formaţii artistice din sistemul aşezămintelor culturale:

- Corurile din Săvineşti şi Costişa.
- Formaţiile de dansuri din Tarcău, Borca, Bălţăteşti, Poiana Teiului (Dreptu).
- Grupurile vocale din Bîrcina şi Pîngăraţi.
- Formaţiile de fluieraşi din Taşca şi Tazlău.
- Buciumaşii din Dămuc.
- Taraful din Crăcăoani.
- Solişti de muzică populară din: Podoleni (Mişca Elisabeta) Dumbrava Roşie (Apetri Elena), Pîngăraţi (Amariei Elena) şi Poiana Teiului (Olaru Gheorghe)

- Acestora li se adaugă formaţiile Consiliului judeţean al U.G.S.R. şi Cooperaţiei meşteşugăreşti, precum şi din judeţele Bacău, Harghita, Suceava, Iaşi, Vrancea, Vaslui şi Botoşani, căr li s-au trimis invitaţii de participare.

2. DEMONSTRATII SI CONCURSURI SPORTIVE:

între orele 14 - 16,3o

- Demonstraţii de trîntă şi box.
- Concursuri distractive specifice serbărilor populare (elergări în saci, întreceri la ţintă, etc)

..//..

- 2 -

3. DESFACEREA UNOR PRODUSE DE ARTA POPULARA.

Se va constitui un tîrg al produselor de artă populară, ca entitate aparte. Vor participa mai mulţi producători din diferite zone ale judeţului, care sînt depistaţi şi invitaţi prin căminele culturale care au primit instrucţiuni în acest sens. Se vor desface sculpturi în lemn şi în piatră, ţesături, măşti pentru teatrul popular etc.-

4. EXPOZITII DE ARTA PLASTICA SI ETNOGRAFIE.

Expoziţiile permanente de etnografie ale Punctului muzeal Durău, vor fi reamenajate şi îmbogăţite. In plus, în sala de artă plastică se va organiza o expoziţie cu lucrări ale pictorilor Iulia Hălăucescu, care reflectă aspecte din zona Bicaz-Galu, înainte şi după formarea lacului de acumulare.

5. STINE - CA UNITATI DE DESFACERE.

Se vor reconstitui două stîne, care vor desface unele produse şi preparate specifice: frigărui, berbec la ţiglă cu mămăliguţă, caş şi urdă, etc.-

6. DESFACEREA PRODUSELOR AGRO-ALIMENTARE de SEZON.

Uniunea judeţeană a Cooperativelor Agricole de Producţie, va asigura desfacerea unor cantităţi corespunzătoare de legume şi fructe. Tonetele de desfacere vor fi însă grupate, pentru a constitui un sector specializat în acest sens.

7. UNITATE DE DESFACERE CURENTA.

Uniunea judeţeană a cooperaţiei meşteşugăreşti va asigura desfacerea unor produse industriale şi de artizanat, iar Uniunea Cooperaţiei de Consum va trimite importante cantităţi de alimente şi băuturi.

8. TIPARITURI SI PUBLICITATE.

- Afişul emblemă al Sărbătorii.
- Fluturaşi.
- Programe.
- Invitaţii.
- Cărţi cu emblema Sărbătorii.
- 2 panouri mari la Poiana Teiului şi la Bistricioara.
- articole în ziarul " Ceahlăul " şi în unele publicaţii centrale.
- informări la radio şi televiziune.

..//..

Anexa VIII

- 3 -

PROBLEME DE ORGANIZARE SI COOPERARE JUDETEANA.

- 4 -

1o. Consiliul popular - montarea estradei şi

PROBLEME DE ORGANIZARE SI COOPERARE JUDEȚEANA.

Nr. crt.	Unitatea sau instituția colaboratoare	Necesar	Confirmat	De asigurat
1.	Consiliul județean al U.G.S.R.	Fanfara și taraful dela Roman, soliști de muzică populară și formațiile de dansuri Săvinești și Zănești.		
2.	Uniunea județeană a Cooperației Meșteșugărești	Formația de dansuri a Coop."Unirea" Tg.Neamț și 3 soliști de muzică populară.	Formația de dansuri a Coop. "Unirea" Tg.N. și 3 soliști de muzică populară	-
3.	Consiliul județean pentru Educație Fizică și Sport.	Demonstrații de box și trîntă.Concursuri distractive.	Demonstrații de box și trîntă	Concursuri distractive
4.	Direcția tehnică a Consiliului popular județean.	Amenajarea drumurilor și podurilor pînă la Ceahlău. Amenajarea drumului de la Mînăstirea Durău la poiana unde va fi estradă.		
5.	I.E.Electricitatea.	Instalația electrică la Mînăstirea Durău și în poiană. Instalația pentru sonorizare și asigurarea generetorului.		
6.	Consiliul popular al orașului Bicaz.	De confecționat și de plantat 2 panouri mari la Poiana Teiului (viaduct) și pe șosea la intrarea spre Bistricioara,cu textul: -Sărbătoarea Muntelui Ceahlău Durău - 1o august 1969 -		
7.	Cooperația de consum	Tonete pentru desfacerea unor produse alimentare și băuturi. - Amenajarea celor 2 stîne.		
8.	Cooperația meșteșugărească.	Tonete cu produse industriale și de artizanat. - Montarea a 5-6 căsuțe camping.		
9.	Agenția O.N.T.	- organizarea de excursii în zilele de 9 - 1o august.		

1o.	Consiliul popular al comunei Ceahlău	- montarea estradei și amenajarea tîrgului de artă populară - amenajarea unei loji oficiale în fața estradei. - stîlpi pentru urarea de bun venit și ghirlande de brad, la podul Bistricioara,podul Durău și în centrul comunei.
11.	Comitetul județean U.T.C.	- organizarea desfacerii programelor și cărdelor. - mobilizarea tineretului. - organizarea unor echipe de ordine.

Anexa VIII

Scanned with OKEN Scanner

GHEORGHE EUGHEZ
PREŞEDINTELE C.J.C.E.S.
- N E A M Ţ -

S E C R E T

I N F O R M A R E

cu privire la deplasarea efectuată în R.P.Bulgaria,
în perioada 14 - 22 decembrie 1 9 7 8

Deplasarea s-a făcut în cadrul schimburilor de lectori pe anul 1978 şi a avut ca scop prezentarea expunerii "Înflorirea economico - socială a tuturor judeţelor ţării - obiectiv fundamental al cincinalului revoluţiei tehnico - ştiinţifice" elaborată şi prezentată de subsemnatul.

La sosirea în gara Sofia, în dimineaţa zilei de 14 decembrie, am fost întîmpinat de Mădoleva, din partea conducerii centrale a Societăţii "Gheorghi Hirkov" şi de Bogdan Kalcişcov, translator, pensionar, fost inspector al vinatului în Ministerul silviculturii, originar din Silistra, care a trăit şi şi-a făcut o parte din studii în România.

După cazarea la hotelul "Bulgaria" şi o plimbare prin capitală, la ora 11,oo am fost primit la conducerea centrală a Societăţii "Gheorghi Kirkov" de către secretarul general al acesteia, Pavel Pavlov, însoţit de Mowdoleva (bună cunoscătoare a relaţiilor cu România, vorbitoare de limbă germană şi rusă).

Din discuţia ce a avut loc cu acest prilej a rezultat:

Societatea "Gheorghi Kirkov", condusă de P.C.B. şi avînd ca scop răspîndirea cunoştinţelor politice şi cultural - ştiinţifice, este constituită pe 16 secţii de specialitate, foloseşte circa 4o.ooo lectori de care beneficiază anual aproximativ 7o milioane auditori.

Societatea dispune de o bază materială proprie şi de personal retribuit: 4o persoane la conducerea centrală şi cîte 4 - 5 persoane, în medie, la fiecare judeţ. De asemenea în oraşele mari au cîte un cadru retribuit. Folosesc, bine înţeles, şi foarte multe cadre obşteşti, din toate domeniile de activitate, în primul rînd ca lectori.

Primirea a fost binevoitoare dar suficient de "la suprafaţă" Singure probleme mai deosebită ridicată de

.. // ..

- 2 -

Mădoleva s-a referit la necesitatea lărgirii schimburilor de lectori aşa cum a propus partea bulgară tovarăşului Iliţiu, cu mai mult timp în urmă, propuneri la care partea română nu a răspuns încă. Am împărtăşit punctul de vedere şi fără a mă angaja concret, am comunicat că voi informa C.C.E.S.

In cursul după amezii, cu maşina societăţii am făcut un tur al capitalei şi o plimbare pe muntele Vitoşa unde am vizitat noile construcţii turistice, de aici, însoţit de translator.

In legătură cu discuţiile purtate în cursul după amezii cu translatorul şi şoferul (care ştie puţin rusească,) nu am nimic deosebit de informat.

In ziua de vineri 15 decembrie, însoţit de translator, am făcut deplasarea spre Haskovo(cu trenul şi cu autobuzul)

La ora 16,oo am prezentat prima expunere în sala de conferinţe a Muzeului judeţean. Auditoriul (circa 7o persoane) a fost alcătuit din activişti culturali (muzeografi, bibliotecari, activişti ai comitetului de cultură, cadre de la casele de cultură, etc.) S-au pus peste zece întrebări vizînd formele de retribuire în România, întrecerea socialistă, relaţiile economice dintre judeţe şi cu alte ţări, standardul de viaţă, organizarea culturii şi dotările culturale ale judeţului Neamţ.(Auditoriul fusese informat că sînt preşedintele C.J.C.E.S. Neamţ şi preşedintele Comisiei judeţene pentru răspîndirea cunoştinţelor ştiinţifice).

La expunere a asistat şi preşedintele Comitetului judeţean de cultură Iordan Iordanov, cunoscător al limbii ruse om bine pregătit, şi bun cunoscător al problemelor culturii.

Nu s-au ridicat probleme deosebite. După expunere mi s-au dat flori şi am fost invitat la o discuţie în biroul directoarei muzeului cu cadre ale Societăţii judeţene "Gh.Kirkov", preşedintele culturii, cadre de la muzeu.

Nimic deosebit de semnalat.

După discuţie, însoţit de preşedintele Comitetului de cultură am vizitat clădirea muzeului şi a bibliotecii judeţene, construcţie nouă, modernă, cu o excelentă amenajare.

Intre altele: personalul de specialitate foarte numeros, săli de lectură, de mare capacitate, pe domenii ale cărţi dotate cu aparatură de practică culturală, inclusiv aparat de citi microfilme (în fiecare sală), depozite cu mobilier metalic şi sală specială pentru activităţi de masă cu cartea, cu o capacitate de 3oo locuri.

.. // ..

Anexa IX

Contrapunct... DEMNITATEA SUPRAVIEŢUIRII prin CULTURĂ

- 3 -

Seara am vizitat oraşul .

- 4 -

ţinută şi s-au acuzat că au programat numai una, deoarece sînt

Scanned with OKEN Scanner

- 3 -

Seara am vizitat oraşul .

Nimic deosebit de semnalat.

Sîmbătă 16 decembrie am fost oaspetele preşedintelui Comitetului judeţean de cultură. Am vizitat două biserici monumente istorice, din care una transformată în muzeu de artă bisericească, cu o foarte bogată colecţie de icoane din secolele 17 - 19; Muzeul memorial Asen Zlatarov, biolog şi om cu o bogată activitate socială din prima jumătate a sec.XX; două case cu arhitectură tradiţională transformate în colecţii etnografice. După aceste vizite am avut o discuţie la Consiliul popular judeţean cu preşedintele Comitetului de cultură, în biroul acestuia. De reţinut : Comitetul are 15 inspectori de specialitate şi centralizează riguros toate problemele importante. Inclusiv fondurile pentru achiziţionarea cărţilor, chiar şi pentru biblioteca judeţeană sînt centralizate la comitet. Acordă o atenţie foarte mare problemelor "propagandei filmului" şi centrelor de radioficare. Redactorii centrelor de radioficare au o îndemnizaţie al cărei cuantum creşte,în acord, în funcţie de numărul, durata şi diversitatea emisiunilor difuzate lunar şi confirmate în scris de organele locale. Mi se pare o experienţă bună.

In după amiaza aceleiaşi zile am fost invitat şi am participat la faza judeţeană a celui de al V-lea Concurs republican al formaţiilor artistice de amatori. Faza a fost organizată pe genuri artistice. Am participat la spectacolul corurilor şi soliştilor vocali. Fiecare formaţie sau interpret dîvea în mod obligatoriu în repertoriu cel puţin o melodie în limba rusă.

Deşi faza era judeţeană, juriul era republican constituit din specialişti (inclusiv secretarul Uniunii Compozitorilor din R.P.B.) şi avea un singur reprezentant al judeţului.Pentru faza judeţeană juriul avea la dispoziţie medalii şi diplome pentru formaţiile distinse.

Duminică 17 decembrie însoţit de secretarul Societăţii, judeţene,"Kirkov", am făcut o vizită la noile amenajări turistice din zona Mormanli. Este de precizat că investiţiile pentru turism, realizate în ultimii ani, sînt de bună calitate, bun gust, în zone foarte pitoreşti şi cu valorificarea tradiţiilor sau chiar legendelor locale, care stîrnesc interesul turiştilor şi mai ales al celor străini. Faptul mi s-a confirmat la faţa locului şi merită a fi aprofundată această experienţă.

Luni 18 decembrie la ora nouă am fost invitat la conducerea judeţeană a Societăţii "Kirkov", unde am avut o discuţie cu activiştii acesteia (6 persoane). Discuţiile s-au referit la programul vizitei în judeţ, şi-au mulţumit pentru expunerea

.. // ..

- 4 -

ţinută şi s-au scuzat că au programat numai una, deoarece sîmbăta şi duminica fiind zile[illegible] nu organizează astfel de activităţi, nu au avut în program şi alte expuneri.

Discuţia, care a durat peste două ore, a fost deosebit de agreabilă. S-a sugerat necesitatea intensificării schimburilor de lectori.

- Cîteva concluzii în urma vizitei de trei zile în oraşul şi judeţul Haskova:

- Nimic deosebit în convorbirile oficiale;
- Nimic deosebit la expuneri;
- Totuşi, în particular:

Unul din muzeografi mi-a declarat că noi,în România, exagerăm susţinînd că în nordul Dunării a fost "cel mai mare" centru al civilizaţiei tracice;

- Preşedintele Comitetului judeţean de cultură Haskova, a insistat foarte mult să fac eu demersurile necesare pentru un schimb de experienţă, cu vizite reciproce, între cele două comitete de cultură, urmate eventual şi de alte schimburi culturale.

La ambele probleme am răspuns fără a face polemică facilă şi fără a mă angaja sau a angaja pe cineva.

Luni 18 decembrie, la ora 12,oo am plecat cu autobuzul spre Kîrdjeli. Pe parcurs care a durat peste trei ore translatorul mi-a declarat, între altele, că noi, românii, falsificăm istoria, deoarece în toate filmele româneşti despre insurecţie, pe care pretindea că le-a văzut, nu prezentăm aşa cum ar trebui rolul armatei sovietice, care de fapt ne-a eliberat şi noi sîntem nerecunoscători. La aceste afirmaţii i-am răspuns ritos, amintindu-i că totuşi sînt profesor de istorie şi cunosc atît istoria poporului meu în rîndul căruia a trăit şi el o vreme, şi istoria ţării lui şi că nu este locul şi timpul cel mai potrivit să dezbatem problema pusă în discuţie. Totuşi i-am amintit că nici bulgarii nu şi-au pus în mod oficial istoria pe pelicnlă şi că este chiar şi în acest mod dreptul fiecărui popor să-şi reflecte prin mijloace artistice istoria naţională aşa cum ştie el, mai bine decît altul.

In judeţul Kîrdjeli am ţinut trei expuneri în trei zile.

In prima zi la Consiliul popular judeţean în faţa aparatului acestuia. Au participat circa 6o persoane. S-au pus puţine întrebări. A asistat şi vicepreşedintele Comitetului executiv,general Carnev,fost comandant al miliţiei judeţene, prieten cu translatorul, a cărui soţie, şefa cadrelor la Consiliul

.. // ..

Anexa IX

Scanned with OKEN Scanner

popular județean, știe bine românește fiind născută la Silistra. S
ea se cunoaște cu translatorul .

In aceste împrejurări, și înainte și după expunere am fost primit în cabinetul vicepreședintelui Cernev. Acesta ne-a însoțit apoi în vizita pe care am făcut-o la noul local al teatrului județean (inaugurat în luna octombrie 197 și apoi la cină, în sediul Comitetului județean de partid, o clădire nouă cu excelente dotări.

Marți 19 decembrie am ținut o expunere la sediul Consiliului popular al orașului Kirdjeli. Asistență foarte numeroasă (peste 100 persoane) și întrebări foarte multe.

Miercuri 20 decembrie am ținut expuner la sediul Consiliului popular al Orașului Momcilgrad, la 16 km. distanță de Kirdjeli. Asistență numeroasă și cele mai multe întrebări. Întrebările au vizat mai ales problemele din expunere, dar și chestiuni în legătură cu migrația de la sat la oraș, probleme comerț exterior, probleme de învățământ și unele lucruri în legătură cu cutremurul de la noi.

In timpul șederii de trei zile la Kirdjeli am fost primit de Iordan Iordanov, președintele societății județene "Gheorghi Kirkov", șeful secției propagandă al Comitetului județean de partid, de vicepreședintele Comitetului județean de cultură (președintele era în concediu) și de vicepreședi Asociației județene Mehmedali Skeferov, (de origină turcă, cel care ne-a însoțit pretutindeni). Am mai avut convorbiri cu directoarea teatrului și cu directoarea Casei cărții din Kirdjeli.

Nimic deosebit din timpul convorbirilor oficiale.

Ca și la Haskovo am remarcat și la Kirdjeli o deosebită grijă manifestată în ultimii ani pentru asigurarea condițiilor materiale ale culturii: construcții noi de:

- teatru,
- case de cultură,
- case ale tehnicii,
- case ale cărții,
- case ale educației politice
- biblioteci, etc.

Merită a fi bine cunoscută această experiență. Translatorul motiva politica de investiții din ultimii ani pentru cultură, prin faptul că ministrul culturii este Ludmila Jivkova.

In județul Kirdjeli deși peste 80% din populație este de origine turcă, totul, dar absolut totul se rezol vă fără a ține seama de acest lucru. Până și numele sînt schimbate

.. // ..

Mi s-a spus însă că în școli se predă la anumite clase și limba turcă, numai ca simplu obiect de învățământ.

Toate posturile de conducere cu foarte mici excepții sînt ocupate de bulgari. Mehmedali Skeferov era o excepție, fiind apreciat ca un om deosebit de capabil.

Ca și la Haskovo mi s-au oferit mese oficiale ("recepții") și mi s-au dat cadouri, în general tipăriturile instituțiilor de cultură.

In ziua de joi 21 decembrie am fost conduși cu mașina Societății județene" Gheorghi Kirkov" până la Plovdiv, de unde cu trenul ne-am reîntors la Sofia.

In seara zilei de 21 decembrie mi s-a oferi o masă oficială la "restaurantul rus" din Sofia, la care au participat secretarul general al Societății "Gheorghi Kirkov", Pavel Pavlov, Madoleva și translatorul.

Deși nu era în protocol am fost invitați și a doua zi într-o scurtă vizită la sediul central al societății und mi s-au adus din nou mulțumiri pentru activitatea depusă, spunîndu-mi-se că au fost informați din provincie despre calitatea expunerii și răspunsurilor la întrebări. Au ținut să-mi dea "ca recompensă" și o medalie "Gheorghi Kirkov".

In rest nimic deosebit, decît că și-au exprimat dorința de a reveni și eu în Bulgaria, ca și alți lectori români.

In timpul șederii la Sofia am vizitat:

- Galeria națională de artă - slabă!;
- Muzeul etnografic - modest;
- biserica rusă - nimic deosebit;
- biserica atentatului - slujbă și multă lume, inclusiv tineret;
- biserica "Alexandru Nevski" - lume multă

In subsolul acestei biserici, în afara colecției de artă bisericească, organizată ca secție a Galeriei naționale, era deschisă și o expoziție de reproduceri și mulaje după vechi documente aflate în colecțiile Vaticanului cu referiri la Bulgaria.

Intre altele erau expuse și diverse vechi hărți cu menționarea așezărilor bulgărești pe întreg teritoriul Dobrogei.

Expoziția era foarte judicios organizată, modernă, cu foarte multe texte explicative în limba bulgară și cumare texte în limba franceză.

Era vizitată de un public foarte numeros și curios.

.. // ..

Anexa IX

Scanned with OKEN Scanner

- 7 -

La Sofia am mai vizitat orașul și ruinele cetății Serdica, judicios descoperțate și puse în valoare prin pasaje pietonale subterane.

In oraș se făceau puternic simțite prin propagandă stradală centrele culturale sovietic, ceh, german și maghiar. La Casa centrală a armatei era expusă în stradă chiar și o fotoexpoziție color, foarte frumoasă, consacrată aniversării armatei iugoslave. Mai nimic despre România; dăr la colecția de artă universală a Galeriei naționale cîte o lucrare a lui Corneliu Baba și Ion Pacea (cred că nesemnificative).

In prima zi a sosirii la Sofia am avut o utilă și interesantă convorbire, la sediul ambasadei române, cu atașatul cultural Ovidiu Miron.

In concluzie: o deplasare deosebit de bogată în informații pentru subsemnatul , atît ca lector , cît și ca activist cultural. Merită a fi aprofundată experiența Societății "Gheorghi Kirkov", ca și grija din ultimii ani pentru dezvoltarea bazei materiale a culturii și în primul rînd a activității culturale de masă.

Opinez pentru urgentarea măsurilor în vederea deschiderii centrului cultural român la Sofia. Trebuie să ne facem noi bine cunoscuți acolo, atît cu istoria și cultura noastră și mai ales cu realitățile construcției socialiste din România. Cred de asemenea că trebuie intensificată și trimiterea de lectori români, așa cum de altfel se pare că solicită partea bulgară. Aceasta cu atît mai mult cu cît în opinia publică de masă, se pare că ne bucurăm de o deosebită simpatie și prietenie.

- - - -

Anexa IX

La mulți ani, T. T. !

Ar fi fost firesc și necesar ca în această săptămână, începând chiar de duminică, , 1 iulie, viața culturală și artistică a județului Neamț să consemneze împlinirea a patruzeci de ani de la constituirea, ca instituție artistică de sine stătătoare, a Teatrului Tineretului. După trei ani de ființare ca secție a Teatrului de stat din Bacău, fapt ce data din 15 septembrie 1958, în temeiul Hotărârii Consiliului de Miniștri nr. 357, din 26 iunie 1961, s-a instituționalizat năzuința celor care au crezut în viabilitatea și vitalitatea scenei de aici, încât începând cu 1 iulie 1961, acea secție a devenit Teatrul de Stat din Piatra-Neamț, iar apoi, de la 1 septembrie 1967 s-a numit *Teatrul Tineretului.*

Nu doresc să aduc argumente teoretice în favoarea calităților acestei instituții. Cea mai solidă confirmare o dau stagiunile din cei patruzeci de ani care au trecut, panoplia de onoare a numelor celor care au „ars" pe scena acestui teatru, turneele în țară și în străinătate, tipăriturile, festivalurile, premiile și distincțiile, referințele critice, dar, mai ales, dragostea publicului din județul Neamț.

Dacă așa stau lucrurile, de ce atâta indiferență în acest an? Nu știm!

Știm însă că, acum douăzeci de ani, consemnam evenimentul cu o premieră de excepție – *DRAGONUL*, de Evgheni Șvarț, în regia lui Victor-Ioan Frunză – cu reluarea, după o nedorită întrerupere, a Festivalului Spectacolelor de Teatru pentru Copii și Tineret, cu editarea a trei lucrări de referință: *T. T., Breviar* și *Remember*, „...cel mai complet corpus de documente ale unui teatru...", cum le-a numit neuitatul Valentin Silvestru, și, cu un spectacol „live" al foștilor actori, în ziua de 1 iulie 1981 – Doamne, ce spectacol și ce actori!

Anexa X

Scanned with OKEN Scanner

Şi tot atunci, am propus dar nu s-a acceptat (şi nici astăzi nu se acceptă, se pare) ca Teatrului Tineretului să i se confere titulatura de *TEATRUL NAŢIONAL AL TINERETULUI* (! ?)

A fost mult, a fost puţin, a fost rău sau bine? Iarăşi nu ştim !

Ştim însă că acum, după mai mult de un deceniu de deplină libertate a scenei – mai mult decât în alte domenii chinuite ale tranziţiei – decenii în care nu au lipsit succesele Teatrului Tineretului, în acest an cu un zgomotos Festival Internaţional, pentru cele patru decenii ale T. T . , nu s-a scris şi nu s-a făcut nimic şi e păcat!

Ca unul căruia nu i-a fost, nu îi este şi nu îi va fi indiferentă evoluţia T. T. la nivelurile de incandescenţă ale artei româneşti, nădăjduiesc, cu tot optimismul meu, că tăcerea de acum va fi răzbunată de succesele stagiunilor viitoare ca şi de dăruirea şi devoţiunea celor ce îl vor sluji, vor organiza şi vor desfăşura a 50-a aniversare, în anul 2011.

Până atunci, cu dragoste şi preţuire, la mulţi ani *T. T.* !

05. 07. 2001. Gheorghe Bunghez

Anexa X

2

TEATRUL TINERETULUI

între tradiţia valorilor şi incertitudinile din prezent

Am scris şi voi scrie întotdeauna, cu deosebit respect şi multă dragoste, despre INSTITUŢIA ARTISTICĂ reprezentativă (nu numai de spectacole), care a fost, este şi nădăjduiesc să fie şi în viitor, *TEATRUL TINERETULUI* din PIATRA-NEAMŢ.

De altfel acum patru ani, cu prilejul remarcabilei consemnări a cinci decenii de teatru profesionist în acest oraş, acţiune desfăşurată cu pasiune şi profesionalism de către actuala conducere (director general, actorul Liviu Timuş), secondată de toţi actorii şi ceilalţi devotaţi slujitori de azi ai teatrului, am mărturisit în faţa numeroşilor invitaţi din toate generaţiile ce au onorat această scenă, sentimentele ce mă leagă de acest lăcaş al Thaliei, nu numai din timpul directoratului meu (1980-1986), ci din întreaga existenţă a acestuia. Mai mult decât atât: în 2010, am finalizat şi publicat cartea cu care mă simţeam dator faţă de T. T. (carte cu o sută de documente anexate) [1], datorie resimţită în urma implicării mele nemijlocite, din interior, în destinele acestui organism artistic deosebit de viu şi singular în acele vremuri neprielnice culturii şi artelor, dar în care, în pofida condiţiilor de atunci şi contrar unor păreri ale multor ignoranţi de astăzi, în acest teatru aveau loc numeroase premiere de prestigiu. Astfel teatrul a devenit cunoscut, invitat, aşteptat, apreciat şi chiar premiat, nu numai la marile manifestări de profil din ţară, dar şi la festivaluri şi concursuri din Germania, Italia, San Marino, Franţa şi din alte părţi ale lumii. În scurt timp, în teatrul nostru au început să se desfăşoare concertele stagiunii simfonice permanente ale Filarmonicii *Moldova* din Iaşi, alte spectacole reprezentative profesioniste, se organizau expoziţii de artă plastică, expoziţii de carte, reuniuni ştiinţifice etc, (T. T. avea chiar în patrimoniul propriu Galeria de artă *ALFA*). Teatrul era, de fapt, nu numai gazda, ci şi, adeseori, companionul multor simpozioane şi sesiuni medicale, ştiinţifice, tehnice, de estetică, de pedagogie, reuniuni naţionale şi internaţionale ale scriitorilor ş. a. Dar, în primul rând, teatrul era cunoscut prin propria sa activitate de la sediu şi din numeroase localităţi ale judeţului, deci prin spectacolele curente dar şi prin succesele extraordinare, încununate cu premii reprezentative în ţară sau în străinătate şi prin iniţierea, organizarea şi implicarea totală în lansarea ***Primului Festival al Spectacolelor de Teatru pentru Tineret şi Copii*** (prima manifestare teatrală festivalieră organizată în ţară, iar nu la Bucureşti), care ulterior şi-a schimbat titulatura, şi s-a „internaţionalizat", dar acum, din motive ce nu ţin în primul rând de T. T. , nu se mai poate desfăşura. Ne întrebăm de ce?

În oraşul nostru s-a refăcut şi modernizat excelent un stadion şi s-a construit o mare sală polivalentă. E foarte bine! Dar oare *Festivalul de teatru* nu mai încape nicăieri în acest oraş, dacă edificiul este în renovare (şi aceasta până când ???) fiind vorba de clădirea care l-a consacrat şi găzduit la toate ediţiile sale?

[1] Bunghez, Gheorghe I., TEATRUL TINERETULUI între DRAGONUL şi PIAŢETA (1980-1986), Editura ASACHI, 2010, Piatra-Neamţ

Anexa XI

1

Scanned with OKEN Scanner

În acelaşi timp, trebuie să nu se uite că la Piatra-Neamţ au fost realizate mari spectacole în direcţia de scenă a unora dintre cei mai titraţi regizori români din a doua jumătate a secolului al XX-lea, dintre care, cu reţinere, amintim doar pe: Anghel Zoe-Stanca, Buzoianu Cătălina, Cernescu Dinu, Cojar Ion, Dabija Alexandru, Darie Alexandru, Esrig David, Frunză Victor-Ion, Mandric Emil, Penciulescu Radu, Pepino Cristian, Purcărete Silviu, Şerban Andrei, Tocilescu Alexandru sau pe Todea Cornel, secondaţi de scenografi ca: Antemir Doina, Jitianu Dan, Jurje Vasile, Mădescu Mihai, Popov Vladimir, Scriba Nadina şi alţii. În spectacolele montate de aceştia, ca de altfel în întreaga suită a spectacolelor din cele peste cincizeci de stagiuni, fie că au debutat, fie că s-au afirmat şi au rămas aici, fie că au plecat spre alte scene de prestigiu ale ţării, sau au trecut deja de pragul acestei lumi, au rămas în memoria afectivă a tuturor prietenilor T. T., chipurile luminoase şi întruchipările artistice de excepţie realizate de actori ca: Apostol Eugen, Balaure Eugenia, Bălănuţă Leopoldina, Birău Avram, Bloos Cornelia, Borcia Corneliu-Dan, Buruiană Mariana, Cafriţa Mihai, Cambos Rozina, Cerchez Hamdi, Chiribuţă Paul, Ciontea Ana, Cojocaru Constantin, Dănilă Gheorghe, Dragomirescu Eugenia, Drăgan Alexandru, Galin Carmen, Ghenescu Constantin, Ionescu Ileana-Stana, Lazăr Alexandru, Măcelaru Florin, Măicănescu Simona, Mălăele Horaţiu, Morgenstern Maia, Muscă Ion, Mureşan Lucia, Nicoară Cornel, Niţu Gelu, Oarcea Sibila, Pamfil-Almăjan Adria, Pârlog Traian, Păslaru Dragoş, Pellea Oana, Petrescu Carmen, Petroff Boris, Piersic Florin, Popescu Mitică, Radoff Ştefan, Stănescu Traian, Stoica Candid, Urâtescu Valentin, Vitcu Dionisie şi încă mulţi, mulţi alţii din generaţiile anterioare sau dintre cei care în prezent slujesc la fel de devotat scena pietreană şi cărora le cer scuze pentru omiterea, justificată de altfel, din această înşiruire, recunosc, subiectivă, dar mult prea extinsă pentru publicarea într-o revistă şi oarecum obositoare pentru cititori.

Toate aceste izbânzi teatrale (a se vedea titlurile spectacolelor, realizatorii artistici şi tehnici, distribuţiile, premiile dobândite, referinţele critice şi alte date semnificative în albumele foto editate de T. T. ca şi în cartea noastră amintită mai sus), au fost posibile şi datorită climatului cultural existent în această parte de ţară, în care cei trei directori excepţionali din primele două decenii de existenţă instituţională a teatrului, respectiv Ion COMAN, Eduard COVALI şi Emil MANDRIC, secondaţi de formidabilii profesionişti, secretarii literari Paul Findrihan şi Mircea Zaharia, au putut gândi, în pofida constrângerilor ideologice, propagandistice, administrative şi financiare ale timpului, un program artistic de perspectivă, făcut public; de asemenea aceştia au avut capacitatea de a elabora proiecte repertoriale subsumate acestui program, au iniţiat o politică de colaborări artistice cu personalităţi dar şi cu instituţii (fără inhibiţii de ordin estetic, artistic, politic şi financiar), au ştiut, cu calm, cu migală şi totală deschidere să atragă spre teatru forurile locale şi un cerc foarte numeros de intelectuali, prieteni ai artelor şi, bine înţeles, în primul rând prieteni ai teatrului... Rezultatele, aşa cum se ştie, au devenit legendă, iar timp de aproape cinci decenii T. T. s-a constituit şi a fost recunoscut ca instituţie cultural-artistică reprezentativă a judeţului Neamţ şi a ţării.

Acestea fiind realităţile în derularea lor, am mai spus-o, am declarat-o şi în scris anul trecut: nu am înţeles şi nu înţeleg de ce în 2011 nici judeţul, nici municipiul, dar nici teatrul nu au făcut nimic pentru consemnarea, aşa cum se cuvenea, a semicentenarului instituţiei artistice de spectacole „TEATRUL DE STAT PIATRA-NEAMŢ" , persoană juridică subordonată Comitetului Executiv al Regiunii Bacău, Comitetul de Cultură şi Artă, înfiinţată la data de 1 iulie 1961, în temeiul H. C. M. Nr. 357, din 8 iunie 1961, căruia i s-a atribuit ulterior denumirea de ***TEATRUL TINERETULUI***, prin Decizia Nr. 570, din 27 mai 1967, a Comitetului Executiv al Sfatului Popular al Regiunii Bacău.

În 1968, odată cu constituirea Judeţului Neamţ, teatrul a devenit instituţie subordonată noilor foruri administrativ-teritoriale, care, să recunoaştem, l-au sprijinit din toate punctele de vedere şi l-au apărat în mai toate demersurile sale artistice, indiferent cât de avangardiste, ori cât de suprarealiste, dar curajoase erau acestea, inclusiv atunci când cenzura forurilor centrale încerca să se imixtioneze în activitatea sa. Exemplele sunt numeroase şi pot fi cunoscute cercetând sursele amintite. Este însă tot la fel de adevărat că, în deceniile '70 şi '80, au existat şi cazuri când chiar unii „conducători" locali, dintre cei ce ar fi trebuit să apere împlinirea deziderateloe artistice ale acestui teatru, l-au obstrucţionat, cauzându-i vremelnic destule dificultăţi, fie ele şi numai de imagine.

O analiză atentă însă, a întregii evoluţii a T. T., pune în evidenţă faptul că ceea ce a caracterizat, pe parcursul anilor, activitatea artistică a acestuia, cu fireştile excepţii care au existat şi ele, a fost o constantă luptă pentru promovarea valorilor. De regulă, chiar şi atunci când se părea că exista riscul intrării în conul de umbră al vieţii teatrale româneşti, teatrul nostru şi-a regăsit, în interiorul său, resursele de voinţă, talent şi profesionalism pentru depăşirea vremelnicelor impedimente şi revenirea, prin evenimente artistice de excepţie, în atenţia şi încântarea entuziastă a publicului său devotat din Piatra-Neamţ, din centrele culturale de referinţă ale ţării, dar şi în atenţia criticii de specialitate, care i-a urmărit şi i-a apreciat permanent evoluţia.

Dar ce se petrece acum, la mai bine de trei ani de la fastuosul jubileu al începuturilor teatrale profesioniste la Piatra-Neamţ? Greu de răspuns!

Vom încerca, fără a intra în detalii, să zăbovim puţin măcar asupra câtorva dintre chestiunile care ni se par stringente, scandaloase şi vitale pentru existenţa teatrului:

Ne-am bucurat, cu mai bine de trei ani în urmă, atunci când s-a hotărât ca şi teatrul să fie inclus în proiectul de restaurare-reabilitare a zonei fostei Curţi Domneşti, împreună cu clădirile Muzeului de Artă şi ale Muzeului de Etnografie. Nici că se putea găsi o altă sursă mai bună de finanţare pentru o astfel de renovare-consolidare a acestor clădiri de patrimoniu.

Nu ne vom referi aici deloc la felul în care urmează să se finalizeze lucrările la cele două edificii muzeale, cu destulă întârziere de altfel, deşi ar fi câte ceva de spus/scris şi despre acestea. Avem totuşi bune aprecieri despre aspectul exterior al celor două clădiri şi curţile lor aferente. Privind funcţionalitatea interioarelor ... (? !)

În ceea ce priveşte clădirea Teatrului Tineretului, aici „lucrurile", nu lucrările, sunt mai complicate. De mai bine de doi ani, clădirea a fost evacuată în totalitate. Se pare că nimeni dintre forurile locale care au gestionat şi mai gestionează încă aceste demersuri, cu excepţia conducerii teatrului, nu a fost preocupat de felul în care va funcţiona această prestigioasă instituţie judeţeană. (În alte cazuri similare, în ţară, fie că s-au amenajat alte spaţii existente adecvate, fie că au fost adaptate spaţii industriale dezafectate, fie chiar au fost construite spaţii provizorii din materiale uşoare şi recuperabile, pentru ca actorii – ei în primul rând – să îşi poată continua munca de pregătire şi cea spectacologică). La noi, ce să mai discutăm? Vorba românească: Dumnezeu cu mila! Fără alte comentarii, din acest punct de vedere.

Anexa XI

Scanned with OKEN Scanner

Aşadar, s-a trecut în grabă la „demolarea" interioarelor, la înlocuirea învelitorii acoperişului, care era realizată adecvat altor clădiri din zonă, din ţiglă glazurată de Jimbolia (?), (nu trecuse nici măcar un deceniu de la înlocuirea anterioară a acesteia şi, ca dovadă, ea este foarte bună pentru alte „învelitori" ale oraşului, şi, vizibil, la „spoirea" exteriorului în cromatismul comentat deja contradictoriu în presa locală. Norocul e că soarele a reuşit să atenueze culoarea neinspirată. Dar să lăsăm amănuntele nesemnificative!

În ceea ce priveşte reabilitarea interioarelor, căci despre consolidări, lucrări de rezistenţă, mecanică de scenă, instalaţii de lumini, sonorizare, mobilier şi alte dotări specifice, se pare că nu putem discuta, acestea lipsind cu desăvârşire până la ora actuală, trebuie să scoatem în evidenţă şi un alt fapt deosebit de grav. Nici proiectantul (chiar dacă a fost implicat în restaurarea Naţionalului ieşean, unde beneficiarul a avut un cuvânt hotărâtor de spus şi unde s-a realizat o adevărată operă de restaurare, adecvată vremurilor în care trăim) şi nici constructorul – acesta în primul rând – nu au consultat specialiştii existenţi în teatru, în legătură cu caracteristicile instalaţiilor specifice acestei clădiri şi cu tratamentul acustic al sălii de spectacole, toate fiind cu un „entuziasm" iresponsabil dezafectate şi „aruncate" cu grobiană nonşalanţă.

Rezultatul: deşi se insistă pentru semnarea recepţiei lucrărilor, (la cele două muzee se pare că s-a şi semnat, chiar dacă lucrările sunt încă departe de final şi aici), teatrul nostru nu are la acest sfârşit de an nici scenă funcţională ca spaţiu de joc, nici mecanică şi instalaţii electronice adecvate, nici cortină, nici circuite de lumini şi sonorizare, nici mobilier în sala de spectacole, nici mobilier pentru foaiere şi celelalte spaţii funcţionale. Mai mult decât atât: teatrul, cu fonduri asigurate de către Consiliul Judeţean, a reuşit să amenajeze la nivelul demisolului o sală studio cu circa 80 de locuri, dar nu o poate folosi deoarece constructorul îi interzice accesul, condiţionat de semnarea recepţiei. Ni se pare o obrăznicie fără margini, nu ştim de cine tolerată dar care „dă apă la moara" zvonisticii locale ce a alăturat deja teatrul unor „legende" mai vechi ce vizau Casa Lalu sau Clădirea Poştei şi pune absurde semne de întrebare în legătură cu soarta de viitor a acestui edificiu reprezentativ al oraşului.

Noi înşine, care am refuzat permanent să vorbim sau să scriem fără a fi perfect documentaţi, nu am dorit să ne exprimăm public în legătură cu evoluţia la zi a stadiului lucrărilor de reabilitare, fără a vedea la faţa locului starea de lucruri din Teatrul Tineretului în această toamnă (noiembrie 2012). Şi iată că totuşi o facem!

Cu toată bună-credinţa, am încercat să vedem cu proprii ochi şi apoi să ne exprimăm punctul de vedere. Nu a fost posibil! Deşi am explicat că am fost directorul acestei instituţii cu trei decenii în urmă, aşa zisul „dom' şef de şantier" ne-a refuzat accesul în teatru. Oare de ce şi cu ce drept, când este vorba de bani şi de instituţii publice, la care se cheltuiesc inclusiv bani „europeni" ? Nu are nimeni de răspuns nimic? Oare o să continuăm tot aşa? Nu ar fi cazul!!!

Credem însă cu străşnicie că în cel mai scurt timp conducerea teatrului, prin vocea sa cea mai autorizată, actorul şi managerul Liviu Timuş, care mai bine de două decenii a slujit nemijlocit această scenă şi care după interludiul său bucureştean s-a întors pentru a prelua şi duce mai departe destinele de excepţie ale acestui teatru, va trebui să solicite intervenţia autoritară a Consiliului Judeţean Neamţ, care, în calitatea sa de for tutelar şi de principal finanţator al acestei instituţii, este cel mai în măsură să acţioneze pentru:

– urgentarea tuturor lucrărilor de construcţii-montaj şi de instalaţii mecanice şi electronice încă nefinalizate;

– refacerea tuturor lucrărilor executate necorespunzător, inclusiv a tratamentului acustic al sălii de spectacole şi a celorlalte spaţii specifice care necesită un astfel de tratament;

– reverificarea şi aprobarea detaliată a listei de dotări tehnice şi de mobilier adecvat pentru scenă, sala de spectacole, cabinele actorilor, cabinele tehnice şi spaţiile destinate publicului la toate nivelele funcţionale ale teatrului;

– remedierea tuturor reparaţiilor şi a defecţiunilor apărute pe parcursul lucrărilor, atât în interior cât şi în exterior, de la nivelul învelitorii clădirii şi până la cel al pavimentului stradal din dreptul clădirii teatrului;

– revederea, căci este necesar, a felului în care s-a respectat proiectul tematic şi cel de execuţie, concordanţa acestora cu derularea plăţilor şi stabilirea răspunderilor pentru incorectitudinile ce se vor constata, inclusiv recuperarea sumelor necuvenite;

– stabilirea daunelor materiale, cuvenite Consiliului Judeţean Neamţ, pentru întârzierea şi executarea necorespunzătoare a unora dintre lucrările efectuate şi pentru împiedecarea realizării indicatorilor economico-financiari ai teatrului, afectându-se în acest mod şi realizarea bugetului C. J. Neamţ;

– stabilirea de daune morale, cuvenite Teatrului Tineretului, pentru executarea necorespunzătoare a unor lucrări specifice acestei instituţii artistice şi pentru afectarea imaginii sale în faţa publicului spectator din judeţul Neamţ, care a putut constata că un teatru cu un asemenea prestigiu a ajuns a fi înjosit prin bătaia de joc a unor îndoielnici profesionişti, puşi pe căpătuială şi lăsaţi necontrolaţi şi nesancţionaţi de către cei în drept.

În ceea ce ne priveşte, în temeiul experienţei pe care o avem, încă de la reînfiinţarea judeţului şi cunoscând aportul deosebit al Consiliului Judeţean la permanenta îmbunătăţire a condiţiilor de creaţie şi de viaţă ale actorilor, ale întregului personal al teatrului şi celorlalte instituţii de cultură subordonate, la creşterea gradului de civilizaţie al instituţiei teatrului, bibliotecii judeţene, centrului cultural, muzeelor şi celorlalte instituţii şi aşezăminte, avem convingerea că stările de fapte dezavuate mai sus îşi vor găsi grabnice şi cele mai bune rezolvări.

Totodată, actorii, întregul personal al Teatrului Tineretului, colaboratorii apropiaţi şi toţi cei care preţuiesc cu adevărat această minunată zămislire artistică, ce de peste o jumătate de secol face în judeţul Neamţ CULTURĂ cu majuscule, avem certitudinea că vor găsi resursele sufleteşti, de talent şi de voinţă necesare pentru depăşirea impasului actual (pentru care alţii sunt vinovaţi), spre a reintra cu demnitate în deplinătatea funcţiilor instituţionale, într-o clădire restaurată cu adevărat şi pentru reafirmarea biruitoare în prim-planul vieţii teatrale româneşti.

Noi, acum, nu mai prea putem să facem mai mult, dar continuăm să adresăm acestei instituţii unice, care a fost şi este *TEATRUL TINERETULUI*, străvechea şi nobila urare întru ducerea mai departe a valorilor sale: ***VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!***

Anexa XI

12 noiembrie 2012

Gheorghe I. BUNGHEZ

Scanned with OKEN Scanner

Autorități locale din Piatra-NEAMȚ și județene NEAMȚ,
redați-ne *TEATRUL TINERETULUI* restaurat corespunzător!

SCRISOARE DESCHISĂ
către toți prietenii
***TEATRULUI TINERETULUI* din PIATRA-NEAMȚ**

Stimați prieteni,

Subsemnații, cetățeni ai municipiului Piatra-Neamț și foști directori ai ***TEATRULUI TINERETULUI***, credem că suntem datori să intervenim public pentru apărarea unei tradiții artistice exemplare, pentru salvarea de la mutilare și transformarea unei clădiri monument, a unui spațiu în care **T. T. a scris peste o jumătate de secol de istorie,** într-o sală oarecare în care nu se va mai putea face teatru – dacă vom mai avea un teatru – la parametri optimi.

Dată fiind totala lipsă de reacție a responsabililor care au generat actuala stare de lucruri, considerăm că este nevoie de **implicarea urgentă și fermă a cetățenilor municipiului, a tuturor acelora care, din țară sau din străinătate,** decenii în șir **au prețuit adevăratele *miracole artistice*** ale mereu tânărului teatru de la Piatra-Neamț. Așadar, pe scurt:

Suntem în *anul de grație* 2013! **Realitatea** o vedem și se cunoaște: **de mai bine de doi ani de zile, teatrul este închis!** Entuziasmul resimțit, atunci când clădirea teatrului a fost inclusă în Proiectul programului de restaurare a Curții Domnești, finanțat cu contribuția U. E., s-a transformat în deziluzie.

Nimeni nu și-a imaginat că cei ce s-au angajat la o astfel de importantă și plină de răspundere acțiune – care impunea, mai presus de orice, profesionalism și seriozitate – pot trece la închiderea instituției, la demolarea tuturor instalațiilor tehnice, a mobilierului și a altor dotări și componente specifice, fără a avea garanția înlocuirii lor cu altele măcar tot atât de performante, garanția existenței integrale a resurselor *financiare*, **fără consultanță de specialitate (inclusiv din teatru)** și fără contracte cu furnizori specializați în asigurarea echipamentelor strict necesare funcționalității la un nivel superior.

S-au făcut, în schimb, „consolidări" peste „consolidări" (???), demolări de pereți interiori, tencuieli care nu erau necesare, șpoisli și „respoieli", urmate de o sumedenie de retușuri, s-au montat termopane (?), dar ... s-au realizat și câteva lucrări semnificativ mai bune: învelitoarea clădirii (?), instalația de încălzire (?), unele spații de la nivelul lojelor. Spunem **toate acestea, mai mult din auzite** deoarece, la rugămintea de a fi lăsați să vedem realitatea din clădire, am fost refuzați categoric!

Nici articolele publicate în ziarul *Realitatea* sau în Revista *Antiteze*, unele preluate pe pagina de Facebook a T. T., cuprinzând opinii avizate și binevenite, în care se propuneau o serie de măsuri strict necesare pentru urgentarea lucrărilor și darea în folosință a clădirii, nu au avut niciun ecou la cei direct implicați și răspunzători pentru inițierea unei intervenții de o atare anvergură.

În această situație când, în loc de responsabilitate politică și administrativă, asistăm la **pasarea răspunderii**, iar teatrul este învinovățit că nu acceptă imediat o *recepție* parțială (în fond frauduloasă), când riscăm să ne piece actorii și ceilalți creatori spre centrele cu mai mare vitalitate culturală din România, când se amână *sine die* reinstalarea comunității asupra prestigioasei instituții de spectacole ce îi aparține de peste o jumătate de secol, **trebuie să acționăm noi, cu responsabilitate și simț civic!**

Ca atare, stimați prieteni, în locul ineficientelor demersuri strict individuale și pentru contracararea jocurilor politice și de interese economice inacceptabile, indiferent ale cui vor fi fiind, **vă propunem câteva mijloace legale de protest civic:**

1. începând cu data de 5 februarie a.c., **fiecare prieten al T. T.** (indiferent unde se află, în țară sau în străinătate) și toți acei cetățeni care doresc să ia atitudine, **să se adreseze prin scrisori, mesaje telefonice sau prin site-urile și paginile** Facebook ale Primăriei Piatra-Neamț, Consiliului Județean Neamț, Prefecturii Neamț și parlamentarilor din județul Neamț, exprimându-și punctele de vedere în legătură cu calitatea reparațiilor de la T. T., cu modul de cheltuire a banilor, cu măsurile ce trebuie luate în continuare pentru recuperarea eventualelor pagube și urgentarea lucrărilor, ca și în legătură cu alte aspecte tehnice sau morale privind realizarea lucrărilor de restaurare;
2. în cazul în care, până la 15 martie, Primăria Piatra-Neamț și Consiliul Județean Neamț, singurele instituții administrative responsabile, nu își fac publice, prin mijloacele ce le au la dispoziție, punctele proprii de vedere în legătură cu situația creată în restaurarea teatrului și asupra demersurilor și propunerilor făcute de cetățeni, vom iniția următoarele:
   a. constituirea unui comitet cetățenesc de coordonare și obținere a aprobărilor legale pentru organizarea de acțiuni civice,
   b. **organizarea**, dacă va fi cazul, în ultima decadă a lunii martie, **a unei suite de acțiuni** în vederea afirmării voinței cetățenești și a restabilirii respectului față de **T.T.** și de celelalte instituții culturale care au căzut victime ale ignoranței și abuzurilor administrative, ca să nu mai vorbim acum și de soarta Complexului istoric (Biserica *Sf. Ioan* și *Turnul clopotniță*, edificate de însuși *Ștefan cel Mare și Sfânt* în anii 1497-1498), unde s-a intervenit cu brutalitate, amatoristic și fără o finalitate demnă de istoria și cultura națională. Toate acestea trebuie supuse dezbaterii publice și urmate de măsuri corespunzătoare.

În paralel cu acțiunile preconizate, **Comitetul cetățenesc va solicita sprijinul parlamentarilor din Neamț, al Ministerului Culturii și al celorlalte organisme naționale abilitate, informând, totodată și Comisia Europeană** care a contribuit cu fonduri la Proiectul de restaurare și reabilitare a Curții Domnești, proiect încluzând și restaurarea teatrului.

Stimați prieteni, avem convingerea că acest demers va găsi ecoul cuvenit în conștiințele Domniilor Voastre, că vă veți alătura nouă, prin intervenții categorice la cei în drept, menționați mai sus, și așteptăm cu deosebită încredere, ziua când **TEATRUL NOSTRU – *TEATRUL TINERETULUI*** va redeveni **templul artistic din centrul cetății noastre**, în casa care i-a fost dintru început construită cu abnegație, cu jertfă și cu banii comunității!

Gheorghe Bunghez — Cornel Nicoară — Mircea Zaharia

Anexa XII

DE NEAMȚ **DE ROMAN**

Articol din data 09 Februarie 2013

Madona e frumoasă, dar nu e Mona Lisa, la TT!

• actorii, unele dintre autoritățile locale și responsabilii de implementarea proiectului de modernizare a institutiei s-au întâlnit ieri în incinta Teatrului Tineretului • întâlnirea n-a fost una dintre cele mai agreabile, în dese rânduri apărând reprosuri din partea celor care se aflau la fata locului • nici oamenii simpli, iubitori de cultură, n-au lipsit din peisaj • după scuze si acuze, concluzia rămâne aceeasi ca până acum: să se termine toată lucrarea, inclusiv mobilarea sălii, după care să se facă măsurători si să se vadă dacă acustica lasă de dorit •

Portile de la Teatrul Tineretului din Piatra Neamt s-au deschis, vineri, pentru cei interesati de soarta acestei institutii de cultură, intrată într-un amplu proces de modernizare si apoi în impas. La propunerea Primăriei Piatra Neamt, institutia a fost deschisă timp de patru ore, începând cu 10, pentru ca lumea să vadă cum a fost modernizată si pentru a se convinge dacă treaba a fost bună sau nu. Un timp, vizitatorilor li s-au dat papuci din nylon, din dorinta de a se proteja mocheta rosie de pe jos, dar nu după multă vreme s-a renuntat la idee. Asa că au venit la întâlnirea cu arhitectul lucrării, cu responsabilul cu implementarea proiectului si cu actorii lume de tot felul: unii - cunoscători a ceea ce înseamnă cultura nemteană, unii gură-cască - interesati să vadă pentru ce se face atâta zgomot, a venit si primarul Gheorghe Stefan, au venit oameni obisnuiti cu spectacolele de la Piatra Neamt si copii adusi de mână de bunicii care îi scoseseră la plimbare dasi vremea nu era dintre cele mai frumoase.

Contre între „grei"

Unul dintre momentele cu greutate ale acestui eveniment l-a constituit venirea primarului Stefan, care a dat „piept" cu actorii. Faptul că între alesul local si oamenii scenei nu sînt relatii prea cordiale se vedea de la o poștă. Un actor l-a spus primarului că mai frumos vorbea în campania electorală, moment în care Gheorghe Stefan l-a răspuns mai printre dinti. Cel mai supărat s-a arătat a fi primarul pe directorul TT-ului, actorul Liviu Timus. El l-a reprosat că pentru scandalul iscat pe seama proiectului care nu îi este pe plac, desi mai e de lucru până la încheierea lucrărilor, un alt proiect, care prevede mobilarea institutiei de cultură, nu își găseste câștigători, pentru că nimeni nu vrea să intre în „belele". Primăria Piatra Neamt a organizat la începutul acestui an o primă licitatie pentru desemnarea furnizorului de mobilier, dar nici o firmă nu s-a arătat interesată să răspundă acestei chemări. Din acest motiv este în desfăsurare o nouă licitatie, autoritățile sperînd ca de data aceasta să fie cu noroc. Actorii nu au ezitat să le reproseze proiectantului si responsabilului de santier că nu l-au ascultat când au încercat să le atragă atentia că lucrările merg într-o directie gresită. Ba, unul dintre ei a spus, spre necazul celor care își sustineau proiectul, că se va ajunge să tapeteze peretii cu cofraje de ouă pentru a pune la punct acustica sălii. Dan Popa a încercat să îi tămurească pe oamenii scenei si pe cei adunati si care își arătau dezaprobarea fată de lucrare că până nu se va face un studiu pentru a se sti cum e cu calitatea acusticii sălii, e prematur de vorbit, pentru că nu există un termen de comparatie între ce a fost si ce va urma. „Acum acustica va fi si mai bună. Dacă va fi nevoie, vom pune pe pereti panouri fonoabsorbante, dar mai întîi trebuie să terminăm lucrările din sală, să o mobilăm ca să putem face măsurătorile", a spus Dan Popa.

„Dacă vom constata probleme, le vom remedia"

Smaranda Gâlea, arhitectul lucrării de modernizare a Teatrului Tineretului, a evitat să dea termene, de teamă că s-ar putea să nu vină nimeni nici la a doua licitatie menită să asigure furnizorul de mobilier. „Vă admir că tineti atîta la acest Teatru! Si eu tin la el la fel de mult, dar trebuie să înteiegeti că până nu se termină lucrarea nu putem spune dacă s-a muncit bine sau rău! De aceea nu dau termene când va fi gata, pentru că nu stiu când vom găsi pe cineva care să ne ajute să ducem proiectul la final. Cert este că dacă vom constata probleme, le vom remedia", a spus Smaranda Gâlea.
Opinia unei pietrence de peste 60 de ani, care asista la toate aceste discutii a fost „motul" dialogurilor de ieri. Femeia a spus că este a patra generatie din familia sa si ultimii 60 de ani i-a petrecut în preajma sau pe scena TT. „Nu vă spun de câte ori am intrat în această clădire! Aici am fost pentru început la cinematograf, apoi am venit la toate serbările de 8 Martie, aici m-am bucurat de toate premierele care au avut loc în Piatra Neamt.

Anexa XIII

Scanned with OKEN Scanner

După părerea mea, la acest proiect, restaurare nu prea s-a făcut. S-a înlocuit parchetul cu gresie, s-au pus termopane la unele geamuri, s-a pus tapet în loc de catifea! Nu aveam noi lemn în Piatra Neamț să păstrăm rosta de originalitate de odinioară? S-ar fi găsit de toate, dar nu s-a vrut! Vreau să cred că reprezint opinia publică și în numele nemților vă spun că noi ne vrem Teatrul înapoi. V-am dat clădirea la cheie și cum ne-o returnați? Unde e feroneria aceea deosebită? Era a noastră, o iubeam așa cum era! Știți cum s-a întîmplat în acest caz? E ca și cum v-am fi dat-o pe Mona Lisa să o curățați puțin și ne-o returnați pe Madona! E frumoasă Madona, dar nu e Mona Lisa!!! Plus acoperișul pe care l-ați făcut! Era potrivit unui de țiglă, care să se preteze unei astfel de instituții de cultură!". Femeia a mai adus și alte acuze, dar Smaranda Gâlea a încercat să le demonteze cu argumente. A spus, de exemplu, că feroneria era depășită, era din fier forjat și că nu se potrivea cu decorul. Cît despre gresia care e în locul parchetului, a spus că dacă se va decide, va fi înlocuită cu lemn ca să fie toată lumea mulțumită. Cît despre acoperiș, arhitecta a mai spus că dacă s-ar fi agreat modelul vechi de țiglă, ar fi costat o avere, motiv pentru care s-a ales unul mai ieftin. După ore bune de discuții în contradictoriu, actorii au plecat de la Teatru, unde au stat răzleți pe scaune sau prin fața și ungherele instituției, așteptînd ziua în care clădirea îi va reprimi la muncă.

Simona TÂRNĂ

Drepturile de autor asupra întregului conținut aparțin în totalitate Grupului de Presă Accent.
Sursa: Monitorul de Neamț OnLine - www.monitorulneamt.ro

Anexa XIII

T. T. Restaurare (?)
Gh. I. Bunghez
8 februarie 2013

Propuneri pentru centralizare,
în urma discuţiilor la care am fost invitaţi:

1. **La exterior**, în primăvară, de executat toate retuşurile la căile de acces, la zugrăveli şi învelitoare;
2. **în subsol**, de verificat şi de lichidat toate începuturile de infiltraţii şi de igrasie;
3. **la uşile de acces în stal şi loji**, de înlocui balamalele (cu din cele batante), de scos încuietorile cu bilă (inutile şi produc zgomot), de înlocuit şi mânerele interioare (îngrozitoare) şi cele exterioare de proastă calitate;
4. **mâna curentă**, spre loji, de înlocuit categoric (e urâtă şi de proastă calitate);
5. **tapetul din foaiere**, este inadecvat scopului şi locului;
6. **cabinele**, de înlocuit faianţa cu parchet (apoi, de mochetat), la fel şi la căile de acces spre scenă. La cabine şi la scenă, de înlocuit treptele cu planuri înclinate. De faianţat corespunzător spaţiile din jurul chiuvetelor;
7. **acustică şi lumini**, de reverificat circuitele şi noile (utilaje?) montate, pentru a se readuce posibilităţile măcar la nivelul celor anterioare;
8. **tehnica de scenă**, totul de revăzut în funcţie de noua oglindă a scenei, inclusiv cortina şi …;
9. **cabinele de sunet şi lumini**, de adecvat noilor condiţii tehnice şi de scenă, inclusiv terminalele de sunet şi lumini;
10. **dotări**, trebuie revăzută lista acestora, nu numai privind locurile din stal şi loji, ci şi pentru cabinele actorilor, dar şi pentru garderobe şi loji (cuiere), inclusiv la balcon şi scările de acces ale publicului spre balcon. Apoi pentru toate celelalte spaţii – birouri, ateliere ş.a.

A se vedea şi celelalte propuneri, a se centraliza şi ordona logic, eventual de depus în scris, dar şi de discutat şi explicat cu cei implicaţi.

Toate cele bune,
Gh. I. B.

Anexa XIV

Scanned with OKEN Scanner

TEATRUL TINERETULUI

Piața Ștefan cel Mare nr.1, Piatra-Neamț, România

Telefon: +40.233.211.472 +40.233.213.005
+40.233.211.836 Fax: +40.233.217.159
E-Mail: teatrultineretului@yahoo.com,
Web: http://www.teatrultineretului.uv.ro

Cod postal 610109
Cod Fiscal: 2613427
Cont IBAN: RO09TREZ4915010XXX000197
Trezoreria Piatra-Neamț

Nr. 145 din 11.02.2013

11 02 6134 2013

Catre Primaria Municipiului Piatra-Neamt,

Domnului Primar GHEORGHE STEFAN

In urma intrunirii la „Portile deschise la Teatrul Tineretului" din data de 08.02 2013, s-a stabilit sa va trimitem o lista care sa cuprinda refacerea , remedierea si completarea unor lucrari, care sa asigure buna functionare a teatrului. Aceste inconveniente au aparut in urma lipsei temei de proiectare, care trebuia facuta inainte de executarea proiectului si in care trebuiau consultate departamentele din teatru, care cunosc specificul acestei institutii. Astfel nu s-ar fi ajuns la situatia actuala, pe care nu si-a dorit-o nimeni. Teatrul a inaintat inca din 2011 adrese catre Consiliul Judetean(nr. 319 din 27.05.2011, inregistrata cu numarul 11-6379) si Primarie(nr. 619 din 17.11.2011, inregistrata cu numarul43646) , in care atentionam lipsa temei de priectare si in care solicitam sprijinul dumneavoastra. Va anexam in copie aceste documente, pentru a va demonstra dorinta de a comunica cu dumneavoastra. Tindem sa credem ca nu au ajuns pe masa dumneavoastra, altfel, dupa cum va cunoastem, ati fi reactionat prompt.

Propuneri pentru centralizare,
în urma discuțiilor la care am fost invitați:

1. **la exterior**, în primăvară, de executat toate retușurile la căile de acces, la zugrăveli(revenit la culoarea originala) și finisarea tencuielii, pentru a nu mai prezenta denivelari;
2. **în subsol**, de verificat și de lichidat toate începuturile de infiltrații și de igrasie;
3. **la ușile de acces în stal și loji**, de înlocui balamalele (cu din cele batante, silentioase), de scos încuietorile cu bilă (inutile și produc zgomot), de înlocuit și mânerele interioare (îngrozitoare) și cele exterioare de proastă calitate;
4. **mâna curentă**, spre loji, de înlocuit categoric (e urâtă și de proastă calitate); de montat la loji, deasupra bandoului stucco-veneziano, o aplicatie de lemn identica cu cea montata pe despartitoarele dintre loji.
5. **tapetul din foaiere**, este inadecvat scopului și locului(lasa urme la orice atingere);
6. **cabinele**, de înlocuit gresia cu parchet (apoi, de mochetat), la fel și la căile de acces spre scenă(pentru a reduce orice zgomot la intrarea in scena). La cabine și la scenă, de înlocuit treptele cu planuri înclinate. De faianțat corespunzător spațiile din jurul chiuvetelor; de mutat caloriferele din cabine la locul lor, sub geamuri, ele fiind montate defectuos pe pereti, impiedicand instalarea mobilierului (mesele de machiaj ale actorilor).
7. **sunet și lumini**, de reverificat circuitele și noile (utilaje?) montate, pentru a se readuce posibilitățile măcar la nivelul circuitelor si capacitatii celor anterioare;
8. **tehnica de scenă**, totul de revăzut în funcție de noua oglindă a scenei, inclusiv cortina, arlechini, carele cu stangi, cabina cu pupitrul de regie tehnica .
9. **cabinele de sunet și lumini**, de adecvat noilor condiții tehnice și de scenă, inclusiv terminalele de sunet și lumini;
10. **dotări(mobilier)**, trebuie revăzută lista acestora, nu numai privind locurile din stal și loji, ci și pentru cabinele actorilor, dar și pentru garderobe și loji (mobilier de inchidere si cuiere), inclusiv la balcon și scările de acces ale publicului spre balcon. Apoi pentru toate celelalte spații – birouri, ateliere ș.a. Montarea draperiilor la geamuri si la loji, pentru a asigura protectia fonica si optica.
11. **refacerea acusticii salii de spectacol,** in urma unui studiu si proiect acustic de specialitate.
12. **montare sistem circular**(simeze), în foaiere, pentru sustinere expo plastice.

Anexa XV

Scanned with OKEN Scanner

Mentionam ca in urma vizionarii unor lucrari la teatrele din tara, noi am propus un proiect de sunet si lumini, facut de firma "ENERGOLUX", firma de renume si cu lucrari de calitate in multe teatre importante, urmand ca aceasta firma sa se inscrie la licitatie. Am propus de asemenea si firma care a executat scaunele la Teatrul "ODEON", Teatrul de Revista "CONSTANTIN TANASE" si la PARLAMENTUL ROMANIEI, aratand modelul scaunelor domnului Florin Balusescu- manager de proiect si doamnei Smaranda Galea – proiectant. Au fost agreate si urmau ca sa contacteze firmele pentru inscrierea la licitatie.

In calitate de beneficiari finali, consideram ca ar fi trebuit sa se tina cont de cele sesizate de noi si sa fim intrebati de problemele strict specifice ale acestui teatru. Nu am dorit decat sa avem un teatru functional si performant din punct de vedere tehnic.

Va rugam sa ne credeti ca nu este vorba de nici o diversiune si nici de orgolii. Am dorit sa iasa un lucru bun din toate punctele de vedere, dorinta pe care am observat-o intotdeauna si la dumneavoastra vizavi de cum arata orasul nostru. Din pacate lipsa de comunicare si neinformarea dumneavoastra de catre cei care sunt responsabili de proiect in ceea ce priveste sesizarile noastre, a dus la aceasta situatie nedorita.

Va rugam sa ne sprijiniti in ceea ce priveste remedierea lucrarilor, pentru a putea sa deschidem cat mai repede teatrul si ne desfasuram activitatea in cele mai bune conditii.

Cu deosebita consideratie,
Liviu Tănus
Director General
Teatrul Tineretului

Anexa XV

CONSILIUL POPULAR AL JUD.BACAU
- Comitetul Executiv -

CONSILIUL POPULAR AL JUD.NEAMŢ
- Comitetul Executiv -

P R O T O C O L

privind trecerea activităţii unităţilor de librărie din judeţul Neamţ de la Centrul de librării Bacău din subordinea Comitetului Executiv al Consiliului popular judeţean Bacău la noul Centru de librării Neamţ, care va funcţiona în subordinea Comitetului executiv al Consiliului popular al judeţului Neamţ, aprobat prin anexa XIV/22 la Decretul nr.455/1979, privind desfăşurarea prevederilor planului naţional unic de dezvoltare economico - socială pe anul 1980.

1. Pe data de 1 ianuarie 1980 se desprinde de la Centrul de librării Bacău, unităţile de librării de stat care funcţionează pe teritoriul judeţului Neamţ şi se preiau cu întreg patrimoniul aferent de către Centrul de librării Neamţ, care ia fiinţă la aceiaşi dată.

2. Pe data de 1 ianuarie 1980 se transferă de la Centrul de librării Bacău la Centrul de librării Neamţ, mijloacele de plan economico - financiare aferente activităţii care se predă pe perioada 1 ianuarie - 31 decembrie 1980.

3. Contractele în curs de executare încheiate cu furnizorii şi beneficiarii pentru mărfuri, vor fi detaliate în cotele ce privesc activitatea Centrului de librării Neamţ şi comunicate furnizorilor de către Centrul de librării Bacău, pentru ca noul centru să poată încheia contractele necesare.

4. Adresa sediului şi a depozitelor la care urmează a se expedia mărfurile pentru Centrul de librării Neamţ începînd cu data de 1 ianuarie 1980 este :

CENTRUL DE LIBRARII - NEAMŢ
- Str-Mărăşti nr.9 - P.NEAMŢ -

Odată cu predarea se va repartiza proporţional cu planul de desfacere preluat şi stocul de carte, articole cultural, de papetărie şi imprimate tipizate. Repartizarea cotelor de mărfuri se va face atît cantitativ cît şi valoric, în conformitate cu minuta anexă.

5. Pe data de 1 ianuarie 1980 se transferă în interes de serviciu de la Centrul de librării Bacău la Centrul de librării Neamţ personalul muncitor operativ cuprins în situaţia anexă nr.9, corespunzător funcţiei şi încadrării avută la data de

* / *

Anexa XVI

Scanned with OKEN Scanner

31.XII.1979.

6. Cu data de 1 ianuarie 1980 se predă bugetul de venituri şi cheltuieli al Centrului de librării Neamţ anexă cu principalii indicatori economico - financiari după cum urmează:

- în mii lei -

INDICATORI	ANUAL	Repartiţia pe trimestru			
		Tr.I	Tr.II	Tr.III	Tr.IV
- Plan de desfacere	41000	8150	7000	14.770	11.080
- Rabat	5046	974	851	1.870	1.351
- Chelt.de circulaţie	2703	658	743	741	561
- Chelt.ce se suportă direct din realiz.	8	-	8	-	-
- Beneficii	2335	316	100	1.129	790
- Fond total mijl.circ. din care:	8388	8203	8560	10.960	9.388
- Fond propriu mijl.circ.	3568	3520	3520	3.520	3.568
- Credite bancare	4468	4608	4670	6.740	4.468

7. Lista unităţilor şi a celorlalţi indicatori ce se predau şi se preiau conform situaţiilor anexe 1 - 27 se consideră ca făcînd parte integrantă din prezentul protocol.

8. In baza prezentului protocol Centrul de librării Bacău, predă întregul activ şi pasiv al unităţilor din judeţul Neamţ cît şi stocul de mărfuri din depozite potrivit celor stipulate la pct.4 al.2 conform bilanţei sintetice şi analitice încheiate la data de 31 decembrie 1979 - anexă - ca parte integrantă la prezentul protocol.

9. Pentru operaţiunile efectuate de către Centrul de librării Bacău în contul Centrului de librării Neamţ în cursul lunii ianuarie 1980 la data de 1 februarie (dată de la care Centrul de librării Bacău nu va mai face nici o operaţie în contul Centrului de librării Neamţ) ce vor face decontările necesare.

x

x x

Prezentul protocol încheiat astăzi 30 ianuarie 1980 în 8 exemplare din care 2 pentru Consiliul popular al judeţului Neamţ, 1 exemplar pentru Centrul de librării Bacău, 1 exemplar

s / s

pentru Centrul de librării Neamţ şi un exemplar pentru Consiliul Culturii şi Educaţiei Socialiste - Centrala Editorială Bucureşti.

CONSILIUL POPULAR AL JUDEŢ BACĂU
Secţia planif.organiz.retrib.
ŞEF SECŢIE,

CONSILIUL POPULAR AL JUDEŢ NEAMŢ
Secţia planif.organiz.retrib.
ŞEF SECŢIE,

COMITETUL DE CULTURA ŞI ED.SOC.
PREŞ[illegible]

[illegible] DE CULT.ŞI EDUC.SOCIALĂ
[illegible]

CENTRUL DE LIBRARII - BACĂU
DIRECTOR, CONTABIL ŞEF,

CENTRUL DE LIBRARII - NEAMŢ
DIRECTOR, CONTABIL ŞEF,

Anexa XVI

Scanned with OKEN Scanner

CENTRUL DE LIBRARII AL JUDETULUI NEAMT
PIATRA NEAMT

Date documentar - monografice

Centrul de librării al judeţului Neamţ , unitate economică din sfera circulaţiei mărfurilor , cu sediul în municipiul Piatra Neamţ , Aleea Viforului , nr. 14 , telefon 936/26335 , cod SIRUES11.36.349, cont B.N.R.S.R , Sucursala judeţeană Neamţ , 30.36.80.101. , a luat fiinţă la data de 1 ianuarie 1980 , pe baza Deciziei Comitetului executiv al Consiliului popular al judeţului Neamţ nr. 395 , din 22 octombrie 1979 şi a acordului nr. 5578 ,din 28 septembrie 1978 , al Centralei Editoriale Bucureşti.

Centrul de librării Neamţ este întreprindere comercială de stat , înscrisă în REGISTRUL DE STAT sub nr. 382 , din 25 octombrie 1979 şi funcţionează în subordinea Comitetului executiv al Consiliului popular al judeţului Neamţ şi coordonarea Centralei Editoriale Bucureşti .

Intreprinderea este unitate cu personalitate juridică şi îşi desfăşoară activitatea pe baza principiilor autoconducerii muncitoreşti şi ale autogestiunii economică- financiare , având ca obiect desfacerea cărţii , alter bunuri culturale , jucăriilor, articolelor de papetărie , rechizitelor şi imprimatelor tipizate.

Centrul de librării Neamţ funcţionează cu unităţi de desfacere cu amănuntul pentru populaţie şi unităţi specializate în municipiile Piatra Neamţ şi Roman , ca şi în oraşul Bicaz .

I. Reţeaua unităţilor din municipiul Piatra Neamţ :

a. Casa cărţii , Bulevardul Republicii , nr.27, telefon 1457o , în cadrul căreia funcţionează şapte unităţi :
1. Librăria "Eprez " ;
2. Librăria "Mihail Sadoveanu " ;
3. Librăria "Mihai Eminescu " ;
4. Librăria "Lira " ;
5. Galeria "Libris" ;
6. Librăria "Mioriţa" (B-dul Decebal ,14,telefon 113o9) ;
7. Chioşcul din gara municipiului Piatra Neamţ .

b. Un număr de şase librării cu profil mixt , din care trei cu sortiment complet de carte (cele subliniate):
1. Librăria nr.2 "Ion Creangă " , Piatra Neamţ , Piaţa Mihail Kogălniceanu , telefon 1137o;
2. Librăria nr. 3 "Calistrat Hogaş" , Bulevardul Chimiei , bloc C6, telefon 113o8 ;
3. Librăria nr. 5 "Decebal " , Bulevardul Decebal , nr.48, telefon 1o9o1 ;
4. Librăria nr. 6 "Traian " , strada Mărăţei , nr. 6, (Complex Mărăţei II) , telefon 1554o ;
5. Librăria nr.7 "Orion" ,Complex Orion , Dărmăneşti , telefon 26984;
6. Librăria nr. 15 Săvineşti(In faţa C.F.R.) .

c.)Un număr de şapte unităţi specializate :
1. Librăria nr. 11 "C.L.M." (Cartea la locul de muncă), funcţionează în sediul întreprinderii şi asigură standuri în întreprinderi şi instituţii , ca şi funcţionarea chioşcului din Piaţa Dărmăneşti ;
2. Librăria nr. 8 "Anticariat" ,Bulevardul Chimiei , bloc C6 telefon 15182 ;
3. Librăria nr. 1o "Colectura bibliotecilor " , Bulevardul Republicii ,nr.17, telefon 1o56o ;
4. Librăria nr.4 "Mic - gros " , Bulevardul Republicii ,nr. 17, telefon 16134 ;
5. Librăria nr. 9 "Imprimate tipizate " , Bulevardul Republicii nr. 17 , telefon 1o56o ;
6. Librăria nr. 12 "Depozit de carte diversă " , funcţionează în sediul întreprinderii ;
7. Librăria nr. 13 "Depozit de articole culturale şi papetărie " , funcţionează în sediul întreprinderii .

(Librăriile nr. 12 şi nr. 13 asigură aprovizionarea unităţilor Centrului de librării) .

II. Reţeaua unităţilor din municipiul Roman :

a.) Un număr de 5 librării cu profil mixt din care trei cu sortiment complet de carte (cele subliniate):
1. Librăria nr. 1 "Miron Costin ", strada Ştefan cel Mare , nr.251 , telefon 32813 , asigură şi funcţionarea chioşcului din cartierul Anton Pann;
2. Librăria nr. 2 "Vasile Alecsandri " , strada Ştefan cel Mare , nr. 196 , telefon 3166o ;
3. Librăria nr. 4 "Cezar Petrescu " strada Bahovei , bloc M2, telefon 2443o ;
4. Librăria nr. 5 "Otilia Cazimir" , Bulevardul Republicii, bloc 46, telefon 25o91 ;

Anexa XVII

Scanned with OKEN Scanner

5. Librăria nr. 6 "Bogdan Dragoş " , strada Bogdan Dragoş, nr.7 , telefon 32588 .

b.) O librărie cu profil mixt restrîns , profil de "mic - gros " şi difuzarea manualelor şcolare - Librăria nr33 , strada 23 August , bloc P 14 , telefon 32723 .

III. In oraşul Bicaz funcţionează o singură librărie cu profil mixt , cu sortiment complet de carte , dar şi profil de mic-gros şi difuzarea manualelor şcolare ;

- Librăria nr. 15 "Dimitrie Leonida " , Aleea Pionierilor nr. 19, telefon 71333.

%

In cele 29 de unităţi din subordinea Centrului de librării îşi desfăşoară activitatea un număr de 85 oameni ai muncii , din totalul de 104 cîţi are aprobaţi întreprinderea , grupaţi pe localităţi după cum urmează :

- Piatra - Neamţ	56 ;
- Roman	26 ;
- Bicaz	3 ;

Organigrama Centrului de librării Neamţ este cuprinsă în anexa nr. 1 , iar Statul de funcţiuni , aşa cum a fost aprobat prin Decizia 105/1989 a Comitetului executiv al Consiliului popular al judeţului Neamţ , este cuprins în anexanr. 2 .

Anexa nr. 3 cuprinde componenţa nominală a Consiliului oamenilor muncii şi a biroului executiv al acestuia .

Analizînd situaţiile comparative din anexele nr. 4 şi nr. 5 se poate constata cu uşurinţă dinamica ascendentă a activităţii întreprinderii .

Mai ales în anii actualului cincinal Centrul de librării Neamţ a parcurs drumul de la locul 33,în întrecerea socialistă cu celelalte centre din ţară , la locul I obţinut în acest an pentru rezultatele din 1988 .

Deşi planul a crescut în această perioadă cu peste 10 milioane lei , oamenii muncii , sub conducerea organizaţiei de partid şi a C.O.M. , şi-au mobilizat eforturile şi au obţinut rezultate tot mai bune de la o perioadă la alta . Cea mai concludentă realizare , din acest punct de vedere , este creşterea desfacerii de carte pe locuitor cu 30 lei în perioada 1986 - 1989 .

La bunele rezultate obţinute , pe lîngă activitatea curentă , pe lîngă dezvoltarea şi modernizarea reţelei de librării au contribuit şi iniţiativele acestei perioade :

Menţionăm ;

- "Zilele mărţişorului " - anual , în februarie - martie ;
- Salonul - tîrg "Libris" - anual , în luna mai ;
- Salonul - tîrg "Bucuriile discului"-anual , vara sau iarna ;
- "Zilele bibliografiei pentru studenţi " - anual , în luna august ;
- "Săptămîna bibliografiei şcolare " - anual , în luna septembrie
- "Tîrgul de iarnă al cărţii"- anual , în luna noiembrie sau decembrie ;
- "Decada cărţii şi cadourilor pentru tineret şi copii " - anual , 20 - 29 decembrie ;
- Schimbul de experienţă "Librăria noastră se prezintă " - trimestrial .

La cele de mai sus se pot adăuga acţiunile proprii ale librăriilor , atît la sediu cît şi în întreprinderi şi instituţii ca şi consemnarea în toate unităţile a manifestărilor cu cartea cuprinse în programele naţionale adoptate anual de către C.C.E.S.

Ca urmare a tuturor celor menţionate mai sus , ca şi a activităţii politice,profesionale şi culturale desfăşurate s-au obţinut adevărate performanţe dintre care menţionăm :

- In 1986 : - Situarea între primele 10 centre în întrecerea socialistă pe ţară ;
- In 1987 : - Diploma de onoare pentru ocuparea locului al II-lea în întrecerea socialistă pe ţară ;
- In 1988 : - Locul I pe ţară la prima ediţie a concursului profesional "Cel mai bun librar " , obţinut de către tovarăşa Iulia Ilie ;
- Drapelul şi Diploma de onoare pentru acuparea locului I în întrecerea socialistă pe ţară cu celelalte centre de librării ;
- In 1989 : - Deschiderea Casei cărţii din Piatra Neamţ ;
- Organizarea la Piatra Neamţ a celei de a doua ediţii a concursului profesional "Cel mai bun librar " ;
- Schimbul de experienţă , pe ţară , "Casa cărţii un complex cultural-comercial de librării , - librăria spaţiu de cultură şi comerţ civilizat " , cu participarea reprezentanţilor tuturor centrelor de librării din ţară ;
- Diploma de onoare la prima ediţie a concursului profesional "Cel mai bun vitrinier -decorator " , menţiune , tovarăşul Cristian Petrescu ;
- Diploma de laureaţi în etapa republicană a Festivalului Naţional "Cîntarea Rom2niei " ;

Anexa XVII

Scanned with OKEN Scanner

- 5 -

- Grupul artistic "Hyperion " - recital poetic "Vreme trece, vreme vine " ;
- Petrescu Cristian - pantomimă ;
- Căpăţînă Daniela - recitare .
- Schimburi de experienţă ale altor centre de librării la Centrul de librării Neamţ ;
- Harghita ,
- Bistriţa Năsăud ,
- Maramureş ,
- Timiş .

- In 1989 , aşa cum ne-am angajat , am realizat planul general de desfacere pe opt luni pînă la 23 August , iar în cinstea Congresului al XIV-lea al Partidului Comunist Român am realizat prevederile planului anual , ceea ce ne dă posibilitatea să depăşim cu peste 4o milioane lei prevederile celor 4 ani din actualul cincinal , pînă la 31 decembrie 1989 .

%

Din toate cele de mai sus se poate concluziona că mersul ascendent al întreprinderii a creat posibilităţi pentru amplificarea activităţii în anul 199o , cînd , de fapt , avem de realizat indicatori economici superiori.

Deschiderea Casei cărţii din Roman prin mutarea şi amplificarea activităţii Librăriei nr. 1 "Miron Costin " , mutarea într-un spaţiu nou şi adecvat a Librăriei nr.6 "Traian " , din municipiul Piatra Neamţ , ambele acţiuni în prima parte a anului 199o , amplificarea şi modernizarea în anii următori a reţelei de librării în ambele municipii , dar şi deschiderea de librării la Tg.Neamţ , Durău şi Bălţăteşti , anticariate la Roman şi Tg.Neamţ , sînt tot atîtea sarcini care se pun cu acuitate în prezent şi în următorii ani. Realizarea lor , ca şi continuarea desfăşurării unei activităţi curente din ce în ce mai ample şi eficiente , vor determina impunerea Centrului de librării Neamţ , ca unitate economică cu puternice valenţe politice şi culturale , în eşalonul de avangardă al unităţilor ce militează pentru formarea cu adevărat a omului nou .

23 noiembrie 1989

Director ,
Gh.Bunghez

Anexa XVII

DOSAR NR.1o / O / 1992

JUDECATORIA SECTORULUI III MUNICIPIUL BUCUREŞTI
Sentinţa nr. 1o
Şedinţa publică de la 3o martie 1992
Instanţa compusă din :

PREŞEDINTE	MIHAI NICOLAE
JUDECATOR	RODICA POPA
PROCUROR	CRISTINA BANCIU
GREFIER	ANA IONESCU

Pe rol fiind cererea de acordare a personalităţii juridice pentru organizaţia Patronală " AGORA" reprezentată consiliul ales - respectiv- preşedinte - GHEORGHE BUNGHEZ.

Procuratura a fost reprezentată de dna. procuror Cristina Banciu .

Procedura completă .

Grefierul de şedinţă a făcut referatul cauzei, relatînd că s-au depus înscrisurile necesare conform dispoziţiilor legale

Reprezentantul organizaţiei a solicitat ca instanţa să acorde personalitate juridică şi să înscrie organizaţia în registrul persoanelor juridice.

Reprezentanta procuraturii a pus concluzii de admitere a cererii întrucît sînt îndeplinite toate condiţiile stabilite de actele normative aplicabile.

I N S T A N Ţ A

Prin cererea înreg. la această judecătorie la 24.o3/92 membrii fondatori ai organizaţiei Patronale " AGORA " au solicitat să se acorde personalitate juridică ORGANIZAŢIEI şi să fie înscrie în Registrul persoanelor juridice.

Faţă de actele dosarului (procesul - verbal de constituire ,tabelul de adeziuni, adresa emisă de Ministerul Culturii - prin care se acţionează pentru constituirea organizaţiei patronale " AGORA" , tabelul de adeziuni , dovada asigurării sediului organizaţiei respective, dovada mijloacelor financiare , copia statutului de funcţionare) , instanţa constată că organizaţia s-a constituit la data de 13 martie 1992, avînd drept scop ; desfăşurarea, cu continuitate , a unui larg schimb de informaţii , relevarea modalităţilor de bază prin care poate fi evaluată eficienţa sistemului de management ; efectuarea prin efort financiar comun a unor studii de marketing pe piaţa internă şi externă ; dezvoltarea unor politici comerciale ; diversificarea şi optimizarea reclamei comerciale, organizarea periodică a unor activităţi comune, realizarea prin contribuţie financiară comună, a unor videoclipuri şi a altor materiale publicitare ; asigurarea unei prezenţe active în presă şi în celelalte mijloace de informare în masă ; dezvoltarea dialogului cu sindicatele, constituirea în acest scop a unei comisii mixte patronat - sindicate; apărarea intereselor cu caracter comun ale membrilor în faţa organelor de stat, inclusiv a Guvernului ; colaborarea cu alte organizaţii similare din ţară sau din străinătate .

Ca urmare , instanţa apreciază că sînt îndeplinite toate condiţiile impune de legea nr. 54/91, şi constatînd că numărul membrilor organizaţiei este mai mare de 2o, va admite cererea.

./.

Anexa XVIII

Scanned with OKEN Scanner

- 2 -

PENTRU ACESTE MOTIVE
IN NUMELE LEGII
HOTARASTE

In baza Legii nr. 54 / 1991, admite cererea de înscriere ca persoană juridică a "ORGANIZATIEI PATRONALE" AGORA " cu sediul în Bucuresti, Calea Mosilor nr. 62 - 63, sector 3,

Acordă personalitate juridică acestei Organizatii.

Pune in vedere Organizatiei să respecte art .37 - 39 din Legea nr. 54 /1991, în sensul depunerii la grefa instantei a oricăror modificări în compunerea organelor de directie si administratie si a atributiunilor lor, schimbarea sediului , orice modificare a statutului si în general a organizării sau scopului persoanei juridice, încetarea, dizolvarea , lichidarea persoanei juridice.

Cu recurs în 10 zile de la pronuntare .

Pronuntată în sedinta publică de la 30 martie 1992.

PRESEDINTE JUDECATOR

GREFIER

JUDECATORIA SECTORULUI 3
10/04/1992

ROMANIA TIMBRU FISCAL 10 LEI

Mar 9/04/92

Catre,
Judecatoria Sectorului 3
B U C U R E S T I

Domnule Presedinte,

Organizatia Patronala "Agora", pentru difuzarea tipariturilor si bunurilor culturale, prin consiliul ales de Adunarea generala, cu sediul in Bucuresti, Calea Mosilor nr. 62 - 68, Sectorul 3, si avind ca obiect de activitate, in principal, desfasurarea unui larg schimb de informatii si dezvoltarea relatiilor de colaborare in domeniul difuzarii tipariturilor si celorlalte bunuri culturale, conform statutului adoptat de Adunarea generala si avizat de ministerul Justitiei, va roaga sa binevoiti a pronunta o hotarire judecatoreasca in vederea inscrierii pentru obtinerea personalitatii juridice a asociatiei.

In numele organizatiei solicita inscrierea Consiliul de conducere alcatuit din:

1. Gheorghe Bunghez -presedinte
   Piatra Neamt, bd.Decebal nr.14,
   B.I. seria BK, nr. 937579
2. Apostol Gheorghe - vicepresedinte
   Iasi, Cosasua Nationala nr.80,
   B.I. seriaIK, nr.962741
3. Constantinescu Dumitru -vicepresedinte
   Bucuresti, Calea Crivitei 107-109
   B.I.seria BG,nr.571778
4. Costea Marinoiu -membru
   Rm.Vilcea, Cartier Traian,bl.17
   B.I. seria BK,nr.333731
5. Reisar Ungar -membru
   Sibiu, str.Xenopol,nr.12
   B.I. seria BJ,nr.679548
6. Coja Lucia -membru
   Constanta,bd.1 Decembrie,nr.2
   B.I.seria DK,nr.870428
7. Olănescu Maria -membru
   Cluj - Napoca, str.Arnita,nr.5
   B.I. seria DS, nr.596660

Domnului Presedinte
al Judecatoriei Sectorului 3, B U C U R E S T I

Anexa
XVIII

Scanned with OKEN Scanner

STATUTUL

ORGANIZAŢIEI PATRONALE "AGORA" PENTRU DIFUZAREA TIPĂRITURILOR ŞI A ALTOR BUNURI CULTURALE

CAPITOLUL I

DENUMIREA, FORMA JURIDICĂ, SEDIUL, DURATA

Art.1. - Organizaţia va funcţiona sub denumirea Organizaţia Patronală "AGORA" pentru Difuzarea Tipăriturilor şi a altor Bunuri Culturale.

Art.2. - FORMA JURIDICĂ

Organizaţia Patronală "AGORA" este persoană juridică şi se constituie din iniţiativa membrilor fondatori înscrişi în tabelul anexat.

Calitatea de a reprezenta agenţi economici din ramura profesională "difuzarea tipăriturilor şi a altor bunuri culturale" la constituirea Organizaţiei Patronale "AGORA" şi la desfăşurarea activităţii acesteia o au preşedinţii consiliilor de administraţie ai societăţilor comerciale cu capital integral de stat şi Regiei Autonome "ARCADIA".

Actul de constituire a Organizaţiei Patronale "AGORA" este statutul semnat de membrii fondatori.

Primirea de noi membri în Organizaţie se face prin acceptarea în scris a statutului de către consiliile împuterniciţilor statului şi consiliile de administraţie, după caz.

Pot fi membri ai Organizaţiei Patronale "AGORA" şi societăţile comerciale cu capital total sau parţial privat, precum

./.

şi persoane fizice care au calitatea de comercianţi în domeniu dacă funcţionează cu cel puţin 50 de salariaţi.

Constituirea Organizaţiei Patronale "AGORA" se publică în termen de 10 zile, de la semnarea statutului de către membrii acesteia, în Monitorul Oficial.

Art.3. - SEDIUL ORGANIZAŢIEI

Sediul Organizaţiei Patronale "AGORA" este în România, localitatea Bucureşti, CALEA MOŞILOR NR. 62-68, SECT. 3 BUCUREŞTI.

Pe baza hotărîrii membrilor Organizaţiei, sediul acesteia poate fi schimbat într-o altă localitate, în imobile deţinute de agenţii economici care o compun ori în alte spaţii disponibile închiriate sau construite în timp prin contribuţia comună a membrilor.

Art.4. - DURATA ORGANIZAŢIEI

Durata Organizaţiei Patronale "AGORA" este nelimitată cu începere de la dobîndirea personalităţii juridice în conformitate cu prevederile Legii pentru persoanele juridice nr.21/1924.

CAPITOLUL II

SCOPUL ORGANIZAŢIEI ŞI CONTRIBUŢIA MEMBRILOR LA CHELTUIELILE COMUNE

Art.5. - SCOPUL ORGANIZAŢIEI

Organizaţia Patronală "AGORA" funcţionează în scopul realizării următoarelor principale obiective :

- desfăşurarea, cu continuitate, a unui larg schimb de informaţii vizînd dezvoltarea relaţiilor de colaborare şi conlucrare între membri, adoptarea unor noi metodologii de reproiectare a sistemului de management al agenţilor economici din ramura

./.

Anexa XVIII

Scanned with OKEN Scanner

"difuzare tipărituri şi alte bunuri culturale"(structura organizatorică, sistemul informaţional, procesele decizionale, metodele şi tehnicile de management şi marketing cultural), cunoaşterea principalelor tendinţe în managementul mondial de profil etc.;

- relevarea modalităţilor de bază prin care poate fi evaluată eficienţa sistemului de management şi marketing cultural a societăţii comerciale şi regiei autonome, atît cuantificabilă cît şi necuantificabilă, în condiţiile economiei de piaţă ;

- efectuarea, prin efort financiar comun, a unor studi de marketing pe piaţa internă şi externă a tipăriturilor şi altor bunuri culturale ;

- dezvoltarea unor politici comerciale specifice pe terţe pieţe ;

- diversificarea şi optimizarea reclamei comerciale, combaterea fenomenelor de concurenţă neloială şi a tendinţelor de monopol ;

- organizarea periodică a unor activităţi comune destinate, pe de o parte, sporirii eficienţei economice a membrilor Organizaţiei, pe de altă parte, creşterii contribuţiei unităţilor de difuzare a tipăriturilor şi altor bunuri culturale la îmbunătăţirea climatului spiritual al ţării (saloane de carte şi alte bunuri culturale cu vînzare, tîrguri de carte, simpozioane de profil cu participare internaţională, întîlniri de lucru cu agenţii economici, creatori şi alţi factori, implicaţi în procesul realizării tipăriturilor şi celorlalte bunuri culturale etc.) ;

- realizarea, prin contribuţie financiară comună, a unor videoclipuri şi a altor materiale publicitare destinate informării cumpărătorilor, cultivării interesului acestora pentru produsele culturale oferite de membrii Organizaţiei ;

./.

- asigurarea unei prezenţe active în presă şi în celelalte mijloace de informare în masă ;

- dezvoltarea dialogului cu sindicatele, constituirea în acest scop a unei comisii mixte patronat - sindicate, precum şi sprijinirea sau, după caz, reprezentarea membrilor în cadrul unor eventuale negocieri cu sindicatele la nivel de ramură sau în plan teritorial ;

- apărarea intereselor cu caracter comun ale membrilor în faţa organelor de stat, inclusiv a Guvernului ;

- colaborarea cu alte organizaţii similare din ţară sau din străinătate.

Obiectivele din cuprinsul art.5 se vor realiza numai cu condiţia să nu aducă atingere libertăţii comerţului, cu respectarea strictă a dispoziţiilor legale în vigoare.

Art.6. - CONTRIBUTIA MEMBRILOR LA CHELTUIELILE COMUNE

In desfăşurarea activităţii curente şi de perspectivă membrii Organizaţiei vor efectua o seamă de cheltuieli aferente realizării obiectivelor enunţate la art.5 :

- pentru plata chiriei sediului Organizaţiei ;

- pentru plata reclamei de interes comun (în principal a videoclipurilor şi anunţurilor complexe cu difuzare radiofonică, televizată sau prin presă) ;

- pentru organizarea acţiunilor comune manageriale, de marketing, în scopul perfecţionării personalului din sfera comercială a procesului comercial (inclusiv prin suportarea contravalorii unor deplasări de interes patronal în străinătate) etc. ;

- pentru acoperirea salariilor colaboratorilor sau ale personalului strict necesar angajat la nivelul conducerii operative

./.

Anexa XVIII

Scanned with OKEN Scanner

a Organizaţiei etc.

In acest sens, după constituire, Organizaţia Patronală "AGORA" va deschide Banca Comercială a României - Sucursala teritorială din municipiul Bucureşti, corespunzător procedurii legale, un cont propriu în care membrii vor vira, cu acordul consiliilor împuterniciţilor statului sau consiliilor de administraţie, după caz, sume rezultate din bugetele întocmite pentru organizarea acţiunilor din programele anuale de activităţi comune stabilite de comun acord.

Contribuţia membrilor la cheltuielile comune pentru realizarea scopului Organizaţiei Patronale "AGORA" se stabileşte anual de către adunarea generală a tuturor membrilor, în procente la cifra de afaceri a fiecărui membru.

CAPITOLUL III

FORME DE COOPERARE A MEMBRILOR IN REALIZAREA SCOPULUI ORGANIZATIEI

Art.7. - Pentru realizarea scopului prezentat în cuprinsul art. membrii Organizaţiei vor practica, prin înţelegere bilaterală, prin înţelegere limitată la un număr restrîns de membri, sau prin înţelegere unanimă forme de conlucrare specifice:

- procurarea, prin contribuţia financiară a partenerilor, a unor mijloace tehnice şi electronice necesare modernizării, dinamizării şi, implicit, creşterii eficienţei economice a membrilor organizaţiei sub toate aspectele (calculatoare electronice cu conectare în sisteme informaţionale judeţene, interjudeţene, naţional, mijloace de transport de mare capacitate dotate cu mecanisme automate de încărcare - descărcare care să aprovizioneze ritmic cu marfă liniile interjudeţene stabilite după criterii manageriale de maximă rentabilitate etc.) ;

./.

- perfecţionarea pregătirii unor categorii de personal prin cursuri în unităţi comerciale etalon, amenajate în acest scop membrii Organizaţiei sau în colaborare cu Centrul pentru Perfecţionarea Personalului din Cultură şi Artă, cu alte instituţii specializate ;

- efectuarea de deplasări vizînd cunoaşterea experienţei unor firme sau organizaţii similare de tradiţie şi mare prestigiu din alte ţări ;

- experimentarea, la scară macrosocială, a unor noi modalităţi de anchetare comercială rapidă şi eficientă pentru aflarea opţiunilor cumpărătorilor legate de anumite categorii de bunuri culturale ;

- iniţierea, în colaborare cu Centrul pentru Perfecţionarea Personalului din Cultură şi Artă, sub genericul "Laboratorul managerial", cu o periodicitate trimestrială, a unor întîlniri tematice deschise specialiştilor, care să aibă ca scop declarat optimizarea tuturor verigilor procesului comercial specific prin lansarea, apli cierea şi materializarea unor noi idei sau adoptarea unor procedee din practica firmelor similare externe, în măsură să conducă la de rularea unui comportament managerial corespunzător economiei de piaţă ;

- asocierea parţială sau totală a membrilor Organizaţiei în vederea realizării unor obiective comerciale de interes comun pe piaţa proprie sau pe o piaţă externă etc.

CAPITOLUL IV

ORGANELE DE CONDUCERE ALE ORGANIZATIEI

Art.8. - Coordonarea activităţii Organizaţiei Patronale "AGORA" se exercită de către adunarea generală a membrilor, Consiliul de conducere şi preşedintele ales al acestuia.

./.

Anexa XVIII

Scanned with OKEN Scanner

Art.9. - ADUNAREA GENERALA A MEMBRILOR ORGANIZATIEI

Adunarea generală a membrilor Organizaţiei este organul de conducere care decide asupra activităţii acesteia, stabilindu-i coordonatele tactice şi strategice.

Adunările generale ale membrilor Organizaţiei sînt ordinare şi extraordinare.

Art.10. - ATRIBUTIILE ADUNARII GENERALE A ORGANIZATIEI

- alege membrii Consiliului de conducere şi preşedintele acestuia ;

- stabileşte competenţele Consiliului de conducere şi ale preşedintelui acestuia ;

- aprobă şi modifică programul anual de activitate a Organizaţiei şi, în corelare directă cu conţinutul acestuia, stabileşte contribuţiile financiare ale membrilor la constituirea bugetului Organizaţiei, care devin operabile numai cu acordul consiliilor împuterniciţilor statului, consiliilor de administraţie, după caz, ale agenţilor economici reprezentaţi ;

- aprobă numărul de posturi strict necesare în condiţiile bunei funcţionări ;

- hotărăşte cu privire la contractele de împrumuturi bancare comune şi la acordarea de garanţii în cazul efectuării unor cheltuieli pentru procurarea de mijloace utile unui număr restrîns sau tuturor membrilor Organizaţiei; hotărîrile de această natură sînt valabile numai pentru membrii de care au fost acceptate, acceptul acestora presupunînd aprobarea consiliilor împuterniciţilor statului, consiliilor de administraţie, după caz, ale agenţilor economici reprezentaţi ;

./.

- hotărăşte cu privire la adoptarea sau modificarea statutului Organizaţiei ;

- hotărăşte afilierea Organizaţiei la alte organizaţii patronale din ţară sau străinătate ;

- hotărăşte în orice alte probleme privind organizaţia

- în toate cazurile hotărîrile sînt valabile numai pentru membrii de care au fost votate, cu excepţia obligaţiilor statutare.

Art.11. - CONVOCAREA ADUNARII GENERALE A ORGANIZATIEI

Adunarea generală a Organizaţiei Patronale "AGORA" se convoacă de preşedintele Consiliului de conducere sau de două treimi din numărul membrilor Consiliului ori de o treime din numărul membrilor Organizaţiei.

Adunările generale ordinare au loc trimestrial.

Adunările generale extraordinare se convoacă atunci cînd evenimente importante care au loc în desfăşurarea activităţii o impun.

Convocarea adunărilor generale ordinare se face telefonic sau în scris, cu 15 zile înainte de a avea loc, precizîndu-se locul şi data desfăşurării, precum şi ordinea de zi.

Convocarea adunărilor generale extraordinare se face prin aceeaşi procedură şi sub termenul de 15 zile.

Adunarea generală se întruneşte la sediul organizaţiei sau în alt loc care oferă condiţii optime desfăşurării.

Art.12. - ORGANIZAREA ADUNARII GENERALE

Adunarea generală a Organizaţiei este prezidată de preşedintele Consiliului de conducere, iar în lipsa acestuia de cât

./.

Anexa XVIII

Scanned with OKEN Scanner

unul dintre vicepreşedinţi.

Secretariatul adunării este asigurat, prin alegere, la propunerea preşedintelui, de către unul dintre membrii organizaţiei.

Procesul verbal al adunării se va scrie într-un registru sigilat şi parafat, şi va fi semnat de persoana care a prezidat şedinţa şi de secretarul care l-a întocmit.

Art.13. - EXERCITAREA DREPTULUI DE VOT IN ADUNAREA GENERALA

Adunarea generală este statutar constituită şi poate lua hotărîri dacă numărul prezenţilor reprezintă 2/3 din numărul t al membrilor Organizaţiei.

Adunarea generală a Organizaţiei ia hotărîri cu majo tatea simplă din numărul prezenţilor acestea fiind valabile numai tru membrii care le-au adoptat.

Membrii Organizaţiei votează, de regulă, prin ridicar de mîini. La propunerea preşedintelui Consiliului de conducere sau altei persoane care prezidează, ori a unui grup de membri se va pr decide ca votul să fie secret.

Votul secret este obligatoriu pentru alegerea membril Consiliului de conducere şi a preşedintelui acestuia ori pentru re carea acestora în cazul cînd majoritatea minimă a membrilor Organi zaţiei consideră nemulţumitoare sau dăunătoare activitatea pe care desfăşoară.

CAPITOLUL V

CONSILIUL DE CONDUCERE SI PRESEDINTELE ORGANIZATIEI

Art.14. - ORGANIZARE.

Organizaţia Patronală "AGORA" este condusă între ad le generale de un Consiliu de conducere avînd în componenţă 7 mem

./.

aleşi prin vot secret de cel puţin 2/3 din numărul total al compon lor Organizaţiei.

Dacă se creează un loc vacant în Consiliul de conducer la proxima adunare generală se alege un nou membru pentru completar locului vacant.

Dintre persoanele care au obţinut voturile necesare p tru a putea face parte din Consiliul de conducere, membrii Organiz ţiei aleg, tot prin vot secret, un preşedinte şi doi vicepreşedinţ care trebuie să fie acceptaţi de jumătate plus unul din participan la votare.

Membrii Consiliului de conducere, preşedintele şi vic preşedinţii acestuia sînt reeligibili iar durata unui mandat este 2 ani.

La expirarea mandatului, adunarea generală alege un n Consiliu de conducere.

Preşedintele Consiliului de conducere poate fi reales singură dată.

Consiliul de conducere se întruneşte la convocarea pr şedintelui sau, în lipsa acestuia, a vicepreşedinţilor, la sediul ganizaţiei, ori de cîte ori este nevoie şi ia decizii cu majoritat simplă în limitele competenţelor ce i-au fost conferite de adunar generală a Organizaţiei.

Preşedintele numeşte un secretar dintre membrii Consi liului de conducere.

Pentru valabilitatea deciziilor este necesară prezen a cel puţin 2/3 din numărul total al membrilor Consiliului de con cere.

Dezbaterile Consiliului de conducere au loc conform ordinii de zi stabilite pe baza proiectului comunicat de preşedin vicepreşedinţi cu cel puţin 5 zile înainte.

./.

Anexa XVIII

Scanned with OKEN Scanner

Acestea se consemnează în procesul verbal al şedinţei care se înscrie într-un registru sigilat şi parafat de preşedintele Consiliului de conducere.

Procesul verbal se semnează de persoana care a prezidat şedinţa şi de secretar.

Consiliul de conducere poate delega unuia sau mai multor membri ai săi unele împuterniciri pe probleme limitate şi poate recurge la experţi pentru studierea anumitor probleme care privesc interesele Organizaţiei.

In relaţiile cu terţi, Organizaţia este reprezentată de către preşedintele Consiliului de conducere pe baza şi în limitele împuternicirilor primite de la adunarea generală a Organizaţiei. In lipsa acestuia, prerogativele îi sînt preluate de către unul dintre vicepreşedinţi sau un alt membru al Consiliului de conducere numit de preşedinte.

Cel ce reprezintă Organizaţia semnează actele care o angajază faţă de terţi şi foloseşte ştampila acesteia.

Preşedintele, vicepreşedinţii şi membrii Consiliului de conducere răspund individual sau solidar, după caz, faţă de Organizaţie pentru prejudiciile rezultate din infracţiuni sau abateri de la dispoziţiile legale, pentru abaterile de la statut sau pentru greşeli în conducerea Organizaţiei. In astfel de situaţii ei vor putea fi revocaţi prin hotărîrea adunării generale a membrilor Organizaţiei.

Art.15-ATRIBUTIILE CONSILIULUI DE CONDUCERE SI ALE PRESEDINTELUI ACESTUIA.

a) CONSILIUL DE CONDUCERE :

- urmăreşte îndeplinirea operativă a hotărîrilor adunării generale a membrilor Organizaţiei ;

./.

- propune adunării generale a membrilor Organizaţiei modul de folosire a mijloacelor procurate prin contribuţia comună ;

- prezintă adunării generale rezultatele acţiunilor întreprinse precum şi tot ansamblul deliberărilor la care a ajuns şi care sînt menţionate în registrul de procese verbale ;

- reprezintă Organizaţia pe durata unor eventuale dialoguri cu conducerea sindicatelor din ramura de activitate "difuzare tipăriturilor şi a altor bunuri culturale" şi apără interesele membrilor în faţa organelor de stat în cazul în care acestea au un caracter comun ;

- numeşte reprezentanţii Organizaţiei Patronale "AGOR în comisia mixtă patronat - sindicate.

b) PRESEDINTELE CONSILIULUI DE CONDUCERE :

- conduce în mod operativ Organizaţia executînd întocmai hotărîrile adunărilor generale ale membrilor ;

- se ocupă de pregătirea acţiunilor care fac obiectul programelor de activităţi anuale ;

- angajază şi concediază personalul de strictă necesitate folosit la sediul Organizaţiei (manager expert, contabil, funcţionar etc.) în limita posturilor aprobate de adunarea generală a membrilor ;

- propune adunării generale nivelul salariilor personalului propriu, precum şi sumele ce urmează a fi plătite colaboratorilor care concură la realizarea acţiunilor ;

- prezintă adunării generale, în termen de 3o zile de încheierea exerciţiului economic financiar, raportul cu privire la activitatea Organizaţiei.

./.

Anexa XVIII

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL VI

GESTIUNEA ORGANIZATIEI

Art.16. - COMISIA DE CENZORI

Gestiunea Organizaţiei este controlată de către compo nenţii acesteia prin intermediul unor comisii de cenzori în care intră, prin rotaţie anuală, câte un specialist de la trei agenţi economici membri ai Organizaţiei Patronale "AGORA".

Pentru a putea exercita dreptul de control, cenzorii li se vor pune la dispoziţie toate evidenţele şi datele solicitate

La finalul controlului comisia de cenzori prezintă concluziile adunării generale a membrilor Organizaţiei.

CAPITOLUL VII

MODIFICAREA FORMEI STATUTULUI, DIZOLVAREA, LICHIDAREA, LITIGI

Art.17. - MODIFICAREA STATUTULUI

Modificarea prevederilor statutului se poate efectua numai de către adunarea generală a membrilor Organizaţiei exprimată prin vot secret unanim.

Art.18. - DIZOLVAREA ORGANIZATIEI

Următoarele situaţii duc la dizolvarea Organizaţiei

- imposibilitatea realizării obiectivelor stabilite prin statut ;

- falimentul agenţilor economici sub cifra minimă prevăzută de Hotărîrea Guvernului României nr.503/1991 ;

- în orice alte situaţii, pe baza hotărîrii adunării generale a membrilor Organizaţiei luată în unanimitate ;

- dizolvarea Organizaţiei se publică în Monitorul Oficial.

./.

Art.19. - LICHIDAREA ORGANIZATIEI

In caz de dizolvare Organizaţia Patronală "AGORA" va fi lichidată.

Lichidarea Organizaţiei şi repartiţia patrimoniului acumulat de la constituire prin contribuţii financiare sau de altă natură, comune, ale membrilor, se fac în condiţiile şi cu respectarea procedurii prevăzute de lege.

Art.20. - LITIGII

Litigiile Organizaţiei cu persoane fizice sau juridice române sînt de competenţa instanţelor judecătoreşti din România.

Litigiile născute din raporturile contractuale dintre organizaţie şi persoane juridice române pot fi soluţionate şi prin arbitraj, potrivit legii.

Art.21. - DISPOZITII FINALE

Prevederile prezentului statut se completează cu dispoziţiile legale referitoare la organizaţiile patronale.

25.IX.1991
IGR/PT/3 ex.

Anexa
XVIII

Scanned with OKEN Scanner

Sedcom Bibliopolis S.A.
Piatra - Neamţ

RAPORT
cu privire la privatizarea societăţii

Stimate doamne şi
stimaţi domni acţionari ,

Procesul de privatizare a societăţii noastre a fost de destul de lungă durată şi s-a realizat cu destulă greutate .

După cum cunoaşteţi în afara demersurilor din acest an , au mai existat două tentative : în 1991 şi 1993 .

Ducând la bun sfârşit acest proces , de abia în acest an, spre deosebire de alţi colegi ai noştri, din alte judeţe, mai curajoşi decât noi care şi-au asumat acest risc înaintea noastră, am fost nevoiţi să realizăm privatizarea pe baza reevaluării capitalului social în temeiul H.G. nr. 5oo / 1994 , acesta crescând de la aproape 64 milioane la peste 56o milioane lei .

In final , procesul de privatizare s-a realizat prin negociere directă a conducerii Asociaţiei "Bibliodava " , constituită de către dumneavoastră în temeiul Legii nr. 77/1994 , cu comisiile de privatizare ale F.P.P.II - Moldova din Bacău şi F.P.S. Bucureşti.

Drept urmare în baza protocoalelor de negociere s-au încheiat contractele :

1. - nr. 138 din 15.o6.1995 cu F.P.P. II - Moldova , aferent părţii de 3o % din capitalul social , respectiv 17o.875.ooo lei reprezentând 6.835 de acţiuni cu valoare nominală , fiecare , de 25.ooo lei .

Preţul de vânzare cumpărare a acţiunilor , aşa cum s-a negociat , a fost de 36.11o lei , respectiv 246.811.85o lei , achitaţi integral printr-un număr de 282 carnete cu certificate de proprietate .

2. - Contractul nr. 493 din 29 august 1995 încheiat cu F.P.S. Bucureşti , aferent părţii de 7o % din capitalul social , respectiv 398.725.ooo lei reprezentând 15.949 acţiuni cu valoare nominală , fiecare , de 25.ooo lei .

Preţul de vânzare - cumpărare a acţiunilor , - aşa cum s-a negociat cu F.P.S. este de 35.112 lei , respectiv 56o.ooo.ooo lei ce urmează a fi achitaţi cu un avans de 112 milioane respectiv 2o % din total până în luna octombrie , şi,apoi, 15 rate bianuale de câte 3o milioane + dobânda anuală de 8 % , până în luna februarie a anului 2o[illegible] .

Nu ne referim la detaliile contractelor deoarece acestea se vor prezenta integral adunării generale . Nu ne referim nici la problemele muncii de viitor deoarece toate acestea sunt cuprinse în Contractul de societate , Statutul societăţii şi Programul pentru perioada trimestrului al IV-lea 1995 şi anul 1996 , care vi s-au pus la dispoziţia şi pe care le veţi aproba şi semna astăzi.

Vom face doar câteva aprecieri succinte :

1. Intregul proces de privatizare s-a realizat în totală transparenţă , cererile de subscripţie de acţiuni fiind onorate integral pentru salariaţii societăţii .

2. Dacă cei 39 de acţionari din totalul de 65 care au depus câte 1 - 2 carnete cu certificate de proprietate , ar fi depus doar cu 1 mai mult , aşa cum am discutat în trecuta adunare generală , efortul celorlalţi acţionari ar fi fost mai rezonabil şi uşor de realizat .

3. Dacă toţi acţionarii vor depune în termen de o lună cota parte de 2o % pentru avans , respectiv 4oo.ooo lei pentru un certificat şi împrumutul ce urmează a-l face de la B.R.D. va fi mai mic , efortul asociaţiei pentru plata ratelor va fi mult diminuat.

4. Dacă întreaga activitate a societăţii va fi rentabilă, cu o rată a profitului mai mare decât până acum , avem posibilitatea ca ratele semestriale să fie acoperite integral .

5. Toate prevederile contractelor de vânzare - cumpărare şi cele cuprinse în celelalte acte constitutive ale societăţii noastre cu capital privat , sunt realizabile şi depind de noi toţi , în noua noastră calitate de acţionari . Trebuie să dobândim însă şi mentalitatea de acţionari .

Şi acum câteva concluzii :

- Incepând cu data de astăzi S.A. Bibliopolis prin votul şi semnătura dumneavoastră este societate cu capital privat şi va funcţiona ca atare , legal , de la data aprobării actelor ce le adoptăm azi de către Judecătoria Piatra - Neamţ , de la data înregistrării la Registrul comerţului şi achitarea avansului către F.P.S.

Anexa
XIX

Scanned with OKEN Scanner

- 3 -

- Evenimentul de astăzi este un nou început pentru noi toţi . Va trebui să ne comportăm ca acţionari , deci ca adevă - raţi proprietari şi majoritatea dintre noi şi ca salariaţi .

- Calitatea de acţionar nu acordă derogări pentru atribuţiile de salariat.

- La tradiţiile bune ale multora din librăriile noastre dacă vom adăuga mentalitatea de acţionar , şi muncă de înaltă calific re , dăruire şi abnegaţie , devenind unităţi etalon în comerţul din judeţ, vom putea nu numai demonstra ci şi acredita , prin propriile noastre beneficii (dividende) avantajele privatizării la o societate de profilul nostru .

In final & directorul societăţii îşi depune contractul încheiat pentru o perioadă de 4 ani ca fosta AGA (F.P.S. şi F.P.P.) şi lasă la dispoziţia Consiliului de administraţie să propună Adunării generale extraordinare a acţionarilor fondatori noua conducere executivă a societăţii .

Vă mulţumesc tuturor şi spor la treabă . Am deplina convingere că viitorul va demonstra dimensiunea evenimentului de azi.

04.09.1995

Director
Gheorghe Bunghez

Anexa XIX

9

SOCIEDAD FILARMONICA
DE
LAS PALMAS DE GRAN CANARIA

II Ciclo de Audiciones para la Iniciación Musical de los Escolares

Anexa XX

MAYO 1970

Scanned with OKEN Scanner

I CURSO

LOS INSTRUMENTOS MUSICALES

IX AUDICION

Dedicada a

LA ORQUESTA SINFONICA

* * *

PROGRAMA

Cascanueces Suite Op. 71 a — TSCHAIKOWSKY

I Ouverture miniature

II Danses caracteristiques

- Marche
- Danse de la Fée-Dragée
- Danse russe Trepak
- Danse arabe
- Danse chinoise
- Danse des mirlitons

III Valse des fleurs

Intérpretes: **Orquesta de la Sociedad Filarmónica**

Director Marçal Gols

Comentarios de **Marçal Gols**

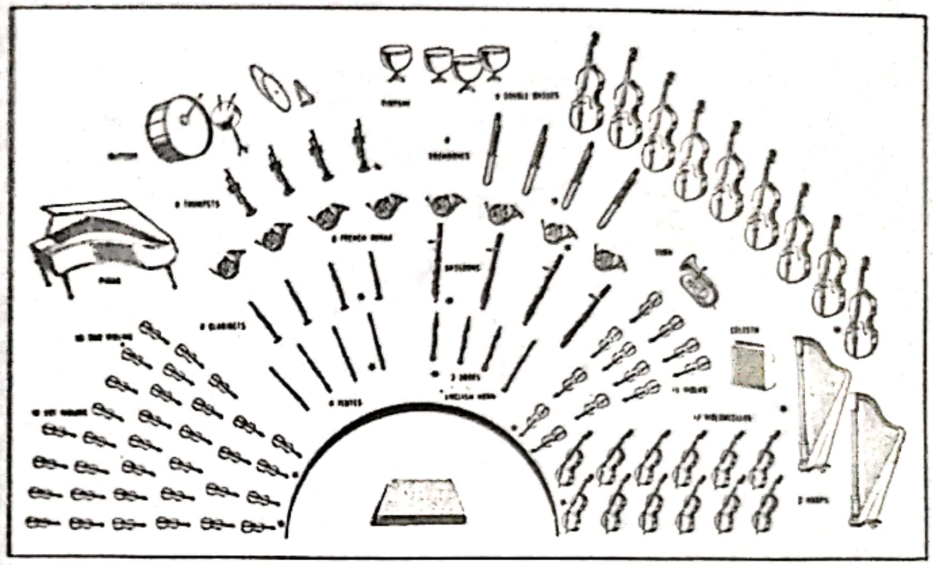

La orquesta sinfónica moderna

Trompeta — Trombón de vara

Anexa XX

Scanned with OKEN Scanner

MARÇAL GOLS nació en Barcelona. Inició sus estudios musicales bajo la guía de sus padres; más tarde, trabajó la composición con Primo Casals y Cristóbal Taltabull, profundizando simultaneamente en el estudio de varios instrumentos condiferentes profesores y la dirección de orquesta con Sergiu Celibidache.

Sus actividades han ido del campo pedagógico a la fundación y dirección de coros, entre ellos algunos infantiles, y de la obtención de premios en concursos de composición a la participación activa en el jazz.

Fué Director de la Orquesta de Cámara de Juventudes Musicales de Barcelona, desde su fundación en 1960 hasta 1964; desde entonces ha sido Director del Conservatorio Elemental de Música de la Sociedad Filarmónica de Las Palmas hasta 1969, y Director titular de la Orquesta Filarmónica. Ha sido el promotor y director dentro de la Sociedad Filarmónica de estos Ciclos de Iniciación Musical para los escolares.

Ha dirigido en América del Sur, en España, Italia y Rumanía donde recientemente ha realizado una segunda gira de conciertos.

SUBDIRECTOR: Luis Prieto García

VIOLINES 1.º
Rafael Méndez Suárez
Heriberto Rivero Rodríguez
Nieves Gas Suñer
M.ª Reyes Pérez Santana
Leopoldo Navarro Wood
Carmen Reyes Rodríguez
Purificación Alvarez Díaz
Hilda Elisa Saura de Reina
Francisco de Paul Astarbe
Carlos Martínez

VIOLINES 2.º
Gregorio Martínez Velazco
Enrique Pérez-Galdós Martínez
José Manuel Santana Expósito
Fca. Susana Santana Santana
Manuel Vega Moreno
Francisco Jiménez
María Juan Mulet
Inmaculada Santana Santana
Rafael Hernández Montero
Juan Osaa Davila

VIOLAS
Juan Falcón Santana
Antonio Martín Hernández
José Peón Real
Manuel Cervitho Rial
Vidal Martín Hernández
Antonio Cabrera Espino

VIOLONCELOS
Rafael Jaimez Medina
Antonio Miguel Santana Ojeda
Carmen Santana Ojeda
Carlos García Artiles

CONTRABAJOS
José Peón Sosa
Manuel Moreno Rivero
Francisco Martín Jiménez

FLAUTAS
Amelio Santos Recuero
Pedro Madina Epelde

OBOES
Blas Ramos Ortega
Francisco Pérez Ortega

CORNO INGLES
Francisco Pérez Ortega

CLARINETES
José Rodríguez Cabrero
Juan Falcón Suárez

FAGOTES
José Jiménez Mentado
José Suárez Hernández

TROMPAS
Elías Pérez Bueno
Nicolás Moreno Rivero
Félix González Morales

TROMPETAS
Honorio Luri Amatria
Nicolás Santana Díaz

TROMBONES
Ignacio Ossorio López
Francisco Martín Castro
Vicente Vidal Sanjuan

TUBA
Juan Estévez del Rosario

ARPA
Sepp Morscher

TIMBALES
Pedro Vallejo Piñero

PERCUSION
José Santana Rodríguez
Paulino Jubells Hernández
Sylvia Perdomo González

Anexa XX

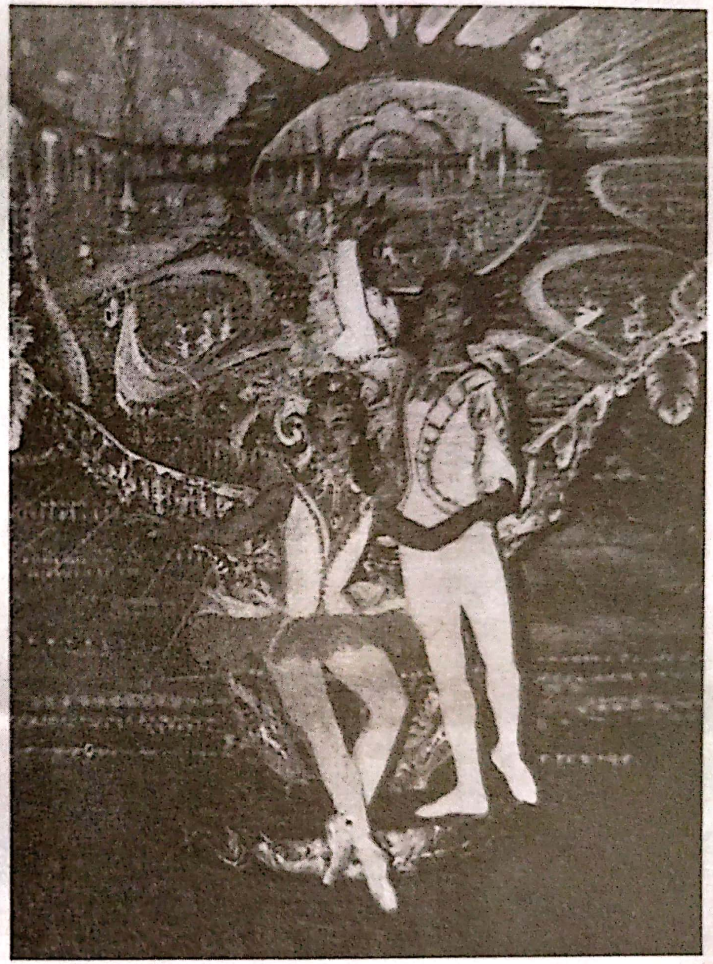

Una de las escenas del ballet «Cascanueces».

_____Contrapunct... DEMNITATEA SUPRAVIEŢUIRII prin CULTURĂ

Scanned with OKEN Scanner

COMITETUL DE CULTURĂ ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTĂ
AL JUDEŢULUI NEAMŢ
Teatrul tineretului Piatra Neamţ

PROIECTUL-PROGRAM

al celei de a XIII-a stagiuni simfonice a Filarmonicii de Stat „Moldova" din Iaşi

Piatra Neamţ
1981-1982

Reluăm tradiţia de a informa publicul din Piatra Neamţ cu întregul program al stagiunii simfonice.

Vom fi bucuroşi dacă împreună cu Filarmonica de Stat „Moldova" din Iaşi vom putea îmbunătăţi pe parcurs acest proiect-program şi am fi deosebit de onoraţi dacă şi dumneavoastră ne veţi ajuta în acest sens.

Cu speranţa că cele prezentate la acest început de stagiune muzicală vă vor aduce satisfacţii depline, vă informăm, totodată, că începînd din luna decembrie vom organiza, tot lunar, marţea seara, suita de manifestări SERILE MUZICALE ALE TEATRULUI TINERETULUI, la care îşi vor da concursul formaţii şi interpreţi de prestigiu ai artei noastre interpretative, din Iaşi, dar şi din celelalte centre muzicale ale ţării.

Anexa XXI

Scanned with OKEN Scanner

25 octombrie 1981

CONCERT SIMFONIC

Dirijor : Ludovic Baci

Soliști : Ștefan Gheorghiu — vioară
— artist emerit —

Alexandru Moroșanu — violoncel

Valentin Gheorghiu — pian
— artist emerit —

ÎN PROGRAM :

BELA BARTOK — Dansuri românești

P. CONSTANTINESCU — Triplu concert pentru vioară, violoncel, pian și orchestră

R. SCHUMANN — Concert pentru pian și orchestră (op. 54)

J. BRAHMS — Variațiuni pe o temă de Haydn (op. 56)

25 octombrie 1981

CONCERT SIMFONIC

Dirijor : Ludovic Baci

Soliști : Ștefan Gheorghiu — vioară
— artist emerit —

Alexandru Moroșanu — violoncel

Valentin Gheorghiu — pian
— artist emerit —

ÎN PROGRAM :

BELA BARTOK — Dansuri românești

P. CONSTANTINESCU — Triplu concert pentru vioară, violoncel, pian și orchestră

R. SCHUMANN — Concert pentru pian și orchestră (op. 54)

J. BRAHMS — Variațiuni pe o temă de Haydn (op. 56)

Anexa XXI

Scanned with OKEN Scanner

30 mai 1982

CONCERT SIMFONIC

Dirijor : Henri Selbing

Solist : Manuel Delaflor — pian
Anglia

ÎN PROGRAM :

I. MUREȘIANU — Suita a III-a de dansuri românești

Fr. LISZT — Concert pentru pian și orchestră nr. 1.

J. HAYDN — Simfonia nr. 100

NOU! SERILE MUZICALE ALE TEATRULUI TINERETULUI!

Din program :

1. Cvartetul „Voces" al Filarmonicii „Moldova"
2. Cvartetul „Euterpe" al Filarmonicii „Moldova"
3. Trio „Concentum Musicum" al Filarmonicii „Moldova"
4. Daniel Podlovschi — solist al Filarmonicii „Moldova" — vioară —
5. Mioara David — soprană — solistă a Filarmonicii „Moldova", într-un recital de lied-uri.
6. Corul de cameră al Filarmonicii „Moldova".

Manifestările vor avea loc lunar, începînd din decembrie 1981.

Programul de detaliu se va anunța prin Agenția teatrală.

DATELE DIN PREZENTUL PROGRAM AU FOST FURNIZATE DE SECRETARIATUL MUZICAL AL FILARMONICII „MOLDOVA" DIN IAȘI. ÎN CAZUL ÎN CARE VOR SURVENI UNELE MODIFICĂRI SAU DATE SUPLIMENTARE, ACESTEA VOR FI ADUSE LA CUNOȘTINȚA CELOR INTERESAȚI LA TIMPUL POTRIVIT.

Anexa XXI

Scanned with OKEN Scanner

VOCES
STRING QUARTET
ADRESS: CULTURII Str. 41
6600 IAŞI — ROMANIA

Stimate domnule Director

Aşa cum v-am promis vă trimitem macheta programului de sală pentru ciclul de acoperire cu integrala cvartetelor de Beethoven. Noi am alcătuit-o după modelul programului de sală folosit cu ocazia sărbătoririi a 10 ani de activitate a cvartetului, la care am adăugat ultimele noutăţi.

Macheta este alcătuită din patru pagini, aşa cum reiese din modelul vechi pe care vi-l trimitem ca exemplu. De asemenea, am dactilografiat macheta, pe două pagini separate deoarece la transpunerea la Xerox să nu apară textul paginii de pe verso.

Transpunerea se va face tot pe o hîrtie coolă aşa cum reiese de fapt şi din modelul programului vechi. Programul poate fi difuzat şi fără coperţi. Arta rămîne să hotărîţi dvs. Tirajul, de asemenea, îl veţi aprecia dvs., în funcţie de prospectele în ceea ce priveşte afluenţa publicului.

Alte probleme, dacă mai apar, le vom discuta oricînd la telefonul ce urmează.

Vă mulţumim pentru amabilitate

„Voces"

P.S. Maestrul M.Cozmei vă va trimite o caracterizare a concursului nostru, ce ar fi util să apară în paginile ziarului local cam cu o săptămînă înainte.

Anexa XXII

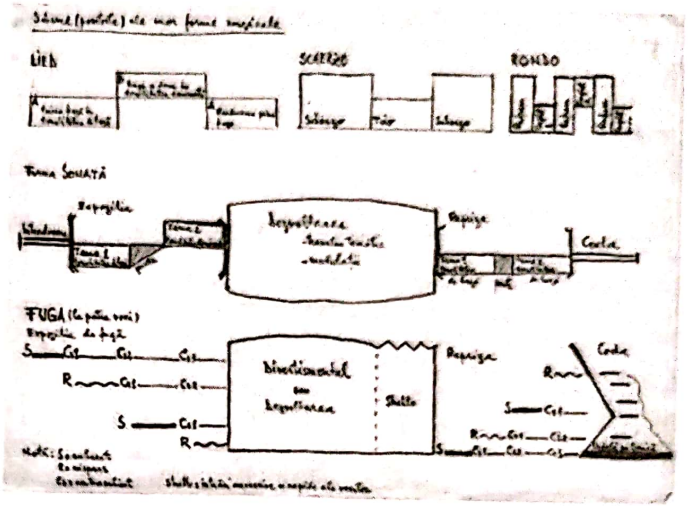

Anexa XXIII

Stimate D-le Bunghez,

Cîteva rînduri publicate în ziarul local, cu o săptămînă sau cu cîteva zile înainte de începerea ciclului Beethoven, ar pregăti, în plus, atmosfera de mare eveniment.

Textul alăturat poate fi îmbogăţit sau scurtat, după necesităţi şi în funcţie de ceea ce credeţi Dv. că este necesar pentru a face din acest eveniment o sărbătoare muzicală, o bucurie a inimilor şi conştiinţelor unui număr cît mai mare de auditori.

Poate nu ar fi lipsit de interes dacă şi corespondentul pentru presa centrală ar semnala evenimentul.

Rugîndu-vă să mă scuzaţi pentru îndrăzneala de a vă sugera asemenea acţiuni, la care Dv., sînt convins, v-aţi şi gîndit, vă spun: „La revedere" - şi vă doresc, în continuare, cîteva zile de concediu bun şi liniştit...

Mihail Cozmei

Anexa XXIV

Scanned with OKEN Scanner

TABARA DE CREATIE PIATRA-NEAMT 1979 TABARA DE CREATIE

SCULPTURA · EDITIA 1

Cioplitori :

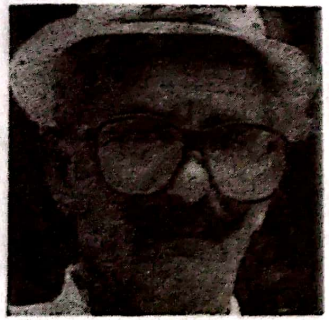

Ciubotaru VASILE

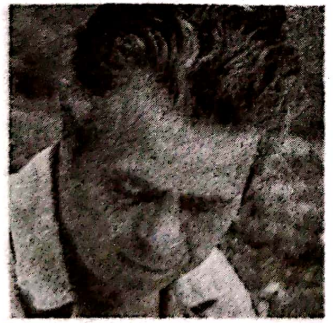

Miron NICOLAE

Pascu PAVEL

FAPTĂ FRUMOASĂ

Ginduł frumos al sporiru zestrei monumental-artistice a orașului Piatra Neamț a izbîndit prin organizarea primei tabere naționale de sculptură din însorita poiană de pe Cozla.

14 tineri sculptori veniți din toate unghiurile țării, de la București și Satu Mare, de la Galați și Bistrița-Năsăud, de la Constanța și bineînțeles, de la Piatra Neamț, animați de har artistic și conștiință profesională au dăltuit în această vară, în durul tuf calcaros al travertinului de Borsec, 14 frumuseți pentru mereu mai frumosul nostru oraș. „Omagiu" și „Cititor", „Fereastră spre oraș" și „Belșug", „Maternitate" și „Victorie", „Zorile" și „Bucuria soarelui", „Mamă și fiu" sau „Zburătorul" sînt „închipuiri" ce au dobîndit formă, forma albă și grațioasă a operei de artă menită să bucure parcurile și străzile, urbea în asamblu și în primul rînd oamenii, pe noi toți, propria noastră închipuire.

Iată de ce în puținele rînduri ce prefațează acest catalog mă gîndesc în primul rînd că trebuie să le mulțumim acestor împătimați ai artei, ai artei de for public, să le strîngem cu căldură mîinile măiestre care înnobilează oțelul cu sufletul lor, pentru a desfereca frumusețile, „ascunse" în piatră ;

Iată de ce mă gîndesc că trebuie să mulțumim și Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist și Uniunii Artiștilor Plastici pentru excelenta inițiativă de a sprijini organizatoric, material și artistic o asemenea acțiune ;

Iată de ce mă gîndesc că trebuie să mulțumim și mănunchiului de tineri activiști ai Comitetului județean al U.T.C., care, fără o asemenea experiență, fără să-și pună problema eforturilor pe care le-a cerut o astfel de manifestare ineditâ, au fost zi de zi peste tot. Peste tot acolo unde se putea face ceva pentru reușita „taberei" ;

Iată de ce, în ceas de bilanț, mă gîndesc la toți cei care au făcut „cîte ceva" pentru ca noi toți să simțim bucuria artei și cînd spun aceasta, mă gîndesc și la bunii noștri cioplitori în piatră, meșteșug cu vechi tradiții pe meleagurile noastre și care nu ar trebui uitat.

Și se cuvine ca tot acum și tot aici să aducem o călduroasă mulțumire conducerilor județene și municipale de partid și de stat pentru încrederea și sprijinul multilateral acordat în materializarea acestui minunat fapt de creație artistică, pentru condițiile asigurate acestei prime tabere de sculptură, ca și pentru înțelegerea deosebită a necesității de a folosi mijloacele specifice artei în sporirea valențelor educative ale spațiului citadin.

Toate acestea nu sînt altceva decît gînduri de bucurie pentru un act de cultură menit să ne dea satisfacții tuturor și sînt convins că beneficiarii cei mulți, oamenii muncii din oraș și toți cei ce ne vizitează zilnic, vor prețui cu dragoste și respect noile frumuseți ale orașului, vor dori, ca și noi, ca în fiecare vară în poiana de pe Cozla să răsune sculptural simfonia dăltților izvoditoare de o asemenea faptă frumoasă.

Gheorghe BUNGHEZ,
președintele Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Neamț

Anexa XXV

Scanned with OKEN Scanner

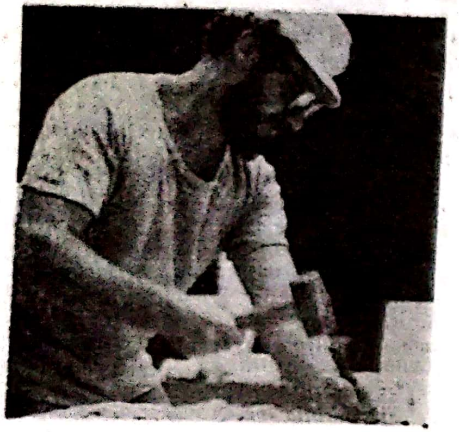

Crișan Bela

născut : 1944 Cluj
studii : Institutul de Arte Plastice „Ion Andreescu" Cluj
expoziții :
1977 — expoziție personală, Galeria Simeza
simpozioane, tabere :
1975 — Arcuș
1976 — Galați
1977 — Lăzarea
1978 — Măgura
expoziții în străinătate :
R.D.G. — R.F.G. — R.P. Polonă Portugalia — R.F.G. Iugoslavia
1978 — a IV-a Bienală de sculptură mică — Budapesta
1979 — Bienala „Dante" — Ravenna, Italia
adresa : Str. Dăniceni 5, Ap. 4, S 1, București.

„BELȘUG"

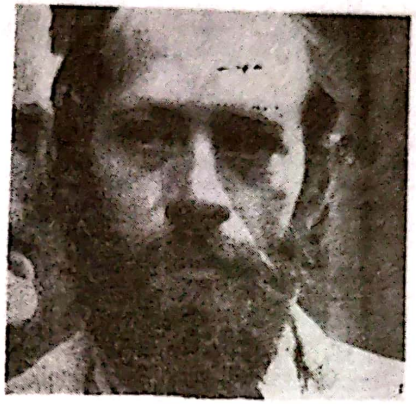

Bențe Tiberiu

născut : 1947 Satu-Mare
studii : Institutul de Arte Plastice „N. Grigorescu" — București —
burse : 1975 — 1977 Bursa Municipiului București „Fr. Stork"
expoziții :
din 1973 participă la toate expozițiile de stat
1974 — expoziție personală, Atelier 35
simpozioane, tabere :
1973 — Măgura
1974 — Arcuș
1978 — Sîngeorz
expoziții în străinătate :
R.D.G., R.P. Bulgaria, U.R.S.S., Portugalia, Grecia.
adresa : str. Rafael, nr. 2, Sc. 2, București

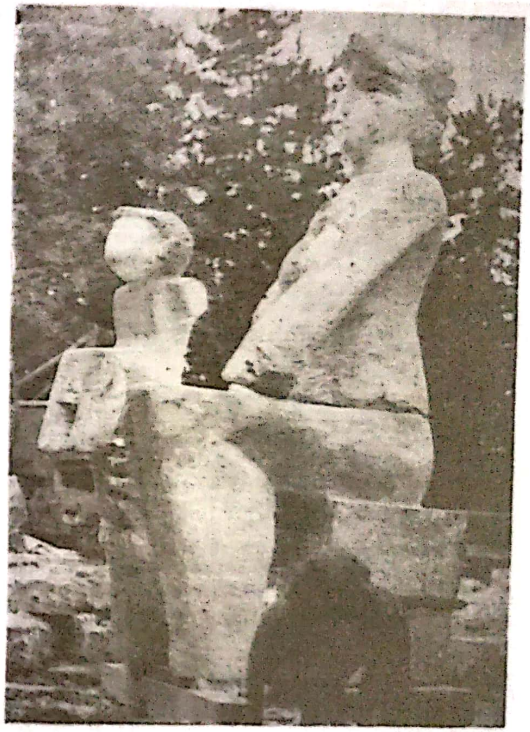

„MATERNITATE"

Anexa XXV

Scanned with OKEN Scanner

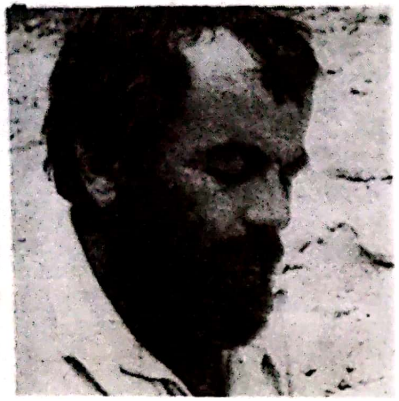

Bradea Grigore

născut : 1947
studii : Institutul de Arte Plastice „Ion Andreescu" — Cluj Napoca — 1972

expoziţii :
din 1972 participă la expoziţii judeţene, republicane şi expoziţii de tineret
1975 — expoziţie personală, Bistriţa
1978 — expoziţie personală, Cluj-Napoca

simpozioane, tabere :
1977 — Măgura
1978 — Sîngeorz

adresa : Aleea Trandafirului, Bl. F1, Sc. A, Ap. 3, Bistriţa.

„MATERNITATE"

Deac Maria

născută : 1946
studii : Institutul de Arte Plastice „N. Grigorescu" — Bucureşti — 1972

expoziţii :
participă la expoziţii judeţene şi expoziţii ale tineretului
1975 — expoziţie personală — Galeriile de Artă Constanţa

simpozioane, tabere :
1972 — Măgura
1977 — Medgidia
1977 — Lăzarea
1978 — Sîngeorz

adresa : B-dul Tomis, 283 Bl. T 10, Sc. B, Et. 9, Apt. 82, Constanţa.

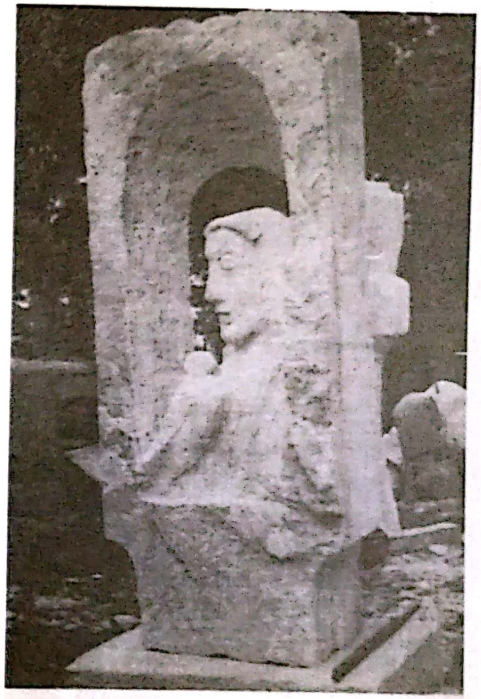

„FEREASTRĂ SPRE ORAŞ"

Anexa XXV

Fleissig Nicolae

născut : 1948
studii : Institutul de Arte Plastice „N. Grigorescu" — București
burse :1973 — Bursa Municipiului București „Fr. Stork".
1974 — Bursa U.A.P.
expoziții :
din 1973 participă la toate expozițiile de stat.
1974 — expoziție personală
simpozioane, tabere :
1974 — Prilep/Jugoslavia
1975 — Arcuș
1976 — Medgidia
1976 — Hoyesverda/R.D.G.
expoziții în străinătate :
U.R.S.S. — R.D.G. — Franța — Italia — Spania — Bulgaria
adresa : Str. Viitor nr. 26, S. 2, București.

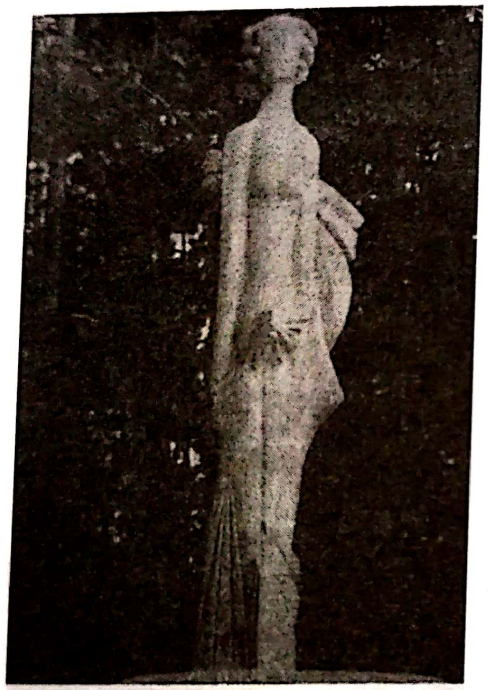

„VICTORIE"

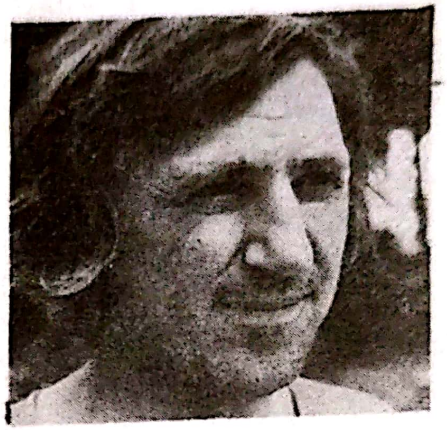

Istudor Mihai

născut : 1944 Ploiești
studii : Institutul de Arte Plastice „Ion Andreescu" — Cluj Napoca
expoziții :
1978 — expoziție de grup, Galeria Orizont
simpozioane, tabere :
1973 — Măgura
1976 — Arcuș
1977 — Galați
1978 — Sîngeorz
expoziții în străinătate :
1979 — Plastică mică contemporană românească — R. A. Egipt, R.P. Bulgaria.
— Bienala „Dante" — Ravenna
adresa : str. Izvorul Crișului, nr. 10, Bl. D 3, Sc. D, Apt. 35, S. 5, București.

„BUCURIA SOARELUI"

Anexa
XXV

Ivan Vasile

născut : 1947 Călăraşi

studii : Institutul de Arte Plastice „N. Grigorescu" — Bucureşti — 1974

expoziţii :
participă la expoziţii republicane municipale şi judeţene

1976 — expoziţie personală, Călăraşi

adresa : Bd. Republicii, Bl. H 1, Călăraşi, judeţul Ialomiţa.

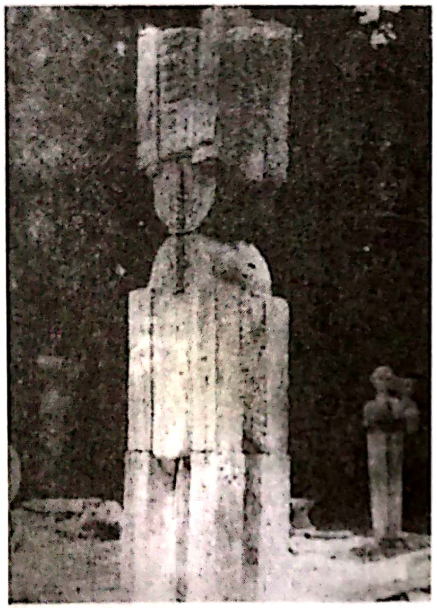

„PERMANENTA CETĂŢII"

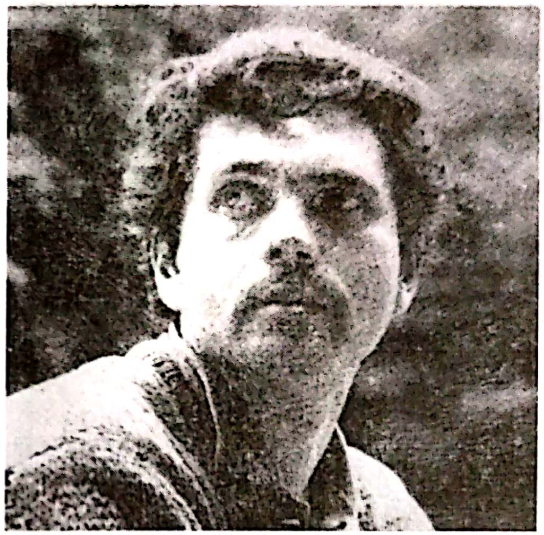

Dinu Rădulescu

născut : 1947

studii : Institutul de Arte Plastice „N. Grigorescu" — Bucureşti — 1971

expoziţii :
participă la expoziţii de stat, municipale, omagiale, expoziţii ale tineretului

simpozioane, tabere :
1977 — Măgura
1978 — Arcuş

adresa : B-dul N. Bălcescu, nr. 11, S. 1, Bucureşti.

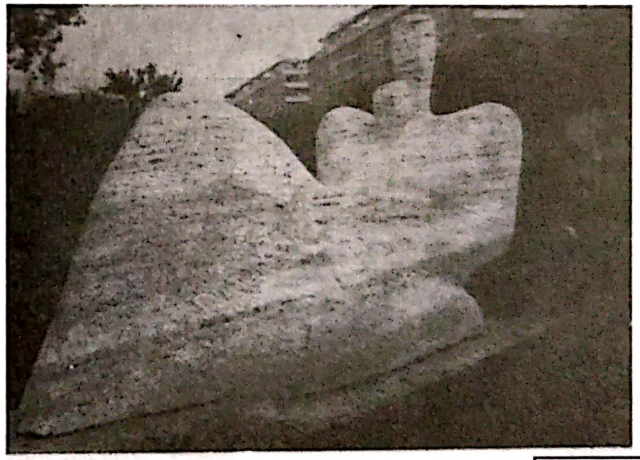

„MAMA şi FIU"

Anexa XXV

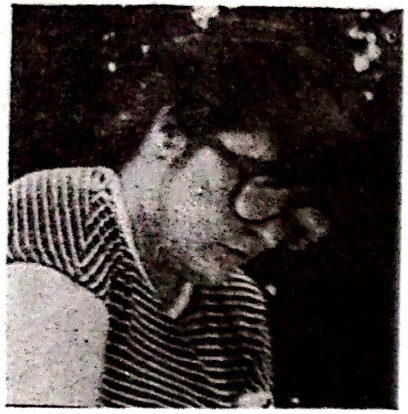

Siclodi Manuela

născută : 1946 Iaşi
studii : Institutul de Arte Plastice „N. Grigorescu" — Bucureşti — — 1970
expoziţii :
participă la expoziţiile republicane, municipale, expoziţii de grup.
1978 — expoziţie personală, Galeria Simeza
simpozioane, tabere :
1973 — Măgura
1975 — Arcuş
1976 — Arcuş
1977 — Galaţi
1978 — Măgura
expoziţii în străinătate :
Ravenna — Italia ; R.P. Ungară.
adresa : str. Dăniceni, nr. 5, S. 1, Bucureşti.

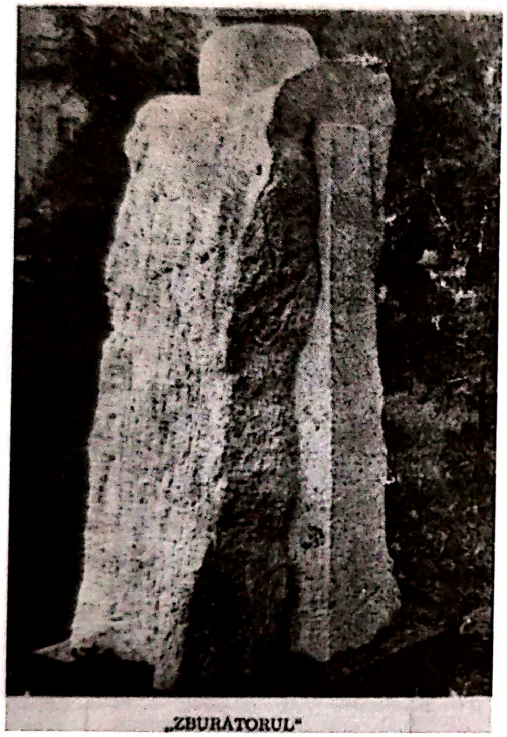

„ZBURĂTORUL"

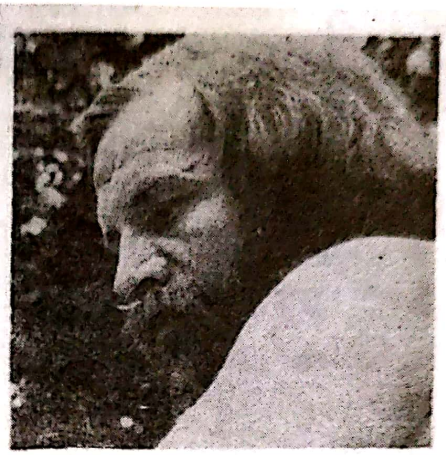

Simionescu Dumitru

născut : 1944

studii : Facultatea de Arte Plastice Iaşi — 1970

expoziţii :
1969 — Iaşi
1970 — Bucureşti, sala Kalinderu
din 1977 participă la expoziţiile de grup şi colective ale U.A.P.
1977 — Piatra Neamţ, expoziţie personală
1979 — Suceava, expoziţie de grup

adresa : Aleea Ulmilor Bl. 6, Sc. B,, Etaj 4, Apt. 28, Piatra Neamţ.

„ZORILE"

Anexa XXV

Scanned with OKEN Scanner

Tanase Anton

născut : 1946 Petriș, Bistrița

studii : Institutul de Arte Plastice „N. Grigorescu" — București — — 1973

simpozioane, tabere : Arcuș, Singeorz

adresa : Sat Petriș, județul Bistrița-Năsăud.

„OMAGIU"

Iuliana Turcu

născută : 1945 Oradea

studii : Institutul de Arte Plastice „N. Grigorescu" — București — — 1970

expoziții : din 1970 participă la expoziții județene organizate de Filiala U.A.P. Galați ; participă la expozițiile republicane din 1972

simpozioane, tabere : 1973 — Măgura 1974 — Arcuș 1978 — Măgura

expoziții în străinătate : Novi-Sad — Jugoslavia

adresa : Str. Partizanilor 21, Ap. 46, Țiglina I — Galați

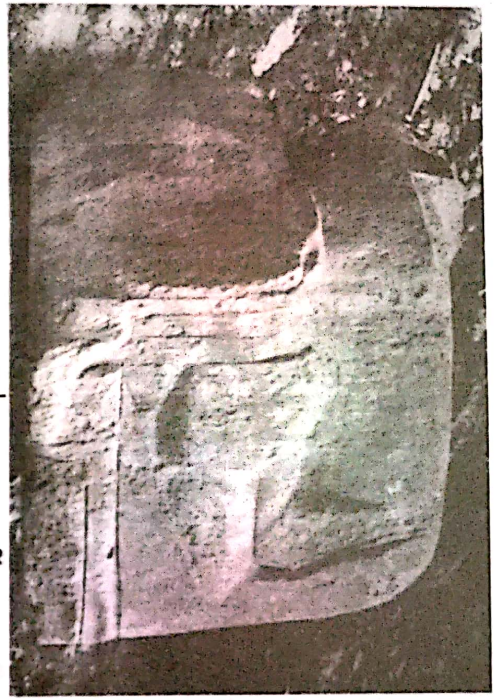

„TEATRU"

Anexa XXV

Gheorghe Turcu

născut : 1945 Brăila
studii : Institutul de Arte Plastice „N. Grigorescu" — Bucureşti — — 1970

simpozioane, tabere :
1973 — Măgura
1974 — Arcuş
1976 — Galaţi
1978 — Singeorz
1978 — Bistriţa Năsăud

expoziţii în străinătate :
Jugoslavia — Italia — U.R.S.S. — R.P. Bulgaria — Egipt

premii : Medalia de Aur la a patra ediţie a Bienalei Internaţionale a bronzului — Ravenna Italia — 1979.

adresa : Str. Partizanilor 21, Ap. 46, Ţiglina I — Galaţi

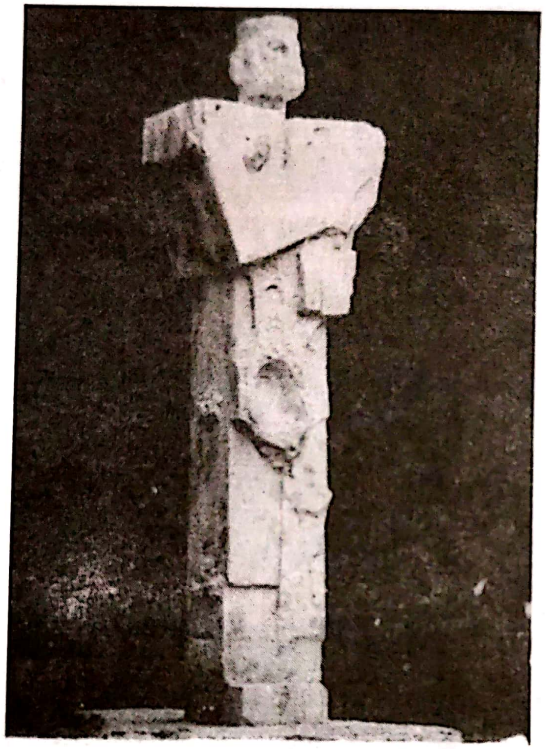

„CTITOR"

Anexa XXV

STIMATE TOVARĂŞE SECRETAR ILIE RADULESCU,

Biroul Comitetului judeţean Neamţ al Partidului Comunist Român supune atenţiei dumneavoastră propunerea de a se aproba ca în luna mai a anului 1980 să se sărbătorească 2100 de ani de existenţă a aşezării geto-dacice Petrodava, localizată pe teritoriul municipiului Piatra Neamţ.

In sprijinul acestei propuneri aducem menţiunea făcută de geograful şi istoricul antic Claudiu Ptolemeu în lucrarea sa "Indreptar geografic", elaborată în secolul al II-lea e.n., ca şi concluziile istoricilor români Vasile Pârvan, C.C. Giurescu, D. Berciu, Alexandru Vulpe, Nicolae Gostar, Ştefan Pascu şi alţii.

Coroborînd izvoarele antice cu rezultatele cercetărilor arheologice efectuate în ultimii ani, rezultă că pe Bîtca Doamnei şi în împrejurimi, pe teritoriul municipiului, a existat o continuitate neîntreruptă a vieţii economico-sociale, inclusiv în secolele XII-XIV, cînd tot pe Bîtca Doamnei se semnalează singurul complex feudal închis din perioada premergătoare constituirii statului feudal Moldova.

Incununînd această neîntreruptă existenţă istorică, în anii construcţiei socialiste municipiul Piatra Neamţ (denumit astfel de la 1864) a devenit unul dintre centrele puternic industrializate, ca rezultat al politicii partidului de repartizare ştiinţifică şi dezvoltare a forţelor de producţie pe întregul teritoriu al patriei.

Considerăm că readucerea în actualitate, în anul sărbătoririi a 2050 de ani de la constituirea primului stat dac centralizat şi independent, a vechii aşezări Petrodava este un act de

Anexa XXVI

Scanned with OKEN Scanner

mare însemnătate politică şi istorică. Aceasta cu atît mai mult cu cît sărbătorirea propusă urmează altor aniversări asemănătoare: Dierna-Orşova (1800 de ani), Drobeta-Turnu Severin (1850 de ani), Cluj-Napoca (1850 de ani), Apulum-Alba Iulia (2000 de ani) şi recent Ziridava-Arad (2000 de ani), toate în interiorul sau în sudul lanţului carpatic. Or, aniversarea constituirii Petrodavei demonstrează, o dată în plus, existenţa în afara arcului carpatic, şi mai ales la răsărit de acesta, a unor puternice centre politice geto-dacice de tipul celor din Munţii Orăştiei, prin unirea cărora s-a constituit statul dac centralizat şi independent condus de Burebista.

Pe baza celor de mai sus, propunem:

- descoperirea cetăţii şi sanctuarelor dacice de pe Bîtca Doamnei, includerea acestora în circuitul cultural-educativ şi turistic naţional;

- ridicarea pe această înălţime a unui monument dedicat continuităţii poporului nostru în spaţiul carpato-dunărean-pontic;

- atribuirea numelui de Petrodava municipiului Piatra Neamţ, care ar deveni astfel prima localitate din ţară ce revine la vechea denumire geto-dacică de acum peste două milenii.

Dată fiind semnificaţia acestui eveniment, ne exprimăm dorinţa ca această mare sărbătoare a oamenilor muncii din municipiul Piatra Neamţ să fie onorată de prezenţa mult iubitului şi stimatului nostru conducător, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, Secretarul General al Partidului şi Preşedintele Republicii.

Asigurăm şi cu acest prilej conducerea de partid şi de stat că toţi oamenii muncii din judeţul Neamţ sînt ferm hotărîţi să consacre acestui important eveniment din viaţa municipiului şi a judeţului nostru noi succese în toate domeniile de activitate.

PRIM SECRETAR
Petru Macovei

PP/3 ex.

Anexa XXVI

PARTIDUL COMUNIST ROMAN
Comitetul judeţean Neamţ

D O C U M E N T A R

Municipiul Piatra Neamţ se situează printre cele mai vechi aşezări din ţara noastră, teritoriul pe care s-a constituit şi dezvoltat dovedindu-se o arie de permanentă locuire umană din paleolitic pînă în prezent.

Cercetările arheologice efectuate încă din 1928 şi mai intens în ultimele trei decenii au relevat o continuă dezvoltare social-economică ce cunoaşte, în desfăşurarea istoriei sale vechi momente de maximă afirmare în etapa finală a neoliticului şi, mai ales, în perioada geto-dacică.

Actualul stadiu de cunoaştere ştiinţifică ne permite să considerăm că pe teritoriul municipiului Piatra Neamţ s-a constituit - cu mai mult de 2100 de ani în urmă - un puternic centru antic ce se încadrează, prin elementele sale de cultură materială civilizaţiei geto-dacice.

Această concluzie se bazează în primul rînd pe rezultatel cercetărilor arheologice, care au permis descoperirea unor aşezări geto-dacice întărite pe Bîtca Doamnei, în parcul Cozla, la Viişoara şi Piatra Şoimului, asemănătoare în multe privinţe celor di Munţii Orăştiei, unde se consideră că s-ar fi aflat centrul politic al statului centralizat şi independent constituit sub conducerea lui Burebista. Vestigiile descoperite, destul de bogate şi edificatoare, încă din secolul al II-lea î.e.n. (vezi N.Gostar "Cetăţi dacice din Moldova" - Ed. Meridiane - 1969) dovedesc că perioada de maximă înflorire a acestor cetăţi dacice se situează între secolele I î.e.n. şi I e.n. Datarea este cu atît mai certă cu cît s-au descoperit chiar în nivelele de locuire o drahmă de

Anexa XXVII

Scanned with OKEN Scanner

mare însemnătate politică şi istorică. Aceasta cu atît mai mult cu cît sărbătorirea propusă urmează altor aniversări asemănătoare: Dierna-Orşova (1800 de ani), Drobeta-Turnu Severin (1850 de ani), Cluj-Napoca (1850 de ani), Apulum-Alba Iulia (2000 de ani) şi recent Ziridava-Arad (2000 de ani), toate în interiorul sau în sudul lanţului carpatic. Or, aniversarea constituirii Petrodavei demonstrează, o dată în plus, existenţa în afara arcului carpatic, şi mai ales la răsărit de acesta, a unor puternice centre politice geto-dacice de tipul celor din Munţii Orăştiei,prin unirea cărora s-a constituit statul dac centralizat şi independent condus de Burebista.

Pe baza celor de mai sus, propunem:

- decopertarea cetăţii şi sanctuarelor dacice de pe Bîtca Doamnei, includerea acestora în circuitul cultural-educativ şi turistic naţional;

- ridicarea pe această înălţime a unui monument dedicat continuităţii poporului nostru în spaţiul carpato-dunărean-pontic;

- atribuirea numelui de Petrodava municipiului Piatra Neamţ,care ar deveni astfel prima localitate din ţară ce revine la vechea denumire geto-dacică de acum peste două milenii.

Dată fiind semnificaţia acestui eveniment,ne exprimăm dorinţa ca această mare sărbătoare a oamenilor muncii din municipiul Piatra Neamţ să fie onorată de prezenţa mult iubitului şi stimatului nostru conducător, tovarăşul Nicolae Ceauşescu,Secretarul General al Partidului şi Preşedintele Republicii.

Asigurăm şi cu acest prilej conducerea de partid şi de stat că toţi oamenii muncii din judeţul Neamţ sînt ferm hotărîţi să consacre acestui important eveniment din viaţa municipiului şi a judeţului nostru noi succese în toate domeniile de activitate.

PRIM SECRETAR
Petru [illegible]

PP/3 ex.

Anexa XXVI

PARTIDUL COMUNIST ROMAN
Comitetul judeţean Neamţ

D O C U M E N T A R

Municipiul Piatra Neamţ se situează printre cele mai vechi aşezări din ţara noastră,teritoriul pe care s-a constituit şi dezvoltat dovedindu-se o arie de permanentă locuire umană din paleolitic pînă în prezent.

Cercetările arheologice efectuate încă din 1928 şi mai intens în ultimele trei decenii au relevat o continuă dezvoltare social-economică ce cunoaşte, în desfăşurarea istoriei sale vechi momente de maximă afirmare în etapa finală a neoliticului şi,mai ales, în perioada geto-dacică.

Actualul stadiu de cunoaştere ştiinţifică ne permite să considerăm că pe teritoriul municipiului Piatra Neamţ s-a constituit - cu mai mult de 2100 de ani în urmă - un puternic centru antic ce se încadrează, prin elementele sale de cultură materială civilizaţiei geto-dacice.

Această concluzie se bazează în primul rînd pe rezultatel cercetărilor arheologice,care au permis descoperirea unor aşezări geto-dacice întărite pe Bîtca Doamnei, în parcul Cozla, la Viişoara şi Piatra Şoimului, asemănătoare în multe privinţe celor di Munţii Orăştiei, unde se consideră că s-ar fi aflat centrul politic al statului centralizat şi independent constituit sub conducerea lui Burebista. Vestigiile descoperite,destul de bogate şi edificatoare, încă din secolul al II-lea î.e.n. (vezi N.Gostar "Cetăţi dacice din Moldova" - Ed. Meridiane - 1969) dovedesc că perioada de maximă înflorire a acestor cetăţi dacice se situează între secolele I î.e.n. şi I e.n. Datarea este cu atît mai certă cu cît s-au descoperit chiar în nivelele de locuire o drahmă de

Anexa XXVII

Scanned with OKEN Scanner

argint din colonia greacă Dyrrhachium , datată după catalogul Meier între 299-100 î.e.n. şi un denar roman de la Marcus Antoniu (32-31 î.e.n.).

Amploarea şi bogăţia cetăţilor amintite,şi în mod special a celei de pe Bîtca Doamnei, au determinat pe cei mai mulţi dintr istorici să localizeze la Piatra Neamţ aşezarea geto-dacică Petrodava, menţionată de geograful grec Claudiu Ptolemeu în lucrarea s "Indreptar geografic", elaborată în secolul II e.n. "Cele mai însemnate oraşe din Dacia - afirmă Ptolemeu - sînt următoarele: Ruconium, Docidava, Porolissum, Arcobadara, Triphulum, Patridava, Carsidava, Petrodava etc."... (vezi "Izvoare privind istoria României" - Ed. Academiei, Bucureşti, 1964,pag. 544-545).

De remarcat că Ptolemeu stabileşte pentru Petrodava coord natele de 53°45' longitudine şi 47°40' latitudine, cele ale municipiului Piatra Neamţ fiind de 26°22' longitudine estică şi 46°56 latitudine nordică. Diferenţa dintre coordonatele din lucrarea lu Ptolemeu şi cele reale este pe deplin explicabilă dacă avem în vedere stadiul cunoaşterii geografice în epoca respectivă şi faptul că geograful grec nu a vizitat aceste localităţi,folosind mijloacele de informare ale vremii. In general, latitudinea indicată de Ptolemeu pentru aşezările dacice pe care le menţionează este foarte apropiată de cea reală, semnalîndu-se o diferenţă relativ constantă,de aproximativ 2°, în stabilirea longitudinilor.Situaţ este aceeaşi şi în cazul unor localităţi identificate cu certitudine, cum este Napoca, a cărei longitudine reală este cu peste 25° mai mică decît cea indicată de Ptolemeu.

Vasile Pârvan în "Getica", Alexandru Vulpe în studiul publicat în revista "Studii clasice" nr. 6 din 1964, Nicolae Gostar în lucrarea "Cetăţi dacice din Moldova" (apărută în 1969), volumul I din tratatul de "Istoria României" editat în 1960, "Istoria românilor" de C.C. Giurescu şi Dinu C. Giurescu editată

./.

în 1971, compendiul de "Istoria României",apărut în 1974,localizează Petrodava pe teritoriul municipiului Piatra Neamţ.Exemplele ar putea fi continuate, dar nu vom mai aminti decît faptul că o lucrare de referinţă cum este "Atlasul istoric", apărut în 1971 sub îngrijirea acad. Ştefan Pascu, confirmă acest punct de vedere prin harta nr. 25,care prezintă aria de cuprindere a statului dac în sec. I î.e.n. - sec. II e.n.

Săpăturile arheologice efectuate în toate cetăţile identificate în zonă, dar mai ales cele de la Bîtca Doamnei, unde vestigiile dacice sînt cel mai bine conservate, relevă un înalt stadiu de dezvoltare social-economică şi o populaţie numeroasă.Cetatea dacică de pe Bîtca Doamnei, situată pe un platou cu o suprafaţă de peste 18.000 m.p., era înconjurată de ziduri cu o grosime de peste 3 m; s-au descoperit numeroase resturi de locuinţe,ceramică pictată şi uzuală, vetre,cuptoare şi sanctuare asemănătoare celor de la Costeşti şi Piatra Roşie din Munţii Orăştiei.

Coroborînd deci izvoarele antice şi concluziile istoricilor moderni şi contemporani cu datele pe care le oferă cercetările arheologice, rezultă că pe actualul teritoriu al municipiului Piatra Neamţ s-a constituit încă din secolul al II-lea î.e.n. puternica aşezare geto-dacică Petrodava, aşezare ce ajunsese să joace un important rol economic,politic şi militar în zona de locuire geto-dacică de la răsărit de Carpaţi.

Deşi cetăţile dacice amintite au fost distruse la începutul secolului al II-lea e.n., probabil în timpul celui de-al doilea război daco-roman din 105-106, populaţia locală a continuat să locuiască acest teritoriu, asigurînd, în condiţiile unor veacuri de grele încercări, o statornică şi neîntreruptă evoluţie social-economică. Aşezarea geto-dacică de la Cetăţuia - cartierul Văleni (sec. III e.n.), necropola din ultimul nivel de locuire al aşezării de la Izvoare (sec. IV e.n.), vestigiile de la Lutărie

Anexa XXVII

Scanned with OKEN Scanner

(sec. V-VI e.n.) şi cele de la Brăşăuţi (sec. IV-X) relevă continuitatea de locuire a populaţiei din acest spaţiu geografic în epoca migraţiilor. Tot pe Bîtca Doamnei, peste nivelul de locuire geto-dacică, s-a descoperit o aşezare din secolele XII-XIV, ale cărei vestigii aparţin unei populaţii româneşti bine definită din punct de vedere etnic şi cultural. Bogăţia materialelor arheologice descoperite în aşezarea feudală de pe Bîtca Doamnei a determinat pe unii istorici să considere că pe cursul mijlociu al Bistriţei s-ar fi constituit o formaţiune politică de tip feudal incipient, cu centrul pe teritoriul actual al municipiului Piatra Neamţ şi cu un rol activ în formarea ulterioară a statului feudal independent al Moldovei. Aceasta ar explica şi vechea denumire de "Piatra lui Crăciun", sub care aşezarea este menţionată într-o listă rusească a celor mai importante oraşe din Moldova la sfîrşitul secolului al XIV-lea şi mai apoi în actul emis de cancelaria lui Alexandru cel Bun la 31 iulie 1431, act ce constituie prima atestare documentară a oraşului medieval.

Prin constituirea Curţii domneşti în timpul lui Ştefan cel Mare şi mai ales a ocolului cu peste 30 de sate subordonate acesteia, oraşul Piatra va juca un important rol în istoria feudală a ţării,ca centru economic,politic,militar şi administrativ.

Aşezat într-o regiune cu bogate resurse naturale şi la intersecţia unor importante drumuri comerciale,oraşul Piatra se va dezvolta necontenit.

In perioada consolidării relaţiilor de producţie capitaliste,legile cu privire la organizarea administrativ-teritorială din aprilie 1864 integrează aşezarea în rîndul comunelor urbane şi impun, totodată, completarea vechii denumiri (Piatra) cu aceea a judeţului (Neamţ), pentru a nu se confunda cu alte localităţi din ţară care aveau o denumire asemănătoare.

./.

La Piatra a început să funcţioneze încă din 1831 una dintre primele fabrici de hîrtie din România,înfiinţată de Gheorghe Asachi.Ulterior, numărul unităţilor producătoare a crescut, formîndu-se şi un puternic detaşament muncitoresc ce se va manifesta activ în cadrul mişcării socialiste, sindicale şi comuniste din ţara noastră. Grevele din 1918, grava generală din decembrie 1919, grevele din 1924 şi 1926, ca şi manifestaţia din ziua de 1 Mai 1929, se înscriu ca evenimente memorabile în istoria mişcării muncitoreşti şi revoluţionare, un rol de frunte revenind - după 8 Mai 1921 - organizaţiei comuniste locale.

Tradiţiilor istorice şi muncitoreşti revoluţionare ale oraşului li se alătură o bogată tradiţie culturală legată de activitatea unor proeminente personalităţi ale literaturii,ştiinţei şi artei noastre naţionale aşa cum sînt:Calistrat Hogaş, Ion Negre, Mihai Stamatin, Lascăr Vorel, Victor Brauner, Aurel Băeşu etc.

In anii construcţiei socialismului,beneficiind din plin de politica partidului şi statului nostru de industrializare socialistă,municipiul Piatra Neamţ s-a dezvoltat ca un puternic centru economic,cultural şi turistic,asigurînd aproape jumătate din producţia industrială a judeţului. Incununînd o neîntreruptă existenţă istorică, ce se desfăşoară pe parcursul a mai mult de 2000 de ani, oamenii muncii din municipiul Piatra Neamţ îşi îndeplinesc cu abnegaţie sarcinile ce le revin din hotărîrile Congresului al XI-lea, din celelalte documente de partid şi de stat, din indicaţiile tovarăşului Nicolae Ceauşescu, Secretarul General al Partidului şi Preşedintele Republicii.

In acest context, considerăm că readucerea în actualitate în anul sărbătoririi a 2050 de ani de la constituirea primului stat dac centralizat şi independent, a vechii aşezări Petrodava este un act de mare însemnătate politică şi istorică,ce demonstrează existenţa în afara arcului carpatic a unor centre politice

./.

Anexa XXVII

Scanned with OKEN Scanner

- 6 -

geto-dacice de tipul celor din Munţii Orăştiei,prin unirea cărora s-a constituit statul condus de Burebista.

Prezentul documentar,la care alăturăm materialul fotografic ilustrativ, s-a elaborat pe baza materialului bibliografic existent,a rezultatelor cercetărilor arheologice publicate şi inedite, ca şi a datelor furnizate de Secţia de istorie a Complexului muzeal judeţean Neamţ.

PRIN SECRETAR,
Petru Anache

Anexa XXVII

MATERIALUL FOTOGRAFIC ILUSTRATIV

1. Principalele aşezări geto-dacice,printre care se află şi PETRODAVA,menţionate în lucrarea lui Claudiu Ptolomeu "Indreptar geografic" (textul în limba greacă,în "Izvoare privind istoria României",Vol.I Editura Academiei,Bucureşti -1964,pag.544).
2. Principalele aşezări geto-dacice,printre care se află şi PETRODAVA,menţionate în lucrarea lui Claudiu Ptolomeu "Intreptar geografic" (textul în limba română în "Izvoare privind istoria României",Vol.I Editura Academiei,Bucureşti -1964, pag.545).
3. Localizarea cetăţii dacice PETRODAVA la Piatra Neamţ ("Atlas istoric" -Editura didactică şi pedagogică - Bucureşti,1971, harta nr.25).
4. Drahmă de argint din Dyrrhachium,descoperită în cetatea dacică de la Bîtca Doamnei şi datată între 2oo - 1oo î.en. (cf.Maier "Numismatische zeitschrift", I,19o8,p.25 nr. 3o6)
5. Localizarea cetăţii dacice PETRODAVA la Piatra Neamţ (în tratatul de "Istoria României" -vol.I.Buc.196o,pag. 267).
6. Aşezările dacice de la Piatra Neamţ.
7. Cetatea dacică de la Piatra Neamţ - Bîtca Doamnei.
8. Cetatea dacică de pe Bîtca Doamnei (vedere generală)
9. Cetatea dacică de la Cozla. Vedere generală a înălţimii cu ruinele cetăţii.
1o. Fragment din zidul de incintă al cetăţii dacice de pe Bîtca Doamnei (Piatra Neamţ)
11. Cetatea dacică Bîtca Doamnei (Piatra Neamţ) -taburii sanctuarului şi zidul de incintă.
12. Sanctuare dacice din cetatea de pe Bîtca Doamnei (Piatra Neamţ)

./.

Anexa XXVIII

Scanned with OKEN Scanner

13. Monede de argint din cetăţile dacice de pe Bîtca Doamnei şi Cozla (Piatra Neamţ).
14. Vase de provizii din aşezarea dacică de la Lutărie -Piatra Neam
15. Vase din aşezările dacice Cozla şi Lutărie (Piatra Neamţ)
16. Vase din aşezările dacice Piatra Soimului şi Dărmăneşti (Piatra Neamţ).
17. Fructieră dacică pictată din cetatea de pe Bîtca Doamnei (Piatra Neamţ)
18. Vase de bronz aurit din cetatea dacică de pe Bîtca Doamnei (Piatra Neamţ)
19. Vase de provizii din cetatea dacică de pe Bîtca Doamnei (Piatra Neamţ)
20. Fibulă de argint din cetatea dacică de pe Bîtca Doamnei (Piatra Neamţ).
21. Unelte din cetatea dacică Bîtca Doamnei (Piatra Neamţ)
22. Diverse obiecte din cetatea dacică Bîtca Doamnei (Piatra Neamţ)
23. Luptă între romani şi daci,la poalele unei cetăţi,în partea de răsărit a Daciei.(Scenă de pe Columna lui Traian,după desenele lui Pietro Santi Bartoli,din anul 1667).

Anexa XXVIII

PARTIDUL COMUNIST ROMAN
Comitetul judeţean Neamţ

CATRE,
COMITETUL CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMAN
Tovarăşului secretar Ilie Rădulescu

In anul 1980 se împlinesc 2100 de ani de existenţă a aşezării geto-dacice Petrodava,localizată pe teritoriul municipiului Piatra Neamţ.Rezultatele cercetărilor arheologice situează municipiul Piatra Neamţ printre cele mai vechi aşezări din ţara noastră.

Marcarea acestui eveniment,cu profunde rezonanţe în istoria poporului roman,constituie un prilej de atestare a continuităţii neîntrerupte de viaţă materială şi spirituală pe aceste meleaguri. Menţionăm că propunerea Comitetului judeţean de partid a fost avizată favorabil de secţia de specialitate a Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice.

Supunem spre aprobare Secretariatului C.C. al P.C.R.următorul plan de măsuri pentru a marca sărbătorirea a 2100 de ani de existenţă a aşezării geto-dacice Petrodava:

1. Organizarea la Piatra Neamţ,în luna mai 1980, a unei adunări populare,cu care prilej să fie evocată existenţa de 2100 de ani a acestei localităţi,aportul locuitorilor acestor plaiuri la păstrarea fiinţei naţionale şi de stat,la lupta pentru unitate şi independenţă,pentru făurirea noii orînduiri sociale.

Exprimînd gîndurile şi sentimentele de dragoste şi caldă recunoştinţă ale comuniştilor,ale tuturor oamenilor muncii din judeţ, Comitetul judeţean Neamţ al P.C.R.,roagă pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu,secretarul general al Partidului Comunist Român,preşedintele Republicii Socialiste România şi pe tovarăşa Elena Ceauşescu să onoreze cu prezenţa evocarea acestui eveniment.

./.

Anexa XXIX

Scanned with OKEN Scanner

Cu acest prilej,să se confere acestei localităţi Ordinul "Steaua Republicii Socialiste România" clasa I şi atribuirea vechii denumiri Petrodava,municipiului Piatra Neamţ.

2. Ridicarea unui monument care să simbolizeze existenţa de milenii a poporului român pe aceste meleaguri,lupta lui pentru unitate statală şi independenţă naţională,pentru victoria revoluţiei şi construcţiei socialiste.

3. Pregătirea unei sesiuni de comunicări ştiinţifice pe tema: "Petrodava - trecut,prezent şi viitor",la care să-şi aducă contribuţi şi specialiştii din principalele instituţii de cercetare şi învăţământ din ţară.

4. Reorganizarea tematică a Muzeului judeţean de istorie în vederea prezentării luptei de milenii a poporului român pentru unitat şi independenţă,pentru dreptate socială şi naţională, a marilor reali zări din anii socialismului.Punerea în circuitul turistic a mărturiilor de civilizaţie şi cultură geto-dacice din zonă.

5. Editarea unei monografii şi a unui album care să redea trecutul de luptă al locuitorilor din această zonă,marile realizări obţinute în anii construcţiei socialiste.

6. Realizarea unei plachete, a unei insigne jubiliare şi tipărirea unor timbre şi efecte poştale.

7. Televiziunea şi Studioul "Alexandru Sahia" să realizeze filme documentare care să pună în valoare vestigiile istorice ale acestor meleaguri.

8. Atribuirea numelui Burebista şi Decebal unor instituţii de învăţământ şi cultură,precum şi unor pieţe şi străzi din municipiul Petrodava.

9. Realizarea în Parcul municipiului,cu sprijinul Uniunii Artiştilor Plastici şi Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste, a unei alei de busturi ale principalilor conducători de ţară şi de

oşti,care au luptat pentru unitatea statală şi independenţa naţională a poporului român.

10. Dezvelirea unei plăci memoriale care să eternizeze sărbătorirea acestui eveniment.

11. La festivităţile prilejuite de aniversarea Petrodavei să fie invitaţi şi reprezentanţi din oraşul Ohrid (R.S.F.Iugoslavia) cu care municipiul are relaţii permanente.

În întîmpinarea evenimentului se vor organiza largi acţiuni politice şi de educare patriotică,revoluţionară a oamenilor muncii, în spiritul documentelor programatice ale celui de al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român,al tezelor cuprinse în operele tovarăşului Nicolae Ceauşescu.

PRIM SECRETAR,
Petru Enache

Anexa
XXIX

Scanned with OKEN Scanner

ACADEMIA DE STIINTE SOCIALE SI POLITICE
A REPUBLICII SOCIALISTE ROMANIA

N O T A

cu privire la propunerea Comitetului judeţean Neamţ al P.C.R. de a se aniversa, la Piatra Neamţ, 2100 de ani de existenţă a cetăţii dace Petrodava

Pentru a verifica vechimea şi localizarea Petrodavei, Academia de Stiinţe Sociale şi Politice a recurs la serviciile a doi specialişti reputaţi (dr.docent Radu Vulpe şi prof.univ. Dumitru Berciu, care au întreprins cercetări în asemenea obiective dacice) şi a solicitat, totodată, părerea Comisiei arheologice.

Atît referatele specialiştilor, cît şi opinia membrilor Biroului Comisiei arheologice, redate în anexă, confirmă vechimea bi-milenară a aşezării mai sus amintite, aducînd noi argumente de ordin ştiinţific, pentru ca aceasta să poată fi sărbătorită în anul viitor, în cadrul manifestărilor legate de aniversarea creării primului stat dac centralizat şi independent în vremea lui Burebista.

Rezerve se manifestă doar în legătură cu propunerea schimbării actualei denumiri româneşti, Piatra Neamţ, schimbare ce într-adevăr nu se justifică, precum şi faţă de cifra de 2100 ani a aniversării respective, deoarece această dată nu este marcată de vreun eveniment istoric de seamă.

Propunem ca, în legătură cu aniversarea municipiului Piatra Neamţ, a Petrodavei, să se organizeze o sesiune ştiinţifică, la fel cum se procedează în cazul aniversării de la Rm.Vîlcea. La organizarea acestei manifestări ştiinţifice, Academia de Stiinţe Sociale şi Politice îşi va aduce contribuţia.

In concluzie, sprijinim propunerea specialiştilor noştri şi a Comisiei arheologice, în sensul ca,în luna mai 1980, să se sărbătorească 2000 de ani de existenţă a aşezării geto-dace Petrodava, localizată pe teritoriul municipiului Piatra Neamţ.

./.

PRESEDINTE,
prof.dr.docent Mihnea Gheorghiu

Nr.171
1.VI.1979
RI/VN
5 ex.

Anexa
XXX

Scanned with OKEN Scanner

E X T R A S

din procesul-verbal al şedinţei Biroului Comisiei arheologice a Academiei de Stiinţe Sociale şi Politice

Biroul Comisiei arheologice, în şedinţa sa din 29.V.1979, a luat în discuţie, la solicitarea Academiei de Stiinţe Sociale şi Politice, problema vechimii Buridavei şi Petrodavei (Rîmnicu-Vîlcea, respectiv Piatra Neamţ).

In legătură cu aceasta, prezentîndu-şi opiniile lor, doi dintre cei mai cunoscuţi specialişti, prof.univ.Dumitru Berciu şi dr.docent Radu Vulpe, care pe baza cercetărilor personale întreprinse în aceste obiective arheologice, precum şi a materialelor inedite descoperite între timp (ceea ce confirmă informaţiile rămase de la Ptolemeu), consideră că aceste cetăţi dace îşi au începuturile în urmă cu 2000 de ani.

In privinţa Buridavei, membrii Biroului Comisiei arheologice au apreciat că s-a făcut dovada că în zona respectivă a existat o puternică vatră de viaţă şi continuitate tracică, geto-dacă, daco-romană şi românească. Inscripţiile cu scriere latină şi greacească descoperite în perimetrul oraşului, precum şi monedele împăratului Augustus atestă existenţa în zona respectivă a unui puternic centru politic, economic şi militar, în fruntea căruia se găsea - acum 2000 ani - un rege, Thiamarcus, continuatorul tradiţiei statale statornicită de marele Burebista, localizată pe baza inscripţiilor amintite în cuprinsul municipiului Rîmnicu-Vîlcea. Numele acestui centru oppidano-orăşenesc geto-

./.

dac a fost păstrat de romani, pe care l-au dat castrului şi oraşului Buridava, azi Stolniceni, ca o dovadă a continuităţii. O documentare mereu sporită, an de an, oglindeşte procesul de contopire a "factorului geto-dac cu cel roman şi a sintezei daco-romane, care stă la baza etnogenezei noastre. In evul mediu "oraşul domnesc" - cum este numit într-un document al lui Mircea cel Bătrîn, din 1388, va juca un rol important în mişcarea culturală şi economică.

In legătură cu Petrodava, membrii Biroului Comisiei arheologice şi-au formulat părerea că localitatea Petrodavei la Piatra Neamţ cu acropolea pe Bîtca Doamnei, este un fapt aproape sigur, deoarece acolo s-au găsit resturile unei cetăţi dace cu construcţii de piatră ca cele din Munţii Orăştiei, precum şi un bogat inventar de obiecte geto-dace din sec.I î.e.n. şi din sec. I e.n. Aceasta "Bîtcă" reprezentînd un pîntem de munte stîncos şi împădurit, cu maluri pripore, inaccesibile, putea justifica şi prin sine însăşi numele de Petrodava şi de Piatra. Este de presupus că întregul complex de aşezări dace de pe aria municipiului de azi purta numele de Petra "Piatra" al acestui deal central, iar cetatea (Bîtca Doamnei) îl va fi căpătat ulterior, sub forma Petrodava "Cetatea Petrei", atunci cînd a fost înfiinţată ca refugiu şi ca reşedinţă a conducerii tribului dacic respectiv.

S-a însuşit părerea referenţilor în sensul că şi aici, ca şi la Rîmnicu-Vîlcea, se poate aniversa 2000 de ani de la existenţa în aceste locuri a unui puternic centru de civilizaţie dacică, dar nu 2100 ani cum propune muzeul judeţean Neamţ, fiindcă această ultimă dată nu se confirmă prin nici un eveniment istoric palpabil. De asemenea, s-a întrunit consensul în Biroul Comisiei propunerea ca numele de Petrodava să fie atribuit municipiului Piatra Neamţ, pentru că numele românesc actual este cel puţin tot atît

./.

Anexa XXXI

Contrapunct... DEMNITATEA SUPRAVIEŢUIRII prin CULTURĂ

Scanned with OKEN Scanner

de preţios ca şi cel antic.

In concluzie, asupra discuţiilor din şedinţă, membrii Biroului Comisiei arheologice a Academiei de Stiinţe Sociale şi Politice apreciază că în actualele perimetre ale municipiilor Rîmnicu Vîlcea şi Piatra Neamţ se află vechile cetăţi dace (menţionate de Ptolomeu) şi anume Buridava respectiv Petrodava, de la a căror existenţă se poate considera că în anul viitor se vor împlini 2000 de ani.

PREŞEDINTELE
COMISIEI ARHEOLOGICE

prof.dr.D.M.Pippidi

Anexa
XXXI

Tovarăşului Preşedinte al Academiei
de Ştiinţe Sociale şi Politice a Republicii Soc.România

REFERAT

despre propunerea de a se sărbători la Piatra-Neamţ
2100 de ani de existenţă a cetăţii dace Petrodava

Studiind dosarul trimis de Comitetul judeţean P.C.R. Neamţ, care cuprinde, împreună cu o bogată documentare, propunerea, semnată de tov. Prim-Secretar judeţean Petru Enache, de a se sărbători în luna mai 1980 existenţa de "2100 de ani" a aşezării getodace Petrodava, în ipoteza localizării ei pe teritoriul municipiului actual Piatra-Neamţ, am de dat următoarele referinţe:

Deşi se bazează numai pe coordonatele aproximative ale hărţii lui Ptolemeu, fără o indicaţie mai precisă în acest izvor (cum ar fi de pildă situarea pe un anumit rîu ori pe lîngă un anumit munte) şi fără o confirmare prin vreo altă menţiune scrisă din antichitate (căci nici un alt izvor nu mai pomeneşte această localitate), localizarea Petrodavei la Piatra-Neamţ este foarte plauzibilă în orice caz cu mai mulţi sorţi de probabilitate decît alte identificări acceptate pînă acum pentru davae-le înşirate de geograful antic. Situarea cartografică de către Ptolemeu a acestei cetăţi dace coincide destul de convenabil cu regiunea actualului oraş Piatra-Neamţ.

De asemenea reprezintă o impresionantă indicaţie în favoarea acestei localizări şi coincidenţa toponimică dintre numele dac Petrodava şi numirea românească latină Piatra, fără ca diferenţa fundamentală dintre caracterul oriental (satem) al limbii tracodace şi originea occidentală (kentum) a celei latine să constituie un obstacol în calea acestei identităţi. Prezenţa unui termen comun în ambele categorii indoeuropene, cu acelaşi sens de "piatră"

Anexa
XXXII

Scanned with OKEN Scanner

E X T R A S

din procesul-verbal al şedinţei Biroului Comisiei arheologice a Academiei de Stiinţe Sociale şi Politice

Biroul Comisiei arheologice, în şedinţa sa din 29.V.1979, a luat în discuţie, la solicitarea Academiei de Stiinţe Sociale şi Politice, problema vechimii Buridavei şi Petrodavei (Rîmnicu-Vîlcea, respectiv Piatra Neamţ).

In legătură cu aceasta, prezentîndu-şi opiniile lor, doi dintre cei mai cunoscuţi specialişti, prof.univ.Dumitru Berciu şi dr.docent Radu Vulpe, care pe baza cercetărilor personale întreprinse în aceste obiective arheologice, precum şi a materialelor inedite descoperite între timp (ceea ce confirmă informaţiile rămase de la Ptolemeu), consideră că aceste cetăţi dace îşi au începuturile în urmă cu 2000 de ani.

In privinţa Buridavei, membrii Biroului Comisiei arheologice au apreciat că s-a făcut dovada că în zona respectivă a existat o puternică vatră de viaţă şi continuitate tracică, geto-dacă, daco-romană şi românească. Inscripţiile cu scriere latină şi greacă descoperite în perimetrul oraşului, precum şi monedele împăratului Augustus atestă existenţa în zona respectivă a unui puternic centru politic, economic şi militar, în fruntea căruia se găsea - acum 2000 ani - un rege, Thiamarcus, continuatorul tradiţiei statale statornicită de marele Burebista, localizată pe baza inscripţiilor amintite în cuprinsul municipiului Rîmnicu-Vîlcea. Numele acestui centru oppidano-orăşenesc geto-

./.

dac a fost păstrat de romani, pe care l-au dat castrului şi oraşului Buridava, azi Stolniceni, ca o dovadă a continuităţii. O documentare mereu sporită, an de an, oglindeşte procesul de contopire a "factorului geto-dac cu cel roman şi a sintezei daco-romane, care stă la baza etnogenezei noastre. In evul mediu "oraşul domnesc" - cum este numit într-un document al lui Mircea cel Bătrîn, din 1388, va juca un rol important în mişcarea culturală şi economică.

In legătură cu Petrodava, membrii Biroului Comisiei arheologice şi-au formulat părerea că localitatea Petrodavei la Piatra Neamţ cu acropola pe Bîtca Doamnei, este un fapt aproape sigur, deoarece acolo s-au găsit resturile unei cetăţi dace cu construcţii de piatră ca cele din Munţii Orăştiei, precum şi un bogat inventar de obiecte geto-dace din sec.I î.e.n. şi din sec. I e.n. Această "Bîtcă" reprezentînd un pîntem de munte stîncos şi împădurit, cu maluri pripore, inaccesibile, putea justifica şi prin sine însăşi numele de Petrodava şi de Piatra. Este de presupus că întregul complex de aşezări dace de pe aria municipiului de azi purta numele de Petra "Piatra" al acestui deal central, iar cetatea (Bîtca Doamnei) îl va fi căpătat ulterior, sub forma Petrodava "Cetatea Petrei", atunci cînd a fost înfiinţată ca refugiu şi ca reşedinţă a conducerii tribului dacic respectiv.

S-a însuşit părerea referenţilor în sensul că şi aici, ca şi la Rîmnicu-Vîlcea, se poate aniversa 2000 de ani de la existenţa în aceste locuri a unui puternic centru de civilizaţie dacică, dar nu 2100 ani cum propune muzeul judeţean Neamţ, fiindcă această ultimă dată nu se confirmă prin nici un eveniment istoric palpabil. De asemenea, s-a întrunit consensul în Biroul Comisiei propunerea ca numele de Petrodava să fie atribuit municipiului Piatra Neamţ, pentru că numele românesc actual este cel puţin tot atît

./.

Anexa XXXI

Scanned with OKEN Scanner

de prețios ca și cel antic.

In concluzie, asupra discuțiilor din ședință, membrii Biroului Comisiei arheologice a Academiei de Stiințe Sociale și Politice apreciază că în actualele perimetre ale municipiilor Rîmnicu Vîlcea și Piatra Neamț se află vechile cetăți dace (menționate de Ptolomeu) și anume Buridava respectiv Petrodava, de la a căror existență se poate considera că în anul viitor se vor împlini 2000 de ani.

PREȘEDINTELE
COMISIEI ARHEOLOGICE

prof.dr.D.M.Pippidi

Anexa
XXXI

Tovarășului Președinte al Academiei
de Științe Sociale și Politice a Republicii Soc.România

REFERAT

despre propunerea de a se sărbători la Piatra-Neamț
2100 de ani de existență a cetății dace Petrodava

Studiind dosarul trimis de Comitetul județean P.C.R. Neamț, care cuprinde, împreună cu o bogată documentare, propunerea, semnată de tov. Prim-Secretar județean Petru Enache, de a se sărbători în luna mai 1980 existența de "2100 de ani" a așezării getodace Petrodava, în ipoteza localizării ei pe teritoriul municipiului actual Piatra-Neamț, am de dat următoarele referințe:

Deși se bazează numai pe coordonatele aproximative ale hărții lui Ptolemeu, fără o indicație mai precisă în acest izvor (cum ar fi de pildă situarea pe un anumit rîu ori pe lîngă un anumit munte) și fără o confirmare prin vreo altă mențiune scrisă din antichitate (căci nici un alt izvor nu mai pomenește această localitate), localizarea Petrodavei la Piatra-Neamț este foarte plauzibilă în orice caz cu mai mulți sorți de probabilitate decît alte identificări acceptate pînă acum pentru davae-le înșirate de geograful antic. Situarea cartografică de către Ptolemeu a acestei cetăți dace coincide destul de convenabil cu regiunea actualului oraș Piatra-Neamț.

De asemenea reprezintă o impresionantă indicație în favoarea acestei localizări și coincidența toponimică dintre numele dac Petrodava și numirea românească latină Piatra, fără ca diferența fundamentală dintre caracterul oriental (satem) al limbii tracodace și originea occidentală (kentum) a celei latine să constituie un obstacol în calea acestei identități. Prezența unui termen comun în ambele categorii indoeuropene, cu același sens de "piatră"

Anexa
XXXII

Scanned with OKEN Scanner

n-ar constitui o excepţie izolată, căci şi multe alte cuvinte de străveche origine indoeuropeană s-au păstrat deopotrivă în limbile occidentale şi în cele orientale, cum este cazul cu mater "mamă", dom "casă", vidi "am văzut"; duo,dva "doi"; tres, treis,tri,drei, "trei" etc., care sînt atestate atît în greacă, latină, celtică, germană, cît şi în sanscrită, iraniană, tracă, slavă. Şi exemplele similare ar putea fi citate într-un număr considerabil. De altfel, este stabilit că în limba latină cuvîntul petra "piatră" era popular regional, derivat din cel asemănător grecesc şi că puriştii limbii literare latine greu îl tolerau în locul echivalentului indigen străvechi saxum ("piatră"). Cu atît mai verosimilă devine existenţa unui cuvînt petra în limba daco-geţilor cu cît se reîntîlneşte în Dacia şi în numele staţiunii stradale Petrae dintre Germisara şi Aquae, şi foarte frecvent în toponimia tracilor balcanici: Petra (una în Macedonia şi alta în ţinutul maedi-lor traci), Petriza (în Dardania), Petres (în Moesia Superioară), Markipetra (lîngă Serdica). Nu lipseşte nici în toponimia ilirică: Petra, poziţia fortificată de lîngă Dyrrhachium unde Pompeius a repurtat o efemeră biruinţă asupra lui Iulius Caesar. În favoarea identităţii toponimice dintre Petrodava dacă şi Piatra (-Neamţ) vine ca o explicaţie logică existenţa unui acelaşi element topografic local care în toate timpurile a trebuit să sugere acelaşi nume. E vorba de dealul "Pietricica" din mijlocul actualului municipiu, foarte caracteristic prin aspectul său stîncos, golaş, izolat şi predominant.

Cît despre dovezile arheologice ale unui centru de populaţie geto-dacă din sec.II î.e.n. pînă la finele secolului I e.n., deci şi din epoca lui Burebista, pe tot teritoriul oraşului Piatra-N. şi în împrejurimi, de la Bîtca Doamnei pînă la Calu-Piatra Şoimului şi de la Dărmăneşti pînă în inima oraşului şi pînă la Văleni, au fost descoperite atît de dese şi de caracteristice, încît se adaug ca un alt argument important pentru localizarea unui oppidum de

seamă ca Petrodava, pe această arie. Localizarea pare atît de puternic fundamentată de argumentul cartografic, de cel toponimic şi de cel arheologic, încît abia dacă ar mai fi nevoie de confirmarea printr-o precizie scrisă. Este şi motivul pentru care a fost acceptată de unanimitatea cercetătorilor care au avut prilejul s-o ia în consideraţie, neputîndu-i opune o alta.

Dintre diferitele puncte arheologice de pe cuprinsul municipiului Piatra (numele propriu-zis al oraşului, căci distinctivul "Neamţ", referitor la judeţ, nu reprezintă decît o inovaţie administrativă modernă), cel care se impune prin excelenţă ca o fortificaţie de tip oppidum pentru a fi anume identificat cu cetatea Petrodava,este, fără nici o îndoială, Bîtca Doamnei, înălţime proeminentă din marginea de vest a oraşului, unde s-au descoperit prin săpăturile regretatului N.Gostar, resturile unei cetăţi dace cu construcţii de piatră ca cele din munţii Orăştiei, precum şi u bogat şi frumos inventar de obiecte geto-dace din sec.I î.e.n. şi din sec.I e.n. Această "Bîtcă", reprezentînd un pinten de munte stîncos şi împădurit, cu maluri pripore, inaccesibile, putea justifica şi prin sine însăşi numele de Petrodava şi de Piatra.Totuş n-am socotit oportun să excludem de la această continuitate toponimică dealul "Pietricica" din centrul oraşului, care este mult mai mare şi de un aspect pietros mult mai izbitor. Ar fi, poate, de presupus că întregul complex de aşezări dace de pe aria municipiului de azi purta numele de Petra "Piatra" al acestui deal central iar cetatea de la Bîtca Doamnei îl va fi căpătat mai apoi, sub forma Petro-dava "Cetatea Petrei", atunci cînd a fost înfiinţată ca refugiu şi ca reşedinţă a conducerii tribului respectiv.

Oricare ar fi soluţia acestei chestiuni de amănunt, localizarea Petrodavei la Piatra-Neamţ, cu acropolea pe Bîtca Doamnei, rămîne un fapt aproape sigur, aşa că propunerea de sărbătorire formulată de autorităţile judeţene P.C.R. apare foarte îndreptăţită. În ce priveşte cifra de "2100 de ani" a aniversării,

Anexa XXXII

Scanned with OKEN Scanner

ducîndu-ne la anul 120 î.e.n., o găsesc arbitrară, necorespunzînd nici unui eveniment istoric anumit, nici măcar datei de întemeiere a cetăţii de la Bîtca Doamnei, pe care n-avem cum s-o cunoaştem cu atîta precizie. Dar, în lipsa unei atare precizii, putem s-o acceptăm ca dată simbolică a unei perioade în care şi cetatea, şi complexul de aşezări geto-dace de la Piatra-Neamţ, ca şi numele Petrodava, au existat îndubitabil. Ptolemeu a preluat acest nume de la înaintaşul său Marinus din Tyr, care la rîndul lui îl deţinea din harta oficială a lui Agrippa de pe vremea împăratului August, unde fusese înregistrat pe baza unor informaţii şi mai vechi.

Foarte îndreptăţită este propunerea ca să se procedeze la dezvelirea resturilor de pe Bîtca Doamnei, cu prilejul sărbătoririi proiectate. Timpul foarte scurt nu va putea îngădui pînă atunci o explorare totală a cetăţuii, precum ar fi de dorit, dar lucrările ar urma să fie continuate ulterior, cu un colectiv mai numeros de arheologi, din toată ţara, alcătuit atît din cercetători ai antichităţii cu experienţă în explorările din munţii Orăştiei, cît şi din specialişti în arheologia medievală, pentru a se putea distinge cu o competentă precizie zidurile în adevăr dace de cele construite în secolele XII-XIV. De asemenea se vor impune măsuri de consolidare şi de protecţie a zidurilor descoperite, precum şi mijloace pentru valorificarea lor educativă şi turistică.

Este atrăgătoare şi ideea unui monument al continuităţ care de pe vîrful semeţ al Bîtcii să domine valea Bistriţei şi însăşi vatra municipiului, amintind de succesiunea de la geţii şi dacii Statului centralizat al lui Burebista la reînvierea vieţii de Stat a populaţiei româneşti din Moldova liberată de asupririle marilor migraţii.

Mult mai greu, însă, ar putea să întrunească un consens unanim propunerea ca numele de Petrodava să fie atribuit municipiului Piatra-Neamţ. Ca adaus la numele actual (un fel de "Petrodava-Piatra-Neamţ") ar echivala cu un pleonasm grecoşi inutil, căci ambele nume conţin termenul petra "piatră", iar ca înlocuitor integral al numelui românesc actual, care îşi are rostul şi istoricul său, cel puţin tot atît de preţios ca şi cel antic, ar fi o eroare, mai ales că s-ar renunţa la o formă reală, vie, actuală, pentru o reminiscenţă străveche, cu o localizare insuficient asigurată concret, oricît de serioase apar argumentele pe care se sprijină teoretic.

De aceea închei prezentul Referat cu recomandarea ca să se ia în consideraţie, ca justificate din principiu, propunerile Comitetului judeţean P.C.R. din Piatra-Neamţ cu privire la comemorarea Petrodavei pe linie de Stat, în legătură cu aniversarea a 2050 de ani de la primul Stat geto-dac centralizat, excepţîndu-se doar ideea de a se modifica numele actual al municipiului, ide care implică serioase rezerve.

28 mai 1979

prof.univ. dr.-doc. Radu Vulpe

Membru al Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice

Anexa XXXII

Scanned with OKEN Scanner

Referat

Sosit îndreptățită și susțin propunerea forurilor locale de paritid și de stat ca în cadrul manifestărilor ce vor avea loc în 1980 pentru aniversarea a 2000 ani de la crearea primului sta dac centralizat și independent de către Burebista, să aibe loc și sărbătorirea a 2000 ani de existență istorică a municipiului Piatra Neamț. In perimetrul acestui oraș a fost descoperită una dintre cele mai importante cetăți dacice cu incintă de piatră, cu terase de locuire, palisadă de apărare, precum și cu urme de intensă folosire a locului întărit. Nu fără temei, geograful grec Ptolemeu enumăra, între cele 44 așezări dacice, -davae-, una cu numele de PETRODAVA, un toponim de origine certă traco-dacică și care ne amintește numele scrijelat pe un denar republican roman, -Petr. Bogatele materiale arheologice scoase din săpăturile arheologice sistematice au pus în evidență, în zona respectivă, prezența în epoca lui Burebista și ulterior, -adecă acum 2000 ani, -a unui puternic centru de civilizație, politic, economic și militar, care poate fi identificat cu vechea Petrodava. Menționam că aceasta este singura cetate de piatră geto-dacă de la răsărit de Carpați, care făcea parte din acelaș sistem de apărare cu cetățile dacice din Transilvania, ca sistem unitar. Importurile descoperite pe înălțimea Bîtca Doamnei atestă de asemenea și o viață economico-comercială prosperă a acestui centru. Asocierea numelui Petrodava la acela al orașului actual, mi se pare întemeiată.-

D. Berciu

(Prof. dr. doc. D. Berciu)

28.V.1979

Anexa XXXIII

PARTIDUL COMUNIST ROMÂN

COMITETUL CENTRAL

CANCELARIA

Nr. 3555/3164 64/A 21 august 1979

Către

COMITETUL JUDETEAN PCR NEAMT

Tov. prim-secretar

Vă comunicăm că Secretariatul C.C. al P.C.R. a aprobat propunerile cuprinse în materialul alăturat privind marcarea a 2000 de ani de atestare documentară a cetății dace Petrodava (în prezent Piatra Neamț).

CANCELARIA CC AL PCR

SD/PV. 6 ex.

Anexa XXXIV

Scanned with OKEN Scanner

PARTIDUL COMUNIST ROMAN
Comitetul judeţean Neamţ

C ă t r e,
COMITETUL CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMAN

In anul 1980 se împlinesc 2100 de ani de existenţă a aşezării geto-dacice Petrodava, localizată pe teritoriul municipiului Piatra Neamţ. Rezultatele cercetărilor arheologice situează municipiul Piatra Neamţ printre cele mai vechi aşezări din ţara noastră.

Marcarea acestui eveniment, cu profunde rezonanţe în istoria poporului român, constituie un prilej de atestare a continuităţii neîntrerupte de viaţă materială şi spirituală pe aceste meleaguri. Menţionăm că propunerea Comitetului judeţean de partid a fost avizată favorabil de secţia de specialitate a Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice.

Supunem spre aprobare Secretariatului C.C. al P.C.R. următorul plan de măsuri pentru a marca sărbătorirea a 2000 de ani de existenţă a aşezării geto-dacice Petrodava:

1. Organizarea la Piatra Neamţ, în luna mai 1980, a unei adunări populare, cu care prilej să fie evocată existenţa de 2000 de ani a acestei localităţi, aportul locuitorilor acestor plaiuri la păstrarea fiinţei naţionale şi de stat, la lupta pentru unitate şi independenţă, pentru făurirea noii orînduiri sociale.

Exprimînd gîndurile şi sentimentele de dragoste şi caldă recunoştinţă ale comuniştilor, ale tuturor oamenilor muncii din judeţ Comitetul judeţean Neamţ al P.C.R., roagă pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, preşedintele Republicii Socialiste România şi pe tovarăşa Elena Ceauşescu să onoreze cu prezenţa evocarea acestui eveniment.

./.

Ordinul "Steaua Republicii Socialiste România" clasa I.

2. Ridicarea unui monument care să simbolizeze existenţa de milenii a poporului român pe aceste meleaguri, lupta lui pentru unitate statală şi independenţă naţională, pentru victoria revoluţiei şi construcţiei socialiste.

3. Pregătirea unei sesiuni de comunicări ştiinţifice consacrată acestui eveniment, la care să-şi aducă contribuţia şi specialiştii din principalele instituţii de cercetare şi învăţămînt din ţară.

4. Reorganizarea tematică a Muzeului judeţean de istorie în vederea prezentării luptei de milenii a poporului român pentru unitate şi independenţă, pentru dreptate socială şi naţională, a marilor realizări din anii socialismului. Punerea în circuitul turistic a mărturiilor de civilizaţie şi cultură geto-dacice din zonă.

5. Editarea unei monografii şi a unui album care să redea trecutul de luptă al locuitorilor din această zonă, marile realizări obţinute în anii construcţiei socialiste.

6. Realizarea unei plachete, a unei insigne jubiliare şi tipărirea unor timbre şi efecte poştale.

7. Televiziunea şi Studioul "Alexandru Sahia" să realizeze filme documentare care să pună în valoare vestigiile istorice ale acestor meleaguri.

8. Atribuirea numelor Petrodava, Burebista şi Decebal unor instituţii de învăţămînt şi cultură, precum şi unor pieţe şi străzi din municipiul Piatra Neamţ.

9. Realizarea în Parcul municipiului, cu sprijinul Uniunii Artiştilor Plastici şi Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste, a unor lucrări de artă care să glorifice eroismul maselor

./.

Anexa XXXIV

Scanned with OKEN Scanner

- 3 -

care au luptat pentru unitatea statală şi independenţa naţională a poporului român.

10. Dezvelirea unei placi memoriale care sa eternizeze sărbătorirea acestui eveniment.

11. La festivităţile prilejuite de aniversarea Petrodavei să fie invitaţi şi reprezentanţi din oraşul Ohrid (R.S.F. Iugoslavi cu care municipiul are relaţii permanente)

In întîmpinarea evenimentului se vor organiza largi acţiuni politice şi de educare patriotică, revoluţionară a oamenilor muncii, în spiritul documentelor programatice ale celui de al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, al tezelor cuprinse în operele tovarăşului Nicolae Ceauşescu.

PRIM SECRETAR,
Petru Enache

Anexa XXXIV

PARTIDUL COMUNIST ROMÂN
COMITETUL CENTRAL
CANCELARIA
Nr. 7/1

6 martie 1980

Către
COMITETUL JUDEŢEAN DE PARTID NEAMŢ
Tov. prim-secretar

Vă comunicăm că a fost aprobată propunerea alăturată privind textul plăcii memoriale ce va fi dezvelită în municipiul Piatra Neamţ.

SECRETARIA CC AL PCR,

GA/01/4 ex.

Anexa XXXV

Scanned with OKEN Scanner

Tovarăşului

NICOLAE CEAUŞESCU

Secretar general al Partidului Comunist Român

Hotărîrea Secretariatului C.C. al P.C.R. nr. 355/3164 din 21 august 1979 privind marcarea a 2000 de ani de atestare documentară a cetăţii dace Petrodava prevede dezvelirea unei plăci memoriale care să eternizeze evenimentul.

Supunem spre aprobare următorul text:

"S-a dezvelit această placă în prezenţa tovarăşului Nicolae Ceauşescu, secretar general al Partidului Comunist Român, preşedintele Republicii Socialiste România şi a tovarăşei Elena Ceauşescu, cu prilejul aniversării a două milenii de atestare documentară a cetăţii dacice Petrodava, localizată aici pe teritoriul municipiului Piatra Neamţ, simbol al existenţei şi continuităţii neîntrerupte a poporului român în vatra strămoşească".

Mai 1980

Vă rog să aprobaţi.

3.XII.1980
IR/PE/1 ex.

Anexa XXXV

REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA
CONSILIUL POPULAR AL JUDEŢULUI NEAMŢ
COMITETUL EXECUTIV

DECIZIE

Comitetul executiv al Consiliului popular al judeţului Neamţ;

Avînd în vedere prevederile art. 25 şi ale art. 27 litera „l" din Legea nr. 57/1968 de organizare şi funcţionare a consiliilor populare, precum şi Scrisoarea nr. 3555/3064/1979 a Cancelariei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, prin care s-au aprobat propunerile privind marcarea a 2000 de ani de atestare documentară a cetăţii Petrodava;

Ţinînd seama de necesitatea aducerii la îndeplinire a măsurilor privind organizarea şi desfăşurarea manifestărilor prilejuite de împlinirea a 2000 de ani de existenţă şi continuitate a vechii aşezări geto-dacice „Petrodava", aprobate de Secretariatul Comitetului judeţean Neamţ al Partidului Comunist Român;

În temeiul dispoziţiilor art. 36 din Legea nr. 57/1968 de organizare şi funcţionare a consiliilor populare;

D e c i d e:

Art. 1. Adoptă „Programul de măsuri privind organizarea şi desfăşurarea, în luna mai 1980, a manifestărilor prilejuite de împlinirea a 2000 de ani de existenţă şi continuitate a vechii aşezări geto-dacice — „PETRODAVA", conform anexelor nr. 1-5 ce fac parte integrantă din decizie.

Art. 2. Comitetul executiv al Consiliului popular al municipiului Piatra Neamţ şi Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă, vor aduce la îndeplinire prezenta decizie.

PREŞEDINTE,
Gheorghe Manta

SECRETAR,
Mihai Boiciu

Nr. 359
din 15 septembrie 1979

Anexa XXXVI

Scanned with OKEN Scanner

CONSILIUL POPULAR AL JUDEȚULUI NEAMȚ
COMITETUL EXECUTIV

PROGRAM

privind marcarea a 2000 de ani de atestare a așezării dacice „PETRODAVA", pe teritoriul municipiului Piatra Neamț

În baza aprobării de către Secretariatul Comitetului Central al Partidului Comunist Român, comunicată cu adresa nr. 3555/3064 din 21 august 1979, privind propunerile pentru întîmpinarea și sărbătorirea a 2000 de ani de existență și continuitate a așezării geto-dacice Petrodava, astăzi municipiul Piatra Neamț, și a măsurilor adoptate de Secretariatul Comitetului județean Neamț al P.C.R., Comitetul executiv al Consiliului popular al județului Neamț stabilește următoarele :

1. Se constituie Comandamentul pentru coordonarea acțiunilor ce vor avea loc în perioada septembrie 1979 — mai 1980, alcătuit din :

— reprezentanți ai conducerilor județean și municipale de partid și de stat ;
— reprezentanți ai Comitetului de cultură și educație socialistă ;
— conducători de unități economice și instituții social-culturale ;
— reprezentanți ai unor instituții și organisme județene și municipale de specialitate ;
— reprezentanți ai oamenilor muncii din municipiul Piatra Neamț.

(Anexa 1)

2. Comitetul executiv al Consiliului popular județean, împreună cu Consiliul popular al municipiului Piatra Neamț, vor crea condițiile necesare pentru efectuarea lucrărilor de amenajări pe teritoriul municipiului, pe Bîtca Doamnei și la clădirile ce vor fi redistribuite pentru mai buna folosire a spațiului existent în vederea pregătirii sărbătoririi existenței bimilenare a municipiului, pe baza unor documentații ce se vor elabora pînă la 20 septembrie 1979.

(Anexa 2)

3. Comitetul județean de cultură și educație socialistă, prin Complexul muzeal județean, va elabora și definitiva pînă la data de 15 oct. 1979, noua tematică a Muzeului de istorie din Piatra Neamț, muzeu ce va înfățișa întreaga dezvoltare economico-socială și culturală din această parte a țării, din cele mai vechi timpuri, lupta de milenii a poporului român pentru unitate și independență, pentru dreptate socială și națională, precum și marile realizări din anii socialismului.

(Anexa 3)

4. Comitetul județean de cultură și educație socialistă va întreprinde măsurile corespunzătoare pentru ca, prin Consiliul Culturii și Educației Socialiste, să se asigure ridicarea în municipiul Piatra Neamț a unui monument care să simbolizeze existența de milenii a poporului român pe aceste meleaguri, lupta lui pentru unitate statală și independență națională, pentru victoria revoluției și construcției socialiste. Totodată, în parcul Cozla, cu sprijinul U.A.P. și C.C.E.S. se vor amplasa lucrări de artă care să glorifice eroismul maselor populare ce au luptat pentru unitatea statală și independența națională a poporului român.

Termen — 15 septembrie 1979

5. Comitetul județean de cultură și educație socialistă va face demersurile necesare pentru aprobarea textului și va confecționa prin I.S. „Marmura" București, placa comemorativă ce se va dezveli cu prilejul sărbătoririi.

Termen — 1 octombrie 1979

6. Consiliul popular al municipiului Piatra Neamț și Complexul muzeal județean își vor confecționa cărți de onoare în care, începînd de la data sărbătoririi, se vor consemna principalele evenimente, vizite, faptele deosebite din viața și munca locuitorilor municipiului.

7. Comitetul de cultură și educație socialistă va pregăti pînă la 1 octombrie 1979, machete pentru :

— afișul sărbătoririi care se va tipări într-un tiraj de 3000 de exemplare ;
— placheta jubiliară din bronz care se va turna în 500 de exemplare ;
— insigna jubiliară care se va realiza în 3000 exemplare;
— cheia orașului care se va realiza din metal inoxidabil în 10 exemplare.

Comitetul executiv al Consiliului popular județean și

Anexa XXXVI

Scanned with OKEN Scanner

Consiliul popular municipal vor lua măsuri pentru realizarea materialelor de mai sus pînă la 1 martie 1980.

8. Comitetul județean de cultură și educație socialistă, împreună cu Consiliul popular al municipiului Piatra Neamț, se vor îngriji de elaborarea și editarea unei monografii și a unui album care să redea trecutul de luptă al locuitorilor din această zonă, marile realizări obținute în anii construcției socialismului. Pentru elaborarea monografiei se constituie colectivul alcătuit din :

— Gheorghe Bunghez	— președintele C.J.C.E.S.
— Marcel Drăgotescu	— vicepreședinte al C.J.C.E.S.
— Nicolae Cojocaru	— secretar al comit. municipal de partid, vicepreședinte al Consiliului popular municipal Piatra Neamț.
— Ștefan Cucoș	— director Complexul muzeal județean
— Ionel Marin	— profesor, directorul Universității cultural-științifice din Piatra Neamț
— Valentin Ciucă	— directorul Școlii populare de artă din Piatra Neamț
— Constantin Bostan	— bibliotecar pr., secretar b.o.b., și președinte al C.O.M. de la Biblioteca județeană Piatra Neamț.
— Constantin Cucu	— ziarist redacția gazetei „Ceahlăul"
— Vasile Orășanu	— activist al Comit. jud. al P.C.R.
— Mircea Filipescu	— director al Direcției județene de statistică Neamț

Termen — 15 martie 1980

9. Comitetul județean de cultură și educație socialistă, Direcția județeană de poștă și telecomunicații vor face demersurile necesare la Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor pentru realizarea unei emisiuni filatelice de trei valori, a unui plic „prima zi" și a trei ilustrate de maximafilie dedicte sărbătoririi , care vor fi puse în circulație în luna mai 1980.

Termen — 1 octombrie 1979

10. Comitetul executiv al Consiliului popular județean va elabora și înainta Consiliului de Stat proiectul de decret pentru atribuirea următoarelor nume :

a) **Piața „Petrodava"** — actualei piețe situată între Casa de cultură a sindicatelor și hotelul „Central" care nu are în prezent o denumire.

b) **Bulevardul „Decebal"** — actualei străzi Bicazului, în prelungire cu strada Petru Movilă, pînă la ieșirea spre Bicaz.

c) **Cartierul „Decebal"** — actualului cartier Precista delimitat de b-dul Republicii, str. Bistriței, str. Ștefan cel Mare și str. Arcului, care în final va avea peste 6000 apartamente.

d) **Bulevardul „Traian"** — actualei străzi Victoriei, delimitată de pîrîul Cuiejdi și limita municipiului spre Bacău.

e) **Strada „Burebista"** — actualei străzi Speranței, delimitată de str. Maiakovschi și str. Bicazului.

f) **Muzeul de istorie „Petrodava"** — actualului muzeu de istorie din municipiul Piatra Neamț.

Termen — 1 octombrie 1979

11. Consiliul popular municipal va solicita sprijinul Televiziunii și al Studioului „Alexandru Sahia" pentru realizarea unor filme documentare care să pună în valoare vestigiile istorice ale acestor meleaguri.

Termen — 1 octombrie 1979

12. Consiliul popular al municipiului Piatra Neamț va invita din timp la festivitățile prilejuite de aniversarea „Petrodavei" reprezentanți ai orașului Orhid (R.S.F. Iugoslavia) cu care municipiul are relații permanente, ca și reprezentanți ai tuturor orașelor din țară care și-au sărbătorit existența mai mult decît milenară.

13. Începînd din luna septembrie 1979, în adunările cetățenești, în întreprinderi, instituții, școli, case de cultură, cluburile și bibliotecile de pe raza municipiului, se vor desfășura acțiuni de popularizare și cunoaștere de către oamenii muncii a trecutului istoric, a evoluției social-economice a municipiului Piatra Neamț — subliniindu-se continuitatea neîntreruptă de locuire de peste două milenii, lupta maselor populare împotriva exploatării feudale și capitaliste, tradițiile revoluționare muncitorești, socialiste și comuniste și mai ales, succesele obținute în anii socialismului, cînd orașul a devenit unul dintre importantele centre economice, culturale și turistice ale țării.

14. În luna noiembrie 1979, Consiliul municipal Piatra Neamț de educație politică și cultură socialistă va declanșa ediția

Anexa XXXVI

Scanned with OKEN Scanner

jubiliară a concursului cultural-artistic „Petrodava", integrată în etapa de masă a celei de-a III-a ediții a Festivalului Național „Cîntarea României", urmînd ca cele mai bune formații artistice să participe la realizarea spectacolului omagial dedicat sărbătoririi.

15. C.J.C.E.S., Consiliul județean al sindicatelor, Comitetul județean UTC și Consiliul județean al Organizației pionierilor, vor organiza și declanșa în luna octombrie 1979 un concurs de creație tehnico-științifică și literar-artistică, ce va fi finalizat în luna aprilie 1980, prin tipărituri corespunzătoare și o mare expoziție județeană.

16. Cineclubul „Petrodava" din Piatra Neamț va realiza în perioada septembrie — decembrie 1979, filmul documentar omagial „Petrodava 2000", care va fi folosit în organizarea acțiunilor cultural-educative.

17. Teatrul Tineretului din Piatra Neamț va reface pînă în ianuarie 1980 spectacolul „Muntele" de D.R. Popescu ce va figura printre reluările stagiunii 1979—1980. Totodată va pregăti un spectacol politic dedicat evenimentului.

Termen — 1 aprilie 1980

18. C.J.C.E.S. în colaborare cu Academia de Științe Sociale și Politice, Institutul de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., Muzeul de istorie a P.C.R., a mișcării revoluționare și democratice din România și Institutul de Istorie „Nicolae Iorga" va organiza sesiunea omagială de referate și comunicări științifice „Petrodava — trecut, prezent și viitor", la care să-și aducă contribuția și specialiștii din pricinpalele instituții de cercetare și învățămînt din țară.

Termen — aprilie 1980

19. Filiala Neamț a U.A.P. va organiza, cu eventuala colaborare a UAP, o expoziție omagială consacrată evenimentului

Termen — aprilie 1980

20. Biblioteca județeană, Filiala județeană a Arhivelor Statului și Oficiul județean al patrimoniului cultural național, vor organiza o expoziție de carte veche, presă și tipărituri „Petrodava 2000".

Termen — martie 1980

21. Filiala Neamț a A.F.R. va organiza o expoziție de maximafilie și filatelie, în cadrul căreia se vor difuza și emisiunile filatelice dedicate evenimentului.

Termen — aprilie 1980

22. Intreprinderea cinematografică județeană va organiza la cele două cinematografe din municipiul Piatra Neamț, începînd din luna noiembrie 1979, festivaluri periodice ale filmelor cu tematică istorică, patriotică, revoluționară, cu filme inspirate din epopeea construcției socialiste, iar în completare la filmele programate, cicluri de filme documentare adecvate.

23. Complexul muzeal județean va lansa volumul omagial „Memoria Antquitatis" ce va cuprinde referatele și comunicările sesiunii științifice „Petrodava 2000".

Termen — mai 1980

24. C.J.I.C.P.M.A.M. și Școala populară de artă vor organiza la sediul școlii o expoziție județeană de creație populară și vor edita un volum de creații literare consacrate evenimentului.

Termen — martie 1980

25. Gazeta județeană „Ceahlăul" va publica în toată această perioadă materiale adecvate, va consacra unul din numerele sale evenimentului sărbătorit și va edita un supliment literar-artistic. Comitetul județean de cultură și educație socialistă va lua măsuri de popularizarea evenimentului în publicațiile centrale de mare tiraj, „Contemporanul", „România literară", „Flacăra", etc.

26. Pe lîngă manifestările politice și cultural-artistice se va pregăti la Casa de cultură a sindicatelor din Piatra Neamț un mare spectacol festiv dedicat evenimentului, susținut de artiști amatori și profesioniști cu precădere din rîndul laureaților celor două ediții ale Festivalului național „Cîntarea României". Pentru realizarea spectacolului se va elabora scenariu pînă la data de 1 noiembrie 1979. Colectivul de coordonare a spectacolului este alcătuit din :

— Gheorghe Bunghez	— președinte C.J.C.E.S. Neamț ;
— Nicolae Cojocaru	— secretar al Comitetului municipal de partid, vicepreședinte al Consiliului popular municipal Piatra Neamț
— George Bararu	— director C.J.I.C.P.M.A.M. ;
— Emil Mandric	— director al Teatrului Tineretului, regizor ;
— Eduard Covali	— regizor, Teatrul Tineretului
— Alexandru Dabija	— asistent regie la Teatrul Tineretului ;
— Cornel Nicoară	— actor, director adj. al Teatrului Tineretului ;

Anexa
XXXVI

Scanned with OKEN Scanner

— Constantin Alupului — membru al biroului executiv al Consiliului municipal al sindicatelor Piatra Neamț ;
— Gheorghe Gâină — secretar al Comitetului județean Neamț al UTC ;
— Dumitru Luca — director al Casei de cultură a sindicatelor Piatra Neamț ;
— Constantin Popovici — locotenent, conducătorul Fanfarei militare ;
— Constantin Zaharia — instructor C.J.I.C.P.M.A.M. ;
— Vasile Jurje — pictor-scenograf la Teatrul Tineretului.

Colectivul va antrena la realizarea spectacolului și alte cadre de specialitate și factori de răspundere din municipiu, iar prin CJCES se va solicita consultarea de specialitate a ICED București.

27. Consiliul județean de educație fizică și sport va organiza în perioada septembrie 1979 — mai 1980 o suită de întreceri sportive dotate cu Cupa „Petrodava 2000", spectacole sportive, turnee și demonstrații. (Anexa 4).

28. În luna mai 1980 se va organiza o mare adunare populară cu care prilej să fie evocată existența a 2000 de ani a acestei localități, aportul locuitorilor la păstrarea ființei naționale și de stat, la lupta pentru unitate și independență, pentru făurirea noii orînduiri sociale.

Exprimînd gîndurile de dragoste și caldă recunoștință ale comuniștilor, ale tuturor oamenilor muncii din județ, biroul Comitetului județean Neamț al P.C.R. a rugat pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al PCR, președintele Republicii Socialiste România și pe tovarășa Elena Ceaușescu, să onoreze cu prezența evocarea marelui eveniment din viața municipiului Piatra Neamț.

Pregătirea și desfășurarea adunării populare va fi coordonată de un colectiv prevăzut în anexa nr. 5, iar adunarea va avea loc în unul din amplasamentele menționate în schițele ce însoțesc anexa.

29. În ziua manifestărilor oficiale, cu prilejul prezenței în județ a conducerii superioare de partid și de stat, pe lîngă vizitarea unor obiective economico-sociale din industrie și agricultură, se vor include în program și :

a) dezvelirea plăcii comemorative de pe clădirea Muzeului de istorie al municipiului Piatra Neamț (Strada Chimiei nr. 10) ;

b) inaugurarea și vizitarea expoziției de bază a Muzeului de istorie ;

c) vizitarea expoziției de creație științifico-tehnică ;

d) dezvelirea monumentelor de artă și inaugurarea Complexului arheologic de pe Bîtca Doamnei ;

e) participarea la spectacolul de gală dedicat evenimentului.

30. Pentru realizarea tuturor prevederilor de mai sus, pînă la 20 septembrie 1979, se va întruni Comandamentul stabilit în anexa 1, care, apoi, lunar, va analiza stadiul realizării sarcinilor din prezentul plan.

Decadal, se vor întruni colectivele menționate și vor adopta măsurile operative ce se impun.

31. Unitățile economico-sociale și culturale din județ vor pune la dispoziția organizatorilor machete, tipărituri, mostre de produse, acte constitutive, diplome, distincții, hărți, planșe, filme, diapozitive și fotografii, obiecte de artă și alte materiale necesare reorganizării tematice a Muzeului de istorie „Petrodava".

32. Comitetul executiv al Consiliului popular județean, în spiritul art. 17 din Hotărîrea adoptată de sesiunea din 1 septembrie 1979, va lua măsuri pentru asigurarea în statul de funcțiuni al Complexului muzeal județean a posturilor necesare, în funcție de numărul colecțiilor (conform Decretului 703/1973, republicat la 28 decembrie 1977) ca și a noului spațiu al muzeului și a volumului de lucrări ce se vor efectua la sediul acestuia și pe Bîtca Doamnei.

Termen — 1 decembrie 1979

33. Comitetul executiv al Consiliului popular municipal Piatra Neamț, va organiza, în perioada octombrie — noiembrie 1979, adunări populare pe circumscripții electorale și va antrena masele de cetățeni la acțiuni patriotice, de înfrumusețare și bună gospodărire a orașului.

Comitetul județean de cultură și educație socialistă și Consiliul popular municipal Piatra Neamț, sub conducerea organelor și organizațiilor de partid, vor desfășura o amplă muncă politică și cultural-educativă, de mobilizare a tuturor oamenilor muncii pentru a întîmpina cel de al XII-lea Congres al P.C.R., aniversarea a 2050 de ani de la constituirea primului stat dac centralizat și independent și sărbătorirea a 2000 de ani de atestare și continuitate neîntreruptă pe teritoriul anticei așezări Petrodava, astăzi municipiul Piatra Neamț, cu realizări exemplare în toate domeniile vieții economice și sociale, prin

Anexa XXXVI

Scanned with OKEN Scanner

înfăptuirea şi depăşirea prevederilor de plan şi a angajamentelor asumate în întrecerea socialistă, prin ridicarea pe noi trepte de progres şi civilizaţie a municipiului şi judeţului, în spiritul documentelor de partid şi de stat, a sarcinilor trasate de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretarul general al Partidului, preşedintele Republicii Socialiste România.

NOTA : Anexele 2—5 s-au comunicat celor interesaţi prin grija Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă.

14

Anexa XXXVI

Simpozionul: „Rolul comunicării de masă în actuala etapă de dezvoltare a României".

COMUNICATOR, DAR NU DE PROFESIE

In discordanţă, cel puţin prin titlu, cu însăşi problematica uneia din secţiile simpozionului, intervenţia noastră îşi propune să prezinte, pe scurt, câteva puncte de vedere izvorîte din experienţa proprie, cu privire la statutul politic şi social al comunicatorului.

Fundamentul material al demersului nostru teoretic îl constituie faptul, că, pornind de la realitatea conform căreia comunicarea de masă nu este o simplă acţiune de transmitere a informaţiilor, ci implică nemijlocit şi rezultatele acestei acţiuni. De aici şi convingerea că mijloacele comunicării de masă depăşesc domeniul informării şi al divertismentului. Presa, cinematograful, radioul şi televiziunea au devenit mijloace de educaţie familială, preşcolară, şcolară, mijloace ale educaţiei adulţilor; pe scurt: mijloace ale educaţiei permanente, dobîndind încontestabil universală, ca cei mai puternici vectori de educaţie şi cultură, instrumente ale democratizării vieţii publice, impunîndu-se cu necesitate studierea lor obiectivă şi ştiinţifică.

Iată de ce, pornind de la aprecierea lui Remo Mahieu, că, mijloacele comunicării de masă au uriaşa putere "de a instrui

./.

Anexa XXXVII

Scanned with OKEN Scanner

- 3 -

sau de a înşela, de a educa sau de a înjosi",x)1 atît în cadrul U.N.E.S.C.O., cît şi în cadrul diferitelor organisme guvernamentale sau neguvernamentale interesate, se propun acţiuni, direcţii sau chiar „Cappanii de spirit critic", care, să amelioreze situaţii de fapt şi să conducă la materializarea dreptului de informare, care, figurează între „Drepturile Omului", recunoscute prin Declaraţia universală.

Dealtfel, U.N.E.S.C.O., preocupată de această majoră problemă a iniţiat chiar şi un barem minimal care consideră că, în orice ţară, în stadiul actual al dezvoltării tehnologice, sînt necesare la fiecare locuitori: [illegible] exemplare de ziare, 5 aparate radio, 2 locuri la cinematograf şi 2 televizoare; iar, în publicaţiile de specialitate şi dezbaterile de profil apare tot mai des noţiunea de „marketing" în activitatea de comunicare,

./.

- 4 -

ca şi domeniul difuzării ştiinţei, culturii şi artei.

Sînt tot mai numeroşi aceia, care, recunoscînd unanim capacitatea de penetraţie a mijloacelor comunicării de masă, sînt convinşi că acestea .... vor face, în mod necesar, să sporească posibilitatea unor noi tehnici, ba chiar a unor noi metode de pedagogie colectivă"x)2

Rezultă din cele de mai sus, nu importanţa în sine a mijloacelor comunicării de masă, ci în primul rînd, rolul primordial al factorului uman, al comunicatorului, căci, după cum se recunoaşte şi se susţine [illegible] ....nu atît de profesori şi conferenţiari are nevoie adultul, cît de sfătuitori şi animatori"x)3. Această datorită faptului că beneficiarii comunicării de masă vizează [illegible] în acţiunea concretă a comunicatorilor, mijloace menite să faciliteze:

./.

- 5 -

- necesităţile lor de instruire generală;
- necesităţi legate de muncă;
- necesităţi legate de viaţa particulară;
- necesităţi ale unor grupe restrînse;
- necesităţi de masă.

Dat fiind [illegible] aria, uriaşă şi diversă de interese, manifestate de beneficiarii comunicării de masă, refuzăm atît accepţiunea că prin comunicatori se înţeleg, în sensul larg al cuvîntului, ziariştii (care au o profesie distinctă), cît şi accepţiunea existenţei unor profesionişti ai comunicării, favorizaţi de o pregătire teoretică şi practică de un anumit gen şi grad, care, le dă dreptul de a exercita o atare profesie „de specialitate". Aceasta, cu atît mai mult, în condiţiile

./.

- 6 -

politice şi economico-sociale ale ţării noastre, în care, „Transformarea oamenilor, înarmarea lor cu concepţia înaintată despre viaţă şi societate - materialismul dialectic şi istoric, cu cele mai noi cunoştinţe şi concluzii ale ştiinţei, constituie una din cele mai complicate probleme, cu mult mai grea, în multe privinţe, decît dezvoltarea economiei".x)4

Or, tocmai în aceste condiţii, opinăm, în sensul considerării comunicării de masă ca o activitate ce se desfăşoară pe baza programului ideologic al partidului, activitate profund democratică, în fond şi formă, activitate permanentă şi cu un puternic rol formativ-funcţional ce vizează coordonate ale dezvoltării personalităţii umane pe plan politic, social, economic, cultural fizic, etc.

La realizarea [illegible] unei altfel de activităţi concură,

./.

Anexa XXXVII

Scanned with OKEN Scanner

indiscutabil prin forme specifice, toate mijloacele comunicării de masă unind însă în un factor primordial comun: comunicatorul.

Fără a avea pretenția de a statua, sau de a defini concepte, ne îngăduim să susținem că noțiunea de comunicator trebuie să indice o calitate, în triplul ei sens: filozofic, logic și social; și, nu o profesie dobîndită prin acte de studii.

Calitatea de comunicator se dobîndește:

- genetic;
- prin pregătire politică;
- prin pregătire profesională;
- prin cultură generală;
- prin exercițiu.

Din punctul nostru de vedere calitatea de comunicator se

exercită în primul rînd, și în marea majoritate a cazurilor, ca o funcție extraprofesională (chiar dacă obiectul activității de comunicare îl constituie probleme profesionale), iar în al doilea rînd, ca o ocupație temporară sau permanentă, reprezentînd pentru un număr mult mai restrîns de indivizi, îndeletnicirea, preocuparea, activitatea socială utilă care le asigură sursa principală de venit.

Calitatea de comunicator poate și chiar trebuie să fie perfecționată continuu și atestată în funcție de diversitatea pregătirii profesionale de specialitate.

Datorită acesteia se impune și necesitatea continuei perfecționări metodice, a stilului propriu fiecărui comunicator ca și necesitatea perfecționării politice, de specialitate, de cultură generală și de limbaj.

./.

Privite lucrurile din acest unghi de vedere, calitatea de comunicator ne apare ca fiind strîns legată de cea a organizatorului și animatorului social, datorită faptului că prin activitatea sa comunicatorul, ajută instruirea, stimulează creativitatea și favorizează autopregătirea; pe scurt, educă pe beneficiarii comunicării.

Pentru realizarea acestor deziderate, ni se pare, că, problema majoră, este aceea a recrutării și formării personalului specializat în diferite domenii, pentru funcția sau ocupația de comunicator.

Împărtășim și noi punctul de vedere, potrivit căruia, comunicatorii, structural, pot fi împărțiți în:

./.

- cadre de conducere și îndrumare,
- cadre de concepție și perfecționare,
- tehnicienii,

această ultimă, dar nu din urmă categorie, incluzînd și pe cei ce se ocupă de elaborarea și difuzarea programelor educative, trebuind să stea în atenția factorilor de răspundere dat fiind marea importanță a activității lor.

În această ordine de idei remarcăm și caracterul relației comunicator-beneficiar, ca fiind o asociație bazată pe participare și instruire reciprocă, ce își găsește în cele mai multe cazuri finalitate prin creșterea ponderii din punct de vedere numeric a categoriei de beneficiari comunicatori. (exemple în acest sens ne oferă cu prisosință activitatea radiotelevizuală

./.

Anexa XXXVII

Scanned with OKEN Scanner

- 11 -

In acest caz mai important este însă nu mulțimea exemplelor, ci valoarea educativă a acțiunii acestei categorii de comunicatori, categorie care, prin exemplu personal, stimulează interesul public pentru mijloacele de comunicare și ~~prin-aceasta~~ contribuie direct la procesul de dezvoltare culturală a maselor, proces înțeles ca „mobilizare a resurselor fizice și intelectuale ale omului, în serviciul persoanei umane, proces care durează toată viața". x)5

Toate cele enunțate pînă acum situează comunicatorul în rîndul celor mai înaintate elemente ale societății și îi conferă atribute esențiale în opera de difuzare și însușire de către mase a cunoștințelor politice, economice, morale, juridice filozofice, științifice, profesionale, estetice, etc., pentru a fi transformate în fapte de civilizație socialistă și comunistă.

- 12 -

Aceasta situează poziții politico-ideologice ne indică faptul că locul comunicatorului este în sistemul propagandei, organizată și condusă de partid, că el trebuie să acționeze pentru [illegible] omului prin mijloace economice și politice.

De aici rezultă încă odată caracterul deosebit al calității de comunicator, acela de activist politic, chemat nu numai să contribuie personal la realizarea programului partidului, dar și să acționeze eficient în opera de mobilizare conștientă a colectivității la edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate în România.

Așa vedem noi calitatea de comunicator, comunicator - activist politic, și nu simplul beneficiar al unui statut profesional, comunicator angajat în fața colectivității nu ca

- 13 -

simplu cronicar al trecutului și prezentului, ci, ca element dinamic și prospectiv, polarizator de energii colective.

Gheorghe Bunghez

15 oct. 1973
4 ex.i.e.

Anexa XXXVII

Scanned with OKEN Scanner

Către

Centrul pentru Cultură şi Arte *CARMEN SAECULARE*

Piatra-Neamţ

Stimată doamnă director, Dana Maxim,

Subsemnatul Gheorghe I. Bunghez, domiciliat în Piatra-Neamţ, B-dul Decebal 14, P 10, A 17, fost preşedinte al Comitetului de Cultură Neamţ la data iniţierii şi organizării ***Vacanţelor Muzicale la Piatra-Neamţ*** (1972) şi fost preşedinte al *Fundaţiei Culturale* ***Vacanţe Muzicale la Piatra-Neamţ***, la data constituirii acesteia (2002), luând cunoştinţă , cu regret, despre demersurile incalificabile ce se derulează în legătură cu notorietatea şi dreptul de a dispune în privinţa folosirii denumirii şi a organizării importantei şi unicei manifestări cu numele de mai sus şi care a aparţinut, de la prima ediţie, comunităţii Piatra-Neamţ, vă supun atenţiei următoarele:

În primii ani după 1968, odată cu reconstituirea vechiului judeţ Neamţ într-o nouă configuraţie teritorială, incluzând şi o parte a vechiului judeţ Roman, viaţa culturală a acestei părţi de ţară a cunoscut o efervescenţă fără precedent. Atunci au fost iniţiate marile manifestări cultural-artistice care au dat aură de unicitate noului judeţ: Stagiunea simfonică permanentă, Primul Festival al Spectacolelor de Teatru pentru Tineret şi Copii, Festivalul de Artă Plastică *Lascăr Vorel*, *Sadoveniana*, Zilele Culturii Juridice, Zilele Culturii Muzicale, Zilele *Ion Creangă*, la Humuleşti, Festivalul Internaţional de Poezie, Primul Festival de Film pentru Copii – *Punguţa cu doi bani* ş. a. şi au fost relansate marile manifestări tradiţionale Sărbătoarea Muntelui Ceahlău şi Sărbătoarea Războienilor. Acestora li se vor adăuga în curând şi alte acţiuni de amploare la Roman, Târgu-Neamţ, Bicaz, Tazlău, Păstrăveni, Agapia, Drăgăneşti, Doljeşti, Borca, Bicazu-Ardelean şi în multe alte localităţi din judeţ. Toate acestea în organizarea directă sau cu participarea nemijlocită a Comitetului de Cultură al judeţului Neamţ şi a Casei Judeţene a Creaţiei Populare (prima denumire a actualului Centru Cultural).

Între toate acestea, alături de Festivalul de teatru şi Bienala *Vorel*, un loc de primă importanţă l-a avut, în organizarea exclusivă a Comitetului de Cultură Neamţ şi a Conservatorului *George Enescu* Iaşi, iniţierea şi

organizarea primei ediţii a ***Vacanţelor Muzicale la Piatra-Neamţ***, desfăşurată în perioada 25 august – 10 septembrie 1972. De atunci şi până astăzi, cu o permanentă creştere valorică şi diversificare organizatorică, dar şi cu vremelnice disfuncţionalităţi, ***Vacanţele*** au fost singura manifestare desfăşurată an de an, s-au impus în viaţa cultural-artistică şi de învăţământ artistic din ţară, sunt cunoscute şi apreciate de academiile muzicale europene, şi, mai mult ca orice, preţuite de numerosul public meloman din Neamţ, format şi cultivat, odată cu acestea, în cele patru decenii care au trecut de la prima lor ediţie. Ori, în momentul de faţă, în loc să fim preocupaţi de felul în care să organizăm, la cel mai înalt nivel, cea de a 40-a ediţie a ***Vacanţelor***, se pare că interesează prioritar paternitatea notorietăţii şi dreptul unei persoane particulare de a organiza această sărbătoare a spiritului. Este inadmisibil!

În această situaţie, dând deoparte puzderia de comentarii ce se pot face, cred că este necesar să clarificăm măcar două dintre aberantele anomalii create în jurul dreptului de a continua la Piatra-Neamţ exemplara tradiţie a ***Vacanţelor*** şi de a organiza cea de a 40-a ediţie a acestora. Deci:

Trebuie contestată vehement Decizia Nr. 3721, din data de !9.01.2011 cu privire la opoziţia nr. OSIM 209506/17.09.2009, care, în temeiul „hotărârii" *Comisiei de examinare opoziţii* a stabilit că, citez: „[...] notorietatea mărcii VACANŢE MUZICALE LA PIATRA NEAMŢ, a fost obţinută de-a lungul timpului prin contribuţia activă a Fundaţiei VACANŢE MUZICALE LA PIATRA NEAMŢ, în special, cu aportul dlui. Alupului al cărui nume a fost asociat şi confundat cu denumirea VACANŢE MUZICALE LA PIATRA NEAMŢ şi a fost consolidată prin participarea la eveniment a unor personalităţi ale vieţii cultural-muzicale; aspectele juridice ale problemelor dintre oponent şi solicitant au apărut odată cu pensionarea Dlui. Alupului în anul 2008 şi par a fi de rea credinţă şi nu de notorietate; date fiind toate acestea opoziţia urmează a fi respinsă." (Scuze! Greşelile ortografice şi stilistice din texul citat, nu ne aparţin.)

Precizări: 1. ***Vacanţele*** au dobândit notorietate graţie iniţiativei, muncii şi pasiunii a generaţii întregi de entuziaşti care şi-au făcut un adevărat crez din slujirea lor şi a publicului din judeţul Neamţ şi care au atras în acest demers artistic şi educaţional, nenumărate personalităţi din ţară şi străinătate (Elveţia, Germania, Franţa ş. a.) Pentru detalii, a se vedea cartea ***30 de ani de Vacanţe muzicale la Piatra Neamţ***, autor şi redactor Constantin Alupului-Rus, Editura *NONA*, Piatra Neamţ, 2001, la acea dată acesta neîndrăznind şi fiind conştient că nu putea avea pretenţii personale de „marcă înregistrată" pentru un produs şi bun al unei întregi comunităţi urbane şi judeţene. (A se scuza şi numeroasele greşeli ortografice şi de redactare din volum!);

Anexa XXXVIII

Scanned with OKEN Scanner

2. Fundaţia (A se vedea Actul constitutiv şi Statutul, aflate la Grefa Judecătoriei Piatra-Neamţ), a fost creată după 30 de ani de existenţă şi notorietate a ***Vacanţelor*** şi tocmai pentru a sprijini „desfăşurarea anuală a Academiei de vară – Vacanţe muzicale la Piatra Neamţ"; (Statut, II. Scopul Fundaţiei, Art. 5, punctul „a");

3. Din Încheierea de Şedinţa publică din 18.04.2002 a Judecătoriei Piatra Neamţ, rămasă definitivă şi executorie la 14.05 2002, se poate constata că Fundaţia *a putut fi constituită* ca urmare a donării de către Centrul pentru Cultură şi Arte „Carmen Saeculare" a unui activ patrimonial constituit din 8 casete video înregistrate cu programe din ediţiile anterioare ale ***„Vacanţelor Muzicale"***, în valoare totală de 385.039. 243 lei, confirmate de către Direcţia pentru Cultură, Culte şi Patrimoniu Cultural Naţional, prin adresa Nr. 80, din 15.04.2002, ca având valoare de patrimoniu. („Pentru anii 1991-2001 există casete video cu majoritatea manifestărilor din cadrul ***Vacanţelor Muzicale la Piatra Neamţ*** în arhiva Centrului Creaţiei Populare Neamţ" – extras din *Cuvânt înainte*, volumul citat, pag. 6). Tot din dispozitivul acestei Încheieri rezultă că Centrul Cultural a asigurat sediul legal necesar înfiinţării Fundaţiei, în spaţiul deţinut atunci de către acesta, în Piatra-Neamţ, B-dul Republicii Nr. 22;

4. Şi apropo de notorietate, înainte de constituirea Fundaţiei, scria dl. Alupului cu un deceniu în urmă, ***„Vacanţele muzicale*** au un „spirit" al lor, bine definit, dat de iniţiatorii manifestării şi continuat de către toţi cei care le-au „păstorit" de-a lungul anilor. Acest „spirit" este o fericită combinaţie între caracteristicile învăţământului academic de cea mai bună calitate şi permanenţele culturale ale spaţiului nemţean, dominat de tradiţiile unor iluştri oameni de cultură din Piatra Neamţ, Roman, Târgu Neamţ, Bicaz etc.";

5. Ar mai fi de subliniat faptul că la paginile 5 şi 8 ale volumului menţionat, d-l Constantin Alupului-Rus precizează câteva dintre numele celor care dintru începuturi au asigurat condiţiile necesare ca iniţiativa ***Vacanţelor*** să izbândească, iar la pagina 268 numeşte pe cei cu care, din 1994, când a început să se ocupe efectiv de ***Vacanţe***, ca atribuţie de serviciu, a conlucrat pentru ducerea mai departe a acestei valoroase manifestări, ce nu de notorietate a dus lipsă. Este păcat că în prezent excesul de orgoliu personal al domnului Alupului a făcut ca prestigioasa emblemă a ***Vacanţelor*** să fie negociată la Oficiul de Stat pentru Invenţii şi Mărci. Este scandalos, dar toate acestea trebuie aduse la cunoştinţa celor îndreptăţiţi să hotărască. Nu astfel se rămâne în conştiinţa celor cu care ai muncit, în conştiinţa publică şi în memoria culturală a ţării, chiar dacă ai avut indiscutabile

rezultate şi merite personale. Cu atât mai mult dacă ai conştientizat, cu adevărat, că eşti intelectual şi slujitor al culturii.

În altă ordine de idei şi foarte pe scurt, câteva „mărunţişuri" de ordin juridic.

Astfel, la Grefa Judecătoriei Piatra-Neamţ, se pot constata toate documentele care au stat la baza înregistrării **legale** a *Fundaţiei*, ca şi cele care au fost **modificate ulterior**. Dintre acestea reţinem Încheierea din Camera de Consiliu din 20.10.2008, prin care Instanţa admite cererea formulată de petenta FUNDAŢIA CULTURALĂ *VACANŢE MUZICALE LA PIATRA NEAMŢ* cu privire la modificarea componenţei consiliului director şi schimbarea sediului Fundaţiei, conform procesului verbal al adunării generale, autentificat sub nr. 7/6.10.2008 de cabinetul de avocatură Nichifor Mihaela. Analizând câteva dintre documentele ce au stat la baza acestor solicitări constatăm:

- aşa cum rezultă din procesul verbal nr. 34, din 08.07.2008, la şedinţa respectivă nu au participat toţi membrii fondatori, inclusiv subsemnatul, în calitate, atunci, de preşedintele al Fundaţiei (neconvocat!), iar pe tabelul participanţilor figurează persoane care nu erau membre ale Fundaţiei şi chiar persoane din alte localităţi, inclusiv din Piatra-Neamţ, ale căror semnături nu corespund realităţii;
- la punctul 1 de pe ordinea de zi se propune şi se aprobă mutarea sediului Fundaţiei de la Centrul Cultural, B-dul Republicii Nr. 22, pe Str. Armoniei, nr. 55, bl. E 10, sc. A, ap. 4, (apartament proprietatea d-lui Alupului), în timp ce pe Actul adiţional înaintat instanţei figurează adresa P-ţa M. Kogălniceanu, bl. H 4, parter, unde s-a mutat, în mod real, Centrul Cultural;
- pentru mutarea în Str. Armoniei, pe bază de Contract de comodat, figurează, în calitate de **comodant,** dl. Alupului-Rus Horia Constantin, iar în calitate de **comodatar,** Fundaţia..., reprezentată tot de dl. Alupului, în calitate de preşedinte şi de d-na Daniela Bîndilă, în calitate de director economic (? !);
- la punctul al doilea de pe ordinea de zi, privind modificarea componenţei consiliului director, dl. Alupului, citez din procesul verbal, „menţionează că această modificare se justifică prin faptul că unii membri au decedat (Drăgotescu Marcel), iar alţii s-au retras din activitatea fundaţiei" (?! Probabil se referea la subsemnatul!) şi în consecinţă, citez din nou, „Se revocă din funcţia de preşedinte domnul Bunghez Gheorghe. Membrii adunării generale îl declară pe acesta, în

Anexa XXXVIII

Scanned with OKEN Scanner

unanimitate preşedinte de onoare" (Am aflat despre această „onoare", după aproape trei ani, când am citit procesul verbal amintit!);

- a fost propusă d-na lector univ. drd. Mihaela Spiridon (excelentă propunere şi păcat că domnia sa nu a fost numită preşedinte, aşa cum se anunţase!) în calitate de director artistic, fără ca această funcţie să existe în Statutul Fundaţiei. Bineînţeles, atunci a fost „ales" preşedinte dl. Constantin Alupului.

O analiză mai atentă a tuturor documentelor Fundaţiei poate scoate la lumină şi alte încălcări flagrante ale actelor constitutive ale acesteia şi ale legislaţiei ţării. Prin astfel de mijloace a preluat dl. Alupului preşedinţia Fundaţiei în momentele iminenţei pensionării, prin astfel de mijloace a declanşat „războiul" cu instituţia pe care a condus-o şi care i-a prilejuit chiar domniei sale să se afirme, cu astfel de mijloace caută în prezent, după ce a sprijinit mutarea la Iaşi a Concursului Internaţional de Vioară *Ion Voicu*, desfăşurat la prima sa ediţie în cadrul ***Vacanţelor*** să preia de la Centrul Cultural însuşi ***Vacanţele***, prin Fundaţia pe care, deşi nu e aşa, o crede de drept privat şi chiar a domniei sale.

Subsemnatul nu am avut şi nu am niciun fel de pretenţii, nu am nimic personal împotriva domnului Alupului, nu am fost şi nu sunt supărat pentru înlăturarea din Fundaţie, dar necinstea (şi îmi pare rău atunci când spun acest lucru), nu poate fi tolerată atunci când afectează o instituţie culturală şi când lezează onoarea comunităţii, pentru că ***Vacanţele Muzicale*** **au fost, sunt şi trebuie să rămână ale oraşului şi judeţului Neamţ.**

Nici eu, nici alţii dintre toţi cei mulţi care au visat, au gândit, au organizat şi au muncit pentru aceste Vacanţe...nu putem accepta o asemenea atitudine!

Soluţia: De invitat dl. Constantin Alupului la Consiliul Judeţean Neamţ şi dacă nu înţelege să rezolve toate aceste divergenţe pe cale amiabilă să fie informat că va fi deferit în justiţie pentru cele arătate mai sus şi pentru altele ce se pot dovedi legal ca fiind fals, uz de fals intelectual şi însuşire de bunuri necuvenite. Este regretabil că trebuie să se procedeze la astfel de demersuri cu oameni care, mai toată viaţa, au mimat că sunt slujitori ai culturii şi devotaţi idealurilor acesteia, iar OSIM-ul trebuie informat, cu toate cele de mai sus, pentru a adopta măsurile care se impun.

23.03.2011. Gheorghe I. Bunghez

Anexa XXXVIII

Dosar nr.1219/1990

JUDECĂTORIA PIATRA NEAMŢ
JUDEŢUL NEAMŢ
I N C H E I E R E
Camera de consiliu din 21.02.1990
Preşedinte Constantin Iftimie - judecător
Carmen Comăniţă - judecător
Constantin Iacob - procuror
Elena Dontianu - grefier pr

Se examinează cererea de înregistrare a Asociaţiei Librarilor şi Anticarilor din România cu sediul în Piatra Neamţ Bulev.Republicii nr.17.

A răspuns Bunghez Gheorghe,preşedinte,Ropcian Aurica, Berea Ileana,Serban Vasile,Ilie Iulia,Arvinte Maria şi Bital Etgard membrii.

Procedura completă.

Reprezentanţii asociaţiei solicită admiterea cererii.

Procurorul luînd cuvîntul solicită admiterea cererii.

I N S T A N Ţ A

Prin cererea înregistrată la această instanţă sub nr. 1219/15.02.1990,Bunghez Gheorghe,Ropcian Aurica,Berea Ileana, Serban Vasile,Ilie Iulia,Arvinte Maria şi Bital Etgard,membrii ai Biroului executiv provizoriu,au solicitat înregistrarea ca organizaţie profesională a Asociaţiei librarilor şi anticarilor din România,constituită la 26.01.1990,avînd sediul în municipiul Piatra Neamţ,b-dul Republicii nr.17.

In motivarea cererii reprezentanţii arată că asociaţia a cărei înregistrare se cere este un organism independent de structurile politice,avînd scopuri exclusiv profesionale,de constituire a tuturor librarilor şi anticarilor din România într-o organizaţie unică, cu statut profesional bine precizat,în măsură să asigure apărarea membrilor ei în exercitarea profesiunii,să le garanteze drepturile economice şi sociale.

In dovedirea cererii au depus procesul verbal din 25.01.1990 prin care s-a hotărît înfiinţarea asociaţiei,lista cu

Anexa XXXIX

Scanned with OKEN Scanner

- 2 -

membrii aderenţi,statutul adoptat la 25.01.1990 şi autorizaţia nr.314/31.01.1990 prin care Primăria judeţului Neamţ autorizează înfiinţarea Asociaţiei librarilor şi anticarilor din România.

Analizînd statutul asociaţiei,instanţa constată că aceasta urmăreşte scopuri profesionale,respectiv perfecţionarea activităţii librarilor şi anticarilor din România şi asigurarea exercitării drepturilor lor cetăţeneşti,economice şi sociale.

Mijloacele propuse pentru realizarea acestor scopuri sînt în conformitate cu ordinea de stat şi normele de drept din România.

Avînd în vedere şi faptul că asociaţia are un sediu, este autorizată să funcţioneze de către organul competent,în baza art.2 alin.2 şi 3,art.3 din Decretul-lege nr.21/1924 şi art.31 din Decretul nr.31/1954 instanţa va admite cererea şi va dispune înregistrarea Asociaţiei librarilor şi anticarilor din România.

Pentru aceste motive,în numele Legii

H O T Ă R Ă Ş T E

Admite cererea formulată de Bunghez Gheorghe domiciliat în P.Neamţ B-dul Decebal bl.14 ap.17,Repcian Aurica,contabilă, domiciliată în P.Neamţ str.Fîgetului bl.B.3 ap.67,Berea Ileana librar,domiciliată în P.Neamţ str.Mărăşti bl.Bul ap.43,Serban Emile,mercerolog,domiciliat în P.Neamţ str.V.I.Lenin bl.73 ap.1o7,Ilie Iulia,bibliograf,domiciliată în P.Neamţ str. Progresului bl.B.6 ap.32,Arvinte Maria,contabilă,domiciliată în P.Neamţ str.Obor,bl.O.2 ap.4,Bitel Etgard,planificator, domiciliat în P.Neamţ B-dul Traian bl.B.5 ap.11 şi în consecinţă:

Înregistrează ca organizaţie profesională Asociaţia Librarilor şi Anticarilor din România,constituită la 25.01.1990, cu sediul în Piatra Neamţ b-dul Republicii nr.17.

Cu drept de recurs în termen de 1o zile de la pronunţare.

Pronunţată la camera de consiliu astăzi 21.02.1990.

Preşedinte [illegible] Judecător [illegible] 90. Grefier

CI/EE

4 ex. = 2.mî.

Definitivă la 5.03.1990

Proiect

Aprobat de Conferinţa pe ţară din 25 ianuarie 1990,la Casa Cărţii din Piatra Neamţ

STATUTUL ASOCIAŢIEI LIBRARILOR ŞI ANTICARILOR DIN ROMÂNIA

Asociaţia Librarilor şi Anticarilor din România grupează prin afiliere liberă organizaţiile cu caracter profesional ale librarilor şi anticarilor din judeţele ţării şi municipiul Bucureşti .

Asociaţia Librarilor şi Anticarilor din România este constituită în temeiul dreptului constituţional de asociere a salariaţilor şi funcţionează autonom ca persoană juridică distinctă, în conformitate cu legile ţării .

Asociaţia Librarilor şi Anticarilor din România se consideră organism independent de orice partid politic , oricare ar fi acesta , asigurînd apărarea democratică a intereselor şi drepturilor profesionale şi economice ale membrilor ei .

Atribuţiile Asociaţiei Librarilor şi Anticarilor

1. Asociaţia Librarilor şi Anticarilor din România este deschisă tuturor organizaţiilor cu caracter profesional ale salariaţilor din Centrele de librării , precum şi tuturor persoanelor individuale , - activi şi pensionari - care practică profesiunea de librari şi anticari , indiferent de opinia politică , origine etnică , religie , vîrstă sau sex ;

2. Singura condiţie a apartenenţei la Asociaţia Librarilor şi Anticarilor din România este recunoaşterea şi aprobarea statutului organizaţiei , care luptă pentru revendicări profesionale şi economice specifice , calitatea de membru fiind validată de plata unei cotizaţii ;

3. Acţiunea de luptă se exprimă prin susţinerea şi apărarea democratică a drepturilor şi deziderateler profesionale şi economice sub toate formele legale ;

4. Asociaţia Librarilor şi Anticarilor din România este un organism independent de orice structură politică , rolul fiind exclusiv de organizare profesională , de apărare sub multiple forme a membrilor ei.

Obiectivele Asociaţiei Librarilor şi Anticarilor

1. Principalul obiectiv al Asociaţiei este promovarea şi apărarea intereselor şi drepturilor profesionale şi economice ale librarilor şi anticarilor , indiferent de naţionalitate , convingă-

Anexa XXXIX

Scanned with OKEN Scanner

re politică , sex sau religie , pornind de la recunoașterea, prin lege , a acestei meserii ca profesiune distinctă în viața economică și spirituală a țării ;

2. Asociația și filialele , acesteia au dreptul să organizeze manifestații culturale și profesionale proprii , sau în colaborare cu alte instituții și organisme din țară și din străinătate;

3. Asociația are dreptul să întrețină relații de natură profesională , să facă schimburi de experiență și materiale documentare , cu caracter informativ , cu organisme similare dar și cu persoane particulare din țară și din alte țări ;

4. Asociația are dreptul să organizeze cursuri de calificare profesională și de perfecționare a pregătirii librarilor și personalului din centrele de librării , cu eliberarea de diplome recunoscute de Ministerul Muncii ;

5. Asociația Librarilor și Anticarilor din România are dreptul să editeze materiale cu caracter de informare și documentare profesională , precum și de susținere publicitară a activității din librării , inclusiv printr-un organ propriu de presă , editat și în limbile naționalităților conlocuitoare ;

6. Asociația Librarilor și Anticarilor din România instituie în mod independent , Premii anuale ale librarilor din România care se acordă autorilor români cu cel mai mare succes de librărie în anul respectiv , după criterii valorice care urmează să fie stabilite ulterior ;

6. Asociația Librarilor și Anticarilor din România acționează împreună cu Federația Sindicatelor Libere ale Editorilor și Librarilor din România pentru o nouă legiferare a cadrului în care se desfășoară activitatea din librării și centrele teritoriale ;

8. Împreună cu asemenea federație va acționa pentru înființarea și funcționarea unei rețele postliceale de librari și anticari;

9. Asociația Librarilor și Anticarilor din România nu se opune promovării inițiativei particulare în comerțul de librărie și anticariat ;

10. Asociație militează pentru dreptul Centrelor de librării de a achiziționa și difuza carte și publicații de la orice editor din țară și străinătate , precum și pentru dreptul de a achiziționa și difuza papetărie și alte bunuri culturale de la orice difuzor sau producător intern și extern , fără vreo taxă intermediară;

Drepturi și îndatoriri ale membrilor Asociației

1. Fiecare membru al Asociației are dreptul de a fi ales în organele de conducere ale Asociației sau filialelor , în

mod democratic , prin vot secret ;

2. Fiecare membru al Asociației are datoria de a participa efectiv , așa cum hotărește organul de conducere , la lupta pentru apărarea drepturilor profesionale și economice ;

3. Asociația are dreptul de a avea reprezentant cu drept de vot , în Consiliul de conducere al Ministerului Culturii , și în conducerea Federației Sindicatelor Libere ale Editorilor și Librarilor .

Principii de organizare , funcționare și conducere

1. La baza organizării și activității Asociației stau principiile autonomiei și ale conducerii democratice ;

2. Asociația este organizată pe plan național și local (județean) și în municipiul București ;

3. Asociația este condusă pe plan local și național de către comitete sau consilii , care își aleg birourile executive formate din președinte , vicepreședinți , secretari și membri , în mod democratic , prin vot secret ;

4. Organul suprem de conducere este Conferința pe țară , a cărei voință este exprimată între sesiuni de Consiliul Național;

5.Conferința are loc din doi în doi ani ;

6. Consiliul Național este format din 89 membri ;

7. Consiliul Național își alege ca organ de lucru cu putere executivă un birou format din : președinte , trei vicepreședinți , un secretar și 12 membri , precum și următoarele comisii:

a. - Comisia pentru carte diversă , manuale școlare și alte tipărituri ;

b.- Comisia pentru discuri și alte materiale audio și video ;

c. -Comisia pentru papetărie și alte bunuri culturale ;

d. - Comisia juridică și economico-financiară ;

e.- Comisia de cenzori .

8. Conferința pe țară , ordinară , este convocată de Consiliu din proprie inițiativă , iar cea extraordinară la cererea a cel puțin jumătate din filiale ;

8. Convocarea Conferinței , precum și ordinea de zi , se anunță cu cel puțin 30 zile înaintea ținerii lucrărilor ;

b. norma de repartizare se stabilește , pentru fiecare filială , de 1 delegat la 25 membri , dar nu mai puțin de doi reprezentanți dintr-o filială ;

9. Conferința are următoarele atribuții :

a. dezbate și hotărește asupra activității Consiliului Național , analizează activitatea Asociației și stabilește măsuri

Anexa XXXIX

Scanned with OKEN Scanner

care să apere interesele membrilor ;

b. adoptă şi [illegible] Asociaţiei ;

c. alege , prin vot secret , Consiliul Naţional al Asociaţiei , Comisia de cenzori şi celelalte comisii ;

10. Între conferinţe , Consiliul Naţional , prin Biroul executiv , conduce activitatea Asociaţiei pentru rezolvarea obiectivelor Statutului ;

11. Consiliul Naţional se întruneşte în plenare o dată pe an, sau ori de cîte ori este nevoie ;

12. Consiliul Naţional , prin Biroul executiv , informează periodic filialele despre măsurile şi hotărîrile adoptate , fiind obligat să consulte filialele înainte de a lua măsuri cu caracter important ,filialele fiind la rîndul lor obligate să-şi consulte membrii ;

13. Hotărîrile deosebite se iau numai cu acordul a cel puţin două treimi din numărul filialelor ;

14. Comisia de cenzori verifică activitatea financiar - gospodărească a Asociaţiei , utilizarea fondurilor rezultate din taxele de înscriere , cotizaţii şi acţiuni proprii . Comisia participă la Plenarele Consiliului Naţional .

Fondurile şi mijloacele materiale ale Asociaţiei

1. Mijloacele băneşti ale Asociaţiei provin din taxele de înscriere , cotizaţiile membrilor şi din activităţi proprii . Cuantumul contribuţiei se stabileşte de către Conferinţa Asociaţiei , cu consultarea prealabilă a filialelor .

In mod provizoriu,prima Conferinţă pe ţară a hotărît ca taxa de înscriere să fie de 25 lei , iar cotizaţia lunară de 5 lei . De asemenea,s-a hotărît ca,provizoriu,70 % din totalul încrierilor să se depună în contul CEC al Asociaţiei , iar 30 % să rămînă la dispoziţia filialelor ,urmînd ca sumele respective să fie folosite în conformitate cu prevederi la prezentul statut ;

2. Mijloacele băneşti ale Asociaţiei sînt folosite pentru desfăşurarea activităţii în acord cu obiectivele cuprinse în Statut. Acestea sînt nominalizate cu destinaţii precise în bugetul Asociaţiei Sumele nominalizate pot fi transferate de la un capitol la altul numai cu aprobarea Plenarei Consiliului ;

3. Bugetul este alcătuit din suma taxelor de înscriere ,a cotizaţiilor membrilor,din donaţii , venite din organizarea de spectacole , manifestări culturale şi sportive , etc.;

4. De gestiunea bugetului răspund preşedintele , secretarul şi membrul biroului executiv , responsabil cu problemele financiare, cu avizul Comisiei de cenzori ;

5. Membrii Comisiei de cenzori pot fi revocaţi cu majoritate simplă şi traşi la răspundere conform legii .

Filiale locale

1. Filialele judeţene şi cea a municipiului Bucureşti îşi aleg un comitet judeţean,respectiv municipal , cu structură identică Consiliului Naţional , în funcţie de numărul membrilor ;

2. Procedura de alegeri se stabileşte astfel :

- la nivelul filialelor comitetele se aleg anual , prin vot secret , pe baza de propuneri de candidaţi .

Dispoziţii finale

1. Asociaţia Librarilor şi Anticarilor din România colaborează cu organizaţii similare ale editorilor , tipografilor , ziariştilor şi alte organizaţii profesionale în soluţionarea unor probleme de interes comun , precum şi organizaţii similare din străinătate ;

2. Asociaţia poate avea organ de presă , însignă şi drapel propriu . Denumirea organului de presă , însemnele de pe însignă şi drapel , culoarea acestuia se stabileşte de Conferinţa pe ţară , pe baza propunerilor Consiliului Naţional , ca urmare a unui concurs ce va fi organizat în acest scop .

3. Prezentul Statut se adoptă cu caracter provizoriu , iar Biroul executiv provizoriu ce a fost ales a primit mandat din partea Conferinţei pe ţară din 25 ianuarie 1990:

- să definitiveze toate proiectele de documente supuse aprobării Conferinţei , inclusiv propunerile de perfecţionare a Statutului definitiv ce va fi aprobat de viitoarea Conferinţă ;

- să procedeze la înscrierea Asociaţiei Librarilor şi Anticarilor din România la Judecătoria Piatra Neamţ , în conformitate cu normele legale în vigoare ;

- să stabilească sediul provizoriu al Asociaţiei la Casa cărţii din municipiul Piatra Neamţ , B-dul Republicii ,nr.17, telefon 936/14570;

- să primească şi să înregistreze în perioada 15 - 25 februarie 1990 toate documentele de constituire a filialelor din ţară , în care scop va trimite tuturor acestora prezentul proiect de Statut şi alte precizări necesare ;

- să deschidă contul CEC al Asociaţiei Librarilor şi

Anexa XXXIX

Scanned with OKEN Scanner

- 6 -

Anticarilor din România , în mod provizoriu la filiala CEC a judeţului Neamţ şi să facă cunoscut acest cont tuturor filialelor ;

- să negocieze cu conducerea Ministerului Culturii , conducerea Federaţiei Sindicatelor Libere ale Editorilor şi Librarilor şi conducerile altor organe centrale şi locale toate problemele ce decurg din prezentul proiect de Statut, ca şi problemele legate de noul cadru juridic şi economic de funcţionare a Centrelor de librării şi de perfecţionare a comerţului cu carte şi alte bunuri culturale ;

- să pregătească viitoarea Conferinţă pe ţară a librarilor şi anticarilor , atunci cînd va fi statuat noul cadru de funcţionare negociat , cînd actualul Birou îşi va depune mandatul , va fi adoptat Statutul definitiv şi vor fi alese Consiliul Naţional , Biroul executiv şi Comisiile de specialitate .

- pentru conformitate -

Preşedinte provizoriu ,

Gheorghe Bunghez

DIRECTORIA PIATRA NEAMŢ

13/IV 90

Definitivă la 5.03.1990

PREŞEDINTE

GREFIER

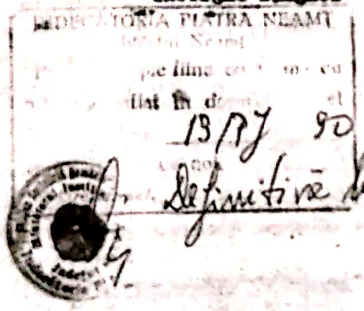

Anexa XXXIX

Organizaţia patronală "Agora"
a societăţilor pentru difuzarea
cărţii şi a bunurilor culturale

Sedcom "Bibliopolis" S.A.
Piatra-Neamţ
nr. 117 din 23 ian.1995

C A T R E ,
GUVERNUL ROMANIEI
Consiliul pentru Strategie şi Reformă
Domnului Ministru de Stat , Mircea Coşea

Stimate Domnule Preşedinte , Ministru de Stat ,

Consiliul de conducere al Organizaţiei patronale "Agora" , constituită din majoritatea societăţilor comerciale din ţară , care difuzează carte , tipărituri şi alte bunuri culturale , vi se adresează şi dumneavoastră în scopul soluţionării unei probleme de vitală importanţă - , problemă ce ştim că vă este deja cunoscută .

Aşa cum este ştiut , încă din 1963 fostelor centre de librării , ca urmare a H.G.M nr. 931 li s-a interzis să-şi mai poată construi spaţii proprii . In toţi aceşti ani beneficiile lor au fost concentrate la fostele consilii populare judeţene care în cadrul acţiunilor de investiţii locale au încredinţat aceste fonduri fostelor I.C.R.A.-luri sau întreprinderi judeţene de gospodărie comunală iar librăriile au plătit şi plătesc chirii, în prezent regiilor autonome de gospodărie locativă şi acestea în curs de reorganizare .

In momentul de faţă , s-a ajuns la situaţii aberante ,când pentru spaţiile care nu sunt ale societăţilor de difuzare a cărţii se plătesc chirii care ajung la 4-5- 6000 lei lunar m.p. . Mai mult decât atât , datorită faptului că librăriile sunt amplasate în spaţii noi , în centrele civice şi zone de mare vad comercial , în ultima vreme se manifestă tot mai acerb tendinţa de a li se restrânge spaţiile , sau şi mai rău să fie evacuate sau scoase la licitaţie .

Cred că este suficient să amintesc în acest sens situaţiile cu totul dramatice din judeţele Prahove , Constanţa , Arad , Suceava , ş.a., aspectul fiind în curs de generalizare . E aproape "firesc " , spaţiile sunt mult mai rentabile în alte scopuri decât cele culturale .

Anexa XL

Scanned with OKEN Scanner

In faţa acestei ofensive de rău augur , încă de acum doi ani am iniţiat , prin Ministerul Culturii , promovarea unui proiect de Hotărâre de Guvern prin care spaţiile librăriilor aflate în construcţii noi şi administrate de regiile autonome de interes local să fie transferate la societăţile comerciale de profil . Aceasta cu atât mai mult cu cât Guvernul aprobă aproape săptămânal (a se vedea în Monitorul Oficial) transferul de la aceste regii a unor spaţii către alte societăţi , alte regii , armată , S.R.I , culte , etc.

Or, spre stupefacţia noastră , recent , întreaga documentaţie a fost returnată , pentru a doua oară , la Ministerul Culturii , de la Departamentul administraţiei locale şi serviciul juridic al Guvernului , sub pretextul că măsura transferării librăriilor ar contribui la diminuarea domeniului public .

Ni se pare hilar !

In condiţiile unei politici coerente de reformă , un asemenea argument este chiar contrar . Diminuarea domeniului public cu spaţiile librăriilor , în primul rând este nesemnificativă , iar în al doilea rând este fireească . Spaţii care au fost o dată plătite , practic se vor plăti a doua oară , în condiţiile privatizării societăţilor comerciale , statul neavând decât de câştigat , atât prin diminuarea cheltuielilor de întreţinere , cât şi prin recuperarea contra valorii lor .

Mai mult decât atât : în plin efort pentru privatizarea societăţilor de difuzare a cărţii , cum se vor putea privatiza acestea numai cu rafturi şi tonete , rămânând dependente ca spaţii de nişte structuri provizorii care majorează an de an chiriile ?

Stimate Domnule Preşedinte , Ministru de Stat ,

Librăriile din România au o mare şi frumoasă tradiţie . Comerţul cultural nu este un domeniu al câştigurilor spectaculoase dar , dă marcă şi imagine civilizată unei naţiuni .

Nu ne putem întoarce la librăriile -dughene . Nu putem nici să lăsăm cartea la cheremul tarabagiilor străzii . Este necesar ca în paralel cu librăriile private , profilate în primul rând pe cartea de consum , să sprijinim menţinerea , dezvoltarea şi privatizarea unor societăţi de difuzare cultural - comercială ale căror librării să contribuie atât la promovarea strategiilor culturale , cât şi la satisfacerea celor mai speciale trebuinţe spirituale , ştiinţifice , artistice , morale , etice , etc.

Tocmai în acest scop am iniţiat prin Ministerul Culturii proiectul amintit şi vă rugăm să aveţi amabilitatea să-l studiaţi, împreună cu documentaţia din întreaga ţară şi să ne sprijiniţi prin punerea lui în dezbatere şi adoptarea de către Guvern .

Cu convingerea că demersul nostru va găsi la dumneavoastr ecoul cuvenit vă mulţumim cu anticipaţie şi vă asigurăm de tot respectul nostru .

Preşedinte ,
Gheorghe Bunghez
director al S.A. Bibliopolis
Reşiţa

Anexa XL

Scanned with OKEN Scanner

Sedcom Bibliopolis S.A.
Piatra - Neamţ
Nr.273 din 20.05.1996

C A T R E ,
MINISTERUL CULTURII

Domnului Secretar de Stat , Mihai Unghianu ,
Bucureşti

Stimate domnule Secretar de Stat ,

Mă adresez dumneavoastră în calitate de preşedinte al Organizaţiei patronale "Agora" , a societăţilor de difuzare comercială a cărţii şi celorlalte bunuri culturale , persoană juridică ce a fost constituită prin Sentinţa nr. 10 , din 30.05.1992 , a Judecătoriei sectorului III, Municipiul Bucureşti , în temeiul H.G nr. 503/ 1991 şi pe baza avizului Ministerului Culturii nr. 8479 din 22.01.1992.

Organizaţia noastră , prin Consiliul său de conducere , a încercat şi chiar a reuşit în mai multe rânduri prin dialog eficient cu conducerea Ministerului Culturii să clarifice şi să perfecţioneze natura raporturilor dintre Minister,că principal responsabil al strategiei difuzării culturii scrise şi reţeaua de difuzare propriu-zisă , în segmentul ei , reprezentat de organizaţie .

Este adevărat însă , că , începând din toamna anului 1994 şi până în prezent , acest dialog a devenit din ce în ce mai ne - semnificativ şi s-a purtat sporadic , numai până la nivelul unor direcţii din minister.

Nu căutăm vinovaţi , nici vinovăţii , dar nici nu putem fi de acord ca stat în presă cât şi în emisiunile T.V. să continue manipularea reţelei de difuzare a cărţii în absenţa reprezentanţilor acesteia .

Nu solicităm nici dreptul la replică , nici noi emisiuni de dezbatere publică , ci , pur şi simplu , o întâlnire a Consiliului de Conducere a Organizaţiei cu conducerea Ministerului Culturii în vederea găsirii soluţiilor pentru ieşirea din impas .

Propun ca la această discuţie să participe , din partea Organizaţiei patronale , colegii - directori din Baia - Mare ,

Cluj - Napoca , Arad , Râmnicu - Vâlcea , Iaşi , Tg. Mureş , Ploieşti , Constanţa şi subsemnatul .

Am convingerea , stimate domnule Secretar de Stat , Mihai Unghianu , că veţi lua propunerea mea ca pe un gest ce nu are altă menire decât de a contribui la găsirea unor soluţii pragmatice şi benefice partenerilor de dialog , şi , de ce nu ?, Culturii .

Aştept cu încredere răspunsul dumneavoastră , sau chiar invitarea noastră la Bucureşti .

Cu stimă .

Director ,
Gheorghe Bunghez

Anexa XLI

Scanned with OKEN Scanner

SCANDALOS

În paralel cu asasinatul mafiot de la *Cafe latino*, cu incendiul comandat de la magazinul central *Onym*, dar şi cu alte multe şarlatanii din *exemplarul municipiu-staţiune* Piatra-Neamţ, *generoasa* administraţie *Pynalty* a pregătit o nouă crimă-atentat la istoria naţională: o nouă afacere-bombă!

Exact la marginea relicvelor zidurilor Curţii Domneşti a lui Ştefan cel Mare, la 20 de m de Catedrala Domnească *Sf. Ioan* şi vestitul Turn-clopotniţă – emblemă a străvechii noastre aşezări – obturând perspectiva spre aceste monumente, fapt neîndrăznit nici măcar de regimul trecut, la nici 30 de m de Colegiul Naţional *Petru Rareş* (!), scoţând în mod fraudulos din domeniul public al municipiului, în micul scuar din centrul istoric al oraşului, o suprafaţă de peste 500 mp, s-a pus la cale construirea unei noi crâşme. Da, cosmopolite, cu firme străine în spatele cărora se află tot *investitori*-escroci din *protipendada* locală, ce sunt implicaţi şi în activitatea celorlalte 4 – 5 unităţi similare din zonă, arhisuficiente în centrul oraşului.

Anexăm **singularul** semnal critic din media locală.

Apreciem că n-ar fi rău să cunoască întreaga opinie publică aceste realităţi şi să se continue investigaţiile în acest caz, în care persoanele particulare nu au nicio şansă de a fi luate în seamă!

15.11.2010.

Anexa XLII

PIETONALUL

Un nou „eveniment", care s-a desfăşurat la sfârşitul săptămânii trecute i Piaţa *Ştefan cel Mare şi Sfânt* şi a stârnit interesul unei semnificative părţi di populaţia municipiului nostru, ne determină să reluăm una din mai vechil dezbateri pe tema modernizării tramei stradale şi crearea unor spaţii de odihr şi divertisment în centrul urbei. Este, desigur, vorba de proiectul viitorulı ***PIETONAL!***

Ideile supuse dezbaterii publice, privind viitoarea înfăţişare a ceea ce s cheamă acum Piaţa (?) (sau Strada) *22 Decembrie*, mi se par „moderne" benefice şi chiar inspirate pentru actuala piaţă (sau stradă) şi merită efortul c a fi materializate. Dar, ATÂT!

O arteră pietonală nu înseamnă numai amenajări „urbanistice" c „culoare", cafenele, terase şi buticuri „dominate"(?) de „Mica sirenă", sa plantarea de copaci care să izoleze vizual şi fonic „pe copiii de la şcoală". Nı O arteră pietonală trebuie să aibă o anume deschidere, să vină de undeva şi s tindă către ceva. Să aibă o perspectivă şi o anume ţinută. Deci să impună şi s ofere cu mult mai mult!

Ori, actuala „piaţă" (mai exact stradă) *22 Decembrie* nu are nimic di toate acestea. Chiar dacă i se vor „administra" frumoasele propuneri di proiectele amintite, utile şi benefice, această arteră, dacă este privită dinspı oricare dintre căile de acces, tot o arteră-fundătură rămâne! Nu va avea alu reprezentativităţii nici pentru localnici şi nici pentru turiştii atraşi de istoria frumuseţile naturale sau amenajările acestui minunat colţ de ţară, dacă vor siliţi să se cantoneze între blocuri anoste, fără nicio perspectivă şi eventual, s se plimbe la umbra copacilor-paravan audio şi video, care vor creşte cândv. iar fluxul actual al venirii şi plecării de la şcoală, ca şi recreaţiile elevilor di cea mai populată instituţie educativă a oraşului, ar avea şanse să devir singura marcă de „personalitate" a noii amenajări urbanistice.

Fără a sugera abandonarea proiectelor supuse dezbaterii publice, îndrăznii să reformulăm o mai veche întrebare: S-a gândit oare cineva la faptul că ce mai adecvată amplasare, pe axa est-vest şi în plin centrul oraşului, întrunin toate condiţiile de urbanism, dimensiuni, deschidere şi deplină vizibilita către monumentele istorice şi naturale din zonă, aptă pentru a deveni

Anexa XLIII

Scanned with OKEN Scanner

adevărată arteră pietonală este chiar cea cuprinsă între Teatrul Tineretului Hotelul *Ceahlău* – latura sudică a Parcului Central şi esplanada (schilodi deja arhitectural, dar cu uşurinţă de refăcut) din faţa blocurilor *C* ?

Nu mai discutăm despre faptul că investiţia ar avea o valoare mult m: mică, modificările fluxurilor de circulaţie auto ar fi nesemnificative, centri oraşului ar căpăta alte dimensiuni şi semnificaţii, iar zona dintre Teatru : Hotel ar beneficia şi de o mult redusă poluare chimică şi fonică. Avantajele : putea fi mult mai numeroase: spaţiu suficient pentru mobilier urban adecva apropierea *Pietonalului* de zona monumental-istorică, în reamenajare şi e: perspectiva Muntelui *Ceahlău*, a telegondolei şi a celorlalte amenajă turistice de pe *Cozla* şi *Pietricica*, loc unic în oraş unde se îmbină armonic trecutul spiritual cu prezentul social-cultural ş. a.

În plus, nu am mai fi nevoiţi să blocăm circulaţia în centrul municipiulu ori de câte ori avem de organizat manifestări ocazionale sau tradiţionale, va sau iarna, umblând tot timpul cu improvizaţii ce dăunează prestigiul localităţii. Mai mult decât atât, printr-un asemenea demers urbanistic a: putea da aură de noblețe însăşi personalităţii contemporane a municipiul Piatra-Neamţ.

Rămâne ca cei în drept să reflecteze. MERITĂ!

!6.05.2011. Gheorghe I. Bunghez

Anexa XLIII

MEMENTO!

Motto:
„La Piatra-Neamţ, într-un local public, crimă în stil mafiot, în miez de zi".
(Din presa cotidiană)

Sfârşitul şi începutul de an calendaristic sunt, de obicei, printr-o tradiţie mai mult sau mai puţin justificată, şi momente bilanţiere. Nu, nu ne vom referi, în continuare, la activitatea şi devenirea revistei noastre în momentul actual, nu pentru că n-ar exista suficiente argumente pozitive sau negative în acest sens, ci, pur şi simplu, pentru că dramatismul vieţii noastre sociale nu ne îngăduie să zăbovim prea mult asupra micilor bucurii redacţionale sau anevoioaselor probleme pe fondul cărora încercăm să ne continuăm apariţia periodică.

Nu putem să nu amintim însă, măcar în treacăt, faptul că graţie editorului nostru, S. C. Bibliopolis Petrodava S. A., nu numai că existăm dar ne pregătim să consemnăm, în 2011, împlinirea a 130 de ani de la apariţia, prin strădaniile unor intelectuali de marcă precum Ioan Negre, Calistrat Hogaş, Dr. Dimitrie Cantemir ş. a., a primului număr al Revistei ***ASACHI***, şi a 20 de ani de când, în 1991, am reînnodat după 105 ani, firul apariţiei unei publicaţii ce şi-a propus dintru începuturi, să slujească ridicării ştiinţifice şi spirituale a ***cetăţenilor*** din Piatra-Neamţ în primul rând, dar nu numai a lor.

Or, ce constatăm după aproape treisprezece decenii? Evident ***Comunitatea Piatra-Neamţ*** a evoluat. Municipiul de astăzi, asemeni multor altor localităţi ale judeţului şi ale ţării, este o aşezare relativ modernă, curată, cu o viaţă economică, socială şi politică ce a cunoscut suişuri şi coborâşuri, precum în toate zonele ţării, dar beneficiind de o zestre cultural-spirituală care îl individualizează. Suntem noi, cei de astăzi, oare, în măsură să continuăm ceea ce, cu eforturi şi înţelepciune, au demarat iluştrii înaintaşi? Am, recunosc, unele mari îndoieli, în cazul în care ne vom limita numai la resursele de până acum şi la competenţele, mai mult sau mai puţin profesioniste, din prezent. Dacă în privinţa evoluţiei economico-sociale ne este mai uşor să dăm vina pe regimurile politice trecute, de înainte sau de după 1989, pe schimbarea paradigmelor ocupaţionale şi pe lipsa anumitor resurse şi a unor anume infrastructuri materiale şi instituţionale, în ceea ce priveşte ***starea morală şi culturală*** a reşedinţei actualului judeţ şi a tuturor comunităţilor acestuia, fişele... „de „temperatură" sunt ceva mai greu de evaluat.

Nu negăm nimic din ceea ce s-a realizat: de la kilometrii de nou asfalt al şoselelor şi pavelele trotuarelor, la noile construcţii civile, administrative, economice şi sociale; de la ceea ce înseamnă a avea o „telegondolă" urbană, o sală „polivalentă" sau un complex social-cultural-sportiv, ca cel modernizat *Peste Vale* (Valea Bistriţei), la „ultramodernul" stadion municipal; de la ameliorarea mobilierului urban şi îmbogăţirea vegetaţiei decorative în Piatra-Neamţ, Roman, Târgu-Neamţ, Bicaz sau Roznov, la

Anexa XLIV

Scanned with OKEN Scanner

excepţionalele succese şcolare sau ale instituţiilor administrative, de ocrotire a sănătăţii, cultural-artistice, sportive etc.; de la tradiţiile spirituale ale vremurilor mai de demult, la actualele manifestări de prestigiu ale centrelor şi institutelor, ale societăţilor şi fundaţiilor, sau ale muzeelor, teatrului, bibliotecilor, caselor şi căminelor culturale din unele localităţi ale judeţului şi altele.

Cu toate acestea, nu putem trece cu vederea şi nici nu putem accepta beţia de cuvinte cuprinse în demagogicele clamaţii ale multora dintre liderii locali, de la putere sau din opoziţie, cu privire la progresele „nemţene" şi mai ales „pietrene", din ultimii ani! (Mai ales, comparând cu împlinirile din alte părţi de ţară, mai puţin vocale dar mai aplicate la realităţi – vezi Braşov, Sibiu, Vâlcea şi chiar, recent, Bacău ş. a.)

Este limpede (ne place sau nu), judeţul Neamţ şi-a pierdut cu totul specificul industrial, terenurile agricole se lucrează aşa cum „se lucrează", iar cele forestiere se exploatează aşa cum „se exploatează". Iar în ceea ce priveşte municipiul Piatra-Neamţ, acesta nu a devenit, în schimb, nici centru comercial (cel mult – second hand), nici staţiune turistică, în pofida statutelor din prima jumătate a secolului al XX-lea, redobândite recent. Până în prezent ne dezvoltăm haotic economic şi citadin, iar în ceea ce priveşte viaţa spiritual-culturală se admit fenomene de neadmis. Ne îngăduim doar câteva exemple:

- multe dintre străvechile şi valoroasele noaste vetre de spiritualitate ortodoxă şi aşezăminte pendinte de acestea au devenit, preponderent, obiective ale turismului vulgar şi ale comerţului de bâlci;
- la necesara şi frumoasa restaurare arhitectonică parţială a Cetăţii Neamţ s-au admis, totuşi, şi soluţii tehnice de proastă calitate şi inadmisibile concesii kitsch —culmea !— chiar şi la componenta muzeală a monumentului;
- splendidul Muzeu *Mihail Sadoveanu*, de la Vovidenie, prin retrocedarea clădirii către proprietarii de drept, a devenit un modest şi banal muzeu cu titulatura „Mihail Sadoveanu – Mitropolit Visarion Puiu", fără ca specialiştii judeţului să intervină pentru conservarea şi valorizarea, la înalt nivel, a patrimoniului naţional existent acolo;
- la Roman, de dragul modernizării urbane, bustul lui Miron Costin, semnat de Pompiliu Clement, s-a „evacuat", fără drept de apel;
- la Piatra-Neamţ, un mozaic semnat de Ion Biţan, a fost distrus cu pichamărul, iar alt panou-mozaic, semnat de Petru Petrescu şi amplasat *Peste Vale*, a fost acoperit cu vopsea roşie de ulei (deci, distrus) iar acum, fostul luminos şi frumos cromatic monument decorativ al oraşului se foloseşte în banale scopuri publicitare. Tot la noi în oraş, destul de sărăcăciosul patrimoniu monumental urban se degradează, nu este întreţinut, sau chiar se distruge şi „dezafectează", din false şi interesate „amenajări" urbane. Apropo: unde or mai fi fiind splendida sculptură a lui Nicolae Fleissig, ce înnobila centrul oraşului, sau marea şi extraordinara tapiserie a lui Ion Nicodim, ce domina în fosta sală de recepţii a Hotelului „Ceahlău" şi crea un spaţiu interior unic în România, comparabil doar cu cele de la UNESCO şi ONU unde există lucrări ale aceluiaşi autor? Dar să nu mai detaliem şi matrapazlâcurile care au dus la distrugerea cochetei bare de buticuri de pe latura de sud a esplanadei

blocurilor din Piaţa Ştefan cel Mare şi înlocuirea lor cu monstruozităţi urbanistice în spaţiile solicitate de „neonegustorimea" avidă de acces în „buricul târgului". Atentatele la bunul gust, la istoria şi arhitectura locală, se pare că nu se opresc aici. Recent s-a dat publicităţii intenţia administraţiei locale ca, sub estacada Curţii Domneşti, cel mai important monument istoric din centrul oraşului, să se construiască încă „un local de alimentaţie publică pentru tineret". Oare chiar ţinem să distrugem frumosul centru proiectat şi realizat în perioada 1960 – 1965 de către echipa condusă de marele arhitect Alexandru Iotzu, a cărui personalitate a marcat benefic, inclusiv spaţii publice din Europa occidentală? Ne va judeca şi condamna viitorimea! Puţini mai ştiu că pentru eleganţa şi frumuseţea acelui proiect autorul a cucerit premiile C.S.A.S. şi Uniunii Arhitecţilor).

Dacă adăugam la puţinele exemple de mai sus (din mult mai multele existente), creşterea semnificativă a şomajului, deteriorarea dramatică a calităţii vieţii cetăţeanului, absenţa totală a unor programe consacrate educaţiei permanente, iniţiate de organisme specializate şi de către factori ai societăţii civile, decredibilizarea evidentă a instituţiilor eclezistice, şcolare, culturale, administrative, de apărare, ordine şi siguranţă publică şi chiar dispariţia unor instituţii şi manifestări (cinematografele „Cozla" şi „Pietricica" sau Stagiunea Simfonică, după o tradiţie de două decenii, în timp ce avem suficiente fonduri pentru manifestări muzicale sau sportive de nivel mediocru şi populist), sau pierderea conţinutului şi a semnificaţiilor educaţionale ale unor prestigioase manifestări periodice de la Neamţ, cum sunt Festivalul de Teatru, Vacanţele Muzicale, Bienala Vorel (mai avem doar firma „Galeriei Municipale de Artă", dar în interior hălăduiesc birouri, arhive, magazii, săli de cursuri pentru „n" „trebuinţe", toate fără niciun rost într-un spaţiu care fusese destinat prin construcţie artelor plastice), care, în ultimii ani, şi-au pierdut strălucirea, interesul criticii de specialitate şi al unui public avizat, interesat şi devotat, dacă adăugăm deci toate acestea, obţinem un tablou care trebuie să dea mult de gândit.

Da, trebuie să ne dea de gândit cele menţionate, mai ales în corelare cu implicarea tot mai evidentă şi scandaloasă a politicului în toate sectoarele vieţii economice şi sociale, cu nivelul scăzut al instrucţiei, educaţiei şi conduitei morale a unei bune părţi a liderilor politici, administrativi şi din rândul funcţionarilor publici, cu unele grave deficienţe culturale şi de profesionalism din media centrală sau locală şi cu retragerea din primele linii ale spaţiului public a multora dintre cei care prin personalitatea şi statura lor intelectuală, profesională şi etică (mă refer, în primul rând la tinerii intelectuali, la toţi cei de vârste active şi doar în ultimă instanţă, la cei din generaţiile apropiate vârstei mele) căci aceştia ar putea influenţa pozitiv opinia publică a comunităţii.

Aşa se face că , mai ales în ultimii ani, corupţia de toate felurile şi la toate nivelurile, (inclusiv în domenii socotite „sacro-sancte" din punct de vedere etic, aşa cum sunt justiţia şi ordinea publică), jafurile, furturile de tot felul, înşelătoriile, minciuna, dezordinea, indisciplina, mârlănia şi grosolăniile, injuriile, limbajul vulgar, gregar (de turmă, de gaşcă, de clan etc.) şi agramat, în general, au devenit obişnuite pe stradă, în instituţiile publice, inclusiv în şcoli şi aşezămintele de cultură. Cu deosebire, „strada" şi

Anexa XLIV

Scanned with OKEN Scanner

„localurile" au devenit locurile predilecte şi câmpurile de manifestare, fără a se simţi, în niciun fel, teama sau măcar jena de ceilalţi cetăţeni, de instituţiile de administraţie sau de cele de ordine publică. Aici, mai ales pe străzile unde au reapărut haitele de câini vagabonzi, „colcăie" grupurile „organizate" de „copii ai străzii", de „boschetari", de cerşetori şi pomanagii, de barbugii mărunţi sau cartofori înrăiţi, de „şuţi", de hoţii „calificaţi" de „valutişti", de „fiţe" sau „pipiţe" amatoare sau „profesioniste". Aici funcţionează legile tăcerii, ale protecţiei plătite, ale cârdăşiei cu cei care, în mod normal, nu ar trebui să tolereze aceste manifestări antisociale. Dar, din nenorocire, tocmai cei împuterniciţi de lege să nu tolereze, fac acest lucru!

Iată de ce, în ziua de 14 noiembrie 2010, în „liniştitul" nostru oraş, nici ca „lucrătură politică" şi nici ca „exagerare media", s-a produs evenimentul abominabil al anului: crima cu foc armat de la *Caffe latino*, în miez de zi şi cu localul aglomerat de feţe „subţiri". Un om a omorât un alt om, după ce, cu circa 36 de ore înainte avusese loc, tot în oraşul nostru, un incendiu criminal, tot la comandă! Dar cine să vegheze, să prevadă, să prevină şi să ia măsuri legale, când mare parte dintre cei cu responsabilităţi erau, fie în week-end, fie preocupaţi de „înalte" vizite sau sindrofii politice, fie indiferenţi, dacă nu chiar toleranţi şi părtinitori faţă de infractori?

Nu are rost, acum şi aici, să detaliem mobilurile crimei, nici amănuntele acesteia şi nici ale organizării prinderii „presupusului infractor" sau ale picanteriilor unor funeralii într-o „lume specială", dar nici să facem aprecieri despre implicarea altor „forţe" în această „lume" şi despre eventuale „încrengături" ce depăşesc demult limitele judeţului Neamţ. Există suficiente organisme legale care au şi datoria şi competenţa să ducă la bun sfârşit ancheta, să judece şi să condamne pe cei vinovaţi. Scopul acestei luări de atitudine este nu de a acuza, nu de a descoperi vinovăţii reale sau imaginare, nu de a denigra oameni, organisme sau comunităţi. Dorim doar să semnalăm un fapt de viaţă căruia nu i s-a acordat deloc atenţie. Ne referim la realitatea conform căreia, în ultimii 4-5 ani, în localităţile judeţului nostru, au avut loc numeroase crime, atentate şi violuri, mai ales în mediul rural, ai căror autori au fost, de la adolescenţi, până la femei şi bărbaţi la vârsta senectuţii. Nu discutăm despre prinderea şi pedepsirea criminalilor! Îndrăznim să punem însă o întrebare: ce au făcut factorii responsabili, instituţiile cu atribuţii educaţionale menţionate mai sus, opinia publică, chiar şi noi cei care scriem despre aceste manifestări de gravă retardare moral-civică, pentru combaterea fenomenului şi formarea copiilor şi tinerilor sub semnul normelor adevăratelor valori ale libertăţii şi autenticei democraţii? NIMIC sau aproape NIMIC!

Tocmai de aceea şi în pofida scepticismului pe care l-am exprimat mai sus, apreciem că, dincolo de vinovaţii direcţi, prin indiferenţă, tăcere, lipsa de implicare şi atitudine, cercul responsabilităţii se extinde la dimensiunile comunităţii! În aceste condiţii, îndrăznim să punem o nouă întrebare: Ce am putea şi ar trebui să facem?

Ne permitem să sugerăm câteva idei:

- trebuie să „reinventăm" instituţia dialogului autentic;
- trebuie ca administraţiile locale să se instituie în organizatori ai acestui dialog, dar nu de pe poziţii de autoritate;
- trebuie implicate: biserica – de la preotul de parohie, la arhiereu; şcoala – de la învăţătorul de la „ţară", la ministrul educaţiei; toate organismele, instituţiile şi aşezămintele culturale, inclusiv fundaţiile cu scopuri umanitare; reprezentanţele teritoriale ale justiţiei, ministerului public, forurilor de ordine şi siguranţă publică, cele sanitare, de sport şi turism ş. a., forurile patronatelor şi sindicatelor, reprezentanţii media etc.;
- trebuie elaborate programe speciale de urgenţă, în funcţie de realităţile moral-cetăţeneşti ale fiecărei comunităţi;
- trebuie organizate manifestări educaţionale, în zile special dedicate unor acţiuni ţintă, urmărite în timp;
- trebuie luptat pentru conştientizarea şi mobilizarea instituţiilor media, care să promoveze aceste programe, să-şi instituie propriile acţiuni specifice, corelate cu cele de mai sus;
- trebuie depistate, în fiecare comunitate, focarele criminogene, cauzalitatea lor, măsurile de prevenire şi de acţionat în consecinţă;
- trebuie să se revină, (şi experienţă/expertiză avem, încă de la Şcoala Sociologică de la Bucureşti şi Dimitrie Gusti), la elaborarea unor obiective educaţionale pentru fiecare comunitate, pe criterii de vârstă, preocupări, ocupaţii specifice pe sexe, starea generală de sănătate, specific religios, nivel de cultură şi de trai etc.;
- trebuie stabilite ţinte, termene, răspunderi şi responsabilităţi.

Exprimând cele de mai sus, nu am dorit să stabilim sau să semnalăm vinovăţii, nu am vrut să stârnim animozităţi şi nici măcar să supărăm pe cineva. Am intenţionat însă, ca, în mod deschis şi răspicat, să exprimăm punctul de vedere conform căruia apreciem că vremea atitudinilor indiferente trebuie încheiată. Crima de la Piatra-Neamţ şi implicaţiile ei locale şi naţionale trebuie să ne trezească! Am încredere că am fost bine înţeleşi! Aşteptăm ca, în primul rând tinerii dar şi toţi cetăţenii activi ai comunităţilor noastre, fără a-i exclude şi pe cei vârstnici, care doresc să se implice, să lase inhibiţiile de-o parte şi să se angajeze în susţinerea măsurilor menite ameliorării stării moral-cetăţeneşti a comunităţilor în care trăim.

Acelaşi deziderat l-aş formula şi în ceea ce priveşte viitorul revistei noastre. A sosit timpul ca acum, în pragul consemnărilor menţionate la începutul acestui articol, tinerii talentaţi şi doritori să ni se alăture, nu în calitate de colaboratori sub coordonarea noastră, ci pentru a prelua destinele redacţionale ale publicaţiei, ca să o ducă mai departe, ferm şi profesionist, aşa cum are nevoie comunitatea în care trăim, şi, mai ales, aşa cum este necesar acum.

Gheorghe BUNGHEZ

4

Anexa XLIV

Scanned with OKEN Scanner

ASACHI 12 – En „Ateneu" nr. 12/2011, pp 22-24

Criticismul steril și iresponsabil

Gheorghe BUNGHEZ

Nesfârșita noastră tranziție, de peste „douăzeci de ani", dublată recent de efectele crizei financiar-economice mondiale și accentuată la noi de o criză politică, socială, culturală și, mai ales, morală ne-a adus lichidarea, aproape în totalitate, a industriei naționale (atâta câtă și cum era), distrugerea infrastructurii țării, dezorganizarea și destabilizarea agriculturii (fără a se profita firesc de reconstituirea proprietăților), aneantizarea sistemelor de sănătate, asigurări sociale, învățământ, cercetare și cultură. Consecințele firești sunt sărăcia, aproape endemică în destule județe din diferite zone ale țării, emigrarea în masă a forței de muncă și mai ales a unor generații de tineri înalt-specializați (informaticieni, cercetători, medici, ingineri, profesori, economiști etc.), creșterea șomajului, exacerbarea impozitării tuturor activităților, inclusiv impozitarea pensiilor, reducerea „mecanicistă" și sfidătoare, cu 25%, a salariilor tuturor „bugetarilor" ș. a.

Iar, ca un corolar, este evidentă starea de decădere culturală și morală a unei bune părți a „populației", manifestată prin abandon școlar, diminuarea drastică a interesului pentru instrucție, lectură și manifestările spirituale, desființarea multora dintre școli și instituțiile cultural-artistice, mai ales de la sate, proliferarea criminalității, a atentatelor, violurilor, hoției, jafurilor, prostituției, corupției, mârlăniei, a jocurilor de noroc și a activităților economice ilegale, degradarea și vulgarizarea limbajului și comportamentului stradal sau în instituțiile publice. Și, mult mai grav, diminuarea interesului pentru muncă în general, pentru muncă onestă și de calitate în special, concomitent cu atenuarea respectului pentru preceptele credinței, pentru valorile morale, culturale și tradiționale românești. Exemplele sunt numeroase în țară și în județul Neamț. Le-am menționat și până acum, atât verbal cât și în scris, încât renunțăm la a le repeta. Nu putem să nu amintim, totuși, faptul că în Neamț, unul dintre județele cu cele mai multe mânăstiri și biserici din țară, cu instituții de învățământ și cultură prestigioase, înzestrat de providență și de înaintași cu mari bogății și frumuseți ale naturii și spiritului, ne-am „evidențiat", din nou, recent, cu frecvente crime în lumea satelor, cu crime abominabile, în plină zi, cu incendii criminale la comandă, inclusiv în Piatra-Neamț, ca să nu mai pomenim și de celelalte infracțiuni „mai mărunte", ce aglomerează zilnic paginile presei locale și emisiunile radio sau tv.).

Menționând toate cele de mai sus și punându-le în prim-planul acestui demers al nostru, nu înseamnă că minimalizăm sau bagatelizăm prefacerile profunde care au avut loc, benefic pentru țară, în ultimele două decenii, sau schimbările civilizatorii de anvergură din județ și, în primul rând, din străvechea noastră așezare. Nu! Acestea toate sunt umbrite însă de efectele devastatoare, pe planurile moral, spiritual și civilizatoriu, de manifestările reprobabile amintite mai sus. Cred că este și de datoria noastră, indiferent de vârstă, crez cultural, politic sau spiritual, să procedăm la unele clarificări, pornind de la realitățile menționate și „judecând" ce s-a făcut, ce se face și ceea ce se poate și trebuie făcut. Mai ales în ce privește ce trebuie făcut, este necesar să pornim de la premiza că anvergura demersului național și local nu poate fi apanajul unei persoane, al unei instituții, al unui partid și nici chiar al statului, în general. Veți spune: care este atitudinea celui ce semnalează doar, aceste racile?

În ceea ce mă privește, vreme de destul de mulți ani m-am implicat și în viața social-politică locală, atât înainte (și sunt dintre cei care recunosc această implicare), cât și după decembrie '89. Articolul de față, declar de la început, nu vreau să se constituie, însă, într-un prilej de justificări, observații acide sau trimiteri tendențioase către unii sau alții așa cum fac cohortele de „analiști" abonați la multe dintre posturile de radio, la televiziuni sau în ziarele centrale și locale, versus mulți pseudolideri politici, sindicali și administrativi. (Despre cei culturali, ce să mai vorbim?, aproape că nu se manifestă în spațiul public!)

Aș putea să fiu mulțumit și poate mândru de multe din împlinirile vieții, căci mi-au oferit prilejul de a dărui semenilor, în vremuri deloc „confortabile", bucuria și speranța întâlnirii cu cartea, cu teatrul, cu celelalte arte, cu tradițiile și istoria, dar și cu alte mari valori ale civilizației și moralei, stimulate prin intermediul educației și autoeducației, prin promovarea practică și conștientă a educației permanente, concept deloc teoretic și cu tradiție de aproape un secol în România. Dar cine se mai preocupă acum, de sus și până jos, de aceste importante probleme? Nimeni, sau aproape nimeni.

Așa se face că, imediat după '89, am trăit personal, o experiență mai mult decât interesantă din acest punct de vedere. Inițial, socotisem că era mai bine să mă consacru activităților profesionale în domeniul difuzării cărții și bunurilor culturale. Apoi, simțind că este necesar și că aș putea avea un

1

cuvânt de spus în „noua" bătălie politică ce s-a declanșat, timp de un deceniu (fiind chiar invitat), am militat într-un partid politic. Am constatat însă, foarte repede, că „jocurile" erau deja făcute. „Foști", dar și „nefoști" (în orice caz pe măsura celor dintâi), din toate partidele politice, cu destul de puține excepții, acaparaseră deja prezentul și viitorul imediat. La toate partidele, repet, cu foarte puține excepții, demagogii, semidocții, impostorii și frustrații mai vechi sau mai noi, au fost lăsați, cu naivitate, să-și „joace" mendrele și, mai ales, să-și facă interesele! Rezultatul...? La degradarea politică, socială, economică și morală moștenită de la totalitarism, am adăugat, cu „succes", peisajul național și local al României de astăzi: înapoiere politică și mai ales economică, excesivă polarizare socială (o masă pauperă majoritară, la nivelul țărilor subdezvoltate, iar la polul opus o oligarhie economico-financiară sfidător înavuțită prin rapturi din acumulările economice ale vechiului regim, dar prin însușirea golănesc-revoluționară scandaloasă și aparent legală a avuției și patrimoniului național, precum și a bunurilor și drepturilor celor sărăciți). Mijloacele ce au înlesnit aceste fenomene au fost birocrația stufoasă și corupția generalizată în aparatul de stat, de sus și până jos. Marii profitori ai acestei stări de lucruri sunt deja „persoane publice" în toate județele țării. Consecințele se văd: o decădere morală fără precedent, o rată a emigrării necunoscută până acum pământului românesc, dezamăgire, indiferență și imobilism social.

Iată de ce, când privim la bilanțul „înfăptuirilor" noastre din primele două decenii de „democrație originală" și la protagoniștii acestora, ne vin în minte versurile Eminescului cel fără de prihană:

„ [...] Prea v-ați arătat arama, sfâșiind această țară, /Prea făcurăți neamul nostru de rușine și ocară,/ Prea v-ați bătut joc de limbă, de străbuni și obicei, /Ca să nu s-arate odată, ce sunteți: niște mișei![...]"

Aflându-ne sub imperiul aceluiași tablou funest, deși a trecut veacul de când au fost create memorabilele *Satire* eminesciene, e evident că nu am fost capabili să ne „reformăm" viața publică și privată actuală, dar în primul rând pe cea care ține de starea noastră politică, socială, economică, spirituală, culturală și morală. De asemenea, nu suntem pe deplin conștienți de rolul fiecăruia în parte și al tuturor laolaltă, în marele efort național ce trebuie depus pentru integrarea României și a majorității cetățenilor ei, nu în Europa, ci în adevărata profunzime a civilizației europene care a îmbrățișat benefic umanitatea, din Japonia, până în Statele Unite ale Americii.

Aceasta fiind situația, se pune totuși firesc o întrebare: Chiar nu se face nimic? Ba da! **SE CRITICĂ!**

Este criticat președintele și guvernul pentru măsurile disperate, ineficiente și adeseori ilegale, pe care le iau, **e criticată**, cu rost și fără rost, opoziția, **sunt criticate** partidele politice singure sau în coalițiile create. Acestea, în lipsa unor ideologii, doctrine, tactici și programe, își pierd identitatea, dar încearcă să compenseze prin **criticarea** aberantă a adversarilor și prioritar a acelora de pe eșichierul parlamentar. „Analiștii", grupați și ei după interese preponderent financiare și mai apoi politice, ceea ce le permite și eventuale rocade în timp, **critică** unidirecțional, în funcție de avantajele momentului, reușind să încâlcească și mai mult realitățile și să deruteze mii de oameni de bună-credință.

Dar „inteligheția" ce face? Aici lucrurile sunt mai complicate: o parte infimă a acesteia a trecut, tale-quale, de partea combatanților politici, împotmolindu-se, cu puține excepții, în mlaștinile „intelectualității de partid" și **criticând** ceva mai „elevat", atunci când are binecuvântarea liderilor; o altă parte, tocmai cea mai numeroasă, preferă să-și facă în mod conștiincios datoria intelectual-profesională în instituțiile cultural-artistice, de educație și învățământ, justiție, sănătate, cercetare, media, sport etc., adeseori cu excelente rezultate, dar fără a fi interesată de valoarea și eficiența impactului social al demersurilor sale, în condițiile subfinanțării cronice a oricăror încercări de ameliorare a stării morale și spirituale a societății actuale. Din nefericire, la această numeroasă parte a intelectualității, se manifestă cu precădere o tocire nejustificată a simțului critic, acesta fiind înlocuit doar de reproliferarea bancurilor (în spiritul tradițiilor din timpul totalitarismului) și de șuetele unor grupuscule ce se mulțumesc cu aluzii umoristice și alte asemenea manifestări fără ecou și reverberații sociale. Toate, în ultimă instanță, nu fac decât să se integreze în șuvoiul insipid al **criticismului exacerbat** dar steril și efectuat fără niciun fel de responsabilitate. Cine oferă atunci programe asumate și soluții de moment care să capaciteze interesul cât mai multor categorii de cetățeni nemulțumiți și care așteaptă mesaje credibile, de la oameni credibili.?

Asemenea oameni există, ce-i drept, dar foarte puțini. De regulă, sunt excepții intelectualii reprezentativi, valoroși, cu prestanță și operă, care și-au asumat neînregimentați, libertatea și responsabilitatea, de a sugera sau propune proiecte, chiar dacă le lipsește forța politică a unui partid. Sunt cunoscute și astfel de personalități, iar prezența lor tot mai frecventă în presă și la televiziune, suscitând deja interesul public, ar fi bine să fie urmată de acțiuni mai elaborate și de stringentă

2

Anexa XLV

Scanned with OKEN Scanner

actualitate. Nu aşa cum s-a întâmplat însă recent cu o emisiune (mai mult decât aşteptată), la care s-a abordat, splendid pentru cei avizaţi dar monoton şi fără perspectivă pentru oamenii simpli şi necăjiţi, problema „speranţei" şi s-a anunţat, amar-hazliu, emisiunea viitoare consacrată „prostiei". Fără comentarii. În situaţia actuală a ţării şi a oamenilor ei, de prostie, la modul teoretic, nici măcar în ultimă instanţă, nu ar trebui să fim prioritar preocupaţi. Se ştie: e fără leac! (Doar dacă mai sunt unii care confundă prostia cu incultura şi lipsa de instrucţie şi educaţie. Aceştea din urmă au leacuri, dar trebuie să se găsească cei cu ştiinţă şi în stare să le administreze!)

Într-un astfel de context, mi se pare concludent, pentru subiectul în dezbatere, răspunsul dat nu demult la o întrebare a unui *jurnalist*, în cadrul unei emisiuni tv., de către Magistrul Neagu Djuvara. Domnia Sa arăta că vârsta înaintată, de peste 94 de ani, nu îi mai permite să acceadă la înalte demnităţi în stat, dar dacă viaţa i-ar fi oferit cu douăzeci de ani mai devreme această şansă, ar fi cerut educatoarelor şi învăţătorilor să-şi consacre majoritatea eforturilor nu atât asupra volumului de cunoştinţe transmise, cât asupra laturii formative a personalităţii copiilor, în spiritul moralei creştine şi al ideaturilor umaniste ale noului mileniu în care am intrat. „Dacă vor fi câteva generaţii care de când au şapte ani şi până la maturitate vor învăţa că furtul este cel mai mare păcat, România se va schimba."

Cu îngăduinţa dumneavoastră, a cititorilor, aş plusa. După cum se cunoaşte, încă din numărul trecut al revistei noastre, mi-am permis, cu gândul la toate cele menţionate mai sus, să sugerez că în afara grijii pentru generaţiile cele mai tinere, cum excelent preciza Profesorul Djuvara, va trebui, cât mai grabnic, pentru generaţiile tinere şi active de azi, să reinventăm instituţia dialogului şi să elaborăm programe în funcţie de realităţile moral-cetăţeneşti ale fiecărei localităţi. Se impune să se lucreze diferenţiat, pe criterii de vârstă, preocupări, ocupaţii specifice, stare de sănătate, specific religios, nivel de cultură şi de trai etc. şi, mai ales, să se implice, în acest adevărat război cu noi înşine, „biserica – de la preotul de parohie, la arhiereu; şcoala de la învăţătorul de la „ţară", la ministrul educaţiei; toate organismele, instituţiile şi aşezămintele culturale, inclusiv fundaţiile cu scopuri umanitare; reprezentanţele teritoriale ale justiţiei, ministerului public, forurilor de ordine şi siguranţă publică, cele sanitare, de sport şi turism ş. a. forurile patronatelor şi sindicatelor, reprezentanţii media etc."

Toate aceste importante aspecte s-ar mai putea detalia, inclusiv cu realităţi din domenii pe care nici măcar nu le-am amintit, dar riscăm să cădem în păcatul criticanzilor la care făceam trimitere la început. De aceea, gândind la ce s-ar putea face şi ce ar fi de întreprins, concludem pe scurt:

- criticismul în sine, în sensul în care l-am judecat mai sus, nu este numai steril şi irresponsabil, ci este dăunător şi poate provoca fie lehamite şi dezamăgire, fie stări şi atitudini paradoxale;
- el trebuie sancţionat ca atare şi trebuie înlocuit, în afara cadrului instituţionalizat al statului, partidelor politice, administraţiilor comunitare şi diverselor foruri deliberative, ori ale presei şi publicaţiilor de specialitate, cu stimularea şi acţiunea noului tip de voluntarism militant şi profesionist, aşa cum s-a dezvoltat el în ţările cu democraţie consolidată şi conştiinţă civică;
- în acest domeniu, în care modelele pot iradia conştiinţe, rolul intelectualilor poate fi covârşitor şi trebuie amplificat atât prin legislaţie, cât şi prin stimularea autoimplicării responsabile;
- opinia publică, stimulată de exemplul intelectualilor, trebuie să determine factorii politici şi administrativi, iar apoi toate structurile responsabile, să elimine din cadrul lor pe toţi cei neaveniţi şi **să repună în drepturi competenţele, valoarea, profesionalismul şi moralitatea**; să nu ne pierdem speranţa, să acţionăm inteligent şi responsabil, fructificând, în condiţiile noastre, uriaşul tezaur de învăţăminte al lumii bunei stări, moderne şi civilizate, iar dacă nu noi cei care semnăm aceste rânduri, cei mai mulţi dintre cititori vor avea cu siguranţă bucuria de a constata că România s-a schimbat!

Aşadar, să judecăm fiecare actuala stare de fapte, să nu mai acceptăm să devenim victimele pseudopoliticienilor, afaceriştilor veroşi, şarlatanilor şi ale sporovăitorilor de ocazie, să ne implicăm conştient în ameliorarea condiţiei noastre sociale, economice, spirituale şi morale, fiind optimişti!

3

Anexa XLV

„Glasul" 28.10.2011, pg. 25-26

Mult zgomot pentru nimic şi apoi ... tot NIMIC!

La jumătatea lunii iunie, un nou scandal orchestrat mediatic a readus municipiul Piatra-Neamţ în prim-planul „ştirilor" şi reportajelor unor ilustre televiziuni (nu locale), anunţate în prealabil despre un anume eveniment, cu grijă şi interes(e).

De data aceasta „senzaţionalul" nu l-au constituit crimele comise în miez de zi, în spaţii publice şi cu martori ... simandicoşi, sau altele, în amurg la scara blocului, în plin centrul oraşului, nici incendiile la comandă, ale maşinilor sau spaţiilor comerciale şi nici protestele justificate, împotriva unor amplasamente sfidătoare la adresa memoriei seculare a urbei şi nici, Doamne-fereşte, vreo intenţie de protest oficial al administraţiei împotriva iminentei redesfiinţări–, de data aceasta în condiţiile pseudo-democraţiei noastre post-totalitare, a străvechiului ***JUDEŢ NEAMŢ***. NU !!! Dimpotrivă, un fapt aparent obişnuit, dar plin de semnificaţii, cu atât mai mult cu cât el a pornit, culmea, din sfera spiritualului.

Faptul artistic în sine: opt dintre artiştii plastici reprezentativi ai Filialei Neamţ a U. A. P. – Dumitru BEZEM, Dumitru D. BOSTAN, Mircea-Răzvan CEACĂRU, Laurenţiu DIMIŞCĂ, Ştefan POTOP, Mircea-Titus ROMANESCU, Lucian TUDORACHE şi Gheorghe VĂDANA – au ţinut să onoreze şi în acest an sărbătoarea *Zilelor municipiului*, printr-o strălucitoare expoziţie de grup, intitulată *Oraşul artiştilor*.

De la gând, la faptă: o excepţională autoselecţie a condus la ridicarea unei expoziţii de aleasă ţinută profesională, artistică şi civică pe simezele *Galeriei Vorel* , urmând ca vernisajul oficial să aibă loc la data de 22 iunie a. c. În cele câteva zile ce au premers actul oficial al vernisării, a început şi s-a derulat ***scandalul***. Trei televiziuni „centrale" (a se citi *de scandal*) şi-au dirijat „reporterii speciali" care au ignorat în totalitate expoziţia ca atare, dar şi-au „focalizat" în exclusivitate „interesul" (comandat) pe o singură lucrare, impecabilă de altfel din punct de vedere artistic. Dar nu acest atribut al creaţiei artistice, esenţial şi demn de comentat se urmărea, ci *scandalul*! În presa şi la televiziunile interesate, au urmat trei zile şi trei nopţi de acide şi „colorate" comentarii, , de nominalizări cu şi fără rost, cu antrenarea la discuţii despre o operă de artă, a unei întregi liote de ageamii, agramaţi şi stricători de limbă şi strămoşeşti moravuri. În schimb, în presa şi la televiziunile locale, „cu mult curaj", faptele ca atare au fost doar menţionate chipurile, din... „spirit de informare obiectivă".

Mai grav decât atât: în ipostaza de victimă a telebârfelor „naţionale", municipalitatea, prin purtătorul său de cuvânt, ne-a făcut cunoscute prin intermediul presei şi al televiziunilor locale, indignarea sa şi hotărârea celor ce s-au simţit lezaţi de un „tablou" anume, (cel luat „în obiectiv" de către telescandalagii), de a acţiona în justiţie pe autor pentru... „reperarea" onoarei!

Urmarea: pe 22 iunie, la *Galeria Vorel*, în pofida calităţii de excepţie a exponatelor oferite privitorilor în cadrul *Zilelor municipiului*, de către artiştii menţionaţi mai sus, am asistat la unul dintre cele mai anoste vernisaje. S-a vorbit puţin şi cu o evidentă stânjeneală, până şi în tentativa de dialog al expozanţilor, încât a rezultat aceeaşi stânjeneală, iar expoziţia în ansamblul ei, cu evidente calităţi şi reuşite ale fiecărui artist, a trecut în plan secund; a beneficiat astfel de mai multă atenţie un alt fapt cultural – lansarea unui nou număr al Revistei *Antiteze* – iniţiativă, demnă de a fi fost semnalată şi în acest cadru. Cât despre situaţia stânjenitoare, să remarcăm şi faptul că autorul lucrării „incriminate", nedorind să-şi implice colegii în eventuale discuţii şi urmări paradoxale, a retras anticipat vernisajului lucrarea ce a determinat reacţiile de mai sus, rămânând pe simeză doar un spaţiu vizibil, gol şi alb, dar plin de semnificaţii şi de o mulţime de semne de întrebare. **De ce toate acestea?**

Câteva consideraţii strict personale: teoretic, toţi cei interesaţi şi chiar opinia publică, împărtăşesc necesitatea şi realitatea libertăţii presei şi a libertăţii de opinie. Mai mult decât atât, la noi, în ultimele două decenii, după anterioarele şapte decenii de restrângere şi control abuziv, libertatea presei a devenit, uneori, pentru mulţii practicanţi neaveniţi şi comanditarii lor, (nu şi pentru jurnaliştii autentici – profesional şi moral), o reală marotă ce ascunde incultura, incompetenţa, obedienţa, subordonarea politică şi... chiar josnicia umană. Iar dacă învestim totuşi cu gîrul încrederii noastre ziarele, revistele, televiziunile şi radioul, cu toate exagerările şi lipsa de profesionalism a unora dintre ele – cum a fost şi cazul relatărilor despre expoziţia de la Piatra-Neamţ – de ce oare nu acordă, mai ales factorii

Anexa XLVI

Scanned with OKEN Scanner

responsabili, aceeaşi încredere şi în cazul creatorilor de frumos? Oare libertatea de creaţie artistică este mai puţin necesară societăţii noastre? Cu siguranţă, NU!

Voom remarca însă la a aborda alte detalii teoretice, organizatorice sau de management cultural şi de implicare a creatorilor de artă în complexitatea vieţii noastre sociale, economice, politice şi culturale.

Pe scurt, deci: – este jenant şi contraproductiv, în primul rând din punct de vedere moral, gestul acelor „slujbaşi" din presă care au instrumentat un nou scandal la Piatra-Neamţ, pornind de la un autentic fapt de cultură, pe care l-au împroşcat cu dejecţii politice, făcând abstracţie de valoarea de excepţie a expoziţiei, de talentul şi personalitatea plasticienilor expozanţi şi de reuşita artistică a lucrării incriminate, ce a avut de altfel ca sursă de inspiraţie o fotografie publică binecunoscută;

– este de neînţeles felul în care administraţia locală s-a putut lăsa indusă în eroare de alarmele false ale unor emisiuni de scandal încât a reacţionat pripit şi necultural, stimulând interpretări facile, în afara normelor şi relaţiilor fireşti ce trebuie să caracterizeze raporturile dintre edili şi oamenii de cultură, pe care se pare că nu-i cunosc, ca personalităţi creatoare, cu particularităţile lor ce i-au impus în conştiinţa publică – vezi chiar cazul autorului lucrării retrase din expoziţie, cunoscut nu numai în lumea artelor, pentru extraordinara sa capacitate artistică în a cultiva ironia, autoironia, umorul suculent şi chiar caricatura. Dacă de la oamenii simpli, neinstruiţi, te poţi aştepta în asemenea cazuri la reacţii mai puţin autocontrolate, în cazul celor care beneficiază de tot felul de consilieri, te surprinde superficialitatea şi nejustificata tendinţă de admonestare. (Şi pentru că nimeni, nici „cei mai aleşi" dintre aleşi, nu poate fi învinuit că nu se pricepe la toate domeniile pe care le coordonează, poate ar fi lăudabilă şi în plan local, o analiză a felului în care cei plătiţi din bani publici pentru a-i consilia pe cei aleşi, ştiu şi îşi fac datoria în acest sens);

– sunt la fel de neînţelese, în atare împrejurări, tăcerea şi lipsa de atitudine a breslei, a criticii de artă, a organismelor centrale şi locale cu atribuţii în domeniul culturii. Oare tăcerea, indiferenţa şi resemnarea de acum sunt aidoma celor de înainte de '89? E trist, iar un astfel de comportament reduce până la anulare tot ce s-a realizat bun şi frumos în municipiul şi judeţul nostru, nu numai în domeniul culturii şi artelor, ci în toate sferele de activitate economico-socială, inclusiv în media locală care tace atunci când se teme că deranjează, aşa cum a fost şi cazul cu recentul vernisaj!

În ceea ce ne priveşte, nu vrem să anulăm nimic. Dimpotrivă, în temeiul experienţei pe care o avem în domeniile culturii, artelor şi comunicării, dăm toată preţuirea uriaşelor schimbări civilizatorii realizate de cetăţeni, indiscutabil sub coordonarea aleşilor locali şi judeţeni, dar acest lucru nu ne îngăduie să nu vedem crasele degradări moral-educative, asimilarea „cu hurta" a tot felul de năravuri străine, comportamentul social deviant şi toate celelalte manifestări, inclusiv unele de genul celor menţionate în introducerea de mai sus. Tocmai de aceea, am considerat că trebuie să ne exprimăm punctul de vedere. Nu am menţionat nume proprii, nu am atribuit vinovăţii, nu pretindem că deţinem monopolul adevărului, dar trebuie să recunoaştem că, atunci când este vorba de creatori şi operele lor, trebuie să ne măsurăm gândurile şi cuvintele, deoarece aceşti oameni sunt adevăratele elite ale comunităţilor, iar **artiştii**, fie ei plasticieni, muzicieni, actori, scriitori sau din alte domenii ale creaţiei, trebuie iubiţi şi respectaţi, nu huliţi şi ameninţaţi, deoarece opera lor dăinuie şi va vorbi peste timp.

În aceste condiţii, mai facem o dată menţiunea că aserţiunile de mai sus nu aparţin nici editorului, nici redacţiei Revistei *ASACHI*. Ne aparţin întru totul nouă! Dacă prin cele enunţate am deranjat, ne cerem scuze; dacă am supărat şi nu putem fi scuzaţi, aşteptăm citaţiile!

Nu putem încheia însă fără a aduce, din nou, mulţumiri artiştilor expozanţi, felicitări tuturor pentru credinţa lor în valenţele reziditoare ale artei, capabilă să remodeleze spiritele afectate de nimicniciile vremurilor în care trăim şi care pot fi schimbate tot prin puterea artei, moralei şi educaţiei.

Gheorghe BUNGHEZ

2

Anexa XLVI

PREFAŢĂ

Mărturisesc sincer plăcerea ce mi-a fost oferită prin acordarea încrederii de a prefaţa **cartea-lucrare** de faţă. Spun aceasta nu pentru a epata. Nu! Ne aflăm în faţa unui autentic studiu ştiinţific, ce porneşte de la cerinţele generale ale ştiinţei bibliologiei – istoria, producţia, publicarea, difuzarea strict culturală sau comercializarea cărţilor şi publicaţiilor – pentru a detalia, conform normelor moderne ale bibliografiei (ramură distinctă a celei dintâi), prin rezultatele obţinute ca urmare a cercetării, sistematizării, selecţiei, clasificării, descrierilor de specialitate şi adnotărilor, a tot ceea ce înseamnă în istoria culturală a României – Revista de Cultură *ASACHI*, din Piatra-Neamţ, a cărei apariţie a fost reluată după 125 de ani şi este patronată, în exclusivitate, de către S. C. Bibliopolis-Petrodava S. A., chiar şi în condiţiile actualei crize economico-financiare.

Demersul domnului profesor Constantin TOMŞA, istoric şi critic literar, afirmat şi recunoscut ca atare, cu precădere în ultimele două decenii, este cu atât mai important cu cât, aşa cum se poate constata, el s-a finalizat în 2011, când se împlinesc 130 de ani de la apariţia numărului 1 al seriei I a revistei şi 20 de ani de la reluarea tradiţiei acesteia cu apariţia numărului 1 al celei de a doua serii. Un omagiu cum nu se putea mai potrivit pentru acest dublu eveniment aniversar!

Deşi astfel de elaborări sunt „îndeletniciri" relativ curente, ce intră în aşa-zisa fişă a postului, mai ales în cadrul bibliotecilor, fiind efectuate de către personalul specializat în acest scop, ele se constituie foarte adesea, sub forma unor simple liste, fişe sau – cel mult – indici bibliografici de dimensiuni modeste şi cu referire la domenii restrânse sau specializate, utile în primul rând pentru nevoi de instruire, documentare, perfecţionare, licenţă, masterat, doctorat etc. Mai rar „se întâmplă" ca personalităţi ale vieţii cultural-ştiinţifice, mai ales din cadrul comunităţilor academice, să-şi consacre timpul şi energiile creatoare unor astfel de preocupări, de altfel deloc lipsite de importanţă. Dar atunci, rezultatele sunt cele care se cunosc: lucrări de mare anvergură, exhaustive, adevărate monumente cultural-informaţionale şi de valoare bibliofilă, aşa cum avem mai multe exemple în cultura română. Sunt însă şi în restul ţării, unele excepţii absolut revelatoare. Aşa se face că, în decembrie 2004, am avut marea şi plăcuta surpriză de a lua cunoştinţă de

Anexa XLVII

Scanned with OKEN Scanner

remarcabila lucrare *Ateneu-40 – Bibliografie – 1964-2004*, (două volume), elaborată de către doamna Marilena Donea, de la Biblioteca Judeţeană *Costache Sturdza*, din Bacău.

Ca unul care am avut iniţiativa şi m-am implicat în reluarea, după 110 ani, a activităţii şi apariţiei seriilor contemporane ale Revistei *Asachi*, am constatat, aproape cu invidie, nu numai valoarea ştiinţifică, praxiologică şi culturală a lucrării menţionate mai sus, dar conştient de dificultatea unei astfel de întreprinderi în cazul publicaţiei noastre, nu speram că vom putea semnala prea curând un alt astfel de eveniment în perimetrul spiritual din această parte moldavă de ţară. Cu toate acestea, iată, evenimentul „se află" sub ochii noştri. El se datorează distinsului profesor, om de cultură, scriitor, istoric şi critic literar Constantin Tomşa, pe care îl cunosc de peste patru decenii, cu care am conlucrat la punerea în operă a nenumărate proiecte culturale şi care, începând din anii '70, s-a implicat, atât pe baza obligaţiilor profesionale cât şi în temeiul pasiunii şi vocaţiei sale, în tot ceea ce a însemnat viaţa cărţii, a bibliotecilor, a saloanelor şi târgurilor de carte, în organizarea lansărilor de carte şi publicaţii, a întâlnirilor cu scriitorii şi oamenii de ştiinţă, în iniţierea şi coordonarea unor manifestări de anvergură pe plan judeţean în domeniul difuzării şi editării tipăriturilor. De altfel, Domnia Sa îşi aminteşte (cu siguranţă) şi de cele două încercări editoriale – *Buletin metodico-documentar* (1970) şi *Petrodava culturală* (1980) – editate, tipărite şi rămase doar la câte o unică apariţie, dar urmate fiecare de critici şi admonestări deloc amicale, ale unor „puriştI" ideologic, despre care puţini îşi mai aduc aminte. La fel de puţini îşi mai amintesc astăzi chiar şi de realizările deosebite din domeniul editorial local, în care domnul C. Tomşa a fost implicat timp de treisprezece ani (1970-1983), aşa cum a fost, între multe alte exemple posibil de dat din acea perioadă, editarea remarcabilei lucrări *Etnografia Văii Bistriţei* – Zona Bicaz – (Piatra-Neamţ, 1973).

Dar să nu divagăm. Important este faptul că un intelectual cu o asemenea expertiză, care a iniţiat, organizat şi coordonat manifestări cultural-artistice, a experimentat practici, tehnici şi noi metode de difuzare a culturii, a scris şi a publicat despre toate acestea, dar şi despre cărţi şi alte publicaţii, inclusiv despre scriitori, iar nu demult a definitivat şi publicat prima bibliografie profesionistă de anvergură din judeţul nostru, intitulată *Revista APOSTOLUL – Bibliografie* (Ed. *Cetatea Doamnei*, Piatra-Neamţ, 2008), este omul care, bazat pe temeinica sa pregătire profesională, pe acribia ce-l caracterizează, pe capacitatea, tenacitatea şi rezistenţa sa, ca şi pe simţul deosebit al limbii, ce îi este recunoscut, a purces în câţiva ani buni de muncă, la elaborarea, definitivarea şi propunerea de intrare în circuitul public a acestei cărţi de referinţă, care este lucrarea – *Bibliografia Revistei ASACHI*.

Pentru a pune laolaltă, în succesiune, bogăţia informaţiei bibliografice de la sfârşitul secolului al XIX-lea, cuprinsă în prima serie a Revistei *ASACHI* (aprilie 1881-februarie 1885), editată de Societatea Ştiinţifică şi Literară *ASACHI*, cu cea de la sfârşitul secolului al XX-lea şi începutul celui de al XXI-lea (cu începere din decembrie 1991), editată de S. C. Bibliopolis-Petrodava S. A., a fost necesar nu numai efortul greu şi meticulos, de altfel de rutină, de parcurgere, selectare şi reţinere a materialului bibliografic existent în seriile de apariţie ale revistei, ci, în primul rând, a fost necesară o concepţie ştiinţifică unitară, care să pună în lumina contemporaneităţii atât similitudinile de organizare a materialului, cât şi diferenţierile tematice fireşti, indiferent de dimensiunile acestora. Ca urmare, a rezultat o lucrare care, în cele două părţi ale sale, firesc inegale ca dimensiuni, este de o unitate structurală, tematică şi stilistică exemplară. Din acest punct de vedere aş exemplifica, chiar şi în cadrul restrâns al acestei prefeţe, anvergura diferită dar şi elementele de noutate ce apar în tratarea materialului bibliografic din capitolele II. Cultură. Civilizaţie. Viaţă spirituală, III. Literatura română, IV. Literatura universală, din ambele părţi ale cărţii, dar şi noile capitole, firesc cuprinse numai în partea a doua, cum sunt V. Folclor, VI. Artă, XII. Iconografie şi XIII. Suplimente ale revistei.

Toate acestea, inclusiv arborescenţa structurală a unora dintre capitole, fac evident ca miile de referinţe, prin descrierile bibliografice şi articolele ce respectă ordinea elementelor caracteristice unor astfel de lucrări, să confere cărţii de faţă caratele de calitate ale unui mijloc de informare modern, exact şi rapid pus cu generozitate la dispoziţia specialiştilor, cercetătorilor, iubitorilor de cultură, dar şi a publicului mai larg, interesat de trecutul şi prezentul nostru cultural.

Dincolo de aceste aprecieri, mai mult „tehnice", se impun şi câteva consideraţii ce ţin de marea bogăţie de idei şi fapte cuprinse în conţinutul referinţelor bibliografice. Orice cititor de bună credinţă va putea constata cu uşurinţă, parcurgând această carte, diversitatea problematicii abordate în paginile revistei, de la începuturi şi până astăzi. Aproape în toate numerele, cu foarte puţine excepţii, chiar din prima serie de apariţie a revistei, pe lângă preponderenţa tematicii cultural-spirituale şi ştiinţifice, au fost dezbătute permanent şi probleme de educaţie, de sănătate publică, de comerţ, meşteşuguri, mică şi mare industrie, urbanism, transporturi, gospodărie locală ş. a. iar semnatarii articolelor şi studiilor erau intelectualii de mare prestigiu ai urbei de atunci, între care: Dr. Dimitrie Cantemir, I. Negre, C. Hogaş, Zulnia Isecescu, Gr. C. Buţureanu, Gr. N. Lazu, Melchisedek Ştefănescu – episcopul de Roman, T. I. Criveţ, V. D. Costinescu, Lascăr Vorel (farmacistul), R. Lascăr şi mulţi alţii, cărora li se adăugau prestigioşi

Anexa XLVII

Scanned with OKEN Scanner

colaboratori din Iaşi, Focşani, Arad, Bucureşti, Viena şi alte centre culturale şi economice ale Europei.

Concluzia? Am mai spus-o şi o repet. Vechiul Piatra-Neamţ nu a fost, aşa cum mai cred unii ignoranţi din zilele noastre, numai un orăşel de cherestegii, plutonieri pensionari şi negustori evrei. Nu! Piatra a fost un mic oraş-staţiune de munte, cu o viaţă economică semnificativă, cu un comerţ înfloritor, şcoli reprezentative, instituţii diverse şi o viaţă culturală pe măsura numelor de mai sus, ca şi ale multor altora pe care nu ne mai îngăduim să le amintim, dar implicate nu numai în aceasta, ci şi în evoluţia economică, socială şi politică a localităţii şi chiar a ţării. Dar să nu intrăm în detalii. Este suficientă răsfoirea acestei cărţi pentru a ne da seama şi a-i preţui aşa cum se cuvine pe toţi cei care, readuşi în memoria publică de această bibliografie, merită să fie prezenţi, după mai bine de un secol, în conştiinţa noastră afectivă şi în modul nostru de a gândi intelectual devenirea viitoare, economică, socială, politică şi culturală a oraşului nostru şi a ţării.

Tocmai de aceea, atât amploarea referinţelor bibliografice, cât şi personalitatea, mulţimea şi diversitatea semnatarilor menţionaţi în cea de a doua parte a cărţii, constituie o promisiune pentru ascensiunea cu adevărat europeană a oraşului, dar şi a judeţului şi a ţării în viitor. Cu o condiţie însă: cea a implicării culturale, economice, sociale şi politice a specialiştilor, intelectuali contemporani, după modelul oferit de înaintaşii luminaţi ai urbei, de acum treisprezece decenii în urmă.

Cartea de faţă este, şi din acest punct de vedere, dincolo de valoarea ei ştiinţifică şi documentară, un excelent exemplu de implicare intelectuală în viaţa cetăţii, cu posibile reverberaţii în conştiinţele cititorilor, mai ales ale celor tineri, în formare, care găsesc în ea argumente ale demnităţii româneşti, slujite de o prestigioasă revistă – Revista de Cultură ***ASACHI.***

Felicitări autorului, editorului şi tuturor celor care au participat la materializarea acestei cărţi, iar cititorilor, lectură plăcută şi folositoare!

Gheorghe I. Bunghez

Anexa XLVII

PREFAŢĂ

(PROLEGOMENE)

Cu titlul cuprins între parantezele de mai sus, am avut onoarea să semnez acum şapte ani, prefaţa la cea de a II-a ediţie a valoroasei lucrări ***MONOGRAFIA COMUNEI TARCĂU JUDEŢUL NEAMŢ***, operă intelectuală, culturală şi socială a vrednicului de pomenire preot şi cărturar, ***Gheorghe VERŞESCU***[1], reeditare datorată iniţiativei de excepţie a Primăriei Tarcău, a familiei Iulia şi Lucian-Petronius Hălăucescu (acum trecuţi şi ei în eternitate) şi a Centrului pentru Cultură şi Arte *CARMEN SAECULARE*, pentru repunerea în circuitul public naţional a acestei cărţi unicat în peisajul editorial, cultural şi sociologic româneşc din crâncenii şi dramaticii ani ai Celui de al II-lea Război Mondial (1942).

De această dată, la împlinirea a şapte decenii de la prima ediţie a Monografiei Gheorghe Verşescu, **TARCĂUL**, străveche şi vestită aşezare umană, asemenea multor altora dintre cele care străjuiesc şi înnobilează zona montană a Ceahlăului şi a Văii Bistriţei, ca adevărat loc Binecuvântat de Dumnezeu, are privilegiul de a fi beneficiarul unei noi apariţii editoriale, consacrate aşezării şi oamenilor săi de ieri, de azi şi de mâine.

TARCĂU – studiu monografic este o apariţie editorială binevenită şi deosebit de valoroasă, o elaborare ştiinţifică de înaltă ţinută academică, aparţinând unui prestigios colectiv de autori alcătuit din: coordonator, *Constantin GRASU* (cercetător ştiinţific, prof. univ. dr., conducător de doctorate, reputat autor de studii de Geologie Structurală şi Geologia României, fiu al satului), *Mihail APĂVĂLOAE* (geograf, cercetător ştiinţific şi prodigios autor de studii monografice), *Vasile ENEA* (cadru didactic la Şcoala *IULIA HĂLĂUCESCU* din Tarcău, metodist al Inspectoratului Şcolar Neamţ şi reprezentativ animator cultural, fiu al satului) şi *Iulian GĂINĂ* (primarul Comunei Tarcău din judeţul Neamţ, om de alese iniţiative şi cel ce a sprijinit, în 2005, reeditarea Monografiei Verşescu, fiu al satului).

Cu privire la ambele lucrări menţionate, se impun, pentru început, două constatări:

[1] VERŞESCU Gheorghe – preot , *Monografia Comunei Tarcău Judeţul Neamţ*, 1942, Tipografia Românească *Gheorghe Asachi*, Societate Coop. Piatra-Neamţ, Ediţia a II-a: Editura *Nona*, Piatra-Neamţ, 2005

Anexa XLVIII

Scanned with OKEN Scanner

1. dacă preotul Gheorghe Verşescu, cu modestie şi respect, în numele său şi al enoriaşilor, a găsit cu cale să dedice întâia monografie a Tarcăului „Domnului Inginer *Constantin Turcan*, Directorul Cooperativei *Albina*, [...] animatorul de suflete şi cooperatorul cel mai pătruns de spiritul şi de conţinutul ideii cooperatiste"[2], gest lăudabil şi justificat în foarte mare măsură, evidenţiat şi în conţinutul cărţii; la rândul lor, autorii prezentului volum, intitulat cu aceeaşi modestie **TARCĂU – *Studiu monografic*** – îl dedică, exprimând respectul lor şi al tărcăoanilor de astăzi, [...] „memoriei preotului *Gheorghe Verşescu*, păstor, dascăl şi om de cultură, care cu şapte decenii în urmă, *trimetea cu frică şi nesiguranţă, în lume*, **Monografia comunei Tarcău**, spre a i se cunoaşte acestui colţ de ţară vrednicia oamenilor şi frumuseţea inegalabilă a codrului carpatin."[3] Un gest rarisim, de veritabilă noblețe morală faţă de moştenirea culturală lăsată generaţiilor de azi, de către ilustrul înaintaş;
2. elaborarea amplului volum **Tarcău – *Studiu monografic*** – demers ştiinţific multidisciplinar, demn de evoluţia şi responsabilităţile cercetărilor de specialitate din acest început de mileniu, în care nu demult am intrat, este o incontestabilă reuşită a autorilor, un studiu destinat atât specialiştilor, cât şi altor cititori interesaţi (de azi şi de *mâine*), din comună dar nu numai. *Studiul* are în vedere atât ilustrarea evoluţiei şi realităţilor întregii aşezări, cu toate schimbările semnificative petrecute în cele şapte decenii care au trecut de la prima lor monografiere, dar şi o originală şi inteligentă punere în valoare a bogatului material cuprins în cartea preotului Gheorghe Verşescu. Această modalitate de lucru a dat un plus de originalitate noii monografii şi, totodată, a readus în contemporaneitate frumuseţea, bogăţia şi valoarea celei dintâi. Felicitări autorilor pentru o astfel de abordare intelectuală superioară, ştiinţifică, onestă şi de o amplă deschidere moral-cetăţenească, model de urmat în aceste vremuri, când plagiatul şi impostura sunt tot mai prezente.

Fără îndoială însă, ***Tarcău – Studiu monografic*** – este o realizare ştiinţifică şi editorială ce trebuie apreciată nu numai în comparaţie cu apariţiile anterioare sau cele recente, de gen, ci prin valoarea sa intrinsecă.

[2] Ibidem
[3] Grasu Constantin, Apăvăloae Mihai, Enea Vasile, Găină, Iulian, **TARCĂU – studiu monografic** – Editura *Crigarus*, Piatra-Neamţ, 2012

2

Aşadar, pe lângă cele două constatări de mai sus, pe deplin onorante, se impun şi alte câteva aprecieri cu caracter general.

Orice cititor, avizat sau nu, din clipa în care ia contact cu această frumoasă dar şi voluminoasă lucrare, va fi impresionat de modul în care a fost gândit şi organizat întregul material ştiinţific, de structura şi diversitatea cuprinsului în forma sa finală, de excepţionala bogăţie a ilustraţiilor alb-negru şi color, de bibliografia aproape exhaustivă şi colecţiile de texte şi ilustrate cercetate de autori, de ineditul materialelor din *Addenda*. La fel de interesante sunt: glosarul intitulat *Toponime şi termeni locali cu circulaţie în restrângere*, istoricul cercetărilor cu privire la zonă, sau *Scurta incursiune istorică* urmărind evoluţia în timp a satelor componente ale comunei. Despre aceasta din urmă se poate spune că singurul ei cusur este că, fiind mult prea scurtă, a făcut ca destule aspecte importante să fie oarecum expediate, inconvenient care nu a afectat însă ansamblul problematicii în discuţie, deoarece autorii au ţinut ca în capitolele următoare, la fiecare subsecţiune tematică, să facă şi cuvenitele trimiteri şi referinţe de ordin istoric.

Dincolo de aceste sumare aprecieri, ţinem să relevăm cititorilor actualei monografii câteva din componentele ei de forţă, în care se îmbină cu maximă eficienţă concluziile studiului ştiinţific, cu cele ale cercetărilor în teren, fapt pentru care lucrarea, în ansamblu, depăşeşte cu mult alte apariţii de gen, este solidă din punct de vedere al argumentaţiilor, are multe elemente de noutate, chiar inedite, încât trebuie remarcat faptul că, deşi stilul este foarte sobru, se citeşte cu multă plăcere şi deosebit interes.

Din toate aceste puncte de vedere şi cu precădere din perspectiva aspectelor prin excelenţă noi, ca urmare a studierii şi însuşirii rezultatelor de „ultimă oră" ale altor cercetători, dar mai ales ca urmare a cercetărilor efectuate recent de către înşişi autorii cărţii în zonă, ni se pare deosebit de relevant şi recomandăm cu căldură cititorilor să se aplece cu interes asupra Capitolului al II-lea al ***Studiului***, intitulat *CADRUL NATURAL*. Este o secţiune excepţională a lucrării (de peste 100 de pagini), care ea însăşi ar merita să fie o lucrare de sine stătătoare. Noutatea sau chiar ineditul şi exactitatea consideraţiilor geologice, acurateţea şi mulţimea datelor referitoare la relief, climă, hidrografie, biogeografie şi soluri, toate ilustrate cu statistici, scheme, grafice, tabele şi fotografii, fac din această parte a monografiei nu numai un prilej de lectură interesantă, ci, în primul rând, un îndreptar ştiinţific, profesionist şi binevenit pentru cercetători, pentru forurile administrative, economice şi de alte profiluri, pentru întreprinzătorii interesaţi de diversitatea resurselor existente în zonă şi pentru toţi localnicii

Anexa XLVIII

Scanned with OKEN Scanner

care doresc să-şi cunoască pământul natal, cu toate caracteristicile, bogăţiile şi frumuseţile lui, aşa cum l-au moştenit de la înaintaşi. Şi încă ceva: dacă acest capitol a început cu spectaculoasele consideraţii geologice, el se încheie, după ce în subcapitolele anterioare fuseseră prezentate detalii în legătură cu vegetaţia şi fauna, cu un substanţial subcapitol consacrat acutei probleme a necesităţii ocrotirii naturii. Aici îşi găsesc locul potrivit de prezentare succintă dar riguroasă, rezervaţiile forestiere şi faunistice, animalele şi plantele ocrotite (felicitări pentru ilustraţiile foto ale tuturor acestora), dar şi atât de spinoasa problemă a zilelor noastre – cea a managementului deşeurilor.

După o astfel de prezentare a cadrului natural şi ţinând seama de profilul monografic şi specificul ştiinţific al lucrării, autorii au fost conştienţi că trebuie să dea o şi mai mare amploare, cu numeroase argumente şi detalii, cu ilustraţii de epocă dar şi din actualitate, cu documente de arhivă şi reprezentări ale realităţilor contemporane „străbătute cu piciorul", de către înşişi domniile lor, dar şi cu o ilustraţie foto demnă de invidiat, celui de al IV-lea capitol al lucrării, cel intitulat – *CADRUL UMAN ŞI ECONOMIC*.

Indiscutabil, acest capitol împreună cu cele ce urmează cu privire la *ÎNVĂŢĂMÂNT, CULTURĂ, TRADIŢII* (V.) şi *VIAŢA SPIRITUALĂ CREŞTINĂ* (VI.) constituie, laolaltă, coloana vertebrală a unui astfel de demers monografic. Şi tocmai de aceea, cu certitudine, aşa cum afirmam şi mai sus, în prezentarea realizată de actualii autori se îmbină în modul cel mai fericit (cu trimiteri, citate sau chiar extrase), informaţiile provenind din monografia preotului Gheorghe Verşescu, (inclusiv din partea a IV-a, cea intitulată *Monografia sociologică a comunei Tarcău*), cu rezultatele cercetărilor în teren ale autorilor, concretizate în subcapitole cum sunt cele intitulate *Economia comunei la început de al treilea mileniu* (IV. 4. 4.), sau *Şcoala Tarcău în pragul noului mileniu* (V. 1. 3.) ş. a.

Desigur, accentele sunt puse cu precădere asupra unor probleme de bază: originea, mişcarea şi evoluţia populaţiei, economia comunei şi a aşezărilor ei în trecut şi în prezent, dezvoltarea învăţământului şi a culturii, dar şi asupra unor teme strict specifice Tarcăului, cum ar fi *Locuinţa ţărănească tradiţională* (IV. 3.), *Tradiţiile şi arta populară* (V. 3.), sau *Păstori între păstori* (VI. 3.). Şi toate acestea, documentate, argumentate şi ilustrate. La fel de interesante ni se par şi relatările cu privire la tradiţiile economiei forestiere, la îndeletnicirile din vechime între care plutăritul, fabricarea prafului de puşcă sau cărbunăritul, dar şi la unele aspecte contemporane cum ar fi potenţialul turistic al comunei, încă destul de puţin valorificat, încât

autorii includ în acest capitol al lucrării prezentarea inedită şi acut necesară a traseelor de drumeţie montană din Tarcău (IV. 4. 8. 2.), iniţiativă pentru care merită toate aprecierile.

Fără a putea nici măcar semnala, în această înşiruire succintă, diversitatea şi specificitatea sau ineditul unor subdiviziuni ale structurii tematice a capitolelor menţionate din această lucrare monografică, nu putem să nu revenim asupra a două dimensiuni deja amintite. Este evident vorba despre viaţa culturală şi cea spirituală a tărcăoanilor, despre rolul pe care l-au avut şi îl au în fiecare localitate a comunei grădiniţele, şcolile, monumentele comemorative, mănăstirile, schiturile şi bisericile. Iar pe lângă mai vechile cămine culturale şi biblioteci, autorii au ţinut să prezinte în această monografie şi cel mai nou şi insolit aşezământ cultural al comunei, care funcţionează de aproape un deceniu (inaugurat la 16 noiembrie 2003), Muzeul de Artă *IULIA HĂLĂUCESCU*, instituţie unicat în mediul rural românesc şi rarisimă, ca gen şi patrimoniu chiar şi în spaţiul urban, nu numai din România. Dar despre toate acestea, despre ctitorii şi iniţiatorii lor, despre tot ce are mai valoros şi interesant spiritualitatea Tarcăului, precum şi despre alte semnificative detalii din cuprinsul capitolelor în discuţie, sau din alte secţiuni ale monografiei, lăsăm plăcerea cititorilor să se informeze singuri şi să se bucure de ele.

Nu putem să nu menţionăm însă, măcar în treacăt, faptul că lucrarea pe care o prefaţăm are încă doua capitole importante – *ACTIVITĂŢI PUBLICE* (VII.) şi *FII AI SATULUI* (VIII.).

În tratarea vieţii şi administraţiei publice (VII.) autorii aduc interesante puncte de vedere. Dacă, de exemplu, primăria este privită ca instituţie de administrare a vieţii sociale şi economice a comunităţii, în speţă cea rurală, aceasta este socotită ca celula de bază a societăţii româneşti, iar argumentele din Tarcău sunt prezente şi prin felul în care sunt abordate problemele administraţiei publice locale în general, cu accente speciale pe cele ale asistenţei medical-umane sau medical-veterinare, dar şi pe cele legate de paza şi ordinea publică, comunicaţii, telefonie, televiziune şi chiar internet. Acestea sunt noutăţi ale Tarcăului contemporan, peste care nici autorii nu puteau şi nici cititorii nu pot să treacă. Evident, nici tărcăoanii.

Capitolul final, al VIII-lea, debutează cu un punct de vedere ce trebuie remarcat: „Orice comunitate umană şi de orice rang, nu este decât un organism care există, trăieşte şi evoluează prin efortul cumulat al fiecăruia dintre membrii săi, de la ultimul gospodar şi până la cei care prin talent şi

Anexa XLVIII

Scanned with OKEN Scanner

instrucţie îşi înscriu numele în lumea elitelor. Toţi, deopotrivă, trecuţi în lumea umbrelor sau încă activi, vor rămâne în memoria colectivă prin ceea ce au contribuit la propăşirea materială şi spirituală a satului lor, sau numai prin ceea ce au ajuns ei înşişi prin voinţă şi ambiţie de autodepăşire".[4]

Iată de ce, pornind acum, la începutul celui de al XXI-lea secol, la o nouă monografiere a Tarcăului şi respectând rigorile ştiinţifice ale unui astfel de demers, autorii au preluat şi au continuat pe o treaptă superioară şi în acest capitol, tot ce, cu şapte decenii în urmă, preotul Gheorghe Verşescu începea, cu precădere în „partea sociologică" a monografiei sale. Este vorba de integrarea efectivă în structura *STUDIULUI*, în fiecare dintre componentele sale, a contribuţiei oamenilor la ceea ce înseamnă Tarcău: natură, istorie, aşezări omeneşti şi viaţă economică, viaţă şi creaţie spirituală, educaţie, cultură şi civilizaţie contemporană. Din acest punct de vedere, cititorii vor putea constata la fiecare capitol, în funcţie de specificul său, liste tabele sau chiar scurte fişe biografice, despre eroii căzuţi la datorie, despre slujitorii altarelor şi ai catedrelor, despre animatorii vieţii economice sau culturale, despre primari, viceprimari, notari şi alţi funcţionari implicaţi în treburile administrative şi obşteşti, procedând asemenea părintelui Verşescu în a sa monografie şi oferind informaţii despre gospodarii fruntaşi ai tuturor satelor componente, la care se fac frecvente referiri.

De această dată însă, în capitolul final, autorii au procedat la o anume selecţie şi rigoare, desigur influenţate de cantitatea, calitatea şi diversitatea documentelor ce le-au avut la dispoziţie. A rezultat un capitol alcătuit în exclusivitate din fişe biografice, relativ detaliate, având fiecare cel puţin o ilustraţie foto. Este vorba de 9 fii ai satului – *trecuţi în eternitate* – şi peste 30 de fii ai satului – *contemporani* – fiecare dintre aceştia putând sluji paradigmatic generaţiilor prezente şi viitoare. Consecinţa: peste cincizeci de pagini de frumoasă, interesantă şi necesară lectură, la care dacă adăugăm şi ineditele cele nouă *evenimente memorabile din viaţa comunităţii*, cuprinse în ADDENDA ce urmează textului de bază, retrăim în finalul parcurgerii ***Studiului monografic***, nu o simplă satisfacţie livrescă, ci o mare bucurie şi deplina certitudine că ***TARCĂUL*** a fost, este şi va fi o fecundă vatră a măreţiei naturii de sub Ceahlău şi de pe Valea Bistriţei, a istoriei, culturii şi civilizaţiei rurale româneşti, aparţinând acelora care în viitorime, ducând mai departe tradiţia, vor fi mândri de înaintaşii lor.

Acestea fiind spuse, credem că am reuşit să sintetizăm în anterioarele pagini, esenţialul din volumul valoros al noii monografii a Tarcăului. Fără a face o analiză riguroasă şi fără a intra în detalii de specialitate, am intenţionat şi sperăm că am reuşit, să scoatem în evidenţă valoarea deosebită a muncii şi rezultatelor celor patru autori, dar mai ales importanţa de a avea un corpus monografic de talia acestuia, pentru o aşezare vestită ca Tarcăul şi pentru locuitorii ei de azi şi de mâine.

Prin bunăvoinţa autorilor, am beneficiat de *avantajele şi dezavantajele de a fi primului lector* al cărţii. Sper ca demersul nostru de prefaţator să nu dezamăgească nici autorii nici pe cititori, ci, dimpotrivă. În ceea ce ne priveşte am făcut aceasta cu plăcere. Mai mult decât atât, consider că abia acum *Prolegomenele* semnate de noi cu şapte ani în urmă, când sugeram, între altele, şi noi abordări pe această temă, se justifică pe deplin prin alăturarea celor două opere unicat.

Noua monografie a Tarcăului, în forma pe care dumneavoastră, cititorii, o aveţi la dispoziţie, spre deosebire de textul nostru de lucru (de înaintea tehnoredactării finale), este o carte frumoasă şi valoroasă ce merită a fi citită şi păstrată. Ea trebuie să se afle, mai ales în comunitatea căreia îi este hărăzită, lângă odoarele de preţ destinate urmaşilor.

Aşadar, felicitări distinşilor autori, felicitări celor care încurajează şi sprijină astfel de elaborări ştiinţifice de excepţie şi cinste tărcăoanilor pentru tot ceea ce înseamnă comunitatea lor: natura, istoria, prezentul şi viitorul lor, aşa cum îl vor avea urmaşii celor de azi, care îşi vor aminti de timpurile noastre, în primul rând prin intermediul acestui excepţional şi demn de invidiat ***TARCĂU – Studiu monografic*** – iar cititorilor, lectură plăcută!

09. 06. 2012. Gheorghe BUNGHEZ

[4] Idem, Începutul Cap. al VIII-lea

Anexa XLVIII

Scanned with OKEN Scanner

35

NOBLEȚEA IMPLICĂRII ȘI A DĂRUIRII

Ca unul care, de aproape o jumătate de secol, cunosc și trăiesc realitățile acestei părți de țară (implicat la rându-mi în ceea ce a însemnat evoluția cultural-artistică și spiritual-educativă a județului Neamț, dar și ca om dedicat istoriei și cărții), țin să spun că salut cu entuziasm această nouă apariție editorială.

35 nu este de fapt o simplă carte. Ea este istoria unei izbânzi alcătuite, la rându-i, din 35 de consecutive izbânzi anuale, fiecare cu speranțele, bucuriile, mulțumirile dar și cu dezamăgirile, suferințele, eforturile materiale, financiare, organizatorice, intelectuale sau psihice, care, cu toatele, nu au putut atenua dorința arzătoare de a pregăti și mai bine edițiile viitoare ale ***Reuniunilor Chirurgilor din Moldova***, la Piatra-Neamț.

Mi-am amintit de toate acestea cu ceva vreme în urmă, la o reuniune aniversară a **A. O. Ș.** Neamț, când mi-au străfulgerat în memorie câteva nume dragi, ale unor personalități ce ne-au fost apropiate tuturor – Gheorghe Iacomi, Mihai Ciocan, Marius Micșa sau Iustin Weinberg – medici cu excelent renume profesional dar și oameni adevărați, care astăzi nu mai sunt printre noi, însă a căror memorie a rămas prețuită de pacienți și de întreaga comunitate pietreană (și nu numai), medici așa cum au mai fost și sunt încă mulți alții aici, la noi.

Dar ***Reuniunile Chirurgilor***, ca să se „nască", să dăinuie și să se constituie în model și pentru celelalte specialități medicale din Spitalul Județean sau din alte județe ale țării, aveau nevoie de mult mai mult. În afara prestigiului medical și recunoașterii publice a celor implicați (care nu erau puțini), era nevoie, pe lângă documentare și studiu continuu, de muncă, rezultate și înalt prestigiu individual, de organizare, de cercetare, de pasiune, vocație și de capacitatea de a coagula energiile colegilor din sistem și ale multora din afara acestuia. Iar dacă ținem seama de faptul că aceste ***Reuniuni*** s-au inițiat și s-au desfășurat afirmându-se încă înainte de '89, când o astfel de acțiune profesional-intelectuală presupunea, în condițiile restricțiilor politico-ideologice cunoscute, insistente demersuri pentru aprobări „legale", corespondență în țară și în străinătate, tipărituri, intervenții la tot felul de „organe" sau organisme și sprijin (inclusiv financiar) din partea foarte multor factori locali sau centrali, precum și ale altora, din diverse domenii ale vieții economice și sociale, atunci rezultă clar: o astfel de manifestare, de anvergură și prestigiu, avea nevoie de personalități cu ***dăruire, implicare și curaj.***

Astfel de calități deosebite sau chiar de excepție pentru acele timpuri (pe lângă cele ce țineau de prestigiul profesional și de recunoașterea publică), le-au întrunit și le-au valorificat cu pricepere, tenacitate, devotament și consecvență, doi remarcabili și iluștri „slujitori" ai zeului Asclepios, domnii ***Dr. COSTACHE ANDONE*** și ***Dr. VIRGIL RĂZEȘU*** , în aceeași măsură „adoratori" ai muzei Calliope, pentru că nu trebuie uitat nici aportul acestora la viața publică, la dezvoltarea culturii, artelor și sportului în județul Neamț.

De o admirabilă notorietate sunt, de asemenea, excepționala domniilor lor prietenie, colegialitatea profesională, colaborarea în diverse proiecte de cercetare (în primul rând medicală), dar și proiecte culturale și sportive ce au contribuit la sporirea sănătății oamenilor și a spiritualității locale, chiar și în vremea totalitarismului național-comunist. Aceste nobile valențe de caracter, specifice personalității amândurora, se pot constitui, mai ales în anii noștri de căutări (adesea fără soluții), în adevărate paradigme de care avem atâta nevoie.

Iată de ce, la ceas sărbătoresc, acum când se lansează în lume această nouă carte, *35*, trebuie să nu uităm că, la fel ca în toate izbânzile omenești, dincolo de truda celor mulți care și le-au dorit, se află gândul înalt și frumos al cititorilor cu nobilă inițiativă, capabili de curaj, implicare și dăruire. Fără de toate aceste calități ale domniilor lor, noi nu am fi avut astăzi prilejul de a ne simți mândri că le suntem contemporani. Odată cu recunoștința noastră, să le urăm deci sănătate, bucuria împlinirilor și ***La mulți, mulți ani!***

27.07.2013.

Gheorghe I. Bunghez

Anexa XLIX

Întrebări pentru dl. profesor Gheorghe Bunghez

1. **Domnule profesor, mai întîi o întrebare inevitabilă, abruptă: ați realizat vreodată, după 1989, că unii oameni vă percep doar ca pe un fost propagandist al regimului trecut? Dacă da, v-a deranjat această atitudine?**

2. **Suntem obligați să recunoaștem că, spre deosebire de multe județe ale țării, județul Neamț a avut șef la cultură, înainte de 1989 în persoana dvs., un om luminat, un cărturar adevărat și nu un simplu politruc îmbâcsit de lozinci. În acest context, care credeți că a fost partea bună a activității din acea perioadă?**

3. **Regretați ceva din perioada tinereții? Ce ați fi dorit să faceți, dacă împrejurările nu v-ar fi adus pe scaunul directorial de la Cultură?**

4. **Sunteți legat sufletește de Roman – am simțit acest lucru ori de câte ori ați avut ocazia de a vorbi despre acest oraș. Care e explicația? E mai bogat cultural (istoric vorbind) decât capitala județului?**

5. **Cu ce amintiri ați rămas de pe vremea când făceați apostolat la Stănița și Săbăoani?**

6. **Mai aveți legături cu Bacăul și oamenii de acolo, cu cei din Poiana Sărată, unde ați văzut lumina zilei?**

7. **Vă amintiți cum au decurs formalitățile atunci când v-au propus director al Comitetului județean de cultură (denumire inexactă, desigur, dar numele instituției s-a tot schimbat). Cum au trecut cei de la cadre peste niște probleme pe care le aveați la dosar? Aveați, din câte știu, un preot în familie.**

8. **Când și cu ce prilej ați simțit că vi „se zdruncină scaunul" de la conducerea Culturii în Neamț și de ce?**

9. **Cum erau văzute cultele în acea perioadă? Ați avut probleme în județ în acest domeniu?**

10. **Prin natura funcției, ați participat la multe ședințe de la nivel înalt în județ. Poate ne evocați dezbaterile care au avut loc în acea perioadă în legătură cu noua**

Anexa L

Scanned with OKEN Scanner

arhitetectură a municipiului Piatra Neamț. Dacă ați fi avut puterea politică deplină în acest sens, cum ați fi visat să arate orașul de sub Cozla?

11. Apropo, de ce v-au schimbat de la șefia Culturii în 1980? Apoi: de ce ați fost obligat să părăsiți fotoliul de director al TT-ului, unde ați făcut atâtea lucruri cum mulți nu au reușit?

12. Ați fost directorul Teatrului Tineretului mai mulți ani. Ați intrat în clădirea nou refăcută? Cum vi se pare? Ce aveți de spus?

13. Zilele trecute s-a încheiat a 41-a ediție a Vacanțelor muzicale la Piatra Neamț, una din multele manifestări culturale inițiate de dvs. – dacă ar fi să le amintesc pe toate, n-ar mai rămâne spațiu pentru restul interviului - și aș vrea să vă întreb: a fost ediția asta peste sau sub ștacheta celor din perioada de început?

14. Să ne oprim puțin la perioada în care ați condus Bibliopolis, unde, și acolo, ați inițiat manifestări culturale de talie națională și înainte și după 1989: ce ar mai putut fi făcut acolo, mai ales înainte de 1989, și considerați că nu ați reușit?

15. Considerați că actuala globalizare la care suntem obligați să ne aliniem e o amenințare la specificul național? Nu va duce ea la aplatizarea culturală a națiunilor, la o uniformizare periculoasă?

16. Ce părere aveți despre introducerea orelor de religie în școală?

17. Considerați că perioada ceaușistă ar trebui cunoscută, în adevărata ei lumină, mai mult de către tinerii de azi? Din câte știu, sunteți și profesor de istorie. Ce părere aveți despre manualele de azi?

18. O întrebare de final: ce sfaturi ați da unui tânăr care absolvă cel puțin școala medie? Să plece în atară sau să stea în țara în care s-a născut?

Răspunsuri ...

1.– Nu! Categoric, nu! *Ies* zilnic în spații publice și-mi dau bineț cu numeroși concitadini. Regret că sunt tot mai puțini cei cu care mă cunosc de înainte de '89 și cu care am lucrat câteva decenii (aceasta-i mersul firii), dar sunt și foarte mulți (și mă bucură acest adevăr), care mă cunosc din ultimul sfert de veac și, mai ales, din scrierile sau apariițiile mele în media, la care m-am bucurat de foarte multă simpatie.(Chiar și acum, după câțiva ani de la întreruperea ciclurilor mele tv, sunt chestionat pe stradă, de ce nu le reiau.) S-ar putea ca unii (cred că foarte puțini), să mă considere, fără a cunoaște reala mea activitate, doar așa *cum spuneți dv., „un fost propagandist al regimului trecut"; dar cei care* cunosc, în mod real, vorbele și faptele mele preponderent culturale, indiferent de funcțiile îndeplinite, știu a discerne. Aceasta, cu atât mai mult cu cât sunt dintre puținii care au declarat public, inclusiv în scris, că am fost implicat vremelnic, până la un anumit nivel, în viața politică a județului, și înainte și după „originala" noastră revoluție. Cunosc și eu pe câțiva care, în ultima vreme, chiar la noi în județ, cu impertinență, ne dau acum, curent, „lecții" de politică, de democrație, de economie și chiar de cultură. De, ce să zic ? Bieții de ei ! ... Înainte (de '89), erau, fie niște „iluștri" anonimi, fie tăceau ... mălc, fie chiar se ploconeau în fața „mărimilor" vremii. Acum, pentru că îi suportăm, au ajuns să domine în multe dintre domeniile vieții economico-sociale! În ceea ce mă privește (și înainte și după '89), am fost dintre aceia care au avut curajul să-și exprime punctele de vedere cu demnitate, suportând uneori consecințele. De altfel, și acum elaborez o nouă carte, *Demnitatea supraviețuirii prin cultură*, cu date, situații, nume, argumente și *documente* (de înainte de '89 și de acum), precizându-mi răspicat și demn, punctele de vedere față de chestiuni destul de „delicate". În rest, „propagandiștii" actuali ai imoralității și jafurilor generalizate, care acum „supraviețuiesc" grație slăbiciunii celor ce ar trebui să reacționeze, vor pieri până și din amintirea generațiilor ce vin (mai capabile, mai morale și mai demne decât noi), cu certitudine! Așa dar, de ce m-ar deranja, personal, controversate atitudini ale celor care nu m-au cunoscut cu adevărat? E regretabil doar că încă nu s-a ajuns la o autentică opinie publică, întemeiată pe adevăr și fapte, de care să se teamă astfel de specimene!

2.Vă mulțumesc, dar niciodată nu am așteptat nici mulțumiri, nici recunoștință! Așa am fost educat din copilărie. În acei ani, după 1964, nu eram un „caz" singular. Vă reamintesc faptul că, la Bacău, după plecarea mea din fruntea Comitetului de Cultură, a fost „promovat" (în terminologia vremii), în locul meu, (și în cazul său) indiferent de conținuturile „dosarului", distinsul intelectual, cercetător și muzeograf, Iulian Antonescu. Și în alte județe (Bihor, Mureș, Timiș, ca să amintesc numai câteva), s-au încredințat destinele culturii unor asemenea intelectuali. Deci, nu am fost eu o excepție. Pentru finalul întrebării însă, răspund, cu strictețe, numai din propriul meu punct de vedere. Atât la Bacău, cât și la Neamț, în acel timp, au fost și „activiști" care înțelegeau că domeniile educației și culturii trebuie coordonate de profesioniști. (Ei erau excepțiile, nu eu!) În ceea ce mă privește, eu am fost beneficiarul: la Săbăoani, un fost laminorist, Vasile Bogdan, devenit „instructor de partid", a socotit că *nu era drept* ca, din cauza dosarului și a faptului că nu eram încă membru de partid, să fiu înlăturat dintr-un post în care, efectiv,

1

Anexa L

Contrapunct... DEMNITATEA SUPRAVIEȚUIRII prin CULTURĂ

Le fiu la Neamț, un prosfinte de Consiliu Județean devenit și

Scanned with OKEN Scanner

înfăptuisem câte ceva. La fel, la Neamț, un președinte de Consiliu Județean, devenit și prim-secretar, Ștefan Boboș, *a avut încredere* să numească în fruntea culturii un fiu de „foști negustori ardeleni" și, chiar mai mult, să susțină, includerea mea în activul de partid, în pofida dosarului de la „cadre". Partea cea mai bună, în cazul meu, a fost că astfel de „șefi", nu numai că m-au învestit cu încredere, dar mi-au dat și libertatea de a-mi forma echipele și de a acționa creativ, împreună cu toți colegii și colaboratorii, în domeniul pe care l-am coordonat.

3.Da, destul de multe! În copilărie, visam să urmez teologia, la Sibiu. Dar, odată cu schimbarea radicală a situației țării, și situația familiei mele s-a schimbat dramatic în acea perioadă (1944-1950): la terminarea liceului, când am vrut să dau admiterea la *Drept*, (la Iași, cât mai departe de Brașov), „dosarul" mi-a fost respins, iar la *Istorie-Filologie*, tot din cauza „dosarului", mi s-a condiționat „reușita" de acceptarea unei secții pe care nu doream s-o urmez. Am acceptat-o, dar după multe eforturi, peste un an, prin susținerea a douăsprezece examene de diferanță, am reușit să mă transfer, aproximativ unde am dorit, la secția *filologie-istorie*. După absolvirea facultății, m-am consacrat învățământului. Implicarea în viața școlilor și a comunităților mi-a oferit mari satisfacții, atât la Stănița și la Săbăoani, cât și ca inspector la Secția de Învățământ a Regiunii Bacău. Și chiar îmi făcea plăcere această activitate, simțind că am vocație pentru învățământ, dar ... a fost să fie ... CULTURA!

4.De Roman sunt legat prin tradițiile de familie ale soției (deci și ale mele); sunt legat și prin cei șapte ani în care, funcționând la Stănița sau Săbăoani, Romanul (centrul raional), era pentru noi locul de contact și de legătură cu civilizația urbană; la Roman am cunoscut mulți învățători, profesori, preoți, medici și alți intelectuali de aleasă ținută culturală. Totodată, de ce să nu recunoaștem, se resimțea încă faptul că Romanul interbelic a beneficiat de aportul intelectual a cel puțin șase case princiare și altele înalt-aristocratice, de școli de ținută, de biblioteci, de importante societăți literare, artistice și științifice, de înfloritorul comerț favorizat de intersecția căilor de transport (spre Iași, Suceava ...), de existența unor autentice industrii (vezi Arsenalul, Fabrica de zahăr ș. a.). Chiar și în privința tradițiilor culturale, Romanul a avut, întotdeauna cu ce se mândri: vechea și prestigioasa Episcopie, cu a sa la fel de vestită bibliotecă, unde a *păstorit*, în glorie și respect, între alții și eruditul cărturar, nemțeanul Melchisedec Ștefănescu ... și ar mai fi enorm de multe de spus. Toate acestea, nu pentru a demonstra o anume superioritate față de alte localități, căci nu așa trebuie pusă problema, ci pentru a recunoaște ceea ce este de recunoscut unei comunități-așezare, cu istoria, cultura, viața social-economică și alte multe tradiții ce merită a fi cunoscute, recunoscute și respectate.

5.Dacă ar fi să răspund concret la această întrebare, interviul ar trebui consacrat numai acesteia. Oricum, am foarte multe amintiri, în primul rând despre elevi, despre școli și noile localuri construite, despre faptul că am fost printre „dacălii" și directorii primei promoții a Școlii de 7 ani – Stănița și ai primei promoții a Școlii medii – Săbăoani , despre absolvenții (mulți dintre ei deja pensionari), care au dus, efectiv, în lume, moștenirea spirituală și cetățenească, primită din familie și de la școală, în satele lor de baștină. Dar mai este ceva foarte important: acolo, la Stănița și la Săbăoani, am cunoscut, cu adevărat, specificul distinct al celor două comunități rurale moldovenești reprezentative: cel patriarhal și ortodox al unor foste sate răzești, în care hărnicia și mărimea suprafețelor de teren agricol și de pădure impuneau, până și în acei ani, moralitatea, ca și „sumeția", în

cazul Stăniței; iar în ce privește Săbăoaniul, specificul marcat de aceeași hărnicie, tradusă însă în sumedenia de îndeletniciri exercitate, în sat sau aiurea, pentru a asigura existența unor foarte numeroase familii, cu pământ foarte puțin și care, într-o mare comunitate romano-catolică, avea alte temeiuri, mai riguroase, prin primordialitatea mai accentuată a misticii religioase. E drept, în acei ani (1958-1965), spiritul „întovărășirii" și al „colectivei" tindea să zdruncine vechile rosturi ale așezărilor, politica vremii și „culturalizarea" împingând vremelnic comunitățile în uitarea de sine. Dar cu toate aceste influențe, adeseori nefaste, marea majoritate a sătenilor era formată din oameni adevărați, pe care i-am prețuit și a căror amintire o păstrez cu mult drag.

6.Să clarificăm lucrurile: m-am născut, e adevărat, pe Valea Oituzului, în fosta comună Poiana-Sărată din fostul județ transilvan Trei-Scaune, acum doar sat în comuna Oituz, din județul Bacău. Copilăria și adolescența, după răpirea Ardealului de nord-est și refugiul din 1940, le-am „petrecut" la Brașov. În Bacău am locuit doar în perioada 1965-1968, când am îndeplinit funcțiile de inspector școlar regional, pentru problemele predării Istorici și Științelor Socialc, iar apoi, de secretar al Comitetului Regional de Cultură și Artă – Bacău. Așadar, la Poiana-Sărată mai am, probabil, rude foarte îndepărtate pe care nici nu le cunosc. Merg acolo, din când în când, cu drag și venerație, la mormintele părinților și ale strămoșilor; la Bacău, de care am fost legat prin fapte de cultură și prietenii fără cusur, majoritatea prietenilor risipindu-se, merg destul de rar; la Brașovul de care am fost atât de strâns legat de învățătorii, profesorii și școlile mele prețuite, de prietenii nenumărați, de bibliotecile, teatrul și filarmonica sa, de turnurile și „porțile" sale, de parcuri, de străzi și de case, de tradițiile sale unice, dar și de urmele „măsurilor" care l-au schilodit, merg și mai rar, deoarece familia mea, rudele mele, multe atunci, dintre care puține au mai rămas, cunoștințele și prietenii mei – toate, au rămas doar ca amintiri de neprețuit. De altfel, cele mai multe și proaspete amintiri le am, cum e firesc, de aici, din Piatra-Neamț, pentru că, dacă voi mai trăi, peste patru ani se vor împlini cinci decenii de când am devenit *pietrean*.

7.Pe scurt, încă o precizare: nu atât mai multele mele numiri în fruntea Comitetului de Cultură (denumirea este totuși exactă, deoarece, cu toate modificările pe care le-a suferit, cele trei vocabule nu au putut fi schimbate – un semn de noblețe pentru instituție și rosturile sale), au fost cu „probleme", ci amintita numire la „propagandă". Eram totuși fiu de foști comercianți și ginere de învățător arestat în anii '50 pentru politică liberală. Celelalte rude, între care și preoți, nici nu mai contau. „Cadrele" știau totul, dar mai știa și prim-secretarul Ștefan Boboș. Acesta, când eu am încercat să-i reamintesc faptul că „dosarul meu nu corespunde", mi-a replicat: să nu-ți faci griji, îți cunosc dosarul mai bine decât tine. Când nu va mai fi posibil, te voi anunța. Și, așa s-a și întâmplat. M-a anunțat și mi-a aprobat trecerea înapoi la ... cultură.

8.După scandalurile stârnite deliberat, între diverși factori locali și centrali de „putere și interese", finalizate cu vestitele pseudoanchete de la Neamț, din anii '77-'78 (având ca pretexte construcțiile private „ilegale" și sprijinul „excesiv" al autorităților, acordat cultelor religioase, s-a instaurat în județ, dincolo de numirea în unele funcții-cheie a unor „cadre de nădejde", trimise de la „centru", de destituirea arbitrară a unor oameni care au făcut multe pentru acest județ, dintre care Ștefan Boboș a fost lovit cel mai dur și chiar sacrificat, dincolo de celelalte sancțiuni (până la nivelul unor comune), de confiscările ilegale de case și alte măsuri draconice, cu menirea de a îndoce teama și supunerea

Anexa L

Scanned with OKEN Scanner

excesivă față de „comandamentele" politice, un autentic climat de suspiciune și nesiguranță, puțin propice faptelor de cultură. Chiar și lansarea în 1980, tot din sfera culturii, dar preluată integral de propaganda de partid, a manifestării cunoscute sub numele de *Petrodava-2000*, integrată patriotardei și pseudoștiințificei manifestări „național-patriotice", *Burebista -2050*, care a culminat în județ cu vizita „celor mai iubiți fii ai poporului", nu a putut estompa dramatismul măsurilor de intimidare colectivă de la Neamț, popularizate și dezbătute în întreaga țară. Deși implicat total în aceaste acțiuni, de la concept și până la prezentarea de către mine, în fața „înalților demnitari" a noului Muzeu de Istorie din Piatra-Neamț (în afara normelor obișnuite de protocol, de teama eventualelor comentarii nedorite în legătură cu schimbarea destinației spațiilor), nu puteam să nu resimt, dincolo de falsa exuberanță a manifestărilor și a „sindrofiilor" ce le-au urmat, gustul de cocleală al realităților. Singurul mare câștig, pe care l-am și urmărit, de pe urma acestor implicări festiviste, a fost definitivarea Muzeului de Istorie în actualul sediu și amenajarea, în spațiile disponibilizate, a muzeelor de Artă și de Etnografie. Și a fost un câștig imens! (Obstrucționat continuu de destul de mulți oportuniști de la municipiu și județ.) Încă dinaintea finalului „manifestărilor", mi-am solicitat transferul la T. T., unde trebuia, după mai bine de un an de la părăsirea „dramatică" a directoratului de către regretatul Emil Mandric, să se definitiveze formula de conducere. Pe acest fundal și sprijinit efectiv de Gheorghe Milca, activist venit de la „centru", dar care a făcut în acest județ, mult mai mult bine decât mulți dintre cei locali, am fost instalat, cu demnitate și respect, în ziua de 1 decembrie 1980, în funcția de director al teatrului. Așa că, de data aceasta, nu am așteptat să mi se „zdruncine scaunul". Am plecat la cerere, iar dorința (poate inexplicabilă pentru unii, de a conduce această instituție) nu o voi explica decât prin a spune că, alături de cei pe care i-am numit în cartea mea despre T. T. *ctitori*, am avut și eu un anume rol, de la bun început, iar atunci am considerat că trebuia intervenit ferm, pentru a se reda vieții teatrale normalitatea. Și am demonstrat aceasta!

9.Oficial, cum ar fi putut fi „văzute" cultele în acea perioadă? În realitate, trebuie să nu se uite că, totuși, atunci s-au realizat, prin resurse financiare județene, modernizările și asfaltările căilor de acces la principalele mănăstiri din județ; prin intermediul Culturii și fonduri de la bugetul de stat, s-au asigurat marile restaurări de la Neamț, Secu, Sihăstria sau Bistrița, ca să le amintesc numai pe cele mai importante; s-au autorizat numeroase construcții și reparații capitale; și iarăși să recunoaștem, s-au „tolerat" cu înțelegere destule abateri pentru toate cultele. În ceea ce mă privește, am avut relații excelente cu toți reprezentanții cultelor și chiar m-am implicat adesea, dincolo de ce-mi era permis. Am făcut-o cu plăcere și, fără falsă modestie, cred că și cu destulă competență. Detalii, despre felul în care au fost văzute oficial cultele din județ, în perioada respectivă, vor apărea în viitoarea mea carte (amintită mai sus), în care voi publica și un substanțial (34 p.) raport inedit „de epocă". Nu mai fac acum și alte comentarii.

10. În ceea ce privește ținuta urbană a Pietrei, ar fi multe de spus, dar eu nu sunt specialist. Am avut și încă mai avem arhitecți și constructori de înaltă calificare, încât aceștia s-ar putea pronunța cu profesionalism. Oricum, trebuie spus că în anii '70 și chiar mai târziu, și arhitectul Niculiu și arhitectul Filimon împreună cu toți talentații lor colegi, în cadrul tuturor dezbaterilor care au avut loc, sau în proiectele pe care le-au elaborat, au căutat să respecte și să păstreze moștenirea conceptuală lăsată de marele arhitect Alexandru Ioțu, în centrul orașului. Recent, s-a socotit că se poate să ne batem joc de această moștenire.. Păcat! Și încă ceva: în anul 1979, la inițiativa organizației județene de tineret, s-a desfășurat la Piatra, prima si singura tabără de sculptură. Chiar dacă nu toate creațiile artiștilor participanți au întrunit sufragiile generale, au fost totuși multe lucrări reprezentative pentru sculptura contemporană. Cu toate acestea, ne-am îngăduit să le luăm pe mai toate, „cu hurta" și să le „depozităm", (poate, pentru o eventuală reamplasare) dar unde? Unde este, de exemplu, splendida lucrare intitulată *Victorie*, gândită pentru și amplasată în centrul orașului, care chiar nu deranja alte „planuri" urbanistice, realizată cu dragoste și talent, de fiul orașului, Nicolae Fleissig? Și cu ce a fost înlocuită: un masiv postament metalic pe care s-au montat marcaje electronice pentru temperaturi, umiditate ș.a., iar în sensul giratoriu, o banală instalație electrică, penibilă oricând și oriunde. Puținele creații artistice, rămase în oraș, nu sunt nici îngrijite și nici protejate de multele tentative de vandalizare. Dar să nu mai punem și alte întrebări. Să ne mulțumim cu faptul că avem ... o telegondolă plimbătoare de vânt și un pasaj subteran care pleacă ... de nicăieri și ... ajunge nicăieri! Am rezolvat cu ele și problemele urbanismului și ale turismului și ale orașului devenit, pe hârtie, „stațiune". S-ar mai putea spune multe ...

11. Despre „șefia Culturii", cred că am răspuns. Cât despre *Teatrul Tineretului*, așa cum cunoașteți, am scris și publicat, în 2010, cartea *T. T. între Dragonul și Piațeta*. Așa că nu voi plusa. După aproape șase ani de conducere a teatrului (1980-1986), fac doar mențiunea că, în '86, cu felul meu de a fi și a mă comporta, nu mai aveam multe șanse să pot acționa așa cum credeam eu, în teatrul pe care l-am prețuit și în viața căruia am fost implicat, în mai multe feluri, timp de două decenii. Cu atât mai mult, cu cât ... în fruntea propagandei de la județ, se afla un politician cu doctoratul în teatrologie! Așa că am plecat, tot la cerere! (Detalii minime, în cartea citată, pp. 17 și 18.)

12. Da, am intrat. Ce am de spus? — Păcat!, — Bătaie de joc! Cu riscul asumat de a-i indigna și mai rău pe puținii susținători ai „încheierii" restaurării teatrului (cu fonduri publice locale și fonduri europene), în cadrul proiectului (pseudo)restaurării *Curții Domnești*. (Și despre aceasta ar merita să se facă o discuție publică lămuritoare și, eventual, să se caute soluții judicioase de ameliorare a gravelor greșeli: de concepție a unor lucrări de proiectare, de natură a materialelor folosite, de elementare rigori de ordin istoric, religios, urbanistic ... și, mai ales, de calitate!). Despre „restaurarea" clădirii teatrului nostru (spun *nostru* pentru că e al comunității, nu al vremelnicilor șefi!), m-am pronunțat în mai multe rînduri, atît individual în presă și tv, cît și în petiția inițiată împreună cu foștii directori și alți prieteni ai scenei pietrene, sau cu alte prilejuri. Repet doar: atâta timp cât toate spațiile, în primul rând scena și sala mare (cu toate instalațiile electrice, electronice, mecanice, acustice și de lumini), nu devin pe deplin funcționale, atâta timp cât timp sala mare va fi „drapată", de la balcon la stal, cu ce s-a găsit (pentru a ameliora „cacofonoacustica") și atât timp cât, iarna, sala mare trebuie să fie încălzită prin ușile deschise spre foaiere (ca să mă refer numai la ceea ce mi se pare flagrant), nu se poate spune că teatrul a fost restaurat, ci a fost **batjocorit!** Nu caut vinovății, nu urmăresc „arderi de vrăjitoare", dar am fost ușor dezamăgit, nu de prietenii teatrului din țară și din întreaga lume, care au răspuns exemplar apelului nostru, ci de opinia publică din Piatra-Neamț, mult prea tolerantă și lipsită de o reacție categorică față de sacrilegiile comise în centrul istoric și artistic al orașului. Să sperăm că, în cât mai scurt timp, atât Consiliul Județean cât și municipalitatea se vor regăsi pe platforma bunei înțelegeri și vor reda orașului dreptul demnității de sine. Iar teatrul este unul dintre însemnele de noblețe ale

Anexa L

astări, nu numai printre foarte puținele din țară care au reușit să-și salveze profilul, de unități, dar și o unitate economică reprezentativă, aflată curse la

Scanned with OKEN Scanner

acestui drept. În ceea ce îi priveşte pe actori, pe ceilalţi creatori şi pe toţi componenţii colectivului teatrului, nu pot decât să le reamintesc faptul că, după fiecare perioadă grea (şi T. T. a mai avut în existenţa sa unele momente dificile), teatrul pietrean a renăscut întotdeauna, şi mai viguros. Sunt sigur că aşa se va întâmpla şi acum!

13. A fost o ediţie bună şi, mai ales, a avut foarte mulţi „beneficiari". Dacă mai era nevoie de vre-o dovadă că Piatra-Neamţ are format un public iubitor şi cunoscător al artei de ţinută? În plus, actuala ediţie a reuşit cu brio, să treacă peste handicapul întreruperii periodicităţii. Cât despre comparaţii, nu are rost să le fac acum, deoarece, *Vacanţele*, pentru mine, fac patre dintre noile concepte culturale, cu noi dimensiuni axiologice, care au fost experimentate şi s-au acreditat în ani când eu am condus Comitetul de Cultură, fiind, la demararea lor, unicate în Cultura românească, aşa cum au fost, în viaţa culturală a judeţului, şi stagiunile simfonice, festivalurile de teatru, festivalurile de artă plastică sau saloanele de carte, ca să mă refer numai la cele mai importante. Toate acestea, în care nu numai eu m-am implicat, ci toţi colegii mei, care au muncit cu pasiune şi profesionalism, ar merita să constituie subiectul unor dezbateri generatoare de noi idei şi iniţiative, în pas cu vremurile în care trăim.

14. Perioada de peste un deceniu, în care am condus *Bibliopolis*, a fos una dintre cele mai frumoase şi fructuoase din activitatea mea profesională. Pe lângă libertatea de acţiune mult mai mare (nu se prea amestecau mulţi în treburile Centrului de Librării, socotit de către cei de la propagandă ca fiind o activitate mai mult comercială, iar de către cei de la „economic", mai mult un fel de „cultură", fără pondere în economia judeţului), am fost primit şi asimilat, de către librari şi personalul tehnic-administrativ, într-un mod extraordinar, fapt pentru care şi eu i-am preţuit şi îi respect şi acum. Cinstit să fiu (şi cu toată modestia), beneficiind de colaboratori valoroşi, dincolo de greutăţile specifice perioadei (s. s. m. d) şi „economiei socialiste" în care funcţionam, în acest interval de timp, am cam făcut tot ce am crezut eu că e bine! Înainte de '89,am organizat, aşa cum se cunoaşte, frecvente lansări de carte, expoziţii, saloane, târguri, concursuri, dar şi modernizări, restructurări sau înfiinţări de librării şi alte unităţi specializate, program de investiţii din propriile resurse financiare şi deschiderea *Casei Cărţii* de la Piatra-Neamţ şi încă multe, multe altele. Urmarea: Centrul de Librării Neamţ, de la un loc modest în clasificarea naţională, la locul I pe ţară, în 1988. Apoi, după '89, până la pensionarea mea din 1997, alte iniţiative finalizate: pe 25 ianuarie, 1990, la Piatra-Neamţ s-a constituit Asociaţia Librarilor şi Anticarilor din România (cu participarea reprezentanţilor din 28 de judeţe), iar la 30 martie, 1992, Judecătoria Sectorului III Bucureşti a conferit personalitate juridică Organizaţiei Patronale *Agora*, a difuzorilor comerciali de carte şi alte bunuri culturale. Am fost ales primul preşedinte al ambelor organisme profesionale. În ceea ce priveşte firma, aceasta a parcurs drumul plin de hârtoape, al tranziţiei noastre originale şi plină de neprevăzut, de la vechiul Centru de Librării la S. C. *Bibliopolis-Petrodava* S. A. , care, în august 2005, a devenit agent economic cu capital integral privat. Procesul acesta de devenire putea fi mult mai dinamic şi mai uşor, dacă nu ar fi fost continuu bruiat de hăţăşieli legislative şi birocratice, de piedicile unor agenţi colaterali, de „inofensive" suspiciuni şi cârcoteli ale unei părţi din presa locală (şi ea aflată atunci, cam pe acelaşi drum), dar şi de neîncrederea şi lipsa de fermitate a unora dintre cei implicaţi. Oricum, în perioada care a urmat, societatea, condusă cu competenţă economică şi deosebit profesionalism comercial-cultural de către noul management ce i-a preluat destinele, este astăzi, nu numai printre foarte puţinele din ţară care au reuşit să-şi salveze profilul, patrimoniul şi reţeaua de unităţi, dar şi o unitate economică reprezentativă, aflată curent în topul judeţean al firmelor, elaborat de Camera de Comerţ şi Industrie.

15. O ... ! Risc să par şi eu, asemenea plicticoşilor „comentatori" şi „analişti", pricepuţi la de toate şi care nu fac altceva decât să îndobitocească pe mulţi dintre cei care le dau atenţie, tot un fel de „priceput la toate". Risc, dar răspund: nu ! Nu consider că trebuie să socotim *Globalizarea* ca pe un nou „bau-bau", un nou atentat la dragul nostru „specific naţional", o unealtă a nu ştiu cui, pentru „aplatizarea culturii naţiunilor", un mijloc perfid de umilitoare „uniformizare" umană! Nu! Apreciez, în schimb, că depinde de noi toţi, de liderii noştri politici, administrativi şi sociali, de organismele noastre ştiinţifice şi cultural-educative, de media, de instituţiile noastre de învăţământ şi cultură, de armată şi de toate celelalte organisme specializate ale statului, de cultele religioase şi toate formele organizatorice ale imaturei încă societăţi civile, să ştim să ne formulăm programe (de la nivel naţional şi până în cele mai mici comunităţi). Sunt necesare programe prin care să asigurăm preluarea de la incipienta *globalizare*, a valorilor civilizatorii la care nu am avut încă acces şi prin care să putem transmite, cu modestie dar şi cu multă demnitate, atît specificul nostru cu valori paradigmatice şi valenţele profund umane ale culturii naţionale, cât şi trăsăturile general individuale ale românilor, care nu sunt nici hoţi, nici leneşi, nici imorali. Suntem aşa cum suntem, dar capabili să dăm consistenţă specifică florilegiului european şi universal al naţiunulor lumii. Atât! Şi mai ales fără spaime şi cu multă încredere în viitor!

16.Proastă! Predarea religiei nu trebuie să însemne doar simpla catehizare efectuată în spaţiul şcolii! Spun aceasta, cu atât mai mult cu cât eu am făcut religie în şcoală, inclusiv în liceu, până la neavenita „reformă", din 1948. Atunci, preoţii (personalităţi respectabile şi respectate), veneau în şcoli, căci ei „predau" (de regulă), religia, după un orar flexibil, pe confesiuni religioase; nu existau manuale stupide, iar orele erau adevărate prilejuri de autentică educaţie moral-religioasă; eram colegi, de diferite confesiuni (ortodocşii majoritari, catolici, greco-catolici, reformaţi, israeliţi ş.a.), dar care, adesea, ceream permisiunea de a asista şi la activităţi ale altor culte. Nu existau nici prozelitism şi nici excese. Apetitul pentru extremism lipsea, atât din vocabular cât şi din comportamentul curent şi mărturisesc faptul că, adeseori în viaţă, mi-am amintit cu recunoştinţă de venerabilii sacerdoţi din timpul şcolarităţii.

17. Consider că ar fi o greşeală dacă ne-am propune să prezentăm, tinerelor generaţii, perioada „ceauşistă" într-o anume „lumină", specială. Naţional-comunismul lui Ceauşescu nu a fost altceva decât evoluţia dramatică a totalitarismului românesc, „altoit" cu reziduuri bolşevice. Aşa că, indiferent de particularităţi (specifice sau de etapă), tinerii de azi, dar şi noi toţi, trebuie să (re)cunoaştem că a existat în Istoria României o perioadă, de aproape o jumătate de secol, în care, după brutala suprimare din viaţă a majorităţii valorilor umane: politice, sociale, culturale, religioase, economice şi de orice altă natură (cu sau fără „ajutor" străin), a urmat fariseismul unei „deschideri" ce a indus în eroare şi pe alţii, dar în primul rând pe noi. Ne-am comportat fiecare, în absenţa totală a unor lideri sau curente protestatare active, recunoscute (aşa cum au beneficiat alte naţiuni prietene), cu foarte puţinele excepţii-sacrificiu (ce-i drept demne de recunoştinţa posterităţii), fie cu normalitatea apreciată individual, fie cu încadrarea necondiţionată sau chiar slugarnică în „catehismul" vremii, sau, fie cu integrarea într-o anume demnitate a supravieţuirii. Fiecare

Anexa L

Scanned with OKEN Scanner

a ales, dar nu este cazul să redeschidem (cum le place cam prea multora de la noi), scandaloase procese de intenţii. Cercetarea istorică ştiinţifică şi nu cohortele de „analişti" şi „comentatori" de ocazie trebuie să-şi facă datoria, iar manualele trebuie să reflecte adevărul istoric. Adevărul nostru, cel de toate zilele, este că nu numai manualele sunt necorespunzătoare şi abundă în adevărate baliverne, ci însăşi Istoria Patriei, încă denaturată, nu îşi mai găseşte locul cuvenit şi rostul în şcoli. (Apropo de discuţia de mai sus cu privire la consistenţa specificului nostru naţional!) Dar nu numai despre Istorie este vorba. Educaţia conferită de şcoală, în această etapă de tranziţie, adăugată insuficientei educaţii în familie şi scandaloasei intruziuni media, (în primul rând tv.), deci toate laolaltă fac din profilul moral al multora dintre modelele propuse, antimodele pentru tineri. Şi ar mai fi de spus foarte, foarte multe. Dar să ne înţelegem: nu tinerii sunt de vină!

18. În general, îmi repugnă să dau sfaturi. Mai mult, nici nu accept să o fac pe „moralistul". Acasă sau „afară", e treaba fiecăruia! Dar un tânăr care nu găseşte, indiferent de studii, mijloace pentru a se putea întreţine în ţara lui, cu atât mai mult, este liber să se realizeze profesional şi social, oriunde. Nu e vina lui, ci a ţării !!! Nu e drept să ceri nimănui, indiferent de rasă, etnie, religie, pregătire profesională şi culturală, „să stea în ţara în care s-a născut", dacă nu are minime condiţii de împlinire umană. Dar mai e ceva: nu este de-ajuns să constatăm astfel de realităţi. Dacă vrem totuşi, cu adevărat, ca tinerii şi toţi ceilalţi compatrioţi să se simtă bine acasă şi să dorească să meargă în alte ţări numai în interese turistice sau de cunoaştere şi perfecţionare profesională, economică şi social-culturală, trebuie, cu toţii, să ne hotărâm şi să ne implicăm social şi chiar politic. Sunt necesare adevărate campanii de cunoaştere şi de recunoaştere a păcatelor din fiecare comunitate şi trebuie stabilite, oricât ar fi de dureroase, măsurile care se impun, de jos şi până sus, dar şi de sus şi până jos. Altfel, vom avea mult de aşteptat. Iar în acest îndelung dar obligatoriu proces, Cultura, Educaţia şi Morala au, împreună cu legislaţia şi eforturile de autentică redresare economică, un neîndoios primat, de care ar trebui să ţină seama inclusiv vremelnicii noştri... „conducători". Să nădăjduim că aşa va fi!

LISTA ILUSTRAŢIILOR DIN TEXT

1. Un document memorabil: Programul *500 de ani de la înscăunarea lui Ştefan cel Mare* (1957, Iaşi şi Putna)
2. Pe şantierul construcţiei noii şcoli din Stănița
3. Şcoala Medie Săbăoani – elevi şi cadre didactice
4. Primul Festival de Teatru Folcloric
5. Omagiul meu
6. Volumele *Monumente istorice din judeţul Neamţ* şi *Judeţul Neamţ - ghid*
7. Un inedit instrument de programare
8. O inițiativă rămasă la ... nr. 1!
9. Merită rememorate
10. Pioasa Sărbătoare a Războienilor – 1968
11. Să ne aducem aminte: IULIAN ANTONESCU
12. Montaj foto: alte activităţi culturale
13. Montaj foto: *Acasă la Neculai Popa*
14. Burgenland
15. Volum dedicat lui IULIAN ANTONESCU
16. Montaj foto: CUVÂNT – rostit acasă şi peste hotare
17. Invitaţia la festivitatea de inaugurare
18. Catalogul expoziţiei-concurs
19. Prima publicaţie cultural-ştiinţifică, periodică, ce dăinuie până astăzi
20. ... Şi interesanta replică a „naturaliştilor"
21. La Piatra-Neamţ, în dezbatere: *Totul despre TEATRU*
22. Un volum, document şi monument, ce va trebui continuat!
23. Montaj foto: detalii din volum
24. Albumul unui important tezaur spiritual-cultural
25. Un volum conjunctural
26. O inițiativă formativă, demnă de a fi urmată
27. O frumoasă biografie a succesului
28. Caietul-program al ediţiei I
29. O „tipăritură de serviciu", dar care ne onora
30. Un catalog inedit, pentru un festival inedit
31. Montaj foto: *Vacanţele* s-au „născut" de la Iaşi – la Piatra-Neamţ şi aici a rămas!
32. Montaj foto: „Totul" despre Saloanele-târg *LIBRIS*
33. Montaj foto: Documente „de epocă" (!)
34. Dintre însemnele jubiliare ale momentului
35. Idei ce merită valorizate
36. Primul simpozion „naţional" al „comunicatorilor"
37. Vernisaj G Dia, la Bacău
38. „Puterea" cuvântului şi a cărţii
39. Montaj foto: Consecvent cu mine însumi şi, cred eu, corect faţă de viaţa culturală a judeţului Neamţ

Anexa L

Anexa LI

Scanned with OKEN Scanner

MEMENTO

Scanned with OKEN Scanner

În încheierea acestui deloc uşor demers, ţin să transmit recunoştinţa şi sincerele mele mulţumiri ce se cuvin adresate Consiliului Judeţean Neamţ, care, prin Centrul pentru Cultură şi Arte *Carmen Saeculare* – Neamţ şi-a asumat onoranta misiune de a determina, cultural şi material, apariţia prezentei **cărţi de istorie culturală recentă.** Aceasta cu atât mai mult cu cât studiul nostru vizează, cu lumini şi umbre, crâmpeie din viaţa culturală (şi nu numai) a generaţiilor ce au populat, în partea noastră de ţară, ultimele două decenii de „comunism" şi primele două decenii de „tranziţie" spre autentica libertate, inclusiv culturală.

Sunt bucuros de această înţelegere şi opţiune a forurilor judeţene, deoarece, dincolo de relatarea faptelor, cartea este şi un modest omagiu adus celor care, în condiţiile încătuşării ideologice „socialiste", au făcut posibilă perpetuarea valorilor, tradiţiilor şi idealurilor culturale cu care judeţul Neamţ a putut, poate şi va putea sta şi în viitor, cu fruntea sus. Pe de altă parte, cartea noastră se vrea şi un îndrumar (auxiliar) pentru cei care consacrându-se culturii şi educaţiei permanente, referindu-ne în primul rând la tineri, nu trebuie să repete greşelile înaintaşilor, ci să perfecţioneze, să modernizeze şi să inoveze, prin demersuri culturale, viaţa spirituală a judeţului nostru. Pentru toate acestea, sincere mulţumiri!

Respectuoase mulţumiri se cuvin, totodată, distinsului profesor universitar dr. Ştefan Oprea, scriitor şi critic de artă, apreciat cunoscător al problemelor culturii, care s-a aplecat cu deosebită înţelegere asupra paginilor acestei cărţi şi ne-a onorat, în prefaţă, cu aprecieri de o deosebită valoare şi semnificaţie.

Mulţumirile mele se adresează, cu aceeaşi sinceritate, şi doamnelor profesoare Ruxandra Ciocan şi Dana Iorgulescu, traducătoarele prefeţei menţionate, conducerii, precum şi tuturor specialiştilor de la Centrul pentru Cultură şi Arte *Carmen Saeculare*, care mi-au acordat preţiosul lor sprijin.

Tuturor, încă o dată, recunoştinţa autorului!

Piatra-Neamţ, 15 mai 2016 Gheorghe I. Bunghez

Scanned with OKEN Scanner

Repet, în încheiere: lucrarea istoricului și cercetătorului Gheorghe Bunghez este o valoroasă și riguros profesionistă contribuție la cunoașterea și dreapta judecată a evoluțiilor culturii românești din ultimii cincizeci de ani – cu aplicație la particularitățile semnificative ale județului Neamț; o lucrare care nu idealizează trecutul, ci îl privește critic, dezvăluind racilele și încătușările ideologice ale perioadei comuniste (1965-1989), precum și deruta perioadei postrevoluționare și evidențiind potențialul organizatoric și spiritual al unor oameni pasionați, care au reușit să depășească toate constrângerile și – în zona amintită – să transforme manifestările culturale în adevărate forme de supraviețuire și de demnitate umană.

Ștefan OPREA

Scanned with OKEN Scanner